

OSHO

EDICIJA
OSHO LOTOS KNJIGA

13.

KNJIGA TAJNI

1

Predavanja o
"Vigyana Bhairava Tantra"

Preveo
Swami Prem Mahavira

OSHO LOTOS KNJIGA

Sutomore

1994

Naslov originala

OSHO
The Book Of The Secrets 1

Copyright (c) 1974 by Osho Foundation International
Copyright za Jugoslaviju (c) 1994 by S.Vučković

Sva prava zadržava Izdavač. Nije dopušteno
korišćenje ili umnožavanje dijela
ili knjige u cjelini bez pismene dozvole Izdavača.

Ovo je jedna od pet tomova knjige
predavanja koje je Osho dao o
"Vigyana Bhairava Tantra"
(112 metoda meditacija Boga Šive)
u periodu od oktobra 1972 do oktobra 1973
u Bombaju, Indiji.

SADRŽAJ

1. Svijet tantrе 7
2. Staza yoge i staza tantrе 27
3. Disanje - Most prema Univerzumu 47
4. Nadvladati prevare uma 67
5. Pet tehnika pažljivosti 87
6. Sredstva za transcendiranje snova 111
7. Tehnike za opuštanje 131
8. Potpuno predavanje i nepodijeljenost:
Značenje tantričke čistote 151
9. Tehnike za usredištenje (centriranje) 173
10. Ispunjenje putem usredištenja 195
11. Tehnike za prodiranje u unutarne centre 215
12. Iza uma ka izvorištu 235
13. Ulaženje u unutarne usredištenje 251
14. Promjena smjera energije 271
15. U susret nedodirljive unutarne stvarnosti 293
16. Izvan "grijeha" nesvjesnosti 313

1

SVIJET TANTRE

01. oktobar 1972, Bombaj, Indija

Sutra

Devi upita:

*O, Šivo, što je tvoja stvarnost?
Što je ovaj univerzum prepun čudarija?
Što sadrži sjeme?
Ko centrira univerzalni točak?
Što je život izvan obličja koje prožima sve
forme života?
Kako možemo u to ući potpuno,
van prostora i vremena, naziva i opisa?
Dopusti da moja sumnja
bude razjašnjena.*

Prvo ćemo postaviti neka uvodna razgraničenja. Kao prvo, riječi "Vigyana Bhairava Tantra" nijesu intelektualne; one nijesu filozofične. Doktrina je bespredmetna u ovom slučaju. Tu su u pitanju metode, tehnike - a ne izvjesna stanovišta i principi. Riječ "tantra" znači tehnika, metod, staza. Tako to uopšte nije filozofično: makar ovo ne. Ovo nije u vezi intelektualnih problema i ispitivanja. Ona nije zainteresovana za "zašto": ona je zainteresovana za "kako" - ne za to što je Istina, već za to kako se Istina može doći.

"Tantra" znači tehnika. Tako je taj pristup potpuno naučan. Nauka nije u sprezi sa "zašto": nauka je zainteresovana za "kako". U tome leži temeljna razlika između filozofije i nauke. Filozofija pita: "Zašto je ova egzistencija?" Nauka pita: "Kakva je ova egzistencija?" Onog trenutka kada postaviš pitanje "zašto" tada metode i tehnike, sredstva za realiziranje postaju bitni. Teorije tada više nijesu od značaja; iskustvo tada postaje središte svega. Tantra je takva nauka: tantra nije filozofija. Da shvatiš neku filozofiju je lako jer ti je tada samo intelekt potreban. Ako razumiješ jezik, ako shvataš koncept, ti možeš shvatiti i filozofiju. Ti ne trebaš promjene; Ti ne zahtijevaš preobražaje. Takav kakav si, ti možeš lako shvatiti filozofiju - ali ne i tantru.

Ti trebaš promjene; bolje reći, mutacije. Dok si Ti drugačiji, tantra se neće moći shvatiti jer ona i nije neka intelektualna propozicija: to je iskustvo. Dok ne postaneš prijemčiv, spreman, otvoren prema iskustvu, to ti neće ni doći. Filozofija je samo zainteresovana za um. Za to je dovoljno da imaš glavu, tu se ne traži tvoja potpunost. Tantra te treba u tvojoj sveobuhvatnosti, potpunosti. To je jedan znatno dublji izazov. Ti u tome moraš biti cio i potpuno. To nije nešto djelimično, fragmentarno. Jedan drugačiji pristup, drugačiji stav, drugačiji um je potreban kako bi se to moglo primiti. Upravo zbog toga je Devi pitala "naizgled" filozofična pitanja. Tantra započinje Devinih pitanjima. Sva pitanja se mogu postaviti filozofično. I stvarno, svako pitanje se može postaviti na dva načina: filozofično ili potpuno, intelektualno ili egzistencijalno. Na primjer, ako neko pita: "Što je ljubav?" - ti to možeš postaviti intelektualno, ti o tome možeš diskutovati, možeš izlagati teorije, ti se možeš zalagati za određene hipoteze. Ti čak možeš stvoriti sisteme, doktrinu o tome - ali nećeš moći ništa više znati o ljubavi.

Da bi stvorio doktrinu, iskustvo ti nije potrebno. I stvarno, naprotiv, što manje znaš, to je bolje jer tako možeš nešto zagovarati i izlagati bez imalo oklijevanja. Samo slijepac može bez teškoće pričati o svjetlosti. Kada nešto ne znaš, ti si tada smion. U neznanju leži smionost i neustrašivost; spoznaja te ograničava, nameće sumnju i oklijevanje. A što god više znaš, sve više osjećaš kako ti tlo pod nogama iščezava. Što više znaš, sve više vidiš koliko samo neznanja imaš. Svi oni koji su zaista mudri, oni postaju neuki. Oni postaju nalik djeci, postaju jednostavni, postaju obični nalik idiotima. Što manje znaš, utoliko bolje. Biti filozofičan, biti dogmatičan, doktriniran - to je veoma lako. Izložiti problem intelektualno je veoma lako, ali postaviti taj problem egzistencijalno - čak i ne razmišljajući o tome, već živjeći kroz to, prolazeći kroz to, dopustiti sebi da budemo transformisani kroz to - to je teško. To znači, spoznati ljubav osoba mora biti zaljubljena. To je opasno jer ti tako više nećeš ostati isti. Iskustvo će te promijeniti. Onog trenutka kada budeš ušao u ljubav, ti ćeš unutar sebe biti jedna druga osoba. A kada izadješ iz toga, više nećeš biti sposoban da prepoznaš svoje staro lice. To više neće pripadati tebi. Izvjesni prekid u kontinuitetu će se dogoditi. Sada će biti ispoljen određeni jaz, pukotina. Onaj stari čovjek je umro, a novi čovjek je došao. To je stanje koje je poznato pod imenom preporodjanje - dva puta se roditi.

Tantra nije nefilozofična već egzistencijalna. Tako, naravno, Devi mora postaviti pitanja koja izgledaju filozofična ali joj Šiva neće odgovoriti na taj način. Zato je bolje da još u početku stvari shvatimo pravilno: inače ćete biti začudjeni jer Šiva neće odgovarati na jednostavna pitanja. Šiva neće uopšte odgovarati na ta pitanja. On neće odgovarati na pojedinačna pitanja. Neće uopšte odgovoriti na ijedno pitanje koje je Devi postavila. A ipak će odgovoriti! I stvarno, samo je on tada dao pravi odgovor, niko drugi - ali na jednom drugačijem nivou.

Devi je pitala: "Što je tvoja stvarnost, Gospodaru moj?" On joj nije odgovorio na to pitanje. Naprotiv, on će joj dati tehniku. A ako Devi prodje tu tehniku ona će znati odgovor. Tako se odgovor dobija posredno; to se neće dati direktno. On neće odgovoriti na pitanje "ko sam ja". On će ti dati tehniku. Uradi to i tada ćeš znati. Za tantru je djelanje znanje, spoznaja; ne postoji drugog znanja. Dok ti nešto ne uradiš, dok nešto ne promijeniš, dok ne budeš imao drugačiji pogled na stvari, dok se ne budeš kretao u sasvim drugom pravcu, u drugačijoj dimenziji od intelektualne, tu neće biti nikakvog odgovora. Odgovori se mogu dati: sve su to laži i

obmane. Sve filozofije su laži. Ti postaviš pitanje, a filozofija ti da odgovor. To te može zadovoljiti, ali ne mora. Ako te to zadovolji ti postaješ podložan filozofiji ali ostaješ isti. Ako te to, pak, ne zadovolji ti ćeš nastojati da tražiš neku drugu filozofiju kojoj ćeš se predati. Ali i tada ostaješ isti; ti uopšte nijesi time ponesen, nijesi još promijenjen.

Pa, stoga, bilo da si hindus, muhamedanac, da si hrišćanin ili džain, ne predstavlja nikakvu razliku. Pravo lice osobe koja se krije iza hindusa, muhamedanca ili hrišćanina je isto. Samo su riječi drugačije, ili odjeća. Čovjek koji ide u crkvu, hram ili džamiju je jedan isti čovjek. Samo se lica razlikuju, a to su sve izvještačena lica: to su maske. Iza tih maski ćeš naći istog čovjeka, isti gnjev, istu agresivnost, isto nasilje, istu pohlepu, istu požudu - sve je isto. Da li je muhamedanska seksualnost drugačija od hinduističke? Da li je hrišćanska nasilnost drugačija od hinduističkog nasilja? Sve je to isto! Stvarnost ostaje ista; samo je odjeća drugačija.

Tantru nije briga za tvoju odjeću: tantra je zainteresovana samo za tebe. Ako postaviš neko pitanje to ukazuje gdje si ti. To ukazuje i na činjenicu da bilo gdje da se nalaziš ti to ne možeš vidjeti; usled toga su i pitanja. Slijepac pita: "Što je svjetlost?" Filozofija bi mu nastojala odgovoriti što je svjetlost. Tantra samo zna to - da ako neki čovjek postavi takvo pitanje, to ukazuje samo da je slijep. Tantra bi u tom slučaju nastojala da otvara tog čovjeka, da ga mijenja kako bi on mogao vidjeti. Tantra ti neće reći što je svjetlost. Tantra će ti reći kako da kreneš u tom pravcu, kako da dođeš do uočavanja, kako da dospiješ do te vizije. Kada ti vizija bude tu, tada će i odgovor biti tu; tantra će ti dati tehniku kako da dođeš do odgovora. A taj odgovor više neće biti intelektualan. Ako nešto o svjetlosti govoriš slijepom čovjeku, to će biti intelektualni nivo. Ako, pak, slijepi čovjek postane spreman da nešto uoči, to će biti egzistencijalno. To je ono što ja smatram kada kažem da je tantra egzistencijalna. Zato Šiva i neće odgovoriti na Devina pitanja. Ipak, on će dati odgovor - to je prva stvar.

Druga stvar: to je jedan drugačiji vid izražavanja, tu se ispoljava drugačiji jezik. Ti moraš nešto više saznati o tome prije no što se upustimo u to. Svi tantrički navodi su dijalozi između Šive i Devi. Devi pita a Šiva odgovara. Svi tantrički navodi započinju na taj način. Zašto? Zašto takav metod? To je veoma značajno. To nije dijalog između učitelja i učenika: to je dijalog između dvoje ljubavnika. A tantra putem toga izražava jednu veoma bitnu stvar: da se ne može dati neka dublja tehnika dok nema ljubavi između to

dvoje: između učitelja i učenika. Učenik i učitelj moraju postati veliki ljubavnici. Samo tada se može ostvariti i ispoljiti nešto više, cilj za kojim težimo. Dakle, to je jezik ljubavi: učenik mora biti u stanju ljubavi. Ali ne i samo to, jer i prijateji se mogu voljeti. Tantra nalaže da se učenici kreću što je moguće podatnije, otvorenije, prijemčivije. Taj učenik mora biti u nekoj ženstvenoj prijemčivosti; samo tako je nešto moguće. Ti ne treba da budeš žena da bi bio učenik, ali ti moraš posjedovati jednu ženstvenu kvalitetu prihvatljivosti. Devi pita: to znači da ženstvenost pita. Zbog čega je potrebno isticati tu ženstvenu stranu?

Muškarac i žena nijesu samo fizički različiti: oni su i psihološki drugačiji. Polnost nije jedina razlika a njihovim tijelima. Tu postoje i psihološke razlike. Ženski um je prijemčiviji - ona potpuno prima, prihvata, predaje se, voli. Učenik treba ženstvenu psihologiju; drugačije neće biti u mogućnosti da uči. Ti možeš pitati, ali ako nijesi dovoljno otvoren ne može ti se odgovoriti, ne možeš primiti odgovor. Ti možeš postaviti pitanje i dalje ostati zatvoren. Taj odgovor tako neće moći prodrijeti u tebe. Tvoja vrata su zatvorena; ti si mrtav. Ti nijesi otvoren. Ženska prijemčivost znači prijemčivost nalik maternici tvoje unutarne dubine tako da ti to možeš pouzdano primiti. I ne samo to: mnogo više je potrebno. Žena u tom trenutku, ne samo da nešto prima, to prima kao svoje, to postaje dio njenog tijela. Dijete je začeto. Žena je zatrudnjela. Trenutkom začeća dijete postaje dio njenog bića, dio njenog tijela. To više nije nešto strano, nije nešto tuđe. To je apsorbavano, upijeno. Sada to dijete počinje da živi ne kao nešto što je pridodato majci, već kao dio nje, nastavlja život majčinim životom. A dijete nije samo dato, nije samo umetnuto u majčinu maternicu: žensko tijelo postaje kreativno; dijete počinje da raste. Učenik treba jednu takvu vrstu maternice, jednu tako prijemljivu maternicu duha. Sve što se bude primalo neće se skupljati kao neko mrtvo znanje. To mora rasti u tebi, mora se razvijati: to se mora otjelovljivati u tebi. To sada mora postati dio tebe, mora se razvijati i rasti u tebi. Taj rast će te promijeniti, prepородić te - učiniće te primaocem. Usled toga tantra koristi ta sredstva. Svaki navod u tantri počinje sa Devinim pitanjem i Šivinim uzvraćanjem. Devi je Šivina družbenica, njegov ženski dio.

Još jedna stvar: sada i moderna psihologija, posebno dublja psihologija, tvrdi da je čovjek i muškarac i žena, oboje. Niko nije samo muško i niko nije samo žensko. Svi smo biseksualni. Obije polnosti su prisutne. To je upravo najnovije istraživanje ostvareno na Zapadu, ali za tantru je to jedno od bazičnih polazišta koje datira

hiljadama godina već. Možda si nekada vidio prikaz Šive kao *ardhanarishwar* - polu muškarac, polu žena. To je jedinstveni koncept čovjeka u čitavoj historiji. Šiva je prikazan kao polu žena, polu muškarac. Tako Devi nije samo družbenica, ona je i Šivina druga polovina. I sve dok učenik ne postane druga polovina učitelja, neke više tehnike neće biti moguće dati, neće mu se moći predati ezoterijske metode. Onda kada postaneš sjedinjen, tada nema više sumnji u tebi. Onda kada budeš sjedinjen sa učiteljem - potpuno sjedinjen, duboko sjedinjen - tada neće biti argumenata, neće biti logike, neće biti ispoljavanja razloga. Tada će osoba jednostavno upijati, apsorbovati; pojedinac će tako postati maternica. A tada će i tehnika početi djelovati u tebi i početi te mijenjati.

To je razlog zbog čega je tantra pisana u ljubavnom duhu, jezikom ljubavi. Još nešto se mora shvatiti kada je u pitanju jezik ljubavi. Postoje dvije vrste jezika: jezik logike i jezik ljubavi. Oni su temeljno različiti. Jezik logike je agresivan, argumentativan i nasilan. Ako bih koristio jezik logike ja bih tada bio agresivan prema vašem umu. Ja bih tada pokušavao da vas pobijedim, da vas porazim, da vas načinim ovisnim od mene. Moj argument bi bio "ispravan" a vaš bi bio "loš". Jezik logike je egocentričan: "ja sam u pravu a ti griješiš". Ja ću dokazati da sam u pravu a da ti griješiš". Ja tako nijesam zainteresovan za tebe. Ja sam zainteresovan za svoj ego. Moj ego je "uvijek biti u pravu".

Jezik ljubavi je sasvim drugačiji. Ja nijesam zanesen svojim egom; ja sam zainteresovan za tebe. Ja nijesam zainteresovan da nešto dokazujem, da ojačavam svoj ego. Ja samo želim da ti pomognem. To je samo milostivost u pomoći ka tvom razvoju, moja pomoć u tvom preporodu, tvom preobražaju. Drugo, logika će uvijek biti intelektualna. Koncepti i principi će u tom slučaju biti značajni. Argumenti će biti značajni, debatanje će biti važno. U jeziku ljubavi, ono što se kaže, nije bitno; bolje reći, to je način na koji je nešto rečeno. Sadržina, riječ, više tu nije bitna. Sadržaj, poruka je tu važna. To je sada razgovor srca sa srcem, a ne diskusija uma sa umom. To nije debata: to je zajedništvo. Zato je to rijetkost: Parvati je sjedjela u kolibi Šive i pitala, a Šiva je odgovarao. To je ljubavni dijalog - to nije konflikt, kao kada bi Šiva govorio sa sobom. Čemu ovo isticanje ljubavi - jezika ljubavi? Jer ako si ti u ljubavi sa svojim učiteljem tada se i čitavi pristup mijenja: to biva nešto drugo. Tada ti uopšte ne slušaš njegove riječi, ti bivaš opijen njime, ti ga ispijaš. Tada su riječi irelevantne. Zapravo, tišina koja se nalazi između riječi je značajnija. Ono što će on reći može biti značajno ili ne mora

biti značajno - ali tu su njegove oči, njegovi pokreti, njegova milostivost, njegova ljubav. To je razlog što tantra ima određena i fiksirana sredstva, strukturu. Svaki navod započinje sa Devim pitanjem i Šivinim odgovorom. Tu nema nikakvih argumenata, nema rasipanja riječi. To su samo jedna veoma obična i jednostavna fakta, skoro telegrafske poruke bez namjere za uvjeravanjem, tek samo jedno opštenje.

Ako se obratite Šivi sa pitanjem, sa uslovljenim umom, on vam neće odgovoriti na taj način. Prvo tvoja uslovljenost i zatvorenost mora biti slomljena. Tada on mora biti agresivan. Tada se tvoja predubjedenja, tvoje koncepcije moraju uništiti. Inače ćeš ti sasvim ostati na svojoj strani, u svoju prošlost, ništa ti se tako neće moći dati. Ali to nije slučaj sa njegovom družbenicom Devi: sa Devi nema prošlosti. Sjeti se, uvijek kada si u dubokoj zaljubljenosti tvoj um iščezava. Tu više nema prošlosti: samo ovaj sadašnji trenutak postaje sveobuhvatan. Kada si u ljubavi, sadašnjost postaje jedino vrijeme. Sada je sve - nema prošlosti, nema budućnosti.

Devi je zato tako otvorena. Tu nema nikakvog otpora sa njene strane - ništa nema da se razčišćava, ništa da se uništava. Tlo je spremno. Samo sjeme treba baciti. I ne samo da je to tlo spremno, ono je i u iščekivanju, otvoreno, i sa dobrodošlicom traži da bude začeto. Zato sva ta kazivanja koja moramo diskutovati su samo telegrafska. One su samo sutre. Ali svaka sutra, svaka telegrafska poruka od Šive je vrijedna Vede, Biblije, vrijedna je Korana. Svaki pojedinačni navod može postati temelj nekog velikog spisa. Spisi su logični: ti u njima moraš da izlažeš, da se boriš, da se braniš, da argumentuješ. U ovim sutrama nema nikakvih argumenata: samo obični navodi ljubavi.

Kao treće, pravo značenje riječi "Vigyana Bhairava Tantra" je tehnika koja te vodi iz svijesti. "Vigyana" znači svijest, "Bhairava" znači stanje koje je izvan svijesti, a "Tantra" predstavlja metodu - metodu koja te vodi iza svijesti. To je najviša moguća doktrina - a bez ikakve doktrine. Pošto smo mi nesvjesni, sve duhovne tehnike su usmjerene ka tome kako da nas odvedu iza svijesti, da nas dovedu do spoznanja stvari, do najviše svijesti. Na primjer, Krišnamurti, zen - svi oni su bili zainteresovani kako da donesu više svijesti čovjeku, kako da ga osvijeste - jer je on nesvjestan. Kako biti budniji, svjesniji? Kako se pokrenuti iz nesvjesnoga ka svjesnome? Ali tantra kaže da je to dvojnost - nesvjesnost i svjesnost. Ako se krećeš od nesvjesnoga ka svjesnome, ti se krećeš od jednog ekstrema dvojnosti ka drugome. Podji iza

oboje! Dok ne odeš iza oboje, ti nikada nećeš dospjeti do Vrhovnog. Zato ne budi ni nesvjestan ni svjestan: samo podji iza oboje, samo budi. Nemoj biti ni nesvjestan ni svjestan: samo BUDI! To stanje ide i iza yoge, iza zena, iza svih tehnika. "Vigyana" znači svijest, a "Bhairava" je specifičan termin, tantra termin, za onoga koji je otišao iz svega. Zbog toga je i Šiva poznat i po imenu Bhairava, a Devi po, imenu Bhairavi - oni koji su otišli iza svih dvojnosti.

U našem iskustvu samo nam ljubav može dati neki bljesak. Usled toga je ljubav postala neodvojiv dio od tantrickog usmjeravanja, ljubav je postala osnovno sredstvo za učestvovanje u tantra mudrosti. U našem iskustvu možemo reći da je ljubav ta koja samo može otići iza dvojnosti. Kada su dvoje u ljubavi, oni sve više i više bivaju jedno, sve se više sjedinjavaju. A trenutak dodje, i vrhunac je osvojen kada su oni samo "naizgled" dvoje: dublje gledano oni su jedno; dvojnost je prevaziđena, transcendirana. Samo u tom smislu je Isus rekao da je bog ljubav, samo tada to ima nekog smisla. U našem iskustvu ljubav je najbliža Bogu. To ne znači da je ljubav prema bogu što i hrišćanstvo - da Bog posjeduje očinsku ljubav prema tebi. To su besmislice! "Bog je ljubav" je jedno tantricko stanovište. To znači da je ljubav jedina stvarnost koja je kroz naše iskustvo najbliža Bogu, Božanskome. Zašto? Jer se u ljubavi osoba izgubi. Tijela ostaju podijeljena, ali se nešto van tih tijela počne stapati i sjedinjavati. Usled toga je tako izraženo nastojanje za seksom. Tu je, zapravo, izraženo nastojanje za sjedinjenjem, za jedinstvom, ali to sjedinjavanje nije seksualno. U seksu dvoje imaju samo lažni dojam da se sjedinjuju ali oni tako još nijesu sjedinjeni, još nijesu u jedinstvu. Oni se samo udružuju. Ali i tako, makar i na trenutak, dva tijela zaborave i jedno određeno fizičko jedinstvo se osjeti. To nastojanje nije loše, ali da se stane samo na tome je veoma opasno. Takvo nastojanje ukazuje na duboki nagon da se osjeti jedinstvo.

U ljubavi, na jednom višem nivou, osoba se pokreće ka unutrašnjosti, spaja se sa drugom osobom i tu nastaje osjećanje jedinstva. Dvojnost tada nestaje. Samo u takvoj nedvojnoj ljubavi mi možemo osjetiti bljesak stanja koje se naziva *Bhairava*. Tada možemo reći da je stanje *Bhairava* jedna potpuna ljubav iz koje više nema povratka. Sa vrha ljubavi se više ne može vratiti nazad. Tada se zauvijek ostaje na vrhu. Zato smo mi od Šive stvorili Kailaš. To je samo simbolično: to je najviši vrh, najsvjetiji vrhunac. Mi smo od toga načinili Šivino obitavalište. Mi možemo otići do tamo, ali se

potom moramo vratiti natrag. To još ne može biti naše boravilište. Mi tamo možemo ići u hodočašće. To je *Teerthyetra* - hodočašće, putovanje. Mi možemo na trenutak dotaći taj najviši vrh: a onda se moramo vratiti. U ljubavi se jedno takvo sveto hodočašće ostvaruje, ali ne i za sve - jer skoro niko ne uspijeva da ode iza seksa. Tako mi nastavljamo da živimo u dolini, u mračnoj dolini. Ponekada se neko i vine do vrha ljubavi ali se brzo vrati nazad jer je tamo izložen vrtoglavici. To je tako visoko, a ti živiš na veoma niskom nivou. I zato je za tebe veoma teško da živiš tamo. Oni koji su voljeli znaju veoma dobro kako je teško biti stalno zaljubljen. Pojedinaac mora uvijek iznova da se vraća. To je samo Šivino obitavalište. On tamo živi; to je njegov dom.

Bhairava živi u ljubavi; to je njegovo boravište. Kada kažem da je to njegovo boravište, ja mislim da on više i nije svjestan ljubavi - jer ako živiš na visini Kailaša, ti ne možeš biti svjestan da je to najviši vrh, da je to Kailaš. Taj vrh ti biva običan, uobičajen. Šiva nije svjestan ljubavi. Mi smo svjesni ljubavi jer mi živimo u stanju ne - ljubavi. I upravo zbog takvog kontrasta mi možemo da osjetimo ljubav. Šiva ne može da osjeti ljubav jer on JE ljubav. Stanje zvano "*Bhairava*" znači da je pojedinac postao sama ljubav, ne samo da voli: taj pojedinac je postao LJUBAV, ta osoba živi na vrhuncu. Taj vrhunac je postao njegovo obitavalište. Kako omogućiti taj vrhunac? Kako se vinuti iza dvojnosti, iza nesvjesnoga, iza svjesnoga, iza tijela i iza duše, iza svijeta i iza takozvane *moksha* (oslobodjenje)? Kako dospjeti do tog vrha? Tehnika koja to omogućuje je tantra. Ali tantra je samo čista tehnika te je ona kao takva teška za razumjeti. Zato dopustite da prvo shvatimo to pitanje - pitanje koje je Devi postavila.

"O, Šivo, što je tvoja stvarnost?" Zbog čega jedno ovakvo pitanje? I ti možeš postaviti jedno ovakvo pitanje ali ono neće nositi isto značenje. Zato pokušaj da shvatiš zašto je Devi postavila takvo pitanje: "Što je tvoja stvarnost?" Devi je u dubokoj ljubavi. Kada si u dubokoj ljubavi tada po prvi put susrećeš svoju unutarnju stvarnost. Tada Šiva nema obličja, Šiva više nije tijelo. Kada si ti u ljubavi, tijelo voljenog pada, nestaje, iščezava. Oblika više nema, a bezobličnost je sada suočena. Ti si se susreo sa ambisom. Usled toga smo mi tako uplašeni ljubavi. Mi se možemo suočiti sa tijelom, možemo se suočiti sa licem, sa obličjem, ali smo zaplašeni da se suočimo sa ambisom. Ako nekoga voliš, ako ga istinski voliš, njegovo tijelo će polako nestajati. I tako, u jednom trenu klimaksa, vrhunca, obličje će nestati, rastopiće se, a

posredstvom voljenog ti ćeš ući u prostor bezobličja. Usled toga smo i uplašeni: tako dospjevamo do ambisa bez dna. Tako ni ovo pitanje nije tek samo neki kuriozitet: "O, Šiva, što je tvoja stvarnost?"

Mora da je Devi bila zaljubljena u obličje. Stvari otpočinju na taj način. Ona je voljela tog čovjeka kao muškarca, a sada, kada je ljubav prerasla, kada se ljubav rascvjetala, taj muškarac je nestao. On je postao bezobličan. Sada se on nigdje ne može naći: "O, Šivo, što je tvoja stvarnost?" To pitanje je postavljeno u jednom veoma intenzivnom ljubavnom trenutku. A kada se pitanja postave, ona bivaju različita ovisno o umu koji ih postavlja. Zato stvori situaciju, stvori milje takvog pitanja u tvom umu. Mora da se Parvati izgubila. Mora da je Devi bila izgubljena. Šiva je iščezao. Onda kada ljubav dospije do vrhunca tada ljubavnik nestane. Zašto se to događa? To se događa, zaista, zbog toga što su svi bezoblični. Ti nijesi tijelo. Ti se ispoljavaš kao tijelo, ti živiš kao tijelo, ali ti nijesi tijelo. Kada nekoga pogledamo spolja, mi vidimo tijelo, on je tijelo. Ljubav prodire unutra. Tada mi više ne vidimo tu osobu spolja. Ljubav može vidjeti osobu kao što ona može sebe vidjeti iznutra. Tada oblik nestaje.

Kada je zen monah Rinzai doživio prosvjetljenje, prva stvar koju je pitao je bila: "Gdje mi je tijelo? Gdje mi je tijelo nestalo?" A onda je počeo i da ga traži. Pozvao je svoje učenike i rekao im: "Idite i pronadjite moje tijelo. Izgubio sam tijelo." On je tako ušao u Bezobličje. I vi ste u bezobličnoj egzistenciji, ali vi sebe ne spoznajete direktno, vi vidite sebe drugim očima. Vi uočavate sebe kroz ogledalo. Ponekada, kada se pogledate u ogledalo, zatvorite oči i pomislite, meditirajte: ako tu ne bi bilo ogledala, kako bi znao svoje lice? Ako tu ne bi bilo ogledala, onda ne bi bilo ni lica. Ti i nemaš lice: ogledalo ti daje lik. Pomisli na svijet u kome nema ogledala, čak ni druge, nečije druge, oči ne djeluju kao ogledalo. Ti si sam na usamljenom ostrvu, u ništa se ne možeš ogledati. Da li bi i tada imao neko lice? Ili, da li bi imao ikakvo tijelo? Ti ga ne možeš imati. Ti ga i nemaš uopšte. Mi sebe spoznajemo samo kroz druge, a ti drugi mogu spoznati samo našu formu, naš spoljašnji izgled, naše obličje. Eto zbog čega se mi identifikujemo sa time.

Jedan drugi zen mistik Hui - Hai je običavao da govori svojim učenicima: "Onda kada izgubite glavu meditirajući, odmah dodajte do mene. Kada izgubite glavu, odmah mi dodajte. Kada počnete osjećati da više nemate glave, nemojte se uplašiti; odmah dodajte k meni. To je pravi trenutak. Tada te mogu nečemu naučiti." Sa glavom nije moguće nikakvo učenje. Glava se uvijek ispriječi.

Parvati, Devi je upitala Šivu: "O, Šivo, što je tvoja stvarnost? Ko si ti?" Oblik je nestao; odatle i to pitanje. U ljubavi ti ulaziš u drugog kao u svoje biće. Ti ne dobijaš odgovor. Ti bivaš sjedinjen, i po prvi put ti se suočavaš sa ambisom - sa jednim prisustvom bezobličnosti. Zbog toga se dogodilo da smo vjekovima oklijevali da napravimo skulpturu Šive, da je naslikamo. Mi smo pravili "Shivalinga" - simbol. "Shivalinga" je upravo bezoblični oblik. Kada nekoga voliš, kada u nekoga udješ, on ti postaje upravo nalik svjetlom liku. Shivalinga je taj svijetli lik, to osvijetljeno prisustvo, tek jedna aura svjetlosti.

Upravo zbog toga je Devi pitala: "Što je tvoja stvarnost? Što je ovaj univerzum prepun čudarija?" Mi znamo za univerzum, ali ne znamo da je prepun čudarija. Djeca to znaju, i ljubavnici to znaju. Ponekada to i pjesnici znaju, ponekada se to dogodi i ludacima. Mi ne znamo da je svijet prepun čudarija. Sve nam je samo ponavljanje - nema čuda, nema poezije - tek samo dosadna prozaičnost. To nikako ne može stvoriti pjesmu u tebi; to nikako ne može stvoriti ples u tebi; to ne može roditi poeziju unutar tebe. Čitavi svijet ti izgleda mehanički. Djeca to gledaju sa čuđenjem u očima. Onda kada su ti oči prepune čuda tada je i sav univerzum ispunjen čudarijama. Kada si u ljubavi, ti ponovo bivaš nalik djetetu. Isus je rekao: "Samo oni koji su nalik djeci moći će u Kraljevstvo božje." Zašto? To je stoga: ukoliko ti univerzum nije čudastven, tada i ne možeš biti religiozan. Univerzum će ti tako biti objašnjiv: tada je tvoj pristup tome sasvim drugačiji, to je naučni pristup. Univerzum je znan ili neznan, ali to što je nepoznato može biti spoznato jednog dana. To nije "NESPOZNATLJIVO". Univerzum ti postaje nespoznatljiv, misteriozan, samo onda kada su tvoje oči prepune čudarijama.

Devi kaže: "Što je ovaj univerzum prepun čudarija?" I tu je tada jedan skok iz osobnog, ličnog pitanja u jedno sasvim impersonalno pitanje. Ona je pitala: "Što je tvoja stvarnost?"; a potom: "Što je ovaj univerzum prepun čudarija?" Onda kada oblik nestane, voljeni postane univerzum, Bezobličje, Beskonačnost. Iznenada je Devi postala svjesna da nije postavila pitanje o Šivi: ona je pitala o cijelom univerzumu. Tako je Šiva sada postao čitavi univerzum. Sada su se sve zvijezde smjestile u njemu, a sve planete i čitav nebeski prostor je predat njemu. Sada je on jedan veliki faktor koji upija sve u sebe, sada je on "Velika sveobuhvatnost". Karl Jaspers je definisao Boga kao "Velika sveobuhvatnost".

Kada uđeš u ljubav, u jedan duboki intimni svijet ljubavi, osoba tada nestaje, oblik iščezava, a taj ljubavnik postaje samo vrata ka univerzumu. Tvoje znatiželjstvo može biti naučno. Tada ti tome moraš prići putem logike. Tada ne moraš misliti o Bezobličju. Tada je bolje da se držiš podalje od Bezobličja. Tada možeš ostati zadovoljan i sa formom, sa oblikom. Zato su naučnici uvijek zainteresovani samo za formu. Ako nešto bezoblično dospije do naučnog uma, on to odmah postavi u formu; dok to nije stavljeno u formu, uobličeno, to je sasvim "bespredmetno". Prvo tome dajte "Formu - definitivni oblik". Tek potom može istraživanje da otpočne. Ako u ljubavi postoji neke forme tada tome nema kraja. Rastvori svaku formu, oblik! Kada stvari postanu bezoblične, neformalne, neograničene, omamljive, kada svaka stvar može ući u drugu, kada se sve prožima, čitavi univerzum postaje Sjedinjavanje, tek tada je to prepuno čudarija.

"Što sadrži sjeme?" Tada Devi nastavlja: od univerzuma ona ide dalje i pita: "Što sadrži sjeme?" Ovaj bezoblični, ovaj univerzum prepun čudarija, odakle sve to dolazi? Odakle sve to potiče? Ili, da možda to sve NE potiče? Što je sjeme? "Ko centrira univerzalni točak?" (pita Devi). Taj se točak neprestano okreće - te velike promjene, stalni tok. Ali ko centrira taj točak? Gdje je osovina, centar, nepomično središte? Ona nije prekidala sa pitanjima. Pitala je kao da se nikome i ne obraća. Nije čekala odgovor. Isto kao da se sama pitala: "Što je život izvan oblička koje prožima sve forme života? Kako možemo u to ući potpuno, van prostora i vremena, naziva i opisa? Dopusti da moje sumnje budu razjašnjene." Dakle, navodi nijesu usmjereni ka pitanju već sumnji: "Dopusti da moje sumnje budu razjašnjene." To je veoma značajno. Ako postavljate neko intelektualno pitanje, vi tražite krajnji odgovor kako bi vaš problem mogao biti razriješen. Ali Devi kaže: "Dopusti da moje sumnje budu razjašnjene." Ona ustvari nije tražila odgovor. Ona je tražila transformaciju svog uma jer zna da će sumnjičavi um ostati sumnjičav bilo kakav odgovor da se da. Zabilježi to: sumnjičavi um će ostati sumnjičav. Odgovori su nebitni. Ako ti dam jedan odgovor, a ako ti posjeduješ sumnjičav um, ti ćeš i dalje sumnjati u taj odgovor. Ako ti dam i drugačiji odgovor, ti ćeš i tada sumnjati. Ti imaš sumnjičav um. Sumnjičavi um znači da ćeš staviti znak pitanja na svaki odgovor.

Stoga su odgovori nekorisni. Ti me pitaš: "Ko je stvorio svijet? Ako ti odgovorim da je A stvorio svijet, onda ćeš ti nastaviti sa pitanjem ko je stvorio A. Tako stvarni problem nije u

tome kako odgovoriti na pitanje, stvarni problem je u tome kako promijeniti taj sumnjičavi um, kako stvoriti um koji neće sumnjati - ili, kako imati povjerljiv um? Zato Devi kaže: "Dopusti da moje sumnje budu razjašnjene."

Još dvije-tri stvari u vezi sa time. Onda kada postavljaš pitanje, ti to radiš iz mnogih razloga. Jedan od njih može biti i taj da želiš potvrdjivanje. Ti već znaš odgovor; ti imaš odgovor. Ti samo želiš da se potvrdi da je tvoj odgovor u redu. Tada je tvoje pitanje lažno. To uopšte i nije pitanje. Ti možda postavljaš to pitanje samo zbog znatiželje a ne zbog stvarne želje za promjenom. Tvoj um nastavlja da pita. U umu pitanja dolaze kao što lišće raste na drvetu. To je stvarna priroda uma - da pita. On tako stalno postavlja pitanja. Uopšte nije bitno što ti pitaš. Bilo što da ponudiš umu on stvara pitanje o tome. To je jedna mašina za meljenje koja stalno samo stvara pitanja. Zato daj bilo što o tome: on će to isjeći na komadiće i stvoriti mnogo pitanja. Jedno je pitanje odgovoreno, sada um stvara još više pitanja iz tog odgovora. U tome se sastoji čitava istorija filozofije. Bertold Rasel se sjećao kada je bio dijete kako je razmišljao o tome da će kada bude zreliji, i kada bude shvatio svu filozofiju, imati odgovore na sva pitanja. Znatno kasnije, kada mu je bilo osamdeset, on je rekao: "Sada mogu izjaviti da su moja pitanja i dalje ondje gdje su bila kada sam bio dijete. Nikakva druga pitanja nijesu se pojavila usled tih teorija filozofije." Još je rekao: "Kada sam bio mlad običavao sam da kažem kako je filozofija jedno istraživanje vrhovnog pitanja. Sada to više ne mogu reći. To je sada jedno istraživanje beskrajsnih pitanja." Tako jedno pitanje stvori jedan odgovor i još mnogo drugih pitanja. Problem je u sumnjičavom umu. Parvati kaže: "Nemoj biti zaokupljen mojim pitanjima. Ja sam toliko puno pitala: Što je tvoja stvarnost? Što je ovaj svijet prepun čudarija? Što sadrži sjeme? Ko centrira univerzalni točak? Što je život izvan oblička? Kako možemo u to ući potpuno, van prostora i vremena? Ali nemoj biti preokupiran mojim pitanjima. Dopusti da moje sumnje budu razjašnjene. Ja sam postavila ova pitanja jer se nalaze u mom umu. Ja sam ih postavila samo da ti pokažem svoj um, nemoj obraćati puno pažnje na njih. I zapravo, odgovori neće ispuniti moje potrebe. Moja potreba je: Dopusti da moje sumnje budu razjašnjene."

Ali kako sumnje mogu biti razjašnjene? Da li će ijedan odgovor to postići? Postoji li ijedan odgovor koji može razjasniti tvoje sumnje? Sami um je sumnja. To ne znači da um sumnja, on je kao takav sama sumnja. Sve dok se um ne rastopi, rastoči i nestane, sumnje ne mogu biti razjašnjene. Šiva će ti odgovoriti. Njegovi

odgovori su tehnike - najstarije, najdrevnije tehnike. Ali ih ti možeš smatrati i najnovijim jer se ništa njima ne može dodati. One su kompletirane - 112 tehnika. One se koriste - 112 metoda, na svaki način čišćenja uma, transcendiranja uma. Više se nijedna metoda ne može dodati tim Šivinim metodama. Sto dvanaest je krajnji broj. A ova knjiga "Vigyana Bhairava Tantra" je stara 5.000 godina. Ništa se više ne može dodati; ne postoji način da se bilo što njoj doda. Ona je sve iscrpila, kompletirana je sasvim. Ona je najstarija ali i dalje zanimljiva i nova. Stara je nalik starim brdima, tako metodi izgledaju; a nova je i svjeza nalik kapi vode na suncu.

Tih 112 metoda meditacija sadrže čitavu nauku transformacije ljudske svijesti. Mi ćemo ulaziti u njih redom. Prvo ćemo nastojati da im pridjemo intelektualno. Ali nastojte da koristite svoj intelekt samo kao sredstvo, kao instrument, a ne kao vodiča, kao gospodara. Iskoristite to kao instrument da nešto više shvatite ali nemojte nastojati da stvarate barijere od toga. Kada budemo govorili o ovim tehnikama, nastojte da stavite po strani svoje predjašnje znanje, sve informacije koje ste o tome ikada sakupili. Staviti to sve po strani: to je samo prašina koja se nakupila na cesti. Suoči se, stoga, sa ovim metodama svježim umom - sa oprežnošću, naravno, ali ne i sa argumentovanjem. I ne stvaraj zablude da je jedan argumentovani um isto što i oprezni, budni um. To nije tako, jer onda kada udješ u argumentovanje ti gubiš budnost, gubiš pozornost, pažljivost. Ti tada više nijesi ovdje.

Te metode ne pripadaju nijednoj religiji. Zapamti, one nijesu hinduističke kao što ni teorija relativiteta nije jevrejska usled Ajnštajna, njenog tvorca. Tako ni radio ni televizija nijesu hrišćanske. Niko neće reći: "Zašto koristiš električnu energiju? To je hrišćansko jer je hrišćanski um to izumio." Nauka ne pripada ni naciji ni religiji - a tantra je nauka. Zato zapamti, to uopšte nije hinduističko. Te tehnike su potekle od hindusa, ali to nijesu hindu tehnike. Usled toga sve ove tehnike ne uključuju nikakve religiozne rituale. Nikakav vjerski hram nije potreban za njih. Ti si dovoljan kao hram za sebe. Ti si koliba; čitav eksperiment se odvija unutar tebe. Nikakvo vjerovanje nije potrebno. Ovo nije religija: ovo je nauka. Vjerovanje, stoga, nije potrebno. Tu nema zahtjeva da se vjeruje u Koran, ili Vede, ili u Budu ili Mahavira. Ne, nikakvo vjerovanje ovdje nije potrebno. Samo je dovoljna spremnost za eksperiment, dovoljno je biti hrabar i ući u taj eksperiment; u tome je ljepota.

Mohamedanci mogu ovo praktikovati i tako dospjeti do još dubljih značenja Korana. Ovo mogu hindusi koristiti i tako po prvi put saznati što su Vede. I džaini mogu praktikovati, i budisti mogu praktikovati: to ne znači da se oni moraju lišiti svojih religija. Tantra će ih ispuniti, bilo gdje da se nalaze. Tantra će biti od znatne pomoći bilo koji put da izaberu. Zato zapamti, tantra je čista nauka. Ti možeš biti hindu, ili mohamedanac, ili pars ili bilo ko drugi. Tantra uopšte i ne dotiče tvoju religioznost. Tantra smatra da je religija socijalna, društvena stvar. Ti možeš pripadati bilo kojoj religiji: to je nebitno, irelevantno. Ali ti možeš preporoditi, transformisati sebe, a ta transformacija zahtijeva jedan naučni pristup, naučnu metodologiju. Kada si bolestan, kada ti prijete bolesti, ili kada si bolestan od tuberkuloze ili nečeg drugog, bilo da si hindu ili muhamedanac, to ne mijenja stvar. Tuberkuloza ne mari za tvoj hinduizam, ili muhamedanizam, za tvoja vjerovanja - politička, društvena ili bilo kakva druga. Tuberkulozi se mora prići naučno. Ne postoji nikakve hindu tuberkuloze ili muhamedanske tuberkuloze.

Ti si neuk, u stalnom si konfliktu, uspavan si: to je tvoja bolest, to je spiritualna, duhovna bolest. Takva bolest se može liječiti tantrinom. Ti si tu nebitan, tvoja vjerovanja su tu nebitna. To je sasvim slučajno da si se ti rodio ovdje, a da se neko drugi rodio na drugome mjestu. To je puka slučajnost. Tvoja religioznost je slučajna. Zato nemoj biti pod uticajem toga, nemoj se slijepo za to vezivati. Iskoristi neki naučni metod da transformišes sebe.

Tantra nije baš previše poznata. Ako je čak i znana, to je onda, nerijetko, pogrešno predstavljano. Postoje i razlozi za to. Što je nauka čistija i uzvišenija, to je manja mogućnost da je masa prihvate i spoznaju. Mi smo tek samo čuli za pojam relativiteta, za teoriju relativiteta. Obično je govoreno da je samo dvanaest osoba za to znalo za života Ajnštajna. U čitavome svijetu samo dvanaest ljudi je to moglo shvatiti. Bilo je teško čak i Albertu Ajnštajnu da to nekome pojasni, da to nekome rastumači jer je to veoma visoko kotiralo. To je išlo van domašaja tvog poimanja. Ali se i to moglo rastumačiti. Tehničko, matematičko znanje je za to potrebno, vježbanje je potrebno, i onda se to može shvatiti. Tantra je još komplikovanija jer nikakvo vježbanje nije od pomoći. Samo transformacija može pomoći. Zbog toga tantra nije nikada mogla biti shvaćena od strane masa. A obično se dešava da kada nešto ne možeš shvatiti da to pogrešno shvatiš. Tada kažeš reda radi: "U redu, jasno mi je." Ti jednostavno ne možeš sebi dopustiti da ostaneš u nekom vakumu.

Na drugu stranu, kada nešto ne možeš shvatiti ti nastojiš da to omalovažiš jer te uznemirava. Ti to ne možeš razumjeti! Ti? Ti to ne možeš shvatiti? Da Ti to ne možeš razumjeti? To je nemoguće! Mora da nešto nije u redu sa time! Tako osoba počinje da to omalovažava i potcjenjuje. Počinje da govori gluposti i besmislice o tome, onda se dosjeti: "Sada je u redu." Tako se tantra nije shvatila: tantra se tako pogrešno protumačila. To je tako duboko i tako uzvišeno da je sasvim prirodno. Zatim, pošto tantra ide iza dvojnosti i predodžba, veoma je lako da se prema njoj zauzme amoralan stav. Zato vas molim da razumijete tu riječ. Moral, nemoralno, amoralno: mi razumijemo moralnost, razumijemo i nemoralnost, ali postaje veoma teško da se nešto pojmi što je amoralno - što je iza oba predjašnja pojma.

Tantra je amoralna. To ne znači da je nemoralna. Pogledaj to sa ove strane. Medicina je amoralna: ona nije ni moralna ni nemoralna. Ako neki lijek daš i lopovu, taj lijek će djelovati; ako ga daš svecu, i tada će biti od pomoći. Tu nema razlike između lopova i sveca. Lijek ne može prosudjivati: "Ovo je lopov, i njega ću ubiti, a ovo je svetac, i njemu ću pomoći." Medicina je naučna stvar. Bilo da si lopov ili svetac, sasvim je svejedno. Tantra je amoralna. Tantra kaže da moralnost nije potrebna. Zapravo, ti si nemoralan samo zbog toga što posjeduješ jedan veoma uznemiravajući um. Tantra ne može stvoriti predušlove da prvo budeš moralan pa da onda praktikuješ tantru. Tantra kaže da je to apsurdno. Recimo, neko je bolestan, pod groznicom je. Ljekar dođe i kaže: "Prvo spusti temperaturu; prvo budi sasvim zdrav, tek onda ću doći da ti dam lijek." To je ono što se upravo događa.

Jedan lopov dodje svecu i kaže: "Ja sam lopov. Kaži mi kako da meditiram." On mu odgovori: "Prvo se liši svoje profesije. Kako možeš meditirati dok si lopov?" Jedan alkoholičar je potom došao i rekao: "Ja sam alkoholičar. Kako da meditiram?" Svetac mu reče: "Prvi uslov je da ostaviš alkohol, a tek onda možeš meditirati." Takvi uslovi postaju samoubistveni. Čovjek je alkoholičar, ili lopov ili nemoralan, upravo zbog toga što ima nemiran um, bolestan um. To su posljedice, konsekvence jednog bolesnog uma, a on mu reče: "Prvo budi ispravan pa onda doći da meditiraš." Ko tada treba meditaciju? Meditacija je medicina, to je lijek.

Tantra je amoralna. Ona te ne pita ko si ti. Biti čovjek je sasvim dovoljno. Bilo gdje da si, bilo ko da si, ti si uvijek dobro primljen. Zato izaberi tehniku koja ti odgovara, unesi svu svoju

energiju u to, i više nikada nećeš biti onaj isti čovjek. I zaista, autentična tehnika će uvijek biti takva. Ako postavim neke predušlove, to će pokazati da ja imam neku pseudo tehniku, neku izvještačenu i lažnu tehniku. Ako kažem: "Prvo uradi ovo, a ne ono, i onda..." To su nemogući uslovi jer lopov može promijeniti objekte gledanja ali se on nikako odmah ne može lišiti kradje. Pohlepni čovjek može promijeniti predmet svoje pohlepe ali ne može postati odmah nepohlepan. Ti ga možeš prisiljavati, ili on može sebe prisiljavati da bude nepohlepan, ali će i to raditi iz određene pohlepne namjere. Ako mu se obećava raj, on će nastojati da bude nepohlepan. Ali i to je jedna najobičnija pohlepa, pohlepa *par ekselans*. Raj, mokša (Oslobodjenje), Satchitananda (Egzistencija, Svijest, Blaženstvo) sve će to tada postati predmet njegove pohlepe.

Tantra kaže da ne možete promijeniti čovjeka dok mu ne date autentičnu tehniku koja ga može promijeniti. Samo sa propovijedanjem, ništa se ne može promijeniti. A ti ovo vidiš svugdje po svijetu: sve što tantra govori je ispisano po čitavom svijetu. Toliko mnogo priče i propovijedi, toliko mnogo moralisanja, tako puno svještenika, propovjednika: čitavi svijet je prepun takvih, a svi su i dalje ružni i nemoralni. Zašto se to događa? Isto bi se dogodilo ako bi i vaše bolnice dali tim ljudima, takvim ljudima. Oni bi otišli tamo i samo nastavili sa svojim starim poslom, nastavili bi da pričaju i propovijedaju. I svakoga bolesnog čovjeka bi ubijedili: "Ti si skrivio! Ti si stvorio ovu bolest; sada promijeni sve ovo." Ako bi se tim propovjednicima dale bolnice, što bi onda bilo od tih bolnica? Isto se događa i sa čitavim svijetom.

Propovjednici nastavljaju sa svojim propovjedničkim poslom. Oni idu i govore ljudima: "Nemojte biti gnjevni." Oni im to govore a da im ne daju nijednu tehniku ili sredstvo da se liše toga. Mi takva blebetanja slušamo već veoma dugo, a da još nijesmo postavili pitanje: "Što to oni govore? Recite nam, što to govorite? Ja sam ljut, a vi mi samo kažete da ne budem ljut. Kako je to moguće? Kada mi to kažete, a ja sam stvarno ljutit, ja tako mogu samo sebe da potiskujem, da se prisilno ne ljutim." Ali to će izazvati još više gnjeva. To će stvoriti krivicu - jer ako oni pokušavaju da se promijene, a to ne uspijevaju, to stvara inferiornost. To će im dati osjećaj krivice, osjećaj nesposobnosti, osjećaj da ne mogu pobijediti svoju ljutinu. Niko je i ne može pobijediti! Ti zato trebaš određena sredstva, određene tehnike jer je tvoj gnjev samo indikator uznemirenog uma. Promijeni taj poremećeni um i indikator će se

promijeniti. Gnjev samo ukazuje na ono što je unutar tebe. Promijeni se iznutra, i promjena će se dogoditi i spolja.

Tako je tantra nezainteresovana za tvoju takozvanu moralnost. I stvarno, insistirajući na moralnost je bolesno, degradirajuće: to je neljudski. Ako bi mi neko došao, a ja mu rekao: "Napusti prvo gnjev, napusti seks, napusti ovo ili ono" - tada bih ja bio nečovječan, tražio bih previše od njega, to bi bilo nehumano. To što vam govorim je nemoguće. A takva nemogućnost će od toga čovjeka napraviti prostaka, učiniće da se on iznutra osjeća bijedno. Počeće da se osjeća inferiorno: on će biti u svojim očima degradiran. A ako pokuša da riješi nemoguće, on će zasigurno biti poražen. A kada bude poražen, on će lako biti ubijeden da je grešnik. Tako su propovjednici porazili čitavi svijet riječima: "Ti si grešan." To je dobro za njih, jer dok nijesi poražen, njihova profesija ne može biti djelotvorna; oni prije toga ne mogu početi svoj posao. Vi morate biti grešnici: samo tada crkve, hramovi i džamije mogu prosperirati. Kada je tvoje biće grešno, onda je njima "sezona". Tvoj grijeh je u temelju nadgradnje bogomolja. Što si više ispunjen krivicom, to će se crkve sve više izdizati. One se grade na temelju krivice, na tvom grijehu, na tvom kompleksu inferiornosti. Tako su oni stvorili jedno inferiorno čovječanstvo.

Tantra nije zainteresovana za tvoju takozvanu moralnost, za tvoje društvene formalnosti i tome slično. Ali to i ne znači da ti tantra nalaže da budeš nemoralan - ne! Tantra je toliko nezainteresovana za tvoj moral tako da ti i ne može ni reći: budi nemoralan. Tantra ti pruža naučne metode pomoću kojih možeš da promijeniš svoj um. A kada je jednom um postao drugačiji, i tvoj karakter će biti drugačiji. Kada se jednom strukturni temelj promijeni, sva tvoja nadgradnja će biti drugačija. Upravo zbog ovih drugačijih stavova, zbog njenog amoralnog stava, tantra nije bila tolerisana od vaših nazovi svetaca. Oni su svi bili protiv toga jer su znali ako tantra pobijedi, sve te besmislice koje su oni plasirali u ime religije će morati prestati. Zato se hrišćanstvo veoma uporno borilo protiv naučnog progresa. Zašto? To je zbog toga što znaju da ukoliko se naučni progres dopusti u svakodnevnom životu, u materijalnom svijetu, neće mnogo trebati da se naučni pristup stvarima probije i u psihološki i duhovni svijet. Tako su oni nastavili da se uporno bore protiv toga jer su znali da kada jednom promijeniš materiju putem određenih tehnika, neće mnogo trebati da zaključiš da možeš promijeniti i um putem određenih metoda - jer um nije ništa drugo da jedna suptilna materija.

To je tantrički pristup: da um nije ništa drugo do jedan suptilni materijal; to se može izmijeniti. A kada jednom posjedneš drugačiji um, ti ćeš tražiti i drugačiji svijet jer na taj svijet gledaš tim umom. Svijet koji vidiš je svijet koji primaš određenim umom. Kada promijeniš svoj um, i taj svijet će ti izgledati drugačije. A ako ne postoji uma, to je najviše u tantri: dovesti sebe do stanja gdje nema uma. Tada gledaš na svijet bez posrednika. Kada nema posrednika, ti se susrećeš sa Stvarnim jer tek tada ne postoji nikoga ko se postavlja između tebe i Stvarnog. Tada ništa neće moći biti izopačeno. Tada tantra kaže: kada nema uma, to je stanje Bhairava - stanje ne-uma. Po prvi put tada gledaš na svijet izravno - gledaš ono što stvarno postoji. Ako koristiš um za promatranje svijeta, tada sam STVARAŠ svijet; ti tako dodaješ, namećeš, projektuješ. Zato je potrebno prvo promijeniti um; a onda se mijenjati od uma ka NE-UMU. Ovih 112 metoda mogu pomoći svakome pojedinačno. Neki određeni metod ne mora baš biti upravo za tebe, ne mora biti koristan i za tebe. Zbog toga je Šiva dao mogućnost za mnogo različitih metoda. Izaberi onaj metod koji tebi odgovara. Nije uopšte teško znati koji ti metod najbolje odgovara.

Mi ćemo ovdje nastojati da spoznamo svaki od metoda, i kako se on odabira za pojedinačnog učesnika, kako može promijeniti tebe i tvoj um. Ovo razumijevanje, ovo intelektualno poimanje će biti nužno potrebno, ali to neće biti kraj. Pokušajte sve o čemu sam ovdje govorio. I stvarno, kada oprobate pravu metodu, to će odmah dati rezultate. Zato ja i nastavljam da svakodnevno govorim o raznim metodima. Oprobajte ih! Samo se poigrajte sa njima: idite kući i pokušajte. Pravi metod, bilo kada da se dogodi, biće od značaja. Nešto će eksplodirati u tebi i ti ćeš znati da je to pravi metod za tebe. Ali je za to ipak potreban određeni napor, a možda ćete biti iznenađeni da će vas jedan metod jednoga dana sam zgrabiti, ponijeti, opčiniti. Zato vam predlažem da, dok o tim metodima ovdje govorim, nastojte da paralelno sa mojim uputama oprobavate te metode. Ja kažem obično da se "igrate" sa tim metodima jer ne morate biti previše ozbiljni kada to radite. Samo se igrajte! Možda će vam se nešto ugoditi. Onda kada se nešto ugodi, tek tada budite ozbiljniji, i tada udjite dublje u to - snažnije, iskrenije, sa svom svojom energijom, sa svim svojim umom. Prije toga se samo poigravajte u odabiranju.

Ja sam otkrio da je vaš um znatno otvoreniji dok se igrate. Kada ste ozbiljni, vaš um nije dovoljno otvoren: on je zatvoren. Zato se samo igrajte. Nemojte biti previše ozbiljni: samo se

igrajte. A ove metode su zaista jednostavne. Ti se možeš upravo igrati sa njima. Odaberi jedan metod: igray se sa njim najmanje tri dana. Ako ti on bude davao određeni osjećaj prijemčivosti, ako ti bude ukazivao na neki tvoj unutarnji afinitet, ako ti bude sa njim dobro, ako ti to bude pokazivalo da je to za tebe, onda se uozbilji i nastavi dalje. Tada zaboravi na druge metode: nemoj se više igrati sa drugim tehnikama. Prikloni se tome najmanje tri mjeseca. Čuda su moguća. Jedina stvar je u tome da ta tehnika mora biti za tebe, da je to "tvoja" tehnika. Ako ta tehnika nije za tebe, ništa se neće dogoditi. Ti se možeš nositi sa time čitav život, ali se ništa neće dogoditi. Ako je tehnika upravo za tebe, tada je dovoljno i tri minuta.

Zato ovih 112 metoda mogu biti ogromno iskustvo za tebe, a mogu i biti samo stvar obavještenja; sve to ovisi o tebi. Ja ću nastojati da opisujem te tehnike iz što je moguće više uglova. Ako osjetiš neki afinitet prema tome, igray se sa time tri dana; a onda to ostavi. Ako osjetiš da ti se to ugadja, tada će se nešto upaliti u tebi, tada treba to nastaviti praktikovati tri mjeseca. Život je čudarija. Ako nijesi znao njegove tajne, to samo ukazuje da nijesi znao tehnike pomoću kojih tim misterijama možeš prići. Šiva je omogućio 112 metoda. Sve su te tehnike moguće. Ako nijedna od njih ne donese izvjesni rezultat, ako ti nijedna ne ukaže na tvoje unutarnje svijetlo, tada znaj da za tebe više ne postoji metoda: zapamti to. Tada zaboravi za spiritualnost, na duhovnost uopšte, i budi sretan. To nije za tebe. Ali ove 112 tehnika su za čitavo čovječanstvo - za sva doba i sve osobe koje sada koriste i koje će ih koristiti u budućnosti. U nijednom vremenu neće postojati nijedna iole duhovna osoba koja će moći reći: "Ovih 112 tehnika su nekorisne za mene." Nemoguće! To je nemoguće!

Svaki tip uma je uzet u obzir. Svaki mogući tip uma je u ovo uključen i data mu je određena tantrička tehnika. Ovdje postoji i mnoštvo tehnika za čovjeka koji još ne postoji: te tehnike su za budućnost. Tu su tehnike i za čovjeka koji više ne postoji: tu su tehnike prošlosti. Ali se nemojte zabrinjavati zbog toga. Postoje još mnoge metode koje su upravo za vas. Zato ćemo to putovanje započeti već sjutra.

2

STAZA YOGE I STAZA TANTRE

2. oktobra 1972, Bombaj, Indija.

PITANJA:

- 1. Razlika između joge i tantre.*
- 2. Predaja i tehnike meditacija.*
- 3. Pokazatelji uspješnosti praktkovanja.*

Mnogo je pitanja tu postavljeno. Kao prvo: "Kakva je razlika između tradicionalne yoge i tantrе? Jesu li one iste?"

Tantra i yoga su temeljno drugačije. One vode istom cilju. Ipak, njihovi putevi nijesu samo drugačiji, oni su i suprotni. Stoga se to mora shvatiti veoma jasno.

Proces yoge je, takodje, metodološki; i yoga je vrsta tehnike. Yoga nije filozofija. Upravo nalik tantri i yoga ovisi o djelovanju, metodima, tehnicima. Djelovanje te odvodi u yogu, takodje, ali proces je drugačiji. U yogi se pojedinac mora boriti: to je staza ratnika. Na stazi tantrе osoba se uopšte ne mora boriti. Naprotiv, ta osoba se treba prepustiti - ali sa SVJESNOŠĆU.

U yogi je prisutno potiskivanje sa sviješću: tantra je prepuštanje sa sviješću. Tantra kaže: bilo što da si, Vrhovno nije suprotno tome. To je rast: ti možeš rasti na putu Vrhovnog. Ne postoji suprotnosti između tebe i Vrhovnog, ne postoji suprotnosti između tebe i Stvarnosti. Ti si dio toga. Zato nije potrebno nikakvo protivljenje prirodi, nikakva borba, nikakvi konflikti, nikakvo potiskivanje prirode nije potrebno. Ti samo treba da koristiš prirodu; treba da koristiš sve ono što si ti, da bi došao do konačista.

U yogi treba da se boriš sa sobom da bi to ostvario. U yogi je svijet i *moksha* (Oslobodjenje) - ti kao što si, i ti kakav treba da budeš - to su dvije suprotnosti. Potiskivati, boriti se, isključiti ono što si kako bi mogao dostići ono što ti možeš biti. Poći iza iskustva u yogi znači smrt. Ti moraš unrijeti kako bi se tvoje stvarno biće rodilo. U očima tantrе, yoga je samo jedno duboko samoubistvo. Ti moraš ubiti svoju prirodu - svoje tijelo, svoj instinkt, svoje želje, sve. Tantra ti nalaže da prihvatiš sebe onakvog kakav si. To je samo jedno duboko potvrđivanje, jedno duboko prihvatanje. Nemoj činiti jaz između sebe i Stvarnog, između svijeta i Nirvane. Nemoj stvarati nikakav raskol. Za tantru ne postoji nikakvi raskol; smrt nije potrebna. Za tvoje preporođenje, smrt nije potrebna: već transcendencija. Za jednu takvu transcendenciju, za jedan takav preporod, iskoristi sebe.

Na primjer, seks je prisutan, seks kao bazična energija - osnovna energija kroz koju si rođen, sa kojom si se rodio. Osnovne ćelije tvoga bića i tvog tijela su seksualne, zato se ljudski um okreće oko seksa. Po yogi, ti se moraš boriti sa tom energijom. Putem te

borbe ti stvaraš jedan drugačiji centar u sebi. Što se više boriš to se više integrišeš u jedan sasvim drugačiji centar. Seks više nije tvoj centar. Boreći se sa seksom - naravno, svjesno - u sebi ćeš stvoriti jedan drugačiji centar svog bića, novi centar, novi naglasak, novo kristalisanje. Tada seks neće više biti tvoja energija. Ti ćeš stvoriti svoju novu energiju boreći se sa seksom. Jedna drugačija energija će ući u tvoje biće, jedan drugačiji centar egzistencije. Za tantru treba da koristiš seksualnu energiju. Nemoj se boriti protiv toga: transformiši to. Nemoj razmišljati u duhu neprijateljstva: budi prijateljski okrenut tome. To je tvoja energija. To nije loše, to nije ništa ružno. Svaka energija je prirodna. Ona se može iskoristiti za tebe, a može se koristiti i protiv tebe. Ti možeš načiniti blokadu oko toga, barijeru, a možeš je iskoristiti i kao stepenicu. To se može koristiti! Kada se ispravno koristi, ona postaje prijateljska; kada se pogrešno koristi, to postaje tvoj neprijatelj. Ona to nije. Energija je samo prirodna stvar. Način kako obični čovjek koristi svoj seks, to mora biti neprijateljstvo. To ga uništava; on se samo rasipa sa time.

Yoga uzima drugačiji i suprotni smjer - suprotan običnom umu. Uobičajeni um je bio uništavan svojim željama zato je yoga naredila da se prekine sa željama: biti bez želja. Treba se boriti protiv želja i stvoriti izvjesnu integraciju u sebi koja ne podleže željama. Tantra kaže da treba da budete svjesni svojih želja: nije potrebno boriti se. Treba se kretati kroz žudnje sa potpunom sviješću, a kada se budete tako kretali kroz svoje želje vi ćete ih transcendirati. Vi ćete biti sa njima, ali nećete biti od njih. Vi ćete proći kroz to, ali ćete ostati spolja, bićete van domašaja tog uticaja. Yoga djeluje kao nešto više jer je suprotna običnom ljudskom umu. Tako obični um može razumjeti jezik yoge. Ti znaš kako te seks može mučiti, kako te uništava, kako se ti vrtiš oko seksa nalik robu, nalik slugi, nalik lutki na koncu. Ti to znaš iz svog iskustva. Zato kada yoga kaže da se protiv toga treba boriti, ti odmah to razumiješ. To je poziv, jednostavni poziv yoge, njena privlačnost.

Tantra se tako lako ne može prihvatiti, ona nije tako privlačna. Ona izgleda neprivlačno, teško ostvariva: Kako da se krećemo kroz želje, a da ne budemo opčinjeni njima? Kako je moguće biti u seksu svjesno, sa potpunom sviješću? Obični um postaje uplašen toga. To mu izgleda veoma opasno. Ne zbog toga što to jeste opasno: bilo što da znaš o seksu izaziva strah i opasnost u tebi. Ti poznaješ sebe, ti dobro znaš kako obmanjuješ sebe. Savršeno dobro znaš da je tvoj um lukav. Ti se možeš kretati kroz želje, kroz seks, kroz bilo što, a da obmanjuješ sebe da se kroz to krećeš sa

potpunom sviješću. Upravo zbog toga, ti osjećaš opasnost. Opasnost nije u tantru; to je u tebi. A privlačnost yoge je u tebi, zbog tvoga uobičajenog načina rasudjivanja, zbog tvog potiskivanja seksa, zbog tvoga uma koji osudjuje seks, koji kažnjava seks. Pošto takav um nije zdrav kada je seks u pitanju, yoga tada izgleda privlačno. Sa boljim čovječanstvom, sa zdravijim seksom- prirodnim, normalnim - stvar bi izgledala drugačije. Mi nismo normalni i prirodni. Mi smo potpuno nenormalni, nezdravi, zaista suludi. Pa pošto su svi kao mi, to se i ne osjeća.

Ludosti su normalne. Zato NE BITI LUCKAST može izgledati nenormalno. Buda je nenormalan, Isus je nenormalan među nama. Oni i ne pripadaju nama. Ova "normalnost" je bolesna. Ovaj "normalni" um je stvorio prijemčivost za yogom. Ako primite seks prirodno - bez ikakvog filozofiranja, bez mudrovanja za ili protiv toga; ako prihvatite seks kao što prihvatate svoje ruke, svoje oči, ako je to potpuno prirodno prihvaćeno, ako je prihvaćeno kao nešto prirodno, tada će ti tantra biti bliža, tantra će ti se više dopasti. I samo tada, i tek tada, tantra će biti korisna za mnoge. Ali dani tantrre tek dolaze. Prije ili kasnije, tantra će ući u mase jer će tada po prvi put za to vrijeme doći, doći će vrijeme da se seks prihvati prirodno. Moguće je da će ta eksplozija doći sa Zapada zbog autora kakvi su Frojd, Jung ili Rajh, koji su pripremili za to teren. Oni nijesu ništa znali o tantru, ali su pripremili teren za njen razvoj. Zapadnjačka psihologija je došla do zaključka da je osnovna ljudska bolest negdje oko seksa; u temelju ljudskog ludila je seks. I dok se takva seksualna orijentacija ne razbije, čovjek neće biti prirodan i normalan. Čovjeku je išlo loše upravo zbog njegovog pristupa seksu. Nikakav stav nije potreban. Tek tada ćeš biti prirodan. Kakav pristup trebate prema svojim očima? Jesu li one loše ili su Božanske? Jesi li za oči ili protiv njih? Tu ne postoji nikakvog stava, nikakvog pristupa! Zbog toga su tvoje oči i normalne.

Pokušaj da preduzmeš neki stav. Pomisli kako su ti oči vražje. Gledanje pomoću njih bi tada bilo teško. Gledanje bi tada primilo istu problematičnu oštricu kao seks. Tada bi ti samo želio da gledaš, žudio bi za time, čeznuo za time. A kada bi pogledao, osjetio bi krivicu. Uvijek kada bi pogledao, osjetio bi krivicu da si uradio nešto loše, da si zgriješio. Tada bi poželio da ubiješ svoje čulo vida: poželio bi da uništiš svoje oči. A što bi više to želio, više bi bio usmjeren ka očima. Tada bi započeo veoma apsurdnu aktivnost. Ti ćeš tada željeti da gledaš što je više moguće i uporedo sa time osjećati višu krivicu. Isto se događa i sa seksom.

Tantra nalaže da prihvatimo sve što smo. To je jedna osnovna nota - u potpunom prihvatanju je moguć rast. Tada iskoristi svu energiju koju posjeduješ. Kako da je iskoristiš? Prihvati je; a onda razotkrij kakva je to energija, što je seks, kakav je to fenomen. Mi nismo u skladu sa time. Mi znamo mnoge stvari o seksu samo posredstvom drugih. Moramo proći kroz seks, moramo imati seksualno iskustvo. Mi to i radimo, ali sa krivicom, sa umom koji osuđuje, sa potisnutim stavom: u žurbi, formalno. Nešto se mora uraditi sa namjerom da se rasteretite. Takav seksualni čin nije i ljubavni čin. Ti u tome nijesi srećan, ali se toga ne možeš lišiti. Što više pokušavaš da to napustiš, to ti sve više biva privlačno. Što više nastojiš da to negiraš, to si sve više uvučen u to. To ne možeš negirati, ali taj negirajući stav, taj stav ka poništenju, uništava um, stvarnu svijest, stvarnu senzitivnost koja jedino to može razumjeti. Tako to ne možeš shvatiti. Samo jedna duboka senzitivnost može nešto razumjeti; samo duboko osjećanje, duboki poriv u to, može nešto razumjeti. Ti seks možeš shvatiti samo ako mu pridješ kao pjesnik koji prilazi cvijetu: SAMO tako! Ako osjećaš krivicu prema cvijetu, ti možeš proći kroz najveću baštu, ali ćeš proći zatvorenih očiju. I tada ćeš biti u žurbi, u jednom dubokom i suludom trku. Jedva ćeš iščekati da izađeš iz te bašte. Kako onda možeš biti svjestan?

Zato ti tantra nalaže da budeš svjestan i da prihvatiš sve što si ti. Ti si jedna velika misterija mnogih multi-dimenzionalnih energija: prihvati to, i kreni kroz to sa dubokom i moćnom energijom, sa senzitivnošću, sa sviješću, sa ljubavlju, sa razumijevanjem. Kreći se sa TIME kroz život! Tada će svaka želja biti samo sredstvo da se to prevaziđe, da se ode dalje od toga pukog nagona. Svaka energija će tada biti od pomoći. I tada je ovaj svijet Nirvana, a ovo naše tijelo hram - sveti hram, sveto mjesto.

Yoga je negacija, tantra je afirmacija. Yoga razmišlja u duhu dualnosti: upravo zbog toga se zove "yoga". To znači: staviti dvije stvari zajedno, udružiti dvije stvari. Ali dvije stvari su već tu; dualnost je već prisutna. Tantra kaže da nema dvojnosti. Ako ima dvojnosti, ti ih ne možeš udružiti. I koliko god pokušavaš, oni ostaju uvijek dvoje. Kako god da ih postaviš, oni uvijek i dalje ostaju dvoje. Ta borba se samo nastavlja, dualizam i dalje ostaje. Ako bi svijet i Božansko bilo dvoje, oni se nikada ne bi mogli udružiti. Ako oni stvarno nijesu dvoje, ako samo tako izgleda, samo tada će biti jedno. Ako je tvoje tijelo i tvoja duša odijeljena, ako su to dvije djeljive stvari, one se tada neće moći staviti zajedno. Ako ste ti i Bog dvoje,

tada ne postoji mogućnosti da se sjedinite, da se udružite, da budete zajedno. Oni će i dalje ostati dvoje.

Tantra kaže da ne postoji dvojnosti; to samo tako izgleda. Zašto onda pomagati toj izglednosti da bude jača? Tantra pita: čemu onda pomagati taj izgled dvojnosti da bude jači? Razori to upravo ovog trena! Budi jedan! Ti postaješ sjedinjen, bivaš jedan samo putem prihvatanja, potvrđivanja, a ne putem borbe i sukoba. Prihvati svijet, prihvati tijelo, prihvati sve što se prožima kroz to. Nemoj stvarati neki drugi centar u sebi jer je po tantri taj drugi i drugačiji centar samo ego. Za tantru, zapamti to, to nije ništa drugo da ego. Zato nemoj stvarati ego. Samo budi svjestan onoga što si. Ako se boriš, onda je ego prisutan. Usled toga je veoma teško naći yogina koji nije egoist. To je veoma teško! Ti yogini mogu govoriti o ne-egocentričnosti, ali oni ne mogu biti manje egocentrični. Takav njihov proces stvara ego. I što se više boriš, to ti sve više ego jača. Ako pobijediš u jednoj takvoj borbi, ti ćeš dospjeti do najvećeg ega.

Tantra kaže da se ne boriš! Tada neće biti mogućnosti za egom. Ako budemo shvatili tantru, tu će tada biti puno problema, jer je za nas stanje bez borbe stanje pasivnosti, predaje. Tada bivamo uplašeni. Jer, ne boriti se, za nas znači biti popustljiv, znači predati se. Mi smo se predavali, popuštali vjekovima i nijesmo nigdje stigli. Ali za tantru popustljivost nije "naša" popustljivost. Tantra kaže da se prepustite, predate ali da to učinite sa sviješću - BUDITE SVJESNI. Ako ste ljuti, tantra ne kaže da ne budete ljuti. Tantra ti kaže da budete ljutiti čitavim bićem, ali i budite svjesni. Tantra nije protiv gnjeva. Tantra je samo protiv spiritualnog sljepila, protiv duhovne uspavanosti, duhovne nesvjesnosti. Budi svjestan i budi ljut. A to je tajna te metode - ako si svjesno ljut, to će se transformisati: to će postati milostivost. Zato tantra kaže da gnjev nije tvoj neprijatelj. To je sjeme milostivosti. Ista ljutina, ista energija će postati milostivost. Ako se budeš borio sa time, tu više neće biti mogućnosti za milostivost. Ako pobijediš u toj borbi, ako uspiješ da to potisneš, ti ćeš tada biti samo mrtav čovjek. Tu više neće biti gnjeva jer si ga ti potisnuo. Tu neće biti ni milostivosti, jer se samo kroz ljutinu milostivost može postići. Transformisana ljutina je milostivost. Ako pobijediš u svome potiskivanju, što je neizvodljivo, tada neće biti ni seksa, ali ni ljubavi, takođe, jer sa umiranjem seksa umire i energija koja te može dovesti do ljubavi. Tako ćeš biti oslobođen od seksa, ali ćeš biti i lišen ljubavi. Tako je čitava stvar promašena jer bez ljubavi nije moguće ostvariti božanstvenost, bez ljubavi nije moguće oslobođenje, bez ljubavi nije moguća sloboda.

Tantra nalaže da se iste energije moraju preporoditi. To se može reći i na ovaj način: ako si protiv svijeta, Nirvana nije moguća - jer ovaj svijet treba da se transformiše u Nirvanu. Tako si protiv osnovne energije koja je izvoriste svega. Zato tantrička alhemija kaže da se ne treba boriti: budite prijateljski raspoloženi sa svim energijama koje su ti date. Poželi im dobrodošlicu. Osjeti zahvalnost da si ljut, da osjećaš seksualni naboj, da imaš požudu. Budite zahvalni tome jer su to sve sakriveni izvori. Oni se mogu transformisati, mogu se otvoriti. A kada se seks transformiše, on postaje ljubav. Otroj je nestalo, ono što je bilo ružno u tome je nestalo. Sjeme može izgledati ružno ali kada ono oživi ono pusti korijenje i počne cvjetati. Tada je predivno. Nemoj odbacivati sjeme jer tako odbacuješ i cvijeće koje je u njemu. To cvijeće još nije tu, još se nije ukazalo, nije se manifestovalo - tako ga ni ne možeš vidjeti. Oni su neispoljeni ali su i dalje tu. Iskoristi to sjeme kako bi mogao dospjeti do cvijeta. Zato prvo dopusti da se ispolji prihvatanje, jedno senzitivno razumijevanje i svjesnost. Tek tada je popustljivost dopuštena.

Još jednu stvar ću vam iznijeti koja je, zaista, veoma čudna, ali je i jedna od najdubljih otkrića tantrre, a to je: bilo što da uzmete kao svog neprijatelja: požudu, gnjev, mržnju, seks, bilo što - tvoj stav da ti je to neprijatelj će učiniti da to i stvarno postane neprijatelj. Prihvati sve to kao Božanski dar i pridji mu sa srcem zahvalnosti. Na primjer, tantra je razvila mnoge tehnike za transformaciju seksualne energije. Pridji seksualnom činu kao da prilaziš Božanskom hramu. Pridji tome kao da je to tvoja molitva, kao da je to meditacija. Osjeti neku svetost u tome činu. Upravo zbog toga su na nekim hramovima, kao što su Kadžuraho, u Puri, u Konaraku izgrađeni ukrasi sa skulpturama seksualnog prizora. Seksualni čin na zidovima jednoga hrama izgleda nelogično, posebno za hrišćanstvo, za islam, za džainizam. To izgleda nepojmljivo, kontradiktorno. Kakve veze hram ima sa nekim takvim slikama i prizorima? Na spoljašnjim zidovima Kadžuraho hrama su prizori seksualnih odnosa uklesani u kamenu. Zašto? U hramu nema mjesta takvim prizorima, a najmanje u našem umu. Hrišćanstvo ne može ni zamisliti neke slike iz Kadžuraha na svojim zidovima. Nemoguće!

Savremeni hindusi osjećaju krivicu jer je njihov um uobličavan od strane hrišćanstva. Oni su "hindu-hrišćani", a oni su gori - jer je biti hrišćanin u redu, ali biti hindu-hrišćanin je pogrdno, ružno. Oni zbog toga osjećaju krivicu. Jedan hindu vodja, Puršotamda Tandon, čak je naložio da se takvi hramovi moraju

porušiti, da oni ne pripadaju hindu duhu. I zapravo, oni i ne pripadaju nama jer je u našim srcima tantra bila odsutna veoma dugo, vjekovima. To nije bilo osnovno u našim životima, nije bila osnovna struja u našim ponašanjima. Yoga je bila glavna struja, glavno duhovno strujanje, a za yogu je Kadžuraho nepojmljiv: to mora biti uništeno.

Tantra kaže da seksu treba pristupiti kao da ulazimo u sveti hram. Upravo zbog toga su oni običavali da slikaju prizore seksualnih odnosa na zidovima svetih hramova. Oni nalažu da se pristupi seksu kao da se ulazi u sveti hram. Odatle, kada uđeš u sveti hram, seks mora biti tu u namjeri da dvoje sjedinjava, udružuje. Tada ćeš moći osjetiti da svijet i Božansko više nijesu dvije zasebne stvari, dva sukobljavajuća elementa, već jedno. Oni više nijesu suprotstavljeni. Oni su sada samo suprotni i drugačiji, ali pomažu jedno drugom. Oni mogu takvi da postoje upravo usled te suprotnosti. Ako bi se taj polaritet izgubio, čitavi svijet bi usled toga nestao. Zato nastoj da uočiš duboko jedinstvo koje prožima sve. Nemoj samo gledati udaljene suprotne tačke, uoči onu unutrašnju struju koja vas prožima i sjedinjuje. Za tantru je sve sveto. Zapamti ovo: za tantru SVE je sveto; ništa nije profano. Sagledaj to na ovaj način: za jednu nereligioznu osobu sve je profano, ništa mu nije sveto; za takozvane religiozne osobe, nešto je sveto, a nešto ne. Ali za tantrike sve je sveto.

Prije nekoliko dana je sa mnom boravio jedan hrišćanski misionar koji mi je tom prilikom rekao: "Bog je stvorio svijet." Ja sam ga na to upitao: "A ko je stvorio grijeh?" On mi reče: "Đavo." Onda ga ja upitah: "A ko je stvorio Đavola?" On je tada bio zbunjen. Reče mi: "Naravno, Bog je stvorio i Đavola." Ako je Đavo stvorio grijeh, a Bog je stvorio Đavola: ko je onda grešnik - Đavo ili Bog? Dualistične koncepcije uvijek vode ka takvim apsurdnostima. Za tantru Bog i Đavo nijesu dvije odvojene stvari. I zapravo, za tantru i ne postoje stvari nalik "đavolima": sve je Božansko, sve je sveto. Izgleda da je, zapravo, to i pravo polazište, najdublje. Ako je išta nesveto na ovom svijetu, odakle sve to dolazi i kako to bitiše? Zato tu postoje samo dvije alternative: prva alternativa je od ateista koji kažu da je sve profano; da ništa nije sveto. Ovaj stav je u redu: kao takav je nedualistički: on ne vidi svetost u svijetu. Zatim, postoji i tantrički pristup stvari: oni kažu da je sve sveto. I oni su nedualistični. Ali između te dvije religiozne, uslovno rečeno, osobe, postoji i nešto što je nepojmljivo. Oni nijesu ni religiozni ni nereligiozni jer su uvijek u konfliktu. Sva njihova teologija je u tome

da se susretnu sa krajem, da okončaju nešto što se nikako ne može okončati.

Ako je samo jedna ćelija, ili jedan atom u ovom svijetu, lišena svetosti tada će i čitavi svijet biti takav, biće lišen svetosti. Jer kako može jedna tako mala ćelija nesvetosti bitisati u jednom svijetu svetosti? Kako to može biti? To je podržano od svega: da bi moglo bitisati, ta ćelija je podržana od svega oko sebe. A ako je nesveto element podržan od jednoga svetoga elementa, kakva je onda razlika između njih dvoje? Ili je čitavi svijet svet i neuslovljen ili je nesvet; ne postoji sredine. Zato tantra kaže da je sve sveto; upravo zbog toga i ne možemo to shvatiti. To je jedno duboko ne-dualistično polazište; ako uopšte to možemo nazvati polazištem. To i nije neko polazište jer svako polazište mora biti dualno. Ono nije protivno ničemu zato i nije nikakvo polazište. Ono je prožeto jedinstvom, kroz njega teče zajedništvo.

To su dvije staze: yoga i tantra. Tantra nam nije tako prijemčiva zbog našeg zgrčenog uma. Ali kada god postoji neko ko je zdrav iznutra, ko nije u haosu, tantra ima svoju ljepotu kod toga. Samo taj može shvatiti što je tantra. Yoga je privlačna, lako prihvatljiva, usled naših uznemirenih umova. I zapamti, na kraju je uvijek u pitanju tvoj um koji od nečega stvara privlačnost ili odbojnost. Ti si taj odlučujući faktor. To su različiti pristupi. Ja ne kažem da se osoba ne može realizirati putem yoge, pojedinac može postići ostvarenje i putem yoge, ali ne putem yoge koja je sada rasprostranjena. Ova ovdašnja yoga nije uopšte yoga već interpretacija tvog oboljelog uma. Yoga može biti jedan autentični pristup ka Vrhovnom, ali je to moguće samo onda kada je tvoj um zdrav, kada ti um nije oboljeo, kada nije zatrovan. Tek tada yoga posjeduje drugačiji izgled.

Na primjer, Mahavir je bio na stazi yoge ali on uopšte nije potiskivao seks. On je to spoznao, on je to proživio, on je bio u dubokoj vezi sa time. Ali to je postalo nekorisno za njega i on je odbacio seks. Buda je bio na stazi yoge, ali je i živio u svijetu, on je bio u dubokoj vezi sa svijetom. On se nikada nije borio. Kada jednom nešto spoznaš, ti postaješ slobodan od toga. To jednostavno otpadne, kao što suvo lišće otpadne sa grane. To nije odricanje; tu uopšte nije uključena borba. Pogledajte samo Budino lice: to uopšte nije lice borca. On se nikada nije borio. On je tako opušten; njegovo lice je pravi simbol opuštenosti: neborbenosti. A pogledajte samo vaše yogine: borba se uočava na njihovim licima. Duboko u njma je veliki nemir, metež. Upravo sada oni sjede na vulkanu. Pogledaj

samo njihove oči, njihova lica i ti ćeš to uočiti. Negdje duboko u njima, oni su potisnuli sve svoje bolesti; oni nijesu otišli iza toga.

U jednom zdravom svijetu, u kojem ljudi žive svoj život autentično, individualno, bez imitiranja drugih, živjeći samo svoj život na svoj način, postiže se oboje. On tako može naučiti duboku senzitivnost koja preobraćuje žudnje; on tako može doći do mjesta gdje sve želje bivaju izlišne i odbačene. I yoga može dovesti do tog mjesta, ali po mom mišljenju, yoga će ići kroz isti svijet kroz koji i tantra vodi, zapamti to. Mi trebamo zdravi razum, prirodnog čovjeka. U svijetu u kojem živi prirodni čovjek, i tantra i yoga će voditi ka transcendenciji želja. Ali u našim takozvanim bolesnim društvima ni yoga ni tantra te ne mogu voditi iza želja. Jer ako izabereš yogu, ti je ne biraš zbog toga što su tvoje želje postale nekorisne - ne! To je još veoma aktuelno i značajno; želje nijesu otpale same od sebe. Mi ih moramo malo siliti.

Ako odaberemo yogu, mi je odabiramo kao jednu tehniku za potiskivanje. Ako izaberemo tantru, mi je odabiramo kao vještinu, kao duboko lukavstvo za udovoljavanje. Zato ni yoga ni tantra sa nezdravim umom ne mogu djelovati. Obije će na taj način voditi ka lukavstvu i izvještačenosti. Jedan zdravi um, posebno seksualno zdrav, je potreban za početak. Tada nije posebno teško da izabereš svoj put. Ti možeš izabrati ili yogu ili tantru.

Postoje dvije vrste osoba - osnovna podjela je na muške i ženske: ja pod tom podjelom ne podrazumijevam biološke razlike već samo psihološke. Kod onih koji su u osnovi psihološki muški - agresivni, nasilni, ispoljeni - yoga je njihov put. A za one koji su u osnovi žensveni - prijemčivi, receptivni, pasivni, nenasilni - tantra je njihova staza. Zato ti i možeš to primijetiti. Za tantru su Majka, Kali, Tara i mnoge druge *devis*, *bhairavis* (ženska božanstva) veoma značajne. U yogi ti nećeš naći da je iko ikada pomenuo ijedno ime ženskog božanstva. Tantra ima ženska božanstva; yoga ima muške bogove. Yoga je ispoljena energija; tantra je energija koja se kreće unutra. Zato ih vi možete opisati modernim psihološki izrazom kao da je yoga ekstrovertna, a tantra introvertna. Sve to ovisi o osobi. Ako posjeduješ jednu introvertnu osobnost, tada borba nije za tebe. Ako imaš ekstrovertnu ličnost, tada je borba pravi put za tebe. Ali mi smo upravo u konfuziji, u zbrci. Upravo zbog toga nam ništa ne može pomoći. Naprotiv, sve nas još više uznemirava. Yoga će te uznemiravati, tantra će te uznemiriti. Svaki lijek će izazvati novu bolest jer je tvoja orijentacija bolesna, oboljela; njegov izbor je bolest, nešto bolesno. Zato i ne mislim da

putem yoge ne možeš nikuda dospjeti, ja sam odabrao tantru samo zbog toga što ćemo pokušati da objasnimo što je tantra.

Ono drugo pitanje je bilo: "*Na putu predaje, kako će pojedinac znati da odabere pravu tehniku od tih 112 metoda?*"

Na putu volje postoje tih 112 metoda, ali na putu predaje postoji samo jedan metod, a to je ta sama predaja. Ne postoji neki drugi metod, zapamti to. Svi metodi su nepredatost jer ovisе o tebi. Ti možeš nešto uraditi: tehnika je tu, uradi je! Na stazi predaje, ti više ne postojiš, tako i ne možeš ništa uraditi. Ti si uradio najviše, vrhovno, posljednje: ti si se predao. Na stazi predaje, predavanje je jedini metod. Sve ove metode (112 tantričkih tehnika) zahtijevaju određenu volju; zahtijevaju da nešto bude preduzeto od tvoje strane. Ti upravljaš svojom energijom, ti uravnotežuješ svoju energiju, stvaráš neko središte u svom haosu. Ti nešto pokušavaš. Tvoj napor je tu veoma značajan, temeljan, zahtijeva se. Na stazi predaje samo se jedna stvar traži od tebe: da se predaš. Mi ćemo ući dublje u tih 112 metoda, zato je potrebno reći nešto više o predaji jer ona nema nikakvu metodu.

U ovih 112 metoda nema ničega od predaje. Zašto Šiva nije ništa rekao o predaji? Jer ništa i ne može biti rečeno. Sama Bhairavi, sama Devi je dospjela do Šive bez ikakve metode. Ona se samo predala. Zato se to mora zapamtiti: ona je postavljala ova pitanja zbog drugih a ne zbog sebe. Ona je to pitala u ime čitavog čovječanstva. Ona je dotakla Šivu. Ona je već bila u njegovoj kolibi; ona ga je već grlila. Ona je bila sjedinjena sa njim, ali je i dalje postavljala pitanja. Zato zapamti jednu stvar: ona nije to pitala zbog sebe; za to nije bilo potrebe. Ona je postavila to pitanje za čitavo čovječanstvo. Ali ako je ona to realizirala, zašto je pitala Šivu? Zar ona sama nije mogla da govori čovječanstvu? Ona je prošla stazom predaje, zato nije ništa znala o metodama. Ona je prošla kroz ljubav. Ljubav je dovoljna sama po sebi. Ljubav ništa više ne traži. Ona je prošla kroz ljubav zato i ne zna ništa o metodama, tehnikama. Zbog toga ona i pita.

Tako je Šiva ponudio 112 tehnika. On stoga nije ništa govorio o predaji jer predaja nije nikakva tehnika. Ti se predaješ samo onda kada sve metode postanu izlišne, kada nijednom metodom ne možeš postići ništa. Ti si prethodno uporno pokušavao. Ti si

kucao na sva vrata ali se nijedna vrata nijesu otvorila, prolazio si svim pravcima ali te nijedan nije odveo ka cilju. Ti si uradio sve što si mogao, i sada si ostao bespomoćan. U jednoj takvoj bespomoćnosti, predaja se događa. Zato na putu predaje ne postoji nikakva metoda. Ali što je to predaja i kako ona djeluje? Ako predaja djeluje, čemu onda tih 112 metoda? Um se tada pita, čemu onda nepotrebno ulaženje u te metode? Ako predaja djeluje, bolje se predati. Zašto onda juriti za metodima? I ko onda zna, da li će određeni metod biti pogodan za tebe ili ne?

Možda ti čitav život treba da to otkriješ. Zato je dobro da se predaš ali i veoma teško. To je najteža stvar na svijetu. Metodi nijesu teški. Oni su lagani; ti možeš uvježbati sebe. Ali za predaju sebe ne možeš uvježbavati. Ne postoji trening za to! Nikoga ne možeš pitati kako da se predaš: to samo pitanje je apsurdno. Kako da pitaš da se predaš? Možeš li pitati kako da voliš? Ili je to ljubav ili nije, ali ti ne možeš pitati kako da voliš. A ako ti neko to kaže, ako te neko bude učio da voliš, zapamti, ti nećeš nikada moći voljeti. Ako ti se ikada ponudi neka tehnika za ljubav, ti ćeš se vezati za tu samu tehniku. Upravo zbog toga glumci ne mogu voljeti. Oni poznaju mnoge tehnike, mnoge metode, a mi smo svi glumci. Kada jednom naučiš trik kako da voliš, tada više ljubav neće teći jer si ti tada stvorio fasadu, lažni dekor, obmanu. A sa takvom lažiranom ljubavlju, ti si izvan nje, ne možeš se uključiti, ne možeš ući u to. Ti se držiš po strani, zaštitio si se.

Ljubav je samo onda kada si totalno otvoren, kada si ranjiv. To je opasno. Tada bivaš nezaštićen, neosiguran. Mi ne možemo pitati kako se voli; ne možemo pitati kako da se predamo. To se događa! Ljubav se događa, predaja se događa. Ljubav i predaja su duboko sjedinjeni. Ali što je to? Ako ne znamo kako da se predamo, makar možemo znati što nas to sprečava da se predamo, kako sebe držimo dalje od predaje? To se može znati i to može biti od pomoći: kako je moguće da se još nijesi predao? Koja je to tvoja tehnika kojom se lišavaš predaje? Ako se još nijesi zaljubio, tada problem nije u tome kako da se voli. Stvarni problem je sada to, kako si uspio da živiš tako dugo bez ljubavi, koji je trik u pitanju, koja je to tehnika, koja struktura tom pristupu - tvoja odbrambena strategija, i kako je moguće da si opstao bez ljubavi. To se može shvatiti.

Kao prvo: mi živimo sa egom, u egu, usredšteni u egu. "Ja" je bez ikakvog znanja o sebi. "Ja" nastoji da objavi "Ja sam". To "Ja sam" je izvještačeno, lažno, jer ja ne znam ko sam. I dok ne spoznam ko sam Ja, kako mogu reći: "Ja"? Dakle, to "Ja" je

lažno "Ja". A to lažno "Ja" je ego; to je odbrana. To te štiti od predaje. Ti se ne možeš predati, ali možeš biti svjestan ove odbrambene mjere. Ako budeš svjestan toga, to će i nestati, iščeznuće. Malo po malo, ti više nećeš biti tako snažno usmjeren u to, i jednoga dana ćeš doći do zaključka: "Ja nijesam". Onoga trenutka kada to osjetiš, predaja se događa. Zato pokušaj da razotkriješ da li si stvarno Ti. Dakle, da li stvarno postoji neki centar u tebi koji ti možeš nazvati "moj ego"? Pogledaj duboko u sebe i upitaj se gdje je to "Ja"? Gdje je boravište tog ega?

Rinzai je došao svom učitelju i rekao: "Daj mi slobodu!" Učitelj mu je odgovorio: "Donesi sebe. Ako TI postojiš, ja ću te učiniti slobodnim. Ali ako TEBE nema, kako te onda mogu osloboditi? Ti si već slobodan. A sloboda nije tvoja sloboda. Zapravo, sloboda je sloboda OD "tebe". Zato nastoj da nađeš to, "Ja", gdje si ti, a onda ponovo dodji. To je meditacija. Idi i meditiraj."

Potom je učenik Rinzai otišao i meditirao nedeljama, mjesecima i posle izvjesnog vremena se vratio. Tada je rekao svom učitelju: "Ja nijesam tijelo. Samo sam toliko mogao otkriti". Na to mu guru reče: "Samo toliko si i postao slobodan. Idi i ponovo pokušaj da više pronadješ sebe". Onda je on otišao i pokušava, meditirao i našao: "Ja nijesam um jer ja mogu promatrati svoje misli. Tako je promatrač nešto drugo od promatranog: ja nijesam moj um." On je tada ponovo došao učitelju i rekao: "Ja nijesam um." Guru mu na to reče: "Sada si tri četvrtine oslobođen. Idi ponovo i traži ko si."

Tada je stao da razmišlja: "Ja nijesam tijelo. Ja nijesam um. Što sam onda?" On je počeo da studira, da čita, bio je dobro obrazovan i obaviješten pa je razmišljao: "Ja nijesam moje tijelo, nojesam moj um. Onda mora da sam svoja duša, moj *Atman*." Ali posle dužeg meditiranja otkrije da nema ni *Atmana* - nema duše jer taj *Atman*, ta duša nije ništa drugo do njegovo mentalno objašnjenje - samo doktrina, riječi, filozofija.

Tako je on jednoga dana dotrčao i rekao: "Sada me više nema!" Onda mu guru reče: "Mogu li te sada učiti metodi oslobođenja?" Rinzai odgovori: "Ja sam slobodan jer me nema više. Nema onoga koji bi bio u ropstvu. Ja sam sada samo prostrana praznina, ništavnost."

Samo ništavnost može biti slobodna. Ako si neko ili nešto, ti ćeš biti u ropstvu. Ako ti jesi, ti ćeš biti obrobjen. Samo praznina, izpražnjeni prostor može biti slobodan. Ti tada to ne možeš vezati, ne možeš se vezati. Rinzai je dotrčao i rekao: "Mene više

nema. Nigdje me nema da bih bio shvaćen, pronadjen." To je sloboda. Tada je po prvi put dotakao stopala svog majstora - po prvi put! To nije bilo doslovno, jer je on doticao stopala svog majstora i prije. Ali tada njegov učitelj reče: "Sada si po prvi put dotakao moja stopala."

Rinzai ga upita: "Zašto kažeš, po prvi put? Doticao sam tvoja stopala mnogo puta do sada." Učitelj mu odgovori: "Ali ti si bio tu, kako si onda mogao doticati moja stopala ako si još bio tu? Ako si tu, kako onda možeš dotaći moja stopala?" To "Ja" ne može dotaći ničija stopala. Čak i kroz to, izgleda da ne dotičeš tuđa stopala, to je doticanje svojih stopala u obrnutom smislu. "Ti si dotakao moja stopala po prvi put" - reče mu učitelj. "Više tebe nema. A to je ujedno i posljednji put."

Predaja se dogodi onda kada tebe nema. Tako se ti ne možeš predati. Usled toga predaja i ne može biti tehnika. Ti se ne možeš predati: ti si prepreka za to. Kada tebe nema, predaja je tu. Tako se ti i predaja ne možete udruživati, ne postoji koegzistencije između tebe i predaje. Ili si ti ili je predaja. Zato treba da otkriješ gdje si ti, ko si ti. To istraživanje stvara veoma mnoge iznenadjujuće interpretacije. Raman Maharši je, na primjer, rekao: "Istražuj na temu: Ko sam ja?" To je bilo pogrešno shvaćeno. Čak i njegovi najbliži učenici nijesu pravilno razumjeli značenje toga. Oni su mislili da je to neko istraživanje u kojem ćeš ti stvarno tražiti: "Ko sam JA?" To uopšte nije to! Ako ti kreneš da istražuješ: "Ko sam ja?" ti ćeš jednoga dana doći do stvarnog zaključka da ti nijesi. Dakle, tu nije u pitanju da otkriješ ko si ti već da nestaneš, da se rastopiš, da iščezneš.

Ja sam dao mnoge tehnike za istraživanje te teme: "Ko sam ja?" Posle mjesec ili dva, oni su došli i rekli: "Još nijesmo otkrili ko smo mi. To pitanje je i dalje pitanje. Nema odgovora." Na to sam im odgovorio: "Nastavite! Jednoga dana će doći odgovor." I oni su se ponadali da će se odgovor pojaviti. Tu nema nikakvog odgovora. Stvar je u tome da će se samo pitanje rastopiti, nestati. Tu neće biti nikakvog odgovora u smislu da si ti ovo ili ono. To samo pitanje će nestati. Tu neće biti nekoga da pita: "Ko sam ja?" I tek tada ćeš znati. Kada nema "Ja" onda se ono pravo "Ja" otvara. Kada ega ne postoji, ti si tada po prvi put suočen sa svojim bićem. To biće je praznina. Tada se možeš predati; tada se i predaješ. Ti se sada predaješ. Zato i ne može biti nekih tehnika, ili se može dati neka negativna tehnika nalik tom ispitivanju: "Ko sam ja?"

Kako predaja djeluje? Ako se predaš, što se događa? Kako to djeluje? Mi ćemo nastojati da shvatimo kako ti metodi

djeluju. Mi ćemo ući dublje u tehnike i nastojaćemo da saznamo kako one rade. One imaju naučnu osnovu u djelovanju. Kako to predaja radi? Onda kada se predaš, ti postaješ dolina, a kada si u egu, onda si na vrhu. Ego znači da si iznad svih drugih; ti si neko. Drugi te mogu prepoznati ili te ne moraju prepoznati: to je sada nešto drugo. Ti zamišljaš da si iznad drugih, ti vidiš kako si iznad drugih: ti si nalik vrhu; niko ti se ne može približiti. Onda kada se predate postajete nalik dolini. Bivate duboki, a ne visoki. Tada sva Egzistencija počinje da se sliva u njega sa svih strana. Čitava Egzistencija počinje da se sliva! On je nalik vakumu, tako dubok, nalik ambisu bez dna. Čitava Egzistencija počinje da se sliva sa svih strana. Ti možeš reći da Bog dolazi sa svih strana i ulazi u njega, dotiče sa svih strana i ulazi u svaku njegovu poru, ispunjava ga potpuno. Ta predaja, to preobraćanje u dolinu, u ambis, to predavanje se može osjetiti na više načina. Postoji mala predaja, a postoji i velika predaja. Čak i u maloj predaji ti to možeš osjetiti. Predavanje učitelju, guruu, je manja predaja ali ti to počinješ da osjećaš jer guru odmah počinje da utiče u tebe. Ako se predaš učitelju, ti ćeš iznenada osjetiti kako njegova energija utiče u tebe. Ako ne možeš osjetiti da ta energija dolazi do tebe i utiče u tebe, onda znaj dobro da se ti još nijesi predao ni na manji način. Ti se NIJESI predao.

Postoje mnoge priče koje su postale značajne za nas jer mi i ne znamo kako su se dogodile. Mahakašjap je došao Budi, a Buda je odmah samo dotakao njegovu glavu, i stvar se dogodila. Mahakašjap je istog trena počeo plesati. Na to je Ananda upitao Budu: "Što se dogodilo sa njim? I ja sam sa tobom četrdeset godina već! Je li poludio? Ili možda zaludjuje druge? Što se dogodilo sa njim? Ja sam doticao tvoja stopala hiljade i hiljade puta."

Naravno, za Ananda, Mahakašjap će izgledati ili lud ili kao da se pretvara. On je bio sa Budom četrdeset godina, i to je postao problem. On je bio njegov stariji brat - Budin stariji brat: u tome je i problem. Kada je Ananda došao po prvi put prije četrdeset godina kod Bude, prva stvar koju je rekao Budi je bila: "Ja sam tvoj stariji brat, a kada me budeš inicirao, ja ću biti tvoj učenik. Zato mi daj tri stvari prije no ti postanem učenik jer posle toga ja ništa ne mogu zahtijevati. Prvo, ja ću uvijek biti uz tebe: Daj mi to obećanje. Nećeš mi moći reći da idem negdje drugo. Ja ću te uvijek pratiti. Drugo, ja ću spavati u istoj prostoriji u kojoj ti spavaš. Nećeš mi moći reći da izadjem van. Ja ću biti uz tebe nalik tvojoj sjenci. I treće, ako budem doveo bilo koga u bilo koje vrijeme dana ili noći, ti ćeš mu morati odgovoriti. Nećeš moći reći da nije vrijeme za to. Zato mi

daj ta tri obećanja dok sam ti još stariji brat jer kada jednom postanem tvoj učenik, ja ću te morati slijediti. Ti si još mladji od mene, zato mi daj ta obećanja." To mu je Buda tada obećao, ali je to postao njegov problem. To je postao problem! Četrdeset godina je Ananda bio uz Budu, ali se nikada nije predao, nije se mogao predati jer to nije bio duh predaje. Ananda ga je pitao mnogo puta kada će to postići. Buda bi mu odgovarao: "Dok ja ne umrem ti to nećeš postići." Ananda je tako to mogao postići samo kada je Buda umro.

Što se to iznenada dogodilo sa Mahakašjapom? Da li je Buda već bio dio Mahakašjapa? Ne! On je tekao, neprestano tekao. Ali ti moraš biti dolina, maternica, kako bi to mogao primiti. Ako si iznad njega, kako to možeš primiti? Ta tekuća energija ne može tada doći do tebe. To će te zaobići. Zato treba da klekneš. Čak i ono malo predavanje guruu, dovodi do nekog toka energije. Iznenada, postaješ sredstvo velike sile. Postoje hiljade i hiljade priča o tome: samo usled jednoga dodira, jednoga pogleda, neko se može prosvijetliti. To uopšte ne izgleda razumno onima koji gledaju to sa strane. Kako je to moguće? To je moguće! Čak i jedan pogled može promijeniti potpuno tvoje biće, ali to može izazvati promjene samo ako si prostran i prazan, ako si nalik prostranoj dolini. Ako možeš odmah upiti taj učiteljev pogled, ti ćeš biti drugačiji.

To su manje predaje koje se događaju prije no što se predaš potpuno. A ta manja predavanja te pripreme za onu veliku i potpunu predaju. Kada jednom to spoznaš putem predaje, ti ćeš primiti nešto nepoznato, nešto nevjerojatno, neočekivano, o čemu nijesi mogao ni sanjati. Tek tada si spreman za veliku predaju. To je posao gurua - da ti pomogne u malim predajama tako da možeš steći dovoljno hrabrosti za ono veliko predavanje, za potpunu predaju.

I sada poslednje pitanje: "*Koji je tačni pokazatelj da je određena tehnika ispravna i da će pojedinca voditi ka Vrhovnome?*"

Za to postoje pokazatelji. Pojedinač se počinje osjećati drugačije, počinje nositi jedan drugačiji identitet u sebi. Više uopšte nijesi onaj isti. Ako ti se tehnika ugodi, ti si iznenada neka sasvim druga osoba. Ako si suprug ili supruga, ti više nikada nijesi onaj isti suprug ili ona ista supruga. Ako si prodavac, posle toga, ti više nijesi onaj isti prodavac. Bilo što da si, ako ti se tehnika ugodi, ti si druga osoba posle prve meditacije. Zato, ako se osjetiš nešto drugačiji posle

prve meditacije, znaj da ti se nešto dogodilo. Ako, pak, ostaneš isti, ako se ništa čudno ne dogodi, ništa se i nije dogodilo. To je prvi pokazatelj da li ti se ta tehnika ugadja. Ako ti se ugodi, ti se odmah iznenada preneseš, preporodiš u neku drugu osobu. To se iznenada događja: ti gledaš na svijet na drugačiji način. Oči su iste, ali posmatrač je drugačiji.

Drugo, sve ono što je stvaralo napetosti, konflikte, počinje da otpada. To ne znači da treba da praktikuješ neki metod godinama da bi napetosti popustile, da bi konflikti iščezli - ne! Ako ti se određeni metod ugađa, te tegobe će odmah početi da otpadaju, da se ublažavaju. Ti ćeš osjetiti kako te neka živost počinje obuzimati; ti si rasterećen. Ti ćeš početi da osjećaš, ako ti se ta tehnika ugodi, da se događaju suprotne stvari. Sada te zemlja više ne vuče nadolje. Naprotiv, sada te nebo vuče nagore. Kako se osjećaš kada se avion podigne? Sve se uznemiri, izmijeni. Iznenada se pojavi trzaj, grč, i gravitacija postaje nebitna. Tada te više zemlja ne vuče. Ti se udaljavaš od gravitacije. Taj isti grč se dogodi u meditativnoj tehnici koja ti se ugodi. Iznenada se dogodi izvjesni trzaj i ti se uzdigneš. Odmah osjetiš kako zemlja više nije presudna; ne postoji više gravitacije. Ona te više ne vuče nadolje. Ti si gumut naviše. U religioznoj terminologiji ova pojava se naziva "gracioznost". Postoje dvije sile - gravitacija i gracioznost. Milostiva "gracioznost" znači da si gumut naviše; "gravitacija" znači da si bio vučen nadolje.

Zbog toga se u meditaciji mnogi ljudi osjećaju bestežinski. Zbog toga mnoge osobe u meditaciji osjete jednu unutrašnju levitaciju. Mnogi su mi izjavili, pošto im se ugodila neka tehnika: "Ovo je čudno! Zatvorim oči i osjetim kao da se malko izdižem iznad zemlje, desetak santimetara, dvadeset, čak i metar iznad zemlje. A kada otvorim oči uvidim da sam i dalje na tlu; kada zatvorimo oči mi imamo levitaciju. Što je to? Kada otvorimo oči, mi smo na zemlji! Nikada nijesmo levitirali." Tijelo ostaje na tlu, ali vi se uzdižete, levitirate. Ova levitacija je stvarno izdizanje, odbijanje od tla. Ako ti se tehnika ugodila, ti ćeš biti odgurnut, podignut, jer je posao meditacije da se ti nekako uzdigneš. To je značenje tehnike: omogućiti da se ukaže sila koja te izdiže. Zato ako se to bude tebi ugodilo, ti ćeš to znati: ti ćeš postati lak, rasterećen, olakšan.

Kao treće, bilo što da radiš, bilo koliko da je to trivijalno što radiš, to će biti znatno drugačije. Ti ćeš hodati na drugačiji način, ti ćeš sjediti na drugačiji način, ti ćeš jesti na drugačiji način. Sve će posle toga biti drugačije. Tu razliku ćeš moći uočiti svugdje. Ponekada to osjećanje različitosti, taj drugačiji osjećaj

može izazvati strah. Osoba će ponovo poželjeti da se vrati nazad i bude onaj stari jer je ta povezanost sa starim veoma jaka. To je jedan rutinirani svijet, čak i dosadan, ali ti si bio djelotvoran u njemu. Sada ćeš svugdje oko sebe osjećati jaz. Osjetićeš da se ta tvoja djelotvornost izgubila. Osjetićeš da se tvoja korisnost umanjila. Izgledaće ti kao da si svugdje višak, marginalac, nepotreban. Osoba mora proći kroz taj period. Ti ćeš biti ponovo u skladu sa sobom. Ti si se promijenio, a ne svijet. Zato se nećeš uklapati. Zapamti, stoga, treću stvar: kada ti se tehnika bude ugodila, ti se više nećeš ugadjati svijetu, nećeš se uklapati u taj svijet. Sve je, na neki način, izgubljeno; neka karika nedostaje. Svugdje osjećaš kao da ti podrhtava tlo pod tobom. A sve je, zaista, ostalo isto; samo ti, TI si se promijenio, postao si drugačiji. Ali, ne brini zbog toga, ti ćeš ponovo biti uskladjeni, ali na drugačijem planu, na višem planu.

Uznemirenost se osjeća isto kao kada dijete raste i postaje seksualno zrelo. U 14 - oj ili 15 - oj godini dječak osjeća kako je postao drugačiji. Nova snaga je ušla u njega - seks. To nije bilo tu prije - ili je bilo, ali je bilo sakriveno. Sada je on, po prvi put, postao sposoban za neku novu vrstu snage. Zbog toga su dječaci veoma nezgrapni; djevojčice i dječaci, kada postanu seksualno zreli, postaju i nezgrapni i nezgodni. Oni su tada sadaovdje. Oni više nijesu djeca, a još nijesu ni odrasli muškarci, oni su tako između, nigdje se ne uklapaju. Ako se igraju sa malom djecom osjećaju se nezgrapno: oni su na putu da postanu muškarci. Ako bi pokušali da uspostave prijateljstvo sa muškarcima, sa odraslima, i tada bi se osjećali nespretno: oni su i dalje djeca. Oni se nikako ne uklapaju nigdje.

Taj isti fenomen se događa kada se tehnike ugadjaju: tada se omogućujući jedan novi energetska izvor koji je jači od seksualnog. Ti si tako ponovo u nekom prelaznom periodu. Tada se ne možeš uklopiti u taj svijet svjetskih ljudi. Ti više nijesi dijete, ali se i ne možeš uklopiti u svijet svetaca. Ti još nijesi "muškarac", i zato se, u međuvremenu, osjećaš nespretno. Ako ti se tehnika ugodi, te tri stvari će ti se ukazati, ali ti nijesi očekivao da ja govorim o tim stvarima. Ti si možda očekivao da ću ti reći kako ćeš biti mirniji, tiši, a ja sam ti rekao nešto sasvim drugo: ti ćeš postati znatno uznemireniji. Kada se tehnika ugodi, ti ćeš postati znatno nemirniji, a ne mirniji. Tišina će doći nešto kasnije. A ako se dogodi da tišina dođe, a ne uznemirenost, znaj dobro da nešto nije u redu, da to nije tehnika: to je tek samo poravnanje sa starim navikama. To je razlog zbog čega mnogo više ljudi bivaju okrenuti molitvi nego meditaciji.

Molitva ti daje utjehu: to ti se ugadjja, slaže se sa tvojim svijetom. Molitva je uporno potencirala istu stvar koju sada rade psihijatri. Ako si bio uznemiren, oni će ti pomoći da se uspokojiš ili makar da budeš manje uznemiren, da se prilagodiš navikama, običajima, društvu, porodici. Posjećujući psihijatra godinu, dvije ili tri godine, tebi neće biti ništa bolje ali ćeš biti znatno smireniji, podešeniji. Molitva i svještenici imaju istu tu funkciju, rade isti posao: oni te čine znatno prilagođenim.

Dijete ti umre i ti bivaš krajnje uznemiren, odeš svješteniku, i on ti kaže: "Nemoj biti utučen. Tvoje je dijete umrlo nešto ranije samo zato što je to Bog želio, zato što ga je Bog volio. On je želio da mu tvoje dijete dodje gore što prije. On ga je zato pozvao." Ti se osjetiš zadovoljen. Tvoje dijete je bilo "prizvano". Bog ga je volio više od drugih. Ili bi ti svještenik rekao nešto drugo: "Nemoj se brinuti. Duša nikada ne umire. Tvoje dijete je sada u rajju."

Upravo prije nekoliko dana je ovdje bila jedna žena. Njen muž je umro baš proteklog mjeseca. Bila je uznemirena. Došla je k meni i rekla: "Samo me uvjeri da se on ponovo rodio na nekom dobrom mjestu, i da će sve biti u redu. Samo mi daj uvjerenje da nije završio u paklu ili da nije ponovo rođen kao životinja; da je otišao u raj ili da je ponovo rođen kao neki dobar čovjek, ili tome slično. Ako me u to možeš uvjeriti, sve će onda biti u redu. Tada ću sve to moći podnijeti; inače, ja ću ostati dovijeka ojađena."

Tada bi joj svještenik rekao: "U redu je. Tvoj suprug je rođen kao dobar čovjek na sedmom nebu, i on je veoma srećan. I on čeka na tvoj dolazak." Ovakve molitve vas mogu poravnati sa navikama i uspokojiti. Vi ćete se osjećati bolje.

Meditacija je nauka. Ona ti neće pomoći u spokojstvu. Ona će ti pomoći u transformaciji, preobraćanju. Upravo zbog toga sam naveo ona tri znaka kao pokazatelje. Nauka će doći ali ne kao uspokojavanje. Ta nauka će doći nalik nekom unutarnjem rascvjetavanju. Ta tišina neće biti tek neko poravnanje i uspokojavanje sa društvom, sa porodicom, sa svijetom, sa poslom - ne! Tada će ta ostvarena tišina biti stvarna harmonija sa univerzumom - ne sa društvom, sa porodicom i tome slično. Jedna duboka harmonija će teći između tebe i Totalnog. Tada će doći tišina, ali će ona doći nešto kasnije. Prvo ćeš biti uznemiren, prvo ćeš izludjeti, jer TI JESI LUD - samo si nesvjestan toga.

Ako ti se tehnika ugodi, to će ti pomoći da budeš svjestan svega onoga što si ti. Tvoja strahovlada, tvoj um, tvoje

ludilo, sve će to doći na vidjelo, sve će se to osvijetliti. Ti si sada samo u mračnoj zbrci. Kada se tehnika ugodi, iznenada to bude kao kada se svjetlo upali, tada tvoja zbrka izađe na svjetlost dana: jasna i prozirna. Po prvi put sebe tada susretniš onakvog kakav jesi. Ti bi možda i želio da ponovo ugasiš svjetlo i odeš na spavanje. To je malo izloženo strahu. Ali ovo je trenutak kada guru može postati od pomoći. On kaže: "Nemoj se bojati." To je samo početak. I sada nemoj pobjeći odatle. Kao prvo, ta svjetlost će ti pokazati ko si. Ako budeš mogao nastaviti dalje, to će moći da te transformiše u ono što možeš biti.

Dovoljno za danas.

3

DISANJE - MOST PREMA UNIVERZUMU

3. oktobar 1972, Bombaj, Indija

SUTRE

Šiva odgovori:

1. *Ti, što zračiš, ovo iskustvo može se ukazati između dva daha. Pošto dah uđe i side duboko, a prije no se povрати, prije no izide van - blagostanje.*

2. *Dok se dah kreće odozdo ka naviše, dok se izdiše, i kada ponovo dah počne silaziti, kada se udiše - kroz oba ta preokreta, Ostvaruj.*

3. *Ili, uvijek kada udišeš i izdišeš, kada se ta dva daha prožimaju, u tom trenutačnom dodiru, tvoj centar se ne ispunjava energijom, ispunjava se snagom.*

4. *Ili, kada je dah sasvim vani, kada si potpuno izdahnuo, kada se na trenutak disanje zaustavi; ili kada sasvim udahneš i zastaneš - u jednom takvom sveobuhvatnom zastoju, jedno malo sebe tada iščezava. To je naporno samo za nečiste.*

Istina je uvijek ovdje. Ona je već ostvarena. To nije nešto što se treba dostići u budućnosti. Ti si istina upravo sada i ovdje. Zato to i nije nešto što se treba stvoriti, nešto što se treba izumiti, nešto što će se tek vidjeti. Shvati ovo veoma jasno; onda će i ove tehnike biti lake i razumljive.

Um je mehanizam želje. Um je uvijek okrenut željama - uvijek nešto traži, nekoga traži. Uvijek je taj predmet želja u budućnosti; um nikako ne može pojmiti sadašnjost. Upravo u ovom trenutku, um se ne zna kretati: tu ne postoji prostora za njega. Istina je uvijek samo u sadašnjosti, a um je ili u prošlosti ili u budućnosti. Zato nije moguć susret između Istine i uma. Kada um traga za svjetovnim predmetom, to onda nije neka teškoća. Problem nije apsurdan: to se može razriješiti. Ali kada um počne tragati za Istinom, taj njegov napor postaje besmislen - jer je Istina sada i ovdje, a um je uvijek tada i tamo. Tu nema susretanja. Zato shvati prvu stvar: ti ne možeš tragati za Istinom. Ti je možeš naći, ali ne možeš tragati za njom. To tvoje traganje je osnovna prepreka. Onog trenutka kada počneš tragati, ti si se udaljio od sadašnjosti, udaljio si se od sebe - jer si TI uvijek u sadašnjosti. Tragalač je uvijek u sadašnjosti, a traženje je uvijek u budućnosti. Ti ne možeš susresti ono što tražiš. Lao Ce je rekao: "Ne traži; inače ćeš promašiti. Ne traži, i naći ćeš. Nemoj tragati, i to ćeš naći."

Sve ove Šivine tehnike su samo obični preokret uma iz prošlosti ili budućnosti u sadašnjost. To što ti tražiš je već tu. To je već ostvareno. Um se mora preokrenuti od traganja ka ne-traganju. To je teško. Ako o tome počnete rasudjivati intelektualno, to će biti veoma naporno. Kako da preobratite um iz traganja prema ne-traganju jer će i tada um nastojati da od ne-traganja stvori predmet zaokupljenosti! Tada će um reći: "Nemoj tragati!" On će još i reći: "Ja" neću tragati. Sada je ne-traganje moj predmet preokupacije. Sada "Ja" želim stanje neželjenosti. Tako je traganje ponovo ušlo u tvoje okvire. Želja je ponovo došla, ali sa stražnje strane. Upravo zbog toga postoje ljudi koji tragaju za svjetovnim stvarima, i oni drugi koji teže za nesvjetovnim stvarima. Oba ta pristupa su svjetovna jer je i samo "traganje" u svijetu. Zato ne možeš tražiti ništa što nije svjetovno. Onog trenutka kada počneš tragati, to postaje svijet. Ako tragaš za Bogom, tvoj Bog je tada dio svijeta. Ako tragaš za *Moksha* (Oslobodjenje), za Nirvanom, tvoje Oslobodjenje je dio ovog svijeta.

Tvoje Oslobodjenje nije nešto što prevazilazi svijet jer je tvoje traganje svijet, želje su svijet. Tako ti i ne možeš željeti Nirvanu; ti ne možeš željeti nešto što je NE-ŽELJENOST. Ako nastojiš da to shvatiš intelektualno, to će za tebe postati zagonetka, neostvarljivo.

Šiva nije ništa rekao o tome. On je odmah nastavio sa tehnikama. One su ne-intelektualne. On nije rekao Devi: "Istina je ovdje. Nemoj je tražiti, i tako ćeš je naći." On je odmah dao tehnike. A te tehnike su ne-intelektualne. Koristi ih, i tvoj um će se preobratiti. Taj preokret je samo konsekvencija, posljedica, rezultat - a ne neki predmet. Taj preokret je samo uzgredni događaj. Ako radiš te tehnike, tvoj um će se vratiti sa puta po prošlosti ili budućnosti u sadašnjost. Iznenada ćeš sebe zateći u sadašnjosti. Upravo zbog toga je Buda davao tehnike; Lao Ce je davao tehnike; Krišna je davao tehnike. Ali oni su uvijek uvodili svoje tehnike sa intelektualnim konceptom. Samo je Šiva bio drugačiji. On ti je odmah dao tehniku, i to bez intelektualnog poimanja, bez intelektualnih objašnjenja jer je znao da je um sklon trikovima, da je jedna najlukavija moguća stvar. Taj um je uvijek spreman da sve preokrene u nevolju, u problem. Čak bi i ne-traganje postalo problem.

Dolazili su i takvi ljudi kod mene koji su tražili da im kažem kako da ne žele, da ne žude za nečim. To su ljudi koji su ŽELJELI DA NE-ŽELE. Neko im je rekao, ili su negdje pročitali ili su od nekoga čuli spiritualni trač da će dospjeti do blaženstva ukoliko ne budu željeli; ako ne budu žudili za nečim tada će biti slobodni; ako ne budu željeli neće ni patiti. Sada takvi umovi jure za postignućem takvoga stanja u kojem neće patiti, zato i pitaju kako se ne želi. Njihovi umovi izvode trikove, prave lukavstva. Oni i dalje žude: sada je samo predmet žudnje izmijenjen. Tada su oni željeli novac, žudjeli su za slavom, za ugledom, željeli su da imaju moć. Sada oni žele da ne-žele. Samo se predmet promijenio, oni su ostali isti; njihova žudnja je ostala ista. Ali ta žudnja je sada postala još više varljiva, lukavija. Upravo zbog takvih stvari Šiva je odmah nastavio sa tehnikama, odmah bi pristupio radu sa metodima bez ikakvih uvodjenja i pojašnjenja. On bi odmah počeo govoriti o tehnicama. Te tehnike, ako ih slijediš, iznenada mijenjaju tvoj um: um se vraća u sadašnjost. A kada se taj um vrati u sadašnjost, on prekine sa starom praksom, on nestaje kao takav, takvoga nema više. Ti ne možeš biti um u sadašnjosti. To je nemoguće. Upravo sada, ako si sada i ovdje, kako možeš biti prožet umom? Misli nestaju kada se ne mogu kretati. Sadašnjost ne daje prostora za kretanje misli: ti tada ne možeš misliti.

Ako si prožet ovim trenutkom, kako onda možeš išta misliti? Um zaostaje; ti dostižeš ne-um.

Zato je osnovna i prava stvar kako biti sada i ovdje. Ti to možeš i pokušati, ali taj napor će se pokazati ništavnim - jer ako označiš da to treba da bude u sadašnjosti, tada će se taj naznačeni tren prenijeti u budućnost. Kada upitaš kako je biti u sadašnjosti, ponovo pitaš o budućnosti. Taj trenutak sadašnjosti je prošao u samom trenu pitanja; "Kako biti u sadašnjosti? Kako biti sada i ovdje?" Taj tren sadašnjosti je prošao u pitanju, a tvoj um se počinje nadati i stvarati snove za budućnost. "Nekada" ćeš biti u stanju uma kada neće biti: "pokreta, motivacije, traganja, i tada će samo biti blaženstvo." Zato: "Kako biti u sadašnjosti?"

Šiva nije ništa rekao o tome. On je samo dao tehniku. Ti to praktikuješ i iznenada osjetiš kako si ovdje i sada. A tvoje biće ovdje i sada je Istina, ovdje i sada je sloboda, ovdje i sada je Nirvana.

Prvih devet tehnika su povezane sa disanjem. Zato prvo morama nešto reći o disanju, a tek potom proslijediti ka tehnici. Mi svi dišemo neprestano od trenutka rođenja do trenutka smrti. Sve se prožima i mijenja između te dvije tačke. Sve se mijenja; ništa ne ostaje isto: samo je disanje jedna konstanta između rođenja i smrti. Dijete će odrasti; mladić će ostarati. On će biti bolestan, tijelo će mu postati ružno - bolesno, sve će se promijeniti. On će biti sretan, nesretan, patiće: sve će se mijenjati. Ali bilo što da se događa između te dvije tačke, osoba mora disati.

Bilo da si sretan ili nesretan, mlad ili star, uspješan ili neuspješan, bilo što da si, to je nebitno. Samo jedna stvar je sigurna: između te dvije tačke, između rođenja i smrti, ti moraš disati. Disanje će biti jedan neprestani tok: nikakav jaz nije moguć. Ako čak i na jedan tren zaboraviš da udahneš, tebe više ne bi bilo. Upravo zbog toga se od TEBE ne traži da dišeš jer bi to bilo teško. Neko bi mogao da zaboravi da diše makar i na jedan tren, i ništa se više ne bi moglo učiniti. I zato, stvamo, TI ne dišeš jer ti tu nijesi potreban. Kada duboko spavaš, tvoje disanje se i dalje odvija; ti si u nesvijesti, disanje se nastavlja; ti možeš biti u dubokoj komi, disanje će i dalje funkcionisati. Ti se tu ne tražiš: disanje je nešto što se odvija van tvog domašaja, uprkos tvom suprotnom nastojanju. To je jedan konstantni faktor u tvojoj ličnosti - to je prva stvar. To je nešto što je veoma esencijalno i utemeljeno u tvoj život - a to je druga bitna stvar. Ti i ne možeš biti živ bez disanja. Zato su disanje i život poistovjećeni. Disanje je mehanizam života, a život je u dubokoj vezi sa disanjem. Upravo zbog toga mi u Indiji to nazivamo "prana". Mi

smo za oba pojma dali samo jednu riječ. "Prana" znači vitalnost, životnost: tvoj život je tvoje disanje, tvoj život je tvoj dah.

Treće: tvoj dah je most između tebe i tvog tijela. Dah neprestano premošćuje tebe i tvoje tijelo, povezuje vas, dovodi u odnos tebe sa tvojim tijelom. Ne samo da je tvoj dah most između tebe i tvog tijela, on je most između tebe i univerzuma. Tijelo je samo univerzum koji je došao do tebe, koji je blizu tebe. Tvoje tijelo je dio univerzuma. Sve u tvome tijelu je dio univerzuma - svaki posebni dio, svaka ćelija. To je jedan najbliži pristup univerzumu. Tvoje tijelo je NAJBLIŽI pristup univerzalnom. A dah je most. Kada se dogodi da se taj most prekine, ti više ne možeš biti u tom tijelu. Ako se taj most poruši, više nijesi u univerzumu. Ti si tada krenuo u neku nepoznatu dimenziju; tada se ne možeš naći u vremenu i prostoru. Zato, kao treće, disanje je, takođe, i most između tebe i prostora i vremena. Disanje, po tome, postaje veoma značajan fenomen - jedna najznačajnija stvar; tako su prvih devet tehnika u vezi sa disanjem. Ako bi nešto mogao uraditi sa disanjem, ti bi se iznenada mogao vratiti u sadašnjost. Ako možeš nešto uraditi sa disanjem, ti ćeš doći izvoriste života. Ako možeš nešto uraditi sa svojim disanjem, ti možeš i prevazići vrijeme i prostor. Ako nešto uradiš sa disanjem, ti ćeš biti u svijetu, ali i izvan njega.

Dah ima dvije tačke - jedna tačka je ta koja dotiče tebe i univerzum, a druga je ta koja dotiče tebe i ono što prevazilazi univerzum, što transcendirira univerzalno. Mi znamo samo za jednu stranu disanja. Kada ono udje u univerzum, u tijelo, mi to znamo. Ali ono se uvijek kreće od tijela ka ne-tijelu, od "ne-tijela" ka tijelu. Mi ne poznamo tu drugu tačku, drugu stranu disanja. Ako bi mogao biti svjestan tog drugog dijela, te druge strane mosta, druge tačke na mostu, iznenada bi bio transcendiran, prenesen, preobraćen u jednu drugu dimenziju. Ali zapamti, ono što Šiva želi reći nije yoga: to je tantra. Yoga isto tako radi na disanju, ali djelovanje yoge i tantra je sasvim različito. Yoga nastoji da sistematizuje disanje. Ako budete sistematizovali, unaprijedili svoje disanje, vaše zdravlje će se poboljšati. Ako sistematizujete i poboljšate svoje disanje, vaš život može biti duži; bićeš zdraviji i duže ćeš živjeti. Tako ćeš moći biti jači, zdraviji, ispunjeniji energijom, vitalnošću, životnošću, mladošću, svježinom. Ali tantra nije zainteresovana samo za to. Tantra nije zainteresovana za ikakvu sistematizaciju disanja već samo u interesu korišćenja disanja kao sredstva da se okreneš sebi, kao tehnike za ulazak unutar sebe. Osoba neće trebati praktikovati određeni način disanja, određeni sistem disanja ili određeni ritam

disanja - ne! Ti samo treba da uzimaš dah onako kako si oduvijek radio. Ti samo treba da budeš svjestan određenih tačaka u disanju, određenih momenata u disanju.

Tu postoje izvjesni momenti u disanju ali mi smo, nažalost, nesvjesni njih. Mi smo disali i nastavićemo da dišemo; rođeni smo dišući i umrijećemo izdišući. Ali mi nijesmo svjesni određenih momenata, određenih tačaka u disanju. To je veoma čudno. Čovjek nastoji da istražuje, da osvaja vasioni prostor. Čovjek je otišao na mjesec; namjerava da ode i dalje, a još nije naučio stvari koje su mu na dohvatu ruke, najbliže stvari u njegovom životu. To su određene tačke u disanju koje još nijeste osmotrili, a te tačke su vrata, najbliža vrata pored tebe kroz koja možeš ući u drugačiji svijet, u drugačije biće, u drugačiju svijest. Ali to su veoma suptilne stvari tvog života.

Posmatrati mjesec nije tako teško. Čak i da se stigne do mjeseca nije više tako teško; to je postalo uobičajeno putovanje. Ti za to trebaš mehanizaciju, trebaš tehnologiju, trebaš informatiku, i ti ćeš tamo lako stići. Disanje je nešto što ti je najbliže, a bliska stvar je i nešto što se teško uočava. Što je nešto bliže, to je i teže uočiti; što je nešto više uočljivo, to je i teže za vidjeti. To je tako blizu tebi da čak i nema nikakvog razmaka između tebe i disanja. Ili tu možda postoji neki minimalni prostor koji ti tek u magnovenju možeš uočiti. Samo tada ćeš moći biti svjestan određenih tačaka u disanju. Ti momenti su temelji ovih tehnika.

Zato ću vam sada rasvijetliti svaku tehniku posebno:
Šiva odgovori: "Ti, što zračiš, ovo iskustvo može se ukazati između dva daha. Pošto dah uđe i ide duboko, a prije no se povrti, prije no izide van - blagostanje."

To je tehnika: "Ti, što zračiš, ovo iskustvo se može ukazati između dva daha." Pošto dah uđe (a to je dolje) i prije no što počne izlaziti (to što ide nagore), "blagostanje". Budi svjestan toga što se događa između te dvije tačke. Kada ti dah dođe, osmotri. Kada dah uđe OSMOTRI. Na jedan tren ili na hiljaditi njegov dio, disanja tada neće biti - prije no što se dah vrati, prije no što krene da izlazi. Kada jednom dah uđe, tada se dogodi jedan trenutačni zastoj i dah stane, tek onda se disanje nastavi i dah počne izlaziti van. I onda kada dah izide potpuno, ponovo se na jedan tren, ili na dio trenu, disanje zaustavlja. Potom dah ponovo ulazi, ponovo se nastavlja

proces disanja. Prije no što se udahne ili izdahne, postoji jedan tren kada uopšte nema disanja. U jednom takvom trenutku, stvar se može odigrati jer tada ne dišeš i nijesi u ovom svijetu. Shvati ovo: onda kada ne dišeš, ti si mrtav: ti si još tu ali si zamro. Ali pošto je taj tren tako kratkotrajan onda se on nikada i ne uoči.

Za tantru, svaki izdisaj je smrt, a svaki ponovni udisaj je preporod, ponovno rođenje. Kada dah udje je preporod, kada dah izidje je smrt. Izdisanje je istovjetno sa smrću; udisanje je poistovjećeno sa životom. Zato se ti sa svakim novim dahom sahranjuješ i nanovo radjaš. Taj jaz između njih je veoma kratkog trajanja; ali sa oštroumnim, iskrenim i obazrivim osmatranjem moći će te osjetiti taj zastoj, taj jaz. Ako budete u mogućnosti da osjetite taj zastoj, Šiva kaže - blagostanje. Tada više ništa nije potrebno. Ti si blažen. Ti si to spoznao: stvar se dogodila. Ti uopšte ne treba da uvježbavaš to disanje, ostavi da se samo ostvaruje. Čemu bilo kakve druge tehnike disanja? To je tako jednostavno. Ova tehnika je upravo jednostavna, prirodna: jedna tako jednostavna tehnika spoznaje Istine. Spoznati Istinu znači znati što nije ni rođenje ni smrt, znati taj vječni element koji je uvijek prisutan. Ti možeš znati kada izdišeš ili kada udišeš, ali ti nikada ne uočavaš jaz, razmak između njih dvoje.

Probaj to! Iznenada će ti se ukazati smisao, iznenada ćeš dobiti značenje - a ti to možeš: to je već tu. Ništa nije potrebno da se dodaje tebi ili tvojoj strukturi: sve je već tu. Sve je već tu sem određene svjesnosti. Kako onda da se to postigne? Prvo, budi svjestan kada dah ulazi. Promatraj to. Zaboravi sve: samo promatraj kako dah ulazi - samo taj prolaz. Kada dah dotakne tvoje nosnice, osjeti to. Dopusti onda da se dah kreće, da ulazi. Ulazi i ti sa tim zrakom potpuno svjestan. Kada budeš padao dolje sa dahom, dolje, dolje i sve niže, nemoj izgubiti taj dah. Nemoj ići ispred njega, nemoj ići pozadi, samo idi sa njim uporedo. Zapamti ovo: nemoj ići naprijed; nemoj ga ni slijediti nalik sjenci. Kreći uporedo sa njim. Tako će dah i svijest postati jedno, sjediniće se. Dah ulazi; udi i ti. Samo tako ćeš biti u mogućnosti da uhvatiš smisao koji stoji između dva daha. To neće biti baš lako. Udi unutra sa dahom, a onda izidi sa izdisajem: unutra - vani, unutra - vani. Buda je djelimično koristio ovaj metod, tako je ovaj metod postao i budistički metod. U budističkoj terminologiji je ovo poznato pod imenom "Anapanasati Yoga". A Budino prosvjetljenje je bilo temeljeno upravo na ovoj tehnici - samo na njoj.

Sve religije svijeta, svi mudraci svijeta su prošli kroz neke tehnike ili slično, a sve te tehnike su sjedinjene u ovih 112

tehnika. Ova prva je budistička tehnika. Ona je postala poznata u svijetu kao budistička tehnika. Ona je postala poznata po tome što je Buda putem nje ostvario svoje Prosvjetljenje. Buda je rekao: "Budi svjestan svoga disanja kada udišeš i kada izdišeš - ulazi, izlazi." On nije nikada pomenuo onaj zastoje jer za to nije bilo potrebe. Buda je mislio ukoliko budeš zabrinut za taj jaz, on će sam biti smetnja za ostvarivanje tvoje svjesnosti, taj jaz između dva daha, ukoliko budeš vezan za njega, može poremetiti tvoju svjesnost. Zato je on samo rekao: "Budi svjestan: kada dah uđe unutra, i ti kreni sa njim, a kada dah bude izlazio, izađi i ti. Radi samo to: ulazi i izlazi sa dahom." On nije nikada govorio o drugom dijelu tehnike.

Razlog za to leži u činjenici da je Buda govorio veoma običnim ljudima, pa je čak i to bilo dovoljno da kod njih stvori želju za intervalom. Ta želja da se dostigne interval, može postati barijera za svjesnost jer ako želiš da dospiješ do intervala, ti se tako krećeš naprijed. Dah će ulaziti, a ti ćeš ići naprijed - jer si ti zainteresovan za taj jaz koji će se dogoditi u budućnosti. Buda nikada nije to pomenuo zato je Budina tehnika samo polovična. Ali ona druga polovina slijedi autonijski. Ako budeš praktikovao disanje svjesno, ako budeš disao sa sviješću, iznenada će jednoga dana bez najave doći do tog intervala - jer kako tvoja svijest biva izoštrana, duboka, intenzivna, kako tvoja svijest biva umetnuta i sjedinjena (čitavi svijet je razjedinjen; samo tvoj dah ulazi ili izlazi kao tvoj svijet - čitava arena za tvoju svijest), iznenada ćeš osjetiti jaz u kojem neće biti daha.

Ako se neprestano krećeš sa dahom, kada nema disanja, kako možeš ostati nespjestan? Odmah ćeš biti svjestan činjenice da nema daha, a taj trenutak ćeš osjetiti onda kada disanje stane, kada ne bude ni udisaja ni izdisaja. Disanje je prestalo sasvim. U tom zastoju je "blagostanje". Samo ova jedna tehnika je dovoljna za milione. Čitava Azija je djelovala i živjela sa ovom tehnikom vjekovima. Tibet, Kina, Japan, Burma, Tajland, Cejlon (Šri Lanka), čitava Azija, izuzev Indije, je pokušavala ovu tehniku - samo jednu tehniku - i pomoću nje su hiljade i hiljade postigli Prosvjetljenje. A ovo je samo prva tehnika. Ali, nažalost, pošto je ova tehnika vezana za Budino ime, indusi su nastojali da je zaobiđu. To je sve više i više bilo poznato kao budistička tehnika, indusi su je sasvim zaboravili. I ne samo to: oni su nastojali da je zaobiđu iz još jednog razloga. Pošto je ova tehniku prvi pomenuo Šiva, mnogi budisti su uvjerali da je ova knjiga, " Vigyana Bhairava Tantra ", budistička knjiga a ne hinduistička. Ali istina je da ona nije ni budistička ni hinduistička već da je to samo određena tehnika. Buda ju je koristio, ali je ona već i

ranije bila korišćena. Buda je postao Buda (Prosvjetljeni) upravo zbog tehnike. Tehnika je predhodila Budi, ona je bila već tu. Pokušaj to. To je jedna od najjednostavnijih tehnika - obična i jednostavna - pri usporedbi sa drugim tehnikama: ja ne kažem da je jednostavna za tebe. Druge tehnike će biti nešto teže. Upravo zbog toga je ona navedena kao prva tehnika.

Druga tehnika (sve ove devet tehnika su povezane sa disanjem): *"Dok se dah kreće odozdo ka naviše, dok se izdiše, i kada ponovo dah počne silaziti, kada se udiše - kroz oba ta pokreta, Ostvaruj."*

To je jedno isto, ali sa neznatnom razlikom. Naglasak sada nije na jazu, zastoju, već na preokretu. Ulazeći i izlazeći, dah čini krug. Zapamti, to nijesu dvije paralelne linije: dah ulazi i dah izlazi. Misliš li da su to dvije paralelne linije? One to uopšte nijesu. Ulazeći dah je tek polovina kruga, izlazeći dah sa njime čini drugu polovinu kruga. Zato zapamti to: prvo, udisanje i izdisanje čine jedan krug. One nijesu paralelne linije jer se paralelne nikada ne susreću, nikada se ne ukrštaju. Drugo, ulazeći dah i izlazeći dah nijesu dva daha. To je samo jedan dah. Isti dah koji je ušao, izlazi van, zato unutar tebe mora biti izražen njegov preokret. On se negdje mora okrenuti. Mora da postoji neka tačka gdje ulazeći dah biva izlazeći.

Zašto staviti takvu naznaku preko tog preokreta? Zato je Šiva rekao: "Dok se dah kreće odozdo ka naviše, dok se izdiše, i kada ponovo dah počne silaziti, kada se udiše - kroz oba ta pokreta - Ostvaruj." Veoma jednostavno i lako, ali je on rekao i da ćeš ostvarujući taj preokret ostvariti i Sebe. Zašto taj preokret? Ako znaš da voziš, ti znaš i što je transmisija. Svakoga puta kada želiš da promijeniš brzinu, ti moraš proći kroz neutralnu brzinu, koja i nije brzina, kako bi mogao ubaciti u drugu brzinu. Iz prve brzine, ulaziš u drugu, a iz druge u treću, ali uvijek moraš proći kroz neutralni prostor. Taj neutralni prostor, taj međuprostor je tačka preokreta. U toj tački neutralnog prostora prva brzina postaje druga, a druga prelazi u treću. Kada tvoj dah uđe i počne da izlazi, to je neutralni prostor; inače se nikako ne bi mogao preokrenuti. To mora proći neutralnom teritorijom.

U toj neutralnoj teritoriji, ti nijesi ni tijelo ni duša, nijesi ni fizički ni mentalno ispoljen jer je fizičko jedna brzina tvog bića, a mentalno druga brzina tvog bića. Ti se krećeš iz brzine u

brzinu, ali ti moraš imati i jedan neutralni prostor, međuprostor za prešaltavanje, u kojem nijesi ni tijelo ni um. U tom neutralnom prostoru, ti jednostavno jesi: ti si tu samo jedna egzistencija - čista, jednostavna, netjelesna, bez uma. Upravo zbog toga je naglasak na taj preokret. Čovjek je jedna mašina - jedna široka, veoma komplikovana mašina. Ti imaš više brzina u svom tijelu, više brzina u umu. Ti uopšte nijesi svjestan veličine svog mehanizma; ali ti si velika mašina. A to je i dobro da nijesi toga sasvim svjestan, inače bi izludio. Tijelo je jedna tako velika i moćna mašina pa su naučnici zaključili, ukoliko bi stvorili neku fabriku paralelno sa ljudskim tijelom, to bi iziskivalo ogromni prostor, nekih deset hiljada kilometara. A buka bi bila tako moćna da bi se čula i na sto kilometara.

Tijelo je jedno veliko mehaničko sredstvo - najveće moguće. Vi posjedujete na milione ćelija i svaka od tih ćelija je živa. Ti si tako jedan veliki grad od sedamdeset miliona ćelija: tu živi sedamdeset miliona građana, i svi oni se kreću tako tiho i skladno. Svakog trenutka taj mehanizam radi. To je veoma komplikovani mehanizam. Ove tehnike će biti povezane u mnogim tačkama sa mehanizmom tvog tijela i uma. Ali uvijek treba imati naglasak na tačke gdje ti nijesi dio tog mehanizma: zapamti to. Iznenada ti više nećeš biti dio tog mehanizma. Postoje trenuci kada mijenjaš brzine.

Na primjer, kada noću utoneš u dubok san, ti mijenjaš brzinu jer tokom dana trebaš drugačiji mehanizam koji će ti držati svijest budnom. Jedan drugi dio uma tada funkcioniše. Kada utoneš u san, taj odredjeni dio ne funkcioniše. Tada jedan drugi dio uma počinje da djeluje, i tu je odredjeni jaz, interval, promjena, preokret. Brzina je promijenjena. Ti nekada sjediš u tišini, i neko tada nešto iznenada kaže, ti bivaš razljučen: ti se prešaltaš u drugu brzinu. Upravo zbog toga se sve i mijenja. Ako se razljutiš, tvoje disanje se iznenada izmijeni. Tvoje disanje će tada postati iritirano, haotično. Podrhtavanje će pratiti tvoje disanje: osjećaćes da se gušiš. Tvoje čitavo tijelo u tom trenutku poželi da nešto razmraska, polomi. Samo tada bi to gušenje moglo nestati. Tvoje disanje će se izmijeniti; tvoja krv će teći drugačijim ritmom, drugačijim damarom. Drugačije hemijske supstance će se osloboditi u tvom tijelu. Tvoj čitavi ukupni sistem će se promijeniti. Ti bivaš jedan sasvim drugi čovjek, kada si ljut.

Automobil je u mirovanju: ti ga pokrećeš. Nemoj ga još staviti u nijednu brzinu; neka bude u neutralnom stanju. On će raditi, tresti se i podrhtavati, ali neće moći krenuti: on će se ugrijati.

Upravo zbog toga, vi bivate ljuti kada nešto hoćete uraditi a ne možete, kada bivate pregrijani. Mehanizam radi u smjeru kretanja i preduzimanja nečega, a vi ništa ne počinjete: vi ćete se tako pregrijati. Vi ste mehanizam, ali, naravno, ne samo mehanizam. Vi ste i nešto više, ali to nešto "više" se mora i pronaći. Kada se ubaciš u brzinu, sve se unutar tebe mijenja. Kada promijeniš brzinu tada se dogadja preokret.

Šiva kažr: "Dok se dah kreće odozdo ka naviše, dok se izdiše, i kada ponovo dah počne silaziti, kada se udiše - kroz oba ta preokreta. Ostvaruj." Budi svjestan tog preokreta. Ali to je veoma kratkotrajno: tek samo trenutačno promatranje će biti potrebno. A mi smo upravo bez ikakve moći promatranja; mi ne možemo ništa uočiti. Ako ti kažem: "Promatraj ovaj cvijet: osmotri ovaj cvijet što ti dajem; ti nećeš to osmotriti. Na jedan kratki trenutak ti ćeš to vidjeti, a potom ćeš odmah početi da misliš o nečemu drugome. To može biti razmišljanje i o cvijetu, ali to neće više biti CVIJET. Ti možeš razmišljati o cvijetu - o tome kako je on lijep: tada ćeš se prenuti. Sada više taj cvijet nije u tvom osmatranju. Tvoje polje se izmijenilo. Ti možeš reći kako je on crven, da je plav ili bijel: potom ćeš se okrenuti. Promatranje znači ostati u stanju gledanja nečega bez riječi, bez verbalnog upliva, bez ikakvog komešanja unutar sebe: samo ostati "SA". Ako možeš ostati sa tim cvijetom samo tri minuta, ostati potpuno, bez ikakvog pomjeranja uma, stvar će se dogoditi - "blagostanje". Ti ćeš Ostvariti.

Ali mi uopšte nijesmo promatrači. Mi nijesmo svjesni; mi nijesmo budni; ne možemo ničemu ukazati pažnju. Mi samo skakućemo. To je dio našeg nasljedstva - našeg majmuskog porijekla. Naš um je upravo rast majmuskog uma. Tako se majmun kreće. On stalno skače tamo - ovamo. Majmun ne može mirno sjedjeti. Upravo zbog toga je Buda puno insistirao da se sjedi bez ikakvih kretnji jer se tako majmuskom umu neće dopustiti da ide svojim putem.

U Japanu imaju odredjeni tip meditacije koji zovu za-zen. Riječ "za-zen" u Japanu znači "samo sjedjeti", ništa ne raditi. Nikakav pokret nije dopušten. Osoba mora sjedjeti mirno kao statua - kao mrtva bez ikakvog pokreta. Ali nije potrebno da se sjedi kao kip godinama. Ako možeš osmotriti preokret tvog daha bez ikakve kretnje uma, ti si ušao u to. Ti ćeš tako ući u sebe ili ćeš čak i otići iza sebe. Zašto su ti preokreti tako potrebni i važni? Oni su značajni upravo zbog tog preokreta, zbog te promjene; zrak te napušta da bi otišao u drugom pravcu. Dah je sa tobom kada je ušao; on će biti

ponovo sa tobom kada izidje. Ali u onom trenu preokreta, u trenu promjene daha, on nije sa tobom i ti nijesi sa njim. U tom trenutku dah je nešto drugo od tebe, a ti si tada drugačiji od njega. Ako je disanje život, tada si mrtav. Ako je disanje tvoje tijelo, onda više nijesi tijelo, ti si tada "ne-tijelo". Ako je disanje tvoj um, ti si tada "ne-um".

Pitam se da li si ti to već primijetio ili ne: ako zaustaviš disanje, iznenada um sam stane. Ako upravo sada prekiнеш da dišeš, tvoj um će stati odmah; um bez toga ne može djelovati. Iznenadni prekid disanja, i um odmah zastaje. Zašto? Upravo zbog toga što tada biva otkaćen. Samo dah u pokretu je povezan sa umom, sa tijelom, a prekid disanja znači prekid razmišljanja. Tada si ti u neutralnom stanju, u neutralnoj brzini. Auto se kreće; sila se pokreće. Auto stvara buku, on je spreman da krene naprijed. Ali on još nije u brzini. Tako su automobil i njegov mehanizam nepovezani. Automobil je tako izdijeljen na dvoje. Isto to se događa i kada dah načini preokret. Ti tada nijesi povezan sa njim. U jednom takvom trenutku, ti možeš lako biti svjestan činjenice ko si. Što je ovo "biće"? Što znači "biti"? Što se nalazi unutar ove tjelesnosti? Ko je gospodar unutar tog doma? Da li sam ja tek dom ili ima unutra i neki gospodar? Jesam li ja samo mehanizam ili postoji nešto drugo koje prožima taj mehanizam? U jednom takvom trenu preokreta, Šiva ti kaže: "Ostvaruj". On ti kaže da samo budeš svjestan tog preokreta i da ćeš tako postati Realizirana, Ostvarena duša.

Treća tehnika: "Ili, uvijek kada udišeš i izdišeš, kada se ta dva daha prožimaju, u tom trenutačnom dodiru, tvoj centar se ne ispunjava energijom, ispunjava se snagom."

Mi smo podijeljeni na centar i periferiju. Tijelo je periferija. Mi poznajemo tijelo, poznajemo periferiju. Mi poznajemo okolinu, ali ne znamo gdje se nalazi centar. Kada se izdisaj susretne sa udisajem, kada se sjedine, kada ne možeš prosuditi da li je to udisaj ili izdisaj, kada je teško odrediti i zacrtati da li je dah ušao ili izlazi, kada je dah prodro i kada izlazi napolje, tada postoji jedan trenutak prožimanja, fuzije. Tada dah niti izlazi niti ulazi. Tada je dah statičan. Kada se on kreće ka vani, on je dinamičan; kada se kreće ka unutra, i tada je dinamičan. Kada on nije nijedno od to dvoje, kada je tih, nepokretan, ti si tada blizu centra. Fuzionarna tačka udisaja i izdisaja je tvoj centar. Pogledaj to na ovaj način: kada dah udje, gdje odlazi?

On dotiče svoj centar. Kada izlazi, odakle izlazi? On izlazi iz tvog središta. Tvoj centar se treba dotaći. Upravo zbog toga tao i zen mistici kažu da centar nije u tvojoj glavi. Pupak je tvoje središte. Dah ide do pupka, a onda se vraća natrag. On uvijek ide do centra. Kao što sam vam rekao, to je most između vas i vašeg tijela. Ti poznaješ svoje tijelo, ali ne znaš gdje ti je centar. Dah neprestano ide do centra i izlazi iz njega ali mi obično ne dišemo dovoljno duboko, ne uzimamo dovoljno zraka. Tako se dešava da obično to i ne ide do središta. U najvećem broju slučajeva to ne ide do centra. Zbog toga se svi obično osjećaju "neusredsređeni"; svi se osjećaju kao da su izbačeni iz centra. U čitavom savremenom svijetu, oni koji uopšte i mogu razmišljati, osjećaju da su izgubili središte.

Pogledaj dijete dok spava. Osmotri njegovo disanje. Dah ulazi; stomak se podiže. Pluća ostaju netaknuta. Upravo zbog toga djeca imaju nerazvijena pluća ali imaju veoma dinamični stomak. Dah ulazi, a stomak se izdiže; dah izlazi, stomak ide naniže. Stomak se pokreće. Djeca su uvijek u svom centru, usredištena. Upravo zbog toga su vesela i srećna, tako blaženstvena i ispunjena energijom - neumorna: tako preplavljena životom i uvijek prisutna, nikada ne misle o prošlosti ili budućnosti. Dijete može biti ljuto, gnjevno: kada je ljutito, ono je sasvim ljutito; postaje sama ljutina. Tada je i ta njegova ljutina jedna prelijepa pojava. Kada je osoba potpuno razlučena, taj gnjev ima osobenu ljepotu jer neka potpuna radnja, nešto potpuno ima u sebi uvijek ljepotu. Ali ti ne možeš biti ljut i lijep. Ti ćeš postati ružan jer je djelimičnost uvijek ružna. I to ne samo sa gnjevom: kada voliš, ti si ružan jer voliš djelimično, fragmentarno. Ti nijesi potpuno, totalno u tome. Pogledaj svoje lice kada nekoga voliš, kada vodiš ljubav sa nekim. Nastoj da vodiš ljubav pored ogledala i da promatraš svoje lice: ono će biti ružno, životinjski izobličeno. I u ljubavi tvoje lice postaje ružno? Zašto? Ljubav je, takođe, izvjesni konflikt za tebe. Ti i tu nešto štediš. Ti se daješ veoma škrto. Čak i u ljubavi nijesi potpun. Ti se ne daješ sasvim, potpuno.

Dijete je i u gnjevu potpuno. Njegovo lice tada sija određenom ljepotom; ono je tada sasvim prisutno, ovdje i sada. Njegova ljutina nije nešto povezano sa prošlošću ili sa budućnošću; ono sa time ne kalkuliše. Ono je samo ljutito. Dijete je u svom centru. Kada si i ti u svom centru, ti si tada potpun. Bilo što da tada radiš biće jedan jedan čin. Dobro ili loše, to će biti potpuno. Kada si parcijalan, kada si izvan svog središta, svaki tvoj čin će biti samo

djelimično tvoj. Tada tvoja cjelina ne djeluje - tek samo određeni dio. A taj dio nastoji da se suprotstavi cjelini; odatle i ta ružnoća.

Svi smo bili djeca. Zašto se dogodilo kada smo odrasli da je naše disanje postalo plitko i površno? Ono nikada ne stigne do trbuha; ono nikada ne dotakne pupak. Ako bi pošlo više u dubinu, ono bi bilo znatno manje površno. Ali vaše disanje samo dotakne pluća i izađe van. Ono nikada ne stigne do centra. Ti si uplašen centra. Ako bi otišao do centra, morao bi biti potpun. Ako želiš biti djelimičan onda je ovo mehanizam za postizanje tog cilja.

Ti voliš: ako bi disao iz centra, ti bi u tome tekao potpuno. Ti si uplašen. Uplašen si da budeš ranjiv, da budeš otvoren prema drugome, prema bilo kome. Ti možeš zvati njega svojim ljubavnikom; možeš je zvati svojom voljenom, ali si uplašen, ti se plašiš druge osobe. Neko je tu prisutan. Ako si potpuno otvoren, nježan, ti ne znaš što će se dogoditi. Tada si potpun, u jednom drugačijem smislu. Ti se plašiš da se potpuno daš nekome drugome. Ti ne možeš disati; ne možeš duboko disati. Ti ne možeš opušteno disati tako da to ode do tvog centra - jer kada trenutak disanja ode do centra, tvoje radnje tada postaju potpunije, predanije. Pošto si uplašen da budeš potpun, ti i dišeš tako plitko i površno: dišeš samo minimalno. Tvoje disanje nikada nije maksimalno. Upravo zbog toga, život ti biva beživotan. Ti živiš sa minimumom, a ne sa maksimumom; ti možeš živjeti sa maksimumom ali će onda život biti preplavljen. Tada može biti nevolja. Ti ne možeš biti suprug, ona ne može biti supeuga - kada je život preplavljen izobiljem. Sve će tada biti drugačije. Ako je život preplavljen tada će i ljubavi biti u izobilju. Tada se ti nećeš moći zgrčiti kod jednoga, nećeš se morati priljepiti za jednu osobu. Ti ćeš se tada kretati svugdje; ti ćeš ispunjavati tada sve dimenzije. A tada će um osjetiti opasnost, zato je bolje ne biti životan. Što si umrtvljeniji, to si i bezbijeđeniji. Što si mrtviji, sve bolje držiš stvari pod svojom kontrolom. Ti se možeš kontrolisati: tada ostaješ gospodar. Ti osjećaš da si gospodar jer to možeš kontrolisati. Ti možeš upravljati svojim gnjevom, možeš upravljati svojom ljubavlju, možeš sve kontrolisati. Ali sva ta kontrola je moguća samo na minimalnom nivou tvoje energije.

Svako mora imati osjećanje, prije ili kasnije, da postoje trenuci kada se minimalni nivo mijenja u maksimalni. Ti ideš vani na obližnji brežuljak. Iznenada si van grada i van njegove obrobjenosti. Osjećaš se slobodnim. Nebo je prostrano, šuma je zelena, a vrhovi planina dotiču nebo i oblake. Iznenada ti duboko udahneš. Ti možda i nijesi to primijetio. Kada odeš ponovo na neki brežuljak, nastoj da

to osmotriš. To nije bilo zbog tog brežuljka, zbog visine i razredjenosti zraka. To je bilo tvoje disanje. Ti uzmeš duboki dah i udahneš: "Ah! Ah!" Ti tada dotakneš centar, bivaš potpun na jedan trenutak, i sve je tada blaženstveno. To blaženstvo nije došlo od visinske razlike. To blaženstvo je dospjelo iz tvog centra. Ti si to nenadno, iznenada, dotakao. Ti si bio zabrinut u gradu. Svugdje oko tebe su bili drugi i ti si bio pod stalnom samokontrolom. Ti nijesi mogao viisnuti, zaurlati, nijesi se mogao smijati. Kakve li nesreće! Ti nijesi mogao pjevati i plesati na ulici. Bojao si se od svega. Policajac je bio tu negdje iza ugla, ili je svještenik to posmatrao, sudija, ili policajac ili neki moralist. Uvijek je neko bio iza ugla tako da ti nijesi ni mogao plesati na ulici.

Bertrand Rasel je negdje rekao: "Ja volim civilizaciju, ali mi smo platili previše veliku cijenu za to." Ti ne možeš plesati na ulici, a kada odeš na usamljeni brežuljak, tada plešeš. Ti si tu san, samo je nebo iznad tebe - a nebo nije ropstvo. To je otvaranje, potpuno otvaranje - prostrano, beskonačno. Iznenada ti uzimaš duboki dah: to dotiče tvoj centar i izaziva blaženstvo. Ali to neće trajati predugo. Za sat ili dva, taj uzvišeni brežuljak će nestati. Ti možeš biti tamo ali brežuljak će nestati. Tvoje brige će se vratiti. Ti počinješ razmišljati da telefoniraš u grad, da napišeš nekome pismo ili počinješ razmišljati kako za tri dana treba da se vratiš u grad, počinješ praviti raspored. Tek što si stigao, a već počinješ da praviš planove za povratak. Ti si tako natrag. Taj duh nije od tvoje stvarnosti. To se iznenada dogodi. Upravo zbog takve situacije, brzina se mijenja. Ti si bio u jednoj novoj situaciji. Ti ne možeš tu disati na stari način zato se na jedan trenutak novi dah pojavi. To dotiče tvoj centar i ti bivaš izložen blaženstvu.

Šiva kaže da ti svakog trenutka dotičeš svoj centar, ili ako ga ne dotičeš da ga možeš dotaći upravo svakog trena. Uzmi duboko i lagano dah. Dotakni centar; nemoj disati iz pluća. To je trik. Civilizacija, obrazovanje, moral je nametnuo plitko i površno disanje. Biće veoma dobro da prvo odete duboko u svoj centar jer, inače, drugačije nećete moći duboko disati. Sve dok čovječanstvo ne prestane da potiskuje seks, čovjek neće moći pravilno disati. Ako dah ode sasvim duboko do stomaka, to će dati energije seksu centru. To dotiče seks centar, to podstiče seks centar i iznutra, daje mu finu masažu. Tako seks centar postaje aktivniji i življi. Civilizacija je uplašena seksa. Mi ne dopuštamo našoj djeci da dotiču svoj seksualni centar, svoje seksualne organe. Mi im govorimo: "Prestanite, ne dirajte to!" Pogledajte samo djecu kada diraju svoje genitalije, a vi

kažete: "Prestanite" - samo osmotrite tada njihovo disanje. Kada kažete: "Prestanite! Nemojte dirati to!", njihov dah će zastati i nastaviti znatno pliće i površnije. Taj njegov centar tada ne dotiče samo njegova ruka, njegovo disanje duboko prodire tada do njegovog seksualnog centra. Ako njegov dah to duboko dotiče, onda je veoma teško da ruka stane. Ako bi ruka stala, tada bi, nužno, i dah bio dovršan, i dah bi zastao, nikako ne bi stigao do centra.

Mi se bojimo seksa. Niži dio tijela nije samo fizički niži, to postaje i psihološki niže: to postaje niže i kao vrijednost. Ono je prokletu kao "niže". Zato ti kažu da ne ideš dublje već da ostaneš površan. Na sreću, mi dišemo naniže. Kada bi se morala prihvatiti neka sugestija, oni bi promijenili sav mehanizam disanja. Ti propovjednici bi tražili da se diše naviše, oni bi dozvoljavali da se samo diše prema glavi. Ti tada ne bi nikako mogao osjetiti seks. Ako bi htjeli da stvorimo neseksualno čovječanstvo, mi bi tada morali da izmijenimo sav sistem disanja. Tako bi samo dah išao prema glavi, prema "sahasrar" (sedmom, i najvišem, centru koji je u glavi) i vraćao se u usta. To bi bio čitavi put: od usta do *sahasrara*. To ne bi smjelo ići dublje, jer je opasno ići tamo. Što dublje ideš unutar sebe, to ideš dublje i niže unutar svog bića, ideš ka dubljim nivoima biologije. Ti dospijevaš tako do centra, a taj centar je upravo blizu seks centra. To mora da bude tako jer je seks život.

Pogledaj to i sa ove strane: dah je život koji ide odozgo nadolje; seks je život samo sa drugog kraja: odozdo ka naviše. Seksualna energija teče isto kao što teče disajna energija. Disajni prolaz je u višem tijelu, a seksualni prolaz je u nižem dijelu tijela. Kada se oni dvoje susretnu, tada stvaraju život; kada se oni sretnu, stvara se biologija, bio-energija. Zato ako si uplašen seksa, stvori distancu između to dvoje. Nemoj im dopustiti da se susretnu. I stvarno, civilizirani čovjek je i kastrirani čovjek: zbog toga mi ne znamo ništa o disanju, i zato će ova sutra biti teška za razumijevanje.

Šiva kaže: "Uvijek kada udišeš i izdišeš, kada se ta dva daha prožimaju, u tom trenutačnom dodiru, tvoj centar se ne ispunjava energijom, ispunjava se snagom." On je koristio veoma kontradiktorne izraze: "ne-ispunjava energijom, ispunjava snagom." To je neenergetsko usled tvog tijela, tvog uma, to ne može dati nikakvu energiju. Tvoja tjelesna energija nije tu, tvoja umna energija nije prisutna zato je to tako ne-energetsko. Ali to je i ispunjeno snagom jer ono ima Kosmički izvor energije. Tvoja tjelesna energija je samo pokretačka energija. To nije ništa drugo do gorivo za tvoj rad. Ti nešto jedeš, nešto piješ: to ti daje energije. To upravo daje

goriva tijelu. Ako prestaneš jesti i piti, tvoje tijelo će zamrijeti. Ne baš sada; za to će biti potrebno vrijeme od tri mjeseca, jer ti u sebi imaš još neke rezerve pokretačkog goriva. Ti si akumulirao više energije; ti možeš živjeti najmanje tri mjeseca tako. To će se kretati; ti imaš rezervoar. Za bilo kakvu nuždu, za bilo koju priliku, ti trebaš tu rezervu. To je "pokretačka" energija. Tvoj centar ne dobija bilo kakvo pokretačko gorivo. Zbog toga Šiva i kaže da je to neispunjeno energijom. Tvoj centar ne ovisi o tvom jelu i piću. To je povezano samo sa Kosmičkim izvorom; to je upravo Kosmička energija. Zbog toga on i kaže "neispunjeno energijom, ispunjava se snagom". Onog trenutka kada osjetiš centar odakle dah izlazi ili ulazi, taj pravi trenutak fuziranja, to mjesto stapanja dva daha, ako to možeš osjetiti - taj centar, ako možeš biti svjestan toga - to je PROSVJETLJENJE.

Četvrta tehnika je: "Ili, kada je dah sasvim vani, kada si potpuno izdahnuo, kada se na trenutak disanje zaustavi; ili kada sasvim udahneš i zastaneš u jednom takvom sveobuhvatnom zastoju, jedno malo sebe tada iščezava. To je naporno samo za nečiste."

Ali tada je to teško za sve, jer on kaže: "To je teško samo za nečiste." Ali ko je čist? To je naporno i za tebe; ti to ne možeš koristiti. Ali to možeš osjetiti negdje iznenada: ti voziš automobil i osjetiš da će se dogoditi nesreća. Disanje će se tada zaustaviti. Ako si tada izdahnuo, dah će ostati vani. Ako je ostao unutra, on će biti unutra. Ti ne možeš disati u jednoj takvoj situaciji: Ti ne možeš to siliti. Sve se zaustavlja, ostaje po strani.

"Ili kada sasvim udahneš i zastaneš - u jednom takvom sveobuhvatnom zastoju, jedno malo sebe tada iščezava". To tvoje malo "sebe" je samo dnevna potreština. U jednom trenutku opasnosti, ti se ne možeš sjetiti toga. Ko si ti, tvoje ime, račun u banci, ugled, sve drugo, sve to samo nestane, ispari. Tvoj automobil neumoljivo ide ka drugom autu: još jedan trenutak i ti ćeš poginuti. U jednom takvom trenutku će biti pauza, zastoj. Čak i za one nečiste će biti zastoj. Iznenada će disanje zastati. Ako bi mogao biti svjestan tog trenutka, ako bi mogao održati svjesnost u tom trenu, ti bi tako mogao doći do cilja.

Zen monasi su koristili ovu metodu veoma dugo u Japanu. Zbog toga stoji činjenica da su njihove metode neprihvatljive, apsurdne, čudne. No, to samo tako izgleda na prvi pogled. Oni su činili mnoge nepojmljive stvari. Učitelj bi znao da

izbaci nekoga i iz kuće. Učitelj bi znao da iznenada počne tući nekoga bez ikakvog povoda, bez ikakvog razloga. Ti bi sjedio sa svojim učiteljem i sve bi bilo u redu. Ti bi sa njime upravo nešto pričao, a on bi iznenada počeo da te tuče kako bi stvorio taj zastoj. Ako bi bilo ikakvog povoda, tada se zastoj ne bi mogao stvoriti. Ako bi ti uvrijedio majstora, a on počne da te tuče, tu će biti povod. Tvoj um shvata: "Ja sam ga uvrijedio, i on me tuče."

I stvarno, tvoj um je već to očekivao, zato i nema nikakvog jaza. Ali zapamti, zen učitelj te neće udariti ako si ga vrijedjao. On će se smijati jer će i smijeh stvoriti zastoj. Ti si ga vrijedjao i govorio besmislice o njemu, i ti zbog toga očekuješ njegov gnjev. Ali on tada počne da se smije ili da igra. To je nešto iznenadno; to će stvoriti zastoj. Ti to ne možeš shvatiti. Ako to ne možeš shvatiti, um će zastati. A kada um zastane, i disanje će stati. Isto tako: ako disanje stane, um će zastati, ako um zastane, disanje će stati.

Ti si prigovorio učitelju, i ti se sada osjećaš dobro i misliš: "Sada će učitelj morati biti uljudniji." A on onda iznenada uzme svoj štap i počne da te tuče - i to nemilostivo jer su zen učitelji nemilostivi. On počinje da te udara; ti i ne možeš shvatiti što se to dogodilo. Um zastane; tu je taj zastoj. Ako poznaješ tu tehniku, ti ćeš dospjeti do sebe, dosegnućeš do Sebe. Postoje mnoge priče da je neko dospio do prosvjetljenja jer je učitelj iznenada počeo da ga tuče. Ti to ne možeš shvatiti. Kakva besmislica! Kako se možeš prosvjetliti ako te neko tuče, ili da te neko izbaci kroz prozor? Čak i da te neko ubije, ne možeš dospjeti do prosvjetljenja. Ali ako budeš razumio ove tehnike, to ćeš lakše moći pojmiti.

U posljednjih trideset ili četrdeset godina, posebno na Zapadu, zen je postao veoma prisutan, skoro nametnut - postao je moda. Ali dok oni ne spoznaju ovu tehniku, oni neće moći shvatiti zen. Oni će ga moći oponašati, ali oponašanje nije od koristi. Naprotiv, to je opasnost. To su stvari koje se ne smiju oponašati.

Čitavi zen je baziran na četiri Šivine tehnike. To je stvarno nesreća: mi sada moramo da uvozimo zen iz Japana jer smo izgubili svu našu tradiciju; to mi uopšte ne poznajemo. Šiva je bio najviši ekspert tih metoda. Kada je došao da se oženi sa Devi sa njegovim obredom koji je tada nametnuo, čitavi grad je zastao u čudu - čitavi grad! Devin otac nije bio voljan da se ona uda za "hipija". A Šiva je bio pravi hipik. Njen otac je zbog toga bio sasvim protiv vjenčanja, i nijedan otac ne bi dopustio takav brak - zaista nijedan! Zato i ne možemo reći ništa protiv Devinog oca. Nijedan otac ne bi

dopustio vjenčanje svoje kćeri sa Šivom. Ali je Devi insistirala na to dopuštenje - otac se morao saglasiti - nevoljno, nerado, ali se ipak morao saglasiti sa tim brakom. Potom je došao i vjenčani obred.

Bilo je javljeno, i narod je počeo da juri i da se gura kako bi vidjeli Šivinu vjenčanu povorku. Čitava povorka je bila "dignuta" kao da su svi uzeli LSD ili marihuanu. I stvarno, LSD ili marihuana su bili tek samo početak. Šiva i njegovi prijatelji, njegovi učenici, su znali još nešto "jače" - znali su za vrhunski psihodelikt - *soma rasa*. Haksli je nazvao najvišu halucinogenu drogu "*soma*" samo zbog Šive. Oni su tako bili ushićeni: pjevali su, plesali, vrištali i smijali se. Čitavi grad je bio u čudu. Svi su se povukli. Mora da su osjetili onaj zastoj u mislima. I samo jedan neočekivani i iznenadni događaj može izazvati zastoj u mislima kod nepročišćenih ljudi. Ali pročišćeni ne trebaju takve stvari. Za pročišćene osobe zastoj je uvijek prisutan. Mnogo puta, kod pročišćenih, dah zastane - mnogo puta! Ako je tvoj um čist, (čisto znači da ne posjeduje želje, lutanja, traganja) tišinom očišćen, bezazlenošću očišćen, ti možeš sjesti, i iznenada će tvoje disanje zastati.

Zapamti ovo: nemiri um treba nemirno disanje. Um koji se brzo kreće treba i brzo disanje. Upravo zbog toga, kada si ljut, imaš ubrzano disanje. U seksualnom činu će disanje biti veoma ubrzano. Upravo zbog toga se u ayurvedi (sistemu herbalne medicine u Indiji) kaže da će ti život biti kraći ako upražnjavaš puno seksa. Ayurvede mjere dužinu tvog života brojem udisaja. Ako tvoje disanje bude prebrzo, po ayurvedi, život će ti biti kraći. Moderna medicina tvrdi da seks pomaže kod cirkulacije krvi, da seks pomaže kod relaksacije. I oni koji budu potiskivali svoj seksualni život mogu zapasti u nevolje - posebno srčane nevolje. I jedni i drugi su u pravu, ali to izgleda kontradiktorno. Ali ayurvede su se izmule prije pet hiljada godina. Tada su svi ljudi mnogo radili: život je bio radan i nije bilo potrebe za relaksacijom. Nije bilo potrebno da se tada izmišljaju određeni načini za bolju cirkulaciju krvi. Ali sada, za one koji ne rade dovoljno fizički, samo je seks njihova fizička aktivnost. Upravo zbog toga je moderna medicina u pravu kada to tvrdi i kada je u pitanju savremeni čovjek. On ne upražnjava nikakve fizičke vježbe zato je seks za njega najbolja vježba: srce tada kuca jače, krv teče brže, disanje postaje dublje i ide do centra. Zato se dešava da posle seksa budeš opušteniji i da lakše zaspiš. Frojd je rekao da je seks najbolje sredstvo za smirenje, i to je tačno - posebno za savremenog čovjeka.

U seksu će disanje postati brže; u gnjevu će disanje biti brže. U seksu je um prepun želja, požude, nepročišćenosti. Kada je um čist, tada nema želja, motivacija, nema traganja; ti nikuda ne ideš već ostaješ ovdje i sada nalik nekom dubokom zdencu - čak ni nagovještaja od neke želje; tada dah zastane iznenada, disanje prestane. Nema potrebe za dahom. Na tom putu, jedno malo sebe nestaje, i ti tada dotičeš više Sebe, dostižeš do Najvišeg Sebe.

4

NADVLADATI PREVARE UMA

4. oktobar 1972. Bombaj, Indija

PITANJA:

- 1. Kako može svjesnost o zastoju u disanju donijeti Prosvjetljenje?*
- 2. Kako da simultano radimo i upražnjavamo svjesno disanje?*
- 3. Zar je nemoguće shvatiti ove tehnike intelektualno?*

Pitanje: "Kako je moguće da sa jednostavnom svjesnošću određene tačke u procesu disanja postanemo Prosvjetljeni? Kako je moguće da se oslobodimo od nesvjesnoga samo sa time što ćemo biti svjesni malog i trenutačnog zastoja u disanju?"

Ovo pitanje je veoma značajno i izgleda da obuzima mnoge umove. Zato se mnoge stvari moraju shvatiti. Kao prvo, misli se da je spiritualnost teško ostvariva. To nije istina; Istina je da nije ni teško ni stvar dostignuća. Ti si, takav kakav si, već spiritualan: ništa novo se ne treba dodati tvom biću. Ništa se, takodje, ne treba odbiti tvom biću: ti si sasvim savršen onakav kakav si. Nema nikakve potrebe zamišljati da ćeš biti savršen nekada u budućnosti; ne znači da mora da nešto značajno uradiš kako bi bio svoj. To nije putovanje ka nekoj tački izvan sebe; ti nećeš nikuda otići izvan sebe. Nema gdje da se ode. Ti si već tu. To što treba da se dostigne već je dostignuto. Ta ideja se mora produbiti. Samo tada ćeš shvatiti zašto su tako jednostavne tehnike od pomoći.

Ako je spiritualnost neko dostignuće, tada bi, naravno, to bilo nešto naporno - ne samo da bi bilo teško, već i neizvodljivo. Ako ti nijesi već duhovan, ne možeš ni biti. Nikada to ne bi mogao biti jer kako će neko biti spiritualan ako nikada to nije bio prije? Ako već nijesi Božanstven, za to nema mogućnosti; nema načina za to. Tu nema nikakvog značaja kakav ćeš napor i upinjanje uložiti; napor učinjen od nekoga ko nije već Božanstven ne može donijeti Božanstvenost. Ako ti nijesi Božanstven, tvoji napori neće donijeti Božanstvenost. To je tada nemoguće.

No, čitava stvar je sasvim suprotna: ti si već ono za čime težiš, ti si ono što želiš da dosegneš. Kraj lutanju je već tu, upravo je prisutan u tebi. Sada i ovdje, upravo ovog trenutka, ti si ono što je poznato pod imenom Božanstvo. Krajnje i vrhovno je ovdje; to se već dogodilo. Zbog toga je moguće da tako jednostavne i lake tehnike pomažu. To nije neko postignuće već samo otkrivanje. To je sakriveno, to je samo sakriveno u veoma malim stvarima. "Ličnost" je samo vrsta odjeće: tvoje tijelo je ovdje sakriveno u toj odjeći. Te odore su samo vaše ličnosti. Ti se možeš razgoliti upravo sada i ovdje. Isto tako se možeš i duhovno razgoliti. Ali ti ne znaš što je tvoja odjeća. Ti ne znaš da se sakrivaš u njima; ti ne znaš kako

je biti nag. Ti si obučen veoma dugo - ti si mnogo života unazad bio obučen, bio sakriven ispod tih odora - i tako si se previše identifikovao sa samom odjećom tako da sada i ne znaš da si obučen, sakriven, pokriven. Ti više i ne znaš da je to samo odjeća. Ti misliš da si to ti: to je jedina zapreka.

Na primjer, ti posjeduješ neku riznicu, ali si zaboravio na nju, ili nijesi svjestan njene vrijednosti, i odeš na ulicu da prosiš: ti si prosjak. Ako bi ti neko tada rekao: "Idi i pogledaj unutar svog doma: ti ne treba da prosiš; ti možeš biti car upravo ovog trena sa onim blagom koje imaš u svom domu", ali prosjak se ne bi osvrćao na to. Odgovorio bi mu: "Kakve su to besmislice koje govoriš. Kako ja mogu biti car ovog trenutka? Ja sam prosio godinama, ja i sada prosim i prosiću još dugo, kako onda mogu biti car? Kakva je to nelogičnost i besmislica koju navodiš - da mogu biti car upravo ovog trenutka?" To je nemoguće. Prosjak neće povjerovati u to. Zašto? Zato što prosjački um ima već dugu naviku. Ali dovoljno je da samo malo razgrne tlo u svom domu, da samo malo potraži i blago će biti tu jer je uvijek bilo tu. Iznenada on više ne bi bio prosjak: bio bi car.

Isto je i sa duhovnošću. To je sakrivena riznica. Ništa se ne treba tražiti negdje u budućnosti. Ti još to nijesi ni prepoznao ali to je već u tebi. Ti si ta riznica, ali ti ideš dalje i prosiš. Zato ti neke jednostavne tehnike mogu pomoći. Razgrni tlo, pomjeri nešto, to i nije neki veliki napor, i iznenada ćeš postati sami car. Samo treba da malo razgrneš tlo i da pomjeriš tu zemlju. A kada kažem da treba da pomjeriš zemlju, to nije samo simbolika. Doslovice je tvoje tijelo dio zemlje, a ti si se identifikovao sa svojim tijelom. Razgrni ovo tle, napravi rupu u njemu, i tada ćeš moći vidjeti svoje blago.

Zbog toga ovo pitanje zaokuplja mnoge. I zaista, kod svih će ovo pitanje izazvati: "Tako mala tehnika nalik ovoj - biti svjestan svog disanja, biti svjestan udisaja i izdisaja, a onda osloboditi zastoj između njih dva, uočiti taj interval - da li je to dovoljno?" Tako jedna mala stvar! Zar je to dovoljno za Prosvjetljenje? Zar je to jedina razlika između tebe i Bude, da ti još nijesi uvidio taj jaz između dva daha, a Buda je to već ostvario - samo toliko? To izgleda nelogično. Razdaljina je prostrana i ogromna između tebe i Bude. Ta udaljenost izgleda beskonačna. Razlika između prosjaka i cara je zaista ogromna, ali prosjak može postati iznenada car samo ako je blago već tu sakriveno. I Buda je bio prosjak nalik tebi. On nije oduvijek bio Buda. U jednom određenom trenutku prosjak umire i on postaje gospodar. To i nije neki postepeni proces; to ne znači da Buda vremenom akumulira to što ima, i

jednoga dana on više nije prosjak već car. Ne, prosjak nikada ne može postati car ukoliko bi to bila neka akumulacija: on će ostati i dalje prosjak. On može postati bogati prosjak, ali i dalje će biti prosjak. A bogati prosjak je viši prosjak od siromašnog prosjaka. Iznenada je jednoga dana Buda otkrio unutarnju riznicu. On tada više nije bio prosjak: postao je gospodar, postao je majstor. Distanca između Gautam Sidarte i Gautam Bude je ogromna, bezgranična. To je ista distanca koja postoji između tebe i Bude. Ali ta riznica je sakrivena u tebi isto koliko je bila sakrivena i u Budi.

Jedna mala - zaista MALA - tehnika bi bila od pomoći. Zato uzmi sljedeći primjer: jedan čovjek je slijep rođen. Za slijepog čovjeka svijet je drugačiji. Jedna mala operacija može izmijeniti čitavu stvar jer samo oči trebaju biti ispravne. Onog trenutka kada su oči spremne, gledalac je sakriven unutar njih. On će nesmetano početi gledati. Posmatrač je već tu, samo prozor nedostaje. Ti boraviš u kući bez prozora. Možeš probiti rupu na zidu i odmah ćeš sve vidjeti.

Mi smo već ono što ćemo biti, što želimo biti, što nastojimo biti. Budućnost je već smještena u sadašnjosti; sve mogućnosti su skrivene u ovom sjemenu sadašnjosti. Samo prozor treba probiti. Jedna mala operacijska intervencija je potrebna. Ako ti to možeš shvatiti, onda je i tvoja spiritualnost već tu, tu je već ishodište te je zbog toga nebitno koliko mali napor je potreban. I stvarno, nije neki veliki napor potreban za to. Samo je jedan mali napor potreban, što manji to bolje. A ako ti radiš na tome bez napora, utoliko bolje. Upravo zbog toga se to i zna samo dogoditi, mnogo puta se samo dogodi, a što si više nastojao i upinjao se, to si teže dostizao. Taj tvoj stvarni napon, ta tvoja tenzija, tvoja "zaokupljenost", tvoje traganje, tvoje iščekivanje će postati zapreka. Ali sa jednim malim naporom, tek "nenapornim upinjanjem", kako ga nazivaju u zenu - raditi kao da ne radiš - to se lako događa. Što si više ponešen time, to je manja mogućnost da se dogodi - jer tamo gdje je potrebna igla, ti koristiš mač. Mač neće biti od pomoći. On može biti jači i veći, ali tamo gdje je igla potrebna, mač nije od pomoći. Podji kod kasapina: on ima velike instrumente. A podji kod hirurga: ti tamo nećeš naći tako velike instrumente za operaciju na mozgu. A ako i nadješ, odmah pobjegni! Hirurg nije kasapin. On treba veoma male instrumente - što manje to bolje.

Spiritualne tehnike su znatno suptilnije: one nisu ogromne, zamašne. One takve ne mogu biti jer je ta operacija još suptilnija. Čak se i u operacije mozga, pri usporedbi sa spiritualnim

sredstvima, radi pozamašnim instrumentima. Ali kada radiš na duhovnom planu tada hirurgija postaje sve više estetična. Tu više nema glomaznih stvari. To postaje suptilno, prefinjeno: to je jedna strana toga. A druga strana je drugi dio pitanja: "Ako je nešto maleno, kako je moguć neki veliki korak kroz to?" Ovaj koncept je neracionalan - nenaučan pristup. Sada nauka zna da je manja čestica mnogo atomičnija, znatno eksplozivnija - zaista je i veća. Što je manja, efekat je veći. Da li si i mogao zamisliti prije 1945, da li je ijedan pjesnik ili sanjar mogao pomisliti da će samo dva mala atoma moći potpuno uništiti dva velika grada u Japanu - Hirošimu i Nagasaki? Dvjesto hiljada ljudi je u jednoj sekundi bilo zbrisano iz egzistencije. A kakva je eksplozivna snaga iskorištena? Samo atom! Veoma mala čestica je raznijela dva velika grada. Ti ne možeš vidjeti atom. Ne da ga samo ne možeš vidjeti golim okom, ne možeš ga vidjeti ni bilo kojim sredstvom. Atom se ne može uočiti nijednim instrumentom. Mi samo možemo uočiti njegove efekte, učinke. Zato nemoj misliti da su Himalaji veći jer imaju tako veliko prostranstvo. Himalaji su upravo nemoćni pred samo jednim malim atomom, pred jednom atomskom eksplozijom. Jedan mali atom može raznijeti čitave Himalaje. Veličina u nekom golemom materijalu ne znači i snagu. Naprotiv, jedno manje jedinstvo čini veći prodor. Neko manje jedinstvo čini veći intenzitet ispunjen snagom.

Te male tehnike su atomske. Oni koji stvaraju više stvari, ne poznaju atomsku nauku. Ti misliš da su osobe koje rade sa atomima, male osobe koje rade sa malim stvarima, a ljudi koji se penju po Himalajima izgledaju ti veliki ljudi. Hitler je radio sa velikim masama ljudi; Mao je radio sa ogromnim masama. A Ajnštajn i Plank su u svojim laboratorijama radili sa malim jedinjenjima tvori - energetskim česticama. Ali pri usporedbi sa Ajnštajnovim otkrićem, političar je tako nezatno malen, on je pred njim nemoćan. Ti političari su radili na velikim planovima, ali nijesu bili svjesni tajne sićušnog jedinjenja. Moralisti uvijek djeluju na velikom planu, ali to je samo prosti prilaz životu. Stvari ti tako izgledaju velike. Oni posvete sav svoj život moralizovanju, upražnjavajući ovo ili ono, upražnjavajući *sanyam* (kontrolu): oni samo nastoje da kontrolišu, da se upravljaju; čitava stvar im tako izgleda velika.

Tantra nije opterećena time. Tantra je zainteresovana za atomične tajne u ljudskom biću, u ljudskom umu, u ljudskoj svijesti. A tantra je dokučila atomsku tajnu. Te metode su atomske metode. Ako možeš dospjeti do njih, njihov rezultat je eksplozija -

Kosmos. Takodje je potrebno da se još jedna stvar zabilježi. Ako možeš reći: "Kako je moguće da se sa tako jednim malim i jednostavnim zadatkom pojedinac može Prosvjeteliti?" Ti si postavio ovo pitanje a da nijesi prethodno ni obavio taj zadatak, da prethodno nijesi oprobao tu vježbu. Da si ti to probao, onda nebi sigurno rekao da je to nešto malo, da je jednostavna vježba. To izgleda tako jer se moglo objasniti u dvije ili tri rečenice. Da li ti znaš atomsku formulu? Samo su za tu formulu potrebne dvije ili tri riječi. I samo sa te dvije ili tri riječi, oni koji to mogu razumjeti, koji to mogu iskoristiti, mogu i uništiti čitavu Zemlju. Ta formula je tako mala. I ovo su, takodje, formule. Ako ti samo gledaš formulu, to će ti izgledati veoma malo, veoma jednostavno. To nije tako! Pokušaj da to uradiš. Kada pokušaš da je uradiš, ti ćeš vidjeti da to i nije tako jednostavno i lako. To ti izgleda jednostavno ali je to i tako temeljita i duboka stvar; jedna od najdubljih stvari u čovjekovom životu. Mi ćemo analizirati taj proces; tek tada ćete to shvatiti.

Kada udahneš, ti nikada ne osjetiš dah. Ti nikada nećeš osjetiti taj dah! Ti odmah to odbaciš. Ti ćeš reći: "To nije u redu. Mi ne možemo bit svjesni neprekidno, ali ipak osjećamo dah." Ne, vi ne osjećate dah, vi osjećate samo njegov prolaz. Pogledaj samo more. Talasi su na površini, ti vidiš te talase. Ali ti talasi su nastali usled zraka, vjetra. Ti i ne vidiš taj vjetar. Ti samo vidiš posledice na vodi. Kada ti udahneš, zrak dotiče tvoje nosnice. Ti osjećaš nosnice ali nikada ne spoznaješ dah. On ide naniže: ti osjećaš samo prolaz. Kada se vraća, ti ponovo osjećaš prolaz. Ti nikada ne osjetiš dah. Ti samo osjetiš dodir i prolaz zraka. To nije ono što je Šiva mislio kada je rekao: "Budi svjestan." Prvo moraš biti svjestan prolaza, a kada budeš sasvim svjestan tog prolaza, tek tada ćeš početi, malo po malo, da budeš svjestan i učinka daha. Kada budeš svjestan disanja, ti ćeš tada biti u mogućnosti da osjetiš i taj zasto, jaz u disanju, interval. To nije lako kako izgleda. To nije tako jednostavno!

Za tantru, za čitavo indijsko tragalaštvo, postoje nivoi svijesti. Ako te zagrlim, ti ćeš prvo biti svjestan mog dodira, a ne moje ljubavi: moja ljubav nije tako prostodušna, gruba. Obično mi nikada nijesmo svjesni ljubavi. Mi smo samo svjesni tijela u pokretu. Mi poznajemo ljubavne trenutke, poznajemo i ne-ljubavne trenutke - ali nikada nijesmo spoznali ljubav. Ako te poljubim, ti bivaš svjesna tog dodira, a ne moje ljubavi: ta ljubav je veoma suptilna, veoma prefinjena. I sve dok ne budeš svjestan moje ljubavi, taj poljubac će biti samo mrtva stvar; to ništa ne znači. Ako budeš svjestan moje

ljubavi, ti ćeš tada moći biti svjestan i mene jer je i to jedan dublji nivo.

Kada udahneš, ti osjetiš dodir a ne dah. Ali sada nijesi svjestan ni tog dodira. Kada je nešto loše, tek tada to osjetiš. Ako bi imao nekih smetnji u disanju, ti bi tek tada to osjetio; drugačije ne bi mogao biti svjestan toga. Prvi korak bi bio da osjetiš prolaz gdje je dah prošao; tada će se tvoja senzitivnost razviti. Biće potrebne godine da postaneš dovoljno senzitivna da ne osjetiš samo dodir već i pokret daha čitavim svojim putem. Tada ćeš, kaže tantra, spoznati "pranu" - vitalnost, životnost. Samo tada će biti uočen zasto ili jaz gdje dah stane - gdje se dah ne kreće ili centar koji dah dotiče, tačka fuzije, tačka preokreta disanja, gdje udisaj postaje izdisaj. Ovo će postati naporno: to neće ići sasvim jednostavno. Ako ti nešto preduzmeš, ako uđeš u taj centar, samo tada ćeš spoznati kako je to teško. Budi je trebalo šest godina da dodje do ovog centra, do mjesta koje je izvan domašaja disanja. Da bi došao do tog preokreta, njemu je trebalo šest godina teškog rada; tek tada mu se to dogodilo. Mahavir je radio na tome čak dvanaest godina. Ali ta formula je zaista jednostavna i teoretski se to može ostvariti upravo ovog trena - teoretski, zapamti. Tu ne postoje teoretske zapreke, zašto se to onda ne bi dogodilo ovog istog trenutka? Riznica je ovdje; metod ti je poznat. Ti to možeš "okrenuti", ali ti to ne činiš.

Čak i ovo pitanje može biti trik da se ništa ne preduzme jer tvoj um kaže: "Nešto tako jednostavno? Ne budi lud." Kako, kako je moguće da postaneš Buda putem "nečega tako jednostavnog"? To se neće moći ostvariti. I onda ti ništa ne preduzmeš, jer "kako se to može dogoditi?" Um je sklon trikovima. Ako ja kažem da je nešto teško, um će reći da je to tako teško da prevazilazi sve tvoje mogućnosti. Ako, pak, kažem da je to tako jednostavno i lako, um će reći: "To je tako jednostavno da samo luda može povjerovati u tako nešto." I um tako nastavlja da racionalizuje stvari uvijek bježući od djelovanja.

Um stvara barijere. Za tebe će biti zapreka ako pomisliš da je to lako i jednostavno. Ili, ako je to teško, što da se onda radi? Ti ne možeš raditi nešto lako, a ne možeš raditi ni nešto teško. Što ćeš onda raditi? Reci mi! Ako želiš raditi na težak način, ja ću to učiniti teškim. Ako želiš raditi na lak i jednostavan način, ja ću ti to prirediti da bude lako. To može biti oboje. Sve zavisi kako ti to objašnjavaš. Ali je jedna stvar bitna - da ti to uradiš. Ako ti to ne budeš htio uraditi, um će tada uvijek naći objašnjenja. Teoretski je to uvijek moguće ovdje i sada: ne postoje nikakve barijere. Ali barijere

će se stvoriti. One i ne moraju biti presudne. One mogu jednostavno biti samo psihološke; one mogu biti samo tvoje iluzije: ali one su ipak tu. Ako ti kažem: "Nemoj se brinuti - kreni! Ono što ti misliš da je zmija nije zmija: to je samo parče konopa." Ti mi nećeš odmah povjerovati, strah će i dalje biti prisutan. Tebi to izgleda kao zmija.

Dakle, bilo što da ti kažem neće ti pomoći. Ti drhćeš; ti želiš da pobjegneš. Ja ti kažem da je to konopac, ali tvoj um kaže: "Mora da je ovaj čovjek u dogovoru sa zmijom. Mora da ima neke zle namjere. Ovaj čovjek me tjera ka zmiji. Mora da želi moju smrt ili nešto tako." Ako bih pokušavao da te uvjerim da je to konopac onda bi to ukazivalo na moju namjeru da te natjeram da odeš na zmiju. Ako bih ti rekao da je teoretski moguće da to vidiš kao konopac upravo ovog trenutka, tvoj um bi stvorio mnoge probleme. U stvarnosti ne postoji dileme; u stvarnosti ne postoji problem. Nikada tog problema nije ni bilo; nikada neće ni biti. U umu se kriju problemi jer ti vidiš realnost putem tvog uma. Tako ti i stvarnost postaje problematična. Tvoj um djeluje nalik zatvoru, tamnici. Um ima zadatak da dijeli i stvara probleme. I ne samo to: um donosi i rešenja koja su još dublje problematična, jer, zapravo, tu nema nikakvih problema koje treba riješiti. Stvarnost je sasvim neproblematična; nema nikakvih problema. Ali ti ništa ne možeš da vidiš bez problema. Bilo gdje da pogledaš ti stvaraš probleme: tvoj "pogled", tvoje "gledanje" je problematično. Ja ti dam ovu tehniku disanja, a tvoj um izjavi: "Pa to je tako jednostavno." Zašto? Zašto tvoj um kaže da je to jednostavno?

Kada je bila izumljena parna mašina, niko nije u to mogao povjerovati. To je izgledalo tako jednostavno - nevjerovatno. Upravo ona ista para koju znaš iz svoje kuhinje, iz svog čajnika - ta ista para - pokreće mašinu, pokreće strojeve i vozi stotine i stotine putnika? Ista ta para koju oduvijek znaš? Nepojmljivo! Znaš li što se dogodilo u Engleskoj? Kada je prvi voz krenuo, niko nije bio spreman da sjedne u njega - niko! Mnogi ljudi su se kolebali, premišljali. Čak im je i novac davan da sjednu u voz. U zadnjem trenu bi svi pobjegli. Govorili bi: "Prvo, para ne može takvo čudo stvoriti. Tako jednostavna stvar kao što je para ne može učiniti takvo čudo: A ako bi mašina i krenula, to bi značilo da ga Đavo pokreće. Đavo to čini: to nije para. I ko ti može dati garanciju da kada jednom ta stvar krene, hoćeš li je moći zaustaviti?"

Nikakve garancije nijesu mogle biti date jer je to bio upravo prvi voz. Nikada prije on nije bio zaustavljen: to je moglo biti samo nagađanje. Za to nije bilo nikakvog iskustva, zato ni nauka nije

mogla reći: "Da, to će se zaustaviti." "Teoretski" će to stati, ali ljudi se nijesu povodili za teorijama. Njih je samo zanimalo da li je iko ikada prije zaustavio taj voz: "Ako niko nije prije zaustavio taj voz, što će se onda dogoditi sa nama koji sjedimo u njemu?" No, na kraju su morali dovesti dvanaest prestupnika iz zatvora i ukrcati u taj voz. Ionako su bili osudjeni na smrt, ionako im je već presudjeno zato i nije bilo neke štete ako se voz ne zaustavi.

"Tako minorna stvar kao što je para", govorili su u to vrijeme. Ali sada niko to više ne govori jer sada to uspješno radi, ti to dobro znaš. Sve je jednostavno; stvarnost je jednostavna. To ti izgleda kompleksno samo usled tvog neznanja; inače, sve je tako jednostavno i lako. Kada jednom to spoznaš, to postaje jednostavno - ali ti znanje izgleda teško i nepojmljivo, ali ne zbog stvarnosti već zbog tvog uma. To je jednostavna tehnika, ali tebi to ne izgleda tako, tebi to neće biti baš lako. Tvoj um će se potruditi da od toga stvori teškoću. Zato, ipak, pokušaj to.

Jedan drugi prijatelj je rekao: *"Ako pokušam ovu metodu svjesnosti dok dišem, ako obratim pažnju na disanje, onda neću moći raditi ništa drugo. Čitava pažnja će biti okrenuta ka tome. A ako budem činio nešto drugo, onda neću biti svjestan svog disanja."*

Ovo će se događjati, ali zato odaberi određeno vrijeme za to: ujutro, popodne ili naveče. Tada jedan sat praktikuj taj zahtatak, nemoj ništa drugo činiti do tu vježbu. Samo radi tu vježbu. Kada se jednom srodiš sa time više neće biti problema. Ti možeš tada hodati ulicom i biti svjestan.

Postoji razlika između svjesnosti i pažljivosti.. Kada ti obratiš pažnju na nešto, to je nešto posebno; ti moraš tu svoju pažnju da odvojiš od svega drugoga. Tako je to i neka vrsta "napetosti". Upravo zbog toga se to i zove usredsređena pažljivost. Ti tada usredsrediš svoju pažnju samo na to, na ništa drugo. Ako se usredsrediš na disanje, ne možeš obratiti pažnju na ništa drugo; na tvoje hodanje, na vožnju automobilom. Nemoj to pokušavati dok voziš jer ne možeš još to obavljati oboje. "Pažljivost" znači jednu posebnu stvar. Svjesnost je nešto sasvim drugo; to nije ništa posebno. Tu nema nikakve pozornosti, ukazivanja pažnje na nešto posebno: to je samo "biti pažljiv"; to samo znači biti svjestan. Ti si svjestan onda kada si unutarne svjestan, kada si uopšte svjestan, kada si svjestan za

sve, a ne samo za pojedinu stvar. Tvoje disanje je u tvojoj svijesti. Ti hodaš, i neko prođe pored tebe, ti si svjestan njega. Neko pravi buku na ulici; negdje voz prolazi; proleti neki avion: sve je uključeno unutar svijesti. Svjesnost, budnost je jedna uključenost; pažljivost je isključivost, usmjerenost ka jednom određenom fenomenu. Ali u početku će to biti samo usmjerenost pažnje, pažljivost.

Zato prvo nastojte da odaberete vrijeme za ovu vježbu. Jedan sat samo budite svjesni disanja, obratite pažnju na svoj dah. Potom ćete, malo po malo, biti u mogućnosti da od pažljivosti dodjete do svjesnosti. Potom čini jednostavne stvari - na primjer, hodanje: hodaj pažljivo sa potpunom sviješću o hodanju i disanju. Nemoj činiti nikakvu suprotnost između disanja i hodanja, između te dvije radnje. Budi promatrač obje radnje. To nije tako teško.

Na primjer, ja mogu usmjeriti svoju pažnju na jedno lice. Ako obratim pažnju samo na to lice tada će sva druga lica biti odsutna za mene. Ako obratim pažnju na jedno, sve drugo će biti isključeno. Ako obratim pažnju samo na tvoj nos tada će sve drugo na licu biti isključeno. Ja mogu to uraditi, ja mogu sužiti svoju pažnju samo na jednu stvar. Suprotno je, takođe, moguće. Ja usmjeravam pažnju na čitavo lice; tada su i oči, i nos i sve drugo prisutni. Tada sam ja uspio proširiti svoj fokus. Tada ne gledam na vas kao na individue već kao na grupu. Tada je čitava grupa uključena u moju pažnju. Ako te primim kao nešto što je drugačije od buke na ulici tada sam izbacio čitavu ulicu iz svoje pažnje. Ali ja gledam na vas i na ulicu kao na jednu cjelinu. Tek tada mogu biti svjestan oboje. Ja tako mogu biti svjestan čitavog Kosmosa. To sve ovisi o tvom fokusu - o tome hoće li on postati širi i razudjeniji. Ali prvo moraš početi od pažljivosti i imati na umu da moraš izrasti do svjesnosti, do budnosti. Zato izaberi jedan mali period. Jutro je dobro za taj poduhvat jer si tada svjež. Energije su tada vitalne; sve se tada budi: ti si znatno životniji ujutro.

Psiholozi se slažu u tome da ti nijesi samo življi i vitalniji ujutro već da si i viši ujutro nego uveče. Ako si visok 180 cm, ujutro ćeš biti visok 183 cm, a uveče ćeš se ponovo vratiti na svoju standardnu visinu jer se od umora uveče kičma skuplja. Tako si ujutro svjež, prepun energije, mladi i životniji. Učini ovo: nemoj staviti meditaciju na poslednje mjesto tvog popisa dnevnih obaveza. Stavi to na PRVO mjesto. Onda kada osjetiš da to više nije nikakvi napor, kada možeš sjedjeti čitav sat potpuno prožet disanjem, svjestan, budan, pažljiv; kada budeš samo znao da si dospio do pažljivog disanja bez ikakvog napora; kada si to postigao bez

ikakvog napora; kada si postao opušten i zadovoljan bez ikakvog upinjanja - tek tada si dospio do tog stanja. Tada možeš dodati još nešto tome: na primjer, hodanje, šetanje. Upamti oboje: tada možeš dodavati određene stvari. Posle određenog vremena ćeš moći biti svjestan svog disanja neprestano, čak i tokom spavanja. A dok ne budeš svjestan toga i u snu, ono neće moći imati dovoljnu dubinu. Ti tako nećeš moći spoznati dubinu. Ali to će doći: malo po malo će to doći.

Pojedinac mora imati strpljenja i pravilno otpočeti sa time. Budi svjestan toga jer će lukavi um uvijek nastojati da pokaže pogrešni početak. Tada ćeš posle par dana napustiti to riječima: "Ovo je bespomoćno." Um će ti dati pogrešan početak. Zato se uvijek sjeti da otpočneš sa time pravilno jer pravilan početak znači i pola obavljenog posla. Ali mi počinjemo na pogrešan način. Ti dobro znaš da je pažljivost veoma teška stvar. To je zbog toga što si potpuno uspavan. Zato ako budeš počeo da radiš pažljivo i nešto drugo dok dišeš, to ti neće ići od ruke. Ali ne treba da napustiš taj pokušaj. Ti ćeš vjerovatno pokušati da se lišiš svog napora da budeš pažljiv dok dišeš. Zato nemoj činiti nepotrebne probleme sebi. U toku čitavog dana možeš naći malo vremena za sebe. Četrdeset minuta će biti dovoljno, zato počni sa tom tehnikom. Ali i um će ti i dalje nametati mnoga opravdanja. Um će reći: "Gdje da nadjem toliko vremena? Već imam tako puno posla. Gdje da nadjem vrijeme za to?" Ili će reći: "Sada to nije moguće, možda kasnije. Nekada ću možda naći vremena i za to, nekada kada bude bolja prilika za to." Čuvaj se toga što ti um nalaže. Nemoj previše vjerovati umu. Mi nijesmo nikada sumnjičavi. Možemo biti sumnjičavi prema svakome, samo ne prema svom umu.

Čak i oni koji puno pričaju o skepticizmu, o sumnji, o razlozima, ni oni nikada ne posumnjaju u svoj um. A tvoj um je taj koji te je doveo do stanja u kojem si sada. Ako si u paklu, tvoj um je taj koji te doveo do tog pakla, a ti nijesi nikada posumnjao u to vodstvo. Ti možeš sumnjati u bilo kog Učitelja, bilo kog Majstora, ali nikada nećeš posumnjati u svoj um. Sa nepokolebljivom vjerom se krećeš sa svojim umom kao sa Guruom. A tvoj um će te tako dovesti do zbrke, do bijede u kojoj se upravo nalaziš. Ako budeš ikada sumnjao u bilo koga, prvo posumnjaj u svoj um. I uvijek kada tvoj um nešto naloži, razmisli dva puta.

Da li je istina da nemaš vremena? Stvarno? Ti uopšte nemaš vremena za meditiranje - da sebi daš sat vremena za meditaciju? Razmisli malo. Zapitaj ponovo svoj um: "Da li je to

razlog, što ja nemam dovoljno vremena?" Ja ne vidim da je to tako. Još nijesam sreo čovjeka koji nema napretek vremena. Ja vidim ljude koji igraju karte i koji kažu: "Mi samo ubijamo vrijeme." Oni idu u bioskop i kažu: "Što da radimo?" Oni ubijaju vrijeme, tračaju, čitaju jedan isti magazin nekoliko puta, pričaju iste priče koje pričaju čitavi život, i još kažu: "Mi nemamo vremena za to." Za neke nebitne stvari, oni imaju previše vremena. Zašto? Zato što je um van opasnosti sa tako nekim nebitnim stvarima. Onog trenutka kada počneš misliti o meditaciji, tvoj um se probudi. Sada se ti krećeš u nekim opasnim dimenzijama jer meditacija znači i umiranje uma. Ako se uključiš u meditiranje, prije ili kasnije će tvoj um biti rastočen - biće sasvim potisnut. Um se tada budi i počinje da ti nameće mnoge stvari: "Odakle ti vremena? A ako i imaš vremena, mnoge stvari još treba da se obave, mnoge važne stvari su ostale neobavljene. Ostavi to za kasnije. Ti možeš meditirati bilo kada. Novac je sada mnogo važnija stvar. Prvo zaradi novac, a onda meditiraj u svojoj dokolici. Kako možeš meditirati bez novca? Zato obrati pažnju na novac; a posle toga meditiraj."

Meditacija se lako može odlagati jer ona nije povezana sa tvojim nužnim opstankom. Novac se ne može zapostavljati i odlagati: on je potreban za tvoje osnovne potrebe. Meditacija se može odložiti. Ona nije nužna za tvoj opstanak: možeš opstati i bez nje. I zaista, možeš vrlo lako opstati i bez nje. Trenutkom ulaženja u meditaciju, ti više ne možeš opstati na ovoj planeti: ti ćeš nestati. Ti ćeš nestati iz kruga ovog života, iskočićeš iz ovog točka, nestati ćeš. Meditacija je nalik smrti tako da se um počinje brinuti. Meditacija je slična i ljubavi zato se um počinje plašiti. "Odloži to", kaže ti on. I ti tako nastavljaš da odlazeš bitne stvari do beskonačnosti. Tvoj um će uvijek govoriti takve stvari. A nemoj misliti da ja govorim nešto drugo. Ja govorim posebno o TEBI.

Ja sam bio u društvu mnogih inteligentnih ljudi koji su govorili neke nadasve neinteligentne stvari o meditaciji. Jedan čovjek je došao iz Delhija. On je jedan od visokih državnih službenika. Došao je ovdje samo sa ciljem da nešto nauči o meditaciji. On je došao iz Delhija i bio ovdje sedam dana. Rekao sam mu da dođe na jutarnju meditaciju na Čopati plaži (Bombaj), ali mi je on rekao: "To je teško. Ja neću moći ustati tako rano." On nije nikada pomislio što mi je rekao. Da li je to tako teško? Sada ćete znati: vježba može biti sasvim laka ali tvoj um kaže da je to teško. Tvoj um nije jednostavan. On kaže: "Kako da ustanem ujutro u šest sati?"

Bio sam jednom u jednom velikom gradu. Gradonačelnik tog grada je došao do mene naveče oko jedanaest sati kada sam se upravo spremao za počinak. Panično mi je rekao: "Ne! Molim vas, to je tako hitno. Veoma sam uznemiren. Pitanje je života i smrti. Molim vas, dajte mi samo pola sata vašeg vremena. Naučite me meditaciji; inače ću morati da počinim samoubistvo. Veoma sam uznemiren. Tako sam nespokojan da se nešto mora dogoditi u mom unutarnjem životu. Moj spoljni svijet je sasvim izgubljen." Odgovorio sam mu: "Dodji ujutro u pet sati". On je na to rekao: "To je nemoguće." Bilo je to pitanje života i smrti ali on nije mogao ustati ujutro u pet. Rekao mi je: "To nije moguće. Ja nikada ne ustajem tako rano." "U redu" rekao sam ja. "Onda dodji u deset." On je na to odgovorio: "To je, takođe, neizvodljivo jer u 10:30 moram biti u kancelariji." On ne može uzeti jedan slobodan dan a kaže da je to pitanje života ili smrti. Na to sam mu rekao: "To je pitanje tvog života ili smrti, ili možda, mog života ili smrti? Čijeg?" A on nije bio neki baš neinteligentan čovjek. Bio je dovoljno inteligentan. To je bio veoma inteligentan trik.

Zato nemoj misliti da i tvoj um ne igra slične trikove. On je veoma inteligentan. A pošto misli da je to tvoj um, nikada u njega i ne sumnjaš. To nije tvoje; to je samo jedan društveni proizvod. To nije tvoje! To ti je samo dato; to ti je bilo nametnuto. Ti si bio obučavan i uslovljavan u određenom pravcu. Još od tvog najranijeg djetinjstva, tvoj um je bio formiran od strane drugih - roditelji, društvo, učitelji. Prošlost je proizvela tvoj um, prošlost je uticala na tvoj razum. Jedna mrtva i prevaziđena prošlost je tako pravila stalni uticaj na živa bića. Učitelji su samo agenti - oni su agenti smrti, agenti nečega zamrlog, oni su protiv života. Oni su samo nastojali da nameću razne stvari tvom razumu. Ali um je veoma intiman sa tobom, taj je tako mali, ti tako bivaš poistovjeđen sa time.

Ti kažeš: "Ja sam hindus." Ponovo razmisli: povрати to što si rekao. Ti nisi hindus. Tebi su samo umetnuli hindu razumu. Ti si rođen kao jedno jednostavno, bezazleno i nevino biće - ne kao hindus, ne kao muhamedanac. Ali tebi su umetnuli muhamedanski um, hindu um. Ti si bio prisiljavan, uslovljavan, obroblijan na određeni način - a život je to pridavao tvom umu i taj tvoj takav um je bivao težak - bio je teret na tvojim leđima. Ti nisi mogao ništa uraditi, um je nastojao da te prisiljava na određeni način ponašanja. Tvoje iskustvo je bilo pridodato tom umu. Neprestano je tvoja prošlost uslovljavala svaki trenutak sadašnjosti. Ako bih ti ja nešto saopštio, ti tada ne bi počeo o tome da razmišljaš na jedan

neobavezan i jednostavan način, na otvoren način. Tvoj stari uni, tvoja prošlost bi se ispriječila, počela bi da se miješa i pridikuje za ili protiv. Zato zapamti, tvoj um i nije tvoj, tvoje tijelo nije tvoje: to je došlo posredstvom tvojih roditelja. Tako ni tvoj um nije tvoj: i on je dospio od strane tvojih roditelja. Ko si onda ti? Ili ste poistovječeni sa tijelom ili sa umom. Vi mislite da ste mladi ili da ste stari; vi mislite da ste hindusi ili džaini, da ste parsi. Vi to niste! Vi ste rođeni samo kao jedna čista svijest. Sve su to samo obroblljavanja. Ove tehnike koje ti izgledaju tako lake i jednostavne, neće biti baš tako jednostavne jer je taj tvoj um neprestano stvarao mnoge i mnoge kompleksnosti i probleme.

Upravo prije nekoliko dana mi je došao čovjek sa pitanjem: "Ja sam pokušavao da upražnjavam tvoje metode za meditaciju, ali bih vas zamolio da mi kažete u kojim se to spisima nalazi? Ako me možete ubijediti da se to nalazi u mojim religioznim knjigama onda će to biti mnogo lakše za mene da prihvatim i praktikujem." Zašto bi mu bilo lakše da to upražnjava ukoliko je to navedeno u nekim spisima? Upravo zbog toga što onda više um neće praviti probleme. Um će tada reći: "U redu je! Ovo pripada nama zato to možemo upražnjavati." Ako, pak, to ne bi bilo navedeno u nijednom religioznom spisu tada bi um drugačije reagovao: "Što to radiš?" Um bi tada bio protivan.

Ja sam potom rekao tom čovjeku: "Ti si radio ovu tehniku tri mjeseca. Kako si se osjećao?" On mi je odgovorio: "Predivno mi je bilo. Ali, ipak, molim te, daj mi neki autoritet iz knjige." Njegovo osjećanje uopšte nije autoritativno. On kaže: "Osjećam se predivno. Postao sam smireniji, stišaniji, ispunio sam se ljubavlju. Predivno se osjećam." Ali njegovo iskustvo nije dovoljno autoritativno. Njegov um traži neki autoritet iz prošlosti. Na to sam mu rekao: "To nije nigdje zapisano u tvojim spisima. Zapravo, mnogo toga što je protivno ovim metodama je upisano u tvoje knjige." Onda se on rastužio: "Onda će biti veoma nezgodno i teško za mene da nastavim da to praktikujem."

Zašto njegovo iskustvo nema neke vrijednosti? Prošlost - uslovljavanja, um - je uvijek nastojala da te odvraća i udalji od sadašnjosti. Zato upamti, budi svjestan. Budi skeptičan i sumnjičav prema svom umu. Nemoj mu previše vjerovati. A ako dospiješ do te zrelosti kada nećeš bezuslovno vjerovati svom razumu, tek tada će ove tehnike biti stvarno jednostavne i lake, korisne, funkcionalne i od pomoći. One će tada proizvesti čuda; one mogu stvarati čuda.

Ove tehnike, ove metode se ne mogu uopšte spoznati intelektualno. Ja pokušavam nešto nemoguće. Zašto ja to radim? Ako se one ne mogu intelektualno shvatiti, zašto onda ja pričam o njima? One se, uistinu, ne mogu shvatiti intelektualno, ali za to ne postoji nijedan drugi način da te učinim svjesnim tehnika koje ti mogu promijeniti život. Ti to možeš shvatiti samo intelektualno, a tu je problem. Ne možeš ništa drugo shvatiti: ti možeš samo intelektom shvatiti. A ove tehnike se ne mogu shvatiti intelektualno. Kako onda da se odnosimo prema njima i sa njima? Ili ćeš postati sposoban da nešto pojmiš bez intelekta ili će se morati neki metodi izumiti koji će omogućiti da ti tehnike budu shvatljive intelektualno. Ovo drugo nije moguće, ali je zato ono prvo moguće.

Treba da počneš sa time intelektualno, ali se nemoj vezati za to. Kada kažem "radi", pokušaj da to uradiš. Ako se počne nešto događati unutar tebe, ti ćeš tada biti spreman da ostraniš intelekt i da se uputiš ka meni direktno bez posredstva intelekta, bez ikakve meditacije, bez ikakvog posredništva. Ali počni nešto da radiš. Mi možemo pričati godinama ovako. Tvoj um se može ispuniti sa mnogim stvarima, ali ti to neće ništa pomoći. Zapravo, to će te uznemiriti jer ćeš tako saznati mnoge stvari. A kada saznaš više, ti ćeš postati zbunjen. Zato nije baš dobro znati previše. Najbolje je znati malo o tome i početi sa praksom. Jedna jednostavna tehnika može biti od pomoći: uvijek je od pomoći kada se nešto uradi. Kakva je teškoća uraditi to?

Negdje duboko u tebi postoji strah. Ako uradiš tu vježbu, a strah te je da se može dogoditi da nešto stane: to je strah. Možda će izgledati paradoksalno, ali sam sreo mnogo osoba koji su mislili da žele da se mijenjaju. Oni su mi govorili da trebaju meditaciju, da žele transformaciju, duboki preporod. Ali u dubini svoga bića i oni su se plašili. Oni su se dvoumili, bili su podijeljeni, dvojbeni; bili su dvoumni. Oni su uvijek pitali što da urade, a to nijesu nikada uradili. Zašto su onda dolazili da pitaju? Upravo zbog toga da bi prevarili sebe kako žele duboku transformaciju i mijenjanje. Zbog toga su postavljali pitanja. To im je pravilo fasadu, izgled da su stvarno, iskreno zainteresovani da mijenjaju sebe. Zato su i tražili da idu od jednog do drugog gurua, pokušavali su da nešto urade, ali nijesu nikada ništa preduzeli. Duboko u sebi su nosili svoj strah.

Erik From je napisao knjigu "Strah od slobode". Taj naslov izgleda protivrječan. Svi misle da vole slobodu, da tragaju za slobodom - i na ovom svijetu i na "onom" svijetu. "Mi želimo *Mokšu*

(Oslobodjenje); želimo da budemo slobodni od svih ograničenja, od svakoga ropstva. Želimo da budemo potpuno slobodni." To govore oni. Erik From kaže, međutim, da je čovjek uplašen slobode. Mi je želimo, mi govorimo da je želimo, mi ubjeđujemo sebe da želimo slobodu, ali smo duboko u sebi uplašeni te slobode. Mi je ne želimo! Zašto? Čemu ta dvojnost? Sloboda izaziva strah, a meditacija je najveća moguća sloboda. Mi se ne oslobađamo samo od spoljnih ograničenja, mi se lišavamo tako i od unutarnjeg ropstva - od našeg uma, temelja ropstva. Onda kada ne budeš imao uma, onda će nestati sva prošlost. Ti ćeš tako transcendirati istoriju. Tada više neće biti društva, religija, svetih spisa, tradicija - sve to ima svoje utočište u umu. Sada više nema prošlosti ni budućnosti jer su to sve samo dimenzije uma, sjećanja i imaginacije. Ti si samo ovdje i sada. Više ne može biti nikakve budućnosti. Može samo biti sada, sada i samo sada - beskrajno sada. Tek tada si oslobođen sasvim; ti si transcendirao sve tradicije, istoriju, tijelo, um, sve. Pojedinaac tako biva oslobođen straha. Takva je sloboda? Gdje ćeš onda biti? Možeš li bitisati u jednoj takvoj slobodi? U takvoj slobodi, u takvom prostranstvu, možeš li imati svoje malo "Ja" - svoj ego? Možeš li reći: "Ja sam"?

Ti možeš reći: "Ja sam ropstvo" jer ti poznaješ svoju obrobjenost, svoja ograničenja, svoje granice. Kada nema ropstva, onda nema ni granica. Ti postaješ upravo nalik nečemu statičnom - ništa više: jedna potpuna ništavnost, ispraznost. To izaziva strah, zato se i priča o meditaciji - o tome kako da se ona uradi, a onda se to ne učini. Sva ta pitanja proističu iz straha. Osjeti taj strah. Ako ga upoznaš, on će nestati. Ako ga ne budeš upoznao, on će nastaviti da te uznemirava. Jesi li spreman da umreš u spiritualnom smislu? Jesi li spreman da te NEMA?

Uvijek kada bi neko došao kod Bude, on bi mu rekao: "Ovo je temeljna istina: tebe nema. A pošto te nema, ti ne možeš umrijeti, ne možeš se ni roditi; i pošto te nema, ne možeš ni patiti, ne možeš biti obrobjen. Jesi li spreman da to prihvatiš?" Buda bi ga pitao: "Jesi li spreman da to prihvatiš? Ako nijesi spreman da ovo prihvatiš onda nemoj ni pokušavati da meditiraš. Prvo nastoj da otkriješ da li si postojan ili nijesi? Prvo meditiraj na tome. Postoji li neko sebe? Da li unutar tebe postoji ikakva supstanca ili si ti samo kombinacija? Ako pokušaš da to otkriješ, uvidjećeš da si ti samo kombinacija, da je tvoje tijelo izvjesna kombinacija. Nešto je došlo od tvoje majke, nešto je došlo od tvog oca, a sve drugo će doći od hrane. To je tvoje tijelo. U ovom tijelu tebe NEMA; tu ne postoji

sebe. Promatraj svoj um: nešto je došlo odavde, nešto odande. Um ne posjeduje ništa svoje, ništa prvobitno. On je samo jedna akumulacija, sakupljanje znanja. Pokušaj da otkriješ ima li sebe u umu. Ako samo udeš malo dublje u sebe, uvidjećeš da je tvoj identitet nešto nalik glavici luka. Ti oljuštiš jedan sloj, a drugi sloj se već pojavio, i tako dalje. Nastaviš da ljuštiš sloj po sloj, i jednom na kraju dođeš do ništa. Kada oljuštiš sve slojeve, unutra nećeš više ništa naći. Tijelo i um su nalik luku. Kada bi razgolio oboje, tijelo i um, tada bi se susreo sa ništa, sa ambisom, sa prazninom, bezdanom. Buda je to zvao "Shunya".

Susresti se sa tom *shunya*, sa ovom Prazninom, izaziva strah. Taj strah je prisutan. Upravo zbog toga mi nikada ne praktikujemo meditaciju. Mi pričamo o tome ali nikada se ne upustimo u rad na tome. Taj strah je još prisutan. Ti dobro znaš da duboko u tebi postoji ta Praznina ali ti i dalje ne možeš pobjeći tom strahu. Bilo što da radiš, strah će ostati prisutan - sve dotle dok se ne suočiš sa njim: to je jedini mogući način razriješenja. Kada jednom susretneš svoje ništa, kada jednom spoznaš da je unutar tebe samo nešto nalik praznom prostoru, *Shunya*, tada više neće biti straha. Tada više ne može biti straha jer se *Shunya*, ta Praznina, ne može uništiti. Ta praznina neće umrijeti. To što je podložno umiranju više nije prisutno; to nije bilo ništa drugo do kora od glavice luka. Zbog toga se često puta dogodi da onaj koji se u meditacije približi toj Praznini počne da drhće. On osjeća da je to smrt. On želi da pobjegne iz te praznine i vrati se u svijet. A mnogi su se vraćali; ali se više nikada nijesu okrenuli ka svojoj nutрини. A kako je stvari vidim, mnogi od vas su u nekom predašnjem životu pokušali da meditiraju, koristili su neku od meditacionih tehnika. Vi ste bili blizu ništa, a onda vas je strah zgrabio i vi ste potom pobjegli. U vama je duboko usadjeno sjećanje, to sjećanje je još tu: to je ta vaša prepreka. Uvijek kada se ponovo odlučite da pokušate sa meditacijom, duboko u vama se javi to sjećanje koje vam naloži: "Razmisli malo; nemoj to raditi. Ti si to već jednom probao."

Veoma je teško naći čovjeka (a ja sam upoznao mnoge) koji nije probao sa meditacijom jednom ili dva puta u nekom svom životu. Sjećanje je prisutno, ali ti još nijesi dovoljno svjestan toga. Uvijek kada nešto pokušaš da uradiš, pojavi se prepreka, to nastoji da te na neki način spriječi da uradiš što si naumio. Zato ako si već stvarno zainteresovan za meditaciju, prvo moraš razotkriti svoj strah o tome. Budi iskren i pošten prema tome: jesi li uplašen? Ako

si uplašen onda se prvo nešto mora uraditi sa tvojim strahom, a ne sa meditacijom.

Buda je koristio mnoga sredstva. Nekada bi ga neko upitao: "Bojim se da radim meditaciju." To se mora uraditi: Učitelj ti mora reći da se treba bojati. Ti ne možeš prevariti Učitelja, a nema ni potrebe za time. Tako ti samo varaš sebe. Kada bi bilo ko rekao: "Ja se bojim meditacije", Buda bi mu na to odgovorio da je on tako ispunio prvi zahtjev. Ako kažeš sebi da se plašiš meditacije tada je uslov ispunjen, tada je nešto moguće da se uradi. Tada se nešto može uraditi jer si ti razotkrio jednu duboku stvar. Što je onda strah? Meditiraj na tome. Kreni da prokopaš odakle to dolazi, gdje mu je izvoriste. Svi strahovi su u osnovi orjentisani ka smrti - SVI strahovi! Bilo kojeg da su izgleda, oblika, načina - svi strahovi su strahovi od smrti. Ako samo malo dublje pogledaš, otkrićeš da se bojiš smrti.

Kada bi neko došao Budi i rekao: "Ja se bojim; otkrio sam da se bojim", Buda bi mu na to rekao da ide na mjesto spaljivanja i da meditira o vatri. Ljudi svakodnevno umiru: idite na spaljivalište i meditirajte o toj vatri. Kada svi odu posle obreda, vi ostanite tu i dalje. Samo gledajte u vatru, u tijelo koje gori. Kada sve postane dim, i dalje uporno gledajte u to. Nemojte razmišljati: samo meditirajte na tome tri mjeseca, šest mjeseci, devet mjeseci ako treba. "Kada postane izvjesno da ti ne možeš pobjeći smrti, kada bude sasvim jasno da je smrt dio života, da je smrt uključena u život, da mora biti smrti, da nema izlaza iz toga, da si ti već u tome, tek onda možeš doći k meni." Posle meditacije o smrti, pošto budeš svakodnevno gledao kako se spaljuju mrtva tijela, kako nestaju u pepeo, baš kao što dim nastaje i nestaje, posle više mjeseci meditacije na tome, izvjesno će biti da će se pojaviti uvid - uvid da je smrt izvjesna. I ne samo da je to izvjesno, jedina izvjesnost u životu je smrt. Sve drugo je neizvjesno: može se dogoditi ali i ne mora. To se ne može reći za smrt. To je sasvim sigurno; ono će se neizostavno dogoditi. To je već na putu da se ostvari. Onog trenutka kada dođeš na svijet, kada se rodiš, tada počinješ i umirati. Ništa se ne može uraditi protiv toga.

Onda kada je smrt izvjesna tu više nema straha. Strah je uvijek prisutan pri okolnostima koje se mogu izmijeniti. Ako smrt stvarno mora doći, tada strah odlazi. Ako smrt stvarno mora doći, tada strah odlazi. Ako bi ti nešto tu mogao promijeniti, ako bi mogao uticati na smrt, tada bi i strah ostao. Ako se ništa tu ne može uraditi, ako si već u tome, onda je sasvim sigurno da će strah iščeznuti. A kada strah od smrti nestane, Buda će ti dopustiti da meditiraš. On će

ti reći: "Sada možeš meditirati." Zato ti ipak moraš začeti dublje u svoj um. Osluškiivanje ovih tehnika će biti od pomoći samo onda kada tvoje unutarnje barijere budu probijene, kada unutarnji strah nestane i kada budeš siguran da je smrt realnost. Zato ako budeš umro u meditaciji, tada više neće biti straha: smrt je izvjesna. Čak iako se smrt ukaže u meditaciji, više neće biti straha. Samo tada ćeš se moći pokrenuti - moći ćeš se kretati raketnom brzinom - barijera više nema. Tu nije u pitanju udaljenost za koju treba vrijeme, u pitanju je samo prepreka. Ti se možeš pokrenuti još ovog trenutka kada ne bi bilo nekih zapreka. Sve je to zbog prepreka. To je samo riječ o preponama koje ti neprestano stavljaš. Ti se osjetiš bolje kada se prepreka ispriječi. A sva glupost je u tome što su te prepreke postavljene od strane tebe, u prvom redu. One nikada nijesu bile tu. Ti prvo postaviš preponu, preskočiš preko nje i onda se osjećaš bolje; onda postaviš još više prepona i skačeš preko njih. Ti se tako krećeš u krug i nikada ne dospiješ do centra.

Um je taj koji stvara prepone jer je um uplašen. On je spreman da ti da mnoga objašnjenja zato što ti ne koristiš meditaciju. Nemoj vjerovati tome. Uđi dublje; nastoj da pronađeš osnovni uzrok. Zašto osoba govori o hrani, a nikako da počne jesti? U čemu je problem? Izgleda da je čovjek poludio! Jedan drugi govori o ljubavi, a nikada se ne upušta u ljubav; neko stalno govori o nečemu, a ništa ne preduzima na tome. To pričanje postaje opsesija; to biva prinuda. Taj nastavlja sa pričanjem; on to radi kao i da završava posao, priča kao da djeluje u tom smislu. Pričajući o nečemu, ti osjećaš kao da to radiš, osjećaš se bolje, skladnije. Ti "nešto" ipak činiš - makar pričaš, makar o tome čitaš, makar slušaš. To nije djelanje. To je obmanjivanje. Nemoj dozvoliti da budeš obmanut.

Ja ću govoriti o 112 metoda ne da bih ispunio tvoj um, ne da bih te opskrbio znanjem, ne da bih te učinio obaviještenijim. Ja ne pokušavam da te učinim panditom, učenim čovjekom. Ja ovdje govorim u namjeri da ti pružim određene tehnike koje mogu promijeniti tvoj život. Zato bilo koji metod da ti se ugodi, nemoj govoriti o njemu, uradi to! Budi tih i učini to. Tvoj um će nastojati da pokrene mnoga pitanja. Prvo nastoj da istražiš duboko prije no mi postaviš neko pitanje. Prvo se duboko zapitaj je li to pitanje odista značajno ili to samo tvoj um želi da te obmane. Prvo uradi nešto, a onda tek pitaj. Tada će tvoje pitanje biti praktično. A ja uvijek unaprijed znam koje pitanje je bilo postavljeno kao rezultat djelanja, a koje kao samo neka znatiželja, samo ispoljavanje intelekta. Zato ću

nastojati u budućnosti da ne odgovaram na takva vaša intelektualna pitanja. Učini nešto! Tek tada će tvoje pitanje biti značajno.

Ta pitanja koja navode: "Ova vježba je laka", nijesu bila postavljena posle praktičnog napora. To i NIJE tako lako. Na kraju ovog izlaganja ja moram još jednom ponoviti: TI SI VEĆ ISTINA; SAMO JE IZVJESNA BUDNOST POTREBNA. Ti više na treba da ideš nikuda. Ti samo treba da uđeš u sebe, a to ulaženje je moguće još ovog trenutka. Ako bi samo mogao staviti svoj um po strani, ti bi u svojoj bitnosti mogao ući ovdje i sada. Upravo ove tehnike su izumljene da tvoj um stave po strani. Ove tehnike i nijesu za meditaciju: one su za stavljanje tvog uma po strani. Kada jednom uma tu ne bude, bićeš TI!

Mislim da je ovo dovoljno za danas, možda i previše.

5.

PET TEHNIKA PAŽLJIVOSTI

5. oktobar 1972. Bombaj, Indija

SUTRE:

5. Pažljivost između obrva, neka um bude prije misli. Neka se obličje ispuni suštinom daha sve do tjemena i neka se odatle rasipa svjetlost.

6. Kada si u svjetovnoj aktivnosti, održi pažnju između dva daha, i to tako primjenjuj, u par dana bićeš preporodjen.

7. Sa nedokučivim dahom u centru čela, kao kada to dopijeva do srca u trenu usnulosti, smjer njegov je iznad snova i same smrti.

8. Sa uzvišenim posvećenjem, u središtu prožimanja dva daha, i upoznaj se sa značajem.

9. Lezi kao da si mrtav. Bijesan do ludila, ostani tako. Ili zuri bez da trepneš. Ili sisaj prst i poistovjeti se sa time.

Kada je jedan od najvećih grčkih filozofa Pitagora dospio u Egipat da se priključi jednoj školi - tajnoj ezoterijskoj školi misticizma, bio je odbijen. Pitagora je bio jedan od najviših umova ikad rođenih. On taj njihov postupak nije mogao razumjeti. Međutim, on je bio uporan i stalno insistirao. Na kraju su mu rekli da neće moći pristupiti toj školi prije no što obavi jedan test gladovanja i disanja. Pitagora je zabilježio da im je na takav zahtjev odgovorio: "Ja sam ovdje došao po znanje, a ne zbog disciplinovanja." Na to mu je zastupnik škole rekao: "Mi ti ne možemo dati znanje prije no se promijeniš, prije no postaneš drugačiji. A, zapravo, mi uopšte nismo zainteresovani za znanje. Mi smo ovdje zbog stvarnog iskustva. A nijedno znanje nije stvarno znanje dok se ne proživi i iskusi. Zato ćeš ti prvo otići na četrdesetodnevno gladovanje, neprestano dišući na određen način, sa određenom sviješću prema određenim tačkama bića."

Nije bilo drugog izlaza pa je Pitagora prihvatio da prođe taj trening. Posle četrdeset dana gladovanja, disanja, svjesnosti, pažljivosti, bio je primljen u tu školu. Zabilježeno je da je Pitagora tada izjavio: "Vi niste primili Pitagoru, ja sam sada drugi čovjek. Ja sam preporođen. Vi ste bili u pravu, a ja sam griješio jer je moj tadašnji stav bio sasvim intelektualan. Kroz jedno ovakvo pročišćavanje moje središte bića se promijenilo. Ono je od intelektualnoga dospjelo do srca. Sada ja mogu osjećati stvari. Prije ovog treninga ja sam samo stvari mogao pojmiti putem intelekta. Sada ja osjećam. Sada više Istina nije koncept već sami život. To više neće biti filozofija već jedno životno iskustvo - egzistencijalno." Kakav je trening to bio kroz koji je on prošao? Ova peta tehnika je bila data Pitagori. To mu je bilo dato u Egiptu, ali su to indijske tehnike.

Peta tehnika: "Pažljivost izmedju obrva, neka um bude prije misli. Neka se obličje ispuni suštinom daha sve do tjemena i neka se odatle rasipa svjetlost."

Ovo je tehnika koja je bila data Pitagori. Pitagora je potom tu tehniku donio u Grčku. I tako je on, zaista, postao lučonoša, izvoriste svoga misticizma na Zapadu. On je tako postao otac svekolikog zapadnog misticizma.

Ova tehnika je jedna od veoma dubokih metoda. Pokušaj da ovo shvatiš: "Pažljivost izmedju obrva..." Moderna psihologija i najnovija istraživanja su otkrili da je izmedju obrva mjesto jedne žlijezde koja je najtajnovitiji dio tvog tijela. Ta žlijezda se naziva epifaza i predstavlja treće oko kod Tibetanaca - "Shivanetra": oko Šive, oko tantr. Izmedju tvojih očiju, jedno treće oko bitiše, ali ono ne funkcioniše. Ono je tu; ono može profunkcionisati svakog trenutka, ali ono ne funkcioniše, samo od sebe. Ti mora da nešto uradiš kako bi ga otvorio. Ono nije slijepo. Ono je samo zatvoreno. Ovo je tehnika za otvaranje trećeg oka. "Pažljivost izmedju obrva..."

Ta tehnika se ostvaruje na sledeći način: zatvori oči i onda fokusiraj oba oka izmedju obrva. Fokusiraj oči upravo u sredinu, sa zatvorenim očima, isto kao da gledaš sa oba oka. Svu pažnju usmjeri ka tome. Ovo je jedna od najjednostavnijih metoda da se postane pažljiv. Ti ne možeš biti pažljiv ni prema jednom dijelu tijela. Ova žlijezda veoma moćno privlači pažnju. Ako pažnju usmjeriš prema tome, oba tvoja oka će biti hipnotisana trećim okom. Oni će postati fiksirani; neće se moći pomaći. Ako bi pokušao da usmjeriš pažnju prema bilo kom drugom dijelu tijela, to bi bilo veoma teško. To treće oko čvrsto hvata pažnju, fokusira pažnju. Ono je nalik magnetu za pažnju. Zato se ovo koristi u svim metodima na svijetu. To je veoma jednostavno, veoma je lako da se tvoja pažnja uvježba jer se sa njom nije nikada radilo: ta žlijezda ti sama pomaže: to je magnetično. Tvoja pažnja se usmjeravala snažno prema tome. Ona je apsorbovana.

U starijim tantričkim spisima je zabilježeno da je pažnja hrana za treće oko. Ono je gladno pažnje; ono je uvijek bilo toga gladno. Ako tome ukažeš pažnju, ono odmah oživi. Ono postaje živahno jer je dobilo hranu. I kada jednom shvatiš da je tvoja pažnja hrana, kada jednom osjetiš da se tvoja pažnja magnetično usmjerila, privukla, da je povučena od strane te žlijezde, pažljivost tada više neće biti neka teška stvar. Pojedinaac samo mora da zna pravu tačku. Zato zatvori oči, neka se oba tvoja oka usmjere ka sredini, i tada osjeti tu tačku, to mjesto. Kada budeš blizu te tačke iznenada će se tvoje oči fiksirati. Ako tada bude nemoguće da se pokreneš, znaj da si dohvatio pravo mjesto.

"Pažljivost izmedju obrva, neka razum bude prije misli..." Ako je ta pažljivost prisutna, ti ćeš tada po prvi put iskusiti jedan čudan fenomen. Po prvi put ćeš osjetiti kako misli idu ispred tebe; ti ćeš toga biti svjedok. To je nalik filmskom platnu: misli hrle,

a ti si svjedok toga. Kada se jednom tvoja pažljivost fokusira u centru trećeg oka, ti ćeš odmah postati svjedok svojih misli. Obično nijesi taj svjedok: ti si se poistovjetio sa mislima. Ako su ljutnja i gnjev prisutni, ti bivaš ljutit. Ako se misao pokrene, ti nijesi više svjedok: ti se sjediniš sa tom mislju - identifikuješ se, poistovjetiš se i krećeš za time. Ti tako postaješ misao; tako preuzimaš oblik misli. Kada je seks prisutan, ti postaješ seks; kada je gnjev tu, ti postaješ gnjevan; kada je pohlepa tu, ti bivaš pohlepan. Bilo koja misao da se pokrene, ti se identifikuješ sa njom. Nikako ne uspijevaš da načiniš jaz između sebe i svojih misli. Ali fokusiranjem u treće oko, iznenada postaješ svjedok. Kroz treće oko, ti postaješ svjedok. Putem trećeg oka, možeš vidjeti kako misli plove nalik oblacima na nebu ili nalik ljudima koji prolaze ulicom.

Sjediš pored prozora i gledaš oblake na nebu ili ljude kako prolaze ulicom: ti se ne poistovjećuješ. Ti si isprazan, tek promatrač sa brijega - drugačiji. Ako se tada ljutina pojavi, ti možeš pogledati to kao jedan objekat. Sada ti više ne osjećaš da si Ti Ljuta. Ti tada osjetiš kako si se predala toj ljutini: oblak gnjeva te je okružio. Ali ti nijesi gnjev - a kada ti nijesi gnjev, ljutina tada biva nemoćna pred tobom. To te ne može izazvati: ti i dalje ostaješ nedotaknut. Gnjev će doći i otići, a ti ćeš ostati usredištena u sebi. Upravo ova peta tehnika je tehnika za pronalaženje svjedoka. "Pažljivost između obrva, neka razum bude prije misli": sada gledaj u svoje misli; sada se susretni sa svojim mislima. "Neka se obličje ispuni suštinom daha sve do tjemena i neka se odatle rasipa svjetlost." Kada je pažnja fokusirana u centru trećeg oka, između dvije obrve, dvije stvari se događaju. Prvo, ti iznenada postaješ svjedokom. To se može dogoditi na dva načina. Ti bivaš svjedokom i bivaš centriran u trećem oku. Pokušaj da budeš svjedok. Bilo što da se dogodi, pokušaj da budeš svjedok. Ti si bolestan, tijelo je uznemireno i bolno, ti si ojađen i tjeskoban; bilo što da se dogodi: budi svjedok toga. Bilo što da se dogodi, ne poistovjećuj sebe sa time. Budi svjedok - promatrač. Ako tada to tvoje svjedočenje bude ostvarljivo, ti ćeš se fokusirati u trećem oku.

Drugo: ako si fokusiran u trećem oku, ti ćeš postati svjedokom. Ove dvije stvari su, zapravo, dio jednog istog fenomena. Prva stvar: biti centriran u trećem oku znači budjenje tvojeg svjedočenja, svjedočenja Sebe. Tek se sada ti možeš suočiti sa svojim mislima. To će biti ta prva stvar. A druga stvar je ta da sada možeš osjetiti suptilnost, delikatnu vibraciju disanja. Ti sada možeš osjetiti obličje disanja, pravu esencu daha. Ali prvo nastoj da shvatiš šta se

podrazumijeva pod "obličjem", pod "Esencom daha". Dok dišeš, ti ne udišeš samo zrak. Nauka kaže da ti samo udišeš zrak - samo kiseonik, hidrogen i druge gasove u sklopu jedinjenja vazduha. Oni kažu da dišeš "zrak"! Ali tantra tvrdi da je taj zrak samo sredstvo, sprega - nije nešto stvarno. Ti dišeš "pranu" - životnost. Zrak je samo posrednik; prana je sadržaj toga. Ti tako dišeš pranu - ne samo zrak.

Savremena nauka još nije u stanju da otkrije postoji li nešto nalik prani. Ali neka istraživanja su već razotkrila nešto tajnovito. Disanje nije samo unošenje zraka. Dah nije samo zrak. To su naslutili i neki savremeni istraživači. U tom smislu se jedno ime mora posebno izdvojiti - Vilhelm Rajh, njemački psiholog koji je to nazvao "orgonska energija". To je isto što i prana. On je rekao da dok dišemo, zrak koristimo samo kao formu, kao pakovanje, a ono što je u tom zraku on je nazvao "orgon" ili "prana" ili "vitalni elan", "životna energija". No, to je veoma suptilno. I stvarno, to uopšte nije materijalno. Zrak je materijalna stvar: sadržaj je materijalan, ali se nešto suptilno, nematerijalno kreće kroz to. Efekat toga se može osjetiti.

Onda kada ste sa nekom veoma vitalnom osobom, vi ćete osjetiti kako se određena vitalnost uzdiže i u tebi. Onda kada ste u društvu neke bolesne osobe, osjetićete kako vas nešto crpi, kako vam neko oduzima snagu. Kada idete u bolnicu, zašto se osjećate umorni? Vi ste bili pritiješnjeni odasvud. Čitava atmosfera u bolnici je bolesna, nezdrava, i svi tamo trebaju više *vitalnog elana*, više prane. Ako se nađeš na nekom takvom mjestu, iznenada prana počinje da ističe iz tebe. Zašto osjećaš gušenje kada se nađeš u masi ljudi? Zato što je tvoja prana tada iscrpljena, izvučena, isisana. Kada si sam pod vedrim nebom nekog jutra, kada si opušten ispod nekog drveta, ti iznenada osjetiš vitalnost kako nadolazi u tebi - prana je to. Svaka osoba treba određeni prostor. Ako mu taj prostor nije pristupačan, tvoja prana biva isisana. Villhelm Rajh je učinio mnoge eksperimente. On je, međutim, prozvan ludakom. I nauka ima vlastite predrasude, ona ima svoje ortodoksne stavove od kojih teško odstupa. Nauka još ne može prihvatiti da tu ima nešto više od zraka, ali u Indiji su sa tim eksperimentisali već vjekovima.

Možda ste čuli ili i vidjeli kako neko uđe u Samadi (Kosmička svijest) - podzemni Samadi - i tamo ostane nekoliko dana bez da unosi zrak u svoja pluća. Jedan čovjek je ušao u jedan takvi Samadi u Egiptu 1880 godine i ostao tamo četrdeset godina. Oni koji su ga zakopali su već svi pomrli jer je on izašao tek na svoj Samadi 1920 godine, četrdeset godina kasnije. Te godine niko nije mogao povjerovati da će ga naći živog, ali je on i dalje bio živ. Posle toga je

proživio još deset godina prije no što je umro. On je bio sasvim blijed, ali je bio živ. A nije bilo mogućnosti da zrak dospije do njega. On je potom bio upitan od strane ljekara i drugih znatiželjnih: "U čemu je tajna?" On je rekao: "Mi ne znamo mnogo. Mi samo znamo ovo: da prana ulazi i da teče nekuda." Neki nije mogao prodrijeti, ali prana je mogla prodrijeti. Kada jednom spoznaš da pranu možeš apsorbovati direktno, bez posredstva zraka, tada možeš ući u Sumadi čak i vjekovima. Ako se možeš fokusirati u trećem oku, iznenada možeš osmotriti stvarnu esencu disanja - ne samo dah, već i pravu suštinu daha, pranu. A ako možeš osmotriti suštinu disanja, suštinu svog daha, ti si dospio do tačke gdje je stek moguće, gdje je moguće napraviti prolaz.

Sutra ti govori: "Neka se obličje ispuni suštinom daha sve do tjemena..." A kada dospiješ dalje da možeš osjetiti suštinu daha, pranu, tada samo zamisli kako se tvoja glava ispunjava time. Samo to zamisli. Nije potreban nikakvi napor za to. Ja ću vam objasniti kako zamisao djeluje. Onda kada ste fokusirani u centar trećeg oka, zamislite, i stvar će se dogoditi - tada i tu. Sada je tvoja imaginacija bitna. Ti si nastojao da zamisliš, a ništa se nije događalo. Ali nekada, neznano, u svakodnevnom životu, stvari se počnu događati. Ti si pomislio na tvog prijatelja i iznenada neko zakuca na vrata. Ti ćeš reći kako je to slučajnost da je baš tog trenutka tvoj prijatelj zakucao na tvoja vrata. Ponekad se dogodi da tvoja imaginacija djeluje upravo slučajno. Ali kada se to dogodi, pokušaj da zapamtiš i analiziraš čitavu stvar. Kada se dogodi da je tvoja imaginacija postala aktuelna, uđi u sebe i osmotri čitavu stvar. Tvoja pažnja će tada morati biti negdje blizu trećeg oka. Kada se to i slučajno dogodi, to više nije slučajnost. To će ti samo tako izgledati jer ti još ne poznaješ tajne nauke. Tvoj um mora da se kretao bez znanja negdje pored trećeg oka. Ako je tvoja pažnja bila usmjerena ka trećem oku, samo je imaginacija dovoljna da se stvori bilo koji fenomen.

Ova sutra kaže: kada se fokusiraš između obrva i kada možeš osjetiti suštinu tog daha, "neka se obličje ispuni". Sada zamisli kako ta suština ispunjava čitavu tvoju glavu - posebno tjeme tvoje glave, sahasrar (najviši psihički centar). A onog trenutka kada to budeš zamislio, to će se ispuniti. "Odatle (sa tjemena) se rasipa svjetlost": ta suština prane se rasipa sa tvog tjemena nalik svjetlosti. To će MORATI početi da se rasipa, a ispod takvog svijetla, ti ćeš biti osvježen, osvjetljen, preporođen, sasvim nov. To je ono što predstavlja unutarnji preporod. Zato se dvije stvari moraju pojasniti:

prvo, fokusiranjem u treće oko tvoja imaginacija biva moćnija, snažna. Zbog toga je mnogo insistiranja bilo dato čistoti: prije no što kreneš u ove vježbe, budi čist. Čistota nije moralni koncept kod tantre. Čistota je značajna - jer ako si fokusiran u trećem oku i ako si nečist, tvoja imaginacija tada može biti opasna: opasna za tebe, opasna i za druge. Ako ti razmišljaš da ubiješ nekoga, ako je ta ideja u tvom umu, sama imaginacija može ubiti čovjeka. Upravo zbog toga se puno insistira na prethodnoj čistoti.

Pitagora je govorio da će proći kroz post, kroz određeni režim disanja - kroz ovakvo disanje, jer se tu pojedinac nalazi na jednoj veoma opasnoj teritoriji: uvijek gdje je snaga, tu je i opasnost. A ako je um nečist, uvijek kada bi stekao moć, tvoje nečiste misli bi to odmah zgrabile. Ti si mnogo puta zamislio kako bi nekoga ubio, ali ta imaginacija nije, na sreću, djelovala. Ako bi ona djelovala, ako bi se odmah ostvarila, tada bi to bilo opasno - i ne samo za druge već i za samog sebe; zar nijesi mnogo puta pomislio na samoubistvo. Ako je usmjeren ka trećem oku, sama pomisao na samoubistvo bi bilo samoubistveno. Ti tada više ne bi imao vremena da promijeniš tu zamisao. To bi se iznenada dogodilo.

Možda si promatrao nekoga ko je bio hipnotisan. Kada je neko hipnotisan, hipnotizer može narediti bilo što i on će to slijediti. Bilo koliko da je ta naredba iracionalna, apsurdna, bilo koliko da je nemoguća, hipnotisana osoba će to slijediti. Što se dogodilo? Ova peta tehnika je utemeljena na hipnotizmu. Uvijek kada je neko bio hipnotizan, govoreno mu je da se pogledom fokusira na određenu tačku, svjetlost ili neki predmet na zidu - ili da gleda u oči hipnotizeru. Kada ti usmjeriš svoje oči na bilo koji određeni predmet na tri minuta, tvoja unutrašnja pažnja se počinje usmjeravati ka trećem oku. Kada se tvoja unutrašnja pažnja usmjeri ka trećem oku, tvoje lice se počne izobličavati. Hipnotizer zna kada će se tvoje lice mijenjati. Iznenada tvoje lice počne gubiti životnost. Ono počinje zamirati, isto kao kada duboko spavaš. Tada to hipnotizer zna po gubljenju životnosti sa tvog lica. To znači da je tvoja pažnja okupirana od strane centra trećeg oka. Tvoje lice je pobjedjelo i zamrlo; sva energija je pohrlila ka centru trećeg oka. Tada hipnotizer zna da će biti ostvareno bilo što da kaže. On kaže: "Sada ti padaš u dubok san" - hipnotisani će odmah duboko zaspati. On kaže: "Ti si sada u dubokoj nesvijesti" - osoba će iznenada pasti u nesvijest. Ništa se tu ne može uraditi. Ako bi on rekao: "Ti ćeš postati Hitler" - to će se i ostvariti. Ti ćeš početi da se ponašaš nalik Hitleru, počećeš da oponašaš Hitlera, da govoriš kao on. Tvoje ophođenje i kretanje će se

promijeniti. Tvoje nesvjesno će primiti tu naredbu i početi da je ostvaruje. Ako patiš od neke bolesti, može ti se sugerisati da te bolesti nestane, i nje će nestati. Ili, može ti se bilo koja druga bolest dati.

Dovoljno bi bilo da ti se stavi sasvim obični kamen u ruku i da ti se kaže da je to vatra, ti ćeš osjetiti jako žarenje: tvoja ruka će gorjeti - ne samo u mislima, izgledaće kao da je tako. Tvoja koža može uistinu biti spržena. Ti ćeš imati dojam opekotine. Što se to dogodilo? Tu nema nikakve vatre. To je samo jedan običan hladan kamen. Kako? Kako se ta vatra dogodila? Ti si usmjeren u centar trećeg oka, tvojoj imaginaciji je bila data sugestija od strane hipnotizera, i to se aktiviralo. Ako bi hipnotizer rekao: "Ti si sada mrtav" - ti bi umro u istom trenu. Tvoje srce bi prestalo da radi. To će zasigurno prestati sa radom. To se sve događa zbog trećeg oka. U trećem oku imaginacija i stvarnost nijesu dvije stvari. Imaginacija je tada činjenica. Zamisli, i to će biti tako. Ne postoji tu nikakvog "ja" između snova i stvarnosti! Sanjaj, i to će biti stvarno. Zbog toga je Šankara mogao reći da ovaj svijet nije ništa do san Božanskog - SAN Božanskog! To je zbog toga što je Božansko centrirano u trećem oku - uvijek, vječno. Zato se događa da sve što Božansko odsanja biva stvarno. A ako si i ti centriran u trećem oku, sve što budeš usnio biće stvarno.

Sariputra je došao kod Bude. On je mnogo i duboko meditirao, i tada su mu se mnoge vizije ukazivale, kao i svakome ko duboko meditira. On je počeo da dobija uvide raja, počeo je da vidi pakao, da uočava anđele, bogove, demone. A sve to je bilo tako stvarno, tako ubjedljivo da je on jednom dotrčao do Bude da mu kaže kako su mu se ostvarile takve i takve vizije. Buda mu je rekao: "Nije to ništa - samo snovi. Samo snovi!" Sariputra mu je na to odgovorio: "To je bilo tako stvarno. Kako mogu reći da su to bili samo snovi? Kada sam vidio cvijet u svojoj viziji, to je bilo mnogo stvarnije od cvijeta u prirodi. To je mirisalo, mogao sam ga dotaći. Sada kada tebe gledam, ti nijesi stvaran kako je to bilo stvarno. Taj cvijet je bio znatno stvarniji od tebe koji sjediš preda mnom, kako onda ja mogu razlikovati što je stvarno, a što su snovi? Buda mu reče: "To znači da si ti postao centriran u trećem oku; san i stvarnost su postali isto. Sve što budeš sanjao, biće ostvareno, sve što budeš usnio, biće kao stvarno, i obratno."

Za one koji su centrirani u trećem oku, snovi će postati java, a sva stvarnost će biti san. Kada tvoj san postane stvaran, kada tvoj san može postati stvarnost, ti ćeš znati tada da ne postoji neka

bitna razlika između sna i realnosti. Zato kada je Šankara rekao da je sav ovaj svijet samo *maya*, san Božanskog, to nije nikakva teoretska pretpostavka, to nije filozofski stav. To je jedno unutarnje iskustvo osobe koja je centrirana u trećem oku. Kada si fokusiran u trećem oku, samo zamisli kako se suština prane rasipa iz tvog tjemena upravo kao da sjediš ispod nekog rascvjetalog drveta odakle se latice prosipaju po tebi; ili kao da sjediš ispod nekog kišnog oblaka, i kiša pada po tebi; ili kao da se izlažeš suncu koje rasipa tople zrake po tebi. Zamisli to, i iznenada će se dogoditi da te to obasipa - bivaš obasut svjetlošću sa svog tjemena. To obasipanje te oživljava, osvježuje, daje ti novi život. Ti si preporođen.

Šesta tehnika: "Kada si u svjetovnoj aktivnosti, održi pažnju između dva daha, i to tako primjenjuj, u par dana bićeš preporođen."

"Kada si u svjetovnoj aktivnosti, održi pažnju između dva daha..." Zaboravi na disanje. Održi pažnju između dva daha. Dah je stigao: prije no se on vrati, prije nego li izdahneš, tu postoji jedan mali zastoj, jedan jaz, interval. Jedan dah je izašao: prije no što ga ponovo uzmeš, prije no li udahneš, ponovo interval, jaz." Kada si u svjetovnoj aktivnosti, održi pažnju između dva daha, i to tako primjenjuj, u par dana bićeš preporođen." Ali ovo se mora raditi neprestano. Ova šesta tehnika se treba raditi stalno. Upravo zbog toga je i navedeno: "Kada si u svjetovnoj aktivnosti,..." Bilo što da radiš nastoj da održiš pažnju u intervalu između dva daha. Ali to se mora praktikovati za dnevne aktivnosti.

Mi smo već objašnjavali jednu tehniku koja je slična. Sada postoji samo ta razlika da se ovo mora praktikovati za vrijeme svakodnevnih uobičajenih aktivnosti. Ovo nemoj koristiti zasebno i izolovano. Ovo se mora praktikovati dok još nešto drugo radiš. Ti jedeš: nastavi da jedeš i da budeš obazriv na ovaj jaz. Ti hodaš: nastavi da hodaš i da opažaš interval između dva daha. Ideš na počinak: leži na krevet, neka san dođe. Ali nastoj da opažaš interval. Zašto to raditi za aktivnosti? Jer aktivnost isključuje um. Aktivnost neprestano priziva tvoju budnost, tvoju pažnju. Nemoj biti isključen. Budi fiksiran na jaz. A nemoj ni prekidati djelanje: neka se tvoje aktivnosti nastave. Ti ćeš imati dva sloja bitisanja - raditi i biti. Mi posjedujemo dva sloja egzistencije: svijet djelanja i svijet bitisanja, posjedujemo periferiju i centar. Nastavi da djeluješ na periferiji, u

prostoru, nemoj prekidati sa time. Ali nastoj i da sa pažnjom djeluješ i na centar, takođe. Što će se dogoditi? Tvoja aktivnost će postati nalik glumi, isto kao da učestvuješ u nekom komadu. Ti učestvuješ u nekom komadu - na primjer, u drami. Ti treba da budeš Ram ili Hrist. Ti počinješ da glumiš Hrista ili Rama, a i dalje nastojiš da budeš svoj. U svom centru, ti znaš ko si; ali na periferiji, glumiš Hrista, Ramu ili bilo kog drugog. Ti dobro znaš da nisi Ram: ti samo glumiš. Ti znaš ko si. Tvoja pažnja je i dalje usmjerena na tebe; tvoje aktivnosti se, međutim, odvijaju na periferiji.

Ako budeš praktikovao ovu metodu, tvoj život će postati duga drama. Ti ćeš biti glumac koji igra svoju ulogu, ali stalno centriran u intervalu. Ako tada zaboraviš na jaz, više nećeš igrati tu ulogu: ti ćeš postati uloga. Tada to neće biti prava drama. Ti ćeš to zamijeniti za život. To upravo vi i radite. Svi misle kako žive svoj život. To nije život: to je samo uloga - komad koji ti je društvo nametnulo, koje ti je nametnula okolina, kultura, tradicija, država, situacija. Tebi su tako dali ulogu. Ti to glumiš i poistovjećuješ se sa time. Da bi se oslobodio tog poistovjećenja, da bi prekinuo sa tom identifikacijom, koristi ova metoda.

Krišna je imao mnogo imena. On je bio jedan od najvećih glumaca. On je neprestano bio centriran u sebi i glumio - igrao je mnoge igre, glumio mnoge uloge ali nikada nije radio ništa ozbiljno. Ozbiljnost dolazi sa poistovjećenjem. Ako ti stvarno postaneš Ram u nekoj drami, logično je da će slijediti problemi. Ti problemi će proizići usled tvoje ozbiljnosti. Onda kada je Sita bila oteta, ti si mogao dobiti srčani udar da si se poistovjetio sa Ramom, i tako bi se čitava igra morala zaustaviti. Ako bi, zaista, postao Rama, srčani udar bi bio neizbježan. Čak bi i srce bilo prevareno. Ali ti ne smiješ zaboraviti da si samo glumac. Sita je oteta, ali ništa nije nestalo. Ti se možeš vratiti kući posle predstave i zaspati mirnim snom. Čak ni u snovima ne moraš osjetiti da je Sita ukradena. Onda kada je Sita zaista bila oteta, Rama je plakao, kukao i preklinjao. Molio je drveće u šumi da mu kažu gdje je Sita otišla, ko je odveo? Ovo je mjesto koje se mora razumjeti: ako je Rama stvarno kukao i preklinjao drveće da mu kaže istinu, on je tada postao poistovjećen. On više nije bio Rama; on više nije bio božanska ličnost. Ovo je trenutak i mjesto koje treba zapamtiti: da je za Ramu i njegov život bio u komadu, u toj predstavi. Vi možete vidjeti mnoge druge glumce kako glume Ramu, ali Rama je zaista glumio sebe - na velikoj pozornici, naravno.

U Indiji postoji jedna predivna priča o tom događaju. Mislim da je to jedinstvena priča. Nigdje još u svijetu ne postoji takva priča. Rečeno je da je Valmiki napisao Ramajanu prije Raminog rođenja, i da je to Rama trebao da slijedi. I tako, zaista, prvi čin Rame je bila drama. Priča je sačinjena prije Raminog rođenja i on je to morao da slijedi, što je drugo mogao? Kada je čovjek i pisac nalik Valmikiju napisao takvu priču, Rama je to morao slijediti. Tako je sve bilo fiksirano. Sita je trebala da bude oteta, i rat se morao dogoditi.

Ako ovo možete shvatiti, onda možete shvatiti i teoriju sudbine, *bhagya* - kob. U tome je sadržano veoma duboko značenje. Poruka toga je: ako prihvatiš da je sve predodređeno, tvoj život će tada postati drama. Ako glumiš Raminu ulogu u drami, ti to nikako ne možeš promijeniti. Sve je određeno, čak i vaši dijalozi. Ako nešto kažeš Siti, to je ponavljanje nečega što je već određeno. Ništa ne možeš promijeniti ako je život prihvaćen kao nešto već određeno. Na primjer, ti ćeš umrijeti određenog dana: to je predodređeno. Takve i takve osobe će biti oko tebe: to je određeno. Kada budeš umirao, tada ćeš i zapomagati jer je i to određeno. Ako je sve predodređeno, sve postaje drama. Ako je sve određeno, to znači da si ti tu da samo to sprovedeš. Od tebe se ne traži da živiš: od tebe se traži samo da to odigraš.

Ova tehnika, šesta tehnika, ima za cilj da od tebe stvori psihodramu - samo igru. Ti si centriran u intervalu između dva daha, a život se kreće po periferiji. Ako je tvoja pažnja usmjerena prema centru, ti onda nisi na periferiji: to je upravo nalik "pri-pažnji"; to se događa upravo negdje blizu tvoje pažnje. Ti to ne možeš osjetiti, možeš to spoznati, ali to više nije bitno. To je sada kao nešto što se ne događa tebi. Ponoviću ovo: ako budeš praktikovao ovu šestu tehniku, tvoj čitav život će biti kao da se to ne događa tebi - kao da se to događa drugome.

Sedma tehnika: "*Sa nedokučivim dahom u centru čela, kao kada to dospijeva do srca u trenu usnulosti, smjer njegov je iznad snova i same smrti.*"

Ti sve više i više ulaziš u dublje slojeve svog bića. "*Sa nedokučivim dahom u centru čela*": ako poznaješ treće oko, ti onda poznaješ i taj nedokučivi dah, nevidljivu pranu koja je u centru tvog čela, i tada ti znaš što je rasipanje svjetlosti - da se energija, svjetlost

rasipa. "... Kao kada to dospjeva do srca" - kada to rasipanje dospje do tvog srca" u trenu usnulosti, smjer njegov je iznad snova i iznad same smrti." Ovu tehniku treba uzeti u tri dijela. Prvi, ti moraš biti sposoban da osjetiš pranu, životnost, u svom dahu, onaj nedokučivi dio u njoj, neuočljivi dio njen, taj njen nematerijalni dio. To dolazi samo onda kada usmjeriš pažnju između obrva. Tada to dolazi lako i jednostavno. Ako si pažljiv i usmjeren na interval, i tada će se ona pojaviti, ali nešto sporije. Ako si svjestan centra u središtu tvog pupka, gdje dah dospjeva, dotiče i odlazi, i tada će se ona pojaviti, ali još nešto sporije. Najbolje mjesto gdje možete najlakše upoznati taj nedokučivi, nevidljivi dio daha je da budete centrirani u trećem oku. Uvijek kada ste u njemu centrirani, to će doći. Ti ćeš odmah osjetiti kako prana nadolazi.

Ako možeš osjetiti kako prana ulazi u tebe, kako prana teče kroz tebe, možeš i znati kada ćeš umrijeti. Ako možeš osjetiti neuočljivi dio daha, šest mjeseci prije smrti ćeš početi da naslućuješ svoju smrt. Zašto je tako mnogo svetaca znalo dah svoje smrti? To je lako, ako možeš uvidjeti sadržaj svog daha, ako možeš nazreti pranu kako teče kroz tebe, lako možeš i naslutiti i dolazak smrti. Prije tvoje smrti, šest mjeseci prije tvoje smrti, proces se počinje okretati u suprotnom smjeru: prana, životnost počinje da te napušta, počinje da ističe iz tebe, da odlazi od tebe. Tada dah više to i ne unosi u tvoje biće. Naprotiv, dah to nosi van tebe - isti taj dah.

Ti to ne možeš osjetiti jer još ne poznaješ taj neuočljivi dio - ti znaš samo ono što se vidi; ti znaš samo za sredstvo, za posrednika: sredstvo će biti isto, isti je posrednik. Sada dah unosi pranu u tebe, i to tamo ostavlja. Tako se sredstvo vraća prazno, posrednik se vraća sam. On potom ponovo uzima pranu i donosi je tebi. Tako su udisanje i izdisanje dvije različite stvari; nije isti, zapamti. Ta dva daha su isti u smislu posrednika, sredstva, ali, zapravo, udisaj je ispunjen pranom, a izdisaj je prazan. Suprotni proces se odvija kada se ti približavaš danu svoje smrti. Dolazeći dah je sve manje ispunjen pranom, prazan je. Ti umireš pošto tvoje tijelo ne može usisavati pranu iz Kosmosa: za to nema više potrebe. Čitav proces je izokrenut. A kada tvoj dah izlazi iz tebe, on iznosi i tvoju pranu napolje. Onaj koji bude u mogućnosti da uoči neuočljivo, taj će biti i u prilici da sazna dan svoje smrti. Šest mjeseci prije tvoje smrti, taj proces se počne odvijati u suprotnom pravcu.

Ova sutra je veoma značajna: "Sa nedokučivim dahom u centru čela, kao kada to dospjeva do srca u trenu usnulosti, smjer njegov je iznad snova i same smrti." Dok toneš u san, ova tehnika

treba da se odvija - i samo tada, nikako drugačije. To je pravi trenutak za praktikovanje ove tehnike. Ti polako toneš u san. Malo po malo te san obuzima. Već u narednom trenu, tvoja svijest će se rastopiti, iščeznuti; ti potom više nećeš biti svjestan, budan. Prije no što taj tren dođe, budi svjestan - budi svjestan daha i nevidljivog dijela prane i osjeti kako to dospjeva do tvog srca. Nastavi da osjećaš kako to ide ka tvom srcu. Prana tada ulazi iz tvog srca u tvoje tijelo. Nastoj da osjetiš kako prana ulazi u tvoje srce i nastoj da zaspeš dok to osjećaš. Nastoj da to osjetiš i da tako utoneš u san.

Ako bi se to dogodilo - da osjetiš neuočljivi dah kako ulazi u tvoje srce i kako te san obuzima - ti ćeš biti svjestan tokom snivanja. Ti ćeš tada znati da sanjaš, da je to san što ti se događa tokom spavanja. Obično vi ne znate da je to san. Dok snivate, vi mislite da je to stvarnost. To se upravo događa zbog trećeg oka. Da li ste gledali dok neko spava? Njegove oči se okreću prema gore i bivaju fokusirane u trećem oku. Ako to još niste uočili, probajte jednom. Kada vaše dijete spava, otvorite mu kapke i pogledajte gdje su mu zenice. One su okrenute nagore i usmjerene ka trećem oku. Kažem vam da pogledate dijete. Nemojte gledati odrasle: oni nijesu mjerodavni, jer njihov san nije dovoljno dubok. Oni samo misle da spavaju. Pogledajte djecu: njihove zenice se podižu, one bivaju fokusirane u trećem oku. Vi smatrate svoje snove da su stvarnost; vi ne možete osjetiti da sanjate. Oni su stvarni. Ti ćeš to znati kada se ujutro probudiš. Ti ćeš tek tada znati da si to sanjao. Ali tada je kasno; to je retrospektiva realizacija. Ti ne možeš realizovati u snu da tada sanjaš. Ako to možeš tada pojmiti, onda tu ima dva nivoa: san je tu, ali ti si budan, svjestan. Za one koji su svjesni dok spavaju, ova sutra je predivna: "Smjer njegov je iznad snova i same smrti."

Ako možete biti svjesni snova, vi možete učiniti dvije stvari. Kao prvo, možete stvoriti snove. Obično vi uopšte ne možete nametati snove. Koliko je samo čovjek nemoćan! Ne može čak ni snove stvarati. VI NE MOŽETE stvarati snove! Ako želite da odsanjate određenu stvar, to ne možete sebi priuštiti; to nije u tvojoj moći, to ne držiš u tvojim rukama. Kako je samo čovjek slabšan! Čak ni snove ne može stvarati. Ti si samo žrtva svojih snova, nijesi stvaralac. San se tebi događa; ti tu ništa ne možeš uraditi. Ne možeš ni započeti ni zaustaviti svoje snove. Ali ako uđeš u san sa sjećanjem da je srce bilo ispunjeno pranom, da je neprestano bilo doticano pranom u svakom udisaju, ti ćeš tada postati gospodar svojih snova - a to je jedno rijetko gospodarstvo. Tada možeš sanjati što god želiš. Samo zabilježiš dok toneš u san: "Ja želim da sanjam ovaj san", takav

san će ti potom i doći. Samo reci: "Dok budem tonuo u san ne želim da mi taj san dođe" - taj san ti neće doći.

Ali koja je korist od toga da budeš gospodar svojih snova? Zar to nije beskorisno? Nije beskorisno. Kada jednom postaneš gospodar svojih snova, ti više nećeš sanjati. To je apsurdno. Onda kada postaneš gospodar svojih snova, snovi tada prestanu da se odvijaju; nema više potrebe za tim. A kada tvoji snovi prestanu, tvoj san i tvoj počinak imaju sasvim drugi kvalitet, a taj kvalitet je nalik smrti. Smrt je duboki san. Ako tvoj san može postati tako dubok kao smrt, to znači da tu neće biti snivanja. Snivanje stvara površni san. Ti imaš lak i površinski san samo zbog tvojih snova. Pošto juriš za snovima, ti se i krećeš na površini, tvoj san je tanak. Onda kada nema nikakvog snivanja, ti se jednostavno baciš u more sna; njegova dubina je ogromna.

Smrt je nalik tome. Zato se u Indiji oduvijek kaže da je san kratkotrajna smrt, a da je smrt dugi san. Kvalitet je isti. San je umiranje iz dana u dan. Smrt je fenomen iz života u život; to je san iz života u život. Ti si svakog dana umoran: tada uranjaš u san i revitalizuješ svoj život; tako si življi ujutro. Ti si ujutro preporođen. Posle života od sedamdeset ili osamdeset godina, ti si sasvim umoran. Tada kratkotrajna smrt, odmor u snu, nije više od neke pomoći. Ti tada trebaš veliku smrt. Posle te velike smrti ili velikog sna, ti se rađaš sa sasvim novim tijelom. Kada jednom spoznaš san bez snivanja, i ako budeš mogao biti svjestan u tome, tada više neće biti straha od smrti. Niko nikada nije umro, niko ne može umrijeti: to je jedina nemogućnost. Upravo prije neki dan sam vam govorio kako je smrt jedina izvjesnost, a sada vam kažem da je smrt nemoguća. Niko nikada nije umro i niko neće umrijeti: to je jedina nemogućnost. To je moglo biti samo prije nekoliko dana, jer je univerzum život. Ti se uvijek iznova rađaš, ali taj san je tako dubok da ti zaboravljaš svoj stari identitet. Tvoj um se tako ispira od sjećanja.

Razmišljaj o tome na ovaj način. Danas ideš na počinak: to je isto kao da postoji neki mehanizam (a ubrzo ćemo i to imati) nalik brisaču na magnetofonu koji sve prethodno može izbrisati tako da ono više nije tu. Isto se događa i sa sjećanjem jer je sjećanje samo jedan mehanizam dubokog snimanja. Prije ili kasnije, biće pronađen drugi mehanizam koji će se postaviti u glavi i koji će imati za funkciju da očisti tvoj um potpuno. Ujutro ti više nećeš biti ista osoba jer se nećeš moći sjetiti ko je bio taj što je spavao prethodne noći. Tek tada će tvoj san izgledati nalik smrti. Tu će tada biti izvjesni diskontinuitet. Ti nećeš biti u mogućnosti da se sjetiš ko

je spavao. To se odvija prirodno. Kada umreš i kada se ponovo rodiš, ti se ne možeš sjetiti osobe koja je umrla. Ti započinješ sve od početka.

Sa ovom tehnikom ćeš, kao prvo, postati gospodar tvojih snova - snovi će tako iščeznuti. Ili, ako želiš da sanjaš, ti ćeš moći sanjati, ali tada će ti snovi biti voljni čin. To više neće biti nešto nevoljno; to ti više neće biti nametnuto, ti više nećeš biti žrtva toga. Tada će kvalitet tvog sna biti nešto nalik smrti. Tada ćeš moći spoznati da je i smrt samo san, duboko spavanje. Upravo zbog toga ova sutra kaže: "Smjer njegov je iznad snova i same smrti". Sada ti znaš da je smrt samo jedan dugi san - i tako divan i koristan jer ti pruža novi život; on ti daje sve novo. Smrt tako izgleda. Sa prestankom sna, smrt tada ne izgleda nalik smrti. To je još jedno značenje nadmenog držanja nad smrću: držati se iznad smrti. Ako možeš dospjeti dotle da ti je smrt samo san, ti ćeš biti u prilici da upravljаш time i da se držiš iznad toga. Ako možeš upravljati svojim snovima, ti možeš upravljati i svojom smrću. Tada možeš izabrati gdje ćeš se ponovo roditi, pomoću koga, kada, u kojoj formi: ti ćeš tako postati i gospodar svog rođenja.

Buda je umro. Ja ovdje ne govorim o njegovoj potonjoj smrti, već smrti prije rođenja kao Sidarta: prije no što je postao Buda. Prije smrti je rekao: "Ja ću biti rođen od strane određenih roditelja." Tu je naveo kakva će mu biti majka, a kakav otac. Rekao je da će njegova majka umrijeti odmah po rođenju. Rekao je i to da će njegova majka imati "te" snove kada on bude rođen. I zato, ne samo da možeš vladati svojim snovima: ti možeš vladati nad snovima drugih osoba. Tako je Buda (kao jedan primjer) rekao da će "ti" snovi biti tu. Rekao je da će ti i takvi snovi biti prisutni kada on bude u utrobi njegove majke, njegova majka će imati "takve" snove. Na kraju je rekao da kada bilo koja žena ima takve snove pri porođaju da će tada on biti rođen iz te utrobe.

To se i dogodilo. Budina majka je sanjala isti taj san. Taj san je poznat u čitavoj Indiji jer to nije bio neki uobičajeni događaj. To je bilo poznato svima, pogotovo onima koji se zanimaju za religiju i duhovnost, za dublje stvari u životu i za ezoterični način življenja. To je bilo poznato tako da su i snovi postali zanimljivi. Frojd nije bio prvi koji je zainteresovan za snove. On nije bio, naravno, najdublji pregalac u prostore snova. On je bio samo prvi koji je na Zapadu počeo o tome da razmišlja. Tada je Budin otac odmah pozvao tumača snova, što su Frojd i Jung naših dana, i upitao ga: "Što znači taj san? Ja sam uplašen i zabrinut. To su rijetki snovi, i

oni se ponavljaju u istoj sekvenci. Postoje sedam snova koji se neprestano ponavljaju. Postoje isti snovi, kao da neko uvijek iznova gleda jedan isti film. Što se to događa?" On mu je na to odgovorio: "Ti ćeš postati otac velike duše - onoga ko će postati Buda. Ali će tada tvoja supruga biti u opasnosti, jer uvijek kada se Buda rodi postoji velika opasnost za majčin opstanak." Otac je upitao: "A zašto?" Tumač mu je objasnio: "Mi ti ne možemo dati odgovor na to, ali duša koja će se roditi iz njene utrobe je ostavila zavjet da će majka umrijeti onog trenutka kada se on rodi."

Nešto kasnije je Buda bio upitan: "Zašto je tvoja majka morala umrijeti istog trena?" Buda im je odgovorio: "Dati život Budi je jedan tako značajan i veliki događaj da je sve drugo potom beznačajno. Zato ni ta majka više ne može bitisati. On se mora ponovo roditi kako bi započela život ispočetka. To je jedna vrsta vrhunca kada daješ život Budi, to je izvjesni vrh, tako majka ne može više bitisati posle tog vrhunca." Tako je njegova majka umrla. A Buda je rekao u svom prošlom životu da će majka umrijeti dok bude stojała ispod palminog drveta. I to se ostvarilo. Majka je stojała ispod palminog drveta - stojała je dok se Buda rađao. Buda se tako rodio. A prethodno je rekao: "Ja ću se roditi dok moja majka bude stojała ispod palminog drveta, i načiniće tada sedam koraka. Ja ću odmah prohodati. To je znak koji ću vam dati da sam se rodio." On je sve predvidio i svime upravljao.

To nije slučaj samo za Budu. To je bilo isto i sa Isusom, i sa Mahavirom, bilo je tako i sa mnogim drugima. Svaki od džainskih tirtankara je predvidio u svom predjašnjem životu na koji će se način roditi. I svaki od njih je dao odredbu, kroz san, na koji način će pokazati znak da je stigao u egzistenciju; oni su rekli kako i kada će se to dogoditi. I ti možeš upravljati time. Kada jednom budeš upravljao svojim snovima, ti ćeš moći upravljati svime. San je samo produžena ruka ovog svijeta. Ovaj život je načinjen od materijala snova. Kada jednom mogneš upravljati svojim snovima, moći ćeš upravljati svime. Ova sutra kaže: "... i iznad smrti." Tada osoba može ponuditi određeno rođenje sebi, može dati određeni život. Mi smo samo žrtve. Mi i ne znamo zašto smo se rodili, zašto umiremo. Ko upravlja nama - i zašto? Izgleda da za to ne postoji razloga. Sve nam to izgleda kao kaos, tek slučajnost. To je sve tako zbog toga što nijesmo gospodari. Kada jednom mognemo biti gospodari, više to neće biti tako.

Osmo tehnika: "Sa uzvišenim posvećenjem, u središtu prožimanja dva daha, upoznaješ znalca."

Postoje neznatne razlike između ovih tehnika, sasvim neznatne modulacije. Ali iako su to neznatne varijacije, za tebe mogu biti velike razlike. Samo jedna riječ može načiniti veliku razliku: "Sa uzvišenim posvećenjem, u središtu prožimanja dva daha", udisaj je jedno ukrštanje, izdisaj je drugo ukrštanje gdje se dah okreće. Sa ta dva daha (a mi smo već diskutovali o njihovom preokretu) neznatna razlika se pojavljuje - to je neznatno za tehniku ali veoma značajno može biti za tragaoca. Samo jedan uslov je pridodat, ("Sa uzvišenim posvećenjem") i čitava tehnika biva drugačija.

U prvom njenom obliku nije bilo riječi o posvećenju - samo jedna naučna metoda, samo naučni pristup. Ti to uradiš, i to djeluje. Ali postoje osobe koje ne mogu to primiti tako suvoparno, ne mogu to prihvatiti samo kao naučnu metodu. Oni koji su srcem u tome, oni koji pripadaju svijetu posvećenja, predanja, za njih se tek jedna neznatna stavka pridodaje: "Sa uzvišenim posvećenjem, u središtu prožimanja dva daha, upoznaješ znalca." Ako nijesi baš naklonjen naučnom stavu, ako nijesi naučni duh, onda pokušaj "Sa uzvišenim posvećenjem": sa vjerom, povjerenjem, ljubavlju, sa srcem - "u središtu prožimanja dva daha, upoznaješ znalca." Kako da se to postigne? Ti možeš osjećati posvećenje prema nekome: prema Krišni, prema Hristu, ti možeš imati to posvećenje. Ali kako možeš imati posvećenje prema sebi, prema prožimanju ova dva daha? Taj fenomen izgleda sasvim neposvećen. Ali to je sve, ipak, uslovno rečeno.

Tantra kaže da je tijelo hram. Tvoje tijelo je hram Božanski, obitavalište Božanstva, zato nemoj svoje tijelo tretirati nalik objektu: ono je svetinja, ono je sveto. I dok udišeš, tu nijesi samo ti koji udiše: tu je i Božanstvo unutar tebe. Ti jedeš, ti se krećeš ili šetaš, gledaj na to na ovaj način: to nijesi samo ti već i Božanstvo koje se kreće kroz tebe. Tada će čitava stvar moći biti sasvim potpuna posvećenost. Rečeno je za mnoge svece da su voljeli svoja tijela. Oni su se odnosili prema svom tijelu kao da je ono pripadalo voljenim osobama. Ti tako možeš tretirati svoje tijelo. a možeš se prema njemu odnositi kao prema mehanizmu. I to je jedan stav. Ti se prema njemu možeš odnositi sa krivicom, sa grijehom; možeš mu prilaziti kao nečemu čudastvenom - kao čudu; možeš ga smatrati kao obitavalište Božanstva. Sve to zavisi o tebi. Ako možeš svoje tijelo

tretirati kao hram, onda će ova tehnika biti od pomoći - "Sa uzvišenim posvećenjem..."

Pokušaj to! Dok jedeš, pokušaj to! Nemoj misliti da TI jedeš. Pomisli da je to Božanstvo koje putem tebe jede. I onda osmotri promjenu, razliku. Ti jedeš jednu istu hranu: ti si onaj isti čovjek, ali odmah po tom stavu sve postaje drugačije. Ti tu hranu daješ Božanstvu. Kada se kupaš - jedna veoma uobičajena stvar, skoro trivijalna - ali ako promijeniš stav, osjetićiš kako ti kupaš neko Božanstvo, neko Božanstvo koje je unutar tebe. Tada će ova tehnika biti laka: "Sa uzvišenim posvećenjem, u središtu prožimanja dva daha, upoznaješ znalca."

Deveta tehnika: "*Lezi kao da si mrtav. Bijesan do ludila, ostani tako. Ili zuri bez da trepneš. Ili sisaj prst i poistovjeti se sa sisanjem.*"

"Lezi kao da si mrtav..." Pokušaj to: iznenada budi mrtav. Napusti tijelo! Nemoj se pomicati, jer si ti mrtav. Samo zamisli kako si umro. Ne možeš pokrenuti tijelo, ne možeš pokrenuti oči, ne možeš ni plakati, ne možeš vrištati, ne možeš ništa uraditi: ti si mrtav. A onda osmotri kako se osjećaš. Ali nemoj sebe obmanjivati, nemoj sebe lagati. Ti možeš sebe lagati: možeš se neupadljivo pomicati. Nemoj to činiti, nemoj se micati. Ako neki komarac naiđe, onda se sjeti da je tvoje tijelo mrtvo. To je jedna od najviše korišćenih tehnika - jedna od NAJVIŠE korišćenih metoda!

Ramana Maharši je dospio do Prosvjetljenja putem ove metode, ali to za njega nije bila metoda. To se u njegovom životu uvijek događalo spontano. Ali, mora da je on ipak nastojao u svom prethodnom životu jer se ništa zaista ne može dogoditi sasvim spontano. Sve u životu ima neku uzročnu - posledičnu vezu, neki uzrok. Iznenada jedne noći, Ramana je osjetio (a tada je bio veoma mlad - možda četnaest ili petnaest godina) da će umrijeti. To je bilo tako ubjedljivo da je smrt skoro dolazila. On nije mogao ni pomoći svoje tijelo. Osjećao je kao da se paralisao. Tada je osjetio iznenadni udarac i znao je da će srce prestati da kuca. On se tada nije ni pomakao, nije zaplakao ni počeo zapomagati: "Ja ću umrijeti."

Ponekada ti se to dogodi u nekom noćnom košmaru: ne možeš plakati; ne možeš se ni pokrenuti. Čak ni kada se usied tog stresa probudiš ne možeš se na par trenutaka posle toga pomjeriti, osvijestiti, ne možeš ništa učiniti. To se dogodilo Ramani. On je tada

bio u potpunij nadmoći naspram svoje svijesti, ali nije mogao vladati tijelom. On je znao da je bio tu - da je prisutan, svjestan, budan, ali je osjetio kako umire. A to je bilo tako ubjedljivo da nije bilo nikakve druge mogućnosti, on se morao predati, pomiriti sa time. Zatvorio je oči i tako ostao neko vrijeme kao da će umrijeti; on je čekao da umre. Malo po malo je tijelo trnulo. Tijelo je zamiralo, ali je tu, ipak, bio jedan problem. On je znao da je tijelo umiralo, ali je i dalje bio tu: on je to znao. Znao je da je još živ a da tijelo umire. Onda se vratio. Ujutro je tijelo bilo u redu ali taj čovjek više nikada nije bio onaj isti, nikada se više onaj čovjek nije vratio - jer je spoznao smrt. On je upoznao jedan drugačiji prostor, jednu drugačiju dimenziju svijesti je upoznao. Tada je pobjegao iz doma. Smrt je sasvim izmijenila njegovo iskustvo, sasvim ga je promijenila. On je postao jedan od nekoliko rijetkih Prosvjetljenih ljudi ovog vijeka.

To je tehnika; to se spontano dogodilo Ramani. Ali to se spontano neće dogoditi i tebi. Ti to moraš sam pokušati. U nekom životu se to može dogoditi. To se može dogoditi ako ti budeš pokušao. A ako se to ne dogodi, tvoj napor nije bio izlišan. To je u tebi; to je ostalo u tebi nalik sjemenu. Jednom, kada bude vrijeme pogodno za to, kada kiše ovlaže to sjeme, ono će proklijati. Svaka spontanost je nalik tome. Sjeme je bilo posijano nekada, ali vrijeme nije bilo pogodno; nije bilo kiša. U jednom od sledećih života možda će vrijeme biti naklonjeno. Ti ćeš tada biti zreliji, iskusniji i više frustriraniji sa svijetom. Onda će se iznenada, u određenoj situaciji dogoditi da padnu kiše i da se sjeme raspukne. "Lezi kao da si mrtav. Bijesan do ludila, ostani tako." Naravno, dok budeš umirao, neće biti sretnih trenutaka. Nije tako blaženstveno znati da umireš. Strah će te obuzeti, gnjev može obuzeti um, ili frustracija, tuga, tjeskoba, jad, sve. Tu može biti razlike od osobe do osobe.

Sutra kaže: "Bijesan do ludila, ostani tako." Ako osjetiš da si razljućen, ostani tako. Ako osjetiš tugu, ostani tako. Ako osjetiš tjeskobu, strah, ostani u tome. Ti si mrtav i ništa ne možeš učiniti, zato ostani tako. Bilo što da ti dođe na um, ti si mrtav, ništa ne možeš učiniti: ostani u tome. Ovo kazivanje je zaista prelijepo. Ako možeš u tome ostati i nekoliko trenutaka, iznenada će se sve izmijeniti, ti ćeš to dobro osjetiti. Ali mi obično počinjemo da se pokrećemo, mrdamo. Ako je bila neka emocija u umu, tijelo se micalo, počinjalo je da reaguje i da se pokreće. Zbog toga to zovemo "emocija": stvara kretanje (motion. engl.) u tvom tijelu. Ako si gnjevan, iznenada se tvoje tijelo počne pokretati. Ako si tužan, tvoje tijelo kretanjem počne reagovati. Upravo zbog roga je i tom stanju dato ime emocije: jer

stvara kretnje (motion. engl.) u tebi. Osjeti se mrtvim i nemoj dopustiti da se tvoje tijelo pokrene. Nemoj dopustiti emocijama da pokreću tvoje tijelo. Neka one budu tu, ali ti "ostani tako" - fiksiran, mrtav. Bilo što da je tu, nemoj se kretati. Stani! Nikakav pokret.

"Ili zuri bez da trepneš" - to je metod Meher Babe. Godinama je on zurio u plafon svoje sobe. Godinama je Meher Baba samo ležao na leđa i zurio u plafon bez da pomiče trepavice, bez da pomjera oči. On bi tako ležao satima, samo zurio, ništa ne radeći. Zuriti je veoma dobro jer tako ponovo bivaš fiksiran u trećem oku. A kada se jednom fiksiraš u trećem oku, čak i da želiš da pomjeriš oči, više to nećeš moći. One postaju fiksirane i nepomične. Meher Baba se ostvario putem ove tehnike, a ti me pitaš: "Kako je moguće putem te male vježbe..." Ali on je tri godine tako prakticirao: ležao na podu i zurio u plafon, ništa ne radeći. Tri godine su dug period. Pokušaj to da radiš samo tri minuta pa će ti se učiniti kako je to trajalo čak tri godine. Tri minuta će biti veoma, veoma dug period. Izgledaće ti kako vrijeme nikako ne prolazi, kao da je sat stao. Meher Baba je bio uporan u svom zurenju. Samo je to radio. Malo po malo, njegove misli su iščezle, pokreti su se smirili i on je postao upravo sama svijest. On je postao samo zurenje. Otada je ostao smiren za čitav svoj život. On je postao tako utihnut iznutra da je bilo za njega nemoguće da ponovo formuliše svoje stanje riječima.

Meher Baba je boravio u Americi. Tamo je živio jedan čovjek koji je mogao čitati misli kod drugih. A on je stvarno bio jedan od rijetko uspješnih u tom poslu. On bi zatvorio oči, sjeo pored tebe, uskladio se sa tobom i posle nekoliko minuta počeo ispisivati tvoje misli. Hiljadu i hiljadu puta je uspijevaao u tome, i bio je uvijek u pravu, uvijek je ispravno prenosio misli drugih. Jednom ga je neko doveo pred Meher Babu. On je sjeo pored njega, i to mu je bio jedini neuspjeh u čitavom životnom radu - jedini neuspjeh. Ali mi ne možemo reći da je to bio neuspjeh. On je uporno nastojao da oslušne ijedan zvuk, riječ ili unutarnji pokret iz Babe, ali ništa nije mogao uhvatiti, nijednu riječ nije mogao čuti. Sa perom u ruci je tu ostao začuđen: "Kakav je ovo čovjek? Ja ništa ne mogu pročitati jer se tu ništa ne može pročitati. Ovaj čovjek je sasvim prazan. Ja sam čak zaboravio da je taj čovjek ispred mene, da neko uopšte sjedi ispred mene. Pošto sam zatvorio oči, ponovo sam morao pogledati da bih se uvjerio je li taj čovjek još tu ili je pobjegao. Bilo je veoma teško da se koncentrišem. Onog trenutka kada sam sklopio oči pomislio sam da sam bio prevaren - da je taj čovjek potom pobjegao i da više nema nikoga ispred mene. Zato sam ponovo otvorio oči da vidim da li je i

dalje tu, da li je pobjegao, ali taj čovjek je i dalje sjedio ispred mene. On uopšte nije mislio." To zurenje, to neprekidno i nepomično zurenje je sasvim zaustavilo njegov um.

"Ili zuri bez da trepneš. Ili sisaj prst i poistovjeti se sa dojenčecom": to su neznatne modifikacije. Bilo koja će djelovati. Ti si mrtav: to je dovoljno. "Bijesan do ludila, ostani tako." Čak i ovaj dio može postati jedna tehnika. Ti si ljut: leži na pod, ostani tako u ljutini. Nemoj se izvlačiti iz toga, nemoj bježati od tog gnjeva: ništa nemoj raditi. Samo ostani miran.

Krišnamurti je običavao da govori o ovome. Njegova čitava tehnika se bazira na ovome: "Bijesan do ludila, ostani tako." Ako si ljut, budi ljut, i ostani ljut. Nemoj se pokretati. Ako budeš mogao da postupiš tako, ljutina i gnjev iz tebe će otići i ti ćeš iz toga stanja izaći kao drugi čovjek. Ako si u tjeskobi, nemoj ništa raditi: ostani tu, budi u tom stanju. Tjeskoba će nestati: ti ćeš iz toga izaći kao drugi čovjek. A kada jednom budeš pogledao u svoju tjeskobu bez da se komešaš, ti ćeš biti svoj gospodar.

"Ili zuri bez da trepneš. Ili sisaj prst i poistovjeti se sa sisanjem": ovo posljednje je fizički čin i lako ga je izvesti jer je sisanje prva stvar koju je dijete naučilo po rođenju. Sisanje je prvi čin u životu. Kada se dijete rodi, ono počne plakati. Ti nikako nijesi pokušavao da prozreš odakle taj plač potiče. To i nije neki pravi plač. To nama izgleda kao plač, ali dijete tako samo usisava zrak. A ako dijete ne bi moglo zaplakati po rođenju, posle par minuta bi umrlo jer je plač prvi napor da se unese zrak u pluća. Dijete ne diše dok je u majčinoj utrobi. Ono je živo i bez disanja. To dijete radi ono isto što jogini rade kada su zakopani pod zemljom. Ono tada samo uzima pranu bez disanja - uzima čistu pranu bez disanja - uzima čistu pranu direktno iz majke. Zbog toga je ljubav između djeteta i majke jedna sasvim drugačija ljubav - to je sve upravo zbog prane - energije - koju oboje uživaju zajedno. To se potom nikada više ne može ponoviti u životu pojedinca. To je bilo jedno suptilno pranje o ophođenje. Majka je davala svoju pranu djetetu, dijete uopšte nije disalo. Onda kada se rodio, ono je bio gumuto, odbijeno od majke, izbačeno u jedan sasvim nepoznati svijet. Tada je prana - energija - bila daleko od njega, više nije dospijevala do njega tako lako i jednostavno. Ono je tada moralo da počne da diše samo.

Prvi plač je napor da se sisa, i ono je tako počelo sa sisa mlijeko putem majčine dojke. To je ujedno i prvi osnovni čin koji si uradio. Sve što TI učiniš dolazi kasnije. To je prvi životni čin. Usisaj nešto: usisaj makar i vazduh ali zaboravi na zrak i budi

sisanče. Što to znači? Koja je svrha toga? Ti nešto sisaš: ti si dojenče, ne sisaš. Ti stojiš iza toga i sisaš. Ova svira ti nalaže da ne stojiš iza toga. Ona ti kaže da se uključiš u to i da postaneš samo sisanje. Pokušaj bilo što što će uspjeti. Ti trčati postani trčanje, nemoj biti trkač. Budi trčanje i zaboravi na trkača. Uspjeti kako nema nikakvog trkača iznutra tebe, da je to samo zaboraveni proces. Ti si proces, proces nalik protoku rijeke. Niko nije iza tebe. Unutra je sasvim tiho i samo je proces prisutno. Metoda sisanja je dobra ali ćete uvidjeti da je i veoma teška jer smo mi već zaboravili kako se to radi. Zapravo, nijesmo baš sasvim zaboravili jer nerijetko nastojimo da uključimo nadomjestak za to. Pokušavamo da nadjemo neku zamjenu. Cigarete nam nerijetko služe kao zamjena za majčinu dojku: vi sada to usisavate. To nije ništa drugo do cucla, majčina dojka ili cucla. A kada toplo dišete u svoja pluća, to je slično toplom mlijeku. Zato se događa da su oni koji su bili lišavani majčine dojke i najveći pušači. To je nadopuna, ali i to može biti od koristi. Kada pušiš - budi sisač. Zaboravi na cigaretu, zaboravi pušača. Postani pušač.

Postoje predmeti sisanja, postoje subjekti koji sisaju, a proces između njih je sisanje. Postani sisanje, budi samo taj proces. Pokušaj to. Ti ćeš to morati pokušavati sa mnogim stvarima, sa mnogim predmetima, onda ćeš otkriti što je najbolje za tebe. Ti piješ vodu. Hladna i svježa voda ulazi u tebe: postani samo ispijanje. Nemoj piti vodu. Zaboravi na vodu: zaboravi sebe i svoju žedj. Samo postani ispijanje. Postani taj stvarni proces: postani svježina, budi hladnoća vode, njen dodir, prolaz, i usisavaj to što je dao taj proces. Zašto ne? Što će se dogoditi? Ako postaneš sisanje, što će se dogoditi? Ako budeš odmah mogao postati samo sisanje, ti ćeš tako postati i bezazlen - isto kao prvog dana, bićeš nalik novorođenčetu - jer je to prvi proces koji se odvio u tebi. Ti ćeš se regresirati, vratićeš se u prošlost ali ćeš i dalje ostati tu. Ono najdublje biće čovjekovo će ići za sisanjem. On je to pokušavao mnogo puta na razne načine ali nije uspijevaao. Sve dok ne postanete samo sisanje, ništa neće pomoći. Zato pokušajte to.

Dao sam ovu metodu jednom čovjeku. On je prije toga pokušavao mnoge tehnike. Kada je ponovo došao k meni, upitao sam ga: "Ako bih ti omogućio da izabereš samo jednu stvar na svijet, što bi ti odabrao?" Rekao sam mu to i naložio da zatvori oči i da se odluči bez razmišljanja. On je bio uplašen, u nedoumici, zato sam mu pomogao: "Nemoj se bojati nemoj oklijevati. Budi iskren i reci mi." On mi je rekao: "Ovo je apsurdno, ali dojka mi je došla pred očima"

A onda se počeo osjećati krivim. Na to sam mu rekao: "Nemoj osjećati krivicu. Ništa nema ružno u dojci; to je jedna od najljepših stvari. Zašto bi onda bio kriv?" Na to mi je odgovorio: "To je oduvijek bila opsesija za mene." I još mi je rekao: "Molim te, prvo mi reci, a onda možeš nastaviti sa tvojom metodom, prvo mi kaži, zašto sam toliko opsjednut dojkom? Kada pogledam ženu, prva stvar koju uočim je dojka. Tijelo dođe tek potom."

To je slučaj sa svima, nije to samo njegov slučaj - to je slučaj sa skoro svima. A to je i prirodno jer je dojka majke prva stvar koja ti je data, to je prvi dodir sa univerzumom. To je osnovno. Prvi kontakt sa univerzumom je preko majčine dojke. Zbog toga su dojke tako privlačne. One izgledaju predivno; one privlače: one imaju neku magnetičnu snagu. Ta magnetičnost proističe iz tvoje nesvjesnosti. To je prva stvar sa kojom si došao u dodir, a taj kontakt je bio ljubavan. To je bio predivan dojam. To ti je dalo hranu, životnost, ljubav, sve. Taj dodir je bio mekan, prijemčiv, zavodljiv. To je tako ostalo do kraja u čovjekovom umu.

Zato sam rekao tom čovjeku: "Sada ću ti dati metodu." A ovo je bila metoda koju sam mu predložio: "Sisaj nešto i budi sisanje." Rekao sam mu: "Zatvori oči. Zamisli majčinu dojku ili bilo čiju dojku koju voliš. Zamisli i počni da sisaš kao da je to prava dojka. Počni da sisaš." On me je poslušao i počeo da sisa. Tri dana je on uporno sisao. Sisao je tako ludački, zaneseno, tako svojski da je postao vezan za to. Rekao mi je potom: "To će postati problem. Ja želim da sisam čitavi dan. To je tako divno, tako prijatno, takvu tišinu i mir mi donosi." U roku od tri mjeseca sisanje će postati veoma tiha radnja. Usne će tada stati. Ti nećeš moći ni prosuditi da je on bilo što radio. Ali unutrašnje sisanje je započelo. On je sisao tokom cijelog dana. To je postala za njega mantra, *japa* (mantra ponavljanja).

Posle tri mjeseca taj čovjek mi je ponovo došao. Rekao mi je: "Nešto čudno mi se dogodilo. Nešto slatko je stalno dolazilo iz moje glave na moj jezik - bilo je tako slatko i tako ispunjeno energijom da ja nijesam više trebao nikakvu hranu. Nijesam bio uopšte gladan. Hrana je postala samo formalnost. Ja sam jeo ponešto samo da ne bi stvarao probleme u porodici. Ali nešto mi je neprestano dolazilo. To je bilo tako slatko i prijemčivo - davanje života." Ja sam mu na to rekao da nastavi sa time. Prošla su još tri mjeseca, i jednoga dana je ponovo došao sav razdragan i ponosen. Plesao je pred mnom i rekao mi: "Sisanje je iščezlo, ali sam ja sada drugi čovjek. Ja više nijesam onaj isti čovjek koji je došao tebi. Neka

vrata su se otvorila u meni. Nešto se slomilo, provalilo i sada više nemam nikakvih želja. Sada više ništa ne želim - čak ni Boga, ni *Mokšu* (Oslobodjenje). Ja više ništa ne želim. Sada je sve dobro onakvo kakvo je. Ja sam to tako prihvatio i sada sam blaženstven."

Pokušaj ovo: samo počni da sisaš nešto i postani sisanje. To može pomoći mnogima jer je to tako temeljno, to je u osnovi tvog djelovanja.

Ovo bi bilo dovoljno za danas.

SREDSTVA ZA TRANSCENDIRANJE SNOVA

6. oktobar 1972. Bombaj, Indija.

PITANJA:

1. Kako da budem svjestan dok sanjam?

*2. Zašto činiti napore ako smo mi samo
obični glumci na izmišljenoj pozornici?*

Jedan prijatelj je pitao: "Hoćete li nam, molim Vas, objasniti koji su drugi faktori koji mogu pojedinca učiniti svjesnim dok sanja?"

Ovo je jedno veoma značajno pitanje za one koji su zainteresovani za meditaciju jer je meditacija zaista samo jedna transcendencija snova, transcendencija procesa snova. Ti neprestano sanjaš - ne samo noću, ne samo dok spavaš: ti sanjaš po čitav dan. Ovo je prva stvar koja se mora shvatiti. Čak i dok si budan, ti i dalje sanjaš. Samo zatvori oči u bilo koje doba dana. Zatvori oči i opusti tijelo: osjetićeš kako su snovi tu. Oni nigdje ne odlaze. Oni su samo potisnuti našim dnevnim aktivnostima. Oni su nalik zvijezdama tokom dana. Ti samo noću možeš vidjeti zvijezde, danju su one nevidljive, ali one su i dalje tu. One su samo potisnute sunčevom svjetlošću.

Ako se nagneš nad dubokim izvorom, ti ćeš vidjeti zvijezde i za dana. Izvjesni mrak je potreban da bi se zvijezde uočile. Zato pođi na duboki izvor i zagledaj se u njegovo dno, tako ćeš biti u mogućnosti da vidiš zvijezde i tokom dana. Zvijezde su uvijek tu. To ne znači da su one noću prisutne, a danju da negdje odu. One su uvijek tu. Noću ih ti možeš vidjeti lakše. Danju ih ne možeš vidjeti jer sunčeva svjetlost stvara barijeru prema njima. Ista je stvar i sa snovima. Ne znači da ti sanjaš samo tokom spavanja. Tokom spavanja ti snove možeš vidjeti lakše jer tada više nijesu prisutne dnevne aktivnosti. Inače, te unutarnje aktivnosti bi mogle biti uočljive i mogle bi se osjetiti. Kada ujutro ustaneš, tvoji snovi se nastave i dok ti djeluješ spolja. Taj proces aktivnosti, dnevne aktivnosti, jednostavno potiskuje snivanje. Snivanje je i dalje tu. Samo zatvori oči, opusti se u fotelji, i odmah ćeš to osjetiti: zvijezde su tu, one nijesu nigdje otišle. Snovi su uvijek tu. Tu su neprestane aktivnosti.

Jedna druga stvar: ako se snovi nastavljaju, ti i ne možeš reći da si zaista budan. Noću si više pospan, a danju si nešto manje pospan. Razlika je tek relativna jer ne možeš reći da si zaista budan sve dok ima imalo snova u tebi. Snovi stvaraju film preko tvoje svjesnosti. Taj film biva nalik dimu: ti si okružen njime. Ti i ne možeš biti budan sve dok snivaš - bilo noću ili danju. Zato je druga stvar: ti možeš tvrditi da si budan samo onda kada snova više ne

bude. Mi nazivamo Budu Probudeni. Kakvo je to buđenje? To buđenje je, zapravo, iščezavanje onog unutarnjeg snivanja. Više u vama nema snova. Vi ulazite u sebe ali tamo više nema snova. To je isto kao kada nema zvijezda na nebu. To je sada postalo čisto nebo, čisti prostor. Kada u tebi više nema snova, ti postaješ čisti prostor. Ta čistota, ta bezazlenost, ta svijest bez snova je upravo ono što je poznato pod imenom Prosvjetljenje - probuđenost. Vjekovima su u spiritualnosti, i na Istoku i na Zapadu, govorili da je čovjek uspavan. Isus je to govorio, Buda je to govorio, Upanišade su o tome govorile: čovjek je uspavan. Zato dok spavaš noću ti si tek nešto više uspavaniji nego danju; danju si nešto manje uspavan. Ali duhovnost tvrdi da je čovjek uspavan. To se mora shvatiti.

Šta se podrazumijeva pod time? Gurdžijev je u ovom stoljeću isticao da je čovjek uspavan: "Bolje reći, čovjek je upravo samo neka vrsta sna. Svi su u "dubokom snu". Koji je razlog da je on to rekao? Ti ne možeš reći, ne možeš se ni sjetiti ko si ti. Da li znaš ko si ti? Ako sretnoš neku osobu na ulici i upitaš ga ko je on, a on ti ne mogne odgovoriti, što ćeš ti pomisliti? Ti ćeš pomisliti da je lud, pijan ili da je pospan. Ako on ne može odgovoriti ko je on, što ćeš ti o njemu pomisliti? Na spiritualnom planu svi su nalik njemu. Ti ne možeš odgovoriti ko si ti. Tu leži prvo značenje postavke Isusa, Gurdžijeva ili bilo kog drugoga koji tvrdi da je čovjek uspavan: ti nijesi svjestan sebe. Ti nijesi spoznao sebe: ti još nijesi susreo sebe. Ti znaš mnoge stvari u svijetu pojavnosti, ali ti ne poznaješ subjekt. Tvoje stanje svijesti je nešto nalik gledanju filma. Na platnu se film odvija i ti za njm stremiš toliko poneseno da samo znaš za taj film, za tu priču, za ono što se ukaže na platnu. Ako bi te neko tada upitao, ko si, ti mu ne bi znao odgovoriti.

Snivanje je što i film - UPRAVO film! To je um na koji se reflektuje spoljni svijet. U ogledalu uma se ogleda svijet: to je snivanje, to su samo snovi. A ti si tako duboko povezan sa njima, toliko puno se poistovjećuješ sa svojim snovima da sasvim zaboravljaš ko si. Upravo to je ono što "uspavanost" znači: sanjar je izgubljen u svojim snovima. Ti vidiš sve osim sebe; osjećaš sve osim sebe; znaš sve samo ne sebe. To nepoznavanje sebe je uspavanost. Sve dok snovi ne iščeznu potpuno, ti se nećeš moći probuditi u sebi. Ti to možeš osjetiti nekada kada budeš gledao neki drugi film. Onog trenutka kada se višečasovni film zaustavi, ti se vraćaš sebi. Ti se sjetiš da je tri sata prošlo, sjetiš se da je to bio samo film. Ti osjetiš svoje suze. Ti si ridao jer je film bio tužan, ili si se smijao jer je film bio neka urnebesna komedija. Sada se ti sjećaš svega toga i smiješ se

sebi. Kakve si samo gluposti činio? To je bio samo film, samo jedna filmska priča. Ničega nije bilo na ekranu - samo igra svjetlosti i sjenki, samo igra električne. Sada se smiješ: ti si se tek sada vratio sebi. Ali gdje si zapravo bio sva ta tri sata?

Ti nisi u svom centru. Ti si se sasvim pomjerio ka periferiji. Tamo gdje se film kretao, i ti si tamo išao. Ti nisi bio u svom središtu; nisi bio sa sobom. Ti si bio negdje drugo. To se događa i u snovima; to je upravo naš život. Taj film traje svega tri sata, ali ovo naše snivanje traje čitavi život. Čak ako bi i taj san stao za trenutak, ti se ni tada ne bi mogao sjetiti ko si. Ti bi se i tada osjetio zbunjenim, čak i uplašenim. Opet bi pokušao da se vratiš tom filmu jer ti je poznat. Ti si već povezan sa njim, već si se izravnao sa njim.

Za one kojima se dogodi prekid filma, postoji staza, posebno u zenu, staza koja se naziva iznenadni put - staza iznenadnog Prosvjetljenja. Postoje tehnike, u ovih 112 tehnika, postoje mnoge tehnike koje ti mogu dati iznenadno budjenje. Ali to će biti previše za tebe, tako da to sve nećeš moći podnijeti. Ti možeš i eksplodirati. Ti možeš od toga čak i umrijeti jer si i previše živio u snovima tako da se nikako ne možeš sjetiti ko si, ukoliko nema tih snova. Ako bi sav svijet iznenada iščezao i ti ostao sasvim sam, to bi za tebe bio takav šok da bi od toga umro. Isto bi se dogodilo kada bi svi snovi iznenada nestali iz tvoje svijesti. Tvoj svijet je nestao jer je tvoj svijet bio samo san. Mi, zapravo, i nijesmo u svijetu. Zapravo, riječ "svijet" sadrži samo naše snove, a ne nešto što je izvana. Tako svi žive u svom svijetu snova.

Zapamti, to nije svijet o kojem mi govorimo. To je samo geografski svijet, ali psihološki postoji toliko puno svjetova koliko i umova. Svaki um je svijet za sebe. A ako bi tvoje snivanje nestalo, nestao bi tako i tvoj svijet. Bez snova je, za tebe, veoma teško živjeti. Upravo zbog toga i nijesu često korišteni iznenadni i direktni metodi. Samo su korišteni postepeni metodi. Dobro je, zato, da se zapamti da gradualni metodi nijesu korišteni zbog toga što ima potrebe za postepenim procesima., ti možeš iznenada, upravo sada, skočiti u Realizaciju. Tu ne postoje barijere; nikada i nije bilo nekih barijera. Ti si već Ostvarenje, ti možeš u to skočiti već ovog trenutka. Ali to može izgledati opasno, fatalno. Možda nećeš biti sposoban da to prihvatiš. To će možda biti previše za tebe. Ti si povezan samo sa lažnim snovima. Ti se stvarno ne možeš suočiti sa time; ne sniješ se susresti sa svim time. Ti si biljka iz staklenika: možeš živjeti samo u

svojim snovima. Oni ti pomažu na razne načine. Oni nijesu samo obični snovi: oni su za tebe stvarnost.

Postupni metodi nijesu korišćeni zato što za Realizaciju treba vremena. Realizacija NE TREBA VRIJEME! Ostvarenje uopšte ne treba vrijeme. Realizacija nije nešto što se ostvaruje u budućnosti, a postepenim metodama možeš doći samo u budućnost. Što onda postepeni metodi rade? Oni uopšte ne pomažu da ostvariš Realizaciju: oni ti pomažu da to podneseš. Oni te čine spremnim, jakim da to možeš podnijeti kada se dogodi. Postoje za to sedam načina prema kojim se ti možeš odmah usmjeriti ka Prosvjetljenju. Ali ti nećeš biti sposoban da to podneseš. Ti možeš oslijepiti: previše će biti svjetlosti za tebe. Ili možeš i umrijeti: od previše blaženstva.

Ovo snivanje, duboki san u kojem živimo, kako se može transcendirati? Pitanje je značajno za transcendenciju toga: "Hoćete li nam, molim Vas reći, koji su drugi faktori koji mogu pojedinca učiniti svjesnim dok sanja?" Ja ću sada razmotriti još dva metoda. Jedan metod smo rastumačili još juče, a danas će ova dva metoda biti još lakše objasniti. Jedan od tih metoda je da počnete glumiti, da se počnete pretvarati kao da je čitav svijet samo jedan san. Bilo što da radiš, sjeti se da je to samo san. Dok jedeš, prisjeti se da je ovo samo san. Dok hodaš, prisjeti se da je sve samo san. Dopusti da se tvoj um neprestano prisjeća, dok si budan, da je ovo sve samo san. U tome leži razlog što sve ovo možemo nazvati *maya*, iluzija, san. To nije filozofski argument.

Nažalost, kada je Šankara bio preveden na engleski, njemački i francuski, na zapadne jezike, on je shvaćen kao filozof. Taj stav je izazvao mnoge nejasnoće i pogrešna tumačenja. Na Zapadu žive filozofi - na primjer, Berkli - koji je rekao da je svijet samo san, projekcija našeg uma. Ali to je jedna filozofska teorija. Berkli je to iznio kao jednu hipotezu. Kada je Šankara izjavio da je svijet san, to nije bilo filozofski - nije tu bila neka teorija. Šankara je to iznio u smislu pomoći, kao podršku određenoj meditaciji. A meditacija je ova: ako želiš da se sjetiš dok sanjaš da je ovo san, ti sa time moraš započeti još dok si budan. Kako sada stvari stoje, dok sanjaš, ti se ne možeš prisjetiti da je to samo san. Ti misliš da je to stvarnost. Zašto misliš da je to stvarnost? To se tako shvata jer si čitavoga dana pod dojmom da je sve ovo stvarnost što nam se događa. To je postalo tvoj stav - jedan fiksirani stav. Dok si budan, ti se kupiš: to je stvarnost. Dok si budan, ti jedeš: to je bilo stvarno. Dok si budan, ti razgovaraš sa prijateljima: i to je bilo stvarno. Tokom cijelog dana, cijeloga života, sve što ti misliš, tvoj stav je da

je sve ovo stvarno. To postaje fiksirano, umetnuto. To postaje jedan umetnuti stav uma. Zato se događa dok sanjaš noću da se isti stav nameće: kao da je to stvarno. Zato dopusti da to prvo analiziramo. Mora da postoji neke sličnosti između sna i jave; inače bi ovaj stav bio nešto drugačiji.

Ja vas pogledam. Onda zatvorim oči i uronim u san i tamo vas ponovo vidim. Između ta dva dojma nema neke razlike. Onda kada vas uistinu gledam, što zapravo radim? Vaša slika se reflektuje u mom oku. Ja ne vidim VAS. Vaša slika se ogleda u mom oku, a onda se ta slika transformiše kroz jedan misteriozni proces - još ni nauka nije spremna da to objasni. Ta se slika hemijski transformiše i uskladišti negdje u glavi, ali nauka još nije spremna da otkrije gdje - gdje se zapravo sve ovo odvija. To se ne odvija u oku: oči su samo prozori. Ja vas ne gledam očima. Ja vas gledam KROZ oči. Vi se, dakle, reflektujete u očima. Vi možete biti upravo slika; možete biti stvarni, možete biti i san. Zapamtite, san je trodimenzionalan. Ja mogu prepoznati sliku jer je ona dvodimenzionalna. Snovi su trodimenzionalni pa zato izgledaju nalik vama. A oči ne mogu zaključiti to što gledaju da li je stvarno ili ne. Ne postoji način za presuđivanje: oči ne mogu suditi. Tada se slika transformiše u hemijske talase. Ti hemijski talasi su i električni talasi: oni odlaze negdje u glavu. Još je nepoznato gdje je mjesto gdje se oči susreću sa predmetom gledanja. Upravo sada vizija dopijeva do mene, i onda ona biva rastumačena, onda ja ponovo to preispitam i tek tada to biva primljeno. Tako ja saznajem što se događa.

Ja sam uvijen unutra a vi ste uvijek vani, i tu ne može biti susreta. Zato problem leži u tome da li ste vi stvarni ili samo san. Upravo ovog trenutka ne postoji način da se odgonetne da li smo mi sada samo san ili java. Dok me slušaš, kako možeš znati da me stvarno slušaš - da ne sanjaš? Ne postoji način za to. Upravo zbog toga, tvoj stav koji nosiš tokom cijeloga dana unosiš i u san. A dok sanjaš, to primaš kao stvarnost.

Pokušaj da učiniš suprotno: na to je Šankara mislio. On je rekao da je sav svijet samo jedna iluzija, rekao je da je cio svijet samo san - zapamti to. Ali mi smo glupi, mi smo tupasti. Ako Šankara kaže: "Ovo je san", mi onda pomislimo, čemu onda potreba da se bilo što radi, da se bilo što preduzme u našem životu? Ako je ovo samo san, onda nema potrebe ni da jedemo. Čemu taj napor da jedemo ako mislimo da je sve ovo samo san? Nemojte jesti! Ali se sjetite - onda kada budete gladni pomislite da je i to san. Ili jedite, i kada osjetite da ste jeli previše, sjetite se, ovo je san.

Šankara nije govorio da mijenjaš snove, zapamti; jer napor da se izmijene snovi je, takođe, lažno utemeljen na vjerovanju da je sve ovo stvarno; inače, ne bi bilo potrebe da se išta mijenja. Šankara je rekao da je sve san, da je svaki slučaj samo san. Zapamti ovo: nemoj ništa preduzimati da to promijeniš. Samo se toga prisjećaj neprestano. Pokušaj da se neprekidno za tri nedjelje sjećaš da je sve samo san što ti se događa i što radiš. U početku je to veoma teško. Ti ćeš uvijek iznova zapadati u stare navike uma: ti ćeš uvijek počinjati da misliš kako je sve ovo stvarno. Ti ćeš morati stalno da opominješ sebe kako je sve ovo samo san. Ako za tri nedjelje budeš mogao da nosiš taj stav u sebi, tada će se dogoditi da ćeš u petoj ili šestoj nedjelji, i dok budeš spavao, moći da zaključiš kako je sve to ipak samo san. To je jedan način da se prodre u snove svjesno, da se u snove uđe sa sviješću. Ako se možeš sjetiti noću dok sanjaš da je to samo san, tada tokom dana nećeš trebati nikakvi napor da se prisjetiš da je i to samo san. Ti ćeš to tada znati.

U početku, dok budeš ovo praktikovao, to će biti kao da se upinješ da vjeruješ. Ti počinješ sa nekom vjerom da "ovo je san". Ali ako se mogneš noću sjetiti da je to san, to će postati stvarnost. Onda ćeš ujutro, kada budeš ustao, biti lišen dojma da si spavao: ti ćeš tada osjetiti kako si se samo prenuo iz jednog sna u drugi. Tada će to postati stvarnost. A ako svih dvadeset i četiri sata dnevno postaneš svjestan snova, ako to budeš mogao osjetiti i sjetiti se toga, ti ćeš tako stati u svoje središte, naći ćeš svoj centar. Tada će tvoja svijest postati nalik strijeli sa dvije oštrice. Ti ćeš osjetiti snove, i ako ih budeš mogao dojmiti kao snove, ti ćeš tada moći osjetiti i sanjara, onoga koji sanja - subjekt. Ako snove prihvatiš kao stvarnost, onda nećeš moći osjetiti subjekt. Ako je film bio tako stvaran, ti si zaboravi sebe. Kada se film zaustavi i ti zaključiš da to nije bila stvarnost, tvoja će stvarnost tada izbiti - probiti se. Ti ćeš tada moći osjetiti sebe: to je jedan način.

Drugi način je jedan od najstarijih indijskih metoda. Zbog toga smo mi insistirali na tome da je svijet nestvaran. Mi uopšte to nijesmo shvatali filozofski; mi nijesmo tvrdili da je ova kuća nestvarna pa da možemo proći kroz njene zidove. Mi nijesmo to mislili! Kada smo rekli "ova je kuća nestvarna" to je bilo sredstvo. To nije bio neki argument protiv kuće. Zato je Berkli objavio da je čitavi svijet san.

Jednog dana, rano ujutro, on je šetao sa dr Džonsonom. Taj doktor je bio teški realist zato mu je Berkli i rekao: "Da li si čuo moju teoriju? Ja upravo radim na tome: ja osjećam da je

čitavi svijet nestvaran. Ne može se dokazati da je ovaj svijet stvaran. A teret dokazivanja će biti na onima koji će tvrditi da je svijet stvaran. Ja kažem da je nestvaran - baš kao i san!"

Džonson nije bio filozof, ali je imao jedan veoma dosljedan logički um. Bili su upravo na ulici za jutarnje šetnje - na jednoj usamljenoj ulici. Džonson tada uze jedan ovekći kamen sa ulice i njime udari Berklija po nozi. Krv izbi iz noge, a Berkli počeo urlati od bola. Džonson ga upita: "Zašto vrištiš? Ako je i kamen samo san, zašto onda vrištiš? Bilo što da kažeš, ti ipak vjeruješ u realnost tog kamena. Ono što govoriš je jedno, a realnost je sasvim nešto drugo, i suprotno od toga. Ako je tvoja kuća samo jedan san, gdje ćeš se onda vratiti posle šetnje? Ako je tvoja supruga samo san, ti je više nećeš sresti." Realisti uvijek raspravljaju na ovaj način, ali oni ne mogu raspravljati sa Šankarom jer on nije to postavio kao filozofsku teoriju. To ništa ne govori o realnosti; to ništa ne dokazuje o univerzumu. Zapravo, to je samo sredstvo da se promijeni tvoj um - da se promijeni jedna osnovna utemeljena dogma kako bi ti potom mogao gledati na svijet sa drugim očima - sasvim drugačije - na drugačiji način. To je taj problem - stalni problem i za indijski um, jer je za indijski um sve samo sredstvo za meditaciju. Mi se uopšte ne brinemo da li će to biti istinito ili ne. Mi smo samo zainteresovani za preobražaj čovjeka.

To je sasvim suprotno od zapadnjačkog uma. Kada oni postavljaju teoriju, oni su dosljedni tome bilo to istinito ili ne, bilo da se to može dokazati logički ili ne. Kada mi nešto izložimo, mi nijesmo zainteresovani za istinu o tome, mi smo zainteresovani za njenu svrsishodnost; mi se interesujemo za njen kapacitet, mogućnosti, za njene moći u transformisanju čovjeka, u preobražaju ljudskog uma. To može biti istinito, može biti i neistinito. Zapravo, to i nije bitno. Bitno je sredstvo. Ja vidim cvijeće svuda naokolo. Kada ujutro sunce izađe, sve je predivno, a ti nijesi nikada bio vani, i nijesi nikada vidio cvijeće, i nijesi nikada vidio jutarnje sunce. Ti nikada prije nijesi vidio plavo nebo; ti i ne znaš koja je to ljepota. Ti si živio u zatvoru. Ja želim da te izvedem napolje; želim da te izvedem napolje i postavim pod otvorenim nebom kako bi mogao susresti to cvijeće. Kako da to postignem?

Ti uopšte ne poznaješ cvijeće. Ako bih ja počeo govoriti o cvijeću, ti bi pomislio kako sam ja lud, kako ovdje nema nikakvog cvijeća. Ako bih počeo govoriti o jutarnjem suncu, ti bi pomislio: "On je fantasta. Njemu se sve pričinjava. On samo vidi snove i neka čudna providenja. On je pjesnik." Ako počnem govoriti

o otvorenom nebu, ti ćeš se smijati. Ti ćeš se početi smijati, jer gdje je tu otvoreno nebo? Ovdje samo postoje zidovi svuda oko nas. Što onda da radim? Ja moram izmisliti neko sredstvo koje će te pokrenuti, i koje ćeš ti moći razumjeti, sredstvo koje će te izvući van. Zato ću ja reći da je kuća u plamenu i počecu trčati. To će biti podsticajno za tebe: ti ćeš početi trčati za mnomo vani. Tada ćeš shvatiti da je ono što sam ti govorio ni istinito ni lažno. To je bilo samo sredstvo. Tada ćeš ti susresti cvijeće, i onda ćeš mi moći oprostiti.

Buda je to radio, Mahavira je to radio, i Šiva je to radio, Šankara je to radio. Mi smo im to posle oprostili. Mi smo im uvijek opraštali jer smo znali što su oni postigli sa nama. I tada smo shvatili da je bilo izlišno da raspravljamo o tome sa njima jer to, zapravo, i nije bilo pitanje za raspravu. Vatre nije bilo nigdje ali mi nijesmo mogli to razumjeti, mi nijesmo razumjeli taj jezik. Bilo je i cvijeća, ali mi nijesmo mogli razumjeti govor cvijeća. Njihov jezik, njihovi simboli su bili beznačajni za nas. Zato je to jedan od pristup tome, jedan način. Postoji i još jedan drugi metod koji je suprotan ovome. Prvi metod čini jednu stranu medalje, a drugi metod čini drugu stranu medalje. Jedan je da se počne osjećati, sjećati se da je sve san. Drugi je takav da se ništa ne treba misliti o svijetu, već da se samo ide ka prisjećanju da: TI SI.

Gurdžijev je koristio drugi metod. Taj drugi metod je došao od sufija, iz sufi tradicije, iz islama. Oni su na tome radili veoma duboko. Zapamti "Ja sam" - bilo što da radiš. Ti piješ vodu, jedeš svoj obrok: prisjećaj se "Ja sam". Jedi i prisjećaj se "Ja sam, ja sam." Nemoj to zaboravljari! To je teško jer ti već misliš da znaš ko si. Čemu onda potreba za prisjećanjem da si to ti? Ti se nikada toga ne sjećaš, ali to je veoma, veoma moćna tehnika.

Kada hodaš sjeti se "Ja sam". Neka šetnja tu bude, tvoj hod; nastavi da hodaš. Ali i dalje nastoj da budeš neprestano fiksiran u to "Ja sam, ja sam, ja sam". Nemoj zaboravljati na to. Ti me slušaš: upravo to radi sada. Ti slušaš moje riječi: nemoj biti previše stopljen, uključen, poistovjećen. Bilo što da govorim, prisjeti se, uvijek se sjećaj. Slušanje je tu, riječi su tu, neko govori, ti si tu - "Ja sam, ja sam, ja sam": neka to "Ja sam" bude stalni faktor osvješćavanja. To je veoma teško. Ti se bez prekida ne možeš sjećati ni jedan minut. Pokušaj to. Stavi časovnik ispred sebe i gledaj kazaljke koje se pokreću. Jedna sekunda, dvije, tri sekunde - gledaj u to. Radi dvije stvari: gledaj pokret kazaljke koja pokazuje sekunde i nastoj da se neprestano prisjećáš "ja sam, ja sam". U svakoj sekundi se sjeti toga.

Za pet ili šest sekundi ćeš osjetiti da si već zaboravio. Iznenada ćeš otkriti kako su mnoge sekunde u međuvremenu prošle, a ti se nijesi sjetio da si ti tu. Čak je veliko čudo sjetiti se toga i za jedan minut. A ako se toga možeš bez prestanka prisjećati tokom jednog minuta, onda je to tehnika za tebe. To tada treba da koristiš. Kroz tu tehniku ćeš biti u mogućnosti da odeš iza snova i da spoznaš da su snovi samo snovi.

Kako to djeluje? Ako bi se tokom čitavog dana mogao prisjećati sebe, tada bi to prodrijele i u tvoj san. I dok budeš sanjao neprestano ćeš se sjećati sebe. Ako se možeš sjetiti toga "Ja sam" tokom svog sna, iznenada će taj tvoj san postati samo san. Tada te san neće moći prevariti. San se tada neće doživjeti kao stvarnost. To je mehanizam: san se osjeća nalik stvarnosti jer ti tada gubiš prisjećanje sebe: ti gubiš ono "Ja sam". Ako ne postoji prisjećanje sebe, ta stvarnost, nazovi stvarnost, je samo jedan san. U tome leži razlika između snivanja i stvarnosti. Za jedan meditativni um ili za nauku o meditaciji, to je jedina razlika. Ako ti "jesi", onda je sva stvarnost samo san. Ako ti "nijesi", onda snovi postaju java.

Nagardžuna je rekao: "Sada ja jesam, a svijet nije. Dok me nije bilo, svijet je bio stvaran. Samo pojedinac može bitisati." To ne znači da je svijet nestao. Nagardžuna nije govorio o ovom svijetu. On je govorio o svijetu sna, o svijetu snivanja. Ili ti možeš postojati ili će snovi postojati. Oboje ne može egzistirati. Zato je prvi korak da se neprekidno prisjećaš "Ja sam"; jednostavno, "Ja sam". Nemoj govoriti mantru "Ram", nemoj govoriti "Shyam". Nemoj koristiti nikakvo ime jer ti nijesi to. Samo koristi "ja sam". Pokušaj da to radiš u bilo kojoj aktivnosti, a potom to oslušni. Što svijet bude stvarniji unutar tebe, to će sve nestvarniji biti oko tebe. Stvarnost postaje "Ja", a svijet biva nestvaran. Svijet je stvaran, ili si ti stvaran, ili je ono "Ja" stvarno. Oboje nikako ne mogu biti stvarni. Ti osjećaš kako si sada samo san. Tada je svijet stvaran. Promijeni taj stav, promijeni taj naglasak. Budi stvaran, onda će ti svijet postati nestvaran.

Gurdžijev je koristio neprestano ovaj metod. Njegov prvi učenik P.D. Ospenski je izjavio da je Gurdžijev radio sa njim pomoću ove metode. On se neprekidno za tri mjeseca prisjećao "Ja sam, ja sam, ja sam", a posle tri mjeseca je sve stalo. Misli, snovi, sve je stalo. Samo je jedan ton ostao unutra nalik vječnoj muzici: "Ja sam, ja sam, ja sam, ja sam." Ali to tada više nije bio neki napor. To je postala jedna spontana aktivnost koja je sama donosila to "Ja sam". Tri mjeseca je tako Ospenski boravio u kući i praktikovao tu tehniku. Jednoga dana ga je Gurdžijev pozvao da izađe vani sa njim. Oni su

tih dana boravili u ruskom gradiću Tiflisu. Gurdžijev ga je pozvao, i oni su izašli na ulicu. Potom je Ospenski napisao u svom dnevniku: "Tada sam po prvi put razumio ono što je Isus govorio da je čovjek uspavan. Čitavi grad mi je tada djelovao uspavano. Ljudi su se kretali kao u snu; prodavci su nudili robu pospano; kupci su kupovali spavajući. Čitav grad je bio uspavan. Pogledao sam Gurdžijeva: samo je on bio budan. Čitav grad je bio uspavan. Svi su bili ljutiti, tukli su se, voljeli se, kupovali, prodavali, radili, sve."

Ospenski tada reče: "Sada mogu vidjeti njihova lica, njihove oči: oni su bili uspavani. Oni nijesu bili tu. Njima je nedostajao njihov unutarnji centar; on nije bio tu." Ospenski je tada rekao Gurdžijevu: "Ja više ne želim da dolazim ovdje. Što se dogodilo sa ovim gradom? Svi mi izgledaju pospano, drogirano."

Gurdžijev mu na to odgovori: "Ništa se nije dogodilo sa ovim gradom. Sa tobom se nešto dogodilo. Ti si bio drogiran. Grad je ostao isti. To je isti grad kojim si se kretao prije tri mjeseca. Ti nijesi mogao uočiti da su ljudi uspavani jer si i ti bio uspavan. Sada ti to sve možeš vidjeti jer si postigao određeni kvalitet svijesti. Tri mjeseca praktikovanja "Ja sam", ti ćeš postati nešto svjesniji. Dio tvoje svijesti će otići iz sna. Zbog toga ćeš moći uočavati kako su drugi uspavani, tupi, agresivni; kao da su drogirani, hipnotisani."

Ospenski reče: "Ja ne mogu shvatiti taj fenomen - da su svi uspavani! Sve što rade, oni za to nijesu odgovorni. Oni to nijesu! Kako oni mogu biti odgovorni?" Potom se on vratio i upitao Gurdžijeva: "Što je ovo? Da li sam ja obmanut? Jesi li mi ti nešto uradio kako bih ja mogao vidjeti da je čitav grad uspavan? Ja ne mogu vjerovati svojim očima."

Ovo se događa svima. Ako se možeš prisjetiti sebe, ti ćeš spoznati da se niko ne trudi da se prisjeća sebe i zato se i ponašaju na taj način. Čitavi svijet je uspavan. Ali počni sa time dok si budan. Bilo kog trenutka da se sjetiš, počni sa "Ja sam". Ja ne kažem da ti treba da ponavljaš te riječi "Ja sam", zapravo to mora biti određeni osjećaj. To ne smiju biti riječi. Kada se kupaš, osjeti da si to ti, da "Ja sam". Zapamti, nijesam ti rekao da trebaš verbalno da ponavljaš "Ja sam". Ti to možeš ponavljati i verbalno, ali to neće donijeti svjesnost. Ponavljanje može čak proizvesti još više pospanosti. Postoji mnogo ljudi koji su ponavljali mnoge stvari, mnoge riječi. Oni su ponavljali "Ram, Ram, Ram", a ako su to oni ponavljali bez uključivanja svijesti to ponavljanje će postati droga, hipnoza. Oni, zaista, mogu spavati dobro pomoću toga.

Zbog toga je Maheš Jogi imao puno uspjeha na Zapadu: on je dao mantru za ponavljanje. A na Zapadu je dobar san postao jedan od ozbiljnijih problema, dobar san je postao prava rijetkost u savremenom svijetu. San je postao sasvim poremećen. Prirodni san je skoro nestao. Sada se samo putem trankvilajzera, pomoću sredstava za smirenje i droga može dobro spavati. Inače, drugačije je nemoguće dobro spavati. To je razlog Maheš Jogijevo uspjeha: ako neprestano budeš ponavljao jedno isto, to ponavljanje će ti dati dubok san; to je sve.

Tako takozvana transcendentalna meditacija nije ništa drugo do psihološki trankvilajzer, smirujuće sredstvo. To nije ništa - samo način smirenja. To pomaže, ali to pomaže samo za dobar san - ne za meditaciju. Ti pomoću nje možeš dobro spavati, to je sve. Nešto više mirnoga sna ćeš dobiti. To je dobro, ali to nije i meditacija. Ako ponavljaš neprestano jednu istu riječ ili sklop riječi, to će prouzrokovati izvjesni dojam omamljenosti, dosade - a dosada je dobra za san.

Stoga je bilo što monotono, što se ponavlja, korisno za dobar san. Dijete u majčinoj utrobi spava neprekidno devet mjeseci. Da li znaš razlog za to? Razlog je u onom neprekidnom "tik-tak, tik-tak", kucanju majčinog srca. Tu je stalno prisutan jedan monotoni otkucaj - otkucaj srca. To je jedna od najmonotonijih stvari na svijetu. Sa tim istovjetnim kucanjem, koje se stalno ponavlja, dijete biva drogirano, biva dovedeno u stanje pospanosti. Zbog toga, uvijek kada dijete zaplače, kada počne vrištati, stvarati probleme, majka stavi njegovu glavu na njena prsa kako bi mogao osjetiti damare njenoga srca. Ono potom odmah biva zadovoljeno i utone u dubok san. To je ponovo usled djejtva otkucaja majčinog srca. Ono tako ponovo biva dio majčine utrobe. Upravo zbog toga, čak i u zrelim godinama, ako tvoja supruga ili voljena stavi tvoju glavu na njene grudi, ti ćeš se početi osjećati uspavanim usled tog monotonom udara njenog srca. Zato psiholozi sugerišu, ako ne možeš zaspati, da se koncentrišeš na rad sata. Samo se koncentriši na rad sata: "tik-tak, tik-tak"; to je što i ponavljanje damara srca; tako ćeš brzo zaspati. Sve što se monotono ponavlja može pomoći.

Ali ovo "Ja sam", prisjećanje na sebe, nije verbalna mantra. Tome nije cilj da se verbalno ponavlja. Osjeti to! Budi senzitivn prema svom biću. Kada dotakneš nečiju ruku, nemoj samo doticati njegovu ruku, osjeti i svoj dodir. Osjeti i sebe - da si i ti u tom dodiru, sasvim prisutan. Dok jedeš, nemoj samo jesti: osjećaj i sebe dok jedeš. To osjećanje, ta senzitivnost, mora se probiti što je

moguće dublje u tvoj um. Jednoga dana ćeš se iznenada probuditi u svom centru, po prvi put ćeš funkcionisati kako treba. A tada će ti sav svijet postati sličan snu. I ti ćeš tada znati da je tvoje snivanje samo san. A kada to budeš mogao spoznati, snovi će tada nestati. To se nastavlja samo zbog toga što se san doživljava kao stvarnost. To će prestati ako se bude osjetilo da je to nestvarno. Kada jednom snovi prestanu da se odvijaju u tebi, ti ćeš postati drugi čovjek. Onaj stari čovjek će nestati; onaj pospani sanjar je otišao. To biće koje si nekada bio, više nijesi. Tek tada, po prvi put, ti bivaš svjestan. Po prvi put, u čitavome svijetu koji je uspavan, ti se budiš. Ti postaješ Buda, Probudeni.

U ovakvom buđenju nema ojađenosti. Posle ovakvog buđenja više nema smrti. Uz ovakvo buđenje više nema straha. Ti tako postaješ po prvi put slobodan od svega. Biti slobodan od pospanosti, biti slobodan od snova je i biti slobodan od svega. Ti tako dotičeš slobodu. Mržnja, gnjev i pohota tako nestaju. Ti postaješ samo ljubav. Ne samo da voliš: ti tako postaješ sama ljubav.

Još jedno pitanje, a to je upravo jedno isto pitanje: *"Ako smo mi svi samo glumci u komadu koji je već napisan, kako meditacija uopšte može promijeniti nas ukoliko u tom istom komadu nije upisano i to da ćemo se promijeniti posredstvom nje u određenom trenutku? A ako jedno takvo poglavlje već čeka da bude ispunjeno, zašto onda meditirati? Čemu onda svi ti napori?"*

To je jedno isto: to sadrži jednu istu zabludu. Ja nijesam govorio da je sve predodređeno. Ja nijesam ovo predlagao kao teoriju za objašnjenje univerzuma. To je samo sredstvo. U Indiji se oduvijek radilo sa ovakvim sredstvima sudbine. To ne znači da se sa ovim sve predodređuje. To uopšte ne znači! Jedini razlog što predlažem ovo, leži u tome: ako ti prihvatiš da je sve predodređeno, sve će tada postati san. Ako ti tako stvari primiš, ako u to vjeruješ - da je sve već upisano, predodređeno, da ćeš ti, na primjer, umrijeti određenoga dana - SVE će tada postati samo jedan san. To nije predodređeno, nije uopšte fiksirano! Niko nije tako posebno zainteresovan za tebe, a univerzum je potpuno nesvjestan tebe kada umireš. To je tako nebitna stvar. Tvoja smrt je irelevantna za univerzum. Nemoj umišljati da si ti tako značajan da je i univerzum predodredio dan tvoje smrti - vrijeme, minute, trenutak - ne! TI NIJESI centar. Za univerzum uopšte nije bitno da li ti postojiš ili ne.

Ali takva jedna zabluda počinje da djeluje u tvom umu. To je stvoreno u tvom djetinjstvu, i to je tako postalo nesvjesno.

Dijete se rodi. Ono ništa ne može dati svijetu već ono mora da uzme mnogo toga iz svijeta. Ono ne može odgovoriti, ono ništa ne može vratiti. Ono je tako nemoćno - upravo bespomoćno. Ono treba hranu, treba ljubav, njegu, treba zaštitu, treba tvoju toplinu. Sve mu se mora obezbijediti. Dijete je rođeno sasvim bespomoćno - posebno je to izraženo kod čovjekovih potomaka. Nijedna životinja nije tako bespomoćna kao dijete. Zbog toga životinje ne moraju stvarati porodicu. Nema potrebe za tim! Ali čovjekov potomak je tako bespomoćan, tako nesposoban za opstanak da ne može opstati bez majčine pomoći i zaštite, bez podrške oca, porodice, društva. Ono ne može bitisati samo. Ono bi umro odmah. Ono je tako ovisno o svojoj okolini. Ono treba ljubav, ono treba hranu, treba mnogo toga, i ono će i tražiti sve to. A majka će biti ta koja će ga time snabdijevati, otac je taj koji će ga štiti, porodica će o njemu brinuti. Tako to dijete počinje da zamišlja da je centar svijeta. Sve mu se pruža i omogućuje; ono je tu samo da zapovijeda. Dovoljno je samo da naredi: nikakav drugi napor mu nije potreban.

Tako dijete počinje da zamišlja kako je ono središte svega, i kako se sve okreće oko njega. Čitava egzistencija mu izgleda kao da je stvorena samo za njega. Čitava Egzistencija je čekala da se on pojavi i da počne izvoljevati. I sve će mu biti ispunjeno. Nužnost je da mu sve težnje budu ispunjene; inače bi ono umrlo. Ali takve nužnosti postaju veoma opasne. Ono raste sa tim stavom "Ja sam centar". Vremenom će tražiti i više. Dječji zahtjevi su veoma jednostavni: oni se mogu lako ispuniti. Ali kako on raste, njegovi zahtjevi postaju kompleksniji. Nekada neće biti mogućnosti da mu se udovolji, da mu se pruži to što traži. Nekada će to biti apsolutno nemoguće. On će tražiti da mu se mjesec spusti, ili nešto tome slično.

Što dijete više raste njegovi zahtjevi su sve veći, kompleksniji, teško ostvarivi. Frustracije se počnu javljati kada dijete posumlja da je varano. Ono je već primilo za sigurno da je centar svijeta. Problemi će se tada pomalo početi ukazivati i ono će morati shvatiti da mora sići sa trona. Ono se mora spustiti na zemlju. Kada postane punoljetan, on će sasvim biti razuvjeren. Tek tada će spoznati da nije centar svega. Ali duboko u njegovom umu još će biti nečega što će sumnjati da je on ipak centar oko koga se sve okreće.

Dolaze mi ljudi sa pitanjima da li je sudbina predodređena. Oni zapravo pitaju jesu li oni ipak tako značajni, bitni za univerzum, da bi se njihova sudbina morala prethodno upisati.

"Koja je svrha mog bitisanja?" - pitaju oni. "Zašto sam stvoren?" Te djetinje besmislice da si ti centar, stvaraju ovakva pitanja: "Sa kojom svrhom sam ja stvoren?" Ti treba da shvatiš da nijesi stvoren sa nekom svrhom. I to je dobro što nijesi stvoren za neku svrhu; inače bi bio samo mašina. Mašine se stvaraju za određenu svrhu, namjenu. Čovjek se nije rodio za određenu namjenu. Čovjek je samo jedno prelivanje, stvaralačko ispoljavanje. Sve je tako jednostavno. Cvijeće je tu, zvijezde su tu i ti si tu. Sve je samo jedno ispoljavanje, prelivanje, radost, slavlje Egzistencije bez ikakve svrhe.

Ali ta teorija sudbine, predodređenosti, upisanosti svega što će biti, stvara probleme jer mi to tada primamo kao teoriju. Mi pomišljamo kako je sve određeno, ali ništa nije određeno. Zapravo, ove tehnike koriste to samo kao sredstvo. Kada kažemo da je sve predodređeno, tu nema cilja da ti se nametne kao neka teorija. Svrha je ova: ako život primiš kao dramu, nešto što je predodređeno, tada će to postati san. Na primjer, ako bih ja unaprijed znao da ću ovog dana, ove noći govoriti pred vama, da će biti određeno koje ću riječi reći, da neću moći izmijeniti nijednu riječ, da neću moći dodati nijednu novu riječ, tada se ja iznenada udaljavam od cijelog ovog procesa, jer ja više nijesam taj koji je ishodište takve akcije. Ako bi sve bilo predodređeno, ako bi svaka riječ bila data od univerzuma, od Božanstva ili bilo kog drugoga, onda ja više nijesam ishodište toga. Tada ja mogu postati samo promatrač - jedan običan posmatrač sa strane.

Ako prihvatiš život kao nešto što je već upisano, ti onda to možeš posmatrati. Ti onda nijesi u to umiješan. Ako si gubitnik, to je predodređeno; ako si uspješan, i to je određeno. Ako je oboje predodređeno, oboje tada biva od iste vrijednosti - istovjetno. Tada je jedno te isto biti Ravana ili biti Ram: sve je određeno. Ravana ne mora osjećati krivicu, Rama se ne mora osjećati nadmoćnijim. Sve je već određeno. Ti si samo glumac. Ti samo stojiš na pozornici i igraš svoju određenu ulogu. Da bi omogućili da vidiš da samo igraš neku ulogu, da bi mogao uvidjeti da se ti samo ponašaš prema već određenim običajima koje moraš da slijediš, da bi ti ukazali na to osjećanje kako bi mogao to prevazići, kako bi mogao to transcendirati, ove tehnike služe kao sredstvo. To će biti veoma teško jer smo se već previše odomaćili u razmišljanju o sudbini kao teoriji, već i kao zakonu. Mi ne možemo shvatiti da ove stavove zakona i teorije uzmemo kao sredstvo.

Ja ću ti to razjasniti. Za to je potreban jedan primjer. Ja sam bio u gradu. Jedan čovjek mi je došao: bio je muhamedanac. Ali

ja to nijesam znao, nijesam bio o tome obaviješten. On je bio obučen tako da je izgledao kao hindus. I ne samo da je izgledao kao hindus već je i govorio nalik hindusima. On nije bio muhamedanski tip. On mi je postavio jedno pitanje. Rekao je: "Muhamedanci i hrišćani tvrde da postoji samo jedan život. Hindusi, budisti i džaini, međutim, tvrde da postoje mnogi životi - postoji dugi niz života na putu do Oslobođenja. Što vi na to kažete? Ako je Isus bio prosvijetljeno biće, on je to morao znati. Ili, ako su Muhamed i Mojsije bili prosvijetljeni, oni su to morali znati, takođe. Morali su znati da nam nije dat samo jedan život već mnogo života. A ako vi kažete da su oni u pravu, što je onda sa Mahavirom, Krišnom, Budom i Šankarom? Jedna stvar je sigurna, svi oni ne mogu biti Prosvijetljeni. Ako je hrišćanstvo u pravu, onda Buda nije u pravu, onda Krišna nije u pravu, Mahavir nije u pravu. A ako su, pak, Mahavir, Krišna i Buda u pravu, onda su Muhamed, Isus i Mojsije grijeshili. Zato mi recite, molim vas, jer sam veoma zbunjen; ja sam u nekoj zbrci kada je to u pitanju. Oboje ne može biti ispravno. Kako oboje može biti u redu? Ili ima više života ili ima samo jedan život. Kako oboje može biti ispravno?" On je bio jedan veoma inteligentan i obrazovan čovjek, pa mi reče: "Ti ne možeš izbjeći odgovor, zato mi reci kako je oboje ispravno. Oboje ne može biti u redu."

Ja mu na to odgovorih: "To i ne treba da bude tako. Tvoj pristup tome je sasvim pogrešan. Nema potrebe za takvim gledanjem na stvari. To su samo sredstva, oboje su samo sredstva. Niti su u redu, niti su pogrešna. Oboje su samo sredstva." On nije nikako mogao da pojmi što ja podrazumijevam pod sredstvom. Muhamed, Isus i Mojsije su govorili o jednom tipu uma, a Buda, Mahavir i Krišna su govorili o drugačijem umu. Oni su zaista bili dva izvorišta religije - hinduističkog i jevrejskog. Tako sve religije rođene u Indiji, sve religije proizišle iz hinduizma, vjeruju u ponovno rođenje, vjeruju da ima puno života, a sve religije koje su rođene iz hebrejskog razmišljanja - Muhamedanstvo, hrišćanstvo - oni vjeruju u samo jedan život. To su dva različita izuma, dva različita sredstva. Pokušaj da to razumiješ.

Pošto je naš um usmjeren, mi stvari primamo kao teorije, ne kao sredstva. Zato su mi mnogo puta ljudi dolazili sa pitanjem: "Jednoga dana kažeš da je ovo u redu, drugoga dana kažeš da je ono u redu, a oboje ne može biti ispravno." Naravno, oboje ne može biti ispravno, i niko nije ni rekao da je oboje ispravno. Ja uopšte ne brinem o tome koje je ispravno a koje je pogrešno. Mene samo zanima koje sredstvo ima uspješno djejestvo. U Indiji su,

recimo, koristili izum o mnogim životima. Zašto? Za to postoje mnogi razlozi. Sve religije nastale na Zapadu, posebno dogme proizišle iz hebrejskog poimanja - sve su to bile religije siromašnih slojeva. Njihovi proroci su bili nepismeni ljudi: Isus je bio nepismen, muhamed je bio nepismen, kao i Mojsije. Svi su oni bili nepismeni, neobrazovani ljudi koji su se obraćali isto tako neobrazovanim i siromašnim ljudima. Oni nijesu bili bogati. A za siromašnog čovjeka je jedan takav život i previše. On u takvom životu oskudijeva, pati i umire. Ako bi mu rekao da će živjeti mnogo života, da mora proći kroz niz takvih života, da mora proći točak od hiljadu i jednog takvog života, taj jadni i siromašni čovjek bi bio posve frustriran. "Što ti govoriš?" siromah ga upita. "Jedan ovakav život je dovoljan. Nemoj mi govoriti o mnoštvu života na neprekidnom nizu. Nemoj mi to govoriti. Daj nam raj odmah posle ovog i ovakvog života." Bog bi zaista bio stvaran ako bi se mogao dosegnuti posle jednog ovakvog života.

Buda, Mahavir i Krišna su govorili pred veoma bogatim ljudima. Danas je to teško razumjeti jer se čitavi točak poimanja okrenuo. Sada je Zapad bogat, a Istok siromašan. Onda je Zapad bio siromašan, a Istok veoma bogat. Svi hindu *avatari*, svi džainistički *teerthankari* (svjetski Učitelji), sve Bude (Probuđeni) su bili prinčevi, poticali su iz kraljevskih porodica. Oni su bili obrazovani, kultivisani, učeni i odgajani u svakom smislu. Ti ne možeš više profiniti Budu. On je već sasvim profinjen, kultivisan, obrazovan. Ništa mu se ne može pridodati. Čak iako bi i Buda danas bio ovdje, ništa mu se ne bi moglo pridodati. Tada su oni govorili pred publikom koja je bila bogata. Ali zapamti, za bogataše postoje drugi problemi. Za bogato društvo je zadovoljstvo beznačajno: raj za njih nema vrijednosti. Za siromahe je raj veoma značajan. Ako neko društvo živi u blagostanju, kao u raju, raj im tada biva beznačajan. Zato ti i ne možeš njima preporučiti to. Ti ne možeš u njima razviti neki poriv za rajem: oni su već to ostvarili - i već im je dosta toga; postalo im je dosadno. Zato Buda, Mahavir i Krišna nijesu govorili o raju. Oni su govorili o slobodi. Oni nijesu govorili o svijetu blagostanja. Oni su govorili o transcendentnom svijetu gdje neće biti ni bola ni zadovoljstva. Isusov raj se nikako ne bi dojmio njima. Oni su već bili u tome.

I drugo, za bogate ljude pravi problem predstavlja dosada, dokolica. Za siromaha je zadovoljstvo neko onećanje za budućnosti. Za siromaha, patnja predstavlja problem. Za bogataša,

patnja nije problematična. Za njega je dosada problem. Njemu su već dosadila sva zadovoljstva i blagodeti. Zato su Mahavir, Buda i Krišna iskoristili tu njihovu dosadu i dokolicu i rekli im: "Ako ne budeš ništa radio, ti ćeš se morati iznova roditi. Ti ćeš se kretati u tom krugu beskonačnih rođenja. Zapamti, ovaj isti život će ti se ponoviti. Isti ugodaji će te čekati: isti seks, isto bogatstvo, ista hrana, iste palate; hiljadu i jedan put ćeš se morati vraćati na istu stazu. Okrećaćes se u krug."

Za bogate ljude, koji su upoznali sva zadovoljstva, ovo nije uopšte dobro, to ponavljanje im ne liči na dobro. Za njih je osnovni problem ponavljanje istog. Oni od toga pate. Oni se nadaju i iščekuju nešto novo, i zato su im Mahavir i Buda govorili: "Ne postoji ništa novo. Ovaj svijet je star. Nema ničeg novog pod ovim nebom. Sve je staro. A ti si već prije sve to okusio, okusio si sve užitke, i sada se sve to samo ponavlja. Ti si u krugu, krećeš se u krug. Idi iza toga; iskoči iz svega toga, oslobodi se točka života." Zato, ako uspiješ da bogatom čovjeku stvoriš uslove ili ponudiš sredstva za prevazilaženje dosade, tek tada ćeš moći da ga zainteresuješ za meditaciju. Ako, pak, siromašnom čovjeku govoriš o dosadi, to je za njega besmislica. Siromašni čovjek se nikada ne dosađuje - nikada! Samo se bogataš dosađuje. Siromašnom čovjeku nikada nije dosadno: on uvijek razmišlja o budućnosti. Nešto će se dogoditi, i sve će biti u redu. Siromah treba obećanja, ali ako su obećanja daleko, to mu biva beznačajno. On to treba odmah.

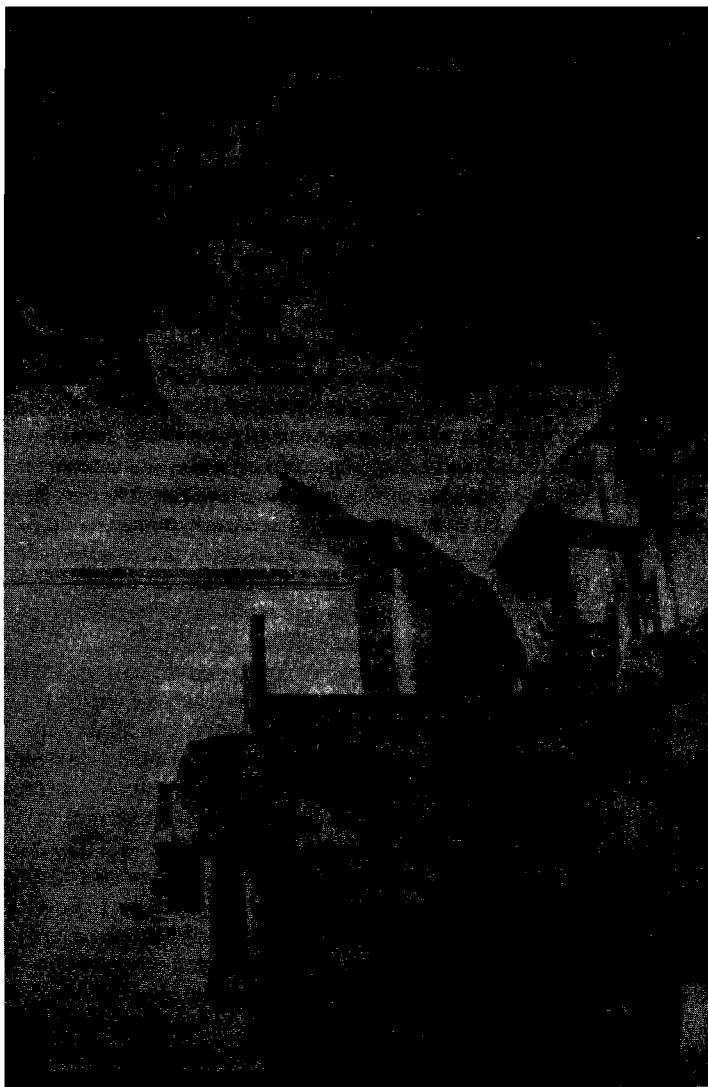
Negdje je zabilježeno kako je Isus rekao: "Za mog života, i za tvog života, ti ćeš vidjeti Kraljevstvo Božje." Ta izjava je ulovila čitavo hrišćanstvo za dvadeset vjekova - jer je Isus rekao: "U TVOM životu, već sada, ti ćeš moći vidjeti Kraljevstvo Božje. A to kraljevstvo još ni do sada nije stiglo, što je on onda mislio? A on je još rekao: "Svijet se bliži sudnjem času, zato nemoj gubiti vrijeme! Kratko je vrijeme." On je još rekao: "Vrijeme je kratko, veoma kratko. Glupo je da gubiš vrijeme. Upravo sada će sav svijet skončati, zato moraš odgovoriti - pokaj se." Isus je stvorio osjećanje konačnosti i urgentnosti kroz koncept jednog, samo jednog, života. On je to znao, ali i Buda i Mahavira su, takođe, znali. Ono što su oni znali nije kazano. Samo ono što su ponudili kao sredstvo je poznato. To je bilo sredstvo za postizanje urgentnosti i nužnosti kako bi se ti mogao pokrenuti.

Indija je bila drevna zemlja, veoma bogata. Tu nije bilo nikakve žurbe za odlučivanjem o budućnosti. Postojao je samo jedan mogućći način da se izazove ta užurbanost, a to je da se stvori što je

moguće više dosade. Ako bi čovjek znao da će se morati ponovo rađati iz života u život, beskonačno, ako bi mu se mogla pridodati beskonačnost ponavljanja životnog toka, on bi odmah došao i postavio pitanje "Kaži mi kako - kako da se oslobodim od ovog točka života? Toga je bilo previše. Ja više tako ne mogu da živim jer sam spoznao sve što se ima znati. Ako se sve ovo mora ponoviti, to će biti košmarno. Ja ne želim da se to ikada više ponovi. Ja želim nešto novo. Tako su Buda i Mahavir rekli: "Ne postoji ništa novo ispod ovog neba. Sve je isto i sve se ponavlja. Ti si se već mnogo života ponavljao, a to ćeš činiti i još mnogo puta u budućnosti. Čuvaj se, stoga, tog ponavljanja. Čuvaj se svoje dosade i iskoči iz toga." Sredstva su različita ali je svrha ista. Skoči! Pokreni se! Preobrazi se! Bilo što da si, preobradi se.

Ako preuzmemo duhovne činjenice i pouke kao sredstvo, onda neće biti protivrječnosti. Tada će i Isus, i Krišma, Muhamed i Mahavir podrazumijevati jedno isto. Oni su samo stvorili različite putanje za različite ljude, različite tehnike za različite umove, drugačije pozive za drugačije stavove, ali to nije razlog da se o tome treba drugačije diskutovati i drugačije objašnjavati. Sva ta sredstva se trebaju iskoristiti, pomoći se njima, preobraziti se pomoću njih i onda ih odbaciti.

Ovoliko za danas.

TEHNIKE ZA OPUŠTANJE

7. oktobar 1972. Bombaj, Indija

SUTRE:

- 1. Dok budeš milovana, dražesna princezo, priđi milovanju kao vječnom životu.*
- 2. Zatvori vrata čula onog trenutka kada te prožmu žmarci. Tada.*
- 3. Kada ležiš ili kada sjediš, omogući sebi da budeš lagan i van domašaja uma.*

Čovjek posjeduje svoj centar ali on živi izvan toga - živi izvan svog centra. To izaziva jednu unutarnju tenziju, stalnu napetost, tjeskobnost. Ti nisi tamo gdje treba da budeš; ti nisi pravilno uravnotežen. Ti si van svoje ravnoteže, a to stanje boravka van svoje ravnoteže, izvan svog centra je osnovni uzrok mentalne napetosti. Ako toga bude previše, ti možeš poludjeti. "Ludak" je onaj koji je otišao "izvan sebe" sasvim. Prosvijetljeni čovjek je upravo sušta suprotnost tog ludaka. Prosvijetljena osoba je centrirana, usredsređena u sebe. Ti si nešto između to dvoje. Ti nisi još sasvim otišao van sebe, a nisi još ni u svom središtu. Ti se upravo krećeš po prostoru jaza. Ponekada se krećeš tako munjevito da odlaziš previše daleko od sebe tako da ima trenutaka kada si trenutačno lud. U gnjevu, u seksu, u bilo čemu što te na trenutak odvodi predaleko od svog središta, ti bivaš nakratko lud. U tom momentu ne postoji bitne razlike između tebe i onog stvarnog ludaka. Razlika je samo u tome što je on stalno u tom stanju, a ti samo povremeno i trenutačno. Ti se možeš vratiti u normalno stanje.

Kada si gnjevan i razljučen, to je vrsta ludila, ali to ne traje stalno. Kvalitativno, tu ne postoji razlike: kvantitativno gledano, tu postoji razlika. Kvalitet toga je isti: ponekada ti dotakneš ludilo, a ponekada bivaš opušten, sasvim relaksiran, kada dotičeš svoj centar. To su pravi trenuci blaženstva. To se događa. I ti si tada nalik Budi ili Krišni, ali samo privremeno, trenutačno. Ti ne možeš ostati tamo. Istina, onog trenutka kada si ostvario svoje, makar i na trenutak, ti si se ipak pokrenuo. To je, ipak, tako kratko i trenutačno da čim ustanoviš da si blažen, to već nestane.

Vi se krećete između te dvije tačke, ali ti trenuci su ispunjeni opasnošću. Ti trenuci su opasni jer ti tada ne možeš stvoriti sliku o sebi, određenu sliku o sebi. Ti tada ne znaš ko si. Ako se stalno krećeš po toj putanji, od ludila do svoje usredsređenosti, ako su ti trenuci stalni, česti, ti nikako ne možeš imati dojam o sebi, ne možeš imati sliku o sebi. Ti ćeš moći imati samo razlivenu sliku o sebi. Tada i ne možeš znati ko si. To je veoma teško. Zbog toga ste vi čak i zabrinuti i uplašeni kada osjetite da dolaze trenuci blaženstva. Tada pokušavate da sebe smjestite negdje između. To između je ono što mi podrazumijevamo pod normalnim ljudskim bićem: to biće nikada ne dotiče ono stanje koje se zove gnjev, razljučenost, bijes, to biće nikada ne dotiče ni potpunu slobodu, ekstazu, zanos. On se nikada ne pomiče izvan određenog lika. Normalni čovjek je zaista

mrtav čovjek koji se nalazi između te dvije tačke. Zbog toga su oni ljudi, koji su prijemčivi - umjetnici, slikari, veliki pjesnici - drugačiji, oni nisu "normalni". Oni su veoma otvoreni. Ponekada oni dotaknu centar, ponekada polude. Oni se znatno brže kreću između te dvije tačke. Naravno, njihova tjeskoba je ogromna, njihova napetost je velika. Oni moraju da žive između te dvije tačke kako bi sebe mijenjali stalno. Upravo zbog toga oni osjećaju da nemaju identiteta. Oni osjećaju, po riječima Kolina Vilsona, da su izgnanici, "outsajderi". U vašem svijetu normalnih, oni su otpadnici.

Bilo bi od pomoći da postavimo četiri određena tipa ljudi: prvo je normalni čovjek koji je postavio određeni identitet, koji zna ko je - ljekar, inženjer, profesor, svetac - koji zna ko je i koji se nikada ne udaljava od toga. On je stalno vezan za svoj identitet, za svoj izgled. Drugi su oni koji imaju razliveni identitet - pjesnici, umjetnici, slikari, pjevači. Ni oni ne znaju ko su. Ponekada su sasvim normalni, ponekada polude, a nekada dotaknu u ekstazi mjesto gdje Buda boravi. Treći su oni koji su stalno ljudi. Oni su otišli izvan sebe; oni se više nikada neće vratiti domu svom. Oni se čak i ne sjećaju da imaju svoj dom. Četvrti su oni koji su stigli domu svom - Buda, Hrist, Krišna.

Ova četvrta kategorija ljudi - oni koji su stigli svom domu - oni su sasvim opušteni. U njihovoj svijesti nema napetosti, nema napora, nema želja. Jednom riječju, ne postoji za njih više "postati". Oni više ne žele ništa da postanu. Oni jesu, oni bitišu. Nemaju težnji da nešto postanu! I oni su u skladu sa svojim bićem. Oni ne žele da to mijenjaju. Oni ne žele nigdje da idu, oni ne žele ništa da mijenjaju. Oni nemaju budućnosti. Za njih ne postoji termin budućnost. Sami ovaj trenutak je vječnost za njih. Nema žudnji, nema želja. To ne znači da Buda neće jesti ili da neće spavati. On će jesti, on će i spavati, ali tu neće biti prisutna žudnja za time. Buda neće usmjeravati te želje. On neće jesti sjutra; on neće jesti danas.

Zapamti ovo: ti nastojiš da jedeš sjutra; ti se trudiš da jedeš i u budućnosti; ti jedeš još i juče, jedeš u prošlosti. Veoma rijetko se dogodi da jedeš upravo danas. Obično dok jedeš, tvoje misli lutaju negdje drugo. Dok pokušavaš da zaspiš, ti već nastojiš da jedeš sjutrašnji obrok ili ti dolaze neka sjećanja iz prošlosti. Prisjeti se da Buda jede danas. On živi upravo samo ovog trenutka. On ne projicira svoj život u budućnost; ne postoji budućnost za njega. Uvijek kada ta budućnost dođe, za njega je to sadašnjost. To je uvijek današnjica; to je uvijek sada. Tako Buda jede, ali on nikada ne jede umno - zapamti to.! Ne postoji cerebralnog hranjenja. Ti možda

jedeš iz uma. To je apsurdno jer um nije prilagođen za tu radnju. Tako su svi tvoji centri zbrkani. Tvoje unutarnje tjelesno-umne strukture su tako izmiješane; to je suludo.

Buda jede, ali on nikada ne misli o jedenju. To je primjenjivo i za sve drugo kada je on u pitanju. Tako je Buda sasvim običan čovjek, isto kao vi, dok jede. Nemojte misliti da Buda ne jede ili da se ne znoji na ljetnoj žegi ili da mu nije hladno za hladnih dana. On sve to osjeća, ali on to osjeća samo u sadašnjosti, u trenutku događanja - nikada to ne projektuje na budućnost. Za njega ne postoji "će biti". Ako toga nema onda nema ni napetosti. Shvati to veoma jasno. Ako ne postoji neke težnje za postati nešto ili neko, kako onda uopšte može biti ikakve napetosti? Napetost znači da želiš biti negdje gdje još nisi. Ti si, recimo, A, a želiš da si B; ti si siromašan, a želiš da budeš bogat; ti si ružan, a želiš da budeš zgodan; ili, ti si glup, a želiš da budeš mudrac. Bilo koja želja da je u pitanju, bilo koja težnja da je, uvijek je ova forma: A želi da bude B. Bilo šta da si, nećeš nikada biti zadovoljan sa time. Za zadovoljenje je nešto drugo potrebno: to je jedna stalna konstrukcija uma koji teži. Kada postigneš nešto, um će ti naložiti da to nije dovoljno, da je još nešto potrebno. Um je u stalnom pokretu. Što god dobiješ, biva beskorisno. Onog trenutka kada to ostvariš, to već tada biva beskorisno. To je žudnja. Buda je to stanje nazvao "trishna": to znači biti neko.

Ti se krećeš iz jednog života u drugi, iz jednog svijeta u drugi, i to tako ide dalje. To se može nastaviti do beskonačnosti. Tome nema kraja. Nema kraja željama, žudnjama. Ali ako ne bi bilo projektovanja ka nečemu, ako bi sasvim prihvatio to što jesi- bilo da si ružan ili zgodan, mudar ili glup, bogat ili siromašan, bilo što da si, ako bi ti to mogao prihvatiti tako kako jeste- sve bi to nestalo. Tada ne bilo napetosti, tada napetost ne bi mogla egzistirati u tebi. Ne bi bilo više tjeskobe. Ti bi bio opušten: ne bi bio zbrinut. To stanje neprojektovanog uma, to stanje uma bez težnji je um koji je centriran u Sebi. A na sasvim drugoj strani je ludak. On nije biće: on je samo to što je postao. On je zaboravio na svoje biće. Ono A je sasvim zaboravljeno i on sada samo pokušava da bude B. On više i ne zna ko je: sada samo zna za cilj svoje težnje. On ne živi sada i ovdje: on živi negdje drugo. Zbog toga nam i izgleda lud, sumanut. Ti živiš u ovom svijetu, a on živi u svijetu svojih snova. On nije dio tvog svijeta: on živi negdje drugo. On je sasvim zaboravio na svoju stvarnost bitisanja ovdje i sada. A sa sobom je tako i odnio sve,

zaboravio je na svijet koji je oko njega, zaboravio je na stvarni svijet. On živi u nestvarnom svijetu. Za njega je samo to stvarnost.

Buda živi u svom Biću upravo ovaj trenutak, a ludak je njegova suprotnost. Ludak nikad ne živi ovdje i sada, nikada nije u svom Biću, uvijek je u nekoj projekciji- uvijek negdje na horizontu. To su dvije sasvim krajnje tačke. Zato, zapamti, ludak nije protiv tebe, on je protiv Bude. A zapamti i ovo: Buda nije protiv tebe, on je protiv ludaka. Ti si nešto između. U tebi su pomiješane obje krajnosti. Ti imaš u sebi ludosti, a imaš i trenutke iluminacije, prosvjetljenosti, međutim, sve je to izmiješano. Ako si opušten, nekada će probiti bljesak iz tvog centra. Postoje trenuci opuštenosti. Ti si, recimo, zaljubljen: na par trenutaka, na samo jedan tren, tvoja voljena, tvoje voljeno biće biva u tebi. To može biti jedna duga žudnja, jedan veliki napor, a onda, samo u jednom trenu, tvoja voljena biva sa tobom. Na samo jedan tren, tvoj um biva "po strani". Veliki napor je potreban da budeš u skladu sa voljenim bićem. Tvoj um je neprestano jurio za tim osjećanjem, neprestano je mislio o voljenoj. Sada je voljena tu, i um više ne može da funkcioniše, da razmišlja. Stari proces se više ne može nastaviti. Ti si tražio voljenu. Sada je ona tu, i um mora jednostavno zastati.

U trenutku kada je voljena tu, više ne postoji žudnje. Ti si opušten; ti si se iznenada vratio sebi. Sve dok te ljubav ne može vratiti sebi, dok te tvoja voljena ne može vratiti sebi, to i nije neka ljubav, nije stvarna ljubav. Sve dok ne možeš biti svoj u prisustvu voljene osobe, to nije prava ljubav. Dok se ne dogodi da um sasvim iščezne u prisustvu voljene, to nije prava ljubav. Ponekada će se dogoditi da um iščezne i da na trenutak nema želja. Ljubav je stanje bez želja, bez žudnji. Pokušaj da to shvatiš: ti možeš žudjeti za ljubavlju, ali treba da znaš da je ljubav stanje bez žudnje. Kada se ljubav dogodi, više nema želja. Um je tada spokojan, smiren, opušten. Nema više težnji, nema više gdje da se ode.

Ali to se dogodi samo na kratko, na par trenutaka, ako se uopšte i dogodi. Ako si ikada nekog volio, to se moglo dogoditi samo na par trenutaka. To je bio šok. U tom trenutku um neće djelovati jer je tada svaka funkcija beskorisna, izlišna, apsurdna. Ona za kojom si jurio je sada tu, um više nema šta da misli. Na par trenutaka se čitav mehanizam zaustavi. Ti si se tako opustio. Ti si u tom trenu dotakao svoje Biće, svoj centar, i tada možeš osjetiti kako si na svom izvoristu blagostanja; kako si ispunjen blaženstvom, kako te miomirisni svog bića okružuju. Ti si iznenada postao drugačiji, više nisi onaj isti čovjek.

Zbog toga ljubav ima velike transformatorske moći. Ako si zaljubljen, ti to ne možeš sakriti. To je nemoguće sakriti! Ako si zaljubljen, to će se pokazati. Tvoje oči, tvoje lice, način na koji hodaš, način na koji sjediš, sve će se pokazati jer ti više nisi onaj isti čovjek. Tvoj žudni um više nije tu. Ti si upravo nalik Budi na par trenutaka. To stanje se ne može zadržati duže jer je to bio šok. Um će odmah pronaći neki način da se izvini i da ponovo nastavi po starom. Na primjer, tvoj um će početi misliti kako je dosegao cilj, kako je stigao do ljubavi. Što tada uraditi? Tada se počne sa proročenjem, sa argumentima. Ti počneš misliti: "Danas sam dospio do svoje voljene. Hoće li tako biti i sutra?" Tako um ponovo počne da radi. Onog trenutka kada um počne da radi, ti se ponovo okreneš pomisli da budeš neko drugi.

Ponekada se dogodi da se i bez ljubavi, na čudan način, slučajno, sudbonosno, zbog premorenosti od razmišljanja, dospije do stanja bez želja, do stanja u kojem nema nekih žudnji. Tako osoba može biti vraćena sebi. Ako ti nisi previše udaljen od sebe, i na taj način se možeš vratiti sebi; nije bitno što je to prouzrokovalo. Onda kada ste tako umorni, prezasićeni razmišljanjem, onda kada ne osjećate da mislite ili nečemu žudite, kada je osoba sasvim beznađežna, i tada se može doživjeti osjećanje vraćanja svom domu. Tada više ne možete otići nigdje. Sva vrata su zatvorena; nada je nestala- a sa time i žudnje, sa time su nestale i težnje da se postane neko. To neće trajati dugo jer tvoj um ima mehanizam. To može umrijeti na trenutak, ali to se opet vraća jer ti ne možeš bitisati bez nade: ti ćeš opet nastojati da nađeš neku nadu. Ti ne možeš živjeti bez želja. A pošto ne možeš živjeti beznadno i bez želja, ti ćeš onda ponovo nastojati da izmisliš neku želju.

U bilo kojoj situaciji, kada um gubi svoju funkciju, ti bivaš doveden do svog centra. Ti se tada nađeš na izletu, na moru, na planini ili negdje na plaži; iznenada se tada dogodi da tvoj rutinirani um prestane da radi. Tvoje kancelarije tu više nema, supruga tu nije, suprug tu nije. Iznendada se nađeš pred jednom sasvim novom situacijom u kojoj um mora dobiti u vremenu kako bi se prilagodio i počeo iznova da djeluje. Ta situacija je tako nova i nepoznata da se ti moraš opustiti i tako dospjeti do svojeg središta. U takvim trenucima ti postaješ Buda, ali to traje samo nakratko. Potom će se dogoditi da ćeš ti ponovo početi da djeluješ po rutini. Ali zapamti, to se događa spontano, i ti tu ne možeš uticati, ti se svojevolumno u to ne možeš vratiti. Što budeš više pokušavao da se vratiš u pređašnje stanje usredsređenosti, u stanje blaženstva u svom centru, to će sve teže ići,

i na kraju će to biti neizvodljivo. Sada je to samo stvar spontanog događaja. Ti si još na tom stadiju.

Ovo se događa svakome. Ti nekoga zavoliš, i u tom prvom trenutku vašeg susreta, um na momenat utihne. Potom se vi vjenčate. Zašto se uopšte vjenčavate? Da bi ste ponovo vratili te predivne trenutke? Ali kada se to dogodilo, vi uopšte niste bili vjenčani, a to se i ne može desiti u braku jer je onda neka sasvim druga situacija. Kada se dvoje ljudi sretnu po prvi put, situacija je sasvim drugačija, to je nešto sasvim novo. Njihovi umovi ne mogu tada djelovati, misli tada staju. Oni su oboje tako preplavljeni tim osjećanjem- ispunjeni su nekim novim iskustvom, novim životom, novim procvatom. Potom um počne da djeluje i oni stanu razmišljati: "Ovo je jedan tako predivan trenutak! Ja želim da se ovo ponavlja svakodnevno, zato ću se oženiti."

Um će sve uništiti. Brak je umna radnja. Ljubav je nešto spontano; brak je kalkulacija. Vjenčanje je matematička radnja. Potom ti čekaš one divne trenutke koji nikako da dođu. Upravo zbog toga su sva bića u braku frustrirana- oni čekaju onaj trenutak iz prošlosti koji nikako da dođe. Zašto se to ponovo ne dogodi? To se neće ponovo dogoditi jer si ti tako promašio čitavu stvar. Ti sada više nisi nov; više tu nema neke spontanosti. Ljubav postala rutina. Sada se sve to očekuje i zahtijeva. Ljubav je tako postala dužnost i obaveza, a ne radost. To je bilo slavlje u početku, a sada je samo bračna dužnost. A dužnost ti ne može pružiti isto zadovoljstvo kao i radost. To je nemoguće! Tvoj um je tako postavio sve stvari. Sada ti samo iščekuješ, a što više očekuješ, to se manje događa.

Ovo se događa svugdje, ne samo u braku. Kada prvi put odeš Učitelju tada je to neko novo iskustvo. Sve je tada novo: njegovo prisustvo, njegove riječi, način na koji živi, sve je to za tebe novo i impresivno. U tom trenutku um prestaje da djeluje. Potom ti pomisliš: "Ovo je pravi čovjek za mene. Moram dolaziti svakoga dana njemu." Tako se ti na neki način privjenčaš i vežeš za njega. I tako se malo po malo nametne frustracija jer ti to vremenom pretvoriš u dužnost, rutinu. Posle toga se više nikada neće vratiti ona ista iskustva. Tada pomisliš da te je taj čovjek obmanjivao ili da si ti bio sumanut. Tada pomisliš: "Ono prvo iskustvo je bila halucinacija. Mora da sam bio hipnotisan ili nešto slično tome. To nije bila stvarnost."

To je bila stvarnost. Samo je tvoj rutinirani um od toga stvorio izmišljotinu. I tada je um nastojao da nešto iščekuje, ali kada se to dogodilo prvi put, ti nisi ništa očekivao. Ti si tada bio otvoren

za sve što bi se dogodilo. Potom si ti dolazio svakodnevno sa iščekivanjem, sa predodžbom. To se nije ponovo moglo dogoditi. To se uvijek događa samo otvorenom umu; uvijek se to događa u nekoj novoj prilici. To ne znači da ti treba da mijenjaš svoje situacije svakodnevno, to samo znači da ne dopustiš svom umu da stvara navike. Tako će ti supruga biti nova svakoga dana. Ali nipošto ne dopustiti umu da stvori naviku očekivanja; ne dopusti umu da krene ka budućnosti. Tada će tvoj Učitelj biti nov svakoga dana, tvoj prijatelj će tada biti nov svakog dana. I sve je novo u svijetu izuzev tvog uma. Samo je um star. On je uvijek star.

Sunce izlazi svakog jutra. To nije ono staro sunce. Mjesec je uvijek nov; dan, noć, cvijeće, drveće, sve je tako novo, izuzev tvog uma. Tvoj um je uvijek star- zapamti, uvijek- jer um treba prošlost, akumulirano iskustvo, projektovano iskustvo. Um treba prošlost, a život traži sadašnjost. Život je uvijek blaženstvo, a um to nije nikada. Uvijek kada dopustiš svom umu da ti priđe, bijeda i jad ti dođu. Tako oni spontani trenuci radosti više nikako ne mogu doći. Što onda da se radi? Kako biti stalno u opuštenu stanju? Ove tri sutre su namijenjene tome. Te tri tehnike su izumljene da ostvare osjećaj opuštanja, to su tehnike za opuštanje nerava.

Kako da se ostane u Biću? Kako da se odoli izazovu da se postane neko? To je zaista teško, naporno, ali ove tehnike mogu pomoći.

Prva tehnika: *"Dok budeš milovana, dražesna princezo, priđi milovanju kao vječnom životu."*

Dok budeš voljena, dražesna princezo, uđi u ljubav kao u vječni život. Šiva započinje s ljubavlju. Prva tehnika je vezana za ljubav jer je ljubav najbliže iskustvo opuštanju. Ako ne možeš voljeti, ti se ne možeš ni opustiti. Ako se možeš opustiti, život će ti biti ljubavna avantura. Jedan napeti čovjek nikako ne može voljeti. Zašto? Takav čovjek uvijek živi sa ciljem, sa nekom svrhom u životu. On može zaraditi novac, može gomilati blago, ali ne može iskreno voljeti. Ljubav je lišena svrhe. Ljubav nije roba. Ti je ne možeš gomilati; ne možeš stvarati bankovni konto od nje; ne možeš pomoću nje jačati svoj ego. Zaista, ljubav je jedna najapsurdnija stvar, bez ikakvog smisla iza toga, bez ikakve svrhe. Ona bitiše u sebi, ona živi za sebe, za nikoga drugoga.

Ti štediš novac ZA nešto: to je tvoj smisao. Ti gradiš kuću za nekoga ko će da stanuje u njoj: i to je smisao. Ljubav je lišena smisla. Zašto voliš? Za koga voliš? Ljubav je skončana u sebi samoj. Odatle se pojavljuje um koji kalkuliše- i logično, um koji djeluje sa nekim ciljem i svrhom ne može voljeti. Um koji uvijek razmišlja sa ciljem mora biti napet jer se taj cilj može jedino ostvariti u nekoj budućnosti- nikako ovdje i sada. Ako gradiš kuću, ti ne možeš živjeti u njoj ovog trenutka, ne možeš biti u noj SADA. Ti je prvo moraš izgraditi. Ti u noj možeš živjeti samo u budućnosti, ne sada. Ti štediš novac: tvoj konto na banci će se ispuniti negdje u budućnosti, ne sada. Taj čin ćeš ostvariti sada, ali cilj će biti negdje u budućnosti.

Ljubav je uvijek ovdje; za nju ne postoji termin budućnost. Upravo zbog toga je ljubav tako blizu meditacije. Zbog toga je i smrt bliska meditaciji- jer je smrt uvijek samo ovdje i sada; smrt se nikada ne događa u budućnosti. Zar možeš umrijeti u budućnosti? Ti možeš samo umrijeti u sadašnjosti. Niko još nije umro u budućnosti. Kako možeš umrijeti u budućnosti? Ili, kako je moguće umrijeti u prošlosti? Prošlost je otišla. Nje nema više. Kako onda možeš umrijeti u prošlosti? Ako budućnost nije još stigla, kako onda možeš živjeti u njoj?

Smrt je uvijek u vezi sa sadašnjošću. Smrt, ljubav, meditacija- sve se one odvijaju u sadašnjosti. Zato ako se uplašiš smrti, ti ne možeš ni živjeti. Ako se plašiš ljubavi, ti ne možeš meditirati. Ako se bojiš meditacije, tvoj život će biti neupotrebljiv- neupotrebljiv ne u smislu svrhe, neupotrebljiv u smislu nemogućnosti da doživiš blaženstvo. To će, stoga, biti izlišno. Možda će ti izgledati čudno da povežeš ove tri stvari: ljubav, meditaciju i smrt. Ali nije tako! To su sve istovjetna iskustva. Zato ako ti imaš mogućnosti da uđeš u jednu od njih, ti ćeš tako ući u sve tri.

Šiva započinje sa ljubavlju. On kaže: "Dok budeš milovana (voljena), dražesna princezo, priđi milovanju (ljubavi) kao vječnom životu." Što to znači? To znači mnogo toga. Prvo: dok si milovana, prošlost nestaje, budućnosti nema. Ti se tada krećeš kroz prostore sadašnjosti. Ti se krećeš SADA. Da li si ikada nekoga volio? Ako si ikada volio, ti onda znaš što govorim. Ti znaš da tada um iščezava. Upravo zbog toga mudraci kažu da je ljubav slijepa, bezumna, suluda. Oni su u suštini u pravu. Ljubavnici SU slijepi jer nemaju oči za budućnost i kalkulacije. Oni su slijepi: oni ne vide prošlost. Što se to dogodilo sa ljubavnicima? Oni se samo kreću kroz sadašnjost bez ikakvih poimanja prošlosti ili budućnosti, bez nekih

dojmova o posljedicama. Zbog toga ih zovu slijepci. Oni i jesu takvi! Oni su slijepci za one koji kalkulišu, a mudraci su za one druge. Oni koji ne kaskulišu gledaju ljubav pravim očima, vidjeće ljubav onakvu kakva jeste, vidjeće realnu sliku.

Zato je prva bitna stvar: u trenutku ljubavi, prošlost i budućnost ne postoje. Tada se mora shvatiti jedna veoma delikatna stvar: ako ne postoji prošlosti i budućnosti, možeš li ti ovaj trenutak zvati sadašnjost? Ovo može biti sadašnjost samo između dvije tačke- između prošlosti i budućnosti. Ako ne postoje te dvije krajnosti, kakva je svrha ovo zvati sadašnjost? To je besmisleno. Zbog toga Šiva ne koristi riječ "sadašnjost". On kaže "vječni život". On pod tim podrazumijeva "beskonačnost" - ulazak u "beskonačnost".

Mi dijelimo vrijeme u tri dijela- prošlost, sadašnjost i budućnost. To je jedna vještačka podjela- sasvim lažna. Vrijeme se stvarno podrazumijeva u okviru prošlosti i budućnosti. Sadašnjost nije dio vremena. Sadašnjost je dio vječnosti. Ono što je prošlo je vrijeme, ono što treba da dođe je vrijeme. Ono što je sada nije vrijeme jer ono nikako ne može proći. Ono je uvijek ovdje. Sada je uvijek prisutno. To je UVIJEK tu! Ovo sada je beskonačno.

Ako dolaziš iz prošlosti, ti nikada nećeš stići u sadašnjost. Iz prošlosti se uvijek ide u budućnost. Nikako da dođe trenutak sadašnjosti. Iz prošlosti se ide direktno u budućnost. Iz sadašnjosti se nikada ne ide u budućnost. Iz sadašnjosti se samo ide još dublje i dublje u ovaj trenutak. To je taj vječni život. Mi to možemo reći i ovako: vrijeme se prostire od prošlosti do budućnosti. Vrijeme je nalik letu avionom, letu po određenoj putanji. Ili, to možemo nazvati i horizontalnim. Onog trenutka kada si u sadašnjosti, dimenzija se mijenja: ti se krećeš po vertikali- gore ili dolje, prema visinama ili prema dubinama. Tada se nikada ne krećeš horizontalno. Buda, Šiva i njima slični žive u vječnosti, ne u vremenu.

Isusa su pitali: "Što će se dogoditi u tvom Kraljevstvu Božjem?" Čovjek koji je pitao nije mislio o vremenu. On je mislio o tome što će se dogoditi sa njegovim željama- o tome kako će one biti ispunjene. On je pitao da li će to biti vječni život ili smrt, da li će tu biti bijede, da li će on biti superioran ili inferioran čovjek. Kada je postavio to pitanje, taj čovjek je mislio na ovaj svijet. Isus mu je na to odgovorio (taj odgovor je bio nalik odgovoru nekog zen monaha): "Tada više neće biti vremena".

Čovjek koji je postavio takvo pitanje zasigurno nije mogao razumjeti taj odgovor. "Tada više neće biti vremena": Isus je samo to rekao. Pošto je vrijeme horizontalna vrijednost, Kraljevstvo

Božje je vertikala: ono je vječno. Ono je uvijek tu! Ti samo treba da se udaljiš od vremena kako bi ušao u to. Zato je ljubav prva vrata ka tome. Putem ljubavi ti se možeš udaljiti od vremena. Zbog toga svi žele da vole i budu voljeni. A NIKO NE ZNA ZAŠTO JE TOLIKO PUNO ZNAČAJA DATO LJUBAVI. Zašto postoji tako veliko žudnja za ljubavlju. I sve dok to ne budeš mogao shvatiti pravilno, nećeš moći ni voljeti ni biti voljen, jer je ljubav jedan najdublji fenomen. Mi obično mislimo da je svako u mogućnosti da voli. To nije istina: stvari tako ne stoje. Upravo zbog toga ti se i događaju frustracije. Ljubav je jedna drugačija dimenzija. I ako ti pokušaš da nekoga zavoliš u vremenu, ti ćeš biti poražen. Ljubav nije moguća u vremenu.

Sjećam se jedne priče. Mira je bila zaljubljena u Krišnu. Ona je bila tada udata žena- udata za princa. Princ je bio ljubomorani na Krišnu. Krišna tada nije bio u životu. Veoma davno je napustio tijelo. Postojao je jaz od 5.000 godina između njihovih života. I stvarno, kako je Mira mogla BITI ZALJUBLJENA u njega? Vremenski jaz je bio tako velik.

Jedoga dana je princ upitao Miru: "Ti govoriš o svojoj ljubavi, ti plešeš oko njega, pjevaš o njemu, ali gdje je on? Sa kime si toliko u ljubavi? Sa kim to neprekidno opštiš?" A Mira je razgovarala sa Krišnom, smijala se, plesala i pjevala, borila se sa njim. Djelovala je suludo. U našim očima bila je luda. Njen suprug, princ, je upitao: "Jesi li poludjela? Gdje je taj tvoj Krišna? Koga ti voliš? Sa kime opštiš? Ja sam ovdje, a ti si potpuno zaboravila na mene."

Mira mu je odgovorila: "Krišna je ovdje; ti nisi ovdje, jer je Krišna vječan; a ti nisi vječan. On će uvijek biti ovdje; on je uvijek ovdje. Ti nećeš biti ovdje; ti i nisi ovdje. Ti nećeš biti ovdje jednoga dana, pošto ni sada nisi ovdje. Kako onda mogu povjerovati da, između te dvije tačke tvoje ne-egzistencije, ti boraviš ovdje. Kako je moguće da nešto postoji između dva nepostojanja?"

Princ je bio u vremenu, a Krišna je boravio u vječnosti. Ti možeš biti blizu princa, distanca ne može biti prekinuta. Ti ćeš biti udaljen. Ti možeš biti veoma udaljen od Krišne u vremenu, ali možeš biti blizu. To je jedna drugačija dimenzija. Ako ja pogledam ispred sebe mogu vidjeti zid; pokrenem oči i umjesto zida tu bude nebo. Kada ti gledaš u vrijeme, tu je uvijek neki zid. Kada pogledaš iza vremena, vidiš otvoreno nebo- beskonačnost. Ljubav otvara taj prostor vječnosti, beskonačnosti Egzistencije. I zato, stvarno, ako si ikada volio, ljubav ti može pružiti tehnike meditacije. Ovo je ta

tehnika: "Dok budeš milovana, dražesna princezo, priđi milovanju kao vječnom životu." Nemoj biti ljubavnik koji stoji po strani- koji je vani. Budi ispunjen ljubavlju i kreni ka vječnosti. Kada voliš nekoga, da li si ti tada prisutan kao ljubavnik? Ako si tu, ti si onda samo u vremenu, a ta ljubav je izvještačena- samo nešto lažno. Ako si još tu i možeš reći da si tu, ti možeš biti samo fizički blizu ali spiritualno si negdje sasvim drugo.

Dok si u ljubavi, TI ne postojiš- samo ljubav, samo milovanje. Budi milovanje, budi ljubav. Dok miluješ voljeno biće, budi samo milovanje. Dok ljubiš nemoj biti ljubljeni ili ljubljena- budi poljubac. Zaboravi sasvim na svoj ego: stopi svoj ego u taj čin. Uđi u taj čin tako duboko da činioca sasvim nestane. A ako se ne možeš predati ljubavi, ako ne možeš ući u to, biće ti teško i da se predaš jelu ili šetnji. Biće ti veoma teško da uradiš bilo što jer je ljubav najlakši pristup rastapanja ega. Upravo zbog toga egoisti ne mogu voljeti. Oni mogu govoriti o tome; mogu pjevati o tome; mogu pisati o tome: ali ne mogu voljeti. Ego ne može voljeti!.

Šiva kaže da volite. Kada ste u zagrljaju tada postanite zagrljaj, budite poljubac. Zaboravite na sebe sasvim da možete da potvrdite da vas nema, da samo ljubav postoji. Tada srce neće kucati, ljubav će tada pulsirati. Tada krv neće teći, ljubav će tada cirkulisati. Više očima nećeš gledati, sa ljubavlju ćeš na svijet gledati. Tada ruke neće doticati, ljubav će biti ta koja će doticati. Zato budi ljubav i uđi u vječni život. Ljubav će iznenada promijeniti tvoje dimenzije, tvoj prostor. Bićeš izbačen iz vremena i suočen sa vječnošću. LJUBAV može postati duboka meditacija- najdublja moguća. A ljubavnici ponekada spoznaju ono što je svcecima nedostupno. Ljubavnici dotiču taj centar koji jogini ne mogu dotaći. Ali to će samo biti kratkotrajni bljesak sve dok ti ne transformišiš svoju ljubav u meditaciji. Tek tada možeš shvatiti zašto tantrici govore tako puno o seksu i ljubavi. Zašto? Jer je ljubav najjednostavniji prirodni ulaz kroz koji možeš preporoditi ovaj svijet- ovaj svijet horizontale.

Pogledaj Šivu i njegovu družbenicu Devi. Samo ih pogledaj! Oni uopšte ne djeluju kao da su dvoje: oni su jedno. To sjedinjenje je tako duboko da je otišlo i do simbola. Svi smo imali priliku da vidimo Šivalingu. To je falički simbol- Šivin seksualni organ. Ali to nije samo muški organ, on je utemeljen u Devinoj vagini. Indusi drevnih vremena su to veoma poštovali. A sada kada se pogleda Šivalinga, niko se ne sjeća da je to bio falički simbol, simbol plodnosti. Mi smo to zaboravili; nastojali smo da to sasvim zaboravimo.

Jung je zabilježio u svojoj autobiografiji, u njegovim memoarima, jedan predivan i veseli događaj. On je došao u Indiju i posjetio hram Konarak, a u tom hramu su postavljene mnoge statue Šivalinge, statue plodnosti. Pandit koji ga je vodio po hramu sve mu je objasnio samo ne i o Šivalingi. A njih je bilo tu mnogo, bilo je teško da se zaobiđu. Jung je bio toga svjestan, ali tek da malo izazove pandita, on je upitao: "Što je ovo?" Pandit se nađe zbunjen i samo na uho, brižno, reče Jungu: "Nemojte me ovdje o tome pitati. Reći ću vam posle. To je jedna privatna stvar." Mora da se Jung u sebi nasmijao. Takvi su i današnji Indusi. Kada su izašli iz hrama, pandit mu priđe i reče: "Nije bilo dobro da si me za to pitao pred drugima. Sada ću ti to reći. To je tajna." Potom on ponovo priđe Jungu bliže i na uho mu tiho reče: "To je naša privatna strana."

Kada se Jung vratio sreću je jednog velikog učenog čovjeka- naučnika koji se bavio indijskom mišlju, njenom filozofijom, mitovima i religijom- sreću je Henrika Zimera. Zimer je bio jedan veliki duh koji je izučavao indijsku misao i koji je prodro u njene tajne. On je još i bio veliki zaljubljenik u Indiju i u njen način razmišljanja- u orijentalni način mišljenja, ne-logički način, u mistični pristup životu. Kada je čuo tu priču od Junga, on se nasmijao i rekao: "To je dobro za promjenu. Ja sam uvijek samo slušao priče o velikim indusima- o Budi, Krišni, Mahaviru. To što ti je taj rekao nije o velikim indusima, već o Indijcima."

Po Šivi je ljubav velika vrata; po njemu, seks nije nešto što treba zabranjivati. Za njega je seks sjeme, a ljubav je cvjetanje tog sjemenja. Ako zabraniš sjemenje, zabranjuješ i cvjetanje. Seks može postati ljubav. Ako to nikada ne postane ljubav, to je onda zakržljalo. Zato zabrani zakržlalost a ne seks. Ljubav mora procvjetati. Seks mora postati ljubav. A ako on to ne postane, to uopšte nije greška seksa. To je tvoja greška. Seks ne smije ostati na tom nivou; to je tantričko učenje. To se mora transformisati u ljubav. A ni ljubav ne smije ostati samo ljubav. Ona se mora preobratiti u svjetlost, u meditativno iskustvo, u jedno posljednje, mistično odredište. A kako da transformišete ljubav? Budi taj čin i zaboravi na činioca. Dok voliš, budi ljubav- samo ljubav. Tada to neće biti tvoja ljubav, ili moja ljubav ili nečija ljubav. To je samo LJUBAV. Onda kada nijesi tu, onda kada si u rukama Vrhovnog, kada si na Izvoru, kada si u ljubavi, onda ti više nijesi taj isti. Kada se ljubav nastani u tebi, ti tada nestaješ; ti tada bivaš samo jedna energija koja protiče.

D. H. Lorenc, jedan od najvećih stvaralaca ovog vijeka, bio je, svjesno ili nesvjesno, tantrik. On je bio zabranjen na Zapadu. Njegove knjige su bile spaljivane. Često su bili pokretani sudski postupci protiv njega samo zbog toga što je izjavio: "Seksualna energija je jedina energija. Ako je zabranjujete i potiskujete, vi tako bivate protiv čitavog univerzuma, tako sebe lišavate mogućnosti da se ta energija izdigne i rascvjeta. A kada je ona potisnuta, ona je ružna, i to biva jedan beskonačni krug u kojem se vrtite."

Sveštenici, moralisti, takozvani religiozni ljudi, pape, šankarčarije i njima slični su neprestano bili protiv seksa, uvijek su zabranjivali seks. Govorili su narodu kako je to samo jedna ružna i prljava stvar. I naravno, kada ti to potiskuješ, to i biva ružno. Zato su oni govorili: "Pogledajte! Zar nije istina to što smo govorili. Vi ste dokaz toga. Pogledajte se! Sve što činite je ružno, i vi znate da je to tako." Ali to nije seks koji je ružan. To je sve tako samo zbog vaših sveštenika koji su ružni i koji su to načinili ružnim. I kada su jednom počinili tu gadost, oni su mogli to i dokazati. Kada su to dokazali, da je navodno seks prljava stvar, vi ste se, u svom neznanju, i potrudili da je učinite još prljavijom- nečim najprljavijom.

Seks je bezazlena energija- život teče kroz to, Egzistencija živi u tebi. Nemoj to grčiti! Dopusti da se to izdigne do visina. Seks tako mora postati ljubav. Koja je razlika u tome? Kada si opterećen seksom, kada je tvoj um u vlasti seksa, ti nastojiš da eksploatišeš druge. Oni su samo instrument tvog zadovoljenja koje iskoristiš i potom odbaciš. Kada seks postane ljubav, drugi neće biti instrument tvog zadovoljenja, oni neće biti iskorištavani, neće uopšte biti neko drugi. Kada istinski voliš, to nije sebično, nije u samom tebi centrirano. Bolje reći, onaj drugi biva značajan, veoma bitan- jedinstven. Tada neće značiti da ti njega koristiš- ne! Naprotiv, vi se oboje susrećete u jednom predivnom iskustvu, oboje uživajte u tome. Vi ste tada partneri u jedno dubokom iskustvu, a ne eksploator i eksploatisani. Vi tada pomažete jedno drugom da uđe u jedan drugačiji svijet ljubavi. Seks je eksploatacija. Ljubav je zajedničko kretanje ka jednom drugačijem svijetu. Ako to kretanje nije trenutačno i ako ono postane meditativno- što znači, ako možeš sebe u tom trenu potpuno zaboraviti, kada ljubljena i ljubljeni nestaju, tada je to pravo proticanje ljubavi među vama. Šiva to objašnjava: "Vječni život je tvoj."

Druga tehnika: "Zatvori vrata čula onog trenutka kada te prožmu žmarci. Tada."

Ovo djeluje veoma jednostavno, ali nije baš tako. Ja ću ponovo to pročitati. "Zatvori vrata čula onog trenutka kada te žmarci prožmu. Tada." Ovo je samo jedan primjer: bilo što može biti upotrijebljeno. Zatvori vrata čula onog trenutka kada te prožmu žmarci, i tada- TADA - stvar će se dogoditi. Što je to Šiva rekao?

Imaš trn u nozi; to tako boli; patiš od toga. Ili, dođe ti mrav na nogu i počne da golica. Tada osjetiš žmarke kojih želiš da se lišiš. Posluži se bilo kojim iskustvom! Imaš, recimo, neku ranu na tijelu koja jako boli. Boli te glava ili imaš bilo koji bol u tijelu: bilo što može biti dobro kao objekat posmatranja. To je samo primjer- žmarci koje prouzrokuju mravi. Šiva kaže: "Zatvori vrata čula onog trenutka kada te prožmu žmarci." Bilo što da osjećaš u tom trenutku, zatvori vrata čula. Što da se tada uradi? Zatvori oči i pomisli kako si slijep i kako ne možeš ništa vidjeti. Isključi sluh i pomisli kako ništa ne čuješ. Zatvori svih pet čula. Kako to da postigneš? To je lako. Zaustavi disanje na jedan trenutak: sva tvoja čula će tada biti zatvorena. Kada se zaustavi dah i kada se sva čula otklone, što će se desiti sa žmarcima? Gdje će nestati? Kuda su otišli mravi? Iznenada si se ti pomjerio - otišao si dalje od svojih čula, otišao si iza osjećanja.

Jedan moj prijatelj, jedan stari prijatelj, je jednom pao sa stepenica. On je bio star čovjek i ljekari su mu rekli da se ne smije pokretati tri mjeseca. On će morati ležati tri mjeseca. A on je bio jedan veoma živahan i nemiran čovjek; to je bilo teško za njega. Kada sam jednom otišao da ga posjetim, on mi reče: "Moli se za mene i traži da mi Bog da laku smrt jer će ova tri mjeseca biti teža od same smrti. Ja ne mogu da živim tako skamenjen." A drugi su ga prekoravali: "Ne pokreći se."

Ja sam mu tada rekao: "Ovo je dobra prilika za tebe. Samo zatvori oči i pomisli da si kamen. Ne možeš se pomjeriti. Kako se možeš pomjeriti? Ti si kamen- upravo kamen, statua. Zatvori oči i osjeti kako si sada kamen, statua." Upitao me je što će se onda dogoditi. Odgovorio sam mu: "Samo pokušaj. Ja sam ovdje pored tebe, ništa ti se ne može dogoditi. Ti ćeš, svakako, ovdje biti tri mjeseca. Ništa ne gubiš. Pokušaj to! "On se na to nikada ne bi odlučio, ali prilike su bile takve da je on pristao: "U redu! Pokušaću to jer se možda i nešto dogodi. No, ja u to sumnjam! Ne vjerujem

da se nešto može dogoditi samo pomišlju da sam kamen, mrtav nalik statui, ali ipak ću pokušati." Tako me je on poslušao.

Ni ja nijesam vjerovao da će se nešto dogoditi jer je taj čovjek bio takav. Ali ponekada, kada su stvari tako bezizlazne, kada je sve beznadno, stvari se počnu događati. On je zatvorio oči. Ja sam čekao jer sam mislio da će on posle dvije-tri minute otvoriti oči i reći kako se nije ništa dogodilo. Ali on nije otvorao oči iako je već prošlo trideset minuta. Ja sam mogao posvjedočiti da je on postao statua. Grčevitost na licu je iščezla. Njegovo lice se izmijenilo. Htio sam da odem, ali on se nije pomicao. Bio je tako miran kao da je umro. Njegovo disanje se usporilo, a pošto sam htio da odem, morao sam mu reći: "Sada moram da idem. Molim te, otvori oči i reci mi što se dogodilo." On je otvorio oči kao drugi čovjek, i rekao: "Ovo je čudo. Što si mi to uradio.?" Rekao sam mu da mu nijesam ništa uradio. On je na to odgovorio: "Mora da si nešto uradio. Ovo je čudo. Onog trena kada sam počeo misliti da sam kamen, statua, iznenada sam osjetio da se ne mogu pomaći, i kada bih to htio. Pokušavao sam nekoliko puta da otvrim oči, ali kapci su bili teški kao kamen i nijesam ih mogao pokrenuti."

Rekao mi je još i ovo: "Čak sam i pomislio što ćeš o meni misliti, ali nijesam mogao ništa uraditi. Nijesam se mogao pomjeriti za tih trideset minuta. A kada svaki pokret nestane, iznenada i svijet nestaje i ja bivam sam, bivam duboko sa sobom. Tada i bol iščezava." On je imao prije toga jake bolove da nije mogao noću spavati bez sredstava za umirenje. Ali bolovi su nestali. Pitao sam ga kako se osjećao kada su bolovi nestali. Rekao mi je: "Prvo sam pomislio da je to negdje daleko. Bol je bio prisutan, ali tako daleko kao da se to događalo nekome drugome. Potom se, malo po malo, još više udaljavo, da bi posle nekoliko trenutaka djelovalo kao da se to događa nekome drugome. Više bol nijesam osjećao. Nestalo je tog bola. Posle desetak minuta, bolova više nije bilo. Kako skamenjeno tijelo može osjećati bol?"

Sutra kaže: "Zatvori vrata čula": postani skamenjen, zatvoren za svijet. I stvarno, ti tako postaješ zatvoren i za svoje tijelo jer to tijelo i ne pripada tebi; to je dio svijeta. Onda kada si sasvim zatvoren za svijet, ti si zatvoren i za svoje tijelo. Tada, Šiva kaže, stvari se počnu događati. Pokušaj to sa svojim tijelom. Bilo što može biti od koristi. Nije ti potreban mrav da te škaklje. Inače bi pomislio: "Onda kada me mrav golica, treba meditirati." A takvog mrava od pomoći je teško naći, zato bilo što može biti od koristi. Ti ležiš na krevetu; osjećaš hladnu posteljinu: budi mrtav. Iznenada će hladnoća

posteljine daleko otići, i nestati. Tvoj krevet će nestati; tvoja soba će nestati; čitavi svijet će nestati. Ti si zatvoren, mrtav, stijena, nalik Lajbnicovoj monadi bez prozora- bez izlaza! Ti se ne možeš maći! A kada se ne možeš pomaći, ti se ponovo vraćaš sebi, ti se tako usredsređuješ na sebe. I tada, po prvi put, ti gledaš iz sebe, iz svog centra. I kada jednom budeš mogao da pogledaš iz svog centra, više nikada nećeš biti isti čovjek.

Treća tehnika: "Kada ležiš ili kada sjediš, omogući sebi da budeš lagan i van domašaja uma."

Ti sada sjediš ovdje: samo osjeti kako si postao lagan. Ne postoji težina. Ti ćeš negdje i osjetiti da ima težine, ali nastoj da dočaraš sebi stanje bez težine. To će doći. Doći će taj trenutak kada ćeš osjetiti bestežinsko stanje- da ne postoji težine. Onda kada ne bude težine, kada budeš lagan, ti više nećeš biti u tijelu. Težina je imanentna tijelu a ne tebi. Ti si lak.

Zbog toga su načinjeni i mnogi eksperimenti. Kada bi neko umirao, naučnici bi se trudili da izvagaju tu osobu. Ti eksperimenti su se obavljali širom cijelog svijeta. Ako bi bilo neke razlike u težini prije i posle smrti kod pacijenta, ako bi osoba prije smrti bila nešto teža nego posle smrti, tada bi naučnici mogli reći da se nešto pomjerilo iz tijela- da se duša ili Sebe, ili nešto drugo, što je bilo prije tu, pomjerilo, da je izašlo iz tijela. Jer naučnici tvrde da ništa ne može biti bestežinsko. - ništa!

Težina je u osnovi svake materije. Čak i sunčev zračak ima težinu. To je veoma neznatna i minorna težina, ali naučnici su i to izvagali. Ako bi mogao sakupiti svu sunčevu svjetlost na površini od nekoliko kilometara, težina toga bi bila istovjetna težini dlake od kose. Ali sunčevi zraci imaju težinu; oni su bili vagani. Ništa ne može biti neizmjereno za nauku. A ako nešto ne bi moglo biti izmjereno, onda to ne bi bilo materijalno. To ne bi mogla biti materija. A naučnici su vjerovali ovih zadnjih dvadesetak godina da ne postoji ništa drugo osim materije. Zato kada je čovjek umro, ako bi se nešto odvojilo od njega, težina bi se morala izmijeniti. Ali to se nikada nije dogodilo, nikada se težina nije mijenjala; težina je ostajala ista. Ponekada je bila i viša; to je bio problem. Događalo se da je živi čovjek težio manje od mrtvaca. To je stvaralo probleme za nauku jer su se oni trudili svim silama da dokažu da se težina gubi. Tada bi mogli objaviti kako je nešto izašlo iz čovjeka. Ali dogodilo se

suprotno, nešto bi u tom mrtvom čovjeku ušlo. Što se to dogodilo? Težina je materijalna, ali ti nijesi težina, ti ne težiš. Ti si nematerijalan.

Ako pokušas sa ovom tehnikom, ti samo treba da ubijediš sebe da si lak- i ne samo da ubijediš, već da samo osjetiš da si bez težine, da je tvoje tijelo lako. Ako počneš da se unosiš u osjećanje da si bez težine, doći će trenutak kada ćeš iznenada zaključiti kako si lak. Ti si već takav, i ti to možeš zaključiti svakog trenutka. Ti samo treba da stвориš takvu situaciju u kojoj se možeš osjetiti laganim. Ti trebaš da dehipnotišeš sebe. A nametnuta hipnoza je vjerovanje da smo mi tijelo i da se zbog toga osjećamo teškim. Ako možeš dehipnotisati sebe u uvjerenju da nijesi tijelo, ti se više nećeš ni osjećati teškim. A kada ti nemaš dojam težine, ti si i izvan uma. Šiva kaže: "Kada ležiš ili kada sjediš, omogući sebi da budeš lak i van dometa uma." Tek tada će se stvar dogoditi. I um ima težinu: svaki um je različite težine.

Jednovremeno je bilo mišljenje da što je um lakši utoliko je i inteligentniji. Generalno, to je istina, ali ne i potpuna istina jer se događa da su nekada veoma mali umovi velikih ljudi, i obratno, da neki idiot teži veoma mnogo. No, generalno, to je istina, jer kada imaš veliki mehanizam uma mora i više težiti. Um ima određenu težinu, ali svijest nema, ona je bez težine. Da bi osjetio svijest, moraš osjetiti lagodnost, lakoću, stanje bez težine. Zato pokušaj: dok hodaš, sjediš, spavaš, pokušaj to!

Neke opservacije: zašto će mrtvo tijelo nekada biti teže? To je zbog toga što tijelo biva nezaštićeno onog trenutka kada svijest napusta to tijelo. Mnoge stvari u tom trenu mogu ući u to tijelo. Te stvari nijesu prije mogle ući zbog tebe. Mnoge vibracije mogu ući u mrtvo tijelo: one ne mogu ući u tebe. Ti si bio tu: tijelo je bilo živo, opiralo se mnogim stvarima. Upravo zbog toga se događa kada jednom oboliš da te napadnu mnoge bolesti- jer kada jednom oslabiš, bivaš nezaštićen, gubiš imunitet, postaješ neotporan, ranjiv. Tada te sve pogađa, sve tada može ući u tebe. Tvoje prisustvo štiti tvoje tijelo. Zato ponekad i posle smrti, tijelo može otežati: onog trenutka kada ga napustiš, bilo što može ući u njega.

Drugo, kada si srećan, ti se osjećaš lakim; kada si tužan uvijek se osjećaš teško, kao da te nešto vuče nadolje. U tom trenutku biva izraženija gravitacija. Kada si umoran, puno više težiš. Kada si sretan, ti si lagan, prozračan. Ti to osjećaš. Zašto? Zbog toga što si sretan, uvijek kada osjetiš blistave i blažene trenutke, ti sasvim zaboraviš na tijelo. Kada si tužan, kada patiš, ne možeš zaboraviti

tijelo. Ti osjećaš težinu u njemu. To te vuče nadolje- ka zemlji, kao da si ukorijenjen. Tada se ne možeš pomoći: korijeni su ti u zemlji. U sreći si prozračan, lagan. U bijedi, jadu i tuzi, ti postaješ težak. U stanju duboke meditacije, kada sasvim zaboraviš na svoje tijelo, ti možeš levitirati. Čak se i tijelo može uzdići sa tobom. To se događalo mnogo puta. Naučnici su promatrali jednu ženu u Boliviji. Za vrijeme duboke meditacije ona se malo izdizala iznad zemlje, a sada se to naučno promatra. Mnogi dokumenti su o tome napravljeni, mnogi filmovi snimljeni, mnoge fotografije postoje o tom fenomenu. Pred mnogo posmatrača ta žena se izdigla i gravitaciju dovela do nule. Do sada ne postoji objašnjenja za to. Ni ta žena to ne može objasniti. Ona to može postići, i to samo za vrijeme duboke meditacije. Ako bi neko tu njenu meditaciju poremetio, ako bi je neko u tome prekinuo, ona bi iznenada pala na tlo.

Što se dogodilo? U dubokoj meditaciji ti sasvim zaboraviš na svoje tijelo, poistovjećenje sa tijelom se gubi. Tijelo je veoma malo; ti si prema njemu ogroman. Ti imaš ogromnu moć nad njim. Tijelo je ništavno pri usporedbi sa tobom. To je isto kao kada bi se neki kralj identifikovao sa slugom, pa kada bi sluga počeo da prosi i kralj bi to uradio za njim. Kada bi sluga zapomagao, i kralj bi zapomagao. Kada bi sluga rekao: "Ja sam niko", i kralj bi to isto ponovio za njim. Kada bude kralj prepoznao svoje vlastito biće, ponovo će moći potvrditi da je kralj a da je onaj drugi samo njegov sluga. Sve bi se potom iznenada promijenilo. Ti si svoju bezgraničnu moć poistovjetio sa ograničenim tijelom. Kada jednom budeš Ostvario Sebe tada će u svemu biti znatno više lakoće, a puno manje tegobnosti i težine. Tada ćeš moći levitirati: tijelo će ti se tada uzdići.

Postoje mnoge priče koje se još ne mogu naučno dokazati, ali i one će biti dokazane - jer ako se jedna osoba može uzdići onda ne postoji zapreke. Neko drugi će se moći još više izdići, neko će moći i u kosmos otići. Teorijski, za to ne postoji problema: tek neznatno izdignuće ili izdignuće ogromnih razmjera, ne čini nikakvu razliku. Tako postoje priče o Ramu i o mnogima drugima koji su tjelesno sasvim iščezli: to je rečeno i za njegovog konja. Ovakve priče izgledaju nemoguće, izgledaju mitološki- ali nije uvijek tako. Kada jednom upoznaš stanje lagodnosti, lakoće, kada spoznaš bestežinsku silu, ti ćeš tada vladati gravitacijom. Ti to možeš koristiti: sve o tebi ovisi. Ti možeš sasvim nestati sa svojim tijelom.

Ali da bi koristio to stanje, bestežinsko stanje, postoji izvjesni problem. Tehnika "siddhasan", način na koji Buda sjedi, je najbolji put do bestežinskog stanja. Sjedni na zemlju- nikako na

stolicu ili krevet, već samo na tlo. Dobro je da to tlo ne bude od cementa ili neke podloge. Samo sjedni na zemlju ili travu kako bi bio što bliži prirodi. Dobro je ukoliko možeš sjedjeti nag. Dakle, sjedni nag na zemlju u Budinom položaju- siddhasan, jer je to najbolji položaj u kojem možeš biti oslobođen težine. Zašto? To je zbog toga što tvoje tijelo više teži ukoliko se postavi u neki drugi položaj. Tako tvoje tijelo ima više prostora koje izlaže gravitaciji. Dok sjedim u ovoj fotelji, moje tijelo je izloženo većoj gravitacionoj sili. Kada ste u stojećem položaju, manji prostor je ispoljen, ali ti ne možeš dugo stojati. Mahavira je uvijek meditirao stojeći- uvijek, jer tako zahvata najmanji prostor gravitacije. Tako samo tvoja stopala dotiču tlo. Kada stojiš tako, veoma mala sila gravitacije te dotiče, djeluje na tebe- a gravitacija je sila teže, to je težina. Dakle, kada sjediš u lotos položaju ukrštenih ruku i nogu, to će biti najbolji način. Jer i ukrštenost ekstremiteta pomaže pošto tako tvoj unutrašnji elektricitet kruži. Neka tada i tvoja kičma bude uspravljena. Sada ti možeš shvatiti zašto se tako puno insistiralo na uspravljenoj kičmi jer je sa tim položajem kičme tvoje tijelo izloženo manjoj gravitaciji. Tako te gravitacija manje dotiče.

Sa zatvorenim očima, sebe uravnoteži sasvim, centriraj se. Pomjeri se desno i osjeti gravitaciju, pomjeri se i lijevo kako bi oslušnu silu teže; nagni se naprijed da bi osjetio gravitaciju, nagni se nazad da bi i tako osjetio gravitaciju. Onda pronađi centar gdje gravitacija najmanje vuče, gdje najmanje osjećaš težinu, i ostani tako. Potom zaboravi na tijelo i osjeti kako nemaš težine: da si u bestežinskom stanju. Nastavi sa tim osjećajem. Iznenada ćeš zaista postati lak; tada više nećeš biti u tijelu: iznenada ćeš biti u jednom drugačijem svijetu bestjelesnosti. Stanje bez težine je i stanje bestjelesnosti. Ti tada i svoj um transcendiraj. I um je dio tijela, dio materije. Materija posjeduje težinu; ti nemaš nikakvu težinu. Ovo je osnova te tehnike.

Pokušaj jednom, ali budi uporan par dana sa time kako bi se mogao uvjeriti da li to djeluje ili ne.

Dovoljno je za danas.

8

POTPUNO PREDAVANJE I NEPODIJELJENOST: ZNAČENJE TANTRIČKE ČISTOTE

8. oktobar 1972. Bombaj, Indija.

PITANJE:

1. Što tantra podrazumijeva pod čistotom?

Jedno od postavljenih pitanja je bilo: "Što tantra podrazumijeva pod pojmom čišćenje uma, pročišćavanje misli, kao osnovni preduslov za budući proces razvoja?"

Sve što se obično misli pod čistotom nije i ono što tantra podrazumijeva. Obično, mi sve dijelimo na loše i dobro. Ta podjela može biti nametnuta iz bilo kog razloga: može biti zbog higijenskih razloga, moralnih ili bilo kojih drugih, ali mi stalno život dijelimo na dva dijela- ili na dobro ili na loše. I obično, kada pomislimo na čistotu, mi mislimo na dobro. Onaj "loši" kvalitet neće biti dopušten, a onaj "dobri" kvalitet će uvijek biti tu. Za tantru takva podjela, na dobro i loše, nema nikakvog značaja. Tantra ne gleda na život kroz dualnost, dvojnost, dihtomiju, kroz razlike. Zato, ono što se u tantri podrazumijeva pod pojmom čistota je jedno veoma relevantno pitanje.

Ako takvo pitanje postaviš nekom religioznom čovjeku, on će ti reći da je gnjev loša stvar, da je seks prljav, da je pohlepa loša. Ako pitaš Gurdžijeva, on će reći da je negativnost loša strana, a da je pozitivnost dobra. Ako to isto pitaš džaine, budiste, hinduse, muhamedance, hrišćane, oni će se razlikovati u svom stavu prema tim stvarima- ali i oni će imati svoje definicije. Oni neke stvari određuju kao loše, a one druge kao dobre. Zato njima nije teško definisati čistotu. Bilo što da uzmu da je dobro, njima je to i čisto, a što god nađu da je loše, to je za njih i nečisto. Za tantru je to jedan duboki problem. Tantra ne čini nikakve površne razlike između dobrog i lošeg. Što je onda čistota za nju? Tantra kaže da je dioba nečista rabota, a da je cjeloviti život, život bez podjela, smisao čistote. Tako za tantru čistota znači bezazlenost, nevinost- jedna nepodijeljena bezazlenost.

Vi dijete nazivate čistim. Ono zna biti gnjevno, zna se ljutiti, zna biti pohlepno, sebično- zašto dijete onda smatraš čistim? Što je to čisto u djetetu? Bezazlenost, nevinost! U umu djeteta ne postoji podijeljenosti. Dijete je sasvim nesvjesno podjela na dobro i loše. Ta nesvjesnost je bezazlenost. Čak i kada je ljutito, dijete za to nema predumišljaja, ono nema um za bijes. Kod njega je to samo jedan čisti i jednostavni čin. To se dogodi, a kada ljutina prođe, i to stanje se promijeni. Ništa posle toga ne ostaje. To dijete je ponovo ono isto bezazleno biće, kao da se ništa nije dogodilo, kao da nikada

u njemu nije bilo gnjeva. Ta njegova čistota nije dotaknuta. To je ostala ona ista nevinna čistota. Tako je dijete uvijek čisto jer u njemu nema rasuđivanja, um nije dominantan; u njemu i nema uma.

Što se um bude više razvijao, i dijete će biti manje čistije. Tada će ljutina biti sa predumišljajem, a ne čin spontanosti. Tako će ponekada to dijete morati i da potiskuje svoju ljutnju- onda kada to situacija ne bude dopuštala. A kada taj bijes bude potiskivan, ono će znati da se ispolji u nekoj drugoj situaciji. Onda kada uopšte neće biti potrebe za ljutnjom, dijete će tada izražavati bijes jer neispoljena ljutina treba izliv. Tada će sve biti nejasno i nečisto jer je um ušao u sve to. Tako nam se događa da dijete može biti lopov u našim očima, ali za to dijete ne postoji lopovluka jer ne postoji ni dojm da nekome drugome nešto pripada. Koncept da stvari pripadaju određenim individuama, za njega ne postoji. Takav pojam još ne postoji u njegovom umu. Ako ti on uzme sat, novac ili nešto drugo, to za njega nije krađa jer on ne može još da pojmi da stvari pripadaju određenim osobama. Njegov lopovluk je čist isto toliko koliko je i tvoje odricanje od krađe nečisto. Um je prisutan u tome.

Tantra kaže da je osoba čista kada ponovo postane nalik djetetu. Naravno, ta osoba više nije dijete- samo je nalik djetetu. Tu su prisutne i razlike i sličnosti. Sličnost je ta da se bezazlenost obnavlja. Neko je ponovo nalik djetetu. To dijete je razgoličeno: ono ne osjeća nagost jer ono nije ni svjesno svog tijela. Ta njegova nagost posjeduje znatnu razliku od tvoje nagosti. Ti si svjestan svog tijela. Mudrac može povratiti svoju nevinost. Mahavir je ponovo ustao razgoličen. Ta njegova nagost ponovo zadobija kvalitet, onu istu kvalitetu bezazlenosti. On je zaboravio na svoje tijelo; on nije više tjelesan. Ali tu i dalje postoji neke razlike, i te razlike su velike. Dijete je sasvim neuko: zapravo, nevino. To dijete će jednoga dana postati svjesno svog tijela i tada će osjetiti nagost. Ono će tada pokušati da sakrije svoju nagost, osjetit će se krivim, osjetit će i sram. Ono tako dospijeva do svjesnosti o tome. Tako je njegova bezazlenost nevinost koja je proistekla iz neznanja. Spoznaja i znanje će to uništiti.

U tome leži smisao biblijske priče o izgnanstvu Adama i Eve iz raja. Oni su bili goli nalik djeci. Oni nijesu bili svjesni svojih tijela; nijesu bili svjesni gnjeva, pohlepe, požude, seksa ni bilo čega drugog. Oni su nesvjesni toga. Oni su nalik djeci- bezazleni i nevini. Ali Bog im je zabranjivao da jedu voće sa Drveta Spoznaje. Drvo Spoznaje je bilo zabranjeno, ali su oni i pored toga jeli to voće jer sve što je zabranjeno je i primamljivo. Sve zabranjeno postaje atraktivno!

Oni su živjeli u jednom prostranom vrtu sa mnoštvom raznog drveća, ali Drvo Spoznaje im je bilo najzanimljivije jer je bilo zabranjivano. I zaista, ta zabranjenost je postala primamljiva, kao da ih je pozivala. Oni su bili tako magnetski privučeni da su bili ko hipnotisani. Oni nijesu mogli pobjeći tom drvetu. Morali su probati njegove plodove.

Ova priča je predivna zbog toga što se to drvo zvalo "Drvo Spoznaje". Onog trenutka kada su okusili plodove spoznaje, tog trenutka su i prestali da budu bezazleni. Oni su postali svjesni; tako su oni spoznali da su bili nagi. I tog istog trena, Eva je pokušala da sakrije svoje obnaženo tijelo. Sa spoznajom svog tijela, oni su postali svjesni svega- gnjeva, požude, pohlebe, svega. Oni su tako postali odrasli, i zbog toga bili najureni iz rajskog vrta. Tako je to postao grijeh u biblijskom obraćanju. Oni su potom bili istjerani iz vrta, bili su kažnjeni, i to sve samo zbog znanja. I sve dok oni ponovo ne postanu nalik djeci- nevini, bezazleni i neuki- neće moći ponovo ući u raj. Oni mogu ući u Kraljevstvo Božje samo ako budu ispunili taj uslov da budu nevini ponovo.

Čitava ta priča je upravo priča o čovječanstvu. Svako dijete je istjerano iz raja, ne samo Adam i Eva. Svako dijete živi svoje djetinjstvo bezbrižno i bezazleno, bez da znaju išta o životu. Oni su čisti, ali ta čistota proističe iz neznanja. To se ne može produžiti. Sve dok to ne bude čistota mudrosti, ti ne možeš računati na to. To će morati nestati. Prije ili kasnije ti moraš okusiti plodove spoznaje. I svako dijete će morati okusiti te plodove. To je bilo lako u Rajskom vrtu: Drvo je bilo tu. Kao zamjenu za to Drvo, mi imamo škole, univerzitet, institute. Svako dijete mora da prođe kroz to, mora da se liši svoje bezazlenosti, mora da postane učeno. Ovaj svijet treba znanje, ova egzistencija treba spoznaju. Ti ne možeš živjeti u takvom svijetu bez znanja i spoznaje. A onog trenutka kada znanje uđe u tvoj život, tada se i razlike pojavljuju, javljaju se podjele. Ti se tada počinješ pitati što je dobro a što loše.

Tako je za tantru podjela na loše i dobro nečista. Prije toga si čist, posle toga si čist, a u tome si nečist. Ali znanje je nužno zlo. Ti ne možeš pobjeći od toga. Osoba mora da prođe kroz to: to je dio života. Ali ti ne moraš ostati do vijek u tome. Ti moraš to transcendirati. Takva transcendencija te čini ponovo čistim. Ako podjele budu izgubile svoj značaj, ako više ne bude bitno pitanje dobra ili zla, ti ćeš opet biti nevin, ponovo ćeš na svijet gledati sa bezazlenim stavom. Zato je Isus i rekao: "Dok ne postaneš sličan djetetu, nećeš moći ući u Kraljevstvo Božje". "Dok ne postaneš sličan djetetu": u tome je smisao čistote za tantru.

Lao Ce kaže: "Samo jedan pedalj podjele, raj i pakao se sjedinjuju." Um bez podjela i razlika je um mudraca- kada razlika uopšte nema! Mudrac uopšte ne zna što je dobro a što loše. On je sličan djetetu, ali i različit jer je spoznao te razlike. On je prošao kroz podjele i preporodio se; on je otišao dalje od toga. On je spoznao mrak i svjetlost, ali je otišao i iza toga. Sada on vidi mrak kao dio svjetlosti, a svjetlost kao dio mraka. Za njega više ne postoji podjela. I svjetlost i tama su sada postali jedno-samo su procenti u pitanju. Sada on sve vidi kao procenat jednoga jedinog. Bilo koliko da je nešto suprotno, to nije i drugačije, nije udvojeno. Život i smrt, ljubav i mržnja, dobro i loše, sve je to dio jedog fenomena, dio jedne energije. Razlika je samo u procentima, a ta procentualna razlika nikada ne može biti razlog podjele. Tu ne može stajati crta koja označava da je odatle neka podjela. Tu više nema podjela i raskola.

Što je dobro? Što je loše? Odakle dokle možeš njih odvojiti crtom? Oni su uvijek zajedno. Razlika je samo u procentu. Kada se jednom to osjeti i spozna, ti ponovo bivaš čist. To je čistota o kojoj tantra govori. Zato ću ja čistotu definisati kao bezazlenost a ne kao dobrotu. Ali bezazlenost može biti neukost. Tada se ona ne može iskoristiti. Ona će se tako izgubiti; ti ćeš biti istjeran iz toga: drugačije ne možeš stasati, ne možeš postati zreo. Uzdižući se u znanju i prevazilaženju znanja, oboje je dio stasavanja, dio puta ka zrelosti. Zato prođi kroz to, ali nemoj ostati na tome. Kreći se! Pokreni se sasvim! Doći će taj dan kada ćeš biti izvan svega toga.

Upravo zbog toga je tantrička čistota teška za razumijevanje i može doći do pogrešnog tumačenja: to je zaista delikatno! Zato je zaista nemoguće da prepoznate tantričkog mudraca. Uobičajeni sveci i mudraci se mogu prepoznati jer oni slijede vas- vaše standarde, definicije, vaš moral. Tantričkog mudraca je teško prepoznati i otkriti jer on prevazilazi sve demarkacije i podjele. I stoga smo, zaista, u čitavoj istoriji čovječanstva bili lišeni istine o tantričkim mudracima. Ništa nije pomenuto ili zabilježeno o njima jer je njih veoma teško otkriti.

Konfučije je došao kod Lao Cea. A Lao Ce je um jednog probuđenog tantričkog mudraca. On nikada nije čuo za riječ "tantra": ta riječ nije imala značenja za njega. On nikada nije ništa čuo o tantri, ali sve što je govorio bilo je tantra. Konfučije je predstavnik našeg uma. On je predstavnik arhetipskog stanovišta. On stalno rasuđuje u smislu dobrog ili lošeg; što treba da se uradi ili što ne treba da se uradi. On je tip zakonodavca, tip čovjeka normi- najveći zakonodavac koji je ikada postojao. On je došao da pita Lao

Cea: "Što je dobro? Što osoba treba da uradi? Što je loše? Jasno određenje."

Lao Ce mu je rekao da definicije stvaraju zbrku jer definisati znači i odrediti: "Ovo je ovo, ono je ono." Ti nešto dijeliš i kažeš: A je A, a B je B. Ti tako tvrdiš da A ne može biti B. Tako si stvorio razliku, podjelu, jaz, dihtomiju, a Egzistencija je samo jedna. A uvijek postaje B, A se uvijek kreće prema B. Život uvijek postaje smrt, život se uvijek kreće ka smrti, kako ih je onda moguće odijeliti? Djetinjstvo se kreće ka mladosti, a mladost ide prema starosti; zdravlje ide ka bolesti, a bolest ka zdravlju. Gdje onda možeš postaviti liniju razdvajanja? Život je jedan fenomen, a kada mu postaviš odredbu, onda stvoriš zbrku jer je definicija nešto mrtvo, a život je živi fenomen. Zato su definicije uvijek lažne. Lao Ce kaže da definicije uvijek zaobilaze istinu, zato ni nemoj definisati i određivati bilo što. Nikada nemoj govoriti da je nešto loše, a da je nešto dobro.

Na to mu je Konfučije rekao: "Što to govorite? Kako se narod onda može voditi, i kako mu se može suditi? Kako ga možemo učiti? Kako ga onda možemo načiniti moralnim i dobrim?"

Lao Ce mu je odgovorio: "Onda kada neko želi drugoga da čini boljeg, po meni je to grijeh. Ko si ti da bi nekoga vodio? Ko si ti da bi sa nekim upravljao? A što je više upravljanja i pravila, to je i više zbrke. Ostavi ih na miru. Ko si ti?"

Ovakav način pristupa izgleda opasan. On je i opasan! Društvo se ne može temeljiti na ovakvim stavovima. Konfučije je postavio takvo pitanje, a Lao Ce mu je odgovorio: "Priroda je dovoljna. Nikakvi nametnuti zakoni i disciplina nije potrebna. Bezazlenost je dovoljna. Znanje nije potrebno."

Konfučije se od njega vratio veoma zbunjen. Noćima nije mogao oka da sklopi. Njegovi učenici su ga pitali: "Kaži nam nešto o tom susretu. Što se dogodilo?" Konfučije im je odgovorio: "On nije čovjek. On je opasan, zmaj. On uopšte nije čovjek. Nikada nemojte ići tom njegovom stranom. Kad god čujete da je negdje Lao Ce, odmah zaobiđite to mjesto. On će vam sasvim pobrkati i poremetiti um." A to je istina, jer je sva tantra zainteresovana samo za to kako da prevaziđe um. To je namijenjeno uništenju uma. Um živi u definicijama, zakonima i disciplini. Um je samo jedan "nalog". Ali zapamti, tantra nije bez smisla, i zato se mora shvatiti jedan veoma tanani smisao.

Konfučije nije mogao shvatiti Lao Cea. Kada je Konfučije otišao, Lao Ce se počeo smijati i smijati, na što su ga

učenici upitali: "Zašto se toliko smijete? Što se dogodilo?" Zabilježeno je da je on na to pitanje odgovorio ovako: "Um je svojevrsna zapreka za razumijevanje. Čak je i um koji posjeduje Konfučije takva zapreka. On me nije uopšte shvatio, i sve što bude o meni govorio biće pogrešno shvaćeno. On misli da može stvoriti zakone za svijet. Ti NE MOŽEŠ stvoriti zakone i odredbe za svijet. Odredbe su već sadržane u tome; one su oduvijek bile tu. Kada nastojiš da stvoriš neke odredbe, ti postižeš suprotno. Posle razgovora sa mnom, on će pomisliti da sam ja taj koji stvara suprotno, međutim, on je vinovnik meteža. Ja sam protiv svih nametnutih odredbi jer vjerujem u jednu spontanu disciplinu koja dolazi i razvija se automatski. Ti ne treba da to namećeš."

Tantra na stvari gleda na taj način. Za tantru je bezazlenost stvar spontanosti, *Sahajata* - biti sjedinjen bez ikakvih nametanja- biti jednostavno svoj i rasti nalik drvetu: ne nalik drvetu iz tvog vrta već drvetu iz šume koja raste spontano; koje nije usmjeravano jer je svako usmjeravanje remećenje smjera; koje nije vođeno, usmjeravano, motivisano, koje nije pod direktivom već koje jednostavno samo raste.

Unutarnji zakon je dovoljan; nijedan drugi zakon nije potreban. A ako trebaš neki drugi zakon, to onda znači da nemaš svoj unutarnji zakon. Ti si izgubio kontakt sa time. Zbog toga je prava stvar da ništa ne nametaš. Prava stvar je u tome da se ponovo uspostavi ravnoteža, da se ponovo usmjerimo ka centru, da se ponovo vratimo domu kako bismo zadobili stvarni unutarnji zakon. Ali za moralnost, za religiju- za takozvane religije, odredbe i zakoni se moraju postaviti, božansko se mora spolja nametnuti, to mora doći izvana. Religije, moralistička pravila, sveštenstvo, pape, svi oni te već unaprijed smatraju lošim, zapamti to. Oni ne vjeruju da je čovjek božanstven; oni ne vjeruju u unutarnje božanstvo. Oni vjeruju da ste vi loši- i dok ne pomislite da ste dobri, vi nećete moći biti dobri; dok se božanstvo ne nametne izvana, nema mogućnosti za njegovo ostvarenje.

Tako je za sveštenike, za religiozne poslenike, za moraliste, čovjek unaprijed loš, on je za njih prirodno loš. Božanstvo je, po njima, disciplina koja samo može biti nametnuta izvana. Ti si haos. A zakoni moraju biti donošeni od njih. Oni misle da donose red, a činjenica je da je čitavi svijet u zbrci, konfuziji, ludnici, i sve to zbog toga što su oni vjekovima zavodili takav red, što su vjekovima nametali svoju disciplinu. Oni su previše bili u ubjeđenju kako su drugi poludjeli.

Tantra vjeruje u tvoje unutarnje božanstvo: sjeti se te razlike. Tantra kaže da je svako rođen u božjem liku, da je božanstvo u tvojoj prirodi. Stvari stoje tako! Ti si već bog! Ti samo trebaš prirodni rast. Ti ne trebaš nikakva nametanja. Zbog toga se ništa i ne može uzeti kao loše. Ako je gnjev prisutan, ako je seks prisutan, ako je pohlepa tu, tantra kaže da je sve to dobro. Jedina stvar koja nedostaje je ta da ti nisi centriran u sebi; zbog toga je i ne možeš koristiti. Zbog toga ti ne možeš koristiti svoju prirodnu sklonost ka bogu.

Gnjev nije loš. Stvarni problem je u tome što ti nisi unutar sebe. Upravo samo zbog toga bijes stvara kaos. Da si ti prisutan u tom trenutku, taj bijes bi bio zdrava energija, bijes bi postao zdravlje. Gnjev bi se pretvorio u energiju. To bi postalo dobro. Bilo što da je unutar vas, to je dobro. Tantra vjeruje da je Božanstvo prisutno već u svemu. Sve je sveto. Ništa nije profano i loše. Po tantri, ne postoji Đavo, postoji samo Božanska Egzistencija. Religije ne mogu opstati bez Đavola. One trebaju i Boga i Đavola. Zato nemojte biti zbunjeni ako u njihovim hramovima vidite samo Boga; sasvim pored njega je skriven Đavo koji čeka. Nijedna religija ne može bez Đavola. Uvijek se nešto mora prokleti, zabraniti, mora se protiv nečega boriti, uvijek se nešto mora uništavati. Cjelina se ne može prihvatiti, samo je dio prihvatljiv. To je prava osnova svega toga. Ti nikada nećeš biti sasvim prihvaćen od religija, samo ćeš biti djelimično prihvaćen. Oni zato govore: "Mi prihvatamo tvoju ljubav, ali ne i mržnju. Uništi svoju mržnju." A to je zaista veoma duboki problem, jer kada sasvim uništiš svoju mržnju, i ljubav ćeš tako uništiti- jer to nisu dvije zasebne stvari. Oni kažu: "Mi prihvatamo tvoj mir, ali ne možemo prihvatiti tvoj gnjev." Uništiš li gnjev, i tvoja životnost će biti uništena. Ti tako možeš biti utišan, ali nećeš biti i živ čovjek- tek jedan mrtvac. Takav mir nije život. To je samo umiranje.

Religija sve dijeli na dvoje- na đavolje i na božje. Oni prihvataju božansko a odbijaju ono što je loše. Rdavo mora biti umišteno. I ako neko stvarno odluči da ih slijedi, doći će do zaključka da je trenutkom uništenja Đavola, uništio i samog Boga u sebi. Ali, zaista, niko njih i ne slijedi. Niko ih ne može slijediti jer je takvo učenje apsurdno. Što onda svi rade? Svi se pretvaraju, i svi obmanjuju. Upravo zbog toga je prisutno toliko mnogo licemjerja. Ta hipokrizija je bila nametnuta od strane religije. Ti ne možeš raditi ono što ti oni govore, i zato bivaš dvoličan. Ako budete slijedili takve, vi ćete umrijeti, a ako ih ne budete uvažavali, steći ćete osjećaj krivice da niste religiozni. Što da se radi?

Lukavi um stvara kompromise. On im izjavljuje servilnost, ali i dalje radi po svome. Vi nastavljate sa svojim bijesom, nastavljate svoj seks, nastavljate sa svojom pohlepom, ali uvijek ostajete sa svojim zaključkom da je pohlepa loša, da je gnjev rdav, da je seks prljav- to je grijeh. To je hipokrizija. Čitavi svijet je postao dvoličan. Niko nije iskren i pošten. I sve dok ovakve raskolničke religije ne nestanu, niko neće moći biti iskren. Ovo izgleda kontradiktorno jer religije uče poštenju i iskrenosti. Ali one su kao takve osnovni temelj nepoštenja i neiskrenosti. Oni te čine neiskrenim: jer te uče da slijediš nemoguće stvari koje ne možeš postići- odatle nastaje hipokrizija. A tantra te prihvata u tvojoj potpunosti, u cjelosti, jer tantra kaže: ili odbaci sve ili prihvati sve- ne postoji nešto između. Čovjek je cio- jedna organska cjelina. Ti to ne možeš podijeliti. Ti ne možeš reći da nećeš nešto prihvatiti jer je to "nešto" povezano sa onim što prihvataš, ono što odbijaš je organski povezano sa onim što prihvataš.

To bi bilo ovako: neko bi ti rekao da prihvata tvoju krvnu cirkulaciju ali da ne prihvata lupanje tvog srca. Rekli bi ti: "Mi ne možemo prihvatiti to neprestano lupanje tvog srca. Mi prihvatamo tvoju cirkulaciju. To je u redu: ona je tiha." Ali moja cirkulacija ide kroz moje srce, a lupanje je u osnovi povezano sa radom srca i sa cirkulacijom. To se odvija upravo zbog tog pulsiranja. Što onda da radim? Moje srce i cirkulacija krvi su organski povezani. To nisu dvije stvari: oni su jedno. Zato, ili me prihvati potpuno ili me odbaci sasvim. Nemoj nastojati da me dijeliš jer ćeš tako izazvati neiskrenost- jednu duboku neiskrenost. Ako ti budeš nastojao da zabraniš moje pulsiranje, i ja ću pokušati da zabranim da srce ne kuca. Ali tako krv neće moći teći i ja neću moći biti živ. Ja ne mogu živjeti bez cirkulacije krvi. Što onda treba učiniti? Nastavi da živiš onakav kakav si, i nastavi da govoriš ono što nisi, ono što ne možeš biti.

Nije teško uočiti u kakvoj su vezi srce i cirkulacija krvi, ali je teško dovesti u vezu ljubav i mržnju. Oni su sjedinjeni. Što radiš kada nekoga voliš? To je nalik pokretu, kao kada izdišeš. Što onda radiš? Ti izlaziš da se sretnoš sa tom osobom. To je dah koji izlazi. Kada nekoga mrziš, to je dah koji se vraća. Kada voliš, ti bivaš nečim privučen. Kada mrziš, onda si odbijen. Privlačenje i odbijanje su dva talasa jednog istog pokreta. Privlačenje i odbijanje nisu različite stvari; ti ne možeš to podijeliti. Ti ne možeš reći: "Ti možeš udahnuti ali ne možeš izdahnuti. Ili, možeš izdahnuti ali ne možeš ponovo udahnuti. Ti tako dopuštaš samo jednu stvar: ili izdišeš ili

udišeš. Ne činiš oboje." Kako možeš udahnuti ako prije toga nijesi izdahnuo? Isto tako, ako ne dopustiš ispoljavanje mržnje, ti ne možeš ni voljeti.

Tantra nalaže da prihvatamo čovjeka u cjelini jer je on jedno organsko jedinstvo. Čovjek je jedno duboko jedinstvo; ti ne možeš ništa odvojiti od njega. A to je tako kako mora i biti- jer ako čovjek nije organsko jedinstvo tada ni u univerzumu ništa ne može biti sjedinjeno. Čovjek je vrhunac organskog sjedinjavanja, najveći vrh organske cjelovitosti. Kamen na cesti je jedinstvo. Drvo je jedinstvo. Cvijeće i ptice su u jedinstvu. Sve je u jedinstvu, a zašto i čovjek ne bi bio u jedinstvu? A čovjek je vrhunac- veliko jedinstvo, jedna veoma kompleksna organska cjelina. I zaista, ti ne možeš ništa odbaciti.

Tantra kaže: "Mi vas prihvatamo onakve kakvi jeste. To ne znači da sada više nema potrebe za mijenjanjem; ne znači da sada treba prekinuti razvojni put. Naprotiv, mi tek sada prihvatamo osnovu rasta." Sada ti možeš rasti, ali taj rast više nije stvar izbora. Taj rast će biti prirodni, neuslovni razvoj. Na primjer, kada se Buda prosvijetlio, mi smo pitali: "Gdje je otišao njegov gnjev- gdje?" On je bio gnjevan, bio je i u seksu, gdje je onda otišao njegov seks? Gdje je to mjesto gdje je otišao njegov bijes? Gdje je sada njegova pohlepa? Mi sada više ne možemo prepoznati nikakav bijes u njemu. Kada se prosvijetlio, više nismo mogli uočiti nikakav bijes u njemu.

Možeš li uočiti blato u lotosu? Lotos je iznikao iz gliba. Ako nikada nijesi vidio kako lotos niče iz blata, ako ti neko donese taj predivni cvijet, ti nikako nećeš moći pojmiti da taj cvijet niče iz gliba ribnjaka. Taj predivni lotos niče iz srdljivog blata! Možeš li taj cvijet ikako povezati sa blatom? On je u blatu, ali preporođen, transformisan. Taj njegov miris je proizišao iz tog istog prljavog blata. Njegove latice su iznikle iz tog istog gliba. Ako bi ponovo taj lotos vratio blatu, posle par dana bi se on ponovo vratio majci zemlji, opet bi se pretvorio u blato. Potom opet ne bi mogao zaključiti gdje je taj cvijet nestao. Gdje? Gdje je nestao njegov miris? Kuda su otišle one predivne latice?

Ti ne možeš sebe prepoznati u Budi, ali ti si tu. Naravno, na širem i višem planu- transformisano. Seks je tu, tu je i gnjev, i mržnja je tu. Sve što pripada čovjeku je tu. On je čovjek, ali on je i stigao do svoj navišeg vrha razvoja. On je postao lotosov cvijet; ti tu više ne možeš prepoznati blato. Ali to i ne znači da blato nije tu. Ono je tu, ali više ne kao glib. To je sada jedno više jedinstvo. Zbog toga ti u Budi više ne možeš prepoznati ni ljubav ni

mržnju. To je sada još komplikovanije jer Buda izleda potpuno sjedinjen sa ljubavlju- nikada ne mrzi, uvijek je u tišini- nikada nije ljut. Ali ta njegova tišina je drugačija od tvoje. Nikada ne može biti ista. A kakva je tvoja tišina? Negdje je Ajnštajn izjavio da naša tišina nije ništa drugo do priprema za rat. Između dva rata, mi imamo malu pauzu mira, ali taj mir i nije stvarni mir. To je samo pauza između dva rata, zato to postaje hladni rat. Odatle mi imamo dva tipa rata- hladni i vrući.

Posle drugog Svjetskog rata, Rusija i Amerika su započele hladni rat. One nijesu bile u miru- to je bila samo priprema za neki novi rat. One su bile spremne. Svaki rat uznemirava, uništava. Ti trebaš pripreme za to, zato i tražiš pauzu. Ali ako rat sasvim nestane sa zemlje, tada će i taj "hladni rat" nestati jer se on odvija uvijek samo između dva rata. Ako sasvim nestane rata, i ovaj će hladni rat, koji mi zovemo mir, takođe nestati.

Što je tvoja tišina? Upravo priprema između dvije ljutnje. Kada izgledaš kao da si opušten, što je to? Da li si zaista opušten, da li si relaksiran, ili je to samo priprema za neki novi napad, za neku novu eksploziju? Gnjev je rasipanje energije, i za to treba vremena. Kada se jednom razljutiš, kada to prođe, ti ne možeš potom odmah ponovo biti ljut. Kada si jednom u seksualnom činu, ti ne možeš odmah potom ponoviti tu radnju. Za to treba vremena, potrebno ti je vrijeme odmora, potreban je jedan period *brahmacharya* (apstinencije), makar dva-tri dana. To sve zavisi o tvojim godinama. Taj celibat i nije pravi celibat. Ti se tada samo ponovo pripremaš za novu akciju. Između dva seksualna čina, ne može biti *brahmacharya*. To je isto kao kada bi period između dva regularna obroka nazvao gladovanje. Zbog toga ti zajuttrak i zoveš "do-ručak", a što je tu "do"? Ti si tu samo u pripremi. Tu nema nikakvog prekida, jer ti ne možeš neprestano u sebe slagati hranu. Ti mora da napraviš malu pauzu, ali ta pauza nije gladovanje. Zapravo, to je samo priprema za naredni obrok, a ne nikako gladovanje.

Zato onda kada smo utišani, to je uvijek mir između dva gnjeva. Uvijek kada smo opušteni, to je uvijek samo period između dva vrhunca tenzije. Kada smo u celibatu, to je samo vrijeme između dva seksualna čina. Kada smo u ljubavi, to je vrijeme između dvije mrzovolje- zapamti to. A kada je Buda u tišini, nemoj misliti da je to tvoja tišina. Kada tvoja ljutina nestane, tada i tvoja tišina iščezne. Oni bitišu zajedno; ne mogu biti odvojeni. Zato kada je Buda u bramačariju, u celibatu- nemoj misliti da je to i tvoj celibat.

Kada seks nestane, nestane i cilibat. Oni su oboje dio jedne iste stvari, tako će oboje i nestati. Sa Budom dolazi jedno sasvim drugo biće koje ti ne možeš još zamisliti. Ti sada možeš pojmiti samo dihotomiju, dvojnost koju znaš. Ti ni ne možeš pojmiti kakav je to čovjek, što se dogodilo sa njim. Sva energija je otišla ka nekom drugom nivou, ka nekom drugom planu egzistencije. Blatnjavo tlo je postalo lotos, ali ono je i dalje prisutno tu. Blato nije odvojeno od lotosa, ono je samo transformisano.

Zato tantra prihvata sve energije koje su unutar tebe. Tantra nije za to da se bilo što oduzima, već da se sve transformiše. Ona kaže da je prvi korak prihvatanje. Taj prvi korak je veoma težak-prihvatati. Ti možeš biti ljut mnogo puta tokom jednog dana, ali prihvatiti taj gnjev nije baš lako. Zapravo, to je veoma teško. Veoma je lako biti ljut, ali je veoma teško prihvatiti tu ljutinu. Zašto? Ti ne osjećaš neku teškoću da budeš u stanju ljutine, a zašto tako teško prihvataš to stanje, zašto se teško suočavaš sa time? Biti ljut ne izgleda tako loše kao što izgleda prihvatanje toga stanja. Svako misli za sebe da je dobar, a da je to stanje gnjeva samo momentalno. Ono dolazi i odlazi. To ne može pokvariti sliku o tebi. Ti i dalje o sebi misliš dobro. Ti kažeš kako se to samo trenutno dogodilo. To nije uticalo destruktivno na tvoj ego.

Zato će oni koji su lukavi odmah izraziti kajanje. Oni će biti ljuti i tako se i dalje kajati. Oni će tražiti oprostaj. Oni su veoma lukavi. Zašto ih nazim lukavim? Jer njihova ljutina im daje titrajne podsticaje, omogućuje im da njihova slika o sebi podrhtava. Oni se počinju osjećati nelagodno. Oni počinju osjećati: "Ja se ljutim? Ja sam u tako lošem stanju da se ljutim?" Tako se slika o dobrom čovjeku počinje deformisati i mijenjati. On mora ponovo pokušati da je smiri. On će odmah reći: "Ovo je loše što sam učinio. To više neću nikada ponoviti. Oprosti mi." Samim traženjem oprostaja, njegova slika o sebi se ispravlja. On je ponovo dobrovraća se u svoje prvobitno stanje u kojem nije bilo gnjeva. On tako odbacuje svoj gnjev samim traženjem oprostaja. On će nazvati sebe lošim samo da bi mogao ostati dobar.

Zbog toga se i događa da ljudi idu iz života u život noseći sa sobom svoj gnjev, svoj seks, posesivnost i ko zna što sve, ali da nikada to ne prihvataju. To je trik uma. Bilo što da radiš ostaje na periferiji. U svom centru ti ostaješ dobar. Ako prihvatiš to da si u jednom trenutku bio ljutit, tada prihvataš i da si loš. Tada to više nije samo pitanje ljutnje. To više nije samo trenutačno. Zapravo, sada je gnjev dio tvoje konstitucije. To sada više ne znači da te neko iritira

da budeš ljut. Čak i kada budeš sam, tvoj gnjev će biti tu. Kada i ne budeš ljut, gnjev će biti prisutan jer je on tvoja energija, on je dio tebe. To ne znači da neko dođe i da te izazove, a potom ode- ne! Niko te ne može izazvati ako ti nijesi pogodan za to. Ti možeš okrenuti prekidač na bilo koju stranu, ali struja će uvijek biti tu. Ako struje tu nema, ti ne možeš okretati prekidač. Ta struja, ta struja gnjeva je uvijek tu, struja seksa je uvijek prisutna, struja pohlepe je tu u tebi. Ti to možeš isključivati i uključivati. Ti se mijenjaš od prilike do prilike, ali unutar sebe ti ostaješ isti.

"Prihvatanje" znači da gnjev nije neki čin: zapravo, Ti si taj gnjev. Seks i nije neki čin: Ti si seks. Pohlepa nije samo neki čin: Ti si ta pohlepa. Prihvatajući to tako, znači odbacivanje svog umišljenog lika. A mi smo svi izgradili jedan predivni lik o sebi. Svako je načinio od sebe predivnu sliku- jedan apsolutno predivan lik. I zato bilo što da radiš nikada to ne može biti dotaknuto. Ti tako to štitiš. Tvoj lik je zaštićen i ti se osjećaš dobro. Zbog toga ti možeš biti gnjevan, biti seksualan, a da ne budeš uznemiren. Ali ako ti to prihvatiš i kažeš: "Ja sam seks, ja sam gnjev, i pohlepa", tada će odmah taj tvoj zamišljeni oreol pasti.

Tantra kaže da je to samo prvi korak- i najteži: da se prihvati ono što si. Ponekada mi to i prihvatimo, ali to prihvatamo na jedan poseban način, na jedan proračunat način. Naše lukavstvo je duboko i suptilno, a um posjeduje jedan veoma suptilni smisao za obmanu. Ponekad nešto prihvatiš i kažeš da si ljut. Ali ako ti to i potvrdiš, ti to uradiš tek kada pomisliš kako da prevaziđeš gnjev. Tada ti prihvataš i kažeš: "U redu, ja sam ljut. Reci mi kako da izađem iz toga." Vi prihvatate seks samo da bi bili ne- seksualni. Uvijek samo kada želite da budete nešto drugo, vi pristajete na prihvatanje jer je vaše poimanje slike o sebi ponovo povezano sa budućnošću.

Ti si agresivan, a težiš da budeš nenasilan, zato ti prihvataš i kažeš: "U redu, ja sam agresivan. Danas sam agresivan, ali sutra neću biti takav. Sutra ću biti nenasilan." Kako možete postati nenasilni? Vi odlažete tu sliku o sebi za sutra. Vi ne mislite o sebi ovakvom kakvi ste sada. Vi uvijek mislite o sebi u smislu nekog ideala- o nenasilju, ljubavi, milosrđu. Tako se ti smještaš u budućnost. Ovaj sadašnji trenutak je upravo na putu da bude prošlost, a tvoje stvarno biće je negdje u budućnosti zato ti sebe poistovjećuješ sa idealima. Ti ideali su, takođe, određeni način da izbjegneš stvarnost. Ti si nasilan: to je uzrok svemu tome. A stvarnost je jedina stvar koja je egzistencijalna; budućnost nije takva.

Tvoji ideali su samo snovi. Oni su trikovi za odlaganje, trikovi kojima se um fokusira negdje drugo.

Ti si nasilan: slučaj je takav, uzrok je to, zato to i prihvati. I nemoj pokušavati da budeš nenasilan. Jedan nasilnički um NE MOŽE postati nenasilan. Kako je to moguće? Pogledaj malo dublje u to: ti si nasilan, kako onda možeš biti nenasilan? Bilo što da radiš biće počinjeno od jednog nasilnika- bilo što! Čak i težnja za nenasilništvom je stvar koju preduzima jedan nasilnički um. Ti si nasilan, a sa pokušajem da budeš nenasilan, ti opet bivaš nasilan. Taj tvoj iskreni napor da budeš nenasilan, pretvara se u svaki vid nasilništva. Upravo zbog toga ti ideš tim putem nenasilništva: ti napori mogu dovesti do nenasilja prema drugima, ali oni će prouzrokovati nasilje prema sebi.

Oni su veoma nasilni prema sebi- ubijaju sebe. A što više uspijevaju da budu agresivni prema sebi, to ih čini više sretnijim. Onda kada postanu sasvim ludi, samoubistveni, tada društvo kaže: "Oni su mudraci." Ali oni su samo promijenili objekt nasilništva- ništa drugo. Oni su prethodno bili nasilni prema nekome drugome, a sada to čine sebi. Ali nasilništvo je u oba slučaja tu. A kada si ti nasilan prema nekome, tome zakon može pomoći, sud ga može zaštititi, društvo će te osuditi. Ali kada si nasilan prema sebi, tu nema nikakvog zakona. Kako te zakon može štititi od sebe samog. Kada je čovjek protiv sebe, tu nema nikakve zaštite. Ništa se tu ne može uraditi, i niko o tome ne brine jer je to tvoja stvar. Niko drugi nije uključen u to: to je tvoj problem. Takozvani monasi, takozvani sveci, svi su oni nasilni prema sebi. Niko nije za to zabrinut. Svi kažu: "U redu, nastavi. To je tvoja stvar."

Ako je tvoj um pohlepan, kako možeš biti nepohlepan? Pohlepni um će ostati takav. Bilo što da se uradi da bi se lišilo pohlepe, neće biti od pomoći. Naravno, mi možemo stvoriti nove pohlepe. Pitaj pohlepnog čovjeka: "Što postižeš gomilanjem novca? Ti ćeš umrijeti a nećeš blago odnijeti sa sobom." To je logika takozvanih religioznih propovjednika- da ne možeš odnijeti svoje blago sa sobom. Ako neko to može odnijeti sa sobom, tada će sva takva logika biti izlišna. Pohlepni čovjek, naravno, osjeća tu logiku. I on pita: "Kako mogu odnijeti svoje blago sa sobom?" Jer on zaista to želi odnijeti. Zbog toga svještenstvo biva neuticajno. Oni mu nalažu da ne skuplja stvari koje ne može odnijeti sa sobom. Govore mu da je to bešmislica. Oni mu govore: "Naučićemo te kako da sakupljaš stvari koje možeš ponijeti sa sobom. Vrline se mogu odnijeti sa sobom, *punya* (dobra djela) se mogu odnijeti sa sobom,

dobročinstva se mogu odnijeti sa sobom, a li ne i blago. Zato priloži svoje blago."

Ali ovo je poziv njegovoj pohlepi. To mu govori: "Sada ćemo ti dati bolje stvari koje možeš odnijeti sa sobom posle smrti." Taj poziv sadrži rezultat. Pohlepni čovjek tada osjeća: "Vi ste u pravu. Smrt je tu, i niša se ne može uraditi protiv nje, zato ja moram preduzeti nešto što će mi omogućiti da odnesem neku vrijednost sa sobom. Moram stvoriti neku vrstu bankovnog računa na onom drugom svijetu. Ovaj svjetovni bankovni ulog ne može dovijeka trajati." On nastavlja da razmišlja i govori u tom duhu.

Prođi kroz svete spise: oni apeluju na tvoju pohlepu. Oni govore: "Zašto tračiš svoje dragocjeno vrijeme na trenutačna zadovoljstva?" Naglasak je na "trenutačno". Zato pronadi neko vječno zadovoljstvo i stvar će biti u redu. Oni nijesu protiv zadovoljstava. Oni su samo protiv toga da budu "trenutačni". Zagledaj u pohlepu! Ponekada ti se može dogoditi da sretnoš nepohlepnog čovjeka koji uživa u trenutnim zadovoljstvima, ali ti nećeš naći među tvojim svetim ljudima čovjeka koji ne zahtijeva, naređuje, traži vječna zadovoljstva. Pohlepa u njima je još i veća. Ti ćeš naići na nepohlepne ljude među običnim ljudima, ali nećeš naći nepohlepnost među tvojim takozvanim svetim ljudima. I oni teže za zadovoljstvima, ali mnogo višim od tvojih. Ti se zadovoljavaš sa kratkim zadovoljstvima, ali oni ne. Njihova pohlepa je veća. Njihova pohlepa može biti zadovoljena samo sa vječnim zadovoljstvima.

Bezgranična pohlepa traži bezgranična zadovoljstva- zapamti to. Ograničena pohlepa se zadovoljava sa ograničenim zadovoljenjima. Oni će te pitati: "Što dobijaš kada voliš ženu? Ona nije ništa drugo do kosti i krv. Zagledaj malo dublje ženu koju voliš. Što je ona?" Oni nijesu protiv žena. Oni se protive kostima, tijelu, krvi, putenosti. Ali ako je žena od zlata, onda je to u redu. Oni tragaju za ženom od zlata. Oni ne žive u ovom svijetu, zato i stvaraju neki drugi svijet. Oni govore: "Na nebu žive zlatne gospe- *apsaras*- koje su prelijepo i koje nikada ne ostare." U hinduističkom raju, apsare, djevojke iz raja, uvijek imaju samo šesnaest godina. Nikada ne stare. Uvijek im je šesnaest godina- nikada manje i nikada više. I zašto onda gubiš vrijeme sa ovim svakodnevnim i običnim ženama! Pomisli na raj. Oni nijesu protiv zadovoljstava. Zapravo, oni su samo protivni trenutnim zadovoljenjima.

Ako bi, nekim čudom, Bog ovom svijetu dao vječna zadovoljstva, svi vaši tronovi religija bi pali istog trenutka; bio bi tako izgubljen sav smisao njihovih poziva. Ako bi se nekako mogao

tvoj bankovni račun prenijeti na onaj svijet, niko više ne bi bio zainteresovan da stvara dobit na ovom svijetu. Tako je smrt postala veliki pomoćnik svještenstvu. Pohlepni čovjek je uvijek zainteresovan za neku novu pohlepu. Ako mu kažeš, i ubijediš ga u to, da je njegova pohlepa uzročnik njegove bijede, i ako napusti pohlepu da će dospjeti do blaženstva, on će pokušati sa time jer je ubijeđen da ti nijesi protivan njegovoj pohlepnosti. Ti daješ njegovoj pohlepi neki novi prostor za zadovoljenje. On se tada može kretati u neku novu dimenziju pohlepe i lakomosti.

Zato tantra tvrdi da pohlepni um ne može postati nepohlepan, jedan nasilnički um ne može biti nenasilan. Ali sve to izgleda bespomoćno i bezizlazno. Ako je takav slučaj, onda se ništa ne može uraditi. Na čemu se tantra onda temelji? Ako je sve tako bezizlazno, ako se ništa ne može uraditi, čemu onda tantrička nastojanja? Tantra ne kaže da se ništa ne može učiniti. Nešto se ipak može preduzeti, ali je tada dimenzija sasvim drugačija.

Pohlepni um tada treba da to prihvati, da prihvati da je pohlepan i lakouman- a ne da pokušava da bude nepohlepan. Takav um mora ući duboko u sebe kako bi dospio do dna pohlepe- a ne da bježi od toga, već da ostane u tome; ne da teži idealima, protivurječnim idealima, suprotnim idealima- već da ostane u sadašnjosti, da se kreće kroz svoju pohlepu, da spoznaje pohlepu, da razumije pohlepu, a ne da bježi na bilo koji način od toga. Ako možeš ostati sa svojom pohlepom, mnoge stvari će se dogoditi. Ako budeš mogao proživjeti sa svojim pohlepama, sa svojim seksom, gnjevom, tada će se tvoj ego rastakati. Ovo će biti prva stvar, a to je je za nju čudo!

Mnogi ljudi su mi dolazili sa pitanjem kako da budu bez ega. Vi ne možete biti bez ega jer prvo morate poglediti u temelj svog ega kako bi ga mogli pronaći. Vi ste pohlepni, a mislite da ste nepohlepni: to je ego. Ako ste pohlepni, ako to znate i to tako prihvatate, gdje onda može biti mjesta egu? Ako ste ljutiti i kažete da ste ljuti: vi to ne govorite drugima, već to osjetite duboko u sebi, osjetite se bespomoćnim. Gdje je onda mjesto egu? Ako ste seksualni, potvrdite to. Bilo što da je u pitanju, potvrdite to i to prihvatite. Jer, neprihvatanje prirode stvara ego, neprihvatanje svoje suštine, svoje biti, onoga što ste vi, stvara grдне probleme. Ako, pak, to prihvatite, ego više neće biti tu. Ako to ne budete prihvatili, ako to budete odbijali, ako budete nametali ideale protivne tome, onda će tu biti mjesta egu: ideali su građa od čega je sačinjen ego.

Prihvati sebe! Ali tada ćeš izgledati nalik životinji. Ti tada nećeš izgledati kao čovjek jer je tvoj koncept čovjeka u tvojim idealima. Zbog toga mi ljude učimo da ne budu animalni, a svi su animalni. Što možete uraditi? Vi STE životinja. Prihvatite svoju animalnost. I onog trenutka kada ste prihvatili svoju animalnost, napravili ste prvi korak da odete van animalnosti- jer nijedna životinja ne zna da je životinja: samo čovjek to može znati. To znači odlazak iza toga, prevazilaženje animalizma. Ti ne možeš to realizovati odricanjem ili odbacivanjem. Prihvati to! Onda kada je sve prihvaćeno, iznenada ćeš osjetiti da si to prevazišao, transcendirao. Ko je taj koji potvrđuje? Ko prihvata Cjelinu? To što je prihvaćeno, otišlo je dalje. Ako nešto odbijaš, ostaješ na istom mjestu. Ako prihvataš, ideš dalje. Potvrđivanje je transcendencija. A ako si sebe sasvim prihvatio, ti iznenda bivaš gumut ka svom centru. Tada se više ne možeš udaljavati, više ne možeš otići od svoje suštine, od svoje prirode, tako si doveden u svoje središte.

Sve ove tehnike koje objašnjavamo i pokušavamo da shvatimo su različiti načini da se vratite u svoj centar, da se udaljite od periferije. A vi ste pokušavali na mnogo načina da pobjegnute od svog središta. Ideali su dobra isprika za to. Idealisti su primjer najsuptilnijeg egoizma. Mnoge stvari se događaju: ti si agresivan a stvaraš ideal nenasilja. Tako nemaš potrebe da zadeš u svoju agresivnost, u sebe; nema potrebe za to. Sada je jedino potrebno- da razmišljaš o nenasilju, i da pokušaš da sprovedeš nenasilje. Ti sebi kažeš: "Nemoj se dotaći nasilja", a ti si agresivan. Tako ti možeš pobjeći od sebe. Ti možeš otići na periferiju, ali tako nikada nećeš doći do centra. To je jedna strana tog problema.

Drugo, onda kada stvoriš ideal nenasilja, ti tada možeš osuđivati druge. Sada je to moguće. Sada ti imaš ideal da sudiš svakome i da možeš reći svakome: "Ti si nasilan." Indija je tako stvorila mnoge ideale. Zbog toga Indija neprestano osuđuje čitavi svijet. Čitavi um Indije je zabranjujući. On stalno nastoji da osuđuje sav svijet. Svi drugi su nasilni, samo Indija nije nasilna. U njoj svi izgledaju nenasilno, ali postoje ideali koji su dobri za osuđivanje drugih. Takvi ideali ne mogu tebe mijenjati, ali mogu druge osuđivati jer ti posjeduješ te ideale, kriterijume. I uvijek kada si agresivan i nasilan prema nekome drugome, ti uvijek nađeš razlog za to, nađeš racionalan razlog. Tvoja nasilnost je jedna sasvim drugačija stvar.

U ovih zadnjih dvadeset i pet godina mi smo bili nasilni mnogo puta, ali još nijednom nijesmo osuđili svoju nasilnost. Mi smo uvijek gubili i uvijek to objašnjavali na najbolji mogući način. Ako

smo bili nasilnici u Bengalu, u Bangladešu, mi smo to objašnjavali da smo tamo išli da pomognemo ljudima da budu slobodni. Ako smo bili nasilnici u Kašmiru, to je bilo zbog njihove slobode. Ali vi znate, svi oni koji izazivaju ratove, govore isto. Ako je Amerika napravila invaziju na Vijetnam, to je bilo zbog "tih sirotih ljudi". Niko još nije nasilan, niko nikada nije bio nasilan u svojim očima. Mi smo uvijek bili nasilni da bi "pomogli drugima". Čak i ako bi te ubili, to bi bilo za tvoje dobro. To je "da ti se pomogne". Pa čak i ako bi bio ubijen, ako bih te ubio, samo pogledaj "moju samilost": Samo "za tvoje dobro", ja ću te ubiti. Zato nastavi da osuđuješ čitavi svijet.

Kada je Indija napala Gou, kada je Indija ušla u rat sa Kinom, Bertrand Rasel je kritikovao Nehrua, govoreći: "Gdje je sada vaše nenasilje? Vi ste gandijevski orjentisan narod. Gdje je sada nenasilje?" Nehru je odgovorio zabranjivanjem Raselovih knjiga u Indiji. Knjige koje je Rasel pisao su bile žigosane. To je naš nenasilni um. To je bila dobra diskusija. Te knjige je trebalo slobodno distribuirati jer je njegova argumentacija bila divna. On je rekao: "Vi ste nasilan narod. Vaše nenasilje je bilo samo politički čin. Vaš Gandhi nije mudrac. On je samo jedan diplomatski um. Vi govorite o nenasilju, ali kada dođe vaš trenutak, vi postajete nasilni. Kada se drugi bore, vi stojite na svom visokom tronu i presuđuje, osuđujete sav svijet kao nasilan."

To se događalo svima: individuama, društvima, kulturama, nacijama. Ako posjeduješ neke ideale, ti više ne mijenjaš sebe. Ti se tako uvijek nadaš da ćeš biti transformisan u budućnosti posredstvom tih ideala. I tako možeš veoma lako osuđivati druge. A tantra kaže da ostaneš sa sobom. Bilo ko da si, treba da to prihvatiš. Nikada nemoj osuđivati sebe, a nemoj osuđivati ni druge. Osuda je izlišna. Energija se ne mijenja time.

Prvi korak je da se sve prihvati. Treba ostati sa činjenicom. To je veoma naučno. Ostani sa tom činjenicom, bilo da je u pitanju gnjev, seks ili pohlepa. I spoznaj tu činjenicu u njenoj potpunoj istini. Nemoj samo to dotaći površinski. Spoznaj tu činjenicu u njenoj potpunoj istini, u njenoj činjeničnosti. Dođi do njenih korijena. I zapamti, uvijek kada se možeš spustiti do korijena nekog problema, ti ćeš tako to transcendirati. Ako budeš mogao upoznati seks u njegovom korijenu, ti ćeš biti gospodar toga. Ako upознаš svoju ljutinu u korijenu, ti ćeš moći gospodariti njom. Tada će gnjev biti instrument, ti ćeš ga moći koristiti.

Sjećam se mnogih priča o Gurdžijevu. On je govorio svojim učenicima da budu "ispravno gnjevni". Mi smo čuli kako je

Buda govorio: "Ispravna meditacija, ispravno razmišljanje i ispravna kontemplacija". Čuli smo da je Mahavir govorio o " ispravnoj viziji i ispravnom znanju". Gurdžijev je obučava o " ispravnom gnjevu i ispravnoj pohlepi", a to učenje je bilo inspirisano starom tantričkom tradicijom. Gurdžijev je bio veoma zabranjivan na Zapadu jer je tu važio za živog tantričkog simbola. On je obučavao "ispravnom gnjevu": on je svoje učenike učio kako da budu sasvim ljuti. Ako si bio ljut, on bi ti rekao: "Nastavi. Nemoj to potiskivati; neka sve sasvim izađe van. Uđi u to. Postani potpuni gnjev. Nemoj oklijevati: nemoj biti po strani. Duboko uroni u to. Neka čitavo tvoje tijelo postane plamen, oganj."

Ti nikada nijesi bio tako duboko u svom bijesu, i nijesi nikada nikoga vidio da to tako radi jer su svi, manje ili više, kulturni, kultivisani. Niko nije originalan; svi su, manje ili više, imitatori. Niko nije stvaran! Ako bi se potpuno dao bijesu, ti bi postao vatra-izgoreo bi. Ta vatra bi bila tako duboka, taj plamen bi bio tako obuhvatan da bi i prošlost i budućnost odmah nestali. Ti bi tada postao samo jedan trenutačni oganj. A kada svaka tvoja ćelija gori, kada svaki dio tvog tijela postaje plamen, i kada ti bivaš gnjev (a ne gnjevan), Gurdžijev tada kaže: "Sada ostani budan. Nemoj to potiskivati. Sada budi svjestan. Sada budi potpuno svjestan onoga što si postao, budi sasvim svjestan toga što je gnjev."

U jednom takvom trenutku potpune "prisutnosti", pojedinac može iznenada biti svjestan okolnosti, i moći će se smijati apsurdnosti čitave stvari, njenoj ludosti, gluposti cijele situacije. Ali to nije bilo potiskivano. To nije bilo potisnuto, to je bio samo smijeh. Ti se sada možeš sebi smijati jer si sebe transcendirao. Više nikada gnjev neće moći da gospodari tobom. Ti si upoznao bijes u njegovoj potpunosti. Ti se sada možeš smijati i otići iza toga. Ti sada možeš sa distance gledati na svoj gnjev. Kada jednom uvidiš totalnost gnjeva, ti možeš tek tada znati što je gnjev. A sada znaš i to, ako se čitava energija preobrati u gnjev, ti ćeš i dalje ostati promatrač svega toga, ostaćeš svjedok. Zato tu više nema straha. Zapamti ovo: sve što se ne poznaje izaziva strah. Ono što je mračno uvijek stvara strah. Ti si plašiš vlastitog gnjeva.

Ljudi govore da mi potiskujemo bijes zbog toga što nije dobro biti gnjevan: to može povrijediti druge. Ali to nije prava istina, to nije stvarni uzrok. Uzrok leži u tome što se oni plaše njihovog gnjeva. Ako stvarno postanu potpuno bijesni, oni ne znaju što se može dogoditi. Oni se plaše sebe. Oni još nikada nijesu upoznali gnjev. Za njih je to jedna veoma zastrašujuća stvar koja se

krije u njima, zato se plaše toga. Upravo zbog toga oni bivaju saglasni sa društvom, sa društvenim normama, sa kulturom, sa obrazovanjem, i kažu: "Ne smijemo biti gnjevni. To je loša osobina. To može uvrijediti druge."

Vi se plašite svog gnjeva, plašite se svog seksa. Još nikada niste bili potpuno u seksu. Nijeste bili tako potpuno u seksu da bi zaboravili na sebe. Vi ste uvijek tu; vaš um je uvijek prisutan. A ako je um prisutan za vrijeme seksualnog odnosa, tada je taj čin lažan- jadan. Um mora nestati; ti moraš postati samo tijelo. Tu ne smije biti nikakvog razmišljanja. Ako je prisutno razmišljanje, ti bivaš podijeljen. Tada taj seksualni čin nije ništa drugo do realizacija oslobađanja energije. To je samo opuštanje, ništa drugo. Ali ti se bojiš da budeš potpuno u seksu: zbog toga se i usaglašavaš sa društvenim normama, ti se slažeš sa njima da je seks ružan. To je zbog toga što se plašiš seksa. Ti si uplašen!

A zašto si uplašen? Plašiš se zbog toga što ne znaš što će se dogoditi potom, ne znaš što se može dogoditi ako se potpuno predaš seksu, ne znaš koja nagona sila može probiti iz tebe, ti ne znaš kakva nesvjesna radnja može biti ostvarena. Ti to ne znaš!. Tada više nećeš biti gospodar, više nećeš moći to kontrolisati. Tvoja slika o sebi može biti poremećena. Zbog toga ti kontrolišeš svoj seksualni čin. A način da se to kontroliše je da se ostane u umu. Neka se seksualni čin odvija, ali neka bude periferan, neka bude lokalnog karaktera.

Pokušaj da shvatiš to "lokalno i potpuno". Tantra kaže da je seks lokalno onda kada je samo tvoj seks centar uključen u to. To je lokalno: to je lokalno opuštanje. Seksualni centar drži akumuliranu energiju. Kada se taj centar prepuni tom energijom, to se mora prelići, ti to moraš ostvariti. Inače bi to stvorilo napetosti, proizvelo bi teškoće. Zato to oslobađaš, ali to biva samo lokalno oslobađanje. Tvoje čitavo tijelo, tvoje cijelo biće nije u tome. Potpuno uključivanje u to znači da se svaki damar tvog bića, svaka tvoja ćelija, sve ono što si ti, uključuje u to. Čitavo tvoje biće biva seksualno. Ne samo tvoj seks centar: čitavo tvoje biće postaje seksualno. Ali ti bivaš uplašen jer je tada sve moguće. Ti ne znaš što se može dogoditi jer nikada to nijesi spoznao u potpunost. Ti samo možeš raditi određene stvari o kojima ne moraš brinuti.

Tvoje nesvjesno će eksplodirati. Ti nećeš biti samo jedna životinja već mnoštvo životinja jer si prošao kroz mnoge živote, prošao si kroz mnoga životinjska tijela. Ti možeš početi urlati; možeš početi da vrištiš; možeš početi da ričeš kao lav. Ti ne znaš što

se može dogoditi. Sve je moguće: a to stvara strah. Ti treba da posjeduješ kontrolu, nikada ne smiješ da se izgubiš u nečemu. Zbog toga ti ne znaš što se može dogoditi. Zbog toga i ne znaš ništa. A dok ne budeš spoznao to, ti nikada nećeš moći to transcendirati.

Prihvati, uđi duboko u to, idi do korijena. To je tantra. Tantra traži duboko iskustvo. Sve što se iskusi moći će se i transcendirati; bilo što da je potiskivano, nikada se ne može transcendirati.

To je dovoljno za danas.

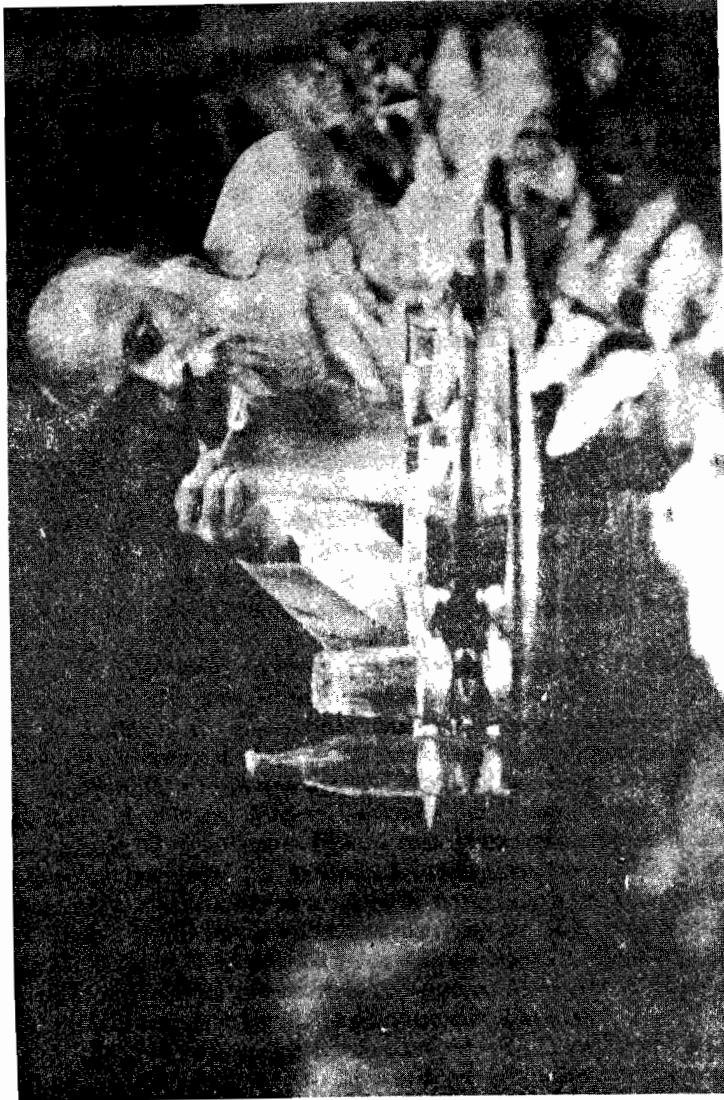
TEHNIKE ZA USREDIŠTENJE (CENTRIRANJE)

12. novembar 1972. Bombaj, Indija.

SUTRE:

13. Ili, zamisli pet obojenih krugova na paunovom repu kao tvojih pet čula u beskonačnom prostoru. Sada pokušaj da njihovu ljepotu stopiš u sebe. Isto tako, to pokušaj na bilo kom mjestu u prostoru ili na zidu- sve dok ta tačka ne iščezne. Tada tvoja želja za nečim drugim biva istinita.

14. Usmjeri svu svoju pažnju na nerve, nježno kao da lotus dotičeš, u središte tvog kičmenog stuba. Tako budi preobražen.

Čovjek je rođen sa svojim unutarnjim centrom, ali je sasvim na to zaboravio. Čovjek može živjeti i da ne zna za svoj centar, ali nikako ne može biti bez centra. Taj centar je njegova veza sa Egzistencijom. To je korijen. Ti to i ne moraš znati; znanje nije esencijalno bitno za centar. Ali ako to ne znaš, ti ćeš slijediti život kao nešto što nije utemeljeno, kao da to nema svojih korijena. Ti tako nećeš osjetiti nikakvo tle; nećeš osjetiti da si utemeljen u nečemu; nećeš osjetiti univerzum kao svoj dom. Tako ćeš ostati beskućnik. Naravno, centar će biti tu, ali ti nećeš to znati, tvoj život će biti nalik nanosu- besmislen, prazan, koji nikuda ne vodi. Ti ćeš osjećati kao da živiš bez života- usmjeren, čekajući na smrt. Ti ćeš tako moći odlagati svoje trenutke, ali ćeš vrlo dobro znati da te to neće nikuda odvesti. Ti ćeš tako samo tračiti vrijeme, a to osjećanje duboke frustracije će te pratiti kao sjenka u životu. Čovjek je rođen sa svojim središtem, ali ne i sa spoznajom o tom centru. Znanje o tome se mora pridodati, mora se pridobiti.

Ti imaš svoje središte. To središte je tu; ne možeš biti bez toga. Kako možeš bitisati bez svog centra? Kako možeš živjeti bez mosta između sebe i Egzistencije (ili, ako tako želiš, koristi riječ "Bog")? Ti ne možeš bitisati bez neke duboke veze. Ti posjeduješ korijene u Božanstvu. Svakoga trenutka živiš kroz te korijene, ali ti korijeni su nevidljivi, pod zemljom su. Upravo nalik drveću, korijenje je pod zemljom. To drveće je nesvjesno svog korijenja. I ti posjeduješ korijenje. Ta ukorijenjenost je tvoj centar. Kada kažem da je čovjek rođen sa time, mislim da je čovjek sposoban da bude svjestan svojeg središta. Ako možeš biti svjestan toga, tvoj život će postati aktivan; inače, tvoj život će postati sličan dubokom snu- tek samo san.

Ono što je Abraham Maslov nazvao "samo-aktuelizacija" nije ništa drugo do postati svjestan svog unutarnjeg centra odakle si povezan sa čitavim univerzumom. To znači postati svjestan svojih korijenja- što znači da nisi sam, da nisi usamljeni atom, da si dio ove Kosmičke Cjeline, da ovaj univerzum nije neki izgubljeni svijet. Ti nisi stranac: ovaj univerzum je tvoj dom. Ali dok ne pronađeš svoje korijene, svoje središte, ovaj univerzum će ostati nešto izgubljeno, nešto nepoznato i strano.

Sutra kaže da čovjek izgleda kao da je gurnut u svijet. Naravno, ako ti ne poznaješ svoj centar, izgledaće ti to kao da si u

svijet gurnut, nešto nalik "odbačenosti". Ti si odbačen: ne pripadaš ovom svijetu, ni ovaj svijet ne pripada tebi. Odatle dolazi strah, odtle je tjeskoba, jad- to je rezultat tog stanja. Čovjek kao jedan izgnanik iz univerzuma mora osjećati tjeskobu, strah, muku i jad. Čitav njegov život će tako biti samo jedna borba, jedan rat koji je unaprijed osuđen na poraz. Čovjek nikada ne može pobijediti jer dio nikada ne može nadmašiti cjelinu. Ti ne možeš pobijediti Egzistenciju. Ti možeš biti uspješan u tome, ali nikada protiv toga. U tome leži razlika između religioznog i nereligioznog čovjeka. Nereligiozni čovjek je protiv univerzuma, religiozni čovjek je sa univerzumom. Religiozno biće osjeća da je u svom domu. On nikada ne osjeća da je gurnut u svijet: on osjeća da raste u tom svijetu. Uvijek se sjeti razlike u terminima biti "gurnut" i "rasti".

Kada je Sartr izjavio da je čovjek gurnut u svijet, ta sama riječ, ta takva formulacija pokazuje da ti ne pripadaš tom svijetu. A ta sama riječ, izbor riječi "gurnut", znači da si ti bio prisiljavan na to bez svoje volje. Zato ta riječ i izgleda neprijateljska. Shodno tome, tjeskoba će biti rezultat. To može biti drugačije samo ukoliko nisi gurnut u svijet, ali ti si živio kao dio, kao jedan organski dio. Zapravo, znatno bolje bi bilo reći da si ti rast univerzuma u jednoj određenoj dimenziji koju mi nazivamo čovjek. Univerzum raste multidimenzionalno- u drveću, u brdima, u zvijezdama, u planetama: u multidimenzionalnom obliku. I čovjek je jedna dimenzija tog rasta. Univerzum ostvaruje sebe putem mnogih dimenzija i oblika. Čovjek je jedna takva dimenzija sa svojim širinama i vrhuncima. Nijedno drvo ne može biti svjesno svojeg korijenja; nijedna životinja nije svjesna svojeg porijekla. Upravo zbog toga oni ne mogu osjećati tjeskobu. Ako ti nisi svjestan svojeg korijenja, svojeg centra, ti ne možeš biti svjestan ni svoje smrti. Smrt je tako samo namijenjena čovjeku. To postoji samo za čovjeka jer samo on može biti svjestan svojeg porijekla, može biti svjestan svog središta, svoje cjeline, potpunosti i utemeljenosti u univerzumu.

Ako živiš bez centra, ako osjećaš da si izgnanik, da si po strani, onda je neminovna tjeskoba. Međutim, ako ti osjećaš da si u svom domu, da rasteš, da ostvaruješ svoje potencijale, da oslobađaš mogućnosti koje ti je dala Egzistencija- kao da se sama Egzistencija ostvaruje u tebi, kao da ti je ona donijela svjesnost, ako to stvarno osjećaš na taj način, ako se, zaista, tako ostvaruješ, rezultat toga će biti blaženstvo. Blaženstvo je rezultat organskog jedinstva sa univerzumom. Ali dok ne spoznaš centar, ti ćeš osjećati "gurnutost", isto kao da te život prisiljava na nešto strano. Taj centar koji je tu,

makar čovjek i ne bio svjestan toga, je povezan sa ovim sutrama koje mi tumačimo. Prije no što uđemo u "Vigyana Bairava Tantra" i njene tehnike povežemo sa centrom, potrebno je navesti još par stvari.

Prvo: kada se čovjek rodi, on biva ukorijenjen na jedno mjesto, u jednu određenu "chakru" (centar), a to je pupak. Japanci to mjesto zovu "hara" ; otatle je i termin "hara-kiri": samoubistvo. Doslovno to znači ubiti "haru" - osnovicu, centar. "Hara" je centar: uništiti centar je smisao "hara-kiri". Ali, na neki način, svi mi činimo "hara-kiri". Mi ne ubijamo doslovice taj centar, ali mi zaboravljamo na njega, ili se nikada ne sjetimo toga. On je tu i čeka na nas, a mi se sve više udaljavamo od njega.

Kada se dijete rodi, ono je prvo ukorijenjeno u pupku, u "hari". Ono živi kroz svoju "haru". Pogledaj samo kako dijete diše: njegov stomak se diže gore- dolje. Ono diše iz stomaka, ono živi iz somaka- a ne iz glave, ne iz srca. Ali, malo po malo, ono će se udaljiti od svog centra. Prvo će razviti jedan drugi centar- a to je srce, centar emocija. Ono će tako naučiti da voli, biće voljeno, i tako razviti jedan drugi centar. Taj centar nije pravi centar: taj centar je samo zamjena za pravi centar. Zbog toga psiholozi tvrde da dijete u životu neće voljeti ukoliko nije bilo voljeno. Ako je dijete donešeno u jednu okolinu bez ljubavi- u situaciju koja je hladna, otuđujuća, u kojoj niko ne pruža toplinu i ljubav- ono nikada u svom životu neće biti sposobno da ikoga voli jer taj njegov centar nije još razvijen. Majčinska ljubav, očinska ljubav, podrška društva, porodice i okoline može pomoći da se taj centar razvije. Ali taj centar se uzgred razvija, ti nijesi rođen sa time. Zato, ukoliko se nije pomoglo tome da se razvije, da izraste, to neće nikada stasati.

Mnoge osobe su lišene ljubavi, lišene su centra za ljubav. Oni govore o ljubavi, oni vjeruju da vole, ali oni zaobilaze taj centar. Kako onda mogu voljeti? Veoma je teško imati majku punu ljubavi- to je veoma teško; veoma je rijetka pojava, takođe, da dobiješ oca koji voli. Svaki otac i svaka majka misle da vole. A to nije tako lako. Ljubav je jedan težak rast- veoma težak i naporan proces. Ali ako u početku za dijete nije bilo ljubavi, ono nikada neće biti sposobno da voli. Upravo zbog toga cijelo čovječanstvo živi bez ljubavi. Ti nastavljaš da rađaš djecu ali ne znaš kako da tom djetetu podariš centar za ljubav. Nerijetko, naprotiv, što je više društvo razvijenije i civilizovanije, sve više se kod djeteta insistira na razvijanju trećeg centra koji je intelektualni. Pупak je prvi i pravi centar. Dijete se rodilo sa time; to nije nešto uzgred dobijeno. Ako

dijete dobija ljubav, ono sa ljubavlju odgovara. Sa takvim reagovanjem se u njemu razvija taj centar za ljubav: a to je centar srca. Treći centar je središte intelekta, rasuđivanja, glave. Obrazovanje, logika i obučavanje stvaraju treći centar: a i taj centar je uzgred dobijen, nije prirodan.

Ali mi živimo samo u trećem centru. Drugi centar je skoro odsutan- ili, ako je prisutan, onda ne funkcioniše; ili, ako i ponekad profunkcioniše, to biva rijetko i neispravno. Ali treći centar, glava i um, postaje osnovna pokretačka sila u životu jer tako čitavi život ovisi o tom centru. To je utilitarno. Ti to trebaš samo za razlog, rasuđivanje, logiku, razišljanje. Zato se događa da svi, prije ili kasnije, postaju umno orjentisani: vi počinjete da živite u glavi.

Glava, srce i pupak- to su tri centra. Pупak je prirodni centar, prvobitni centar, pravi centar. Srce se može razvijati, i dobro da je da se razvija zbog mnogih razloga. Rasuđivanje je takođe potrebno da se razvije, ali ono nije neophodno ako se time srce ne razvija. Ako se rasuđivanje razvije na štetu srca, tada se gubi veza sa osnovom i ti potom nikako ne možeš doći u kontakt sa pupkom. Razvoj je od rasuđivanja do egzistencije: pokušajmo da to shvatimo na taj način.

Centar pupka je u biću; centar osjećanja je u srcu; a centar glave se nalazi u znanju. Dakle, znanje je najudaljenije mjesto od bića, osjećanje je nešto bliže. Ako izgubiš centar osjećanja, onda je veoma teško uspostaviti most između rasuđivanja i bića- zaista, veoma teško. Zato je osobi koja životu prilazi sa srcem znatno lakše da se u svijetu osjeća odomaćeno od osobe koja to radi intelektualno.

Zapadnjačka kultura je prvenstveno insistirala na centru glave. Zbog toga se na Zapadu ukazuje znatna briga za čovjeka. A ta duboka briga je usled njegovog osjećanja beskućnosti, njegove praznine, njegove neukorijenjenosti, neutemeljenosti. Simon Veil je napisao knjigu "Potreba za korijenjem". Zapadnjački čovjek se osjeća neukorijenjen, kao i da nema korijena. Razlog za to leži u činjenici što se samo potencirao centar glave, što je glava postala središte njegovog života. Srce se nije podsticalo, nije se upičivalo; tako se i gubilo. Otkucaj srca nije otkucaj tvog srca: to je samo fiziološka funkcija. Zato ako osjetiš otkucaj, nemoj misliti da imaš srce. Srce je nešto drugo. "Srce" znači mogućnost osjećanja, a "biće" znači sposobnost da budeš sjedinjen- da budeš sjedinjen sa nečim, da budeš jedno sa nekim.

Religija je zainteresovana za "biće"; poezija je zainteresovana za srce; filozofija i nauka su povezane sa glavom. Ta

dva centra, srce i glava, su periferni centri- nijesu pravi centri, samo lažni centri. Istinski centar je pupak- "hara". Kako da se ponovo dospije do toga? Ili, kako da se to Ostvari? Obično, to se ponekada i dogodi- rijetko, slučajno, to se nekada dogodi- da se ti približiš hari. Taj trenutak biva veoma dubok, spoznajani i blaženstveni događaj. Na primjer, u seksu ponekad dospiješ blizu hare jer se tada dogodi da se tvoj um, tvoja svijest, spusti ponovo niže. Ti tada treba da napustiš glavu i da se spustiš niže. U dubokom seksualnom orgazmu se dogodi da nekad dospiješ blizu hare. Upravo zbog toga je prisutno veliko zanimanje za seks. Međutim, seks nije taj koji ti pruža to blaženstveno iskustvo. Zapravo, to je učinak hare.

Kada ideš niže prema seksu, prolaziš kroz haru; ti je dotičeš. Ali za savremenog čovjeka je i to bilo nemoguće, za savremenog čovjeka je i seks mentalna dimenzije. I seks je otišao u glavu; on samo misli o tome. Zbog toga je toliko mnogo filmova, romana i priča na temu seksa, toliko mnogo je pornografije u svakodnevnom životu. Veoma je apsurdno što čovjek razmišlja o seksu. Seks je jedno iskustvo; ti ne možeš razmišljati o tome. A ako počneš da razmišljaš o tome, sve će tada biti teže da to iskušiš jer to nema nikakve veze sa umom. Razlog za to nije potreban. Zbog toga se savremeni čovjek ne osjeća sposobnim da uđe dublje u seks. On neprestano samo misli o tome. To postaje jedan beskonačni krug. Što on više o tome razmišlja, to sve više postaje umni pojam. Tada i sami seks postaje izlišan. On je to već postao na Zapadu- jedna stvar koja se neprestano ponavlja- nešto što je već postalo dosadno. Ništa se sa tim ne dobija; ti tako samo ponavljaš neke stare navike. Na kraju ćeš postati frustriran- isto kao da si bio prevaren. Zašto? Upravo zbog toga što tvoja svijest nije išla naniže ka centru.

Samo onda kada prođe kroz haru, kada se to ostvari kroz seksualni odnos, ti tada osjećaš blaženstvo. I zato, bilo što da je uzrok, uvijek kada prođeš kroz haru, ti se osjećaš blaženstveno. Ratnik na bojnopolju ponekada prođe kroz haru, ali ne i savremeni borac, jer on i nije neki ratnik. Osoba koja baci bombu na grad, radi to nesvjesno, uspavano. On nije borac; on nije ratnik; on nije Kshatrija, nije Ardžuna.

Ponekada kada je osoba na vagi smrti, kada je na ivici opstanka, on biva gurnut ka svojoj hari. Za ratnika sa mačem, svaki trenutak može biti trenutak smrti. Svaki naredni trenutak može biti njegov kraj. A kada se boriš sa mačem u ruci, ti nemaš vremena da misliš. Ako počneš misliti, više te neće biti. Ti to moraš da radiš bez razmišljanja jer razmišljanje traži vrijeme. Ako si u borbenom

okršaju, ti ne možeš razmišljati. Ako počneš razmišljati, drugi će pobijediti; više te neće biti. Tu nema vremena za razmišljanje, a um treba vremena da bi mogao da funkcioniše. Pošto nema vremena za razmišljanje, a razmišljanje znači smrt, svijest tada iz glave silazi ka hari. I ratnik tada ima iskustvo blaženstva. To je razlog što ima tako puno oduševljenja za rat. Seks i rat donose oduševljenje, a to je zbog toga što se tada prolazi kroz haru. Ti kroz to prolaziš u velikoj opasnosti.

Niče kaže da treba živjeti u opasnosti. Zašto? Jer si u trenutku opasnosti vraćen svojoj hari. Tada ne možeš razmišljati; ne možeš umno obavljati poslove. Ti tada moraš djelovati neposredno, odmah. Recimo, zmija prođe pored tebe. Ti vidiš tu zmiju i iznenada odskočiš. U tom trenutku ne postoji nikakvog razmišljanja o tome da li je to zaista zmija. Tu tada ne postoji silogizma; tada nećeš raspravljati sa svojim umom: "Tu je zmija, tu je opasnost- sada ću skočiti." Tada ne postoji nikakvog logičkog rezonovanja. Ako počneš tako da rezonuješ, ti ćeš skončati sa svojim životom. Ti tada ne možeš da rasuđuješ. Tada moraš reagovati spontano, i to odmah. Prvo dođe čin, a onda slijedi razmišljanje. Pošto odskočiš, ti tek tada možeš razmišljati.

U svakodnevnim životnim okolnostima, kada nema neke opasnosti, ti prvo razmišljaš, i onda nešto uradiš. U opasnosti, čitavi proces je obrnut; ti prvo nešto preduzmeš, a tek potom o tome razmišljaš. Ta akcija prvo dođe bez razmišljanja i baci te u središte tvog centra- u haru. Upravo odatle dolazi ta općinjenost i zanos u trenutku opasnosti. Kada voziš automobil i povećavaš brzinu, kada dođeš do velike brzine, odjednom se ukazuje opasnost. Bilo što da iskrсне, ti više nećeš biti živ. U trenutku neizvjesnosti, kada su život i smrt najbliži, kada su to dvije bliske tačke, i ti između njih, um tada zastaje: ti si tada gurnut ka hari. Zbog toga su toliko neodoljivi automobili, vožnja- brza vožnja, ludačka vožnja. Ili, ti si kockar, i staviš sve što imaš na sto, uložiš sve na tu kartu: um tada zastaje; tu je opasnost. Narednog trenutka ti možeš biti prosjak, možeš sve izgubiti u toj igri. Um tada ne može funkcionisati; ti si tada gurnut ka hari.

Opasnosti imaju svoje zahtjeve jer u takvom trenutku tvoja uobičajena svijest ne može funkcionisati. Opasnost prodire duboko. Tvoj um tada nije potreban; ti tada postaješ ne-um. TI SI TO! Ti si svijest, ali tu tada nema razmišljanja. Taj trenutak postaje meditativan. I zaista, u kockanju, kockari tragaju za tim meditativnim stanjem uma. U opasnosti, u borbi, u nekom duelu, u ratu, čovjek je

oduvijek tražio opasnost, meditativno stanje. Tada se neko iznenadno blaženstvo ispolji, eruptira u tebi. Tada to postane unutarnje prelivanje. Ali to su samo iznenadni, slučajni događaji. Jedna stvar je izvjesna: uvijek kada se osjećaš blaženo, ti si tada blizu hare. To je sigurno tako, bez obzira što je bio uzrok tome. Uzrok je tada nebitan. Uvijek kada se približiš svom prvobitnom centru, svom pravom središtu, ti se tada ispuniš blaženstvom.

Ove sutre su povezane sa namjerom da se stvori osjećaj ukorijenjenosti u hari, u tvom centru, i to na jedan naučan, planski način- ne da to bude slučajnost, trenutačno, već da to bude jedna stalnost. Ti možeš neprestano biti u hari. To može postati tvoje utemeljenje. Kako da se to postigne, i kako da se ostane u tome, uloga je ovih narednih sutri.

A sada ćemo navesti prvu sutru: "Ili, zamisli pet obojenih krugova na paunovom repu kao tvojih pet čula u beskrajnom prostoru. Sada pokušaj da njihovu ljepotu stopiš u sebe. Isto tako, to pokušaj na bilo koje mjesto u prostoru ili na zidu- sve dok ta tačka ne iščezne. Tada tvoja želja za nečim drugim postaje istinita."

Sve ove sutre su izumljene sa namjerom da dospiješ do svog unutarnjeg centra. Osnovni mehanizmi koji se koristi, osnovna tehnika je u tome da stvoriš centar izvan sebe- bilo gdje: u umu, u srcu, ili čak i u prostoru, na zidu- ako se potpuno uneseš u to, ako sasvim prekineš vezu sa spoljnim svijetom, ti tada zaboravljaš na sav svijet, i samo jedna tačka ostaje u tvojoj svijesti; iznenada ćeš biti gurnut ka svom unutarnjem centru.

Kako to djeluje? Prvo to treba shvatiti. Tvoj um je upravo luralica, skitnica. On nije nikada na jednom mjestu. On se uvijek kreće, vrti, odlazi, dolazi, ali nikada ne stiže do pravog mjesta. On samo ide od jedne misli ka drugoj, od A ka B, ali on se nikada ne zadržava u A ili u B. On je uvijek u pokretu. Zapamti to: um je uvijek u pokretu, u nadi da će negdje dospjeti, ali nikuda ne stiže. On i ne može nikuda stići! Prava struktura uma je sačinjena od pokreta. On je tako sazdan da se samo može kretati. To je unutarnja suština i priroda uma. Osnovni njegov proces je kretanje. Od A do B; od B do C, u stalnom kretanju. Ako se ti zaustaviš u A ili u B, ili na bilo kom drugom mjestu, um će se odmah pobuniti, odmah će se početi boriti sa tobom. Um će ti tada narediti da se pokreneš, jer ako ti staneš on

će odmah umrijeti. Um može biti živ samo u pokretu. Um znači stalni proces. Ako ti staneš, ako prestaneš da se krećeš, um će odmah zamrijeti. Njega više tu neće biti; samo će svijest ostati.

Svijest je tvoja prava priroda; um je samo tvoja aktivnost- upravo nalik hodanju. To je veoma teško pojmiti jer mi mislimo da je um nezamijenljiv, da je bitan: mi mislimo da je um bitnost. To nije tako. Um je samo jedno djelovanje. Zbog toga je bolje da ga oslovljavamo sa "umovanje" nego sa terminom um. To je jedan proces upravo kao što je hodanje proces. Ako zastanete, više nema hodanja. Ti ne možeš tada reći da je hodanje na trenutak sjelo. Tu više nema hodanja. Ako staneš, nema hodanja. Hodanje je tada stalo. Ti i dalje imaš noge, ali ne hodaš. Noge mogu djelovati, ali ako zastaneš, noge će i dalje biti prisutne, ali hodanja više neće biti.

Svijest je nalik vašim nogama- to je vaša priroda. Um je samo proces- hodanje. Kada se svijest kreće sa jednog mjesta na drugo, taj proces je um. Kada se svijest kreće od A do B; od B do C, to kretanje je um. Kada zaustaviš pokrete, onda više nema uma. Ti si svijest, ali uma više nema. Ti imaš noge, ali ne hodaš. Hodanje je funkcija, aktivnost; i um je funkcija, samo jedna aktivnost. Ako bi ti zastao u nekom trenutku, um bi se počeo buniti. Um bi ti tada nalagao da kreneš dalje. Um bi nastojao na svaki način da te gurne napred, ili natrag, ili bilo gdje drugo; bilo gdje samo da ne zastaješ, samo da ne staneš.

Ako si uporan i ako se ne pokoravaš umu, biće ti veoma teško jer je izuzetno teško suprostaviti se njemu. Ti nijesi nikada naređivao svom umu; nikada nijesi gospodario nad njim. To i ne možeš postići jer, zapravo, nijesi još nikada pokušao da se ne poistovjećuješ sa njim. Uvijek si sebe poistovjećivao sa svojim umom. Ti misliš da si um. Ta laž, da si ti um, daje tvom umu potpunu slobodu jer onda nema nikoga da gospodari nad njim, da ga kontroliše. Um tako sam postaje gospodar. Tu može biti i nekog gospodara, ali to gospodarstvo je samo prividno, samo tako izgleda. Pokušaj jednom, i vidjećeš da ćeš moći prekinuti to gospodarjenje nad sobom. To je nešto lažno. Um je samo sluga koji se pretvara da je gospodar, ali to pretvaranje traje već dugo, već nekoliko života, tako da sada i gospodar počinje vjerovati kako je sluga gospodar. To je samo puko vjerovanje. Pokušaj suprotno i odmah ćeš uvidjeti da je takvo vjerovanje sasvim neosnovano.

Prva sutra kaže: "Zamisli pet obojenih krugova na paunovom repu kao tvojih pet čula u beskrajnom prostoru. Sada pokušaj da njihovu ljepotu stopiš u sebe." Pomisli da su tvoja čula

pet boja, i da tih pet boja ispunjavaju prostor. Samo pomisli da su tvoja čula pet boja- predivne boje, žive, razlivene u beskonačnom prostoru. Onda počni da se krećeš unutar tih boja. Kreći se unutar njih i osjeti centar gdje se sve te boje susreću u tebi. To je samo zamisao, ali to pomaže. Samo zamisli tih pet boja kako se izdižu u tebi i prožimaju u jednom mjestu. Naravno, tih pet boja će se susresti u jednoj tački: sav svijet će nestati. U tvojoj imaginaciji postoji samo pet boja, upravo kao krugovi na paunovom repu, koje treba razasuti po čitavom prostoru i unijeti duboko u sebe, stopiti u jednu tačku. Bilo koja tačka će biti dobra, bilo koje mjesto prožimanja tih boja će biti od koristi, ali prostor hare će dati najbolje rezultate.

Pomisli kako se one susreću u tvom pupku- kao da je čitav svijet postao obojen, i da se sve te boje susreću u jednom mjesutu u tvom pupku. Pogledaj to mjesto, unesi se u tu tačku, koncentriši se toliko dugo dok tačka ne iščezne. To će nestati! Ako se budeš koncentrisao na to mjesto, to će nestati jer je to samo imaginacija. Zapamti, sve što mi radimo je imaginacija. Ako se koncentrišeš na to, to će nestati. A kada to mjesto nestane, ti si vraćen svom centru. Sav svijet je nestao. Sada ne postoji više svijeta za tebe. U ovoj meditaciji postoje samo boje. Ti si zaboravio na sav svijet; ti si zaboravio sve predmete. Ti si sada odabrao samo pet boja. Ovo je posebno namijenjeno onima koji imaju oštro oko, koji posjeduju sklonost ka bojama. Ova meditacija neće biti uspješna kod svih. Dok ne posjeduješ oko slikara, dok nemaš svijesti o bojama, dok ne budeš mogao da zamišljaš boje, ova tehnika će biti teška za tebe.

Da li si ikada primijetio da su tvoji snovi bezbojni? Samo jedna osoba od u stotine može vidjeti snove u boji. Ti ih vidiš samo crno - bijele. Zašto? Čitavi svijet je u boji, a tvoji snovi su bezbojni. Ako se neko od vas sjeti da su njegovi snovi u boji, onda je ovo meditacija za njega. Ako se neko prisjeti da su mu snovi ponekad u boji, i za njega će biti ova meditacija od pomoći. To je za njega! Ako, pak, kažeš nekoj osobi, kao je neosjetljiva na boje, da zamisli prostor ispunjen bojama, ona to neće moći postići. Čak i kada bi pokušao da to zamisli, kada bi rekao: "Crveno je!", on bi samo vidio tu riječ kao crveno. On uopšte ne bi vidio boju. On će reći: "Zeleno!" I riječ zeleno će biti tu, ali zelenoga neće biti.

Zato ako posjeduješ osjećaj za boje, onda pokušaj sa ovom metodom. Postoji pet boja. Sav svijet je obojen i te boje su unutar tebe. Negdje duboko unutar tebe, tih pet boja se susreću. Koncentriši se na tu tačku, i nastavi da se koncentrišeš na tome. Nemoj se udaljavati od toga: ostani u tome. Nemoj dopuštati da se

um upliće; nemoj pokušavati da misliš o bojama. Nemoj razmišljati. Samo gledaj kako se one susreću u tebi. Nikako nemoj razmišljati o njima! Ako počneš misliti, um će se pokrenuti. Samo budi ispunjen bojama koje se pretapaju u tebi, a onda se koncentriši na tu tačku prožimanja boja. Nemoj razmišljati! Usredsređivanje nije razmišljanje; to nije kontemplacija. Ako si zaista ispunjen bojama, i ako postaneš duga, rep pauna, i kada se sav prostor prepuni bojama, to će ti pružiti duboki osjećaj ljepote. Ali nemoj razmišljati o tome; nemoj zaključiti da je to divno. Nemoj se okrenuti mislima. Usredredi se na prostor gdje se sve te boje susreću. To će ubrzo nestati, ubrzo će se sve to raspasti i rastopiti jer je to samo bila imaginacija. A ako pokušaš da prisiljavaš tu imaginaciju, ona će odmah nestati, neće tu moći ostati.

Svijet je već nestao; bile su tu samo boje. Te boje su tvoja imaginacija. Te zamišljene boje su se susretale u jednu tačku. A ta tačka, naravno, je bila zamišljena, i sada, sa dubokim usredsređivanjem, i ta tačka će nestati. Gdje si ti tada? Gdje ćeš biti? Ti ćeš tada biti vraćen svom centru. Objekti će nestati putem imaginacije. A imaginacija će potom nestati putem usredsređivanja. Sada si samo ti ostao kao subjekt. Svijet objekata je nestao; mentalni svijet je nestao. Sada si ti tu kao čista svijest.

Upravo zbog toga se u ovoj sutri kaže: "Isto tako, to pokušaj na bilo kojem mjestu u prostoru ili na zidu..." To će pomoći. Ako ne možeš zamisliti boje, onda će bilo koje mjesto na zidu biti od pomoći. Uzmi bilo što kao predmet tvog usredsređenja. Ako je to unutarnji objekat, to je bolje, ali, zapamti, postoje dvije vrste osoba. Za one koji su introvertni, bilo bi bolje da to povezuju sa bojama koje su unutar njih. Ali postoje i ekstravertne osobe koje ne mogu ništa zamisliti unutar sebe. One se mogu usredsrediti samo na spoljašnje predmete; njihov um je uvijek vani; oni ne mogu ući unutra. Za njih ne postoje unutarnji pojmovi.

Enleski filozog Dejvid Hjum je rekao: "Kadgod uđem unutar sebe, nikada ne mogu naći nikakvo Sebe. Jedino što mogu naći su refleksije spoljašnjeg, obrisi spoljnog svijeta- misli, neke emocije, neka osjećanja. Nikada ne nalazim nutrinu: ja tu samo nalazim odraze spoljnog svijeta." To je najbolji primjer ekstravertnog uma, a Dejvid Hjum je jedan od najekstravertnijih umova. Zato ako ne možeš osjetiti ništa unutar sebe, a ako te um pita što je to nutrina- kako onda da uđeš unutra- onda pokušaj sa nekim mjestom na zidu. Bilo je ljudi koji su mi dolazili sa pitanjem kako da uđu unutar sebe. To je problem, jer ako ti poznaješ samo vanjštinu,

ako samo znaš za spoljne pokrete, veoma je teško da pojmiš kako da uđeš unutar sebe.

Ako si ekstravertna osoba, ako si okrenut prema vani, onda nemoj pokušavati sa prostorom unutar sebe: pokušaj to vani. Rezultat će biti isti. Načini tačkicu na zidu; usredsredi se na nju. To ćeš obavljati otvorenih očiju. Ako si, pak, našao mjesto unutar sebe, ako si stvorio centar unutra, onda se treba usredsrediti zatvorenih očiju. Dakle, stavi tačkicu na zidu i usmjeri se ka njoj. Prava stvar će se dogoditi usled tog usmjeravanja, a ne zbog same tačke na zidu. Nije bitno da li je to mjesto vani ili unutra. Sve to zavisi samo od tebe. Ako se usmjeravaš na zid, onda nastavi sa time sve dok tačka ne nestane. To treba zapamtiti: "dok tačka ne nestane!" Nemoj žmirkati očima jer to daje priliku umu da se ponovo pokrene. Nemoj ni trepnuti, jer um tada počinje da misli. To postaje jaz. U treptaju, usredsređivanje se gubi. Zato nastoj da ne žmirkaš.

Možda si čuo o Bodidarmi, jednom od najvećih Majstora meditacije svih vremena. Jedna predivna priča je zabilježena o njemu. On se usredsređivao na nešto spolja. Njegove trepavice bi trepnule i sve bi bilo izgubljeno. Zato je on odsjekao svoje kapke. To je divna priča: on je posjekao kapke, bacio ih po strani i usredsredio se. Posle nekoliko nedjelja je uočio kako neka biljka raste na mjestu gdje je bacio svoje kapke. Ova priča je nastala u planinama Kine, a te planine su se zvale Tah ili Ta. Odatle dobijamo ime za čaj. Te biljke koje su tu iznikle postale su čaj, a odatle je i svojstvo čaja da vas drži budne. Uvijek kada vam kapci padaju i kada ćete zaspati, popijte šolju čaja i to će vam pomoći da održavate budnost. To su Bodidarminine trepavice. Zbog toga zen monasi smatraju čaj svetom stvari. Čaj nije baš obična stvar. To je nešto sveto- to su Bodidarminine trepavice. U Japanu imaju ceremoniju čaja, i svaki dom ima sobu za čaj gdje se čaj služi sa religioznom ceremonijom; to je za njih sveto. Kod njih se čaj pije u jednom meditativnom raspoloženju.

U Japanu su razvili predivne ceremonije pri ispijanju čaja. Oni bi ulazili u sobu za čaj na način kao da ulaze u hram. Onda bi se čaj pristavio, a svi bi sjeli oko čajnika i u tišini slušali kako voda ključa. Tu bi bilo kloktanja, šuštanja, i svi bi to mirmo slušali. To nije obična stvar- to su Bodidarminine trepavice. A pošto je Bodidarma pokušavao da održi budnost otvorenih očiju, čaj u tome pomaže. I pošto se taj događaj odvio na planini Ta, biljka se nazvala čaj. Bilo da je istinita ili ne, ova priča je zaista predivna.

Ako se usmjeravaš ka vani, onda je potrebno da oči ne trepću, isto kao da nemaš kapaka. U tome je smisao odbacivanja

njegovih kapaka. Ti samo treba da imaš oči bez kapaka. Usredsredi se na jedno mjesto sve dok to ne iščezne, dok se ne rasprši: to će nestati! Ako si uporan, ako insistiraš i ne dopuštaš umu da se pokrene, tačka će iščeznuti. A kada tačka nestane, ako si se usmjerio na to mjesto, ako postoji za tebe samo to mjesto na čitavom svijetu, ako i taj svijet nestane, a samo ostane ta tačka, a i ona potom iščezava, onda se svijest nikuda ne može maknuti; ne postoji tada više nikakavog objekta ka čemu se svijest može uputiti. Sve su se dimenzije zatvorila. Um se vratio sebi, svijest se okrenula sebi, a ti si ušao u svoj centar. Zato, bilo unutra ili vani, usredsediti se sve dok mjesto fiksacije ne nestane. To mjesto će nestati iz dva razloga. Ako je to unutarnje usmjerenje, to je imaginacija: to će nestati. Ako je, pak, to vanjski objekt, to nije imaginacija, zamišljanje, to je nešto stvarno. Ti si stavio tačku na zidu i usmjerio se ka njoj. Zašto je ta tačka nestala? Može se shvatiti kada nestane pri osmatranju iznutra: nje tu uopšte nije ni bilo; ti si to samo zamislio. Ali kada se gleda tačka na zidu, kako ona može nestati?

Ona nestaje iz jednog određenog razloga. Ako se usredsredite na neko mjesto, to mjesto uopšte ne nestaje: tada samo um nestaje. Ako se, pak, usredotočite na neki spoljni predmet, um se ne može kretati. A bez pokreta, on ne može opstati, on umire; prestaje da djeluje. Kada um stane, ti se ne možeš povezati ni sa čime spolja. Iznenada svi mostovi bivaju porušeni jer je um samo vrsta mosta. Kada se usmjeravaš na mjesto na zidu, onda tvoj um neprestano ide od tebe do tog mjesta na zidu, i obratno. Tada se tu odvija stalni proces usmjerenosti. Kada um iščezne ti ne možeš vidjeti nikakvi predmet, jer, zaista, ti i ne vidiš predmete oko sebe samo očima: ti predmete uočavaš pomoću uma i pomoću očiju. Ako uma tu nema, ni oči ne mogu djelovati. Ti možeš zuriti u zid ali to određeno mjesto se neće moći uočiti. Um nije tu; most je porušen. Mjesto je stvarno: ono je tu. Kada se ponovo um vrati, ti ćeš uočiti to mjesto; ono je uvijek tu. Ali sada ti to ne možeš vidjeti. A kada to ne možeš uočiti, ne možeš ni izaći vani. Ti onda iznenada bivaš gurnut ka svom centru.

To centriranje će te učiniti svjesnim svojih egzistencijalnih korijena. Ti ćeš tada saznati odakle si dospio u Egzistenciju. U tebi postoji mjesto koje je povezano sa cijelom Egzistencijom- mjesto ko je sjedinjeno sa njom. Kada jednom upoznaš taj centar, ti ćeš znati da si u svom domu. Ovaj svijet nije otuđenje. Ti nijesi spoljni učesnik, ti si aktivni činilac. Ti pripadaš ovom svijetu. Nema potrebe za ikakvom borbom, nema smisla

odupirati se. Ne postoji neprijateljskog odnosa između tebe i Egzistencije. Egzistencija tada biva tvoja majka. To je Egzistencija koja je ušla u tebe i koje si ti svjestan. To je Egzistencija koja teče kroz tebe. To osjećanje, ta Realizacija, to događanje te sasvim ispunjava, i više tu neće biti nikakve brige.

Tada blaženstvo nije neki fenomen; to nije nešto što se dogodi i potom nestane. Tada je blaženost tvoja stvarna priroda. Kada je osoba ukorijenjena u svom centru, blaženstvo je prirodna stvar. Kada ti se jednom dogodi da si u blaženstvu, malo po malo se može zaboraviti na to osjećanje jer svjesnost treba kontrast. Ako si ojađen, ti to možeš tek shvatiti kada budeš u blaženstvu. Kada više ne bude briga, ti ćeš malo po malo sasvim zaboraviti na svoje jade. A tako zaboravljajući svoje blaženstvo. I samo kada možeš zaboraviti i na svoje blaženstvo, ti si zaista blažen. Tada je to prirodno. Kao što zvijezde sijaju, kao što rijeka protiče, tako si i ti blaženstven. Tvoje čitavo biće je u blaženstvu. To sada nije više nešto što ti se dogodi: sada si to TI.

U drugoj sutri, mehanizam je isti, posjeduje naučni pristup, struktura procesa je ista: *"Usmjeri svu svoju pažnju na nerve, nježno kao da lotos dotičeš, u središte tvog kičmenog stuba. Tako budi preobražen."*

Tokom ove sutre, tokom ove meditacione tehnike, osoba mora da zatvori oči i da vizualizuje svoj kičmeni stub. Dobro bi bilo da se prethodno pogledaju neke knjige iz fiziologije koje tumače anatomiju tijela ili da se pođe u neki medicinski centar i da se pogleda struktura tijela. Potom sklopi oči i zamisli svoju kičmu. Neka kičma bude ispravljena, izdignuta. Zamisli je, prikaži sebi to, i upravo po sredini toga zamisli nerve, fine kao lotosove laticice, kako se listaju iz središta tvog kičmenog stuba. "... Tako budi preobražen."

Ako se možeš usredsrediti na kičmeni stub, a potom i na srž u sredini kičme- onaj veoma fini nerv nalik "lotosovoj niti" - kako prolazi kroz to, nastoj ga zamisliti. To usmjeravanje ka takvoj slici će te odvesti do tvog centra. Zašto? Kičmeni stub je osnova čitave tvoje tjelesne strukture. Sve se kroz to prožima. I zaista, tvoj mozak nije ništa drugo do samo jedan završetak kičmenog stuba. Fiziolozi tvrde da to nije ništa drugo do izraslina na gornjem kraju kičme. Tvoj mozak je samo nastavak kičme. Tako je tvoja kičma povezana sa čitavim tijelom. Sve je povezano sa njom. Upravo zbog

toga se ona i zove stub, osnovica. A u tom stubu postoje stvari nalik nitima, ali fiziolozi još ništa o tome ne govore jer je to nematerijalno. U tom stubu, upravo u sredini, postoji jedna srebrnasta nit- jedan veoma fini nerv. Ali to nije nerv u fiziološkom smislu riječi. Ti ga ne možeš operacijom pronaći; on se tu ne može naći. On se samo može uočiti u dubokoj meditaciji. On je tu: to je nematerijalno. To je energija, a ne materija. I zaista, ta energetska nit u sredini tvog kičmenog stuba je tvoj život. Putem nje ti si povezan sa nevidljivom Egzistencijom, a isto tako i sa onim što se vidi. To je most između uočljivog i nevidljivog. Kroz tu nit ti si povezan sa tijelom, a kroz nju si povezan i sa dušom.

Prvo vizualizuj kičmu- i tada ćeš se osjetiti veoma čudno. Ako samo pokušaš da zamisliš kičmu, ti ćeš to moći i vidjeti. Ako se potruđiš da to vidiš, to neće biti samo tvoja imaginacija. Ti ćeš biti sposoban i da vidiš svoj kičmeni stub, Ja sam tu tehniku radio sa mnogim ljudima. Ja sam obično davao ljudima slike strukture tijela kako bi oni mogli zamisliti kako kičma izgleda iznutra. Potom su oni započinjali tu tehniku. Posle nedelju dana oni bi dolazili da mi kažu: "Bilo je veoma čudno. Pokušavao bih da zamislim sliku koju si nam dao, ali često bi ta slika iščezavala i ja bih vidio neku drugačiju kičmu. To nije bila kičma sa slike koju si nam ti dao." Na to bih mu ja odgovorio: "Sada si na pravom putu. Sada zaboravi sasvim tu sliku, i nastavi da gledaš kroz kičmu koja ti se ukazala."

Čovjek može vidjeti vlastitu strukturu tijela ako pogleda iznutra. Mi to nikada ne pokušavamo jer je to zaista veoma zastrašujuće, skoro gadljivo; jer kada vidiš svoje kosti, krvne sudove, bivaš zaplašen. Zato smo, zaista, sasvim blokirali svoj um za mogućnost promatranja svog tijela iznutra. Mi promatramo svoje tijelo samo spolja, isto kao da neko drugi gleda na naše tijelo. To je isto kao kada bi ti izašao iz ove sobe i pogledao je spolja. Tada ti samo možeš vidjeti i upoznati spoljašnje zidove. Uđi unutra i pogledaj kuću iznutra: tada možeš vidjeti i unutrašnje zidove. Ti samo promatraš svoje tijelo spolja, kao da gledaš na nečije tuđe tijelo. Ti nijesi nikada pogledao u svoje tijelo iznutra. Mi smo sposobni za to, ali usled tog straha, nama to izgleda čudna stvar.

Indijske knjige joge govore mnoge stvari koje su sasvim postavljene na naučni nivo, i koje objašnjavaju stvari naučno, ali to nauka još ne može da prihvati. Kako oni to mogu shvatiti? Hirurgija i nauka o anatomiji tijela je nedavno otkriće. Kako oni mogu znati sve o nervima, o svim centrima, o čitavoj unutarnjoj strukturi? Oni znaju samo nešto o zadnjim otkrićima: oni samo o

tome raspravljaju; oni samo na tome rade. Joga je uvijek bila svjesna svih osnovnih i značajnih stvari u tijelu. No, naučnici nijesu radili na tome, nijesu to istraživali, nijesu secirali tijelo, kako su onda to mogli znati? I zaista, postoji jedan drugačiji način da se promatra tijelo- da se tijelo vidi iznutra.

Ako se možeš usredsrediti ka unutra, iznenada ćeš moći vidjeti svoje tijelo- unutarnju šemu tijela. Ovo je dobro za one koji su dublje tjelesno orjentisani. Ako sebe vidite kao materijalistu, ako sebe osjećate samo kao tijelo, ova tehnika će biti od velike pomoći za tebe. Ako osjećate da ste samo tijelo, ako vjerujete u Čarvaka ili Marksa, ako mislite da čovjek nije ništa drugo do tijelo, ova tehnika će biti veoma korisna za vas. Onda nastavi da promatraš anatomiju tijela.

U starim tantričkim i joga školama oni su koristili mnoge kosti. Čak i danas ćete naći tantrike sa nekim kostima, sa nekim dijelom čovjekove građe. Zaista, to pomaže pri koncentrisanju iznutra. Prvo se oni usredsrede na lobanju, zatvore oči i osmotre lobanju. Oni prvo započnu da promatraju lobanju spolja, a onda , malo po malo, počnu da osjećaju vlastitu lobanju. Tada se njihova svijest fokusira. Promatranje lobanje spolja, zamišljanje iste, pomaže za bolje uživanje. Kada si jednom fokusiran unutra, ti se možeš kretati od stopala do glave. Ti možeš ući unutra, a to je jedan veliki univerzum.

Ova sutra koristi kičmeni stub jer je unutar njega smještena nit života. Zbog toga je intencija da se uspravi kičma jer ako ona nije uspravljena, ne može se vidjeti unutarnja nit. To je veoma delikatno, to je veoma suptilno. To je sićušno. To je samo jedan protok energije. Zato ako je kičmeni stub ispravljen, sasvim ispravljen, samo tada možeš osjetiti bljesak te niti. Ali naš kičmeni stub obično nije ispravljen. Hindusi su uvijek nastojali da djeci od djetinjstva ispravljaju kičmeni stub. Njihov način sjedenja, način hodanja, ležanja, sve je to u osnovi usmjereno ka ispravljanju kičme. Ako kičma nije prava, onda je veoma teško da se uoči unutrašnja nit, srž kičme. To je veoma delikatno- i zaista, to uopšte nije materijalno. To je nematerijalno; to je snaga. Ako je kičmeni stub sasvim prav, onda se ta nit snage lakše uočava.

"...Tako budi preobražen." A kada jednom osjetite, uočite i realizujete tu nit, vi ćete biti ispunjeni novom svjetlošću. Ta svjetlost će dolaziti iz tvog kičmenog stuba. To će se širiti čitavim tvojim tijelom; to čak može izaći iz tvog tijela. A kada ta svjetlost izađe iz tvog tijela onda je aura vidljiva. Svako ima svoju auru, ali

obično je vaša aura samo sjena bez ikakve svjetlosti u njoj- samo tamna sjenka oko tebe. A ta aura ispoljava svako tvoje raspoloženje. Kada si ljutit, tvoja aura postaje okrvavljena; ona postaje obojena gnjevom koji se crveno ispoljava. Kada si tužan, sjetan, kada si slomljen, onda je tvoja aura ispunjena crnim nitima, baš kao da si umro- kao da je sve mrtvo, teško.

Kada se ostvari nit kičmenog stuba, tvoja aura postaje "prosvjetljena". Zato Buda, Mahavir, Isus i Krišna nijesu slikani sa aurom samo zbog dekoracije, njihova aura je egzistirala. Tvoj kičmeni stub počinje da baca svjetlost. On unutar tebe postaje prosvjetljen; tako cijelo tvoje tijelo postaje svjetleće tijelo. Tada ono isijava vani. I zato, zaista, za Bude, za one koji su se prosvjetlili, nema potrebe da pitaju bilo koga ko su. Aura sve pokazuje. I onda kada se neko prosvjetli, Učitelj će to znati, aura sve pokazuje.

Ispricaću vam jednu priču. Hui Neng, jedan kineski Majstor, je radio kod svog Učitelja. No kada je on došao pred Učitelja, ovaj ga upita: "Zašto si došao? Nije trebalo da dolaziš." Hui Neng nije shvatio. Pomislio je da Učitelj misli da on još nije spreman da bude primljen, ali Učitelj je mislio nešto drugo. On je vidio njegovu auru, i zato mu je rekao: "Čak iako ne budeš moj učenik, stvar će se dogoditi jednog dana. Ti si već u tome, i nema potrebe da budeš sa mnom."

Ali Hui Neng je na to odgovorio: "Nemojte me odbijati." Zbog toga ga je Učitelj ipak primio i rekao mu da ode pozadi u manastirsku kuhinju. To je bio jedan veliki manastir gdje je živjelo pet stotina monaha. Učitelj ga je tamo ispratio riječima: "Samo idi u kuhinju i pomogni im. Nemoj mi više dolaziti. Kada bude potrebno ja ću doći kod tebe."

Nikakve knjige mu nijesu dali, nikakva sveta spisa, nikakve tehnike za meditiranje. Ništa ga nijesu učili. On je bio samo gurnut u kuhinju. Čitavi manastir je bio na radu. Tu je bilo svih vrsta duhovnika: pandita, učenih ljudi, jogina, i svi su bili u velikom iščekivanju. Svi su na sebi radili, a samo je Hui Neng čistio rižu i obavljao kuhinjske poslove. Tako je prošlo dvanaest godina. Hui Neng nije išao pred Učitelja jer mu to nijesu dopuštali. On je samo strpljivo čekao. Svi su ga smatrali samo za slugu. Dolazili su i odlazili mnogobrojni panditi i učeni ljudi ali niko nije obraćao pažnju na njega. A bilo je veoma mnogo umnih ljudi u manastiru.

Jednoga dana je Učitelj objavio da mu se bliži smrt. Zbog toga je morao da odredi nekoga ko će zauzeti njegovo mjesto, i rekao je: "Onaj koji misli da je prosvjetljen neka napiše malu poemu

od četiri stiha. A u te četiri stiha treba staviti sve što je taj postigao. Ako odaberem neku poemu i označim da ti stihovi ukazuju na Prosvijetljenost, ja ću toga izabrati za svog nasljednika."

U manastiru je boravio jedan veoma učeni čovjek i niko se nije usuđiva da se okuša jer je svako mislio da će pobijediti upravo on. On je bio veliki poznavalac književnosti, i on je napisao ta četiri stiha. Ta četiri stiha su bila nešto nalik sledećem- njihovo značenje je bilo sledeće: "Um je nalik ogledalu, i prašina pada po njemu. Obriši tu prašinu i bićeš Prosvijetljen." Ali i ovaj veliki učenjak je bio zabrinut jer je znao da je Učitelj već odlučio, da je on već ranije znao ko je prosvijetljen, a ko ne. Ipak ovi stihovi su bili predivni. To je bila esenca sve duhovne literature. To je bila čitava poruka Veda, ali to je bilo i sve što je on znao. On nije ništa drugo znao; on nije ništa znao o životu, zato je bio zabrinut. On se nije usuđivao da ode direktno pred Učitelja već je jedne noći kradimice otišao u njegovu kolibu i napisao te stihove na zidu bez da se potipasao. Mislio je, ukoliko Učitelj kaže da su to dobri stihovi, on će se javiti; a ako bi on, pak, rekao da to nijesu dobri stihovi, on bi se pritajio i ućutao.

Učitelj je odlučio. Narednog jutra je izašao pred monahe i rekao: "U redu! Čovjek koji je to napisao je prosvijetljen." To je rekao smijući se. Tako je čitav manastir počeo da priča o tome. Svako je znao ko je to napisao. Oni su o tome diskutovali i tumačili- a stihovi su bili zaista predivni. Potom su neki monasi došli u kuhinju. Pili su čaj i razgovarali o tom događaju. Hui Neng ih je služio. On je tako čuo što se dogodilo. Onog trenutka kada je čuo te stihove, on se počeo smijati. Neko ga upita: "Zašto se smiješ, ti ludo? Ti ne znaš ništa o tome. Ti si dvanaest godina samo služio u kuhinji. Zašto se smiješ?"

Niko ga nije nikada prije čuo da se smije. Svi su smatrali da je on jedan ograničeni idiot koji nije ni znao da govori. On im tada odgovori: "Ja ne znam da pišem, nijesam ni prosvijetljen, ali ti stihovi su loši. Ako mi neko pomogne, jer ja ne znam pisati, ako mi neko pomogne da ispišem svoje stihove na zidu, ja ću to bolje uraditi." Tada je neko pošao sa njim tek šale radi. Svi su se okupili oko njega, i on reče: "Piši: Ne postoji ni uma ni ogledala, gdje će onda prašina pasti? Onaj koji to zna je Prosvijetljen." Na to iz kolibe izađe Učitelj i reče Hui Nengu: "Ti nijesi u pravu." Hui Neng na to samo kleknu, dotaknu stopala Učitelju i vrati se u kuhinju.

Uveče, dok su svi spavali, Učitelj dođe Hui Nengu i reče mu: "Bio si u pravu, ali ti to nijesam mogao reći pred tim

idiotima- oni su učeni idioti. Da sam tada rekao da si ti moj nasljednik, oni bi te ubili. Zato je bolje da pobjegneš odavde! Ti si moj nasljednik, ali nemoj to nikome reći. Ja sam to znao već onog prvog dana kada si došao. Tvoja aura je rasla: zbog toga ti nijesam ni dao nikakvu meditaciju. Nije bilo potrebe za tim. Ti si već bio u meditaciji. A tih dvanaest godina tišine- kada nijesi ništa na sebi radio, kada nijesi ni meditirao, sasvim te je lišilo uma i tako se tvoja aura ispunila. Ti si postao "pun mjesec". Ali, ipak, pobjegni odavde! Inače će te oni ubiti. Ti si bio ovdje dvanaest godina, i za svo to vrijeme se svjetlost širila iz tebe. Ali niko nije to primijetio, a svakodnevno su dolazili u kuhinju. Svi su morali tamo ići, zato sam te poslao da radiš tamo. Ali, nažalost, niko nije prepoznao tvoju auru, zato je bolje da bježiš odavde."

Kada se nit u kičmenom stubu dotakne, realizira, kada je osmotriš, aura počinje da raste oko tebe: "...Tada budi preobražen." Budi ispunjen tom svjetlošću i budi preobražen. To je i centriranje- usredištenje u kičmenom stubu. Ako si tjelesno orjentisan, ova tehnika će ti pomoći. A ako nijesi tjelesno orjentisan, to će biti veoma naporno za tebe. Biće veoma teško da to vizualizuješ iznutra. Veoma će biti teško da svoje tijelo osmotriš sa unutrašnje strane. Ova sutra će biti primjerenija za žene nego za muškarce. One su više tjelesno orjentisane. One su više u svom tijelu; one više osjećaju. One mogu lakše vizualizovati tijelo. Žene su mnogo tjelesnije od muškaraca. Ali za sve one koji osjećaju tijelo- koji doživljavaju svoje tijelo, koji mogu zamisliti svoje tijelo, koji mogu zatvoriti oči i osmotriti svoje tijelo iznutra, ova tehnika će veoma pomoći.

Onda treba zamisliti svoj kičmeni stub i u središtu njega jedbu srebrnu nit. Prvo će ti to izgledati kao izmišljeno vizualiziranje, kao imaginacija, ali malo po malo ćeš osjetiti kako imaginacija nestaje i kako se tvoj um fokusira na kičmeni stub. Tada ćeš vidjeti svoju kičmu. Onog trenutka kada budeš mogao vidjeti srž toga, kada budeš mogao vidjeti unutarnju suštinu, ti ćeš iznenada i osjetiti jednu eksploziju svjetlosti u sebi. Ponekada će se ovo dogoditi bez ikakvog upinjanja. To se ponekada događa. To se ponekada dogodi u dubokom seksualnom sjedinjavanju. Tantra na to kaže: u seksualnom činu sva tvoja energija biva koncentrisana u blizini kičme. I zaista, u dubokom seksualnom činu kičma počinje da ispoljava elektricitet. Ponekada će ti se dogoditi, ukoliko dotakneš kičmu u tom trenutku, da možeš doživjeti blagi šok. A ako je seksualni čin veoma dubok, veoma predan u ljubavi i dug, ako su

dvoje u dubokom i tihom, nepokretnom spoju, ako su dugo u zagrljaju, i tada se to može dogoditi.

Mnogo puta se dogodilo da se mračna komora ispunila svjetlošću i da su tijela bila obavijena plavičastom austom. Mnogo se takvih slučajeva dogodilo. To se događalo i u nekim vašim iskustvima ali vi niste bilo dovoljno pažljivi da u mračnoj prostoriji, dok ste u dubokoj ljubavi, primijetite kako se svjetlost iz vas širi. Mnogo puta se dogodilo da neki predmet padne sa stola bez ikakvog vidljivog uzroka. A sada i psiholozi kažu da se u dubokom seksualnom činu prazni elektricitet. Taj elektricitet može prouzrokovati mnoge pojave i reakcije. Stvari se mogu iznenada pokrenuti, pasti ili biti polomljene. Čak se i fotografija može načiniti koliko je ta svjetlost jaka. Ali ta svjetlost se uvijek koncentriše samo oko kičmenog stuba.

I zato, ponekada u dubokom seksualnom činu (a tantra to pouzdano zna jer je na tome radila) ti toga možeš biti svjestan samo ako pogledaš unutar sebe i osmotriš nit koja se izdiže iz sredine kičmenog stuba. A tantra je koristila seksualni čin za ovakve realizacije, ali tada je seks bio sasvim drugačiji, njegov kvalitet je bio sasvim drugačiji. Tada to nije nešto što se treba obaviti i završiti, to nije nešto čega se valja osloboditi, to nije nešto što se brzo i obavezno mora završiti, to uopšte nije tjelesni čin. To je tada samo jedno duboko duhovno zajedništvo. I zaista, putem dva tijela se ostvaruje jedan duboki kontakt dvije nutrine, subjektivno izdizanje dvoje bića. Zato vam i sugerisem da okušate ovu tehniku kada budete u duokom seksualnom činu. Tada će to biti mnogo lakše. Samo treba zaboraviti na seks. Onda kada ste u dubokom zagrljaju sa voljenom osobom, ostanite unutra, budite unutar sebe. Zaboravite i na osobu sa kojom ste u zagrljaju. Samo uđite unutar sebe i vizualizujte kičmeni stub. Tada će to biti znatno lakše jer se za seksualnog čina mnogo energije nalazi oko kičmenog stuba. A tada je i ta nit uočljivija jer si ti tada mirniji, jer je tvoje tijelo odmorno. Ljubav je jedna duboka relaksacija, ali smo mi od ljubavi stvorili i veliku napetost. Mi smo od toga stvorili jednu tjeskobu, optrećenost.

U toplini ljubavi zatvori oči, budi ispunjen time, budi opušten. Ali muškarci obično ne znaju da zatvore oči kada to treba. Žene obično zatvaraju oči za vrijeme ljubavnog čina. Zbog toga sam rekao da su one tjelesnije od muškaraca. U jednom dubokom zagrljaju seksualnog odnosa, žena će uvijek sklopiti oči. Zaista, one ne mogu voditi ljubav otvorenih očiju. Sa zatvorenim očima one mnogo bolje osjećaju nutrinu svog tijela. Zato sklopite oči i osjetite

svoje tijelo. Opustite se! Usmjerite se na kičmeni stub. A ova sutra kaže veoma jednostavno: "Tako budi preobražen." I ti ćeš biti preobražen pomoću toga. Dovoljno je za danas.

10

ISPUNJENJE PUTEM USREDIŠTENJA

13. novembar 1972. Bombaj, Indija.

PITANJA:

- 1. Da li je samo-ostvarenje osnovna potreba?*
- 2. Objasnite kontemplaciju, koncentraciju i meditaciju.*
- 3. Koliko se razlikuje obuka za razvoj pupčanog centra od obuke za razvoj centra srca i glave?*
- 4. Da li su svi Prosvijetljeni usredišteni u pupčanom centru?*

Ovdje ima mnogo pitanja. Prvo: "Da li je samo-ostvarenje osnovna potreba čovjeka?"

Kao prvo, valja shvatiti što se misli pod pojmom "samo-ostvarenje". A.H. Maslov je koristio taj pojam- "samo-ostvarenje" (self-actualization). Čovjek je rođen kao potencijal. On se nije odmah ostvario- samo je jedna mogućnost za to. Čovjek se rodio kao pogodna mogućnost, ali ne i kao unaprijed ostvaren čin. On može postati nešto. On može dostići ostvarenje svojih mogućnosti, ali i ne mora. Ta pogodna prilika može biti iskorišćena - priroda te na to neće siliti. Ti si u tome slobodan. Ti možeš odabrati da budeš ostvaren; ali i ne moraš ništa preduzeti na tom polju. Čovjek je rođen tek kao sjeme. Zato, nijedna osoba nije rođena unaprijed ispunjena- rođeni smo samo sa mogućnošću za ispunjenje.

Ako je to tako, (a tako jeste) onda nam samo-ostvarenje dolazi kao osnovna potreba. Dok ne ostvarimo svoju potrebu, dok se ne ispunimo, dok ne postanemo ono što treba da budemo, ili što mislimo da treba da budemo, dok vaša žudnja ne bude ispunjena, dok se potpuno ne ostvarite, dok vaše sjeme ne postane rascvjetano stablo, vi ćete stalno imati dojam da vam nešto nedostaje. A svi tako osjećaju, SVI osjećaju da im nešto fali. To osjećanje proističe iz toga što još niste sasvim ostvareni.

To ne znači da vi niste postigli bogatstvo ili položaj u društvu, da vam nedostaje ugled ili moć. Čak i kada dobijete ono što ste tražili- bogatstvo, vlast, moć, ugled- vi ćete i dalje osjećati taj stalni dojam da vam nešto nedostaje, jer to osjećanje "nešto mi fali" nije povezano nisačim spolja. To je u vezi sa vašim unutarnjim rastom. Dok se ne ispuniš, dok ne dospiješ do realizacije, do vlastitog procvata, dok ne dospiješ do jednog unutarnjeg zadovoljenja u kojem ćeš osjećati da je to ono što si htio da budeš, osjećanje nedostatka će se i dalje ispoljavati. A ti nikako ne možeš uništiti to osjećanje. Taj osjećaj se ne može ničim poništiti. Zato samo-ostvarenje znači dospjeće osobe do onoga što je trebala da bude. On je rođen kao sjeme, a sada je to sjeme procvjetalo. On je dospio do potpunog razvoja, dospio je do unutarnjeg rasta, do kraja unutarnjeg puta. Onog trenutka kada osjetite da su svi vaši potencijali stavljeni u dejstvo, vi ćete tada osjetiti vrhunac života, vrhunac ljubavi i same egzistencije.

Abraham Maslov je koristio pojam "samo-ostvarenje". On je takođe koristio i pojam: "vrhunac iskustva". Kada bi osoba dospjela do sebe, ona je dospjela o vrhunca- do vrhunca blaženstva. Posle toga nema nikakvog upinjanja za nečim drugim. Ta osoba je sasvim zadovoljna sa samim sobom. Sada mu više ništa ne fali: ne postoji više želje, zahtjeva, kolebanja. Bilo što da je on, sasvim je zadovoljan sa time. Samo-ostvarenje postaje biti vrhunac iskustva, i samo takva osoba, koja je dostigla samo-ostvarenje, može se vinuti do vrhunca iskustva. Tada je sve vrhunac iskustva za njega: bilo što da radi ili ne radi, bilo samo da bitiše; samo bitisanje je blaženstvo za njega. Tada blaženstvo nije uslovljeno i povezano sa nečim spolja. To je samo uzgredni rezultat tvog unutarnjeg rasta.

Buda je samo-ostvarena osoba: zato mi i slikamo Budu, Mahavira i druge njima slične- zbog toga pravimo skulpture, biste i ikone sa njihovim likovima- kako sjede na potpuno rascvjetanom lotosu. To prikazanje rascvjetanog lotosa je vrhunac unutarnjeg procvata. On je cvetao unutar vas i potpuno se rascvjetao. To unutarnje cvjetanje daje sjaj, stalno isijavanje blaženstva iz njih. I svi oni koji su došli blizu njih, koji se približe i njihovoj sjenci, osjetiče tišinu oko njih.

Zabilježena je jedna interesantna priča o Mahaviru. To je mit, ali mitovi mogu biti predivni i mogu kazati mnogo, što se inače ne bi drugačije moglo reći. Bilo je rečeno, kada bi Mahavir negdje došao, svugdje oko njega, na nekoliko kilometara oko njega, bi se svi cvjetovi rascvjetali. Čak iako tome nije bilo vrijeme, cvijeće bi procvjetalo. To je samo jedno poetsko izražavanje, ali, zaista, iako neko još nije samo-ostvaren, ako bi ikako došao u dodir sa Mahavirom, njegovu rascvjetavanje bi postalo zarazno tako da bi ta osoba osjetila kako se i sama rascvjetava. Čak iako to ne bi bilo pravo vrijeme za tu osobu, iako ona ne bi za to bila spremna, ona bi primila taj njegov sjaj. Ta osoba bi osjetila određeni eho. Kada bi Mahavir došao blizu nekoga, ta osoba bi osjetila neki eho unutar sebe i tako bi dobio bljesak onoga što bi trebalo da postane. Zato je samo-ostvarenje osnovna potreba svakog pojedinačno. A kada kažem "osnovna" mislim: ako su sve tvoje potrebe ispunjene, sve sem samo-ostvarenja, sem samo-realizacije, ti ćeš se osjećati neispunjenim. Isto tako, ako se samo-ostvarenje dogodilo a ništa se nije ispunilo, ti ćeš se i tada osjećati potpuno duboko ispunjen. Zbog toga je Buda mogao biti prosjak iako je bio plemić.

Posle prosvjetljenja Buda je stigao u grad Kaši. Kralj Kašija ga je dočekao i upitao: "Ne vidim ništa posebno na tebi. Ti si

samo jedan prosjak, ali ipak sam osjetio poniznost kada si došao. Ti nemaš ništa, ali način na koji hodaš, način na koji me gledaš, kako se smiješ, čini te kraljem čitavog svijeta. Gdje se nalazi tajna tvoje moći? Ti izgledaš kao kralj. I zaista, nijedan kralj ti nije sličan- kao da ti čitavi svijet pripada. Ti si zaista kralj, ali gdje je tvoja moć, gdje se nalazi izvor tvoje snage?"

Na to mu je Buda odgovorio: "To je u meni. Moja moć, moja snaga, izvor moje sile, sve što osjećaš oko mene je u meni. Ja ne posjedujem ništa izuzev sebe. Ali i to mi je sasvim dovoljno. Ja sam ispunjen; sada više ništa ne trebam i ništa ne želim: postao sam beželjan." I stvarno, samo-ostvorena osoba je beželjna. Zapamti: obično mi mislimo ako postanemo beželjni da ćemo spoznati sebe. Istina je sasvim drugačija. Ako spoznate sebe, postaćete beželjni. A tantrino isticanje nije na beželjnosti već na tome da postanete samo-ostvoreni. Tada će to pratiti unutarnje stanje duha lišeno težnje za željama. "Žudnja" znači da nijesi ispunjen. Tebi još nešto nedostaje, i zato ti juriš za tim. Ti ideš od jedne želje ka drugoj u traganju za svojim ispunjenjem. To traganje nikako ne prestaje jer je jedna želja samo zamijenjena drugom. Zapravo, jedna želja povlači za sobom deset novih želja. Ako kreneš da tragaš za stanjem duha bez želja, a pri tome služiš željama, nikada tamo nećeš tako stići. Ali ako pokušaš nešto drugo- metode samo-ostvarivanja, metode za realizovanje tvoje unutarnje mogućnosti, ako pokušaš da ih ostvariš- onda ćeš biti bliže svom ostvarenju a dalje od želja. Želje su tu samo zbog toga što si prazan. Kada nijesi prazan iznuta, želje tada nestaju.

Što da se radi sa samo-ostvarenjem? Dvije stvari se prvo moraju shvatiti. Jedna: samo-ostvarenje ne znači da ćeš postati ostvaren ako budeš veliki pjesnik, veliki slikar ili veliki muzičar. Naravno, jedan dio tebe će se tako ostvariti i to će ti donijeti zadovoljenje. Ako imaš mogućnosti da budeš dobar muzičar, i ako to ostvariš i postaneš dobar muzičar, jedan dio tebe će biti ispunjen- ali to ne znači potpuno ispunjenje. Ostatak tvojeg bića će ostati neispunjen. Ti ćeš tako biti uskraćen. Jedan dio tebe će se razvijati, a drugi će ti stojati kao kamen o vratu.

Pogledaj samo pjesnika. Onda kada je u svom pjesničkom raspoloženju, kada je u nadahnuću, on je nalik Budi: on tada potpuno zaboravlja sebe. Onaj obični čovjek, koji je u svakome prisutan, kod pjesnika tada ne postoji. Kada je pjesnik nadahnut, on ima svoj vrhunac- vrhunac jednog dijela. A ponekada pjesnici imaju takve bljeskove koji su slični samo Prosvijetljenima, koji su imanentni samo za umove nalik Budi. Pjesnik može govoriti kao

Buda. Na primjer, Halil Džubran je govorio kao Buda, ali on nije bio Buda. On je pjesnik- veliki pjesnik. Zato ako promatrate Džubrana kroz njegovu peziju, on će vam izgledati kao Buda, Hrist ili Krišna. Ali ako odete i pronađete tog čovjeka, on će vam izgledati sasvim obično. On govori o ljubavi tako divno da mu ni Buda nije ravan. Ali Buda poznaje ljubav svojim potpunim bićem. Halil Džubran spoznaje ljubav u svojim pjesničkim uzletima. Samo onda kada je pjesnički nadahnut, on ima bljeskove ljubavi- predivne bljeskove. On ih izražava sa jednim rijetkim talentom. Ali ako odeš i pronađeš stvarnog Halila Džubrana, čovjeka, ti ćeš tu naići na neku razliku. Pjesnik i čovjek su udaljeni. Pjesnik je samo nešto što se tom čovjeku događa ponekad, ali taj čovjek nije pjesnik. Upravo zbog toga se pjesnicima učini da je neko drugi stvarao njihovu poeziju; kao da to nijesu oni napisali. Oni se osjećaju kao da su bili instrument neke druge energije, neke druge sile. U tom trenutku nije bilo njih. To osjećanje se pojavljuje, zaista, samo zbog toga što njihova potpunost nije ostvorena- samo se ostvario dio njih, jedan fragment. Ti nijesi dotakao nebo. Samo je jedan tvoj prst dotakao nebo, a ti si ostao ukorijenjen u zemlji. Ponekada ti skočiš , tada za trenutak nijesi na zemlji. Ti si tada prevario gravitaciju. Ali već sljedećeg trenutka si opet na zemlji. Ako je pjesnik ispunjen, on će imati bljeskove- pojedinačne bljeskove. Ako je muzičar ispunjen, i on će imati pojedinačne bljeskove.

Govorili su o Betovenu kada je bio na sceni, na podijumu, da je bio sasvim drugi čovjek. Gete je govorio da je Betoven bio nalik bogu kada je dirigovao svojim orkestrom. To se o njemu ne bi moglo reći da je bio običan čovjek. On uopšte i nije bio čovjek: bio je jedno nadljudsko biće. Način na koji je gledao, način na koji je podizao ruke, sve je to bilo nadljudski. Ali kada bi sišao sa scene, on bi bio sasvim običan čovjek. Onaj čovjek na sceni je izgledao tako kao da je bio posjednut od neke sile, kao da tu više nije bilo Betovena već da je neka druga sila ušla u njega. Kada bi se, pak, ponovo vratio sa scene, on bi opet bio Betoven, samo čovjek.

Upravo zbog toga pjesnici, muzičari, veliki umjetnici, kreativni ljudi su znatno više napeti: jer oni posjeduju dva različita bića. Obični čovjek i nije tako napet jer je on uvijek isti. On živi na zemlji, ali pjesnici, muzičari, veliki umjetnici znaju za skokove, uzlete. Oni ponekada odlaze iza gravitacije. U određenom trenutku oni više nijesu na ovoj zemlji, oni tada nijesu dio čovječanstva. Oni postaju dio svijeta Bude- bivaju tada u zemlji Buda. A onda se potom ponovo vraćaju nazad. Oni imaju dva mjesta boravka; njihove

ličnosti su podijeljene. Zato je svaki nadahnuti umjetnik, svaki veliki umjetnik na neki način sumanut. Tolika je napetost u njemu da nije normalan. A jaz, raskol između te dvije osobe, zna da bude ogroman-ponekada i nepremostiv! Nekada je on jedan sasvim običan čovjek; a nekada biva Budi sličan. On je izdijeljen između te dvije krajnosti ali i dalje posjeduje bljeskove.

Kada kažem "samo-ostvarenje", ja ne kažem da ćete vi postati veliki pjesnici ili veliki muzičari, ja mislim pod time da ćete vi postati potpuni ljudi. Ja ne kažem da je neko veliki čovjek jer je veliki čovjek podijeljen, veličina u nečemu je uvijek određena, djelimična. To je zbog toga jer se ta osoba stalno kreće samo u jednom pravcu, a u svim drugim pravcima, u svim ostalim smjerovima biva zaknut, ograničen. Kada vam kažem da budete potpuni, ja pod tim ne podrazumijevam da treba da postanete veliki ljudi. Ja mislim da treba da stvorite ravnotežu, balans, da budete centrirani, usređišteni, da budete ispunjeni kao ljudi- a ne kao muzičari, pjesnici, ne kao umjetnici već da budete ispunjeni kao ljudi. Što to znači biti ispunjen kao čovjek? Veliki pjesnik je veliki upravo zbog velike poezije. Veliki muzičar je velik zbog značaja veličine svoje muzike. Veliki čovjek je velik zbog određene stvari koju je stvorio: on može biti i veliki heroj. Veliki čovjek je usmjeren ka jednom određenom pravcu. Veličina je djelimična- fragmentarna. Zbog toga veliki ljudi moraju da prožive znatno više tjeskobe od običnih ljudi.

Što je to potpuni čovjek? Što se misli pod pojmom biti cio čovjek- biti potpun čovjek? Kao prvo, to znači biti usređišten, centriran u sebi; ne bitisati van svog centra. Ovog trenutka si neko, a već sledećeg trena možeš biti neko drugi. Kada mi ljudi dođu sa takvim pitanjem, ja im odgovaram uopšteno: "Gdje osjećate svoj centar- u glavi, umu, pupku- gdje? U seks centru? Gdje? Gdje osjećate da se nalazi vaš centar? Oni mi obično odgovore: "Ponekada osjećam da je u glavi, ponekad u srcu, a ponekada ga uopšte i ne osjećam." Tada im kažem da zatvore oči i da osjete gdje je tada. U većini slučajeva oni odgovore ovako: "Upravo sada, na trenutak, osjećam da sam u glavi." Ali već sledećeg trenutka oni više nijesu tu. Oni tada kažu: "Ja sam u srcu." A već sledećeg trenutka taj centar iščezne. To tada biva negdje drugo- u seks centru ili opet negdje drugo.

I zaista, ti nijesi centriran. Ti si samo trenutačno usređišten. Svaki sljedeći trenutak ima svoj centar, i ti se tako pomjeraš. Kada je um u funkciji ti pomisliš da je glava centar. A

kada si u ljubavi misliš da je srce tada centar tvog bića. Kada ne radiš ništa određeno, ti si u konfuziji. Gdje je tada središte, ti nikako ne možeš otkriti jer to otkriješ samo onda kada nešto radiš, kada se nešto događa. Tada određeni dio tijela postaje tvoj centar. Ali TI tada nijesi usređišten. Ako ništa ne radiš, veoma je teško otkriti gdje je središte tvog bića.

Jedan cjeloviti čovjek je usređišten. Bilo što da on tada radi, on je uvijek u središtu. Ako njegov um funkcioniše, on razmišlja. Razmišljanje se odvija u glavi, ali on ostaje usređišten u svom centru, u središtu pupka. Taj centar se nikada ne gubi. On koristi svoju glavu, ali on nikada ne djeluje iz glave. On koristi svoje srce, ali se nikada ne pomjera za srcem, nikada svoj centar ne prenosi u srce. Sve to on koristi kao instrument, ali ostaje usređišten.

Drugo, on je uravnotežen. Naravno, kada je neko usređišten, on je i uravnotežen. Njegov život je duboko u ravnoteži. On nikada nije jednosmjernan, on se nikada ne povodi za jednim ekstremom. On uvijek ostaje u sredini. Buda je to nazvao srednji put. On uvijek ostaje u sredini. Čovjek koji nije usređišten, uvijek će se kretati ka ekstremima. Ako jede, on jede previše; ili ako glada, on u tome pretjeruje; pravilna ishrana je nemoguća za njega. Gladovanje je lako, pretrpavanje hranom je uzbudljivo. On može biti u svijetu, učestvovati, djelovati po njegovim normama, ili će se sasvim odreći od toga svijeta i povući negdje u osamu- ali on nikako ne može uspostaviti određenu ravnotežu. On ne može nikako ostatu u sredini, jer ako ti nijesi centriran, ti i ne znaš što je to "sredina". Ona osoba koja je usredsređena, ona je uvijek u sredini, nikada nije ekstremna. Buda je rekao da je njegovo uzimanje hrane ispravno omjereno: ono nije ni gladovanje ni žderanje. Njegovo djelanje je ispravno: on nikada ne radi previše i nikada premalo. Bilo što da preduzima, to je uvijek u ravnoteži.

Prva stvar: samo-ostvarena osoba će biti usređištena; druga stvar: biće uravnotežena. Treće, ako se ove dvije stvari dogode- usređištenje i uravnoteženje- mnoge stvari će to slijediti. On će tada uvijek biti opušten. Bilo koja situacija da se nametne, njegova opuštenost neće biti izgubljena. Onaj koji je u svom središtu, uvijek je opušten. Čak iako bi smrt došla, on bi bio miran i opušten. On bi prihvatio smrt kao što drugi primaju bilo kog gosta. Ako bi bijeda došla, on bi i nju prihvatio. Bilo što da se dogodi, ništa njega ne može izbaciti iz njegovog centra. A ta opuštenost je, takođe, rezultat usređištenosti.

Za jednog takvog čovjeka, ništa ne može biti trivijalno, i ništa tako veliko. Sve za njega postaje sveto, divno, prefinjeno- baš sve! Bilo što da preduzme, bilo čega da se prihvati, sve to ima najveću vrijednost, krajnju preokupiranost. Ništa nije trivijalno. On nikada neće reći da je nešto beznačajno, a da je nešto veliko. I zaista, ništa nije tako veliko, značajno; i ništa nije beznačajno, nebitno, zanemarljivo. Običan dodir čovjeka je značajan. Jedna samo-ostvarena osoba, uravnotežena, usredsređena osoba, može sve promijeniti. Jedan njegov dodir čini sve velikim.

Ako osmotrite nekog Budu, vi ćete vidjeti kada on hoda da hoda sa ljubavlju. Ako odete do Bodh Gaya gdje je Buda doživio Prosvjetljenje, do obale rijeke Nirandana- do mjesta gdje je sjedio pod Bodhi drvetom, ti ćeš uočiti da je označeno mjesto kuda je on hodao. On bi meditirao sat vremena, a potom bi hodao okolo. U budističkoj terminologiji se to zove "*chakraman*". On bi sjedio pod Bodhi drvetom, a potom bi malo okolo hodao. Ali taj njegov hod je imao miri i utišani karakter- isto kao i u meditaciji. Neko bi tuda našao i upitao Budu: "Zašto to radiš? Malo sjediš sa sklopljenim očima i meditiraš, a malo potom hodaš okolo." Buda bi mu odgovorio: "Sjedjeti a namjerom da se bude u tišini je lako, zato ja hodam. Ali tada ja nosim sa sobom onu istu tišinu. Ja sjednem , ali sam iznutra sasvim isti- smiren. Kada hodam, opet sam iznutra onaj isti- smiren."

Unutarnji dojam je isti. Bilo da sretne kralja ili prosjaka, Buda je uvijek isti: on u sebi nosi isti unutarnji kvalitet. On je uvijek isti. Prosjak nije za nipodaštavanje, kao što ni kralj nije za preuveličavanje. Zapravo, kada kralj sretne Budu osjeti se kao prosjak, a kada prosjak sretne Budu osjeti kao da je kralj. Dodir, taj čovjek, dojam, sve je isto. Dok je bio živ, svakog jutra bi govorio učenicima: "Ako imate nešto da pitate, pitajte sada." Onog jutra kada je umirao bilo je isto. On se obratio učenicima: "Ako želite da me nešto pitate, pitajte me sada, i zapamtite, ovo je posljednji trenutak, ovo je posljednje jutro. Prije no što padne mrak, mene više neće biti." On je i tada bio isti. To je bio njegov posljednji dan, ali on je i dalje ostao isti. Kao i svakog drugog jutra, on se obratio učenicima: "U redu, ako imate išta da me pitate, uradite to sada. Ovo je posljednji dan."

U njegovom glasu nije bilo nikakve promjene u tonu, ali učenici su ipak počeli plakati. Oni su u tom trenutku zaboravili na pitanja. Buda im tada reče: "Zašto jecate? Sada nije vrijeme za plač, to možete i sutra raditi. Ovo je posljednje zajedničko jutro. Do kraja

dana ću umrijeti. Nemojte gubiti vrijeme na plač. Sutra to možete raditi, već sutra možete gubiti vrijeme u dokolici. Zašto kukate? Ako imate nešto da pitate, pitajte me." On je bio isti i u životu i u smrti. I zato, kao treće, čovjek je opušten: i život i smrt su isto; blaženstvo i jad su isto. Ništa te ne može uznemiriti, ništa te ne može pomjeriti iz svog doma, iz tvoje usredsređenosti. Takvom biću se ništa ne može dodati. Ono je ispunjeno. Svaki dah je ispunjeni dah- tih, blažen. Takva osoba je dostigla svoj cilj. Ona je dostigla Egzistenciju, dospjela je do Bića. Ta osoba se rascvjetala u potpunog čovjeka.

To nije djelimično rascvjetavanje. Buda nije veliki pjesnik. Naravno, sve što on kaže je poezija. On uopšte nije pjesnik, ali svaki njegov pokret, svaka njegova radnja je sama poezija. On nije slikar, ali bilo što da kaže, bilo o čemu da počne govoriti, to postaje pravo slikanje. On nije muzičar, ali čitavo njegovo biće je sama muzika. Cjeloviti čovjek to dostiže. I zato, bilo što da radi ili da ne radi, bilo da sjedi u tišini, da ništa ne radi, čak i u tišini njegovo biće djeluje, stvara: to postaje stvaralaštvo.

Tantra nije zainteresovana za neki djelimični rast. Ona se zanima za tebe kao za potpuno biće. Zato su te tri stvari u osnovi svega: moraš biti usredsređen, utemeljen, uravnotežen, a to znači uvijek u sredini- naravno, bez ikakvog napora ili upinjanja. Ako tu bude nekog napora, onda ti nijesi u ravnoteži. U tome moraš biti opušten- moraš biti u sladu sa univerzumom, u skladu sa Egzistencijom, a tada će se mnoge stvari same od sebe odvijati. To je osnovna potreba, jer, zaista, dok ova potreba ne bude ispunjena ti ćeš biti čovjek samo uslovno, tek kao potencijal. Ti još nijesi ostvareni čovjek. Ti to možeš biti; ti imaš te mogućnosti. Ali te mogućnosti moraju biti i ostvarene.

Drugo pitanje: "*Objasnite nam kontemplaciju, koncentraciju i meditaciju.*"

"Kontemplacija" znači razmišljanje- usmjereno razmišljanje. Svi mi razmišljamo: to nije kontemplacija. To razmišljanje nije usmjereno, ono je mutno, ne vodi nikuda. I zaista, naše razmišljanje nije kontemplativno, već, kako Frojd kaže, "asocijativno", dovodi u vezu, tek nagovještava. Jedna misao te vodi ka drugoj bez ikakvog usmjeravanja od tvoje strane. Jedna misao ide ka drugoj upravo zbog asocijacije, zbog toga što su povezane. Ti, recimo, ugledaš psa kako prolazi ulicom: onog trenutka kada ugledaš

tog psa tvoj um počinje misliti o psima. Taj pas te zavede i ti počneš stvarati asocijacije na tu temu. Kada si bio dijete ti si se plašio određenog psa. U tom trenutku ti je taj pas iz djetinjstva došao na um, i djetinjstvo ti se sa njim vratilo. Tada je taj pas bio zaboravljen. Ti si se sada pomoću njega povezao sa svojim djetinjstvom. A djetinjstvo te zatim odvelo negdje dalje. I tako se to vrti u krug.

Uvijek kada si opušten pokušaj da se vratiš tamo odakle misli dolaze. Vrati se natrag; osmotri svoje korake. Tada ćeš vidjeti da je neka druga misao tamo, i da te ona dovela dotle, a one nijesu logički povezane. Kako može pas na ulici biti u vezi sa tvojim djetinjstvom? Tu ne postoji nikakve logičke veze- tek samo asocijacija u tvom umu. Kada bih ja prolazio tom ulicom, taj isti pas mene ne bi odveo do mog djetinjstva. Mene bi to odvelo negdje drugo. A neku treću osobu to bi odvelo opet negdje sasvim drugo. Svi posjeduju nekakve asocijativne veze u umu. Svaka pojedinačna karika vodi ka lancu raznih događanja. Tada um počinje da djeluje kao kompjuter. Tada te jedna stvar vodi ka drugoj, druga ka trećoj, i tako dalje. Tvoj čitavi dan se na tome zasniva.

Pokušaj da zapisuješ to što ti pada na um; bićeš iznenađen. Što se događa sa tvojim umom! Nema nikakvog odnosa između misli. Ti to nazivaš razmišljanje. To je samo puka veza između dvije različite misli koje te vode. Razmišljanje postaje kontemplacija samo onda kada se, direktno kreće, kada se ne kreće pomoću asocijacije. Ti, recimo, radiš na nekom određenom problemu, onda izbaciš sve asocijacije. Ti se usredsrediš samo na taj problem: usmjeriš svoj um. Um nastoji da pobjegne sa prave staze na neku misao sa strane- da ode ka nekoj asocijaciji. Ti tada treba da izbjegneš sve stranputice. Samo na jedan put treba da usmjeriš svoj um.

Naučnik koji radi na nekom problemu je u kontemplaciji. Kada logičar radi na nekom problemu, kada matematičar rješava neki problem, oni su u kontemplaciji. Pjesnik kontemplira svijet: tada je sav svijet stavljen po strani, i samo su prisutni pjesnik i taj svijet. Pjesnik se povodi za tim cvijetom. Možda će ga mnoge stvari sa strane privlačiti, ali on neće dopustiti svom umu da ide po strani. Um se tada kreće u jednom smjeru, u jednoj liniji. To je kontemplacija. Nauka je bazirana na kontemplaciji. Bilo koja logična stvar je kontenplativna: misao je usmjerena, razmišljanje je vođeno. Razmišljanje, uobičajeno razmišljanje je apsurd. Kontemplacija je logična, racionalna.

Postoji i koncentracija: to je mirovanje u jednom mjestu. To nije kontemplacija. To nije razmišljanje, to je samo boravljenje u jednoj tački, ne dopuštajući umu da se kreće. Za vrijeme razmišljanja um se kreće suludo- za vrijeme uobičajenog razmišljanja. U kontemplaciji taj suludi um biva vođen, upravljani; on ne može tako nikuda pobjeći. U koncentraciji se umu ne dopušta nikakvo kretanje; u uobičajenom razmišljanju um se kreće svugdje. U kontemplaciji mu je dopušteno da se kreće samo na određena mjesta; a u koncentraciji mu nije dopušteno nigdje da se kreće. Tada mu je dopušteno samo da bude na jednom mjestu. Tada se sva energija zaustavi, sve kretnje bivaju zaustavljene, bivaju prikovane za jedno mjesto.

Joga se bavi koncentracijom, obični čovjek je okupiran neusmjerenim razmišljanjem, a naučnik se koristi usmjerenim razmišljanjem. Joginski um ima takvo razmišljanje, fokusirano, fiksirano, usmjereno na jednu tačku; bez ikakvih pokreta. A meditacija je nešto drugo. U običnom razmišljanju, umu je dopušteno da se kreće svugdje; u kontemplaciji mu je dopušteno da bude samo na jednom određenom mjestu, da se usmjerava samo ka jednom smjeru: svi drugi pravci su presječeni. A u koncentraciji nije dopušteno kretanje ni u jednom pravcu. U koncentraciji je dopušteno samo da se bude na jednom mjestu. A u meditaciji um, kao takav, uopšte nije dopušten. Meditacija je stanje "ne-uma". Tu postoje četiri stupnja: obično razmišljanje, kontemplacija, koncentracija i meditacija.

Meditacija podrazumijeva stanje bez uma, stanje oslobođenosti od uma: čak ni koncentracija tu nije dopuštena. Tu uopšte ni umu nije dopušteno da bude! Zbog toga se meditacija ne može postići umom. Sve do koncentracije, um ima svoj uspon, ima dopušten pristup. Um može pojmiti koncentraciju. Ali um nikako ne može shvatiti meditaciju. I zaista, tu nije dopušten pristup umu. U koncentraciji umu je dopušteno da bude u jednom mjestu. U meditaciji, čak je i to mjesto izbrisano. U običnom razmišljanju, svi pravci su otvoreni; u kontemplaciji je samo jedan pravac dopušten; u koncentraciji je samo jedno mjesto dostupno- nikakvi smjer; a u meditaciji, čak ni to mjesto nije otvoreno; umu nije dopušteno da tu boravi. Obično razmišljanje je uobičajeno stanje uma, a meditacija je viša mogućnost. Obično razmišljanje je na nižem nivou- na nivou asocijanja; a viši nivo, vrhunac je meditacija- stanje lišeno uma, oslobođenje od misli.

U drugom pitanju je takođe rečeno: "Komtemplacija i koncentracija su mentalni procesi. Kako jedan mentalni proces može pomoći da se dosegne stanje ne-uma?"

To pitanje je zaista značajno. Um pita kako um može dospjeti iza uma? Kako može bilo koji mentalni proces pomoći da se postigne nešto što ne predstavlja um? To djeluje kontradiktorno. Kako tvoj um može pokušati, načiniti napor da stvori stanje koje nije umne prirode? Pokušaj da to shvatiš.

Kada je um prisutan, što se tu odvija? Odvija se proces razmišljanja! Kada je ne-um u pitanju, što je onda to? To je proces bez misli. Ako uspiješ da poništiš taj proces razmišljanja, ako uspiješ da isključiš svoje razmišljanje, malo po malo, ti ćeš dospjeti do stanja ne-uma. Um znači razmišljanje; ne-um znači ne razmišljanje. Um može biti od pomoći, on ti može pomoći da počniš samoubistvo. Ti možeš poćiniti samoubistvo, ali se nikada ne pitaš kako je moguće da čovjek koji je živ pomogne sebi da bude mrtav. Ti možeš pomoći sebi da budeš mrtav. Svako to pokušava. Ti možeš pomoći sebi da zamreš ali da i dalje budeš živ. Um ti može pomoći da budeš bez uma. Kako um u tome može pomoći?

Ako proces razmišljanja postane sve više napet, ti onda ideš od uma ka stanju gdje ima više uma. Ako proces razmišljanja biva manje napet, ako se smanjuje misaoni proces, ako se stišava, ti tako pomažeš sebi da dospiješ do ne-uma. To zavisi o tebi. Um može biti od pomoći jer je um, zaista, samo ono što ti radiš sa svojom svijesću upravo tog trenutka. Ako napustiš svijest, bez da preduzimaš išta pomoću nje, to će postati meditacija. Zato tu postoje dvije mogućnost: brzi proces ili spori, postepeni proces, kada se oslobađaš uma malo po malo. Ako je jedan procenat uma nestao, ti onda imaš devedeset i devet procenata uma a jedan procenat ne-uma. To je isto kao kada bi pomjerio namještaj u svojoj sobi. Tu bi se potom oslobodilo nešto prostora. Ako bi izbacio nešto namještaja tada bi još više slobodnog prostora ostalo. Kada bi sav namještaj izbacio iz te sobe onda bi sav prostor bio slobodan.

Međutim, slobodni prostor se ne stvara izbacivanjem pokušstva: taj slobodni prostor je već tu. On je samo zauzet pokuštvom. Kada ti izbaciš taj namještaj, ništa više prostora ne dobijaš. Taj prostor je tu, samo što je bio zauzet namještajem. Ti si izbacio namještaj, i taj slobodni prostor se ponovo vratio, ponovo se uočio. Duboko unutar uma postoji zauzeti prostor, ispunjeni,

pretrpani, opterećen mislima. Ako uspiješ da izbaciš neku misao, slobodni prostor će se tada stvoriti, ili ponovo uspostaviti; a ako uspiješ da izguraš misli van, malo po malo ćeš uspjeti da ponovo zadobiješ svoj prostor.

To se može postići postepeno, ali i odmah. Nema potrebe da se to odlaže i vuče u nedogled; nema potrebe premještati namještaj cio život. Kada izneseš nešto namještaja, malo prostora se dobije ali veći prostor ostaje zauzet. Taj veći prostor nastoji da se ponovo popuni jer se tako prazan loše osjeća. Zato ljudi obično nastoje da nadomjeste ispražnjeni prostor novim mislima. Kada ujutro sjedneš da meditiraš ti usporiš proces svojih misli. Potom odeš u trgovinu i budeš izložen navali novih misli; tvoj slobodni prostor se ponovo ispunji. To se tako ponavlja iz dana u dan: pražnjenje i punjenje.

Ti možeš odmah izbaciti sav namještaj napolje. To je stvar tvoje odluke. To je teško jer si ti već postao naviknut na taj namještaj. Vi se možete osjećati nelagodno i neudobno bez vašeg namještaja; možda i nećete znati što da činite sa tolikim slobodnim prostorom. Ti se možeš i uplašiti od tog prostora, obično se bojiš od slobodnog prostora. Ti se još nikada nijesi našao u jednoj takvoj slobodi. Um je uslovljavanje. Mi smo tako postali uslovljeni svojim mislima. Da li ste to ikada primijetili- ili ako niste, pokušajte da osmotrite- da vi obično stalno ponavljate jedne iste misli svakodneвно. Vi ste nalik magnetogonu, stalno ponavljate jedno isto. Vi stalno ponavljate jedne iste stvari. Zašto? Koja je korist od toga? Samo jedna svrha je u tome- ponavljati stare navike. Ti misliš da sa time nešto postižeš.

Uveče ležiš na krevet i čekaš da zaspeš: zašto to činiš svakog dana? Ista stvar se ponavlja. To ti pomaže na neki način. Stare navike pomažu kao preduslovi. Djetetu je potrebna igračka da bi se umirilo. Ako mu se da igračka, ono će odmah zaspati; a onda mu možeš uzeti igračku. Ali ako dijete nema igračke, ono neće moći zaspati. To je uslov. Onog trenutka kada mu date igračku, to pokrene nešto u njegovom umu. Tada je on spreman za san. Isto se događa i sa tobom. Igračka može biti drugačija. Neke osobe ne mogu zaspati prije nega ponove molitvu "Ram- Ram- Ram". To je igračka za njih. Ako počnu pjevuti tu mantru, igračka im se daje; tada oni tek mogu zaspati.

Ti se osjećaš nelagodno i teško možeš zaspati u novoj sobi. Ako si običavao da spavaš u određenoj odjeći, onda ćeš trebati tu odjeću svakog dana. Psiholozi kažu, ako spavate u spavaćici, a ako

vam se ona ne obezbijedi, teško ćete moći zaspati. Zašto? Ako nikada niste spavali goli, a ako traži okolnost da spavate goli, loše ćete se osjećati. Zašto? Kakve ima veze nagost i spavanje? Ali za tebe to ima veze, to je tvoja stara navika. Sa starim navikama ljudi se osjećaju bolje, lagodno, komotno. Način razmišljanja je takođe navika. Ti se tako osjećaš komotno- iste misli svaki dan, iste navike, ista rutina. Tada osjećaš da je sve u redu.

Ti si uložio investicije u svoje misli: to je tvoj problem. Tvoje pokušstvo nije samo obično smeće koje treba izbaciti; ti si mnogo u to uložio, mnogo toga je u tome. Sav taj nepotrebnost namještaj se može odmah izbaciti: to se može uraditi! Postoje brzi metodi o kojima ćemo govoriti. Postoje efikasni brzi metodi! Upravo ovog trenutka ti možeš biti oslobođen od čitavog tvog mentalnog pokušstva, ali tada bi iznenada postao prazan, ispražnjen, i ne bi znao ko si. Sada ti više ne znaš što da radiš jer sada po prvi put ostaješ bez svih starih navika. Šok može biti iznenađen. Zbog toga možeš poludjeti ili čak i umrijeti.

To je razlog zbog čega se iznenađni metodi nijesu koristili. Sve dok pojedinac nije spreman, takvi metodi se ne mogu koristiti. Osoba može iznenađna poludjeti jer tako gubi sve svoje stare navike, povezanost sa životom, sve veze tako bivaju prekinute. Prošlost tako iznenađna otpada- a kada se to dogodi- ti se ne možeš više brinuti o budućnosti jer je ona uvijek povezana sa prošlošću. Samo sadašnjost tada ostaje, a ti nikada prije nijesi bio u sadašnjosti. Ti si boravio samo u prošlosti ili u budućnosti, nikada u sadašnjosti. Kada ti se dogodi da budeš u sadašnjosti po prvi put, ti ćeš se nenormalno osjećati, mislićeš da si poludio. Zbog toga se iznenađni metodi ne preporučuju prije no što počneš o tome učiti, prije no se predaš nekom učitelju, prije no što uđeš u meditaciju, prije no što posvetiš sav svoj život meditiranju.

Zbog toga su postepeni metodi pogodni. Oni traže više vremena ali se pomoću njih postepeno, malo po malo, uvodiš u taj prostor. Ti postepeno počinješ da osjećaš taj prostor i da se uvjeravaš u njegovu ljepotu, u blaženstvo koje je u njemu, a tada se tvoje nepotrebno pokušstvo, malo po malo, samo uklanja. Zato je dobro da prvo iz običnog razmišljanja uđete u kontemplativno: to je postepeni metod. Od kontemplacije treba ići ka koncentraciji: i to je postepeno. Na kraju, iz koncentracije treba skočiti u meditaciju. Tako se ti krećeš sporo, imaš mogućnosti da osjetiš tlo pod nogama; i kada se stvarno utemeljiš u tu fazu, u svaki naredni korak, ti onda možeš preduzeti sledeći korak. To nije skok: to je jedan postepeni razvoj. Zato treba

zapamtiti te četiri stvari: obično razmišljanje, kontemplacija, koncentracija i meditacija- to su četiri stepena.

Treće pitanje je: *"Da li je razvoj pupčanog centra sasvim sloboda i neovisan od rasta srčanog i moždanog centra, ili se on simultano razvija sa rastom srca i mozga? I još nešto, molim te, objasni nam u čemu je razlika između metoda i tehnika za razvoj pupčanog centra od metoda za razvoj centara srca i glave."*

Jedna osnovna stvar se mora shvatiti: samo se centri srca i glave mogu razviti, a ne i pupčani centar. Pupčani centar se samo može razotkriti, a to nije stvar razvoja. Taj centar je već tu; ti samo treba da ga otkriješ ili razotkriješ. Taj centar je tu već sasvim razvijen: ti to ne treba da razvijaš. Centri srca i glave su razvojni centri. Oni nijesu tu da bi bili otkriveni: oni se moraju razviti. Društvo, kultura, obrazovanje, uslovljavanja, sve to pomaže za njihov razvoj. Ali ti si se rodio sa pupčanim centrom, bez tog centra ne možeš bitisati. Ti možeš živjeti bez srčanog i bez centra glave, oni nijesu neophodni, ali je dobro da postoje; živjeti bez pupčanog centra je nemoguće. Ti možeš biti bez ta dva razvojna centra; život će biti malo neobičan, ali ćeš moći i tako živjeti. No, bez pupčanog centra se ne može nikako živjeti. To nije stvar izbora: to je tvoj život.

Zato i postoje tehnike kako da se razvije centar srca, kako da se razvija ljubav, kako da rasteš u senzitivnosti, kako da postigneš senzitivniji um. Postoje metodi i tehnike kako da budeš racionalniji, kako da razviješ svoju logiku. Misli se mogu razvijati, emocije se mogu razviti, ali egzistencija se ne može razvijati. To je već tu; to se samo treba razotkriti.

Mnoge stvari su uključene u to. Jedna: možda ti i ne možeš imati veliki um, odliku za besprekorno rasuđivanje, um nalik Ajnštajnu, ali ti možeš postati Buda. Ajnštajn je primjer kako centar uma savršeno funkcioniše. Ljubavnik nalik Majanu je primjer kako srce savršeno djeluje. Možda ti nijesi sposoban da postaneš Majan, ali ti možeš postati Buda jer ta sklonost se ne razvija u tebi: ona je već tu. To je povezano sa osnovnim centrom, sa centrom prapočetka- sa pupkom. To je već sve tu! Ti si već Buda, ali si toga nesvjestan.

Međutim, ti još nijesi Ajnštajn. Ti možeš da pokušaš da to ostvariš, ali ti niko neće dati garancije da ćeš u tome i uspjeti. Tu ne postoje nikakve garancije jer, zaista, to izgleda nemoguće ostvariti. Zašto to izgleda nemoguće? Iz prostog razloga što za

Ajñštajnovu glavu treba istovjetni razvoj, iste okolnosti, ista obuka koja je data i Ajñštajnu. To se sve ne može ponoviti jer je to neponovljivo. Kao prvo, ti mora da nađeš iste roditelje jer ta obuka prvo započinje u majčinoj utrobi. Veoma je teško pronaći iste roditelje- nemoguće. Kako je moguće naći iste roditelje, isti dan rođenja, isti dom, isto društvo, iste prijatelje? Ti moraš sasvim precizno ponoviti Ajñštajnov život ako želiš da budeš kao on! Ako se makar i jedna činjenica ispusti, ti ćeš biti sasvim drugačiji čovjek. Zato je to nemoguće ostvariti. Jedna osoba se može roditi samo jednom jer se ista situacija nikako ne može ponoviti. Ista situacija je jedan tako veliki i bitan fenomen. To znači da mora da bude isti svijet u istom trenutku da bi se nešto ponovilo. To nije moguće: to je nemoguće. Pošto si ti već ovdje, sve što uradiš je povezano sa tvojom prošlošću. Ti nikako ne možeš postati Ajñštajn. Individualnost se ne može ponoviti.

Buda nije individua: Buda je fenomen. Nijedan individualni činilac tu nije bitan; tvoje biće je dovoljno da možeš biti Buda. Taj centar već tu djeluje; ti samo treba da ga otkriješ. Tako je tehnika za razvoj srca metoda koja nešto "razvija", a tehnike povezane sa pupčanim centrom su tehnike koje "razotkrivaju". Ti samo treba da to razotkriješ. Ti si već Buda: ti samo treba da saznaš tu činjenicu.

Postoje dva tipa osoba: Buda, koji zna da je Buda, i Buda koji još to ne zna. Ali SVI su Bude. Kada je Egzistencija u pitanju, svi su isti. Samo je u Egzistenciji prisutan "komunizam": u svemu drugome komunizam je apsurdan. Niko nije jednak; nejednakost je u temelju svega. Zato može izgledati paradoksalno kada kažem da samo religija može odvesti do komunizma. Pod komunizmom ja podrazumijevam duboku jednakost u Egzistenciji, u Biću. Tada si ti jednak sa Budom, sa Hristom, sa Krišnom; nikako drugačije dvije osobe ne mogu biti iste. Nejednakost je u temelju svega kada je u pitanju spoljašnji svijet; jednakost je temelj svega kada je unutarnji život u pitanju.

Ove metode koje navodimo nijesu za razvoj pupčanog centra. One su za otkriće toga. Zbog toga se dogodi da neko iznenada postane Buda: tu nije pitanje stvaranja nečega novoga. Ako možeš osmotriti sebe, ako možeš duboko pogledati u sebe, vidjećeš da je sve tu što ti je potrebno. Sada je samo pitanje kako biti gurnut tamo gdje se tvoje prosvjetljenje već nalazi. Meditacija ti ne omogućava da budeš Buda; to ti samo pomaže da postaneš svjestan Prosvjetljenosti.

Još jedno pitanje: "Da li su svi Prosvjetljeni usredišteni u pupku? Na primjer, da li je Krišnamurti centriran u glavi ili pupku? Da li je Ramakrišna bio u srcu ili pupku? "

Svi Prosvjetljeni su usredišteni u pupku, ali njihova ispoljavanja mogu da dolaze iz različitih centara. Tu razliku mora da jasno shvatite. Svaka prosvjetljena osoba je usredištena u pupčanom centru; ne postoji nikakva druga mogućnost. Ali njihovo ispoljavanje je nešto drugo. Na primjer, Ramakrišna je sebe izražavao kroz srce. On je koristio svoje srce kao sredstvo davanja svojih poruka. Sve što bi našao u pupku, on bi izražavao putem srca. On bi pjevao, on bi plesao: to je bio način ispoljavanja njegovog blaženstva. To njegovo blaženstvo je proisteklo iz pupka, niotkud drugdje. On je centriran u pupku. Ali kako je mogao reći drugima da je centriran u pupku? On je zato koristio svoje srce kako bi to izrazio.

Krišnamurti je koristio glavu da bi ispoljio svoje iskustvo: zbog toga su njihovi izrazi kontradiktorni. Ako vjeruješ Ramakrišni, ti ne možeš vjerovati Krišnamurtiju, i obratno. To je usled toga što su vjerovanja vezana za ispoljavanje, za određeni izraz, a ne i za iskustvo. Ramakrišna djeluje djetinjasto čovjeku koji je sklon rasuđivanju. Kakve su to besmislice, pomislio bi on- plesanje, pjevanje? Što to on radi? Buda nije nikada plesao, a ovaj Ramakrišna samo pleše. On izgleda djetinjasto.

Pri rezonovanju, srce izgleda djetinjasto, ali i za srce rasuđivanje je nekorisno, površno, nebitno. Sve što je Krišnamurti rekao bilo je isto: iskustvo je isto kao i kod Ramakrišne, Čaitanje ili Mire. Ali ako je neka osoba usredištena u glavi, ako je umno orjentisana, njegova objašnjenja, njegova izražavanja će biti racionalna. Kada bi Ramakrišna vidio Krišnamurtija, on bi rekao: "Dođi da plešeš sa nama. Zašto gubiš vrijeme u tome? Plesom se to može znatno bolje i dublje ispoljiti." Krišnamurti bi mu na to odgovorio: "Plesati? Osoba biva hipnotisana kroz ples. Nemoj plesati. Analiziraj to! Rasuđuj! Rastumači to, proanaliziraj, budi toga svjestan."

Često su se različiti centri koristili da bi se nešto ispoljilo, ali iskustvo je bilo isto. Neko može i naslikati svoje iskustvo. Zen majstori su slikali svoje iskustvo. Kada bi se neko od njih prosvjetlio, on bi to i nacrtao. Taj ne bi ništa rekao: on bi samo to nacrtao. Riši (sveci) iz Upanišada su stvorili predivnu poeziju. Kada bi oni postali prosvjetljeni, oni bi stvorili neku pjesmu.

Čaitanja bi plesao; Ramakrišna je pjevao. Buda je koristio glavu, i Mahavir je koristio glavu, rasuđivanje, da bi objasnili svoje iskustvo. Oni su stvorili velike misaone sisteme kako bi izrazili svoje iskustvo.

Ali iskustva nijesu ni racionalna ni emocionalna: to je izvan svega. Bilo je tek nekoliko osoba u čitavoj istoriji čovječanstva koji su mogli izraziti svoje iskustvo pomoću oba centra. Ti ćeš naći mnogo ljudi nalik Krišnamurtiju ili Ramakrišni, ali se samo ponekada dogodi da neka osoba to može izraziti putem oba centra. Tada ta osoba biva u konfuziji. Ti se nikada ne možeš usaglasiti sa takvom osobom jer ne možeš uspostaviti nikakvu vezu između ta dva centra: to biva kontradiktorno. Zato kada ja nešto želim reći, ja to moram izraziti razumno. Tako ja privlačim mnoge ljude čiji je pristup racionalan, koji su umom orjentisani. No, jednoga se dana dogodi da oni uoče kako ja dopuštam pjevanje i plesanje. Njima tada biva nelagodno. Što je sada to? U tom trenutku za njih ne postoje uspostavljene veze. Ali za mene tu nema nikakve kontradikcije. Ples je isto tako dobar način izražavanja- a ponekada i nešto dublji pristup. Rasuđivanje je, takođe, način izražavanja- ponekada veoma jasan način. Zato su oba dovoljno dobra načina za ispoljavanje.

Ako bi vidio Budu da pleše, ti bi bio u nevolji, ne bi znao što da misliš. Ako bi vidio Mahavira kako obnažen svira na flauti, ti ne bi moga to pojmiti. Što se to dogodilo sa Mahavirom? Da nije možda poludio? Krišna sa flautom je u redu, ali sa Mahavirom to ne bi bilo moguće, nepojmljivo. Ti to ne možeš ni zamisliti. Zaista, ne postoji nikakve razlike između Mahavira i Krišne, Bude i Čaitanje: to je samo zbog različitog izražavanja. Buda će privlačiti određene tipove umova- umno orjentisane ljude, a Čaitanja i Ramakrišna će privlačiti neke sasvim drugačije tipove ljudi- ljude koji su srcem orjentisani.

Ali i tu postoje izvjesne nevolje: osoba nalik meni može stvoriti teškoće. Ja privlačim oba tipa ljudi- i niko od njih nije spokojan u istom trenu. Kada ja govorim, osobe umu privržene su tada spokojne; ali kada ja dopustim drugačiji vid ispoljavanja, te osobe bivaju nespokojne, ne mogu se opustiti. Ista stvar je i sa onim drugim tipom ljudi. Kada koristim neki emocionalni metod, srcem ispoljeni ljudi su opušteni; ali čim počnem razlagati, diskutovati, kada o nečemu počnem rasuđivati, analizirati, takvi ljudi pobjegnu; oni toga dana neće doći. Oni samo kažu: "To nije za mene."

Baš neki dan mi je došla jedna dama i rekla: "Ja sam bila na Mount Abu kada ste vodili meditacione kampove, ali tada je bilo mnogo teže. Kada sam vas prvog dana vidjela dok ste govorili,

to je za mene bio veliki događaj, predivno sam se osjećala, bila sam ganuta. Ali kada sam vidjela *kirtan* (pjevanje pobožnih pjesmi), ples i ekstatično skakanje, ja sam odmah odlučila da sve to napustim; to nije bilo za mene. Krenula sam ka autobuskoj stanici, ali tada je nastao problem. Ja sam ipak žarko željela da te slušam, zato sam se vratila. Nijesam željela da propustim tvoja predavanja." Ona mora biti u nevolji. Ona mi je još rekla: "To je bilo tako kontradiktorno." To mora tako da izgleda jer su i ti centri kontradiktorni, a ta protivrječnost je i u TEBI. Tvoja glava nije u skladu sa tvojim srcem. Oni su u konfliktu. Zbog tog vašeg unutarnjeg konflikta, Ramakrišna i Krišnamurti vam izgledaju da su u suprotnosti. Nastojte da izgradite most između vaše glave i vašeg srca, i onda ćete znati da su oni samo posrednici.

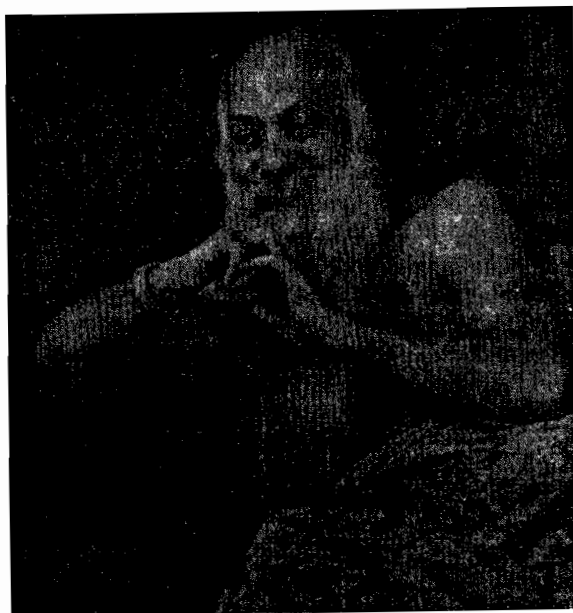
Ramakrišna je bio sasvim neobrazovan; kod njega nikada nije bilo razvoja misli. On je bio čisto srce. Samo je jedan centar kod njega bio razvijen- srce. Krišnamurti je bio potpuni misaoni proces. On je bio štićenik jednog od najvećih intelektualnih duhova- Ane Besant, Leadbeatera i teozofa. Oni su bili veliki pregaoci da se stvori jedan takav sistem mišljenja ovog vijeka. I zaista, teozofija je jedan od najvećih sistema ikad stvorenih- potpuno racionalan. Tako je Krišnamurti bio vaspitavan od strane takvih mislilaca, racionalista. On je tako i postao čisti intelekt. Čak i kada bi govorio o srcu i ljubavi, to njegovo ispoljavanje bi bilo racionalno, misaono, duboko intelektualno. Ramakrišna je, međutim, bio znatno drugačiji. Ako bi govorio o mislima, on bi bio apsurdan. Totapuri je jednom došao k njemu, i on je počeo da uči Vedante. Totapuri mu je tada rekao: "Odbaci sve te božanske besmislice. Odbaci Kali, Majku, sve to sasvim odbaci. Dok sve to ne odbaciš, ja te ne mogu početi obučavati jer Vedante nijesu božansko predavanje; to je učenje." Na to mu je Ramakrišna odgovorio: "U redu, ali mi dopušti da samo na jedan tren odem do Majke i pitam je mogu li odbaciti sve te besmislice. Samo me pusti na jedan trenutak da odem do Majke."

To je bio čovjek srcem orjentisan. Čak i da napusti Majku, on je mora pitati. "Ona je tako mila i puna ljubavi, i nikada mi nije rekla ne, ona će to dopustiti, nemoj o tome brinuti." Totapuri uopšte nije shvatio ono što je on rekao.

Zato premosti prostor između tvoje glave i srca, i onda će svi oni koji su se Prosvijetlili govoriti iste stvari. Samo će se njihov jezik razlikovati.

TEHNIKE ZA PRODIRANJE
U UNUTARNJE CENTRE

14. novembar 1972, Bombaj, Indija.

SUTRE:

15. Zatvori rukama sedam otvora na tvojoj glavi, prostor između očiju sve će objediniti.

16. Blaženstveni, kada se sva čula stope u srce, dospijevaš do središta lotosa.

17. Um bez misli, drži u sredini- dotle.

Čovjek je, onakav kakav je bio, jedna kružnica bez osovine. Njegov život je površan; on živi samo na površini. Ti živiš spolja: nikada ne živiš iznutra. Ti ne možeš drugačije živjeti sve dok se centar ne pronađe. Ja sam uočio da ti još ne možeš živjeti iznutra. I zaista, ti nikako ne možeš imati "unutarnje" izvan svog središta. Ti sada možeš samo imati "spolja". Zbog toga mi nastojimo da govorimo o unutarnjem, da govorimo o tome kako ući unutra, kako upoznati sebe, kako se izdići unutar sebe, ali sve ove riječi još kod tebe ne posjeduju jedno autentično značenje. Ti možeš znati značenje tih riječi, ali ti još ne možeš OSJETITI što one zaista znače jer još nisi bio unutra. Ti još nisi doživio spoznaju unutar njega.

Čak i onda kada si sam, u svojim mislima si sa svjetinom. Kada nikoga nema pored tebe, ni tada nisi unutar sebe. Ti tada obično misliš o drugima; nastojiš da budeš vani. Pa čak i kada spavaš, ti sanjaš druge. Ni tada nisi unutar sebe. Samo u trenutku nekog veoma dubokog sna, kada nema snivanja, ti si unutar sebe, ali tada toga ne možeš biti svjestan. Zapamti ovu činjenicu: kada si budan, nisi nikada unutar sebe; a kada si unutar sebe za dubokog sna, tada bivaš nesvjestan toga. Zato se sva tvoja svijest sadrži u spoljašnjem. Onda kada počnemo govoriti o unutarnjem, riječi se razumiju ali ne i značenje tih riječi. Značenje se ne može potpuno ispoljiti riječima: značenje dolazi putem iskustva. Riječi su bez značenja. Onda kada kažem "unutra", ti samo čuješ tu riječ- ali samo riječ, ne i značenje te riječi. Ti ne znaš što je "unutra" jer još nisi bio svjesno unutar sebe. Tvoj um se stalno okreće ka vani. Ti još nisi dokučio nikakvo osjećanje "unutarnjeg", ili što to može da predstavlja.

To je ono što ja podrazumijevam kada kažem da si ti kružnica bez središta- da si samo na obodu tog kruga: centar je tu ali ti padaš u njega samo onda kada nisi toga svjestan. Inače, onda kada si svjestan, ti bježiš iz tog središta, a zbog toga tvoj život nikada nije intenzivan; ne može ni biti. To je samo život lišen živahnosti, jačine, snage: mlak je to život. Ti si samo prividno živ, bolje reći, umrtvljen. Ti bitišeš na svom minimumu- nikada ne ideš do maksimalnih granica, do vrhova. Ti samo možeš reći: "Ja sam"- i to je sve. Ti još nisi mrtav- to je ono što ti pojmiš pod životom. Ali život se nikada ne može upoznati na periferiji. Život je samo shvatljiv

u središtu. Na obodima života samo je moguć mlak i mlitav doživljaj. Zbog toga ti živiš jedan veoma neautentičan život, a tada i smrt biva nestvarna- jer onaj koji nije živio ne može ni umrijeti.

Samo autentičan život može donijeti stvarnu smrt. Tada je ta smrt laka i divna: sve što je autentično je i lijepo. Pa i život, ako je neistinit, bez vjerodostojnosti, onda je i on ružan. Vaš život je zbog toga ružan- upravo ukorijenjen. Ništa se ne događa. Ti samo nastavljaš da čekaš, da se nadaš da će se nešto dogoditi. Međutim, i ovaj tren je nalik praznini, a i svi trenuci u tvom životu su bili samo mučna praznina i čamotinja. Ti si uvijek čekao samo budućnost u nadi da će se jednog dana nešto dogoditi- samo si se nadao. Tako je svaki trenutak tvog života bio izgubljen. To se nije ostvarilo u prošlosti, zato se neće ostvariti ni u budućnosti. To je ostvarivo samo u ovom trenutku, ali ti tu trebaš sada samo intenzivan život- jedno intenzivno uzdizanje. Zbog toga treba da budeš utemeljen u svom centru- perifernost neće djelovati. Tek tada ćeš moći naći svoj trenutak.

Zaista, mi nikada ne razmišljamo o tome ko smo; i sve što o sebi pomislimo je zbrkano. Jednom sam živio sa jednim profesorom u univerzitetском centru. Jednoga dana je došao veoma uznemiren. Ja sam ga upitao što je u pitanju. On mi je odgovorio: "Osjećam neku groznicu." Ja sam nešto čitao i ne pogledavši ga rekao mu: "Onda je dobro da odeš u krevet. Pokrij se ćebetom i odspavaj malo." On je otišao u krevet, ali se vratio posle nekoliko minuta provedenih tamo. Rekao mi je: "Ne, ja nemam groznicu. Zapravo, ja sam ljut. Jedna osoba me je uvrijedila i ja sada osjećam veliki gnjev i mržnju prema njemu."

Na to sam mu odgovorio: "Zašto si mi rekao da osjećaš groznicu?" On je odgovorio: "Ja nijesam mogao otkriti da je to zbog mog bijesa, ali, zaista, ja sam samo bio gnjevan na tog čovjeka. Nemam nikakvu groznicu." On je potom odgurnuo ćebe. Tada sam mu rekao: "U redu. Ako si ljut, onda uzmi ovaj jastuk. Udri po njemu i iskali svu svoju agresivnost. Neka se tvoje nasilje ispolji. Ako ni jastuk nije dovoljan, onda sam ti ja na raspolaganju. Možeš mene udariti i izbaciti svoju ljutinu."

On se na to nasmijao, ali taj smijeh je bio izvještačen- samo maska na licu. To mu se pojavilo na licu i odmah potom nestalo. To osjećanje nije uopšte ušlo njega. To nije došlo iznutra: bila je to samo lažna obrazina. Ali smijeh, pa bio to i lažan smijeh, može stvoriti jaz. On reče: "Ne, stvarno, ja nijesam uopšte ljut. Jedna

osoba je rekla nešto o meni pred drugim ljudima i ja sam se zbog toga uznemirio. Zaista, to je u pitanju."

Ja sam mu odgovorio: "Ti si promijenio svoj stav o svom raspoloženju tri puta za pola sata. Prvo si rekao da osjećaš groznicu, onda si rekao da si ljut, a sada kažeš kako nijesi ni ljut već da si samo uznemiren. Koje je tvoje pravo stanje?" On reče: "Stvarno, ja sam uznemiren. Zapravo, zbunjen sam." Ja ga upitah: "Kada? Kad si rekao da si u groznici, i tada si bio siguran u to što govoriš. Sada si opet siguran i o ovom. Jesi li ti jedna osoba ili u tebi ima više njih? Dokle će ta tvoja sigurnost trajati?"

Tada mi taj čovjek reče: "Zaista, sada ja uopšte i ne znam što osjećam. Ja ne znam što je u pitanju. Ja sam jednostavno zbrkan. Bilo da to zovem gnjevom, uznemirenošću ili kako drugo, ja uopšte ne znam što je u pitanju. Sada nije ni trenutak da o tome raspravljamo. Ostavi me nasamo. Ti si od moga stanja stvorio filozofski problem. Ti si tumačio što je stvarnost, ono što je autentično, a ja sam se osjećao veoma zbrkano."

To nije problem samo neke određene osobe- X, Y ili Z, to je stvar i sa tobom. Ni ti nijesi nikada siguran jer sigurnost dolazi iz bića koje je usredsređeno. Ti nijesi siguran ni kada si ti u pitanju, kako onda možeš biti siguran kada se radi o drugima? Tu je prisutna samo nejasnoća, pomračenost. Ništa tu nije određeno i sigurno.

Neko je ovdje bio prije nekoliko dana i rekao mi: "Ja sam se zaljubio u jednu ženu i želim da se oženim sa njom." Ja sam mu tada pogledao duboko u oči bez da sam išta rekao. On je postao uznemiren, i upitao me: "Zašto me tako gledate? Osjećam se tako nezgodno." Ja sam i dalje nastavio da ga uporno gledam. On mi je na to rekao: "Da li misliš da je moja ljubav lažna?" Nijesam mu ništa odgovorio. Samo sam nastavio da ga uporno gledam. On je dodao: "Zašto misliš da taj brak neće biti u redu?" Nastavio je, kao za sebe: "Ne mislim ni ja da je toga baš previše, i zato sam došao do vas. Zapravo, ja još ne znam da li je volim ili ne." Ja mu nijesam rekao nijednu riječ. Ja sam ga samo gledao u oči. On je zbog toga postao nemiran, i stvari koje su bile unutar njega počele su da izlaze.

Ti nijesi siguran; ti i ne možeš biti siguran: ni o svojoj ljubavi niti o svojoj mržnji, čak ni o svom prijateljstvu. Ne postoji stvar o kojoj možeš biti siguran jer ti ne posjeduješ svoj centar. Bez uspostavljanja centra nema ni izvjesnosti. Svi tvoji osjećaji izvjesnosti i sva tvoja mišljenja su lažna i trenutačna. Jednoga trenutka ćeš osjetiti kako si u nešto siguran, a već narednog trenutka ta tvoja sigurnost će nestati jer to dolazi iz više različitih centara. Ti

ne posjeduješ jedan stalni centar, jedan jasno određen centar. Svaki trenutak je centar za sebe, tako i svaki trenutak ima određeno lično svojstvo.

Georg Gurdijev je običavao da kaže kako je čovjek samo jedno mnoštvo, svjetina. Ličnost je samo jedna prevara jer ti uopšte nijesi ličnost: u tebi je mnogo osoba. Kada jedna ličnost počne govoriti u tebi, to je jedan trenutačni centar. Već sledećeg trenutka otvara se novi centar. Sa svakim novim trenutkom, sa i najmanjom novom situacijom, ti osjećaš da si siguran u nešto, i nikada ne bivaš svjestan da si ti samo u jednom stalnom protoku- mnoštvo talasa bez zajedničkog središta. Na kraju tvog puta ti ćeš osjetiti da ti je život bio samo gubljenje vremena. To tako mora biti. Bilo je to samo traćenje, gubljenje vremena i energije, samo jedno lutanje- bez svrhe i bez smisla.

Osnovne preokupacije tantre, joge i religije su u tome kako da se razotkrije tvoje središte- kako da prvo postanete individua. Njihova težnja je u tome da se u tebi stvori centar koji će stalno bitisati. Tada će biti svejedno da li se život odvija vani, da li tok života promiče, da li valovi dolaze i odlaze- centar će i dalje biti tu, on će neprestano bitisati unutar tebe. Tako ćeš postati sjedinjen- utemeljen, usredišten.

Ove sutre su tehnike za pronalaženje tog centra. Taj centar je već tu jer nema mogućnosti da budeš u kružnici bez središta. Krug može bitisati samo sa središtem, samo je taj centar zaboravljen. To je sve tu, ali mi nijesmo toga svjesni. On je tu, ali mi ne znamo kako da pogledamo u njega. Mi ne znamo kako da fokusiramo našu svijest na njega.

Treća tehnika za centriranje je: "*Zatvori rukama sedam otvora na tvojoj glavi, prostor između očiju sve će objediniti.*"

Ovo je jedna stara tehnika- i veoma mnogo korišćena, i veoma jednostavna: zatvori sve otvore na glavi- oči, uši, nosnice, usta- SVE otvore na glavi. Kada su tako zatvoreni svi otvori na glavi, svijest koja neprestano protiče, biće tako zaustavljena; ona više neće ići vani. Možda ti to nijesi još primijetio, ali ako i na tren zaustaviš svoj dah, iznenada će tvoje misli zastati- jer se sa disanjem i um reće. To je uslovljavanje uma. Ti moraš pravilno shvatiti što pojam uslovljavanje" znači. Tek tada će se ova sutra lako razumjeti.

Pavlov, jedan od najpoznatijih ruskih psihologa je izumio termin "uslovljavanje" - ili "uslovljeni refleksi" - što je postalo svakodnevna riječ u čitavom svijetu. Svaki onaj ko je i najmanje upoznat sa psihologijom morao je makar jednom čuti ovu riječ. Dva procesa misli - bilo koja dva - mogu biti veoma udružena, toliko povezana da ukoliko ti počneš sa jednim, ona druga misao biva izazvana. Poznat je jedan čuveni Pavlovljev eksperiment: on je to obavio sa psom. On je otkrio da ako staviš hranu ispred psa, poteći će mu bale na usta. On će isplaziti jezik i spremiće se da jede. To je prirodno. Kada je vidio hranu, ili kada mu se makar i nagovijestilo da će jesti, njegove bale su počele teći. Ali Pavlov je potom taj proces uslovio sa jednom drugom radnjom. Uvijek kada bi pas počeo baliti, i kada bi hrana bila tu, Pavlov je preduzeo još jednu radnju. Na primjer, on bi zazvonio zvončićem da bi pas to mogao čuti. Tako je radio petnaest dana: uvijek kada bi donio hranu, zazvonio bi zvončićem. Šesnaestog dana hrana nije bila donešena ispred psa, ali je zvono zazvonilo. Dogodilo se da je pas opet zabalio i da je isplazio jezik, isto kao da mu je bila donijeta hrana. Ali tu nije bilo nikakve hrane - samo je zvonilo. Ne postoji neke prirodne veze između zvona i lučenja bala. Prirodna veza je samo hrana. Ali sada je i stalno zvonjenje postalo povezano sa time, čak je i samo zvono moglo prouzrokovati taj proces. Po Pavlovu (a on je u pravu), sav naš život je jedan uslovljeni proces. Um je uslovljenost. Prema tome, ako zaustavite nešto što je uslov, sve će druge povezane stvari stati.

Na primjer, ti nijesi nikada razmišljao bez disanja. Tvoje razmišljanje je uvijek pratilo disanje. Ti nijesi bio svjestan svog disanja, ali ono je bilo prisutno - neprestano, iz dana u dan. Svaka misao, svaki proces razmišljanja je povezan sa disanjem. Ako bi iznenada zaustavio svoj dah, i misli bi odmah stale. Kada svih sedam rupa - svih sedam otvora na tvojoj glavi - budu zatvorene, tvoja svijest se tada neće moći maći, neće se moći izliti van. Ona će ostati unutra, a to "ostajanje unutra" stvara prostor između tvojih očiju. Taj prostor je poznat pod imenom treće oko. Dakle, ako se svi otvori na glavi zatvore, ti više nećeš moći "izaći" van, ti si oduvijek to činio putem tih sedam otvora. Ti ostaješ unutra, a tako i tvoja svijest ostaje koncentrisana u prostor između očiju, baš između ta tvoja dva oka. To sve ostaje između dva oka, fokusirano. Taj prostor je poznat kao treće oko.

Taj prostor " sve će objediniti": ova sutra kaže da će se u ovom prostoru sve objediniti, sve sastati, sve će se tu uključiti. Čitava Egzistencija je uključena. Ako ti možeš osjetiti taj prostor, ti

ćeš moći osjetiti sve. Kada jednom osjetiš taj prostor između očiju, ti ćeš tada upoznati Egzistenciju - njenu potpunost - jer je taj unutarnji prostor objedinio sve. Ništa nije ostalo po strani.

Upanišade kažu: "Spoznaj Jedno, jedno poznaje sve." Tvoje oči mogu samo vidjeti nešto što je ograničeno vidikom. Treće oko vidi beskraj. Tvoja dva oka mogu samo uočiti nešto što je materijalno. Treće oko vidi nematerijalno - spiritualno. Očima ti nikada ne možeš doživjeti energiju, nikada ne možeš osjetiti energiju: ti tako samo možeš vidjeti materijalno. Pomoću trećeg oka, energija kao takva je vidljiva. To zatvaranje otvora je način centriranja osobe, jer onda kada svijest ne bude mogla da izlazi van, ona će ostajati na svom izvoristu. To izvoriste svijesti je treće oko. Ako budeš usredšten u trećem oku, mnoge stvari će se dogoditi. Kao prvo, otkrićete da je sav svijet skončao u vama.

Svami Ram je običavao da kaže: "Sunce se kreće u meni, zvijezde se kreću u meni, mjesec izlazi u meni. Sav univerzum je u meni." Kada je on to izjavio prvi put, njegovi učenici su pomislili da je poludio. Kako zvijezde mogu boraviti u Ramatirti? Međutim, on je tu govorio o trećem oku, o unutarnjem prostoru. Kada se po prvi put unutarnji prostor osvijetli, osjećanje je takvo. Kada uočiš da je sve unutar tebe, ti tada postaješ univerzum.

Treće oko nije uopšte dio tvog tijela. To NIJE dio tvoje fizičke konstitucije. Prostor između naših očiju nije prostor koji završava u našem tijelu. To je beskonačni prostor koji je prodro u tebe. Kada jednom taj prostor upoznaš, ti više nikada nećeš biti ista osoba. Onog trenutka kada spoznaš unutarnje, ti si se susreo sa besmrtnošću. Tada više nema smrti. Kada upoznaš taj prostor, tvoj život će postati autentičan, intenzivan i, zaista, životan. Tada ti više nije potrebna nikakva sigurnost. Nikakvi strah više nije moguć. Ti više ne možeš biti ubijen. Ništa ti se više ne može oduzeti. Tek sada sav univerzum pripada tebi: ti si taj univerzum. Oni koji su upoznali taj unutarnji prostor, oni će uskliknuti u ekstazi: "Aham Brahmasmi: Ja sam univerzum, ja sam Egzistencija."

Sufi mistik Mansur je ubijen samo zbog tog iskustva o trećem oku. Kada je prvi put doživio to unutarnje iskustvo, on je uskliknuo: "Ja sam Bog." Da je živio u Indiji on bi bio štovan jer je Indija poznavala mnoge takve ljude koji su spoznali unutarnji prostor trećeg oka. Međutim, u islamskoj zemlji to je bilo nedopustivo. Mansurova izjava "Ja sam Bog - *Anal-hak, Aham Brahmasmi* - je primljena kao nešto anti-religiozno jer se u islamu ne može prihvatiti

da je čovjek- bog. Po njima je čovjek samo čovjek- nešto stvoreno, a Bog je Stvoritelj. Kako je onda moguće da stvoreno postane Stvoritelj? Zbog toga se ta Mansurova izjava uopšte nije shvatila. Naprotiv, zbog toga je bio ubijen. Ali onog trenutka kada je bio žrtvovan, kada su ga svirepo ubijali, on se smijao. Na to ga je neko upitao: "Kako se možeš smijati? Zašto se smiješ, Mansure?" Zabilježeno je da je on tada odgovorio: "Ja se smijem jer vi ne ubijate mene, ne možete me ni ubiti. Vas je obmanulo ovo tijelo, ali ja nijesam ovo tijelo. Ja sam Stvoritelj ovog univerzuma, i moj prst je sve ovo započeo još negdje davno u prapočetku."

U Indiji bi se taj čovjek mogao shvatiti. Taj jezik je ovdje poznat već vjekovima. Mi ovdje znamo da takav trenutak dolazi onda kada se unutarnji prostor spozna. Tada ta osoba jednostavno poblesavi. Ta njegova realizacija je tako izvjesna da će se on i smijati ako pokušate da ga zbog toga žrtvujete- sigurno neće povući svoju predašnju izjavu. To je zbog toga što ti zaista ne možeš ubiti njega takvog kakav je sada. Sada je on postao Cjelina. Ne postoji mogućnost da se on uništi kao takav.

Posle Mansura, sufi su naučili da je dobro biti u tišini, pa je zato ostalo u sufističkoj tradiciji da se stalno govori učenicima: "Uvijek kada dospiješ do trećeg oka, ostani tih i ništa ne govori. Uvijek kada se to dogodi, budi miran. Nemoj ništa reći o svom iskustvu, ili samo nastavi da govoriš obične stvari u koje i drugi ljudi vjeruju." Tako islam sada ima dvije tradicije: jednu, onu običnu, izvanjsku, egzotičnu; i drugu, a ta druga je stvarni islam, to je sufizam- nešto ezotično. Ali sufisti su ostali tihi jer ih je Mansurov primjer naučio da je govoriti tim jezikom, koji dođe kada se treće oko otvori, samo nepotrebno izlaganje neprilikama- a to ne pomaže nikome.

Ova sutra kaže: "Zatvori rukama sedam otvora na tvojoj glavi, prostor između očiju sve će objединiti." Tvoj unutarnji prostor postaje sveopšti prostor.

Četvrti tehnik: " *Blaženstveni, kada se sva čula stope u srce, dospijevaš do središta lotosa.*"

Svaka tehnika je podređena određenom tipu uma. Tehniku koju smo upravo prodiskutovali- treća tehnika zatvaranja svih otvora na glavi - mogu koristiti mnogi. To je jedna veoma jednostavna metoda, a nije ni mnogo opasna. Ti je možeš koristiti vrlo lako, a i nema potrebe da sve otvore zatvaraš dlanovima. Pošto

je potrebno zatvaranje, ti možeš koristiti i povez za oči ili vatu za uši. Stvar je u tome da svi otvori zaista budu zatvoreni nekoliko trenutaka- na nekoliko minuta ili nekoliko sekundi. Pokušaj to. Nemoj to praktikovati. To je samo od pomoći kada se iznenada dogodi: kada je iznenadno onda je i uspješno. Kada legneš na krevet, zatvori sve otvore na nekoliko trenutaka, i pogledaj što će se dogoditi.

Kada osjetiš da se gušiš, nastavi- sve dok to ne postane skoro nepodnošljivo - jer će i disanje biti obustavljeno. Kada to postane sasvim nepodnošljivo, ti više nikada nećeš moći da zatvoriš te otvore, zato se ne treba brinuti. Neka unutarnja snaga će u tom trenu otvoriti sve otvore. Zato ti nastavi da to zatvaraš i držiš zatvoreno sve dok možeš. Kada se gušenje pojavi, to je taj pravi trenutak- jer će taj osjećaj gušenja prekinuti sve stare veze. Ako to budeš mogao održati još par trenutaka, to će biti dobro. To će biti, zaista, teško i naporno pa ćeš pomisliti da umireš- ali se nemoj zaplašiti jer ti nećeš tako umrijeti. Ne umire se tako, ne možeš umrijeti samo ako zatvoriš sve svoje otvore. Ali kada osjetiš kao da ćeš umrijeti, izgubiti svijest, tada dolazi taj pravi trenutak.

Ako možeš istrajati u tom trenutku, iznenada će se sve iluminirati, sve će ti se jasno ukazati. Tada ćeš osjetiti jedan unutarnji prostor koja se širi, a u to će biti sadržana Cjelina. Tada otvori sve svoje otvore. Potom pokušaj sve to iznova nekoliko puta. Uvijek kada imaš malo vremena, pokušaj sa time. Ali nemoj to uvježbavati. Ti možeš uvježbati zaustavljanje disanja na nekoliko trenutaka: ti to možeš dobro uvježbati! Takvo uvježbavanje neće pomoći. Iznenadni grč je potreban. U jednom takvom grču, protok kroz tvoje stare kanale će biti zaustavljen, a tada će se mnoge nove stvari dogoditi.

Mnogi vježbaju čak i danas- mnoge to osobe rade u cijeloj Indiji. Ali oni to uvježbavaju, a to je jedan iznenadni metod. Ako to budeš uvježbao, ništa se neće dogoditi. Baš NIŠTA se neće dogoditi! Ako bih te sada iznenada izbacio iz ove sobe, tvoje misli bi automatski stale. Ali ako bi to vježbali svakodnevno, ništa se više tu ne bi dogodilo. To bi tada postala jedna mehanička navika. Zato nemoj to uvježbavati. Uradi to uvijek kada možeš. Tada će se malo po malo u tebi širiti unutarnji prostor. Taj unutarnji prostor dospijeva do tvoje svijesti samo onda kada si izložen nekoj rizičnoj situaciji, kada si u opasnosti, kada ti prijete smrt. Onda kada osjetiš: "Više ovako ne mogu izdržati; sada je smrt blizu", to je tek pravi trenutak. Izdrži! Nemoj se bojati. Smrt se tako lako ne događa. Do sada još niko nije umro od ove metode.

U tebi postoji ugrađeni uređaj za sigurnost: zbog toga i ne možeš umijeti. Prije no bi umro, osoba prvo mora ostati bez svijesti. Ako si još svjestan, a osjećaš da ćeš umrijeti, nemoj se toga plašiti. Ti si još u svijesti, ti ne možeš umrijeti. Kada počneš gubiti svijest, tvoje disanje će se samo nastaviti. Ti to ne možeš spriječiti. Zato ti možeš koristiti zapušače za uši,.. Ruke nijesu neophodne. Ruke se mogu koristiti samo u slučaju ako počneš gubiti svijest, tada će se one ponašati mehanički i tako će se životni proces nastaviti sam od sebe. Ti možeš koristiti zapušače za uši, povez za oči, ali nemoj nikada zatvarati nosnice ili usta jer to nekada MOŽE biti fatalno. Makar nos mora ostati otvoren. Zatvori ga rukom, i onda kada zapadneš u stanje gubljenja svijesti, ruka će se sama maći i ti ćeš ponovo moći disati. To je taj ugrađeni uređaj sigurnosti u tebi. Ovaj metod mogu mnogi koristiti.

Četvrta metoda je za one koji su razvili srce, koji znaju da vole, za osjećajne tipovi ljudi, za emocionalne osobe. "Blaženstveni, kada se sva čula stope u srce, dospijevaš do središta lotosa." Ovu metodu mogu koristiti samo osobe koje su srcem orjentisane. Ako niste takvi, onda prvo treba razumjeti što je to srcem orjentisana ličnost. Tek tada će se ova metoda shvatiti. One koji su srcem usmjereni, sve vodi ka srcu- sve! Ako ti voliš takvu osobu, ona će srcem to osjetiti a ne sa glavom. Umna osoba, čak i kada voli, osjeća to mentalno, doživljava to umom. On misli o tome; on to planira. Čak je i ljubav za njega ispoljeni napor uma.

Osjećajni tip osobe živi bez rezonovanja. Naravno, srce ima vlastito rasuđivanje, ali tu se živi bez rasuđivanja. Ako te neko upita: "Zašto voliš", i ako ti budeš mogao odgovoriti na to pitanje, ti si osoba umno orjentisana. Kada bi te neko to pitao i ti mu odgovorio: "Stvarno ne znam; ja je samo volim", ti si onda srcem usmjerena osoba. Čak i ako kažeš da je neko lijep, i da ga zbog toga voliš, to je već razlog. Međutim, za srcem ponešene osobe, neko je lijep samo zbog toga " jer ga ja volim". Glavom orjentisani ljudi vole nekoga jer je ta osoba zgodna i privlačna. Razlog dolazi na prvom mjestu, a onda dolazi i ljubav. Ka srcu usmjerenoj osobi, na prvo mjesto je ljubav, a onda sve drugo ide za njom. Osjećajni tip osobe je centriran u srcu, i sve što se dogodi dopire do njenog srca.

Samo osmotri sebe. Svakog trenutka se u tvom životu dogode mnoge stvari. Kako te one dotiču? Ti prolaziš ulicom i prosjak te sretne. Kako doživljavaš tog jadnika? Da li ti počneš tada razmišljati o ekonomskim uzročnicima njegove bijede? Pomisliš li da se prošenje na ulici mora zaustaviti zakonskim mjerama ili pomisliš

kako bi to socijalističke zemlje uspješno regulisale tako da ne bude prosjačenja? To je tip čovjeka koji se povodi za glavom, za umom. Taj prosjak je samo uzgredna statistička činjenica za njega. To nije ni dotaklo njegovo srce. Samo je njegova glava reagovala, samo je njegov um bio time dotaknut. On neće ništa preduzeti da učini za tog prosjaka. On će nastojati da nešto učini za komunizam, on će se zauzeti da nešto uradi za budućnost, za neku utopiju. On će možda posvetiti sav svoj život za neke buduće ideale, ali neće ništa uraditi sada, ništa neće preduzeti da ovaj trenutak bude bolji.

Um radi za budućnost; a srce je uvijek ovdje i sada. Osobe koje imaju srca bi odmah nešto uradile za tog jadnika na ulici. Taj prosjak je individua, a ne neki podatak. Ali za intelektualne tipove ljudi, taj prosjak je samo jedna brojka u statistici. Za njega je problem kako da se prosjačenje zaustavi, a ne kako da se pomogne tom jadniku: to je za njega nebitno. Zato osmotri samo sebe. Osmotri kako se ophodiš u mnogim situacijama. Da li si povezan sa srcem ili si povezan sa umom? Ako osjetiš da si vođen srcem, ovaj metod će onda biti od pomoći za tebe. Ali uvijek imaj na umu kako svi pokušavaju da sebe zavaraju da se zavaraju da su srcem vođeni. Svi pokušavaju da osjete da su ljudi puni ljubavi, da su osjećajni- jer je ljubav tako utemeljena potreba pa niko i ne može pomisliti da je lišen toga, da nije ljubavan. Tako svi nastoje da o tome misle i da u to vjeruju, ali od vjerovanja nema koristi. Osmotri sebe sa strane, kao da i nijesi to ti, kao da posmatraš nekog drugog, i odluči- jer nema potrebe da obmanjuješ sebe, to ti neće pomoći. Čak iako prevariš sebe, ti ne možeš prevariti tu metodu. Zato, kada uradiš ovu tehniku, ti ćeš osjetiti da se ništa nije dogodilo.

Kada mi ljudi dođu, ja ih upitam kojem tipu pripadaju. Oni ne znaju da mi to kažu. Oni nikada o tome nijesu razmišljali- o tome kojem tipu osobe pripadaju. Obično imaju nejasnu koncepciju o sebi, a te koncepcije su zaista samo imaginacije. Oni samo posjeduju određene ideale i zamisli o sebi, i samo misle, odnosno, teže da budu to što zamišljaju. Oni to nijesu, i obično se događa da pokazuju suprotno. Postoji razlog za to. Osobe koje insistiraju na tome da pokažu kako su osobe srca, rade to zbog toga što im upravo ta ljubav manjka, i što su zbog toga uplašeni. Tako te osobe i ne mogu postati svjesne činjenice da oni i nemaju srca.

Samo pogledaj svijet! Da su svi u pravu kada ističu svoju srčanost, ovaj svijet ne bi bio tako bez srca. Ovaj svijet je sasvim naš, zato tu nešto nije u redu. Tu nema srca. Zaista, nikada se nije čovjek usmjeravao na taj put, na put srca. Um je bio usmjeravan,

um je bio uvježbavan- zato je on i prisutan tu. Postoje škole, fakulteti i instituti na kojim se ljudi obučavaju da umuju, ali još nigdje nije pokrenuta škola za obuku srca. Obučavanje uma se plaća, to se isplati, ali obuka srca je opasna stvar jer ti postaješ nekoristan i neuklopljiv u ovaj svijet kada se staviš na stazu srca. To je zbog toga što je sav svijet usmjeren ka rasuđivanju. Da si ti gajio vrline srca, ti bi bio čudan i apsurdan u ovom svijetu. Ti bi se uvijek nužno drugačije ponašao od njih. Kada bi sav svijet išao nadesno, ti bi kretao nalijevo. Tako bi svugdje doživljavao teškoće. Što je čovjek civilizovaniji, to je sve manje u svom srcu, sve manje ima srca. Mi smo zaista sasvim zaboravili na to- da srce uopšte postoji, ili da postoji ikakve potrebe za upućivanje ka srcu. Zbog toga nijesu korišćeni ovakvi metodi koji su, zaista, veoma laki.

Većina religija, mnoge od njih, su bazirane na tehnikama koje su orjentisane ka srcu- hrišćanstvo, islam, hinduizami i mnoge druge. Te religije su osnovali ljudi koji su srcem vođeni. Što je religija starija to je i srčanija, više je utemeljena na ljudima orjentisane srcem. Kada su se Vede pisale, hinduizam je bio tek u povoju, i to su bili ljudi koji su se srcem povodili. Tada je bilo veoma teško pronaći osobu koja je bila sklona umovanju. Sada je problem izokrenut. Ti više ne možeš ni da se predaš molitvi, duhovnosti, jer je to sve ka srcu upućeno. Zbog toga se čak i na Zapadu , gdje hrišćanstvo (koje je religija molitve) prevladava, događa da je i molitva neostvarljiva. Posebno mislim na Katoličku crkvu kojoj je molitva osnovna služba.

U hrišćanstvu ne postoji ništa nalik meditaciji; ali se već sada i na Zapada osjeća velika pomama za meditacijom. Niko više ne ide u crkvu- ako neko i ide, to je samo iz formalnih razloga, tek samo nedjeljom - jer je srcem orjentisana molitva postala nemogućnost za ovdajšnjeg zapadnjačkog čovjeka. Meditacija je više unino orjentisana tehnika, dok je molitva više srcem usmjeravana. Bolje reći, molitva je meditaciona tehnika za ljude koji su u srcu. Ova tehnika je takve vrste: "Blaženi, kada se sva čula stope u srce, dospijevaš do središta lotosa."

Što treba da se radi u ovoj tehnici? "Kada se sva čula stope u srce... " Pokušaj to! Mnogi putevi su mogućí. Dotakni nekoga: ako si osoba srca, taj dodir će automatski dospjeti do tvog srca, i ti ćeš osjetiti taj kvalitet. Ako uzmeš ruku osobe koja je umom vođena, ta ruka će biti hladna- ne samo da će biti hladna, već će i sam kvalitet tog dodira odražavati hladnoću. Mrtvilo, određena umrtvljenost će biti u toj ruci. Ako je osoba u srcu, tu će biti

svojevrsne topline. Toplina njegove ruke će se tada sigurno stopiti sa tobom. Ti ćeš tada osjetiti da nešto teče iz njegovih ruku, a to će usloviti vaše susretanje- zajedništvo topline. Ta toplina će dolaziti iz srca. To nikako ne može doći iz glave jer je umna glava uvijek hladna, racionalna, kalkulativna.

Srce je toplo- nije kalkulantsko; a glava uvijek misli kako da više dobije; srce samo osjeća kako da više pruži. Ta toplina je davanje- davanje energije, davanje unutarnje vibracije, davanje života. Zbog toga ti osjetiš drugačiji kvalitet u tome. Kada te neka osoba srdačno zagrlí, ti možeš osjetiti neko duboko stapanje sa njom. Dotakni! Zatvori oči; dotakni nekoga. Dotakni svog voljenog, dotakni dijete ili majku, ili svog prijatelja, ili dotakni neko drvo, cvijet, dotakni, makar, i zemlju. Zatvori oči i doživi zajedništvo sa zemljom, doživi komunikaciji iz svog srca prema zemlji, ili prema voljenom. Osjeti kao da je tvoj dlan samo srce koje je izašlo da dotakne zemlju. Dopusti da osjećaj tog dodira bude povezan sa srcem.

Kada slušaš muziku, nemoj je slušati informativno, intelektualno. Zaboravi tada na svoju glavu i osjeti kao da si lišen uma, kao da uopšte nemaš glavu. Dobro je za ovu metodu da imaš jednu sliku u svojoj sobi na kojoj nema glave. Koncentriši se na to: ti si bez glave; nemoj dopustiti da se glava umiješa. Kada slušaš muziku, slušaj je putem srca. Osjeti kako ta muzika dolazi iz tvog srca; neka tvoje srce vibrira sa time. Neka se tvoja čula udruže sa srcem, a ne sa glavom. Pokušaj to sa svim čulima, i osjeti kako tvoja čula sve više dospijevaju do srca i kako nestaju u njemu.

"Blaženstveni, kada se sva čula stope u srce, dospijevaš do središta lotosa." Taj lotos je tvoje srce. Svako čulo je samo otvaranje tog lotosa, otvaranje latica lotosa. Prvo pokušaj da povežeš svoja čula sa srcem. Drugo, uvijek pomisli kako svako čulo ulazi duboko u srce i tamo iščezava. Kada se te dvije stvari utemelje, samo tada će ti čula pomoći: ona će te tada odvesti do srca, a tvoje srce će tada postati lotos. Taj lotos srca će ti dati usredištenje. Kada jednom upoznaš središte srca, biće veoma lako da se spustiš u centar pupka. To je tada veoma jednostavno! Zaista, ova sutra ni ne pominje to; nema potrebe za tim. Ako si stvarno sasvim stopljen u srcu, i ako je rasuđivanje prestalo da djeluje, ti ćeš se tada spustiti u svoj pravi centar. Tako su otvorena vrata koja vode od srca do pupka. Veoma je teško doći do pupčanog centra direktno iz glave. Ili, ako se nalaziš između to dvoje, između srca i glave, i tada je teško dospjeti do pupka. Kada jednom budeš dospio u pupak, ti si tada direktno došao

iz srca. Ti si pao u pupčani centar koji je temelj svega- koji je prapočetak.

Zbog toga molitva pomaže. Zbog toga Isus može reći: "Ljubav je Bog." To nije sasvim ispravno rečeno, ali ljubav je, zaista, prolaz, vrata ka božanskom. Ako si u dubokoj ljubavi sa nekim: nije bitno sa kime (ljubav je bitna: objekt ljubavi nije bitan), dakle, ako si u dubokoj ljubavi sa nekim, u tolikoj ljubavi da nema nikave povezanosti sa glavom, ako samo srce djeluje, tada će jedna takva ljubav postati molitva, a tvoja voljena osoba će postati Božanstvo.

Zaista, ljubav ne vidi ništa drugo, a to se događa i sa svakodnevnom ljubavlju. Ako se zaljubiš u nekoga, ta osoba postaje Božanstvo. Ne može se dokazati da će to biti zadugo i da će to biti tako duboko, ali u jednom trenutku voljeni postaje Božanstvo. Glava će sve to pokvariti prije ili kasnije jer će nastojati da se umiješa i promijeni sve. Čak se i ljubav može podesiti. Kada jednom počne glava da podešava stvari, sve biva uništeno. Ako, pak, možeš voljeti bez da se upravljaš glavom, tvolja ljubav će postati molitva, a tvoj voljeni će poslužiti kao vrata za božansko. Tvoja ljubav će učiniti da budeš centriran u srcu- a kada jednom budeš u srcu, ti ćeš automatski sići niže u pupčani centar.

Peta tehnika: "Um bez misli, drži u sredini - dotle."

I ovoliko može biti sutra. Upravo nalik nekoj naučnoj formuli, i ona je veoma kratka, ali čak i tih nekoliko riječi mogu sasvim preobraziti tvoj život. "Um bez misli, drži u sredini - dotle. Drži u sredini..." Buda je razvio svu svoju meditacionu tehnologiju na ovoj sutri. Njegov put je poznat kao " *majjhim nikaya* " - srednji put. Buda kaže: "Ostanu uvijek u sredini- baš u svemu."

Jednom je princ Shrown bio iniciran: Buda ga je inicirao u sanijas. Taj princ je bio izuzetan čovjek. A kada je uzeo sanijas, kada je bio iniciran, kada je postao Budin učenik, cijelo njegovo kraljevstvo je bilo začuđeno. Kraljevstvo nije ni moglo to zamisliti, nije moglo povjerovati da će princ Shrown postati sanijasin. Niko to nije mogao zamisliti jer je on bio čovjek ovog svijeta- vino i žene su bile njegova preokupacija.

Jednom je Buda iznenada došao u njegov grad, i princ je odlučio da prisustvuje *darshanu* (duhovnom susretu). On je kleknuo pred Budu i rekao: "Iniciraj me. Ja hoću da napustim ovaj svijet." Oni koji su bili došli sa njim nijesu bili uopšte svjesni tog

čina. To je bilo tako iznenada, pa su oni upitali Budu: "Što se to dogodilo? Ovo je čudo. Shrown nije taj tip čovjeka, on je živio veoma luksuzno. Do sada mi nikada nijesmo mogli ni pomisliti da bi naš princ mogao biti sanijasin. Što se to dogodilo sa njim? Ti si nešto uradio."

Buda im je odgovorio: "Ja nijesam ništa uradio. Um se može lako pokretati od jednog ekstrema ka drugom. To je put uma- da se kreće od jednog ekstrema ka drugome. Shrown nije učinio ništa novo. To se očekivalo. Pošto vi ne poznajete zakon uma, zato ste bili i iznenađeni."

Um se kreće od jednog ekstrema ka drugom; to je put uma. To se događa svakodnevno: osoba koja je imala svo bogatstvo, iznenada bi napustila sve, postala bi nagi fakir. Mi bi pomislili: "Kakvo je to čudo?" To nije ništa posebno- tek samo uobičajeni zakon. Osoba koja nije imala bogatstvo, koja se nije podizala u blagodeti, nije ni mogla to napustiti. Samo se ide iz jednoga ekstrema u drugi- upravo nalik klatnu, sa jedne strane na drugu. Tako se događa da osobe koje su živjele u izobilju, koje su bile lude za bogatstvom, sada su ludo protiv toga, ali ludilo i dalje ostaje: to je um. Onaj čovjek koji je bio samo za seks, može postati zagovornik celibata, može se povući u osamu, ali to njegovo ludilo je i dalje prisutno. Prije je on živio samo za seks, a sada će se boriti samo protiv seksa- ali njegov stav, njegov pristup će i dalje ostati isti.

Zato *brahmachari* (celibat) i nije izvan seksa: njegov cio um je orjentisan ka seksu. On je protiv njega, ali nije izvan. Staza koja vodi "iza" je uvijek u sredini: ona nije nikada u ekstremu. Zato Buda kaže: "Ovo se moglo očekivati. Nikakvo čudo se nije dogodilo. To je način rada uma."

Shrown je postao prosjak, sanijasin. On je postao *bhikkhu* (monah), a ubrzo su i drugi Budini učenici primijetili da je on otišao ka drugome ekstremu. Buda nije tražio od nikoga da bude nag, ali Shrown je hodao nag. Buda nije bio za nagost. On je rekao: "Ovo je samo još jedna krajnost."

Postoje osobe koje žive da bi se oblačili i pokazivali odjeću, a postoje i osobe koje bi išle gole- ali obje te osobe vjeruju u jednu istu stvar. Buda nije nikada propovijedao nagost, ali Shrown je postao goli prosjak. On je bio jedini Budin učenik koji je išao nag; tako je postao veoma strog i nasilan prema sebi. Buda je dopuštao samo jedan obrok na dan, ali Shrown je uzimao samo jedan obrok svakog drugog dana; tako je bivao sve bleđi i mršaviji. Kada bi svi

učenici sjeli ispod drveta za meditaciju, u nekoj sjeni, u hladovini, on ne bi nikada sjeo ispod drveta. Uvijek bi ostao na vrelom suncu. On je bio veoma zgodan čovjek i imao je veoma lijepo tijelo, ali posle šest mjeseci takvog života više ga niko nije mogao prepoznati. Postao je ružan, prljav, modar, sparušen, iscrpljen.

Buda je jedne noć došao do Shrowna i rekao mu: "Shrown, čuo sam da si prije inicijacije, kada si bio princ, volio si da sviraš na sitaru, i da si bio veliki muzičar. Zato sam došao da ti postavim jedno pitanje. Ako su žice sitara previše opuštene, što će se dogoditi?" Shrown mu je odgovorio: "Ako su žice puno labave, nije moguće svirati." Na to mu je Buda rekao: "Što bi se dogodilo kada bi žice bile previše utegnute?" Shrown je na to pitanje odgovorio: "Ni tada se ne bi moglo svirati. Žice moraju biti srednje naštimane- ni opuštene ni zategnute, već samo srednje naštimane, upravo po sredini." Shrown je još dodao: "Nije teško svirati sitar, ali samo pravi majstor muzike može dovesti žice u sredinu, samo pravi znalac može naštimati taj instrument."

Tada mu Buda reče: "To sam htio i da ti kažem pošto sam te promatrao ovih šest mjeseci- da i u životu muzika dolazi samo kada žice nijesu ni opuštene ni zategnute, već samo kada su u sredini. Zato je lako odreći se života, samo znalac umije ostati po sredini. Zato, Shrown, budi majstor i dovedi te žice života u sredinu- sve naštimaj pravilno. Nemoj ići iz jednoga ekstrema u drugi- sve ima dvije krajnosti. Ostani samo u središtu."

Ali um je veoma bezuman. Zato i sutra kaže: "Um bez misli..." Ti ćeš ovo saslušati, razumjećeš to ali um neće to primiti. Um će uvijek nastojati da bira krajnosti. Ekstremi posjeduju čar za um. Zašto? Zato što u središtu um zamire. Pogledajte samo klatno: ako imate neki stari zidni časovnik, samo ga osmotrite, pogledajte klatno. Klatno se može kretati po čitav dan samo ako ide od ekstrema do ekstrema. Kada dođe sasvim uljevno, onda se sam usmjerava ka desnoj krajnosti. Kada ode do krajne desne granice, on uopšte ne razmišlja o tome da je otišao do kraja. Tada se samo od sebe dogodi da se krene ka lijevoj strani. Tako su ekstremi upućeni na stalno kretanje lijevo-desno, desno-lijevo.

Neka taj trenutak zastane u sredini! Neka klatno stane u središtu! Tada je čitava stvar izgubljena. Tada klatno ne posjeduje nikakvu energiju jer se energija dobija od ekstrema. Jedan ekstrem gura klatno ka drugome, i obratno: tako se klatno kreće. Stavi klatvo u sredini, i sve će tada nestati. Um je nalik klatnu, i ako pokušaš da to osmotriš, to ćeš zaključiti. Ti svakodnevno nešto odlučuješ kao

jednu krajnost, a onda se krećeš ka drugoj krajnosti. Naljutiš se, a onda se zbog toga pokaješ. Ti odlučiš: "Ne, sada je dosta. Više nikada neću biti bijesan. Ali ti tada ne uočavaš tu krajnost."

"Nikada" je određena krajnost. Kako možeš tako biti siguran da više nikada nećeš biti ljut? Što si to rekao? Razmisli još jednom. Nikada? Onda se prisjeti prošlosti i pogledaj koliko si samo puta odlučio: "Nikada više neću biti gnjevan." Kada tako nešto kažeš, ti uopšte nijesi svjestan da momentom ljutine, ti samo akumuliraš drugu krajnost. Sada se osjećaš krivim, osjećaš se loše. Tvoj zamišljeni lik je poremećen, nešto se pokvarilo. Sada ti više ne možeš reći da si dobar čovjek, ne možeš reći da si religiozan čovjek. Ti si bio gnjevan, a kako je moguće da jedan religiozan čovjek bude gnjevan? Kako jedan dobar čovjek može biti ljut? Zato se ti tada pokaješ kako bi iznova povratio svoju dobrotu. Čak i u svojim očima ćeš izgledati bolji kada se pokaješ i odlučiš da više nećeš biti ljutit, biće ti tako puno lakše. Tada će se ponovo tvoj poljuljani lik vratiti pređašnjem stanju. Sada se osjećaš lagodno: pošao si ka drugoj krajnosti.

Ali um koji kaže: "Nikada više neću biti ljut", takav um će uvijek iznova biti ljutit. Kada ponovo budete razlučeni, opet ćete zaboraviti na pokajanje, na svoju odluku- na sve. Posle gnjeva će ponovo doći odluka o pokajanju, i ti neće ni osjetiti tu izvještačenost i obmanu. Tako je bilo oduvijek. Um se neprestano kreće od gnjeva ka kajanju, od pokajanja ka ljutini. Ostani u sredini. Nemoj biti ljutit i nemoj se kajati. Ako opet budeš ljut, tada, molim te, učini sledeće: nemoj se kajati. Nemoj ići ka drugoj krajnosti. Ostani u sredini. Samo reci: "Ja sam bio bijesan, ja sam loš čovjek- nasilnik sam. Ja sam bio gnjevan. To sam ja." Ali se nemoj zbog toga kajati; nemoj ići ka drugom ekstremu. Ostani u sredini. Ako budeš mogao tu ostati, nećeš ponovo zadobiti onu povratnu energiju, energiju ljutine i bijesa.

Zato ova sutra i kaže: "Um bez misli, drži u sredini- dotle." Što znači to "dotle"? Dotle predstavlja EKSPLOZIJU. Ostani u sredini dok um zamire. Ostani u sredini dok više ne bude uma, dok um ne nestane. Dakle, "Um bez misli, drži u sredini dok um ne nestane." Ako je um u ekstremima, onda će u sredini biti "ne-um". Ali ovo je jedna najteža moguća stvar. To izgleda lako, izgleda jednostavno. Izgledaće ti kao da to možeš lako uraditi. Osjećaćeš se dobro kada pomisliš da nema nikakve potrebe za nekim kajanjem. Pokušaj to, a ti ćeš znati da je taj trenutak došao kada budeš ljutit i kada um bude insistirao na pokajanju.

Frojd kaže da se supružnici neprestano glože i svađaju, iako je vjekovima bilo savjetodavaca, iskusnih ljudi, mudrih ljudi koji su govorili o tome kako treba živjeti u ljubavi. No supružnici su se i dalje svađali. Tek je Frojd po prvi put postao svjestan fenomena da kada nekoga voliš (uobičajenom ljubavlju), ti ga i mrziš. Ujutro se budiš sa ljubavlju, a uveče ga mrziš; i to klatno se tako kreće. Svaki muž, i svaka supruga, to zna- ali je Frojd imao sasvim pogrešan uvid. Frojd je rekao, ako se supružnici prestanu sukobljavati, onda trebaju znati da je ljubav prošla. Ta ljubav koja bitiše između mržnje i sukobljavana nikako ne može opstati, zato ako sretete par koji se nikada ne gloži, nemojte misliti da je to idealan par. To znači da oni uopšte nijesu par. Oni žive uporedo, ali ne žive jedno sa drugim. Oni su samo dvije uporedne linije koje se nikada ne susreću, čak ni u svađi. Oni su samo zajedno kao usamljene jedinice- sami ali zajedno, u nekom pojedinačnom uporednom životu.

Um nastoji da se kreće ka suprotnome zato je psihologija izumila bolje sredstvo. To se sastoji u boljem savjetu, dubljem savjetu, znatno prodornijem. To se sastoji u savjetu koji glasi: ako želite da nekoga volite (a volite ga umom), onda se nemojte plašiti od sukoba sa njim. Zapravo, vi se morate boriti tako autentično da možete dospjeti do druge krajnosti autentične ljubavi. Zato kada se svađate sa svojom suprugom, nemojte to izbjegavati, inače će i ljubav tako biti izbjegnuta. Nemojte to izbjegavati! Kada dođe vrijeme za sukob, borite se do kraja. Naveče ćete biti spremni za ljubav: um će tako dobiti svoj trenutak. Obična ljubav ne može bitisati bez sukobljavanja jer je to samo kretanja uma. Samo ljubav koja nije umno orjentisana može bitisati bez borbe, ali to je već nešto sasvim drugo.

Budina ljubav je sasvim nešto drugo. Kada bi ti Buda prišao sa ljubavlju, ti uopšte ne bi bio zadovoljan, ne bi se osjećao dobro jer u toj ljubavi ne bi bilo nikakvih grešaka. Ta ljubav bi samo bila nešto lijepo, lijepo i samo lijepo- i dosadno - jer mane proističu iz sukobljavanja i međusobne borbe. Buda ne može biti gnjevan: on samo može voljeti. Ti ne možeš osjetiti tu njegovu ljubav jer samo možeš osjetiti nešto što u sebi podrazumijeva suprotnosti. Ti to možeš osjetiti samo u kontrastu.

Kada se Buda vratio svom domu, posle dvanaest godina osame, njegova žena ga nije htjela primiti u kuću. Sav se grad okupio da mu poželi dobrodošlicu sem njegove žene. Buda se na to nasmijao i rekao svom prvom učenicu Anandi: "Jašodara nije došla. Ja je poznajem dobro. Izgleda da me još voli. Ona je ponosna, i zbog

toga je povrijeđena. Ja sam mislio da su dvanaest godina učinile mnogo, i da me ona više neće voljeti. Ali, izgleda, da je ona još zaljubljena- još je ljuta. Ona nije ni došla da me dočeka. Ja ću morati otići ka njoj." Tako je Buda krenuo ka svom domu. Ananda ga je pratio. To je bio Anandov uslov. Kada je Anando bio iniciran od strane Bude postavio je uslov da uvijek bude uz Budu. On je bio stariji Budin rođak zato se Buda morao sa tim složiti.

Anando ga je dopratio do kuće, a onda mu je Buda rekao: "Makar za ovu priliku neoj me više pratiti, ostani po strani. Ona će biti, bijesna. Ja se vraćam posle dvanaest godina, a kada sam otišao nijesam joj se ni javio. Ona je još ljuta, zato ne ulazi sa mnom. Inače će pomisliti da joj nijesam ni dopustio da nešto kaže. Mora da ima potrebu da kaže mnoge stvari, zato joj dopustimo da bude ljuta. Nemoj ući sa mnom."

Buda je tako ušao. Naravno, Jošodara je bila nalik vulkanu. Ona je eksplodirala; počela je da plače i kuka i da govori mnoge stvari. Buda je stajao pred njom. Čekao je, i ona se tako, malo po malo, počela hladiti i smirivati, i počavati kako Buda još nije izustio ni jednu riječ. Ona tada obrisa oči i pogleda u Budu, a on joj na to reče: "Ja sam došao da ti kažem da sam nešto ostvario, da sam nešto spoznao. Ako se malo smiriš, ja ti mogu predati tu poruku- mogu ti dati tu Istinu koju sam ostvario. Puno sam čekao sa namjerom da ćeš ti proći kroz katarzu. Dvanaest godina je dug period. Ti si otvorila moje rane i ja razumijem tvoj stav; ja sam to i očekivao. To pokazuje da me ti još voliš. Ali postoji i ljubav koja je iza te ljubavi, i upravo zbog takve ljubavi, ja sam došao da ti nešto kažem."

Ali Jošodara nije mogla osjetiti tu ljubav. To je bilo previše komplikovano za nju jer je ta ljubav bila veoma tiha. Ta ljubav je tako tiha da je skoro nečulna. Onda kada um iščezne, drugačija ljubav se dogodi. Ali ta ljubav nema suprotnosti. Kada um nestane, zaista, bilo što da se dogodi, nema u tome nikakve druge krajnosti. Kada je um prisutan, uvijek ima nešto što se suprostavlja, nešto što je suprotno; i um se tada kreće nalik klatnu. Ova sutra je predivna, a i čudo je moguće putem nje: "Um bez misli, drži u sredini- dotle." Zato pokušaj tako nešto. Ova sutra je za cio život. Ti to možeš uvijek primjenjivati. Toga treba da budeš svjestan neprestano. Kada radiš, kada hodaš, kada jedeš, kada se ophodiš sa nekim, bilo gdje, uvijek nastoj da ostaneš u sredini. Makar to pokušaj, i odmah ćeš osjetiti neku mirnoću kako se pojavljuje, kako se pomoću toga smiruješ, jedan novi smireni centar se u tebi rađa.

Čak i ako nijesi dovoljno uspješan da budeš sasvim u sredini, pokušaj da budeš otprilike u sredini. Malo po malo ćeš tako osjetiti što to znači biti u "sredini". Bilo što da je u pitanju -mržnja ili ljubav, ljutina ili kajanje - uvijek se sjeti suprotnog i onda ostani u sredini. Tako ćeš se, prije ili kasnije, dovesti sasvim do te središnje tačke. Kada makar jednom to spoznaš, nikada to više nećeš zaboraviti jer je ta središnja tačka negdje izvan uma. To središte je sve što duhovnost znači.

12

IZA UMA KA IZVORIŠTU

15. novembar 1972, Bombaj, Indija.

PITANJA:

- 1. Objasnite nam funkciju pupčanog centra, funkciju centra trećeg oka i funkciju kičmene niti.*
- 2. Budin asketizam mi izgleda kao nešto suprotno svjetovnom životu i ne izgleda kao srednji put. Molim da to objasnite.*
- 3. Koji je praktični način za razvijanje centra srca?*
- 4. Hoće li osoba voljeti na način srednjeg puta ili će intenzivirati oboje, i ljubav i mržnju?*

Tu postoje mnoga pitanja. Prvo pitanje je: "Sinoć si nam govorio da će se buđenjem Prosvjelljenja prostor između očiju, prostor trećeg oka, nametnuti kao nešto sveobuhvatno. Neki dan si, takođe, govorio da su sve Prosvijelljene osobe centrirane u pupčanom centru, a već drugog dana si objašnjavao o srebrnoj niti u središtu kičme. Tako smo mi saznali o tri osnovne stvari kada su u pitanju korijeni čovjeka. Molim te da nam objasniš bitne odnose i funkcije te tri stvari: pupčani centar, treće oko i srebrnu nit."

Osnovna stvar koja se treba zapamtiti o svim ovim centrima je: bilo gdje da ste centrirani, bilo što da je vaš unutarnji centar, onog trenutka usredištenja, ti ideš ka svom osnovnom centru-pupku. Ako si centriran u srcu, srce nije presudno: presudno je tvoje usredištenje. Isto tako, ako si usredišten u trećem oku, treće oko nije osnova svega: osnova leži u činjenici da se tvoja svijest usredsredila. Zato, bilo što da je mjesto tvog centriranja, važna je činjenica da si se ti usredsredio. Kada se jednom usredištiš - bilo gdje da je to mjesto - ti ćeš doći do svog pupka.

Temeljni egzistencijalni centar je tvoj pupak, ali tvoj funkcionalni centar može biti bilo gdje. Iz tog centra ti automatski padaš u centar pupka. Nema nikakve potrebe da uopšte misliš o tome. To nije stvar samo sa centrom srca ili trećeg oka, ako si ti zaista centriran u rasuđivanju, u umu, u svojoj glavi, i tada ćeš doći do pupčanog središta. Dakle, usredištenje je bitno, ali je veoma teško biti usredišten u umu, u glavi. Tu postoje mnogi problemi. Centar srca je utemeljen u ljubavi, povjerenju, predaji. Um je, međutim, ukorijenjen u sumnjama i negaciji. Biti sasvim u negacije je nemoguće; biti potpuno u sumnji je nemoguće, ali i to se ponekad dogodi jer se i nemoguće nekada ostvari. Ponekada, kada tvoja sumnja postane tako snažna da ne ostane ništa u što se vjerovalo, čak ni nešto u što može takav sumnjičavi um povjerovati, kada se sumnja pokrene i kada sve postane sumnjivo, tada ćeš iznenada zapasti u pupčani centar. Ali to je veoma rijedak slučaj.

Povjerenje je jednostavnije. Ti mnogo lakše možeš vjerovati potpuno no što možeš sumnjati. Ti možeš reći "da" mnogo lakše no što možeš reći "ne". Zato, makar bio i usredišten u umu, **USREDIŠTENJE** je ono što je osnovno: ti ćeš neminovno poći ka svojim egzistencijalnim korijenima. Stoga, budi usredišten bilo gdje.

Kičma je dobra za to, i srce je dobro, glava je dobra; a ti možeš pronaći i neki drugi centar u tvom tijelu.

Budisti govore o devet čakri- o devet dinamičnih centara u tijelu. Hindusi govore o sedam čakri- o sedam dinamičnih centara u tijelu. Tibećani, pak, navode trinaest centara u tijelu; a i ti možeš naći svoje centre. Nema potrebe da se to studira. Bilo koja tačka u tijelu može biti objekat centriranja. Na primjer, tantra koristi seks centar za usredištenje. Tantra radi na potpunom dovođenju tvoje svijesti u taj centar. Tako će i seks centar biti od pomoći.

Taoisti su koristili nožni palac kao centar. Spusti svoju svijest niže ka palcu i ostani tu; zaboravi na tijelo. Neka sva tvoja svijest ode ka palcu; i to će pomoći jer, zaista, nije uopšte bitno na što se usredsređuješ. Ti si usredišten: to je u osnovi stvari. Stvari se počnu događati zbog usredištenja, a ne zbog samog centra- zapamti to. Centar nije bitan; **CENTRIRANJE** je važno. Zato se nemoj iznenaditi što postoji mnogo metoda - ima ih u ovoj oblasti 112 - tako se mnogi centri mogu koristiti. Nemoj se brinuti koji je centar više ili manje bitniji u svemu tome: bilo koji centar će biti od pomoći. Ti možeš taj centar odabrati u skladu sa svojim afinitetima.

Ako je tvoj um seksualan, dobro je da odabereš seks centar. Iskoristi i to, jer se tvoja svijest prirodno kreće ka tome; onda je bolje da to odabereš. No, veoma je teško da se odabere seks centar. To je jedan od najprirodnijih centara: tvoja svijest je biološki privučena njime. Zašto ne iskoristiš tu biološku snagu na putu unutarnje transformacije. Neka to bude mjesto tvoga centriranja. Ali to ne ide baš lagano jer su društvene kondicioniranosti, učenja koja potiskuju seksualno, moralizam i tome slično, učinili duboke poremećaje. Ti si odijeljen od svog seksualnog centra. Zaista, naša zamisao o nama samim isključuje seks centar. Zamisli svoje tijelo: ti ćeš iz svoje zamisli izbaciti svoje seksualne organe. Zbog toga mnoge osobe osjećaju da su njihovi seksualni organi nešto drugo od njih, da to nije dio njih. Zbog toga i postoji mnogo sakrivanja i pretvaranja, mnogo nesvjesnosti je prisutno kod ljudi.

Kada bi neko došao sa neke druge planete i vidio vas, nikako ne bi mogao zamisliti da vi uopšte imate seksualni centar. Kada bi čuo kako govorite, ne bi nimalo pomislio da tu uopšte ima ičega palik seksu. Ako bi se kretao unutar vašeg društva, u običnom svijetu, on ne bi ništa našao što bi na seks ličilo. Mi smo stvorili raskole. Tu su razne barijere, a mi smo se potrudili da se sasvim odijelimo od seksualnog. Zapravo, kada je u pitanju seks, mi smo izdijelili naše tijelo na dva zasebna dijela. Ono gore znači "više", a

ono dolje je "niže": dolje je prokleta, zabranjivano. Tako "niže" nije samo neka informacija o lokacije tvoga polnoga uda: to je i evolucija. Ti i ne misliš da taj donji dio tijela pripada tebi.

Ako bi te neko upitao: "Gdje se ti nalaziš u svom tijelu?" - ti bi sigurno označio svoju glavu jer je ona najviša. Zbog toga bramani u Indiji kažu: "Mi smo glava, a šudre (nedostojni dodira- najniža kasta) su stopala." Stopala su niža od glave. Zaista, ti si glava, a stopala i drugi djelovi tijela samo pripadaju tebi: oni nijesu to što si ti. Kako bi podijelili to mi smo izmislili odjeću u dva dijela- jednu odjeću za gornje djelove tijela, a drugu za donji dio tijela. To je samo zbog toga da bi dijelili tijelo na dvoje. Donji dio tijela nije dio tebe. To ti je samo pridodato: to je neka druga stvar. Zbog toga je teško koristiti seks kao sredstvo za usredištenje. Ali ako ti to možeš koristiti, to je i najbolji način jer tvoja energija biološki teži ka tom centru. Koncentrišite se na to. Uvijek kada osjetite bilo kakvi seksualni poriv, zatvorite oči i osjetite kako vaša energija teče ka seksualnom centru.

Načinite od toga meditaciju; osjetite kako ste usredišteni u seksualnom centru. Tada ćete iznenada doživjeti promjenu kvaliteta u samoj vašoj energiji. Seksualnost će tada nestati, a seksualni centar će biti osvijetljen, prepun energije i dinamike. Vi ćete tada okusiti život u njegovoj potpunoj snazi kroz taj centar. Kada budete usredišteni, seks će u tom trenutku biti sasvim zaboravljen. Ti ćeš osjetiti kako iz tog centra teče energija cijelim tijelom, čak i kako prevazilazi tijelo i odlazi u Kosmos. Ako budete sasvim centrirani u seks centru, vi ćete iznenda biti vraćeni vašem pravom i osnovnom centru, pupaku.

Tantra je koristila seks centar, a ja mislim da je tantra jedan najnaučniji pristup ljudskoj transformaciji jer je korišćenje seksa zaista veoma naučno. Kada um već strema ka tom centru, zašto ga onda ne iskoristiti kao sredstvo, zašto ne iskoristiti njegov prirodni tok? U tome se ogleda razlika između tantré i takozvanih moralističkih učenja. Moralistički učitelji neće nikada upotrijebiti seks centar za transformaciju: oni se toga plaše. Oni koji su uplašeni seksualne energije veoma će teško moći iskoristiti taj prirodni tok jer se oni bore protiv tok toka, nepotrebno se bore protiv toka te rijeke. Veoma je lako teći sa rijekom, broditi! Ako možete broditi bez ikakvog konflikta, vi možete koristiti taj centar za usredištenje. Bilo koji centar će biti od pomoći. Možete izumiti i svoj centar: nema potrebe za tradicionalnošću. Svaki centar može biti dobro sredstvo- sredstvo za usredištenje. Onog trenutka kada budete usredišteni vi

ćete automatski sići u pupčani centar. Svaka usredištena svijest se vraća svom prvobitnom izvorištu.

Drugo pitanje: *"Buda je inspirisao mnoge osobe da postanu sanijasini (duhovni učenici)- da napuste društvo i da prose svoj obrok, da napuste porodicu, posao, politiku. Buda je i sam živio asketskim životom. Taj monaški život predstavlja samo drugi vid ovosvjetovnog života, neki sasvim drugi ekstrem. To mi ne izgleda kao neki srednji put. Možete li nam to objasniti?"*

To nije lako shvatiti jer ti ne znaš onu drugu stranu svjetovnog života. Ti uopšte nijesi svjestan da postoji takva strana života. Za tebe je drugi kraj života samo smrt. Postojali su i učitelji koji su tvrdili da je samoubistvo jedini put. To nije bilo samo u prošlosti; i danas postoji takvih učitelja koji smatraju da je život apsurdan. Ako je život, kao takav, besmislen, onda je smrt smisljena. Život i smrt su sasvim suprotni; tako je suprotnost života samo smrt. Pokušaj da to razumiješ! To će biti veoma korisno, veoma će ti pomoći da nađeš svoj put. Ako je smrt suprotna životu, onda se um može kretati ka smrti veoma lako- a to se obično i događa. Kada je neko voljno izvršio samoubistvo, da li si ikada pomislio nije li ta osoba previše bila ponešena životom? Samo oni koji su previše nošeni životom mogu počinuti samoubistvo.

Na primjer, ti si previše ovisan o svojoj ljubavnici ili supruzi, previše si ponešen njome i ne možeš zamisliti život bez nje. Potom ta voljena osoba umre, i ti izvršiš samoubistvo. Um je pošao sasvim ka drugom kraju jer je previše bio afektiran životom. Kada je život frustracija, um onda ide ka drugom kraju. Postoje dvije vrste samoubistava- konačno samoubistvo i postepeno samoubistvo. Ti se možeš postepeno ubijati- odričući se života, stavljajući se u osamu; malo po malo, možeš uzimati sebi život, lagano umirati.

U Budino vrijeme su postojale škole koje su propovijedale samoubistvo. One su zaista bile drugačije od života, od svjetovnog života. Postojale su škole koje su učile da je samoubistvo jedini izlaz iz ovakve besmislice koja se naziva život, da je to jedini izlaz iz svih patnji. Ako si živ, ti moraš da patiš, govorili su oni, i ne postoji način da se izbjegne bijeda života. Zato, nalagali su oni, treba se ubiti, sasvim uništiti sebe. Kada čujete nešto takvo, to vam bude previše ekstremno i bezumno, ali pokušajte da to shvatite. U tome postoji neki smisao.

Sigmund Frojd je posle dugogodišnjih istraživanja na ljudskom umu došao do zaključka da čovjek kao takav ne može nikada biti sretan. Način na koji um funkcioniše stvara patnju; može biti samo manje ili više patnje, ali patnja je neizbježna. Stanje bez patnje se ne može izabrati. Ako bi podesio svoj um, ti bi nešto manje patio: to je sve. To zaista izgleda veoma bespomoćno. Egzistencijalisti- Sartre, Kami i drugi- su govorili da se u životu ne može postići blaženstvo. Prava priroda života je jad i tjeskoba, patnja i bol, i jedino što se može u životu uraditi je da se sa time suočimo hrabro, bez ikakve nade. Ti se samo možeš suočiti sa time. Situacija je tako beznadna. Kami se pitao: "Ako je situacija takva, zašto onda ne skončati, zašto ne počiniti samoubistvo? Ako ne postoji načina da se ode ispred života, zašto onda ne napustiti život?"

Jedan od junaka u velikom romanu Braća Karamazovi od Dostojevskog je rekao: "Pokušavao sam da pronađem Boga i da mu vratim ulaznicu za život. Ja više ne želim biti ovdje. Ako postoji Bog, mora da je on tako nepravedan i grub jer me je bacio u život a da me nije ni pitao za dopuštenje. Ja nikada ne bih to izabrao. Zašto da živim bez svog izbora?"

Bilo je mnogo škola u Budino vrijeme. To je bilo vrijeme najdinamičnijeg razvoja ljudske inteligencije. Na primjer, tada je živio Adžit Keš Kambal. Ti možda i nijesi čuo za njega jer je veoma teško okupiti sljedbenike ako propovijedaš samoubistvo. On nije imao učenike ali je bio veoma uporan u svojim nastojanjima i pedeset godina je neprestano govorio kako je samoubistvo jedini put. Zabilježeno je da ga je neko upitao: "Zašto se ti nijesi ubio do sada?" On je odgovorio: "Samo zbog toga da bih to mogao propovijedati. Da sam se ubio, ko bi to propovijedao? Ko bi širio ovu poruku? Ja sam ovdje samo da bih širio tu poruku, inače, život uopšte nije vrijedan pomena. Nije vrijedno živjeti." To je jedan suprotni ekstrem u životu, u ovom životu koji mi živimo i nazivamo životom.

Buda je bio za srednji put. On je rekao da to nije ni smrt ni život. To je upravo značenje sanijasa: ni privrženost ni odbojnost prema životu već samo sredina. Tako je Buda govorio da sanijasini moraju biti u sredini. Sanijas nije negacija života. Bolje reći, sanijas je negacija oboje, i života i smrti. Onda kada nijesi zabrinut ni za život ni za smrt, ti si tada sanijasini. Ako možeš sagledati krajnje suprotnosti života i smrti, onda je Budino uvođenje u sanijas samo uvođenje na stazu srednjeg puta. Tako sanijasini i nijesu sasvim protiv života. Ako su oni protivni životu, onda nijesu pravi sanijasini. Oni su tada, zaista, neurotični: oni su otišli ka

drugom ekstremu. Sanijasini imaju veoma uravnoteženu svijest- upravo uravnoteženu po sredini. Ako je život bijedan, um će naložiti: "Kreni onda ka drugoj strani." Za budiste je život bijedan samo ako se ekstremno krećete: to je budistička ideja. Život je bijeda jer je to samo jedna krajnost, i smrt će biti velika patnja jer je i to jedan drugi ekstrem. Blaženstvo je baš u sredini; blaženstvo je ravnoteža.

Sanijasini je jedno uravnoteženo biće - niti teži ka desnom niti ka lijevom; nije ni ljevičar ni desničar - on je uvijek u sredini; uvijek je smiren, nepokretan, nije izbirljiv, uvijek ostaje u središtu. Zato nemoj birati smrt: IZBOR je bijeda. Ako budeš izabrao smrt, ti ćeš tako odabrati patnju; ako budeš odabrao život, i tako ćeš dospjeti do patnje, jer su život i smrt samo dva ekstrema. Zapamti: oni su samo dva ekstrema jedne iste stvari. Oni zapravo i nijesu dvoje- to je samo jedna stvar koja ima dva kraja: život i smrt. Ako izabereš samo jedan kraj, ti ćeš tako ići protiv drugoga. To će izazvati patnju jer je smrt uključena u to. Ti nikako ne možeš odabrati samo život; i smrt mora biti uključena u to. Onog trenutka kada si odabrao život, ti si odabrao i smrt. To izaziva patnju i jad jer onoga trenutka kada odabiraš život, smrt je krajnji rezultat toga. Ti si odabrao sreću: istovremeno, bez da si toga i svjestan, ti odabiraš i tugu. Tuga je imanentni dio sreće. Ako si odabrao ljubav, i mržnja će ići uz nju. Druga krajnost je uključena u to; to je tu sakriveno. Onaj koji odabere ljubav, on će i patiti jer će morati i da mrzi- a kada dospije do mržnje, tu je i patnja.

Nemoj birati: budi samo u sredini. U sredini je Istina. Na jednoj strani je život, a na drugoj je smrt; ova energija, koja ide sredinom, koja ide između, je Istina. Nikada nemoj birati jer biranje znači izbor jedne strane na štetu druge. Biti u sredini znači biti oslobođen biranja. Ti ćeš se tako lišiti svih nepotrebnih stvari. Kada nijesi okrenut izbirljivosti, ti više nećeš ni patiti. Čovjek je ojađen samo zbog mogućnosti izbora. Zato nemoj birati. Samo budi! To je zaista teško, izgleda nemoguće- ali vredi pokušati. Uvijek kada imaš dvije mogućnosti, pokušaj da budeš u sredini. Malo po malo ćeš doživjeti taj osjećaj, taj "ukus". Kada jednom budeš spoznao osjećanje bitisanja u sredini (a to je jedna veoma delikatna stvar: nešto najfinije u životu), kada jednom to budeš osjetio, ništa te više neće moći uznemiriti, ništa ti više neće donositi patnju. Tada ćeš bitisati bez paćenja. To je upravo pravo značenje sanijasa: bitisati bez patnje. Bitisati bez patnje znači živjeti bez izbirljivosti- zato budi u sredini. Buda je prvi to otkrio, izumio je svjesni način da budete uvijek u sredini.

Treće pitanje: "Osvijetli nam nekoliko praktičnih načina za otvaranje i razvijanje centra srca."

Prvi način: pokušaj da budeš oslobođen glave. Pokušaj da sebe vizualizuješ bez glave; hodaj kao da nemaš glavu na ramenima. To izgleda apsurdno ali je jedan od najbitnijih zadataka u tom smislu. Pokušaj to, i onda ćeš znati. Hodaj i pokušaj da osjetiš kako nemaš glavu. U početku će to biti samo kao zamisao. To će biti veoma neobično. Onog trenutka kada ti dođe osjećaj da nemaš glavu izgledaće ti veoma neobično i čudno. No, malo po malo, ti ćeš se silaziti ka srcu.

Postoji jedna zakonitost. Mora da si primijetio da oni koji su slijepi imaju znatno izoštreniji sluh, imaju mnogo muzikalnije uho od običnih ljudi. Slijepci su muzikalniji od drugih; njihov osjećaj za muziku je dublji. Zašto je to tako? Energija koja se obično kreće kroz oči sada ne može prolaziti tuda, ona zato traži drugi put: ona se tada usmjerava ka ušima. Slijepi čovjek ima znatno izračeniji osjećaj za dodir. Ako te dotakne slijepi čovjek, ti ćeš osjetiti neku razliku jer mi obično mnogo toga "dotičemo" očima: mi puno opštimo očima. Slijepi čovjek ne može koristiti oči, njegova energija teče kroz ruke. On je znatno senzualniji od bilo kog drugog. Poneka to i ne mora biti pravilo, ali u principu je to tako. Energija se mora kretati kroz neki drugi centar ako nedostaje nekog određenog centra. Zato pokušaj sa tom vježbom o kojoj sam ti govorio- osjećanjem da nemaš glavu, i potom ćeš iznenda dobiti veoma čudan dojam: doživjećeš osjećanje kao da si po prvi put smješten u srcu.

Hodaj kao da nemaš glavu. Sjedni na nekom tihom mjestu i počni meditirati sa dojmom da nemaš glavu. Zatvori oči i osjeti: "Glava je nestala." U početku će to biti "kao da..", ali malo po malo ćeš doći do osjećaja da ti je zaista glava iščezla. Kada osjetiš da je glava nestala, tvoj centar će se spustiti ka srcu - i to iznenada, odmah! Tada ćeš moći gledati na svijet srcem, a ne glavom.

Kada su po prvi put zapadnjaci dospjeli u Japan, nijesu mogli vjerovati da su Japanci već vjekovima tradicionalno razmišljali iz stomaka. Ako bi upitao neko japansko dijete (a ako ono nije obrazovano na zapadnjački način): "Odakle ti misliš?", ono bi ti pokazalo svoj stomak. Tako su vjekovi prolazili, a Japanci su živjeli bez glave. To je samo koncept. Ako bih ja tebe upitao: "Gdje se tvoje razmišljanje odvija?", ti bi zasigurno pokazao prema glavi. Japanci bi

pokazali stomak, a ne glavu- to je jedan od razloga što su njihove misli smirenije, tiše i okupljene. Sada se to sve poremetilo jer se Zapad svugdje umiješao. Izgleda da sada Istok više nigdje ne bitiče. Samo u ponekim individuama, koje su nalik usamljenim ostrvima, još malo Istok živi. Geografski gledano, Istok je sasvim nestao. Sada je sav svijet zapadnjački.

Pokušaj da budeš oslobođen glave. Pokušaj da meditiraš u kupatilu ispred ogledala. Zagledaj se duboko u svoje oči i osjeti kako gledaš ravno iz svog srca. Malo po malo će tvoj srčani centar početi da djeluje; a kada to profunkcioniše, to će izmijeniti svu tvoju ličnost, sve tvoje navike jer srce posjeduje vlastiti put. Zato je najbolje prvo pokušati osloboditi se glave. Kao drugo, treba biti više ljubavan jer ljubav ne može funkcionisati putem glave. Budi više ljubavan! Zbog toga se kaže kada je neko u ljubavi da gubi glavu. Ljudi obično kažu da je taj poludio. Ako ti nijesi ludo zaljubljen, onda to i nije prava ljubav. Tada se mora glava gubiti. Ako je tu još prisutna glava, ako je ona još neuznemirena, ako i dalje uobičajeno funkcionije, tada ljubav nije moguća. Za ljubav je potrebno da srce funkcionije- a ne glava. To je djelovanje srca.

Događa se, kada se jedna veoma racionalna osoba zaljubi, da može da poludi. On za sebe pomisli da je luckast, da čini ludosti. Što to on radi? Tako čini podjele u svom životu, stvara raskol. Srce tada postaje tiho, jedan intimni doživljaj. Kada izade van svoje kuće, izlazi iz svog srca. On živi u svijetu pomoću glave, i samo ponekada, kada se zaljubi, pokreće svoje srce. To je veoma teško. Veoma je teško tako živjeti. Obično se to nikada ne dogodi.

Jednom sam boravio u domu prijatelja iz Kalkute koji je bio sudija Vrhovnog suda. Njegova žena mi je rekla: "Imam samo jedan problem da ti iznesem. Možeš li mi pomoći?" Na to sam joj ja odgovorio: "U čemu je problem?" Ona mi odgovori: "Moj suprug ti je prijatelj. On te voli i poštuje, zato bi puno pomoglo ako bi mu nešto predložio." Na to sam je ja upitao: "Što da mu kažem? Reci mi!" Ona reče: "On nastavlja da bude sudija Vrhovnog suda čak i u krevetu. Ja još nijesam u njemu vidjela ljubavnika, ni prijatelja, ni supruga. On je sudija Vrhovnog suda dvadeset i četiri sata na dan."

To je zaista teško. Veoma je teko sići sa svog trona. To postaje jedan umetnuti stav. Ako si poslovni čovjek, ti ćeš ostati to i u krevetu. Veoma je teško da u sebi spojiš dvije osobe istovremeno. Zato nije nimalo lako da promijeniš svoje navike potpuno. To je zaista teško, ali ako se zaljubiš, ti ćeš moći da se iz glave spustiš u srce. Zato za ovu meditaciju nastoj da budeš što više u ljubavi. Kada

kažem da budeš više u ljubavi, ja pod tim mislim da treba da promijeniš kvalitet tvojeg odnošenja prema voljenoj osobi: neka se vaš odnos bazira na ljubavi. Potom nastoj da taj kvalitet odnosa preneseš i na druga bića, ne samo na svoju suprugu, svoju djecu ili svoje prijatelje, neka se taj kvalitet odnosa ostvari i prema samom životu. Zbog toga su Mahavira i Buda stalno govorili o nenasilju: to je samo zbog toga da bi se uspostavio jedan ljubavni odnos prema životu.

Kada se Mahavira kretao, kada je hodao, nastojao je da to radi tako pažljivo kako ne bi zgazio ni mrava. Zašto? Zaista, mrav nema ništa sa time. On je stvorio jedan ljubavni odnos prema životu. On se spustio iz glave u srce. Što se više budu tvoji odnosi bazirati na ljubavi - i to svi mogući odnosi- to ćeš više ljubavi imati, tako će više tvoj centar ljubavi funkcionisati. To će početi djelovati: ti ćeš drugim očima gledati na svijet. Srce posjeduje vlastiti način gledanja na stvari oko sebe. Um nikada ne može tako gledati na stvari: to je nemogućnost uma. Um je samo sposoban da analizira. Srce zna put sinteze; um samo zna da vrši podjele, razlike; on je tome sklon. Samo srce daje jedinstvo, samo srce sjedinjuje. Kada ti možeš promatrati svijet oko sebe putem srca, čitavi univerzum će ti tada izgledati kao jedinstvo. Kada budeš svijetu pristupao kroz um, sav taj svijet će ti biti atomičan. Tu ne postoji jedinstvo: samo mnoštvo izdijeljenih atoma. Srce, međutim, daje iskustvo sjedinjenosti. U njemu je sažimanje, a poslednje jedinstvo je Bog, najveća sinteza je u Bogu. Ako možeš gledati očima srca, sav univerzum će ti izgledati kao jedno. To jedinstvo je Bog.

Upravo zbog toga nauka nikako ne može pronaći Boga. To je za nju nemoguće jer je metod kojim se ona služi nepristupačan jedinstvu. Osnovni metod nauke je rasuđivanje, analiziranje, podjele i razlike. Tako nauka dolazi do molekula, atoma, elektrona, a oni uzrokuju razlike. Tako se nikako ne može dospjeti do organskog jedinstva Cjeline. Tu Cjelost je nemoguće uočiti putem intelekta. Zato nastoj da budeš više u ljubavi. Sve što budeš radio, neka kvalitet ljubavi bude prisutan u tome. To mora biti stalno prisjećanje. Kada hodaš po travi: osjeti kako je trava živa. Svaka vlat trave je živa koliko i ti.

Mahatma Gandhi je boravio u Šanti Niketanu sa Rabindranatom Tagorom. Sada nastojte da osmotrite njihove različite pristupe stvarima. Gandijevo nenasilje je imalo uporište u umu. On je uvijek o tome razmišljao, rasuđivao je o problemu nasilja. On se uvijek borio sa time, diskutovao, analizirao, eksperimentisao i tek

onda bi odlučio. Ako bi pročitao njegovu autobiografiju, mogao bi joj dati novi naslov "Eksperimenti sa Istinom". Ta sama riječ "eksperiment" je naučna riječ, to je riječ razuma, riječ rasuđivanja.

On je stanovao sa pjesnikom Rabindranatom. Jednoga dana su otišli zajedno u šetnju po vrtu. Zemlja je bila zelena, travnata, pa je Gandhi rekao Rabindranatu: "Izidimo na proplanak, hodajmo po travi." Rabindranat mu na to odgovori: "To je nemoguće. Ja ne mogu hodati po travnjaku. Svaka vlat trave je živa koliko i ja. Ja ne mogu gaziti po fenomenu života." Rabindranat nije bio propovjednik nenasilja- on to nije nikada radio. On nije nikada govorio o nenasilju, ali je njegov pristup životu uvijek bio kroz srce. On je osjećao travu. Gandhi tada dublje sagleda to što je rekao i potom odgovori Rabindranatu: "Ti si u pravu." To je bio umni pristup. To je PRISTUP UMA!

Budi ljubavan. Čak i sa stvarima budi u ljubavi. Kada sjediš u stolici, budi ljubavan. Osjeti tu stolicu, imaj zahvalnosti prema njoj. Ta stolica ti pruža ugodnost. Osjeti dodir sa njom, voli je, posjeduj jedno ljubavno osjećanje. Sama stolica nije bitna. Ako jedeš, jedi sa ljubavlju. Indijci zato kažu da je hrana Božanstvo. Značenje toga leži u smislu da ti ta hrana daje život, energiju, vitalnost. Budi zahvalan; pokazi ljubav za to. Mi obično jedemo veoma silovito- kao da nešto ubijama, ili kao da samo nešto ubacujemo u stomak bez ikakvog osjećaja. Dotakni sa ljubavlju svoju hranu, sa zahvalnošću: to je tvoj život. Unesi to u sebe, osjeti to, uživaj u tome. Nemoj biti indiferentan prema tome, nemoj biti nasilan prema hrani.

Naši zubi su veoma nasilni i agresivni zbog našeg animalnog porijekla. Životinje ne posjeduju drugo oružje: čeljust i zubi su jedino njihovo oružje. Tvoji zubi su oružje, zato i ljudi ubijaju zubima, znaju da ujedaju: oni tako ubijaju svoju hranu. Stoga je i osnovana činjenica, što si više nasilniji, to i više pribjegavaš hrani, imaš veću potrebu za hranom. Ali postoje ograničenja kada je hrana u pitanju. Tada se osoba okrene pušenju ili gumi za žvakanje. To je nasilje. Ti u tome uživaš jer tako nešto ubijaš svojim zubima, melješ nešto zubima, zato se i odlučuješ za žvaku ili pan (vrstu trave za žvakanje koja je odomaćena u Indiji). To je vrsta nasilja. Radi što god hoćeš ali to radi sa ljubavlju. Nemoj biti indiferentan prema tome. Tada će tvoj srčani centar početi djelovati i ti ćeš onda ući dublje u svoje biće.

Prvo: pokušaj da se oslobodiš glave; a drugo, okušaj ljubav. Na trećem mjestu je estetika: budi osjetljiv na ljepotu, muziku, na sve što dotiče srce. Ako bi se ovaj svijet okrenuo više ka

muzici nego matematici, mi bismo imali bolje čovječanstvo; ako bismo mogli naš um više usmjeriti ka poeziji nego ka filozofiji, onda bi to čovječanstvo bilo znatno bolje. Dok slušaš ili izvodiš muziku, um ti nije potreban- ti tako odbacuješ um. Zato budi više estetičan, poetičan, senzitivan. Nije potrebno da budeš veliki muzičar, pjesnik ili slikar, ali možeš uživati u svemu tome, možeš nešto napraviti po svom ukusu i mogućnostima: za to nije potrebno da budeš Pikaso. Ti možeš naslikati svoju kući kako znaš; možeš nacrtati neku sliku.

Nije potrebno da budeš maestro- da budeš Alaudin Kan (veliki indijski muzičar): ti možeš odsvirati bilo što u svom domu. Ti možeš svirati na flauti, nije bitno što je to amaterski. Bitno je uraditi nešto što je povezano sa srcem. Budi više osjetljiv prema svijetu, budi srcem okrenut svijetu- nešto posebno nije potrebno da budeš osjetljiv, da budeš senzitivan. Čak i siromah može biti senzitivan: za to bogatstvo nije nužno. Ti ne moraš imati palatu u kojoj ćeš biti senzitivan. Dovoljno je da se samo ispružiš na plaži i da tako budeš senzitivan. Ti možeš biti osjetljiv prema pjesku, možeš biti osjetljiv prema suncu, možeš biti osjetljiv prema talasima, prema vjetru, drveću ili prema nebu. Čitav svijet ti je na raspolaganju da budeš osjetlji i prijemčiv. Pokušaj da budeš osjetljiviji, živahniji. Nastoj da budeš AKTIVNO senzitivan jer je sav svijet postao pasivan.

Ti odlaziš u bioskop: neko je nešto stvorio i ti samo odeš i to gledaš. Neko se ljubi na platnu i ti to posmatraš: ti si neka vrsta voajera- umrtvljeno pasivno to gledaš i ništa ne radiš. Ti nijesi učesnik u tome. Sve dok aktivno ne budeš učestvovao u nečemu, tvoj srčani centar neće funkcionisati. Zato je mnogo bolje da nekada zaplešeš. Ti uopšte ne moraš biti dobar plesač, to nije neophodno. Bilo koliko da si kukavica, ipak pokušaj, zapleši. To će ti dati osjećaj srčanog centra. Dok budeš plesao, tvoj centar će biti srce: tada to nikako ne može biti um. Skoći, igra se kao dijete. Ponekada sasvim zaboravi kako ti je ime, zaboravi na svoj ugled, na svoje zvanje. Sve to sasvim zaboravi; budi dijete. Nemoj biti ozbiljan. Ponekada prihvati život kao šalu, srce će se tada razvijati. Srce će tako sakupljati energiju. Kada budeš imao živahno srce, tvoj kvalitet uma će se, takođe, izmijeniti. Tada možeš otići i do uma, možeš funkcionisati i kroz um. Um će biti samo instrument: ti se možeš koristiti njime. Ti tada više nećeš biti opsjednut sa time, moći ćeš se osloboditi njega bilo kog trenutka. Tada ćeš biti gospodar. Srce će ti dati osjećaj da si gospodar.

Druga stvar: na taj način ćeš doći do spoznaje da nijesi ni glava ni srce jer se možeš kretati od srca do glave, od glave do srca. Tada spoznaješ da si nešto drugo - X. Ako ostaneš u glavi i nikada se ne pokreneš, ti ćeš biti poistovjećen sa glavom. Ti nećeš saznati da si drugačiji. Taj pokret iz glave ka srcu ili iz srca ka glavi će ti dati osjećanje da si sasvim drugačiji. Nekada si u srcu, a nekada u glavi, ali nijesi ni srce ni glava. Taj treći nivo svijesti će te odvesti ka trećem centru - ka pupku. Zapravo, pupak i nije neki centar. Tamo si TI! Zbog toga se to i ne može razvijati: to se samo može razotkriti.

Treće pitanje: "Rekao si kako zapadni psiholozi govore da nije dobro izbjegavati sukobe u ljubavnim odnosima, i kako se na taj način intenzivira ljubav među zaljubljenima. Potom si govorio o Budinom srednjem putu koji isključuje oba ekstrema. Za one koji još nijesu transcendirani u ljubavi koja je izvan obije krajnosti, koji put preporučujete?"

Potrebno je iznijeti još neke temeljne činjenice: prvo, umna ljubav je pokret koji se ispoljava kao ljubav i mržnja. Sa umom su dvojnosti neminovne. Ako nekoga volite umom, nemoguće je izbjeći drugu krajnost. Ti ćeš to sakrivati, to ćeš potiskivati, nastojaćeš da to zaboraviš; takozvani "kulturni" ljudi to obično uvijek rade. Tada oni samo postaju još zatupljeniji, umrtvljeniji. Ako se ne možeš svađati sa svojim voljenim, ako ne možeš biti ljuta na njega, autentičnost ljubavi se tada gubi. Ako potiskuješ svolju ljutnju, ta potisnuta ljutina će postati dio tebe i neće ti dopustiti da se potpuno opustiš u ljubavi. Ona je uvijek prisutna. Ti si uskladištio tu ljutinu, potisnuo si je unutar sebe. Ako sam ljut, i ako to osjećanje potisnem, kada budem u ljubavi sa nekim, ta ljutina će biti prisutna i činiće da ta ljubav bude umrtvljena. Stoga, ako ne mogu biti autentičan u ljutnji, ne mogu biti autentičan ni u ljubavi. Ako si autentičan, ti ćeš biti autentičan u svemu. Ako nijesi autentičan u jednoj stvari, ne možeš biti to ni u nekoj drugoj stvari.

Takozvana učenja cijelog svijeta- civilizovana, kulturna- učenja koja nas usmjeravaju, učinila su da ljubav sasvim zamre- a sve se to odvijalo U IME LJUBAVI. Oni ti nalažu ukoliko voliš nekoga da ne budeš ljut na njega. Ako si ljut prema njemu, kažu oni; tvoja ljubav je onda lažna. Zbog toga se nemoj svađati, nemoj biti ljuta na njega. Naravno, to izgleda logično. Ako nekoga voliš, kako onda možeš biti ljut, kako možeš imati mržnje prema

njemu? Zato mi nastojimo da se lišimo dijela mržnje; ali sa tim lišavanjem postizemo i da naša ljubav postaje jalova. To je isto kao kada bi posjekao jednu nogu čovjeku i potom mu rekao da hoda, da trči. Ti si tom čovjeku posjekao nogu, kako on može hodati.

Mržnja i ljubav su dvije strane jednog fenomena. Ako ubiješ mržnju, i ljubav će biti mrtva i nemoćna. Zbog toga je svaka porodica nemoćna i umrtvljena. Ti se zbog toga i plašiš da se opustiš. Kada si u ljubavi, ti se ne možeš potpuno opustiti jer se plašiš. Ako se potpuno prepustiš, ljutina, bijes, nasilništvo i mržnja, koja je bila sakrivena i potisnuta, može izići van. Zbog toga moraš da to siliš neprestano. Duboko u svom biću moraš da se stalno boriš sa time. U toj stalnoj borbi, ti ne možeš biti prirodan i spontan. Ti se tako samo možeš pretvarati da nekoga voliš. Ti se pretvaraš, i svi to vide: osmotri svoja supruga, djecu, svoje prijatelje, svi vide da se pretvaraš. A ti znaš da se i tvoja supruga pretvara. Svi se pretvaraju i poziraju. Tako život biva lažan.

Dvije stvari se moraju uraditi kako bi se otišlo iza uma: uđi u meditaciju, a onda dotakni nivo ne-uma unutar sebe. Tada ćeš imati ljubav koja nema drugu krajnost. Ali u toj i takvoj ljubavi, neće biti uzbuđenja i strasti. Ta ljubav će biti tiha- jedan duboki mir bez ikakvog talasanja. Buda, Isus i njima slični ljudi su voljeli ali njihova ljubav nije donosila uzbuđenje, nikakvu vatru. Ta groznica dolazi od suprotnosti; uzbuđenje dolazi od suprotnosti. Dvije suprotnosti stvaraju napetost. Njihova ljubav je jedan tihi fenomen. Samo oni koji su dospjeli do stanja ne-uma mogu razumjeti njihovu ljubav.

Isus je jednom prolazio gradom. Bilo je veoma sparno podne. On je bio umoran i ispružio se ispod jednog drveta. Nije znao kome je to drvo pripadalo. To drvo je pripadalo Mariji Magdaleni. Marija je bila prostitutka. Ona je pogledala sa svog prozora i ugledala lijepog čovjeka- jednog od najljepših ikada rođenih. Ona se tog istog trena zainteresovala za njega, i ne samo to: osjetila strast. Izade napolje i reče Isusu: "Dođi u moj dom. Zašto se odmaráš tu? Ti si dobrodošao." Isus tada vidje u njenim očima strast i ljubav- "takozvanu ljubav". On joj reče: "Jednom drugom prilikom, kada budem umoran i prolazio ovuda, ja ću posjetiti tvoj dom. Sada je moja potreba ispunjena. Ja sam spreman da krenem ponovo na put, hvala ti!"

Marija je bila uvrijeđena. To se rijetko događalo. Zaista, ona nije nikada ranije nikoga pozvala u svoj dom. Ljudi bi dolazili izdaleka samo da bi je vidjeli. Čak je i kralj dolazio da je posjeti, a ovaj prosjak je odbio. Isus je bio pravi prosjak, skitnica-

isto što i "hipi", a on je odbio. Zato je Marija rekla Isusu: "Zar ne osjećaš moju ljubav? Ovo je ljubavni poziv. Zato dođi! Nemoj me odbijati. Imaš li imalo ljubavi u svom srcu?"

Isus joj je na to odgovorio: "I ja tebe volim- zapravo, svi oni koji su ti dolazili su se pretvarali da te vole, oni te uopšte nijesu voljeli. Samo te ja mogu voljeti." On je bio sasvim u pravu. Ali ta ljubav je imala sasvim drugi kvalitet. Ta ljubav nije u sebi podrazumijevala i svoju drugu krajnost, kontrast. U toj ljubavi je nedostajalo tenzije: u toj ljubavi nije bilo uzbuđenja. On nije bio uzbuđen ljubavlju, nije bio u toj groznici. Ljubav za njega nije nikakvi odnos: to je određeno stanje bića. Idi iza uma; dostigni nivo ne-uma. Tada se ljubav rascvjetava, ali ta ljubav nema krajnosti. Kada se ode iza uma tada ne postoji nikakvih krajnosti, suprotnosti. Iza uma sve je u jedinstvu. U umu je sve izdijeljeno, ali ako si u umu bolje je biti autentičan no lažan. Zato budi autentičan, budi stvaran kada osjetiš neku ljutinu prema voljenoj osobi. Budi istinit dok si u bijesu, a onda, bez ikakvog potiskivanja, kada trenutak ljubavi dođe, ti ćeš doživjeti spontani izliv ljubavi. Zato nastoj da umom prihvatiš tu borbu. Postoji veoma moćni dinamizam uma koji djeluje u suprotnoj krajnosti. Zato budi autentičan u svom bijesu, budi istinit u svojoj borbi, u sukobu sa drugim. Tada ćeš biti ubjedljiv i stvaran i u svojoj ljubavi. Zato bih ljubavnicima preporučio da budu autentični. Ako si zaista autentičan, jedan jedinstveni fenomen će se dogoditi. Tada ćeš biti zaštićen od svih gluposti koje donosi krajna suprotnost. Zato budi autentičan: tako nikada nećeš biti umoran. Potiskivani um nikada ne bude svjestan da je zgrčen u drugoj krajnosti. On nikada nije ljutit, nikada nije u ljubavi zato nikada ne postiže iskustvo uma. Stoga ja nalažem da budete istinoljubivi, autentični. Nemojte biti lažni. **BUDITE STVARNI!** Autentičnost posjeduje vlastitu ljepotu. Tvoj voljeni, tvoja voljena osoba će pravilno razumjeti kada ti budeš ljutita, kada budeš uistinu ljuta. Samo lažni bijes ili lažno spokojstvo nikada ti neće niko oprostiti; izvještačeno lice se ne može oprostiti. Budi istinit, autentičan, stvaran, a tada ćeš biti stvaran i u svojoj ljubavi. Takva ljubav će biti nadopuna, a kroz tu istinsku ljubav ćeš postati neumoran. Tako ćeš moći rastumačiti sebi što radiš- zašto si samo jedno klatno koje se klata od jednog kraja do drugog. Tako ćeš uvidjeti izlišnost tog klaćenja i postaće ti to dosadno- što će te dovesti do odluke da odeš izvan svega toga, da odeš izvan uma i iza suprotnosti.

Postani autentično biće. Nemoj dopustiti nikakvu izvještačenost; nemoj se pretvarati. Budi stvaran i stvarno otpri to.

Patnja je dobra. Patnja može biti dobra vježba, dobar trening. Strpi se u tome! Trpi u ljutini, trpi u ljubavi, trpi u mržnji. Samo zapamti jedno: nikada nemoj biti izvještačen. Ako prema nekome ne osjećaš ljubav, to mu i kaži. Nemoj se pretvarati; nemoj pokušavati da pokažeš kako voliš. Ako si ljut, kaži da si ljut i budi ljut. Tu će biti puno patnje, ali pati. Kroz taj vid patnje, kroz takvu strpljivost, nova svijest će se roditi. Ti ćeš tada postati svjestan besmisla mržnje i ljubavi. Ti mržiš i istovremeno voliš jednu istu osobu, ti se tako krećeš u krug. Taj krug će ti ubrzo sasvim biti jasan, a to ćeš moći postići samo kroz strpljivost, putem dopuštanja da se stvari istinski odvijaju.

Nemoj bježati od patnje. Ti trebaš STVARNU patnju. To je nalik vatri: to će te zapaliti. Sve što je lažno će tada izgorjeti, a sve što je stvarno će opstati. To je ono što egzistencijalisti nazivaju autentičnost. Budite autentični, potom nikada više nećete biti obrobjeni umom. Ako budete neautentični, vječno ćete ostati u umu. Zasigurno će vam dosaditi dvojnost. Međutim, kako se nekome može dosaditi dvojnost ako stvarno ne bude u toj dvojnosti bez pretvaranja? Tada ćete moći spoznati da je takozvana umna ljubav samo jedna vrsta bolesti.

Da li ste primijetili da zaljubljeni ne može spavati? On nije opušten: on je u groznici. Kada bi bili u prilici da ga pregledate otkrili biste da su na njemu mnoge bolesti. Ta ljubav, ta nazovi ljubav uma i tijela je, zaista, neka bolest. Pojedinač ostaje njome opčinjen: u tome je njena funkcija. Inače, vi biste se osjećali neopčinjenim, neokupiranim, kao da ništa ne činite u ovom svijetu. Tvoj čitav život će izgledati nezaPOSjednut, prazan, zato je dobro da ga ljubav ispuni.

Um, kao takav, je bolest, zato bilo što da pripada umu je bolesno. Samo izvan uma, gdje ti nijesi podijeljen, gdje si sjedinjen, gdje si jedno, samo tamo neka drugačija ljubav cvjeta, drugačija ljubav se rascvjetava. Isus je to nazivao ljubav, Buda je to zvao milostivost. To je samo zbog toga da bi se izvela razlika. Uopšte nije bitno kojim imenom ćeš to nazvati. Postoji mogućnost ljubavi koja nema suprotnosti u sebi, ali ta ljubav dolazi samo onda kada se ode dalje od ove ljubavi. A da bi se moglo otići dalje od ove ljubavi, ja predlažem da budete autentični, da se okrenete autentičnosti. U mržnji, ljubavi, u bijesu, u bilo čemu, budite autentični, istiniti, stvarni, nemojte se pretvarati. Vi nikako ne možete prevazići nestvarne pojmove, ne možete transcendirati nestvarno.

ULAŽENJE U UNUTRAŠNJE USREDIŠTENJE

16. novembar 1972. Bombaj, Indija.

SUTRE:

18. Pogledaj sa ljubavlju u neki predmet. Nemoj gledati drugi. Tu, u središtu tog predmeta-blaženstvo.

19. Bez oslonca na ruke ili noge, samo sjedi mirno. Iznenada, usredištenje.

20. U vozilu u pokretu, u ritmičkom nihanju, iskustvo. Ili, u vozilu koje miruje, dopusti svom tijelu da se samo sporo njiše u zamišljenom krugu.

21. Ubodi iglom neki dio tvog nektarom ispunjenog obličja, i nježno počni prodirati dolazeći do unutarne čistote.

Ljudsko tijelo je jedan misteriozni mehanizam. Ono radi u dvije dimenzije. Pri naredbi da se suoči sa vanjskim, tvoja svijest prolazi kroz čula kako bi susrela svijet, kako bi susrela materijalno. To je tek samo jedna dimenzija djelovanja tvog tijela. Tvoje tijelo posjeduje i drugu dimenziju: ono te može odvesti i unutra. Ako svijest izide van, sve što se dogodi je materijalno; ako svijest prodre unutar vas, sve što ti onda spoznaš je nematerijalno. U stvarnosti ne postoji nikakve podjele: materijalno i nematerijalno su jedno. Ali ova stvarnost - "X" - ako je doživljavamo očima, čulima, onda to izgleda kao materija. Ta ista stvarnost, ako se promatra iznutra- ne putem čula već kroz usredištenje- izgleda nam nematerijalno. Stvarnost je jedna, ali ti možeš na nju gledati na dva načina. Jedan način je putem čula; a drugi način je da je ne doživljavaš čulima. Sve te tehnike usredištenja imaju za cilj da te vode do mjesta gdje čula ne djeluju- tamo gdje ti dospiješ van domašaja čula, izvan djelovanja čula.

Tri stvari se moraju shvatiti prije nego što uđemo u tumačenje tehnika. Prvo, dok ti promatraš svijet očima, oči ne vide: one su samo otvorene. Promatrač se nalazi sa druge strane. To što gleda posredstvom očiju nijesu oči. Zbog toga možeš zatvoriti oči i dalje gledati snove, vizije, slike. Promatrač je izvan čula; on se samo kreće čulima prema svijetu. Ali ako začepiš svoja čula, promatrač će i dalje ostati tamo. Ako je taj promatrač centriran, ako je ta svijest usredištena, on će odmah postati svjestan sebe. Kada si svjestan sebe, ti si svjestan i čitave Egzistencije- jer ti i Egzistencija nijeste dva pojma. Biti svjestan sebe, nužno podrazumijeva usredištenje, a pod pojmom "usredištenja" ja podrazumijevam tvoju svijest koja nije podijeljena u više pravaca, koja se nikuda ne kreće- koja ostaje u sebi, nepokretna, ukorijenjena, bez ikakvih težnji za kretanjem- samo ostaje tu, unutra.

Na prvi pogled izgleda teško da se bude unutra, jer i samo umovanje o bitisanju unutra zahtijeva izlazak vani. Mi počinjemo razmišljati: "kako" počinje djelovati. Razmišljanje o unutarnjem je, takođe, vrsta misli- a svaka misao pripada spoljašnjem, nikada to nije unutarnje, jer u stvarnoj nutрини ti si samo svijest. Misli su nalik oblacima. Oni dolaze k tebi ali oni ne pripadaju tebi. Svaka misao dolazi spolja- izvana. Ti nijednu misao ne možeš stvoriti unutra- unutar sebe. Svaka pomisao dolazi izvana; nema nikakve mogućnosti da se ona stvori unutar tebe. Misli su nalik

oblacima koji ti dolaze. Zato uvijek kada razmišljaš, ti nijesi unutar sebe- zapamti to. Razmišljanje znači biti napolje. Zato i kada razmišljaš o unutarnjem, o duši, o Sebi, nijesi unutra. Sve te misli o Sebi, o unutarnjem, o nutрини, dolaze spolja: one ne pripadaju tebi. Tebi samo pripada čista svijest, svijest nalik vedrom nebu bez ijednog oblaka.

Što onda da se radi? Kako zadobiti čistu svijest unutar sebe? Neka pomoćna srestva su potrebna, jer ti izravno to ne možeš postići. Neka sredstva su potrebna kako bi mogao biti gumut unutra, kako bi ušao unutar sebe. Taj centar uvijek treba neki indirektni pristup. Ti ne možeš prići tome direktno. Ovo moraš jasno razumjeti jer je to temeljni pristup. Recimo, kada igraš neku igru, tek posle izjaviš: "Ja sam se osjećao veoma sretnim dok sam igrao, uživao sam u tome." Jedna suptilna sreća je ostala tamo. Ako bi te neko slušao, taj bi doživio radost kroz tvoju priču. On bi rekao: "Onda i ja moram igrati tu igru kako bih i ja kroz nju doživio radost." On bi, takođe, igrao, ali on je neposredno zainteresovan za zadovoljstvo, sreću i uživanje. Sreća je uzgredni produkt. Ako si potpuno u svojoj igri, ako si ponešen, sreća će rezultirati; ali ako neprestano juriš za srećom, ništa se neće dogoditi. Igra je samo početak.

Kada slušaš muziku, neko ti kaže: "Osjećam se blaženstveno." Ali kada bi stalno bio izložen tom blaženstvu, ti ne bi mogao slušati muziku. Ta težnja, taj poriv za blaženstvom će postati barijera. Blaženstvo je uzgredni događaj. Ti se ne možeš tome izložiti direktno. To je jedan delikatan fenomen kojem se može prići samo indirektno. Uradi nešto, i to će se dogoditi. Ti to ne možeš neposredno doživjeti. Sve što je divno, što je vječno, što je velelijepo je i tako delikatno da se ne može izravno doživjeti; ako pokušaš da to direktno doživiš, nešto ćeš poremetiti. U tome leži smisao tehnika i sredstava. Te tehnike ti nalažu da nešto preduzmeš. To što ćeš ti uraditi nije značajno: to što će rezultirati je bitno. Ali tvoj um mora biti povezan sa nekim djelanjem, sa nekom tehnikom, a ne sa rezultatom. Ishod će se ostvariti: to će se dogoditi. To se uvijek događa indirektno. Zato nemoj biti zabrinut za rezultat. Budi zainteresovan za tehniku. Radi to sasvim predano i nemoj misliti na ishod. To će se sigurno dogoditi, ti samo možeš biti prepreka tome.

Ako si samo zainteresovan za ishod, to ti se nikada neće ostvariti. Potom će se to učiniti veoma čudnim. Ljudi bi mi dolazili sa riječima: "Rekli ste nam, ako radimo meditaciju da će nam se "ovo" dogoditi, i mi smo radili meditaciju ali "ovo" nam se nije dogodilo." Oni su u pravu, ali su zaboravili uslov. Vi morate

zaboraviti rezultat. Samo tako se to može dogoditi. Ti moraš biti u tom činu potpuno. Što si više u tom činu, rezultat će se prije ostvariti. Ali to je obično uvijek indirekto. Ti ne možeš biti agresivan i napadan kada je to u pitanju; ne možeš ništa siliti. To je tako delikatan fenomen da se ne može dotaći. To ti se samo može dogoditi onda kada si potpuno unešen u neki akt tako da je tvoja nutrina sasvim ispražnjena. Sve ove tehnike su indirektno. Ne postoji direktne tehnike za ostvarenje spiritualnog.

A sada tehnika- šesta tehnika- za usredištenje: *"Pogledaj sa ljubavlju u neki predmet. Nemoj gledati drugi. Tu, u središtu tog predmeta- blaženstvo."*

"Sa ljubavlju" je ključ razrješenja. Da li si ikada pogledao u neki predmet sa ljubavlju? Ti i možeš reći "da", jer ne znaš što to znači pogledati nešto sa ljubavlju. Ti si možda na to gledao sa pohotom, a to je nešto drugo. To je nešto sasvim drugo- sasvim suprotno. Zato prvo pokušaj da uvidiš razliku. Kada sretnoš neko lijepo lice, osobu sa lijepim tijelom - ti je pogledaš i pomisliš da je gledaš sa ljubavlju. Zašto je, zapravo, ti gledaš? Da li želiš da nešto izvučeš odatle? Tada je to samo pohota, a ne ljubav. Da li želiš da to istražiš, iskoristiš? Tada je to požuda, a ne ljubav. Tada, zaista, ti samo misliš kako ćeš iskoristiti to tijelo, kako ćeš ga zaposjednuti, posjedovati, kako ćeš to tijelo načiniti instrumentom svojeg zadovoljstva, sreće. Požuda znači kako nešto upotrijebiti u korist vlastite sreće; a ljubav znači da takva tvoja sreća tu uopšte nije uključena. Zaista, pohota znači kako iz toga nešto dobiti, a ljubav znači kako tome nešto dati. Ta dva pojma su sasvim suprotna.

Ako ugledaš neko prelijepo lice i osjetiš ljubav prema tom biću, odmah se u tvojoj svijesti pojavi pomisao kako da to lice učiniš sretnim, što da uradiš kako bi to biće učinio sretnim. Tu nije izražena briga o sebi: ti se tu brineš o drugome. U ljubavi je onaj drugi važan; a u požudi si samo ti bitan. U pohoti samo razmišljaš o tome kako da drugoga načiniš instrumentom tvojeg zadovoljstva; u ljubavi razmišljaš kako da sam budeš taj instrument. U požudi ti žrtvuješ drugoga, a u ljubavi sebe žrtvuješ. Ljubav znači davanje; požuda predstavlja uzimanje. Ljubav je predavanje; požuda je agresija. Sve što kažeš je beznačajno. Čak i u pohoti ti se izražavaš rječnikom ljubavi. Tvoj vokabular nije sasvim bitan, zato i nemoj

dopustiti da te to prevari. Pogledaj unutar sebe, vidjećeš da još nikada u svom životu nijesi gledao sa ljubavlju na nešto.

Drugo razjašnjenje koje treba ispoljiti, sutra kaže: "Pogledaj sa ljubavlju u neki predmet." Zaista, ako stvarno sa ljubavlju pogledaš na neki predmet, taj objekt može postati osoba. Suprotno je moguće, takođe: kada sa pohotnim očima gledaš prema nekoj osobi. Tada ta osoba postaje objekt, stvar, samo predmet tvog zadovoljenja. Zbog toga su požudne oči odbojne, odvratne- jer niko ne želi da se tretira kao stvar. Kada pogledaš svoju suprugu sa požudnim pogledom- ili neku drugu ženu- ona će se osjetiti uvrijeđeno. Što si to uradio? Ti tako utičeš na osobu da se mijenja, utičeš na živo biće da postane mrtvi instrument, obično sredstvo tvojeg zadovoljenja. Ti pomišljaš kako da "upotrijebiš" tu osobu, a na taj način je ta osoba ubijena. To je razlog zbog čega su pohotne oči odbojne, ružne, odvratne. Kada nekoga pogledaš sa ljubavlju, ta osoba raste. Ona postaje jedinstvena. Iznenada ta osoba izrasta u ličnost.

Ličnost se ne može pomjerati; samo stvar može biti pomican. "Stvar" znači nešto što je moguće pomicati; "ličnost" znači nešto što je nemoguće pomaknuti: ne postoji način da pomakneš neko biće. Ličnost je nešto jedinstveno; stvar nije jedinstvena. Ljubav sve pretvara u unikat. Zbog toga se ti nikada ne osjećaš kao ličnost ako nijesi zaljubljen. Dok te neko duboko ne zavoli, ti se ne možeš osjeti ličnošću, ne možeš doživjeti da posjeduješ nešto jedinstveno. Ti si tada samo jedan iz mase- tek samo jedan broj, oznaka. Ti možeš biti izmijenjen, promijenjen.

Na primjer, ako si neki službenik u kancelariji, ili ako si nastavnik u školi, ili profesor na univerzitetu, tvoj status profesora je podložan promjeni. Neki sasvim drugi profesor te može zamijeniti; on te može zamijeniti bilo kog trenutka jer si ti tu samo u funkciji profesora. Ti imaš funkcionalno značenje i značaj. Ako si, dakle, službenik, neko sasvim jednostavno može obaviti tvoj posao. Taj posao neće čekati tebe. Ako bi umro još ovog trenutka, neko sasvim drugi bi uvijek bio spreman da te zamijeni i da se taj posao nastavi. Ti si tu samo kao figura: i druga neka figura to može obaviti. Ti si tu bio samo iz nečije potrebe. Ali neko se može zaljubiti u tog službenika ili tog profesora. Iznenada taj službenik više i nije obični službenik: on je postao jedinstvena osoba. Ako bi umro, voljena ga ne bi tako lako mogla zamijeniti sa nekim drugim. On je nezamjenjiv. Čitavi svijet potom može ići istim smjerom; ali osoba koja je bila

zaljubljena više nikada neće biti ista. Ta jedinstvenost, to postajanja ličnosti se događa samo putem ljubavi.

Ova sutra kaže: "Pogledaj sa ljubavlju u neki predmet."

Tu se ne čini razlika između objekta i osobe. Nema potrebe za to, jer kada nešto pogledaš sa ljubavlju, to će postati osoba. Taj pogleda stvara promjenu- transformiše. Ti možeš, ali i ne moraš, primijetiti što se događa kada voziš automobil; recimo, Fiat. Postoji na hiljade istih takvih automobila, ali tvoj auto je, ako si zaljubljen u njega, nešto posebno, postaje jedinstven- nalik nekoj osobi. On se ne može zamijeniti. Tu je stvoren izvjesni odnos. Tada ti taj automobil doživljavaš kao osobu. Ako se nešto loše počne događati, ako se čuje neki čudan zvuk, ti ćeš to osjetiti. A automobilu su veoma temperamentni. Ti poznaješ temperament svog automobila- kada se on osjeća dobro ili kada se osjeća loše. Tako taj automobil, malo po malo, postaje osoba. Zašto je to tako? Ako postoji nekog ljubavnog odnosa, sve može postati osobeno, živo. Ako tu postoji samo odnos požude, tada će i osoba postati stvar. To je jedan od najnehumanijih postupaka koji čovjek može počinuti- načiniti od nekoga stvar.

"Pogledaj sa ljubavlju u neki predmet..." Što onda pojedinac treba da uradi? Kada pogledate sa ljubavlju, što onda treba da uradite? Prva stvar: zaboravi sebe. Zaboravi sebe sasvim! Pogledaj cvijet i zaboravi sebe sasvim. Neka samo cvijet postoji. Ti nastoj da sasvim budeš odsutan. Osjeti taj cvijet, i onda će jedna duboka ljubav isteći iz tvoje svijesti prema tom cvijetu. Tada nastoj da tvoja svijest bude ispunjena samo jednom mišlju- kako da pomogneš tom cvijetu da još više cvjeta, da postane još ljepši, da bude blaženstveniji. Nije bitno što ćeš uraditi sa njim; to nije relevantno. Osjećanje onoga što možeš uraditi- taj bol, taj tvoj poriv u nadi da taj cvijet bude još ljepši, da bude živopisniji, rascvjetaniji- to je bitno. Neka ta misao prožme cijelo tvoje biće, neka svaki damar tvog tijela i uma to osjeti. Ti ćeš se tako prenijeti u neko stanje ekstaze, a taj cvijet će postati osoba.

"Nemoj gledati drugi predmet..." Ti i ne možeš to uraditi. Ako si u ljubavnom odnosu, ti to ne možeš učiniti. Ako nekoga voliš iz ove grupe ljudi, ti onda zaboravljaš na sav drugi svijet; u tvojim mislima samo jedno lice tada ostaje. Zaista, ti ne možeš nikoga drugoga vidjeti: tada vidiš samo jedno lice. Svi drugi su tu prisutni, ali su nebitni- oni su tek na periferiji tvoje svijesti. Oni ne postoje. Oni su samo sjene. Tada postoji samo jedno lice. Ako voliš nekoga, samo to lice postoji- zato se ti nikuda ne možeš pomaći. Nemoj se usmjeravati ka nekom drugom predmetu: ostani

samo sa jednim. Ostani sa ružom ili sa voljenim bićem. Ostani tu sa ljubavlju, protiči u toj ljubavi, srdačno, sa osjećanjem da želiš da to voljeno biće bude srećnije, blaženstvenije.

"... Tu, u središtu tog predmeta- blaženstvo." A kada je to prisutno, ti si onda odsutan, više uopšte nijesi zainteresovan za prisustvo svog bića, više nijesi sebičan, više ne razmišljaš o svojim zadovoljstvima, svojem zadovoljenju. Ti si sebe sasvim zaboravio, i ti sada ramišljaš samo o drugome. Ono drugo biće je postalo središte tvoje ljubavi; tvoja svijest teče ka onom drugom. Sa jednom dubokom milostivošću, sa dubokim osjećanjem ljubavi, ti razmišljaš: "Što mogu uraditi da voljenog učinim blaženstvenijim?" U tom stanju, iznenada: "Tu, u središtu tog predmeta- blaženstvo." Iznenada, kao rezultat toga, blaženstvo dolazi. Iznenada bivaš usredišten. Ovo će ti možda izgledati paradoksalno, jer ova sutra kaže da treba sebe izgubiti sasvim, ne da budeš usredišten već da se sasvim preneseš u nešto drugo. Buda ja nalagao da uvijek kada si u molitvi, moli se za druge- nikada to ne čini za sebe. Inače, takva molitva bi bila nekorisna.

Jedan čovjek je došao kod Bude i rekao: "Ja prihvatam tvoje učenje, ali samo jedna stvar je teško prihvatljiva. Ti si rekao da za molitve ne mislimo na sebe; tada treba da mislimo o drugima. Treba da kažemo: bilo što da je rezultat naše molitve, to mora biti podijeljeno sa svima. Ako se dogodi blaženstvo, neka se ono prenese na sve." Taj čovjek je još rekao: "To je sve u redu. Ali, mogu li ja da napravim samo jedan iznimak. Neka to samo ne ode mom susjedu. Neka blaženstvo ode svima sem mojem susjedu: on je moj neprijatelj."

Um je samo-usredišten, zato mu je Buda odgovorio: "Tvoja molitva je beskorisna. Ništa se neće dobiti od tvoje molitve sve dok ne budeš spreman da daš sve, a tada će sve biti tvoje."

U ljubavi treba da zaboraviš na sve. To tada izgleda paradoksalno: kada će se i kako će se onda usredištenje dogoditi? Kada budeš potpuno zanesen drugim, sa tuđom srećom, kada budeš sebe zaboravio sasvim, i kada samo drugi bude ostao tu, ti ćeš iznenada biti ispunjen blagošću- blaženstvo će biti tu. Zašto? Zato što ćeš postati isprazan, prostoran i čist onda kada ne budeš zabrinut za sebe. Jedan unutarnji prostor se stvorio. Kada se tvoj um sasvim okupira drugim, ti bivaš lišen uma unutar sebe. Tada ne postoji nikakve misli unutar tebe; tada se takva misao ("Kako mogu biti od pomoći? Kako mogu izazvati više blaženstva? Kako da drugi bude sretan?") ne može održati više jer, zaista, nema ničega što ti možeš

uraditi. Ta misao postaje kočnica. Ne postoji ništa što možeš uraditi. Što možeš uraditi? Ako misliš da ipak misliš da ipak nešto možeš učiniti, ti si još u procesu razmišljanja o sebi- ego je još tu.

Sa predmetom ljubavi, osoba postaje sasvim bespomoćna, zapamti to. Kada nekoga voliš, ti se osjećaš sasvim bespomoćan. To je agonija ljubavi: osoba ne može pojmiti što može uraditi. On bi želio da učini sve, on bi dao sav svijet voljenoj osobi- ali što bi time postigao? Ako misliš da nešto možeš učiniti, ti još nisi uistinu u nekom ljubavnom odnosu. Ljubav je zaista bespomoćno stanje- sasvim si bespomoćan; a ta bespomoćnost je ljepota jer se tada predaješ.

Zavoli nekoga, i bićeš bespomoćan; mrzi nekoga, i tada ćeš nešto moći preduzeti. Voli nekoga, i bićeš sasvim bespomoćan- što tada možeš uraditi? Bilo što tada da uradiš izgledaće ti besmisleno, beznačajno. Nikada nije dovoljno akcije. Ništa se ne može uraditi. Tada ta osoba osjeti da se ništa ne može uraditi, on osjeti da je bespomoćan. Kada neko želi da uradi sve, a ništa se ne može uraditi, onda um zastaje. U takvoj bespomoćnosti, predaja se događa. Ti si tada prazan. Upravo zbog toga ljubav biva duboka meditacija. Zaista, ako nekoga stvarno duboko voliš, nikakva druga meditacija ti nije potrebna. Ali pošto niko tako duboko ne voli, ove meditacije su potrebne- a čak ni one nijesu sasvim dovoljne.

Neko mi je došao jednog dana i rekao: "To daje više nade. Ja sam po prvi put čuo od tebe da postoji 112 metoda. To mi daje nadu, ali i depresija odnekud dolazi u moj um. Zar samo 112 metoda? Ako mi ni tih 112 metoda ne pomognu, zar ne postoji još neka?" On je bio u pravu. Ako sve te tehnike nijesu djelotvorne za tebe, onda ne postoji napretka. Kako je on primijetio, depresija prati nadu. Ali, zaista, metodi su potrebni jer nedostaje bazični metod. Ako možeš voljeti, nijedan metod ti nije potreban. Sama ljubav je najveći metod, ali ljubav je teško ostvariva- na neki način, nemoguće ostvariva. Ljubav znači izbaciti sebe iz svoje svijesti, a na to isto mjesto, gdje je tvoj ego egzistirao, staviti nešto drugo. Zamijeniti sebe nekim drugim znači biti u ljubavi- isto kao da sada više ne postojiš već da postoji neko drugi.

Žan Pol Sartr je rekao da je drugi pakao, i bio je u pravu. On je bio u pravu jer ti samo drugi od života mogu stvoriti pakao. Ali, on je griješio, takođe, jer ako ti druga osoba može biti pakao, ona ti može biti i raj. Ako živiš životom požude, ta druga osoba će ti biti pakao jer pokušavaš da je ubiješ. Ti pokušavaš da od te osobe stвориš stvar. Tada će i ta osoba reagovati na isti način, i

pokušaće da od tebe stvori stvar: a to proizvodi pakao. Zato svaki suprug i svaka supruga pokušavaju da dominiraju drugim, što izaziva pakao u kući. Ti samo možeš biti zaposjednut od strane neke osobe, ali nikako ne možeš posjedovati drugoga. Stvari se mogu posjedovati, ali ti nastojiš da zaposjedneš osobu. Putem tog napora osobe postaju stvari. Ako te nastojim pretvoriti u stvar, ti ćeš reagovati. Tada će ja biti tvoj neprijatelj. Tada ćeš i ti pokušati da i od mene načiniš stvar. To stvara pakao.

Ti sjediš sam u svojoj sobi, a onda iznenada počinješ osjećati kako te neko promatra kroz ključaonicu. Promatraj na tren što će se dogoditi. Da li si osjetio ikakvu promjenu? I zašto si ljut na tog Toma koji viri kroz ključaonicu? On ti ništa ne radi- samo viri. Zašto se ljutiš? On te tako poistovjećuje sa predmetom. On te posmatra; on je od tebe stvorio stvar- tek samo jedan predmet. To ti pričinjava nelagodnost. Isto to bi se dogodilo i sa njim ukoliko bi ti bio sa druge strane ključaonice, ukoliko bi ga ti posmatrao. On bi bio izazvan, šokiran. On je bio ličnost samo jedan tren prije toga: on je posmatrao, a ti si bio posmatran. Sada je iznenada on uhvaćen. On je bio posmatran kako posmatra tebe, i sada je on postao stvar. Ti si odmah osjetio kako je tvoja sloboda povrijeđena, uznemirena kada te neko posmatra. Zbog toga i ne možeš netremice gledati u nekoga dok nisi zaljubljen. To zurenje biva ružno i nasilno- sve dok nisi sa nekim u ljubavi. Kada se zaljubiš, tada je tvoje zurenje lijepo jer tada ti onu drugu osobu ne poistovjećuješ sa predmetom. Ti je tada možeš pogledati pravo u oči; možeš se zagledati duboko u oči drugome. Ti ga tako ne mijenjaš, ne gledaš ga kao stvar. Zapravo, kroz taj pogled on postaje ličnost. Zbog toga je samo pogled zaljubljenih predivan; inače je zurenje u nekoga vrlo ružna stvar.

Psiholozi tvrde da postoji vremenski limit pomoću koga možeš sve znati- posmatraj to i saznaćeš što je to vremenski limit- koliko dugo možeš buljiti u nečije oči ukoliko je ta osoba stranac. Postoji određeno vremensko ograničenje. Samo još jedan trenutak upornog gledanja u nekoga, i on će postati ljut. Tek samo jedan uzgredni pogled može izazvati neprijatnosti u javnom ophođenju jer će to tada izgledati kao površno obraćanje a ne javljanje dužno pažnje. Pogled je jedna duboka stvar. Ako te pogledam samo u mimohodu, nikakav odnos tada nije uspostavljen. Ili, ako ja prolazim i ti me gledaš- samo ako prolazim u mimohodu: to se neće smatrati uvredljivim, i to će biti u redu. Ali ako ti iznenada zastaneš i pogledaš me, tada bivaš posmatrač. Tada će jedan takav pogled biti uznemiravajući za mene, ja ću tako biti izazvan. Što to

radiš? Ja sam osoba, a ne stvar. To nije pravi način na koji treba gledati druge.

Upravo zbog toga odjeća postaje značajna. Samo kada nekoga zaista voliš, ti možeš sa lakoćom biti nag pred njime, jer onog trenutka kada si nag, razgolićen, tivoje čitavo tijelo postaje predmet posmatranja. ČITAVO tijelo postaje samo jedan predmet. Neko može osmotriti čitavo tvoje tijelo, a ako taj nije u ljubavi sa tobom, njegove oči će tvoje tijelo vidjeti kao predmet, kao neku stvar, a ne kao biće. Ali kada si sa nekim u ljubavi, ti možeš biti nag, a da nemaš osjećanje nagosti. Zapravo, ti i želiš da budeš nag jer će ta preporočajuća ljubav tvoje čitavo tijelo transformisati u jednu novu osobu. Uvijek kada nekoga poistovjetiš sa predmetom, taj sami čin je nesormalan. Ali ako si ispunjen ljubavlju, u jednom takvom trenutku ispunjenosti ljubavlju, bilo sa kojim objektom da si, bilo sa kojim predmetom da si u kontaktu, taj fenomen, to blaženstvo je moguće da se dogodi- to se obično i događa.

"Tu, u središtu tog predmeta- blaženstvo". Ti si iznenada zaboravio na sebe. Onaj drugi je tu. Kada pravi trenutak dođe, kada ti više nijesi tu, kada si potpuno duhovno odsutan, i onaj drugi će biti odsutan, takođe. Između to dvoje, blaženstvo se ostvaruje. To je ono što ljubavnici osjećaju. To blaženstvo je rezultat jednog stanja nepoznate i nesvesne meditacije. Kada se sretnu dvoje ljubavnika, malo po malo oboje nestaju. Tada ostaje čista egzistencija bez imalo ega, bez ikakvog konflikta- samo čisto zajedništvo. U jednom takvom zajedništvu osoba osjeti blaženstvo. Veoma rđavo poimanje je to da onaj drugi pruža to blaženstveno zadovoljstvo. To blaženo stanje dolazi jer ti neznano zapadaš u duboku meditativnu tehniku.

Ti to možeš raditi i svjesno- a kada radiš svjesno, to ide još dublje jer tada nijesi opsjednut sa tim predmetom. To se događa baš svakog dana. Ako nekoga voliš, ti si u blaženom stanju ne zbog te osobe već zbog ljubavi. Zašto zbog ljubavi? Zato što se taj fenomen događa- ova sutra se zaista ostvaruje. Ali tada bivate opsjednuti. Vi tada mislite da je to zbog A, zbog učinka A- zbog bliskosti, zbog ljubavi osobe A, da se to događa zbog nje, da ste u blaženstvu upravo zbog nje. Tada obično pomislite: "Moram posjedovati osobu A jer bez nje neću nikako moći biti sretan, nikako više neću moći biti u blaženstvu." Tako postaješ ljubomorani. Ako bi neko drugi imao "A", on bi tada bio sretan, a ti nesretan. Zato ti upomo nastojiš da se riješiš svih mogućnosti da neko drugi uzme osobu A. "A" može biti posjedovana samo od tvoje strane jer si ti taj

koji je dobio bljeskove zadovoljstva putem nje. Tada, kada nastojiš da je zaposjedneš, ti gubiš i uništavaš svu tu ljepotu i sav taj fenomen.

Kada se ljubavnik posjeduje, ljubav odlazi. Tada je taj ljubavnik samo obična stvar. Ti ga možeš iskoristiti ali ta ljubav neće više doći jer ona dolazi samo onda kada je ona druga osoba ličnost a ne stvar. Osoba je stvorena: ti si stvorio ličnost u nekoj osobi, a ona je i od tebe stvorila ličnost, biće. Niko nije predmet. Njihov susret je susretanje dva subjektiviteta - dvije se osobe susreću. To nije susret jedne osobe sa jednim predmetom. Ali onog trenutka kada nekoga posjeduješ, kada se posjednički ophodiš prema nekome, ta ljubav neće biti moguća. Um nastoji da posjeduje jer on funkcioniše u smislu pohlepe, požude: "Jednom mi se blaženstvo dogodilo, zašto mi se to ne može događati svakog dana? Ja je moram posjedovati." Međutim, to blaženstvo se dogodilo upravo zbog toga što nije bilo posjedovanja. Blaženstvo se ne događa zbog uticaja druge osobe već zbog tebe. Zapamti to, blaženstvo se događa zbog tebe. Zbog toga što si se ti sasvim pretopio u nekoga, blaženstvo se tebi ostvaruje.

To se može dogoditi i sa ružinim cvijetom, može se dogoditi i sa stijenom, sa drvetom, to se može dogoditi sa bilo čime. Kada jednom upoznaš situaciju u kojoj se to može ostvariti, to će se događati bilo kada. Ako spoznaš da te nema, i kada se sa dubokom ljubavlju tvoja svijest pomjeri ka drugome - ka drvetu, prema nebu ka zvijezdama, ka bilo kome ili čemu, kada se čitava tvoja svijest usmjeri ka drugome - to te napušta, to odlazi od tebe; u jednom takvom odsustvu sebe - **BLAŽENSTVO**.

Sedma tehnika: *"Bez oslonca na ruke ili noge, samo sjedi mirno i uspravno. Iznenada, usredištenje."*

Ova tehnika je bila korišćena vjekovima od strane taoista u Kini, a to je jedna predivna metoda - jedna od najlakših tehnika. Pokušaj to. Što treba uraditi? Ti tu trebaš dvije stvari - prvo, potrebna ti je velika osjetljivost tijela koju sada ne posjeduješ. Ti sada imaš umrtvljeno tijelo. Ono je preveliki teret za tebe da bi ga mogao nositi - nije lako ni osjetljivo. Prvo ti moraš načiniti svoje tijelo osjetljivijim; inače, ova tehnika drugačije neće djelovati. Zato ću ti prvo reći kako da načiniš svoje tijelo senzitivnijim, a posebno kako da učiniš osjetljivijim dio tijela sa kojim sjediš. To je važno jer je tvoja zadnjica, dio tijela sa kojim sjediš, dio tijela koji je najmanje

osjetljiv. To mora biti tako jer obično mnoge sate provodiš sjedeći. Ako bi tvoja zadnjica bila osjetljiva, ti ne bi mogao dugo sjediti.

Zato je tvoja zadnjica nesenzitivna: ona treba da bude takva; baš kao što su tabani na stopalama tvrdi i neosjetljivi. Stalno sjedeći na tom dijelu tijela, ti i ne osjećaš da sjediš na zadnjici. Da li si ikada to osjetio prije? Sada možeš osjetiti da sjediš na svojoj zadnjici, ali ti to nikada još nijesi osjetio prije - a ti si sjedio tako čitavog svog života, a da nikada nijesi bio svjestan toga. Njena funkcija je takva da ona ne može biti previše osjetljiva. Zato je prvo potrebno da je učiniš što je moguće osjetljivijom. Pokušaj sa jednim veoma lakim metodom, a taj metod se može primijeniti na bilo koji dio tijela. Posle toga će ti tijelo biti osjetljivije. Samo sjedni opušteno na neku stolicu. Zatvori oči. Osjeti tvoju lijevu ruku ili desnu - bilo koju. Osjeti, recimo, lijevu ruku. Zaboravi na čitavo tijelo i samo osjeti tvoju lijevu ruku. Što je budeš više osjećao ona će sve više biti teža.

Nastavi da osjećaš tu ruku. Sasvim zaboravi na čitavo tijelo. amo osjećaj tu ruku kao da je ona sve, kao da je ona čitavo tvoje tijelo. Tako će ta ruka otežati i biti sve teža i teža. Kako bude otežavala, nastoj da bude još teža u tvojim osjećanjima. Tada pokušaj da osjetiš što se dogodilo sa tom lijevom rukom. Bilo koje osjećanje da je u pitanju, nastoj da to zabilježiš: bilo koji damar, grč, lagani pokret - zabilježi u svom umu što se to dogodilo. Nastoj da to praktikuješ narednih dana, najmanje tri nedjelje. Bilo u kom periodu dana, to radi najmanje deset minuta. Samo osjeti lijevu ruku i zaboravi na čitavo tijelo. Posle tri nedjelje ćeš osjetiti kao da imaš novu lijevu ruku. Ona će biti tako osjetljiva i tako meka.

Kada ti to uspije sa rukom, onda pokušaj i sa zadnjicom. Zatvori oči i pomisli kako samo taj dio tijela postoji; kako tebe više nema. Neka sva tvoja svijest ode ka tom dijelu tijela. To nije tako teško. Ako pokušaš, vidjećeš da je to divno. Osjećaj životnosti koji dolazi u tijelo je blažen. Tada, kada mogneš osjetiti svoju zadnjicu, i ona postane osjetljivija, kada budeš mogao osjetiti da se nešto događa sa njom - neki lagani pokret, neki slab bol ili nešto drugo - tada možeš osmotriti sebe i to spoznati. Tek tada je tvoja svijest dospjela i na to mjesto.

Prvo to pokušaj sa rukom. Pošto je ruka veoma senzitivna, to će biti lako. Kada jednom budeš stekao uvjerenje da možeš svoju ruku učiniti senzitivnom, ta uvjerenost će ti pomoći i da to postigneš i sa svojom zadnjicom. Tada učini ovu tehniku. Za to će ti biti potrebno šest nedjelja: tri nedjelje će ti trebati za rad sa rukom,

i tri nedjelje za rad sa zadnjicom - samo da ih učiniš što osjetljivijim. Zato počni sa ležanjem na krevetu, ništa ne misleći, zaboravivši na tijelo. Samo se prisjeti da postoji zadnjica. Osjeti taj dodir - dodir sa čaršavom, njegovu hladnoću ili toplinu koja dolazi od nje: osjeti to. Lezi u kadu, zaboravi na tijelo. Sjedi se samo zadnjice - osjeti je. Ustani iz tople vode i stani uza zid dotičući ga zadnjicom: osjeti hladnoću zida. Ustani sa svojim voljenom osobom, sa suprugom ili sa svojom ženom, okrenite leđa jedno drugom i dotaknite se zadnjicama: osjetite jedno drugo tim dijelom tijela. Ovo sve može poslužiti da "stвориš" svoju zadnjicu, da je dovedeš do situacije kada će početi osjećati.

Tada pređi na ovu tehniku: "Bez oslonca na ruke ili noge..." sjedni na tlo. Bez da se pridržavaš sa nogama ili rukama, samo sjedi uspravno. Budistički položaj sjedenja će biti od pomoći: *padmasana* će djelovati, *siddhasana* će moći poslužiti ili bilo koja druga *asana* - ali je dobro da se ne koristiš rukama. Samo se uspravi i osloni na zadnjicu. Što onda treba raditi? Samo zatvori oči. Osjeti kako ti zadnjica dodiruje tlo. Pošto si naučio da zadnjica bude osjetljiva, ti ćeš osjetiti kako jedna strana zadnjice više dodiruje tlo od druge. Tada treba uravnotežiti taj položaj. Prvo se naglo osloni na jednu, pa potom i na drugu stranu. Počni da se pomjeraš sa jedne na drugu stranu, a potom se, malo po malo, uravnoteži.

Ravnoteža podrazumijeva istovjetno osjećanje obje strane zadnjice za vrijeme sjedenja. Težina oslanjanja na obje strane mora biti ista. Kada taj dio tijela postane osjetljiv, to uopšte više neće biti teško: to ćeš odmah osjetiti. Kada jednom obje strane budu izbalansirane tada ćeš odmah osjetiti usredištenje. Sa tom ravnotežom ćeš odmah biti vraćen tvom pupčanom središtu, bićeš centriran unutar sebe. Tada ćeš zaboraviti i na zadnjicu, zaboravićeš tijelo sasvim. Tako ćeš biti vraćen svom unutarnjem centru. Zbog toga sam rekao da centri i nijesu previše bitni, centriranje je bitno - bilo to da se događa u srcu, u glavi, zadnjici ili bilo gdje drugo. Ti si vidio kako budisti sjedi. Ti možda i nijesi pojmiio da su oni balansirali svoju zadnjicu. Ti možeš otići u hramove i vidjeti kako Mahavir sjedi, kako Buda sjedi: ti nijesi nikada razmišljao da su oni to sjedenje balansirali. To je bilo tako - i kada nije bilo balansa, iznenada bi ti to takvo uravnoteženje dalo usredištenje.

Osmo tehnika: "U vozilu u pokretu, u ritmičkom njihanju, iskustvo. Ili, u vozilu koje miruje, dopusti svom tijelu da se samo sporo njiše u zamišljenom krugu."

To je jedno te isto ali na jedan drugačiji način. "U vozilu u pokretu...". Ako putuješ vozom ili zaprežnim kolima (kada je ova tehnika razvijana bilo je samo zaprežnih vozila). Recimo, ti putuješ zaprežnim kolima nekim indijskim putem (i danas su ti putevi isti). Kada se krećeš, čitavo tvoje tijelo se kreće. Tada je to nekorisno. "U vozilu u pokretu, u ritmičkom njihanju..." Njiši se ritmički. Pokušaj da razumiješ to: to je veoma bitno. Uvijek kada si u nekom vozilu, ti se odupireš. Kola se zanose ka lijevoj strani, a ti se tome opireš: ti se naginješ nadesno sa namjerom da napraviš ravnotežu; inače bi pao dolje. Tako se ti stalno odupireš. Sjedeći u kolima, ti se boriš svakog trenutka. Vožnja te tjera ka jednoj strani a ti nastojiš da se krećeš ka drugoj. Zbog toga si umoran dok sjediš u vozu. Ti ništa nijesi radio, a bivaš umoran. Zašto si umoran od toga? Ti si ipak mnogo uradio, a da toga nijesi svjestan. Ti si se neprestano borio sa vozom: tu je bilo opiranje. Nemoj se opirati: to je prva bitna stvar. Ako želiš da primijeniš ovu tehniku, nemoj se onda opirati. Zapravo, bolje bi bilo da se krećeš u smjeru tog njihanja. Postani tako dio vozila: nemoj se upinjati. Bilo kako da se kola ponašaju na cesti, postani dio toga. Zbog toga djeca nikada nijesu umorna za vrijeme putovanja.

Punam je upravo stigla iz Londona sa svoje dvoje djece, i bila je uplašena da će se djeca možda razboljeti od tako dugog putovanja. Ona je bila umorna, a djeca su se smijala. Ona je sasvim izgledala premoreno kada je ušla u svoju sobu, a djeca su se bezbrižno igrala. Posle osamnaest sati putovanja iz Londona, djeca uopšte nijesu bila umorna. Zašto? Zbog toga što djeca još nijesu naučila kako se treba opirati. Zato se i pijanac može voziti cijelu noć a da ne bude umoran. Ti to još ne možeš postići. To je zbog toga što se pijanac ne može opirati. On se ljulja sa kolima; tu nema nikakve borbe. On se sjedinio sa tim ritmom.

"U vozilu u pokretu, u ritmičkom njihanju..." Onda uradi jednu stvar: nemoj se upinjati u opiranje. Druga bitna stvar je: uspostavi ritam. Neka ti pokreti budu ritmični. Načini od toga jednu divnu harmoniju. Zaboravi na cestu: nemoj slijediti cestu i upravljač. Zaboravi na njih. Zatvori oči i nemoj se opirati. Pokreći se u ritmu i stvaraj muziku od svojih kretanja. Neka to bude kao neki ples. "U

vozilu u pokretu, u ritmičkom njihanju, iskustvo." Ova sutra kaže da će ti to iskustvo samo doći.

"Ili, u vozilu koje miruje..." Nema potrebe da tražiš vozilo: nemoj varati sebe. Ova sutra kaže i sledeće: "Ili, u vozilu koje miruje, dopusti svom tijelu da se samo sporo njiše u zamišljenim krugovima." Samo sjedi bilo gdje, njiši se u krugu. Prvo uzmi veliki krug, a onda počni da ga usporavaš i smanjuješ, da ga umanjuješ sve dok se tvoje tijelo ne počne skoro nevidljivo kretati i dok ne počneš osjećati jedan unutarnju suptilni pokret. Zato prvo počni sa velikim krugom držeći zatvorene oči. Inače, ako bi tijelo stalo, stao bi i ti. Sa zatvorenim očima načini veliki krug; samo sjedi i njiši se u krugu. Nastavi da se njišeš i da sužavaš krugove. Naizgled ti ćeš stati; niko neće moći otkriti da se ti još pokrećeš. Unutar sebe ti ćeš osjećati jedan sasvim suptilan pokret. Sada se tijelo više i ne kreće, samo se um kreće. Nastoj da to bude sve sporije i sporije, i to iskusi: to će postati centriranje. U jednom vozilu, u vozilu u pokretu, neopirući ritmički pokreti će unutar tebe proizvesti usredištenje.

Gurdžijev je izumio mnoge plesove za takve tehnike. On je radio na ovim tehnikama. Svi plesovi koje je on koristio u svojoj školi zasnovani su se na njihanju u krugu. Svi plesovi su se odvijali u krugu - samo se okretati i biti budan iznutra čineći taj plesni krug sve manjim i manjim. Doći će trenutak kada će se tijelo zaustaviti, ali će se um iznutra još kretati. Ako si putovao dvadeset sati vozom, pošto se vratiš kući, kada napustiš taj voz, ako i na tren zatvoriš oči, osjetićeš kao da si još u vozu, kao da se i dalje krećeš. Kao da još putuješ. Tijelo se zaustavilo ali um i dalje osjeća vožnju. Zato samo nastavi da upražnjavaš ovu tehniku.

Gurdžijev je stvorio izvrsne plesove, veoma lijepe. On je stvarao čuda u ovom vijeku. Nemoj nazivati čudima ono što stvara Satya Sai Baba: to nijesu nikakva čuda; bilo koji ulični mađioničar to može izvesti. Gurdžijev je zaista stvarao čuda. On je spremio grupu od sto plesača za jedan meditativni ples i to javno prikazao po prvi put Njujorku. Sto plesača se okretalo na sceni. Od tog plesa, stotinu u bijeloj obučenih plesača, gledaocima se počelo vrtjeti u glavi. Kada bi dao znak rukom, oni bi počeli plesati, a kada bi ponovo dao jedan drugi znak, oni bi se zaustavili i ostali neko vrijeme u potpunij tišini. To je bilo zaustavljanje za gledaoce, a ne za plesače - jer tijelo može odmah stati, ali pokreti u umu ne mogu se brzo zaustaviti; to se nastavlja potom. To je bio jedan predivan prizor kada bi se sto plesača zaustavili i zastali na trenutak nalik kamenim statuama. To bi izazvalo iznenadni šok i kod gledalaca jer je tada stotinu pokreta -

divnih pokreta, ritmičkih pokreta - iznenada stalo. Ti bi ih gledao dok se kreću, plešu, okreću, a onda, iznenada, oni stanu. Tada bi se i tvoje misli zaustavile.

Tada su mnogi u Njujorku osjetili da je to bio jedan značajan fenomen: njihove misli su iznenada zastale. Ali za plesače, taj ples se nastavio unutar njih. Okretanje u krugu je postajalo sve manje i manje dok nije sasvim nestalo - kada su plesači doživjeli centriranje unutar sebe. Jednoga dana se čak dogodilo da su plesaču u zanosu plesa došli do same ivice bine. Bilo je za očekivati da će tada Gurdžijev zaustaviti ples prije no što svi oni ne popadaju sa bine. Stotinu plesača je bilo na ivici bine; samo još jedan korak i svi oni bi pali u gledalište. Tada su svi u gledalištu očekivali da će Gurdžijev zaustaviti taj ples, ali on se tada okrenuo da pripali svoju cigaru. On se tada namjerno okrenuo da zapali cigaru zbog čega je stotinu plesača popadalo sa bine na kameni pod.

Čitavo gledalište je ustalo na noge. Digla se ogromna galama: oni su vikali i vrištali, i mnogi su mislili da su polomili kosti. Međutim, ništa se nije kobno dogodilo, niko se nije polomio, čak se niko nije ni ogrebao. Kada su upitali Gurdžijeva što se dogodilo, jer nije bilo nikako moguće da posle takvog pada iko ustane, on je rekao da oni u tom trenutku nijesu bili u svom tijelu. Oni su u tom trenutku spustili svoj unutarnji krug, tijela su im tada postala laka. Kada je Gurdžijev vidio da su oni potpuno zaneseni i opčinjeni plesom, da su sasvim zaboravili na svoje tijelo, on je dopustio da padnu na pod. Ako ti se dogodi da budeš sasvim izvan tijela, da potpuno zaboraviš na svoje tijelo, tada nema nikakvog opiranja, a lomovi se događaju upravo zbog toga što se opirete padu. Kada padaš, ti se opireš: tada ideš protiv sile gravitacije. To odupiranje, to protivljenje ti stvara problem - gravitacija nije problem. Ako bi mogao padati sa gravitacijom, ako bi se mogao uskladiti sa njom, ako bi mogao saradivati, nikakva povreda ne bi bila moguća.

Ova sutra: "U vozilu u pokretu, u ritmičkom njihanju, iskustvo. Ili, u vozilu koje miruje, dopusti svom tijelu da se samo sporo njiše u zamišljenom krugu." Ti možeš to postići. Nije za to potrebno vozilo. Dovoljno je da se okrećeš u vrtnji kao što to djeca rade. Kada se um izbezumi, i kada osjetiš da ćeš pasti, nemoj ništa zaustavljati: nastavi sa time! Čak i ako padneš, nemoj se brinuti. Zatvori oči i počni se vrtjeti. Tvoj um će se zavrtjeti i ti ćeš pasti. Onda kada se tvoje tijelo sruši, pogledaj unutar sebe i osjeti to! Ta vrtnja će se nastaviti. To će biti sve bliže i bliže, i ti ćeš se tako iznenada usredsrediti, tako ćeš postići unutrašnje centriranje.

Djeca to iskustvo veoma mnogo vole jer tada osjete jedan duboki trzaj. Roditelji nikada ne dopuštaju djeci da se vrte. To nije dobra osobina roditelja: treba im to dopustiti - zapravo, treba ih hrabriti da upravo to rade. A ako budeš u prilici da im rastumačiš svijest o unutarnjoj vrtnji, ti ćeš moći da ih naučiš i meditaciji putem te vrtnje. Oni uživaju u tome jer tako doživljavaju osjećanje bestjelesnosti. Kada se vrte, djeca iznenada postaju svjesni da se njihovo tijelo okreće, ali se ne pomjeraju. Oni unutar sebe osjećaju izvjesno usredištenje koje mi ne možemo doživjeti u potpunosti jer su naša tijela i naše duše podijeljeni; među njima postoji podvojenost, odijeljenost. Tu postoji izvjesni jaz, raskol.

Kada dospiješ u utrobu svoje majke, kada bivaš začet, ti nijesi u prilici da odmah budeš sasvim formiran, ne možeš odmah dobiti tijelo; za to je potrebno vrijeme. Kada se dijete rodi, ni tada taj proces nije sasvim završen. Njegova duša još nije dospjela u tijelo: tu postoji izvjesni razmak, izvjesni jaz. Zbog toga ono na tom nivou razvoja ne može mnogo da uradi. Njegovo tijelo je možda i spremno da to uradi, ali on to ne može postići. Ako ste bili pažljivi mogli ste primijetiti da novorođenče ne vidi na oba oka: tek rođene bebe vide samo sa jednim okom. Ako pažljivo osmotrite kako bebe gledaju, uvjerićete se da one ne koriste oba oka: samo jedno oko gleda, ono obično biva veće. Zenica tog oka se raširi, a onog drugog ostane iste veličine. Bebe još nijesu sasvim formirane: svijest novorođene bebe još nije razvijena. Malo po malo se ta svijest izoštrava, i tek tada dijete može pogledati sa oba oka. Ono još ne može doživjeti svoje tijelo, a ni tijelo drugih kao nešto zasebno. To je za nju još teško. Bebe još nijesu izoštrile svijest, njihovo izoštravanje svijesti dolazi postepeno.

Meditacija je ta koja ponovo nastoji da prouzvede raskol. Ti si postao utemeljen u svom tijelu. Zbog toga i osjećaš da si tijelo, zbog toga sebe poistovjećuješ sa tijelom. Samo ukoliko bi se ponovo proizveo jaz, ako bi ti bio odvojen od svog tijela, samo tada bi mogao doživjeti da nijesi tijelo već nešto što je izvan tog tijela. Njihanje i okretanje može biti od pomoći: to može proizvesti taj raskol.

Deveta tehnika: "Ubodi iglom neki dio tvog nektarom ispunjenog oblića, i nježno počni prodirati dolazeći do unutarnje čistote."

Ova sutra kaže: "Ubodi iglom neki dio tvog nektarom ispunjenog obličja..." Tvoje tijelo nije samo tijelo: ono je ispunjeno tobom, i tako si "ti" taj nektar. Ubodi svoje tijelo. Kada ubodeš svoje tijelo, ti nisi uboden: samo je tijelo ubodeno. Ali ti osjećaš taj ubod kao ubod na svom tijelu: samo zbog toga ti osjećaš bol. Kada bi mogao biti svjestan da je samo tijelo ubodeno, da ti uopšte nisi uboden, i pored izvjesnog bola, ti bi osjetio blaženstvo. Nema potrebe da se to uradi sa iglom. Mnoge stvari se događaju svakodnevno; ti te situacije možeš iskoristiti za meditaciju. Ti možeš i proizvesti određene situacije.

Neki bol je u tvom tijelu. Uradi jednu stvar: zaboravi na tijelo. Samo se koncentriši na dio tijela gdje osjećaš bol. Tada će se jedna čudna stvar dogoditi. Kada se skoncentrišeš na dio tijela koje boli, osjetićes da se taj dio tijela grči. Prvo ćeš osjetiti kako se taj bol širi čitavom nogom. Kada se skoncentrišeš uvidjećes da taj bol nije u cijeloj nozi. Bol se locirao samo u koljeno. Onda nastoj da se još i više usmjeriš na taj bol. Tada ćeš otkriti da bol nije ni u koljenu već samo u čašici od koljena. Potom se usredsredi na tu čašicu: zaboravi na cijelo tijelo. Samo zatvori oči i usredsredi se sa namjerom da pronađeš gdje je taj bol. To mjesto će se početi grčiti: taj prostor bola će biti manji i manji. Trenutak će doći kada će taj bol biti samo u samom vrhu čašice koljena. Uperi svu svoju pažnju ka tom mjestu, iznenada će i samo to mjesto nestati, a ti ćeš biti obliven blaženstvom; i pored bola, ti ćeš biti u blaženstvu.

Zbog čega se ovo događa? To je zbog toga što ste vi i vaše tijelo podvojeni: vi ste dvoje. Vi još niste sjedinjeni. Onaj koji se koncentrisao, to si ti. Koncentracija je bila ostvarena na tijelu: to je bio objekt. Kada se koncentrišeš, raskol je premošćen, identifikacija je prevaziđena. Sami čin koncentracije te uvodi unutar tebe, vodi te dalje od tijela. Kada uneseš dojam bola, ti se udaljavaš od sebe. To udaljavanje prouzrokuje unutarnji raskol; a kada se usredsrediš na bol, tada zaboraviš na poistovjećenje sa tijelom, zaboravljaš ono "osjećam bol". Tako si ti sada promatrač, a bol je negdje drugo. Ti tada promatraš bol, ti tada ne osjećaš bol. Ta promjena od osjećanja do promatranja stvara jaz. Kada je taj jaz veći, iznenada zaboravljaš sasvim na svoje tijelo: ti si tada samo svjestan svoje svijesti.

Vi možete probati i ovu tehniku: "Ubodi iglom neki dio tvog nektarom ispunjenog obličja i nježno počni prodirati." Ako bude boljelo, prvo se morate koncentrisati na čitavu oblast bola; potom će se, malo po malo, bol sažimati na prostor tačke. Nema potrebe da čekate. Možete koristiti i iglu. Probajte se ubosti iglom na

mjesto koje najbolje osjećate. Na tijelu postoje mnoge tačke koje su neosjetljive: one nijesu od koristi. Ti možda i nisi čuo za neosjetljive tačke na tijelu. Tada možeš dati iglu nekome ko će te ubadati. Sjedni i kaži prijatelju da te ubada u leđa na različita mjesta. Na mnogim mjestima nećeš osjetiti nikakav bol. Ti ćeš reći: "Ne, nisi me još uboo. Ne osjećam nikakvi bol." To su takozvane slijepe tačke, neosjetljive tačke. Na tvom vratu postoje dvije takve tačke koje ti mogu poslužiti za test.

Ako samo odeš u neko indijsko selo, za vrijeme njihovih religioznih festivala, moći ćeš da vidiš kako mnogi probadaju svoje vratove tankim sječivima. To će ti izgledati kao čudo, ali to uopšte i nije neko čudo. Vratovi imaju dvije slijepe tačke. Ako samo pogodite u te dvije tačke, ništa vas neće boljeti i nećete nimalo krvariti. U vašim leđima postoje na hiljade takvih tačaka: tu ne možeš osjetiti nikakav bol. Tako tvoje tijelo posjeduje dvije vrste tačaka - one koje su osjetljive, žive, i one koje su umrtvljene. Zato pronađi neku od tih senzitivnih gdje možeš osjetiti i najslabiji dodir. Tada se ubodi iglom i počni prodirati dublje: to je smisao te tehnike, to je ta meditacija. Potom "nježno" počni prodirati. Kada igla prodre kroz tvoju kožu i kada osjetiš bol, nastavi da prodireš. Nastoj da ne osjećaš kako i bol ulazi u tebe; nemoj osjećati bol; nemoj se poistovjećivati sa tim bolom. Nastavi da prodireš tim ubodom igle.

Zatvori oči i osmotri taj bol. Kako taj bol bude prodirao u tebe, nastoj da prodireš u sebe. Sa iglom koja te bude bola, tvoj um će se lagano koncentrisati. Iskoristi tu tačku bola, taj oštri bol, i promatraj to: to je ono što se mislilo pod pojmom "nježno počni prodirati". "Dolazeći do unutarnje čistote": ako u to možeš ući promatrajući, ne poistovjećujući se, biti isprazan i opušten, stojeći po strani, ne doživljavajući da ta igla tebe ubada već promatrati kako igla bode samo tijelo i kako si ti samo promatrač - ti ćeš tako dospjeti do unutarnje čistote; unutarnja nevinost će ti biti povraćena. Tada ćeš moći po prvi put biti svjestan činjenice da ti nisi tijelo. Kada samo jednom budeš spoznao tu činjenicu, tvoj život će se sasvim izmijeniti - jer je tvoj sav život oko tvog tijela. Kada jednom saznaš da nisi tijelo, ti nećeš moći nastaviti sa predašnjim životom. Središte tvog života je bilo promašeno.

Kada shvatiš da nisi tijelo, ti onda moraš da stvoriš drugačiji život. To je život sanijasina. To je jedan drugačiji život: središte je drugačije. Tada ti počinješ da živiš kao duša, kao "Atman", a ne kao tijelo. Kada bitišeš kao tijelo, tada počinješ da stvaras drugačiji svijet materijalnih dobiti, pohlepe, zadovoljenja,

požude, seksa. Ti tako stvaraš određeni svijet oko sebe; to je tjelesno orijentisan svijet. A kada jednom spoznaš da nisi tijelo, čitavi taj tvoj svijet će nestati. Ti to nećeš više nikada podržavati. Jedan drugačiji svijet će se oko tebe početi odvijati, svijet duše će biti oko tebe - svijet milostivosti, ljubavi, ljepote, istine, božanstvenosti i bezazlenosti. Tvoj centar se pomjerio i više nije u tijelu. Tvoje središte je sada u tvojoj svijesti.

Dovoljno je toliko za danas.

PROMJENA SMJERA ENERGIJE

17. novembar 1972, Bombaj, Indija

PITANJA:

- 1. Zašto se Kosmi:ka svijest (Samadhi) naziva usredištenje?*
- 2. Objasni nam bolje kako "sama ljubav može biti dovoljna" bez meditacije.*
- 3. Zašto je čovjek neosjetljiv?*

Prvo pitanje: *"Ako Prosvjetljenje i Samadhi predstavljaju potpunu Svijest, Kosmičku svijest, sveobuhvatnu Svijest, onda djeluje veoma čudno da se ta Kosmička svijest naziva i usredištenje, kao da riječ "usredištenje" podrazumijeva samo-izoštrenost. Zašto se Kosmička svijest (ili Samadhi) naziva usredištene?"*

Usredištenje je put a ne i cilj. Usredištenje je metoda, nije rezultat. Samadhi se ne zove usredištenje. Usredištenje je tehnika za samadhi. Naravno, to djeluje kontradiktorno jer kada se neko realizuje, kada postane Prosvjetljen, nikakav centar ne ostaje. Jacob Boehme je rekao kada neko dospje do Božanskog, to se može izraziti na dva načina: ili je središte svugdje, ili je ono nigdje; oboje znače jedno isto. Zato riječ "usredištenje" izgleda kontradiktorno, ali put nije i cilj, niti je metoda rezultat. A metode mogu biti kontradiktorne. Mi to moramo jasno shvatiti jer su ove metode načini za usredištenje. Ali kada jednom postaneš centriran, usredišten, ti tada eksplodiraš. Usredištenje ima za cilj da te potpuno okupi oko jedne tačke. Kada se jednom dovedeš do određene tačke, kada se izoštriš u jednu tačku, to mjesto mora automatski eksplodirati. Tada više nema centra - ili, tek tada je tvoje središte svugdje. Usredištenje ima smisao eksplozije.

Zašto je usredištenje postalo metoda? Ako niste centrirani, usredišteni, vaša energija nije usmjerena. Ona tako ne može eksplodirati. Ona se samo rasipa, prosipa; nikako ne može doći do eksplozije. Za eksploziju, za unutarnji prasak je potrebna moćna energija. Ta eksplozija znači da se više ne rasipaš: ti si tada na jednom mjestu, u jednoj si tački. Ti tada postaješ atomičan; tada zaista postaješ jedan spiritualni atom. Onda kada si sasvim dovoljno usredišten da budeš atom, tek tada možeš eksplodirati. Tada se događa atomska eksplozija. O toj eksploziji se nije govorilo, i ne može se ništa reći, zato se samo može metod dati. Rezultat se nije komentarisao, ne može se objasniti. Ako budeš slijedio taj metod, i rezultat neće izostati; ali ne postoji nikakvi način da se to iskustvo izrazi.

Zato zapamti ovo: u suštini, religija nikada ne govori o samom iskustvu; ona ti govori samo o metodi. Ona ti pokazuje "kako", a ne i "što". To "što" će doći od tebe. To je ostavljeno tebi. Ako si uradio ono "kako", "što" će doći samo. Ne postoji nikakvi način da se to prenese. Pojedinaac to može znati, ali to ne može prenijeti. To je jedno beskrajno iskustvo koje se riječima ne može prenijeti. Jezik je tu nemoćan. To je jedno takvo prostranstvo da nijedna riječ nije u mogućnosti da to izrazi; zato je samo metod dat. Zabilježeno je da je Buda neprestano četrdeset godina ponavljao: "Nemojte me pitati o Istini, o Božanskom, o nirvani, Oslobođenju. Nemojte me nikada pitati o takvim stvarima. Možete me pitati kako da dospijete tamo, ja ću vam pokazati put, ali vam ne mogu dati iskustvo, čak ni jednu jedinu riječ." Iskustvo je lično; metoda je svačija. Metoda je naučna, neosobna; a iskustvo je sasvim osobno i poetično.

Što ja mislim kada pravim razliku između te dvije stvari? Metoda je naučna. Ako to možeš uraditi, rezultat će slijediti: usredištenje će biti taj rezultat. Ako tome ne bude rezultiralo usredištenje, ti ćeš onda znati da si negdje nešto ispustio. Negdje si promašio; nijesi dovoljno dobro pratio taj metod. Metod je naučan, usredištenje je naučno - ali kada se eksplozija dogodi unutar tebe, to je onda poetično. Pod poetičnim podrazumijevam da to iskustvo svako od vas doživi na različiti način. Tada u tome neće biti zajedničkog prostora. Svako će to iskustvo izraziti na drugačiji način. Buda je o tome nešto rekao; Mahavir je nešto rekao; i Krišna je nešto o tome kazao; Isus se na svoj način o tome izrazio; i Muhamed, Mojsije, Lao Ce, svi su se oni drugačije izrazili - ne o metodi, već o načinu ispoljavanja svog iskustva. Samo su se u jednom saglasili: da se ne može iskazati riječima ono što su iskusili. Svi su se oni samo u tome složili.

Mudrim, oni i dalje nastoje da prenesu nešto, da daju naukar neki nagovještaj. To izgleda nemoguće, ali ako ti posjeduješ suosjećajno srce, nešto se i može prenijeti. To zahtijeva jednu duboku predanost, sućut, osjećajnost, ljubav i poštovanje. Zato, zaista, uvijek kada se dogodi da se nešto i prenese, to ne ovisi o prenosiocu; to sve ovisi o tebi. Ako ti to možeš primiti sa dubokom ljubavlju i poštovanjem, onda će nešto i dospjeti do tebe. Ali ako se ti kritički odnosiš prema tome, ništa od toga nećeš dobiti. Kao prvo, to je veoma teško izraziti. Ako se to i izrazi, ti se postavljaš kritički i praviš barijeru zbog koje to ne dopijeva do tebe. Poruku je tako nemoguće prenijeti; tu više ne postoji komunikacije.

Komunikacija je jedna veoma delikatna stvar. Zbog toga je u svim ovim metodama te komunikacije sasvim nedostajalo - tek samo nagovještaj. Šiva je mnogo puta rekao: "Uradi to, i onda iskusi." Potom je začutao. Onda bi rekao: "Uradi to, i budi u blaženstvu." I posle toga bi ostao u tišini. "Blaženstvo, iskustvo, eksplozija": posle toga slijedi lično iskustvo. Ono što se ne može iskazati, bolje je i ne pokušavati iskazati: to će se sigurno pogrešno shvatiti. Zato je Šiva bio tih. On je samo govorio o metodama, tehnikama, samo je govorio kako nešto treba uraditi. Ali usredištenje nije kraj: to je samo put. Zašto se to usredištenje događa, odvija, zašto raste, i na kraju eksplodira? To je zbog toga što se mnogo energije usmjeri ka jednom mjestu - to mjesto mora eksplodirati. To mjesto je malo, a energija je ogromna; to mjesto ne može držati svu tu energiju, zbog toga mora eksplodirati.

Sijalica može primiti određenu količinu struje. Ako joj prisprije više električne energije, ona mora eksplodirati. Zbog toga se predlaže usredištenje: što si više usredišten, to je više energije u tvom centru. Onog trenutka kada prisprije više energije no što centar može da primi, mora doći do eksplozije. To je naučni pristup: to je upravo zakon nauke. Ako se dogodi da tvoj centar ne eksplodira, to će biti znak da još nisi dovoljno usredišten. Kada se usredištiš, prasak slijedi posle toga. Tu nema nikakvog vremenskog zastoja. Ako osjetiš da ne dolazi do eksplozije, to će značiti da još nisi dovoljno fokusiran, da još nemaš jedinstven centar, da i dalje posjeduješ mnoge centre, da si još podijeljen, da ti se energija još rasipa, da još uvijek ističe van.

Onda kada se energija rasipa, ti tada bivaš lišen energije, ispražnjen. Tako ćeš na kraju postati nemoćan. Zaista, onda kada smrt dođe, ti ćeš već biti mrtvac: ti si tako samo jedna mrtva ćelija. Ti si neprestano rasipao svoju energiju - bilo koja količina energije da je u pitanju, posle izvjesnog perioda takvog života, ti moraš biti prazan. Energija koja odlazi u nepovrat predstavlja smrt. Ti tako zamireš svakog trenutka; tvoja energija se prazni; ti bacaš svoju energiju, rasipaš je naokolo. Oni kažu da se čak i sunce, koje je tu već milionima godina, koje predstavlja nepresušni izvor energije, neprestano prazni. Za četiri hiljade godina će i ono presahnuti. Sunce će jednostavno zamrijeti jer u njemu više neće biti energije koja isijava. Ono zamire svakodnevno jer njegovi zraci odnose energiju od njega ka univerzumu. Energija tako odlazi od njega.

Samo je čovjek sposoban da transformiše i mijenja smjer energije. Inače, smrt je jedan prirodni fenomen: sve umire.

Samo je čovjek u mogućnosti da spozna besmrtno, da ode iza smrti. Zato ti možeš sve ovo preurediti u zakon. Ako se tvoja energija rasipa, smrt će biti rezultat toga i ti tako nikada nećeš saznati što je život. Ti samo možeš spoznati lagano umiranje. Nikada nećeš doživjeti snagu života. Ako se energija odliva; smrt je tada automatski prisutna. Ako, pak, možeš promijeniti smjer energije - da se energija ne odliva već da priliva - tada će se dogoditi mutacija, ostvariće se transformacija. Energija koja priliva će se stapati u jednu tačku unutar tebe. Ta tačka je sasvim blizu pupka jer, zaista, ti si došao na svijet kao pupak. Ti si povezan sa majkom kroz pupak. Životna energija majke je ulivana u tebe kroz pupak. Onog trenutka kada se pupčana vrpca prekine, kada se odvojiš od majke, postaješ individua. Prije toga ti uopšte nisi individua - samo si dio svoje majke. Zato se stvarni čin rođenja dogodi samo onda kada se presječe pupčana vrpca. Tog trenutka dijete preuzima svoj život, potiče središte unutar sebe. Taj centar treba da bude u pupku jer je kroz pupak životna energija doticala tom djetetu. To je bila povezujuća nit sa životom. Zbog toga, bilo da si svjestan ili ne, tvoj pupak ostaje tvoj centar.

Ako energija počne da ulazi u tebe, ako uspiješ da izmijeniš smjer energije tako da ona počne da ulazi u tebe, to će pogoditi pupak. Energija će ulaziti u tebe i dolaziti do pupka; u pupku će se centrirati. Kada dospije toliko energija da je pupak više ne može primiti, da je centar ne može više apsorbovati, taj centar će eksplodirati. Posle te eksplozije, ponovo više nećeš biti individua. Ti nisi bio individua kada si se povezo sa svojom majkom; sada će se to opet dogoditi da će nestati tvoje individualnosti. Tada će jedno novo rođenje zauzeti svoje mjesto. Ti ćeš se tada ponovo sjediniti sa Kosmosom. Sada ti više nećeš imati neki centar, više nećeš moći reći "Ja". Tada više neće biti ega. Buda i Krišna su u govorima koristili riječ "Ja". To je bilo samo iz formalnih razloga; oni nijesu imali nikakvog ega. Oni više NIJESU.

Buda je umirao. Onoga dana kada je umirao mnogi ljudi su se okupili, mnogi njegovi učenici su došli, i svi su bili tužni: plakali su i ridali. Buda ih je upitao: "Zašto ridate?" Neko je odgovorio: "Zato što te uskoro više neće biti." Buda se na to nasmijao: "Mene nema već četrdeset godina. Ja sam umro onog dana kada sam se prosvijetlio. Moj unutarnji centar ne postoji već četrdeset godina. Zato nemojte kukati, nemojte biti tužni. Ovog trenutka niko ne umire. Mene odavno nema! Ja sam koristio riječ "Ja" samo zato da bih mogao reći da me više nema."

Ulazak energije u biće je bit svake religije; to je smisao religioznog traganja. Kako pokrenuti energiju, kako proizvesti potpuni preokret? Ove metode pomažu u tome. Zato zapamtite, usredištenje nije Samadhi, usredištenje nije ni iskustvo. Usredištenje je samo ulaz u iskustvo; to su vrata ka iskustvu. Tamo gdje postoji iskustva, tu i nema usredištenja. Tako usredištenje predstavlja samo prolaz. Ti sada nisi usredišten: ti si sada multi-centriran. Zbog toga kažem da nisi centriran. Kada si usredišten tada postoji samo jedan centar. Tada se vraća energija koja je bila multi-centrirana; to je povratak domu. Ti si tada u svom središtu; tada se događa prasak. Potom ponovo više ne postoji centra, ali tada više nisi multi-centriran. Više ne postoji nikakvog središta. Ti si sada sjedinjen sa Kosmosom. Tada si ti i egzistencija jedna ista stvar.

Na primjer, jedna ledena santa plovi po površini mora; ta santa posjeduje vlastiti centar, svoje težište. Ona ima odijeljenu individualnost; to je nešto drugačije od mora. Međutim, kada se dublje to osmotri, ta santa nije ništa drugo do voda koja se zaledila na odgovarajućoj temperaturi. Razlika između morske vode i vode koja je u santi nije bitna; radi se o istoj prirodi. Zapravo, oni su sasvim isti. Razlika je izražena samo u temperaturi. Kada sunce jače ugrije, kada atmosfera postane toplija, ledena santa će se početi topiti. Tada više neće biti sante: ona se rastopila. Ti je više nećeš moći uočiti jer ona više nema svoju individualnost, svoju osobenost, tu više nema središta. Ona se sjedinila sa okeanom. U tebi i Budi, u ljudima koji su razapeli Isusa i u Isusu, u Krišni i Ardžuni, nije nikakva drugačija priroda. Ardžuna je nalik santi, a Krišna je okean. Ne postoji suštinske razlike. Obojica su sjedinjeni i isti, ali Ardžuna posjeduje oblik, ime, individualitet, izdvojenu egzistenciju; on osjeća svoje "Ja".

Putem ovih metoda usredištenja, tjelesna temperatura se mijenja, ledenjak u tebi će se rastopiti, i onda neće biti nikakve razlike. Jedno takvo okeansko osjećanje je Samadhi; ta suština koja je u ledenjaku je um. Da bi osjetio okeansko prostranstvo potrebno je biti oslobođen uma. Usredištenje je upravo jedan prolaz, mjesto transformacije gdje se santa topi i nestaje. Prije toga nije bilo okeana već samo santa leda; posle toga neće biti ledenjaka već samo prostrani okean. Osjećanje okeanske širine je Samadhi: to osjećanje sjedinjenosti sa Cjelinom. Ali ja vam nijesam rekao da sebe zamišljate sjedinjenog sa Cjelinom. Vi o tome možete razmišljati, ali to razmišljanje je moguće samo prije centriranja. To nije Realizacija. Ti to nisi spoznao, ostvario; ti si to samo negdje čuo, o tome si

nešto čitao. Ti se nadaš da će se jednoga dana i tebi to dogoditi, ali ti ipak još nisi Ostvaren. Ti o tome možeš razmišljati prije usredištenja, ali to nema nikakve svrhe. Posle usredištenja nema nikakvog razmišljanja o tome. Ti si to spoznao, to znaš! To se dogodilo. Tebe više nema; sada samo okean postoji. Usredištenje je samo metoda; Samadhi je kraj.

Ništa još nije rečeno o tome što se događa u Samadhiju jer se ništa i ne može reći. Šiva je veoma naučan; uopšte nije zainteresovan za pričanje. On se izražavao koncizno, skoro telegrafski; nikada nije izgovorio ni jednu suvišnu riječ. On je samo nagovještavao: "iskustvo, blaženstvo, događanje." Nije čak ni koristio ovo: ponekada bi samo rekao "i tada". On bi rekao: "Budi usredišten između dva daha i "tada". Tada bi on zastao. Ponekada bi on samo jednostavno rekao: "Budi u sredini, upravo u sredini, između dvije krajnosti i "tada". Postoje izvjesni indikatori - "to, tada, iskustvo, blaženstvo, događanje, prasak." Ali tada on staje sasvim. Zašto? Mi bismo željeli da on kaže još nešto više.

Dva razloga: jedan, "to" se ne može objasniti. Zašto se to ne može objasniti? To je zbog toga što postoje mislioci; na primjer, savremeni pozitivisti, analitičari jezika i drugi njima slični u Evropi koji stoje na stanovištu da se sve može objasniti što se može doživjeti. Oni još idu dalje i kažu: "Ako to možete iskusiti, zašto o tom iskustvu ne kažete drugima. Na kraju, što je iskustvo? Ti si to razumio, zašto onda ne učiniš da i drugi to shvate?" Zato oni tvrde da ako postoji ikakvo iskustvo, ono mora biti i izrečeno. Ako, pak, ti to ne možeš izraziti, to će ukazivati da, zapravo, nisi ni imao nikakvo iskustvo. To znači da si zbrkan, pomućenog uma, konfuzan. Ako to ne možeš ni ispoljiti, onda nema mogućnosti ni da to iskušiš. S obzirom na jedno takvo stanovište, oni govore da je religija koještarija. Zašto ne možeš izraziti nešto za koje tvrdiš da si iskusio? Njihovo stanovište izgleda opravdano, ali njihovi argumenti su bez osnove. Ostavimo na trenutak po strani religiozno iskustvo; ni obično, svakodnevno iskustvo se, takođe, ne može iskazati i ispoljiti.

Ja, recimo, imam glavobolju, a ako ti nisi nikada imao glavobolju, ja ti to osjećanje ne mogu objasniti. To ne znači da sam ja zbrkan, ne znači da sam ja to samo izmislio a ne i doživio. Glavobolja je tu; ja je osjećam potpuno, u njenom snažnom bolu. Ali ako vi niste nikada doživjeli bol u glavi, to ti se ne može ni objasniti, ne da se izraziti. Ako si ti imao jedno takvo iskustvo, onda se to, naravno, može tebi približiti.

Budina poteškoća je bila ova: on se obraćao ljudima koji još nijesu bili probuđeni. Tu se ne misli na ne- budiste, jer i ti ljudi mogu nekada postati Bude. Isus je bio ne-budist, ali je bio Buda. Pošto je Buda morao da komunicira sa onima koji nijesu iskusili budnost, to je predstavljalo teškoću za njega. Ti uopšte ne znaš što glavobolja predstavlja. Postoje mnogi koji to još ne znaju. Oni su samo nešto čuli o tome; to njima ništa ne znači. Ti možeš da razgovaraš sa slijepim čovjekom o svjetlosti, ali on neće ništa shvatiti. On je čuo za svjetlost, on je čuo objašnjenje tog pojma, on će moći shvatiti svu teoriju svjetlosti - ali i dalje riječ "svjetlost" ne predstavlja ništa za njega. Dok on to ne iskusi, nikakva komunikacija sa njim nije moguća o tome. Zato zapamti: komunikacija je moguća samo onda kada razgovaraju dvije osobe koje imaju isto iskustvo.

Mi smo u mogućnosti da opštimo u svakodnevnom životu jer su naša iskustva istovjetna. Ali čak i tada, ako bi neko htio da napravi drugačiji razdjeljak na kosi, bilo bi poteškoća. Ja, recimo, kažem da je nebo plavo, i ti isto to kažeš, ali kako mi možemo doći do stanovišta da je moje iskustvo plavog neba i tvoje iskustvo plavog neba jedno isto iskustvo. Ne postoji mogućnosti da se to upoređi. Možda ću ja tu plavu boju vidjeti u jednoj drugačijoj nijansi od tebe, ali ono što ja vidim unutar sebe, ono što ja iskusim, ne može se nikako prenijeti nekom drugom. Ja jednostavno mogu reći "plavo"; i ti možeš reći plavo, ali plava boja ima hiljadu različitih nijansa - i ne samo nijansa: "plavo" posjeduje na hiljade značenja. Plava boja za mene može imati jedno značenje, a za tebe sasvim neko drugo značenje jer, zapravo, plavo i ne posjeduje neki smisao. Značenje uvijek dolazi od naših navika. Zato je čak i u nekom zajedničkom iskustvu otežano komuniciranje. Štaviše, postoje iskustva koja su zaumne prirode.

Na primjer, neko se zaljubi. On nešto iskusi. Njegov čitavi život je u vatri, ali on ništa ne može objasniti, ne može obrazložiti što mu se događa. On može plakati, može pjevati, plesati: to su pokazatelji da se nešto događa unutar njega. Ali što se to, zapravo, događa u njemu? Kada se nekome ljubav dogodi, što se sa njim događa? A ljubav i nije nešto zasebno: ljubav je dostupna mnogima. Svako se ponekada zaljubi. Ali mi još nijesmo u mogućnosti da iskažemo što se događa unutar nas u tom trenutku. Ima ljudi koji ljubav doživljavaju kao groznicu, kao neku vistu bolesti. Ruso je rekao da mladost nije vrhunac ljudskog života jer je mladalastvo naklonjeno bolesti zvanoj ljubav. Sve dok osoba ne ostari i dok ljubav ne izgubi svoj smisao, um te osobe je pomućen i

lijen. Zato je mudrost moguća samo u vremešnim godinama. Ljubav ti neće dopustiti da budeš mudar i oštrouman - to je bio dojam Rusoa.

Postoje i drugi koji osjećaju drugačije. Oni koji su stvarno mudri neće ništa reći o ljubavi. Oni će tako postupiti jer osjećanje ljubavi posjeduje neizmjernu širinu i dubinu tako da su riječi tu nemoćne; tiječi bi to samo udaljile. Ako je to moguće izraziti, onda bi se ta osoba osjećala krivim jer niko ne može suditi o Beskonačnom. Zato osoba ostaje u tišini: što je to iskustvo dublje, to je manja mogućnost za iskazivanjem. Buda nije govorio o bogu, ali ne zbog toga što boga nema. Mnogi koji su puno govorili o Bogu su pokazivali da zapravo i nijesu puno iskusili. Buda je ćutao. Kada je dolazio u neki grad, on bi odmah objavio: "Molim vas, ništa me nemojte pitati o Bogu. Možete me pitati bilo što, ali o Bogu me nemojte pitati."

Učeni ljudi, panditi, ljudi koji nemaju nikakvog iskustva već samo znanje, počinju govoriti o Budi i stvarati glasine: "On je u tišini jer ne zna ništa o tome. Ako on o tome nešto zna, zašto onda ćuti?" Na takve glasine Buda bi se samo nasunijao, taj smijeh bi razumjeli samo neki. Ako se ljubav ne može iskazati, kako se onda Bog može iskazati? I onda će svako ispoljavanje biti remećenje - to je jedna strana tog fenomena. Zbog toga ni Šiva ništa ne govori o iskustvu. On samo ide do tačke gdje se kažiprst može upotrijebiti kao indikator - "tada, to, iskustvo", a potom, on začuti.

Drugo: čak iako bi se to moglo izraziti na određeni način, čak iako se ne bi moglo izraziti potpuno - tek samo djelimično, ipak bi se to moglo nekako ispoljiti. A ako to ne bi moglo biti nikako iskazano, i onda bi se mogle povući neke paralele. Ali Šiva ni to nije koristio, a evo i razloga: naš um je veoma pohlepan, i bilo što da se kaže o iskustvu, on bi se za to zakačio. Tada bi um zaboravio na metod i prisjetio se iskustva jer metod treba izvjesni napor - što je opasno i zamorno. Jedan dugi i trajan napor je potreban za to. Zato mi zaboravljamo na metod. Mi se samo prisjećamo rezultata i nastojimo da zamišljamo, da žudimo i da želimo taj ishod. Pojedinci mogu zaludivati sebe veoma lako. Mogu lako zamišljati da je željeni rezultat postignut.

Prije nekoliko dana je ovdje bio jedan čovjek. On je sanijasin - to je jedan stari čovjek, veoma star. On je bio iniciran još prije trideset godina, a sada mu je oko sedamdeset. On je došao meni i rekao: "Ja sam došao da nešto ispitam, da nešto saznam." Na to sam mu odgovorio: "Što želiš da znaš?" On se istog tog trenutka

izmijenio: "Ne, zapravo, ja ne želim da nešto saznam, samo želim da se sretnem sa tobom jer sam saznao već sve što se može saznati."

On je trideset godina zamišljao, priželjkivao - žudio je za blaženstvom, iskustvom Božanskog, i sada, u njegovim poznim godinama, kada je bio bliz smrti, i kada je bio ssvim slabšan, on je došao k njeni. Sada je on umislio da je iskusio. Zato sam mu rekao: "Ako si iskusio, onda ostani u tišini. Budi ovdje sa mnom na par trenutaka jer više nema potrebe za razgovorom." On je potom postao nemiran. Rekao mi je: "U redu! Neka bude da ja i nijesam to iskusio, zato mi reci nešto o tome." Na to sam mu rekao da ne postoji način da ja nešto naslućujem: "Ili ti to znaš, ili ne znaš". Dodao sam: "Budi jasan u tome. Ako si nešto spoznao, budi miran. Budi ovdje u tišini sa mnom na nekoliko trenutaka, i onda idi. Ako to nijesi spoznao, budi jasan. Reci mi to otvoreno."

Bio je iznenađen i zatečen. On je, zapravo, došao da nešto ispita, da se uvjeri u neke metode. Rekao mi je: "Zaista, ja to nijesam iskusio, ali sam mnogo mislio o *"Aham Brahmasmi* - Ja sam braman" i u tom upinjanju sam zaboravio da sam to samo mislio. Ja sam to mantrao mnogo puta, ponavljao sam to danju i noću neprestano trideset godina. Tako sam ponekada potpuno zaboravljao da ja to, zapravo, i ne znam. To je bilo samo jedno naučeno i naslijeđeno tvrđenje."

Teško je pamtiti što je znanje, a što iskustvo. Oni su bili u zbrci; sve su izmiješali i pobrkali. Veoma je lako pomiješati da je znanje i tvoje iskustvo. Ljudski um je veoma odbojan i lukav, zato su takve pometnje i moguće. To je jedan od razloga zašto je Šiva ćutao o iskustvu. On nije htio ništa reći o tome. On je samo govorio o metodama, ne govoreći ništa o rezultatima. Ti ne možeš biti obmanut njegovom pričom. To je i jedan od razloga zašto je ova knjiga, jedna od najznačajnijih knjiga, ostala sasvim nepoznata. Ova knjiga *"Vigyana Bhairava Tantra"* je jedna od najznačajnijih knjiga u cijelom svijetu. Ni Biblija, ni Gita, ni Vede nijesu tako značajne kao ona, ali ona je ostala sasvim nepoznata. Koji je razlog tome? Ova knjiga sadrži samo jednostavne metode koje ne omogućavaju tvojoj pohlepi da se oslone na rezultat. Um je takav da želi da se zakači za ishod. Um nije zainteresovan za metode: njega to ne zanima, njega zanima samo krajni rezultat. Ako bi ti mogao zaobići metode i dospjeti do ishoda, um bi bio presretan.

Neko me je pitao: "Zašto je potrebno toliko truda?" Na to bi Kabir rekao: *"Sahaj Samadhi bhali* - budite sretni

Spontana ekstatičnost je dobra, za to nije potrebna nikakva metoda." Ja sam tom odgovorio: "Ako si dostigao *"Sahaj Samadhi"* - spontanu ekstazu, tada, naravno, nikakvi metodi nijesu od koristi. Nema nikakve potrebe za njima. Zašto si onda došao ovamo?" On mi je odgovorio: "Ja to još nijesam postigao, ali imam osjećaj da je Sahaj-spontano, da je to mnogo bolje." "Zašto osjećaš da je spontano bolje", kažem mu ja, "pošto ti nije nijedan metod preporučeno, um se dobro osjeća jer tada ne treba ništa uraditi - a bez ikakvog djelanja, ti možeš imati SVE. "

S obzirom na ovaj stav, zen je postao veoma popularan na Zapadu jer je govorio da je postignuće moguće bez ikakvog napora; nema potrebe za upinjanjem. Zen je sasvim u pravu: nema potrebe za napornim djelovanjem. Ali zapamti, da biste postigli to stanje nenapora, vama je potrebno dugo naporno upinjanje. Da bi dospio do mjesta gdje napor ne egzistira, da bi dospio do stanja nedjelovanja, biće ti potreban dugi period zalaganja. Ali, jedan površni zaključak, koji dominira na Zapadu, da zen kaže kako napor nije potreban, nije sasvim precizan. Ako napor nije potreban, um će onda reći da je to prava stvar, jer ti to možeš postići a da ne radiš ništa. Niko to ne može tako postići.

Suzuki, čovjek koji je približio zen Zapadu, učinio nam je uslugu ali i kontrauslugu. Kada se stvar pogleda za distance ta kontrausluga će duže ostati. On je bio jedan veoma autentičan čovjek, jedan od najautentičnijih u ovom vremenu, a njegov najveći posao je bio taj da je neprestano nastojao da zen poruku prenosi Zapadu. Sasvim sam, sa izuzetnim naporom, nastojao je da se zen odomaći i na Zapadu. Sada je prisutna čitava pomama za zenom. Postoji mnogo poklonika zena u čitavom svijetu. Ništa sada nije tako privlačno kao zen. Ali je osnovna stvar promašena. Ta privlačnost je proistekla zbog toga što je zen tvrdio da nikakvi metodi nijesu potrebni, da nikakav napor nije nužan. Ti ništa ne treba da uradiš: "to" se samo spontano događa. To je u redu, ali ti nijesi spontan, i zato to nikada neće procvjetati u tebi. "Biti spontan..." To izgleda spontano i proturječno jer da postaneš spontan potrebno je mnoge metode učiniti kako bi postao bezazlen, kako bi se spontanost ispoljila. Inače, ti u ničemu ne možeš postići tu spontanost.

Ova knjiga *"Vigyana Bhairava Tantra"* je prevedena na engleski jezik od strane Pola Repsa. On je napisao jednu predivnu knjigu *"Zen Flesh, Zen Bones"*, a u dodatku je naveo i ovu knjigu. Ta knjiga je bila čitava posvećena zenu, samo je na kraju pridodala ova knjiga, knjiga od 112 metoda koju je on nazvao pogovor zena.

Ako se posmatra površno, on je bio u pravu. Suštinski gledano, to nije u redu, jer ako želite spontanost, morate proći dugi put obuke. Jedan od Gurdžijevih učenika, Uspenski, je obično govorio: "Kada bi neko došao sa pitanjem o putu, Gurdžijev bi mu odgovorio da mi ništa ne znamo o putu, da samo učimo o koracima na tom putu. Staza nam nije poznata." Nemoj, stoga, misliti da si već na putu. Čak je i put daleko. Odande odakle si ti, gdje se sada nalaziš, i staza je daleko. Zato je potrebno da prvo dospiješ do staze.

Uspenski je bio jedan skroman čovjek, a biti skroman i biti religiozan je veoma teško postići. Kada jednom počneš osjećati da nešto znaš, glava tada izludi, počne umovati. Uspenski je obično govorio: "Mi ništa ne znamo o putu. To je nešto veoma daleko, i zato o tome sada ne treba diskutovati." Bilo gdje da se nalaziš, prvo što treba da uradiš je da stвориш vezu, mali most, stazu koja će te voditi ka tom putu. Spontanost - "Sahaj Yoga" - je veoma daleko od tebe. Tu gdje se nalaziš, ti si sasvim na površini, sasvim si izvještačen, kultivisan i kulturnan. Ništa je spontano - NIŠTA, kažem vam, je samo spontano. Ako nema ničega spontanoga u tvom životu, kako onda religija može biti spontana? Kada ništa nije spontano, ni ljubav ne može biti neusiljena. Čak je i ljubav pogodba, i ljubav je iskalkulisana, i ljubav je izvjesni napor, usiljenost. Tako ništa ne može biti neusiljeno. Usled toga je nemoguća tvoja eksplozija ka Kosmosu.

Iz situacije u kojoj si sada, iz tog položaja je nemoguće dospjeti do Kosmosa. Prvo moraš da odbaciš sve što je u tebi izvještačeno, sve tvoje lažne predstave, sve kultivisane konvencije, sve svoje predrasude. Samo posle toga je moguće jedno neusiljeno i spontano događanje. Ovi metodi će ti pomoći da dospiješ do mjesta gdje više ništa nije potrebno raditi - samo tvoje bitisanje je dovoljno. Ali tvoj um zna varati - on to radi veoma lagodno jer tako postiže utjehu.

Šiva nikada ne govori o rezultatu - samo o metodima. Zapamti tu fazu. Učini nešto kako bi jednom došao trenutak kada više ništa ne treba da radiš - kada će se tvoje središnje biće pretopiti u Kosmos. Ali to treba dostići. Takav zen poziv proističe iz pogrešne konotacije. Isto je slučaj i sa Krišnamurtijem koji kaže da nikakva joga nije potrebna, nikakvi metod nije potreban. Zaista, on govori da ne postoji "metod" za meditaciju. On je u pravu, ali i Šiva je u pravu koji nam nudi 112 metoda za meditiranje. A kada si TI u pitanju, Šiva je više u pravu. Ako bi bio u prilici da biraš između Šive i Krišnamurtija, onda je bolje da izabereš Šivu. Krišnamurti ti neće biti

od koristi. Čak bi bilo bolje da ti se kaže da Krišnamurti uopšte nije u pravu: zapamti, ja to kažem u smislu TVOJE POMOĆI. On je za tebe samo remećenje. Ja ti ovo govorim kako bih ti pomogao, jer ako bi prihvatio njegove argumentacije i takav pristup, ne bi dospio do Samadija. Ti bi tako dospio samo do zaključka - da nikakvi metod nije potreban; a to je opasno. Tebi je metod potreban!

Jednom će doći trenutak kada ti metodi neće biti potrebni, ali taj trenutak nije još došao. Ako prije toga trenutka saznaš nešto što tek posle dolazi, može biti opasno za tebe. Zbog toga je Šiva čutljiv. On ti neće ništa reći što tek treba da dođe, što će se tek u budućnosti dogoditi. On je jednostavno škrt prema tebi; neće ti reći ko si ti, i što će se dogoditi sa tobom. Krišnamurti bi odmah govorio stilom koji ti ne bi mogao razumjeti. Ta logika se može dočarati; to se može osjetiti. Logika je u redu; to može biti predivno. To će biti divno ako se ti možeš prisjetiti Krišnamurtijeve logike. On kaže kada ti radiš neki metod, ko to radi? To um radi. Kako um pomoću metoda može postići da se taj isti um rastače? Zapravo, naprotiv, to će se još više usprotiviti: tvoj um će se još više zgrčiti. On će postati još uslovljeniji; postaće izvještačeniji, lažan.

Zato je meditacija spontanost; ti tu ništa ne možeš uraditi. Što ti možeš uraditi u ljubavi? Da li možeš upražnjavati neki metod o vođenju ljubavi? Ako to budeš i uspio, tvoja ljubav će biti lažna. To se događa: to se ne može uvježbati. Ako ljubav ne može biti uvježbana, kako će molitva biti uvježbana? Kako se meditacija može vježbati? Zato je logika ispravna, sasvim je u pravu - ali to nije slučaj sa tobom; ako ti budeš neprestano slušao takva logička rasuđivanja, ako budeš samo logiku slijedio, ti ćeš postati kondicioniran, postaćeš uslovljen tom logikom. Oni koji su slušali Krišnamurtija četrdeset godina su najuslovljenije osobe koje sam ja ikada sreo. Oni tvrde da ne postoje metode, a ipak bitišu sada i ovdje.

Ja kažem: "Ti si shvatio da ne postoje metode, i ti ne koristiš nikakvi način za postignuće, ali da li osjećaš neki spontani rast u sebi, neko spontano rascvjetavanje?" Oni bi odrečno odgovorili. Kada bih ja na to rekao: "Onda počnite sa nekim metodom" - kod njih bi se odmah uslovljvanje pojavilo. Rekli bi: "Ne postoji nikakve metode." Oni ne bi koristili nikakvu metodu, nikakvo pomoćno sredstvo, i Samadhi se ne bi dogodio. A ako bi im i rekao da se okušaju u nekoj tehnici, oni bi odgovorili da ne postoji metode. Tako su oni u dilemi. Oni se nijesu pomjerali ni jedan korak, a govorili bi da je razlog tome to što te metode nijesu za njih. To je isto kao kada bi vi dijete učili seksu. Vi ga možete tome učiti, ali to je

za njegov uzrast sasvim nepojmljivo, za njega je to neshvatljivo. Takvo učenje može biti samo jedna velika opasnost za njega jer tako uslovljavaš njegov um. To uopšte nije njegova potreba; on još nije zainteresovan za nešto takvo. On ne zna što seks predstavlja jer njegove žlijezde još ne funkcionišu. Njegovo tijelo još nije seksualno. Njegova energija se nije još biološki pokrenula ka seksualnom centru, a ti mu govoriš o tim stvarima. Misliš li da ćeš ga tome naučiti samo ako on to bude slušao? Misliš li da si ga nečemu naučio ako on bude klimao glavom?

Ti ga možeš učiti, ali to tvoje učenje će biti za njega opasno i uznemiravajuće. Seks još nije postao izazov za njega; to još nije njegov problem; on još nije dospio do te tačke zrelosti kada seks biva značajan za njega. Sačekaj! Kada on počne da istražuje, kada postane zreliji i kada počne postavljati pitanja o tome, onda mu možeš o tome govoriti. Nikada mu nemoj reći više nego što on može shvatiti jer će to onda postati teret u njegovoj glavi. Isto je i sa fenomenom meditacije. Ti se možeš obučiti o metodama a ne o rezultatu. To je izvjesni skok. Bez prvih koraka sa metodama, taj skok će biti samo jedno mozganje, jedan mentalni posao. To je isto kao kada bi maleno dijete radilo aritmetiku. Ono će se uvijek vraćati knjizi i tražiti odgovor. Odgovor je tu: na kraju knjige su dati odgovori. Ono može saslušati pitanje, a onda pogledati na kraj knjige i dobiti odgovor. Kada jednom dijete sazna odgovor veoma ga je teško uputiti u metodu jer ono tada misli da mu ta metoda više nije potrebna, I zaista, ono će sve raditi obratno. Tako će putem nekih lažnih, pseudo metoda dolaziti do odgovora. On zna stvarnu činjenicu, on zna odgovor, on će tako uvijek dolaziti do tog odgovora lažnim metodama. Ovo se izgleda događa veoma često u religiji jer se tu ljudi nerijetko ponašaju nalik djeci.

Za tebe nije dobar odgovor. Pitanje je tu, tu je i metoda, a odgovor mora proisteći iz tebe samog. Niko ti ne može dati odgovor. Pravi učitelj ti neće nikada pomoći da nađeš odgovor prije no što se sami proces ne dogodi. Pravi učitelji ti samo pomažu da pređeš taj proces. Zapravo, naprotiv, čak iako si nešto spozna, ako si nešto odnekud dokučio, oni će ti reći da je to loše. To ne mora biti loše, ali oni će ipak reći: "To je loše. Odbaci to: to nije potrebno." Oni će te spriječiti da saznaš odgovor prije no ti stvarno ne budeš spreman da to spoznaš. Zbog toga se odgovori i ne daju.

Šivina voljena, Devi, mu je postavila pitanje. On je samo dao jednu jednostavnu metodu. Pitanje je tu, i metoda je tu.

Odgovor je ostao kod tebe da poradiš na njemu i da ga ispoljiš. Zato zapamti, usredištenje je samo metod, a ne i rezultat.

Drugo pitanje: "Ti si rekao, ako neko voli nijesu mu potrebne 112 meditacionih metoda. Onako kako si ti opisao stvarnu ljubav, ja mislim da ja tako volim, vjerujem u to. Ali blaženstvo koje doživljavam u meditaciji je znatno drugačijeg kvaliteta, to je neka drugačija dimenzija od one duboke zadovoljenosti koju sam iskusila u ljubavi, no, ne mogu ni zamisliti da budem lišena meditacije, takođe. Zato nam objasni detaljnije kako je moguće da samo ljubav, bez meditacije, bude dovoljna."

Mnoge stvari se tu moraju shvatiti. Prvo, ako si zaista u ljubavi, ti nećeš nikada istraživati metode meditacije- ljubav je jedno potpuno zadovoljenje gdje nemaš dojma da ti išta nedostaje; tu je prevaziđen jaz da ti moraš imati nešto još više. Ako imaš dojam da ti nešto fali, onada je jaz proizveden. Ako osjećaš oda još nešto treba uraditi i iskusiti, tada je ljubav samo jedno osjećanje, a ne i stvarnost. Ja uopšte ne sumnjam u tvoju vjeru: ti možeš vjerovati da si u ljubavi. Tvoja vjera je autentična; ti ne obmanjuješ nikoga. Ti osjećaš da si u ljubavi, ali simptomi ukazuju da nije tako. Koji su simptomi kada si u ljubavi? Tu su uočljive tri stvar: prvo, ti si sasvim zadovoljan. Ništa drugo ti nije potrebno; nije ti čak ni Bog potreban. Drugo: nema budućnosti. Taj stvarni trenutak ljubavi je vječnost. Nijedan drugi trenutak ti nije potreban: nikakva budućnost, nikakvo sutra. Ljubav se događa samo u sadašnjosti. I treće: ti nestaješ, više te nema. Ako si još tu, ako te još ima, ti onda još nijesi ušao u hram ljubavi. Kada se dogode ove tri stvari: ako tebe nema, ko će onda meditirati? Ako nema budućnosti, svi metodi su onda izlišni, jer metodi služe samo budućnosti, naslovljeni su budućim rezultatima. A ako si upravo ovog trena sasvim zadovoljan, gdje je onda motivacija da se nešto učini?

Postoji škola psihologije (a to je jedan od najznačajnijih trendova moderne misli) koju je započeo Vilhelm Rajh. On je tvrdio da se usled nedostatka ljubavi razvijaju mnoge bolesti, posebno bolesti mentalne prirode. S obzirom da ne možeš osjetiti duboku ljubav, a pošto ne možeš biti potpuno u tome, tvoje neispunjeno biće nastoji da nađe zadovoljenje u nečemu multi-dimenzionalnom. Kada kažem "ako volite, ništa vam više nije potrebno", ja pod tim ne mislim da je ljubav sasvim dovoljna. Ja

želim reći, kada jednom voliš duboko, ta ljubav postaje prolaz - upravo kao bilo koja meditacija. A što je to što meditacija postiže? Postiže te tri stvari: to će proizvesti zadovoljenje, omogućit će ti da ostaneš u sadašnjosti, pomoći će ti da budeš u ovom trenutku, i uništiti će tvoj ego. Te tri stvari će meditacija postići - sa bilo kojom metodom. Zato ti to možeš reći i na ovaj način: ljubav je jedna prirodna metoda. Ako se dogodi da se prirodni metod onemogućiti, onda će se pribjeći nekim vještačkim metodima. Ali vi možete osjetiti da ste u ljubavi; tada će te tri stvari biti mjerilo za vas. Vi ćete pomisliti da se stvorila neka mjera i pravilo za vas. Onda ćete nastojati da promatrate kada će se te tri stvari dogoditi. Ako se to ne bi dogodilo, ljubav bi bila nešto sasvim drugo. Ljubav je jedan veliki fenomen: to MOŽE BITI mnogo toga. To može da bude i požuda; može biti i samo obični seks; može biti i jedna posesivna tendencija; može biti i samo ispunjenje vremena, jer vi ne umijete biti sami, vi trebate nekoga da vam pruži sigurnost i oslobodi straha od samoće. Prisustvo nekog drugog biće će vam uliti osjećajne sigurnosti. To može biti i samo jedan seksualni odnos.

Energiji je potreban izliv. Energija se akumulira i onda postaje prepreka; ti to treba da izbaciš i oslobodiš se nje. Zato tvoja ljubav može biti samo oslobađanje. Ljubav tako može biti mnogo toga, ona i jeste višeslojevita. Obično je to sve, samo nije LJUBAV. Za mene je ljubav meditacija. Zato pokušaj ovo: budi u meditaciji sa svojim ljubavnikom. Uvijek kada je tvoj voljeni ili voljena osoba prisutna, nastojte da budete u dubokoj meditaciji. Neka vaš odnos postane jedno meditativno stanje. Obično vi radite obratno. Uvijek kada su ljubavnici zajedno, oni se samo svadaju. Kada se odvoje, oni misle jedno na drugo. A kada se ponovo sastanu, svađa opet počinje. To nije ljubav! Zato bih ja preporučio neke stvari: neka prisustvo voljenog bića bude meditativno stanje za tebe. Budi smiren i tih. Budi blizu voljene osobe ali i dalje ostani miran. Iskoristite prisustvo jedno drugog da se oslobodite misli; nemojte razmišljati. Ako razmišljate dok ste sa voljenom osobom, onda niste tu prisutni. uopšte niste sa tim bićem. Kako možete biti tu? Vi ste oboje tu, ali veoma udaljeni jedno od drugog. Vi nosite svoje misli, vaša voljena ima svoje misli. Samo izgleda da ste blizu, vi uopšte niste blizu - kada su dvije osobe zauzete mislima, one su negdje daleko odatle.

Stvarna ljubav podrazumijeva oslobađanje od misli. U prisustvu voljene osobe, misli nužno nestaju. Samo tada ste bliski. Tada iznenada bivate sjedinjeni. Tijela vas tada ne mogu dijeliti. Unutar vas se tada razbija neka barijera. Tišina je ta koja probija tu

barijeru među vama. Tako se postiže svetost odnosa među osobama. Kada ste zaista u ljubavi sa nekim, ta osoba postaje Božanstvo za vas. Ako nije tako, onda treba da dobro znaš da to i nije ljubavna veza: nemoguće je da to bude odnos ljubavi. Ljubavna veza nije neka obična veza, neki obični odnos. Da li si ikada osjetio poštovanje prema voljenoj? Možda si osjetio mnogo toga, ali poštovanje nijesi nikada osjetio. To izgleda neshvatljivo, ali Indija je pokušavala mnogo puta da to ostvari. Zbog toga se u Indiji insistira da ljubavni odnos bude sveti fenomen, a ne svjetovna veza. Voljeni, voljena osoba, postaje Božanstvo. Ti na to ne možeš gledati ni na jedan drugi način. Pitam se, da li si ikada osjetio poštovanje prema svojoj supruzi? Tu nema ni govora o tome. Ti možeš prema njoj osjetiti osodu, prijekor, bilo što drugo - ali nikada poštovanje. Poštovanje za suprugu? Taj odnos je samo svjetovni; vi koristite jedno drugo. Supruga može i reći da ima poštovanja prema svom suprugu, ali ja još nijesam vidio ni jednu suprugu koja je poštovala svog muža. Tradicionalno, pošto je postojao običaj da se iskazuje poštovanje prema mužu, žena bi pokazivala da poštuje svog muža, čak nije smjela ni da izgovori njegovo ime. Ne zbog poštovanja, jer ona može reći bilo što: ona to nije radila zbog TRADICIJE.

Poštovanje je druga bitna stvar. Uvijek kada si u prisustvu voljene osobe, nastoj da osjetiš poštovanje. Ako Božanstvo ne možeš vidjeti u liku voljene osobe, ti ga nećeš moći nigdje vidjeti. Kako ćeš ga moći prepoznati u drvetu kada tu ne možeš uspostaviti nikakvu vezu? Kada tu ne postoji neke duboke intimnosti, kako ga možeš prepoznati? Ako Boga ne možeš vidjeti u osobi koju voliš, ako ga tu ne možeš osjetiti, On se neće moći naći nigdje drugo. A ako ga budeš mogao tu naći, prije ili kasnije, ti ćeš ga moći otkriti svugdje - jer kada se jednom otvore vrata ka njemu, kada jednom doživiš bljesak Božanskog u nekoj osobi, ti više nikada ne možeš zaboraviti taj bljesak. Kada se to ostvari, sve tada postaje prolaz do Njega. Zbog toga ja i kažem da je ljubav meditacija. Nemoj stoga razmišljati u kontekstu - da li da voliš ili da meditiraš. To nije moje poimanje stvari. Nemoj nastojati da se određuješ između te dvije stvari. Voli meditativno. Ili, meditiraj sa ljubavlju. Nemoj pokušavati da stvaraš bilo kakvu podjelu. Ljubav je jedan veoma prirodan fenomen i zato može biti iskorišten kao sredstvo.

Tantra je sve to iskoristila kao sredstvo. Tantra kaže da u dubokom seksualnom činu vi možete meditirati veoma lako, toliko lako kao u nijednom drugom stanju uma - to je stoga što je to jedno prirodno, biološko stanje ekstaze. Međutim, sve što je poznato pod

pojmom "seksualni čin" je u jednoj veoma izopačenoj formi. Uvijek kada se pomene taj pojam, ti se osjetiš neprijatno jer sve što ti je prezentirano pod pojmom "seks" uopšte i nije seks. To je samo sušta sjenka, jer te je čitavo društvo kultivisalo protiv seksa. Svi su potisnute ličnosti tako da je prirodni seks nemoguće ostvariti. Uvijek kada se nađeš u seksualnom činu, neko duboko osjećanje krivice je uvijek tu prisutno. To osjećanje krivice postaje barijera, i tako se gubi jedna od najvećih mogućnosti. Ti si to mogao iskoristiti da uđeš dublje u sebe. Tantra nalaže da se za vrijeme seksualnog čina bude meditativan. Treba sav taj fenomen osjetiti kao svetost; ne treba osjećati krivicu. Naprotiv, osjeti se blažen pred činjenicom da ti je priroda dala izvorište kroz koje možeš ući dublje u ekstazu; a potom, budi potpuno sloboda u tome. Nemoj to potiskivati, nemoj od toga bježati. Neka te seksualno zajedništvo opusti. Zaboravi na sebe; odbaci sve svoje zabrane. Budi sasvim prirodan, a potom ćeš osjetiti jednu duboku muziku unutar svog tijela.

Kada oba tijela dođu do harmonije, ti ćeš onda sasvim zaboraviti na sebe - a ipak ćeš i dalje bitisati. Tada ćeš zaboraviti na "Ja": neće više biti tvog "Ja"; samo će se Egzistencija igrati sa Egzistencijom, jedno biće sa drugim. Tada će dvoje postati jedno. Više neće biti razmišljanja; budućnost će nestati i samo će postojati ovaj trenutak. Bez ikakve krivice, bez ikakvih zabrana, nastoj da od toga stvoriš meditaciju. Toga trenutka će i seks biti transformisan. Seks će tada postati prolaz ka višem. A ako seks postane prolaz, malo po malo će on postati neseksualan. Potom će doći trenutak kada će seks sasvim nestati: samo će ostati nagovještaj od toga. Taj miomirisni nagovještaj je ljubav. Kasnije će i taj miris nestati, a ono što će ostati se naziva Samadhi.

Tantra kaže da se ničemu ne treba prilaziti kao vlastitom neprijatelju: svaka energija je prijateljska; samo treba znati kako je koristiti. Zato nemoj činiti nikakvi izbor. Preobrti svoju ljubav u meditaciju, i obratno. Ubrzo ćeš zaboraviti na riječ, i tada ćeš upoznati suštinu stvari van konteksta te riječi. Riječ "ljubav" nije ljubav, a riječ "meditacija" nije meditacija, "Bog" nije Bog. To su samo riječi. Ako ti budeš mogao da prodreš unutar tog pojma, tada će to biti jedinstvo: Bog - meditacija - ljubav; sve će to biti jedno.

Još jedno pitanje: *"Koji su razlozi čovjekove neosjećajnosti, i kako to prevazići?"*

Dijete je rođeno. To dijete je bespomoćno. Ono je ovisno o drugima ako treba da opstane. Ta ovisnost je pogodba. To dijete mora da pruži mnogo toga u ime te pogodbe, a osjećajnost je jedna od tih stvari. Dijete je osjetljivo; njegovo čitavo tijelo je osjetljivo. Ali to dijete je bespomoćno: ono ne može biti nezavisno. Ono mora da zavisi od roditelja, od porodice, od društva. Ono će tako biti ovisno. Shodno toj zavisnosti i bespomoćnosti prema roditeljima, društvu, svi oni nastoje da nameću djetetu mnoge stvari, i ono to dopušta. Drugačije ono ne bi moglo opstati u životu: ono bi umrlo. To dijete mora da pruži mnogo toga u ime takve pogodbe.

Prva veoma duboka i značajna stvar je senzitivnost; ono to mora da odbaci. Zašto? Sve što je dijete osjetljivije ono je u nevolji, ono je sve više podložno ranjivosti. Jedan najmanji povod, i dijete počne da plače. Taj plač treba da bude zaustavljen od strane roditelja, a oni su nemoćni da bilo šta urade. Ako to dijete počne osjećati svaki detalj tog povoda za plač, ono će biti u nevolji. Djeca to rade jer su u nevolji, a roditelji nastoje da umanje njihovu senzitivnost. Dijete mora da se nauči odupiranju, mora da nauči kako da se kontroliše. Tako to dijete, malo po malo, biva podijeljeno, njegov um se izdijeli na dvoje. Mnogi povodi bivaju prekinuti jer mu njegov um naloži da to "nije dobro". Ono je bilo kažnjavano zbog toga.

Čitavo tijelo djeteta je erotično. Ono može uživati u svom prstu, može uživati u svom tijelu. Cijelo njegovo tijelo je erotično. Ono nastoji da istražuje svoje tijelo; za njega je to jedan veliki fenomen. Ali jednoga dana dođe trenutak da dijete stigne i do genitalija. Tada nastaje problem jer su njegovi roditelji represivni. Onog trenutaka kada dijete (dječak ili djevojčica) dotakne svoje genitalije, roditelji se počnu osjećati nelagodno. Ovo se mora osmotriti dublje. Njihovo ponašanje se iznenada mijenja, a dijete to primijeti. Nešto loše se dogodilo. Ono počinje da plače. "Ne diraj to!" Tada dijete počinje osjećati da je nešto loše uradilo, da nešto nije u redu sa njegovim genitalijama. Ono mora to da potisne. A genitalije su najosjetljiviji dio tvog tijela, najživlji dio tvog tijela, najfinije dio tijela. Kada se jednom uskrati doticanje i uživanje u tim organima, tada se ubija osnovni izvor senzitivnosti. Dijete potom postaje neosjetljivo. Što više dijete raste, to je sve više neosjećajnije. Zato se uvijek u početku nametne pogodba - nužna, ali i ružna. Onoga trenutka kada budete to shvatili, ta pogodba će biti odbačena i vi ćete

ponovo povratiti svoju osjetljivost. Drugi razlog za ovakvu pogodbu je usled sigurnosti.

Ja sam bio sa jednim prijateljem mnogo godina u zajednici; živio sam u njegovom bungalovu. Još od prvog dana sam primijetio da on ne obraća pažnju na svoju poslugu. On je bio bogat čovjek ali nije nikada obraćao pažnju na svoje ukućane, na svoju djecu, na svoje slugu. Obično bi žurbom dolazio do svog bungalova, a potom, opet u žurbi, odlazio ka svojim kolima. Upitao sam ga jednom: "U čemu je stvar?" On je na to odgovorio: "Ako obratiš pažnju na svoje slugu, oni će se odmah osjetiti komotnije i počće da ti traže novac ili druge usluge. Ako započneš razgovor sa djetetom, ti više tu nijesi gospodar. Ti više nećeš moći kontrolisati svoju djecu." Zato je on proizveo fasadu neosjetljivosti oko njega. On se plašio ako ukaže izvjesnu brigu prema slugi, ako počne sa njim prijateljski razgovarati, ako pokaže simpatiju ili sućut, tada će mu morati dati nešto novca ili pružiti neku pomoć.

Svako nauči, prije ili kasnije, da je osjetljivost isto što i ranjivost prema nekoj stvari. Ti se zato povučješ, stvoriš izvjesnu barijeru oko sebe nalik straži - izvjesnu mjeru predostrožnosti. Tek tako možeš izaći na ulicu. Prosjaci prose svuda unaokolo, svugdje je prljavština i bijeda ali ti na to ne reaguješ- jednostavno ne vidiš takvu stvanost. U jednom ovakvom prljavom društvu, pojedinac treba da stvori barijeru oko sebe, zid - jedan suptilan, providni zid - iza koga se može sakriti. Inače, on će biti ranjiv i za njega će biti veoma teško da živi. To je razlog zbog čega se neosjećajnost uspostavlja. To ti pomaže da opstaneš u ovom ružnom svijetu, ali i to ima svoju cijenu - i cijena je velika. Ti si tako bezbrižan i opušten u ovom svijetu, ali tako ne možeš dospjeti do Božanskog, do Potpunog, do Cjeline. Ti ne možeš tako ući u drugi svijet. Ako je za ovaj svijet neosjećajnost dobra, za onaj svijet je osjećajnost dobra, a to proizvodi probleme. Ako si zaista zainteresovan za ulazak u taj svijet, senzitivnost ti je za to nophodna. Ti moraš da srušiš sve te zidove oko sebe, da se lišiš sigurnosti.

Naravno, ti ćeš tako postati ranjiv. Tada ćeš osjećati znatno više patnju, ali ta patnja nije ništa pri usporedbi sa blaženstvom do kojeg ćeš doći kroz senzitivnost. Što budeš više osjećajan, to ćeš sve više osjećati milostivost. Ali ćeš i znatno više patiti jer je svuda oko tebe pakao. Ti si zatvoren: zbog toga to i ne možeš osjetiti. Kada jednom postaneš otvoren, ti ćeš biti otvoren za oboje - za pakao ovog svijeta i za raj na onom svijetu. Ti ćeš tako postati otvoren za oboje! Nemoguće je da ostaneš zatvoren na

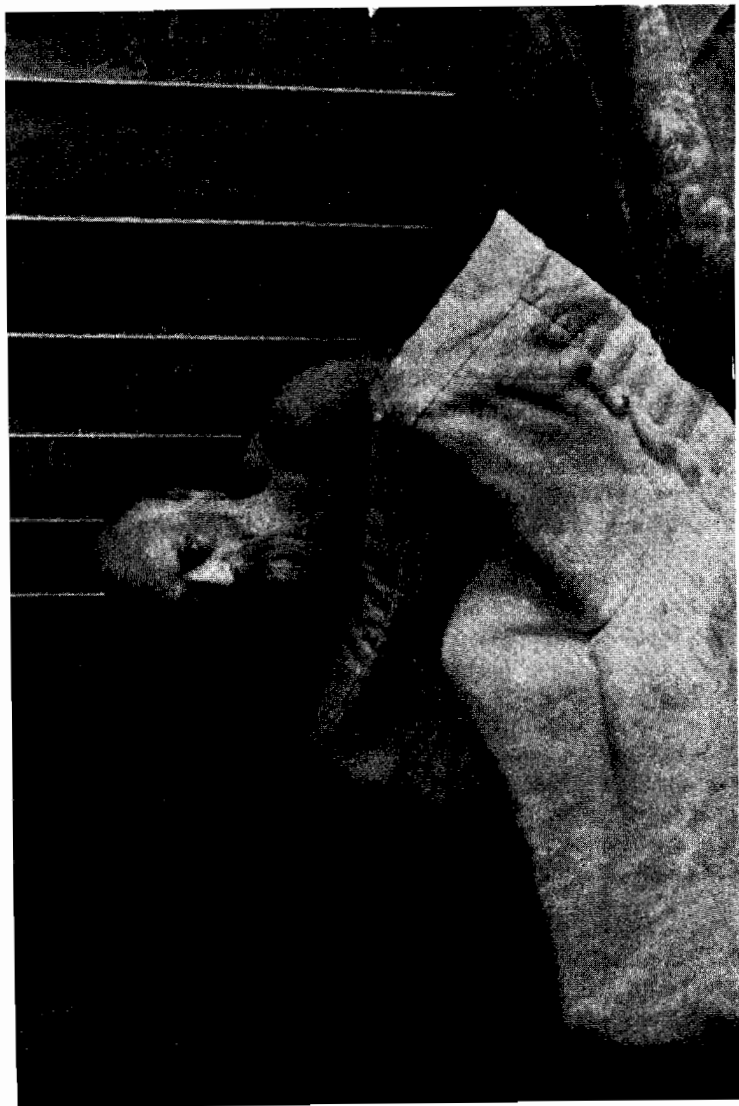
jednom mjestu, a da budeš otvoren na nekom drugom mjestu; ti si ili zatvoren ili si otvoren. Ako si zatvoren, ti si zatvoren za oboje; ako si otvoren, otvoren si za oboje. Zato zapamti ovo: Buda je ispunjen blaženstvom, ali je ispunjen i sa patnjom. Ta patnja nije od njega. To proističe od drugih. On je u dubokom blaženstvu, ali i pati zbog drugih. Mahajana budisti navode kada je Buda došao pred vrata Nirvane, vratar je otvorio vrata (a to je samo jedan mit, ali zaista predivni mit) i ponudio Budi da uđe unutra, ali Buda je to odbio. Vrtar ga je upitao: "Zašto ne uđeš? Mi smo te čekali vjekovima. Svakoga dana bi dolazili glasovi da će Buda doći. Čitav raj čeka na tebe. Uđi! Ti si ovdje dobrodošao!"

Buda je na to odgovorio: "Ja nikako ne mogu ući prije no što svi drugi ne uđu prije mene. Ja ću sačekati! Sve dok svi ne uđu unutra, dok i posljednje ljudsko biće ne uđe unutra, raj nije za mene." Tako je Buda patio zbog drugih. On je sa sobom u dubokom blaženstvu. Pogledaj tu paralelu? Ti si u dubokoj patnji, a osjećáš da svi drugi uživaju u životu. Sa Budom je sasvim drugačije. On je u dubokom blaženstvu, ali zna da svi drugi pate.

Ovi metodi su način da se ukloni ta neosjećajnost. Mi ćemo o tome kasnije više raspravljati KAKO da se to ukloni.

Za sada je dovoljno.

U SUSRET
NEDODIRLJIVE
UNUTARNJE STVARNOSTI

18. novembar 1972, Bombaj, Indija.

SUTRE:

22. Neka se tvoja pažnja usmjeri ka mjestu gdje si uočio neka prošla događanje, tu čak i tvoja forma gubi sadašnja obilježja; to je preobražaj.

23. Doživi jedan predmet ispred sebe. Onda doživi odsustvo svih drugih predmeta sem tog. Tada stavi po strani i doživljaj tog predmeta i doživljaj odsustva drugih. Ostvari to.

24. Kada ti se ukaže raspoloženje za nekog ili protiv nekoga, nemoj usmjeravati to ka predmetnoj osobi, ostani usredišten.

Jedan od velikih tantrika ovog vijeka, Georg Gurdžijev, misli da je poistovjećenje jedini grijeh - a sljedeća sutra, deseta sutra usredištenja, koju mi hoćemo večeras da rasvijetlimo je povezana sa poistovjećenjem. Zato je prvo najbitnije veoma jasno odrediti što je to poistovjećenje, što je identifikacija. Ti si jednom bio dijete, a sada to više nisi. Neko postaje mlad, a neko star, a djetinjstvo biva stvar prošlosti. Mladalaštvo je prošlo a ti si i dalje ostao poistovjećen sa djetinjstvom. Ti ne možeš vidjeti kako se to događa nekome drugome; još ne možeš biti svjedok svega toga. Uvijek kada se prisjetiš djetinjstvo, ne možeš ostati ravnodušan prema tome: ti si sjedinjen sa time. Uvijek kada se neko prisjeti svoje mladosti, biva sjedinjen sa time. I zaista, to je samo jedan san. Ako možeš sagledati svoje djetinjstvo kao san - kao da se neki film daje ispred tebe a ti se ne poistovjećuješ sa time, kao da si samo svjedok - ti onda postižeš jedan duboki uvid unutar sebe. Ako možeš vidjeti svoju prošlost kao na filmu, kao neki san (ti onda nisi dio toga: ti si tako izvan toga - tada tek zaista bitišeš), mnoge stvari će se onda dogoditi. Ako razmišljaš o svom djetinjstvu, nisi u tome; ne možeš više tamo biti. To tvoje djetinjstvo je samo sjećanje - samo sjećanje na prošlost. Ti sada samo ostaješ indiferentan, i to posmatraš sa strane. Ti si sada drugačiji: sada si svjedok. Ako možeš osjetiti to svjedočenje i svoje djetinjstvo promatrati kao na filmu, mnoge stvari će se dogoditi.

Ako ti djetinjstvo postane samo san koji možeš vidjeti, onda će se dogoditi da će sve biti narednog dan san što je sada stvarnost. Ako si sada mlad, tvoja mladost će sada postati san. Ako si star, tada će tvoja starost postati san. Jednom si bio dijete; sada je tvoje djetinjstvo samo san koji ti možeš promatrati. Zato je dobro da se počne sa prošlošću: promatraj prošlost i nastoj da se ne poistovjećuješ sa njom; postani svjedok svega. Potom posmatraj budućnost - bilo što da zamisliš za budućnost, budi svjedok i toga. Tako ćeš moći posmatrati svoju sadašnjost veoma lako jer ti znaš da je ovo sada upravo još juće bila samo budućnost, a sutra će biti prošlost. Ali tvoje svjedočenje nikada neće biti prošlost, nikada neće biti budućnost. Tvoja svijest svjedočenja je vječna; to ne pripada vremenu. Zbog toga se događa da sve što se dogodi u vremenu postaje san.

Zapamti i ovo: uvijek kada nešto sanjaš, ti se poistovjećuješ sa time, a nikada se ne možeš sjetiti za vrijeme snivanja da je to bio samo san. Tek ujutro, kada se preneš iz sna, kada se probudiš, konstatuješ da je to ipak bio samo san a ne stvarnost. Zašto? To je zbog toga što si ti tada izvan toga sna, a ne u njemu. Tu tada postoji izvjesni jaz, distanca. Tu postoji neki prostor iz koga možeš zaključiti da je to bio samo san. Što je tvoja prošlost? Distanca je tu, tu je taj prostor. Pokušaj da to vidiš kao san. Sada je to samo san, to i nije ništa drugo do san jer kada san postane sjećanje, i tvoja prošlost će postati samo sjećanje. Ti ne možeš dokazati da li je tvoje djetinjstvo zaista bila stvarnost ili samo san. To je teško dokazati. To je možda bio samo san, a možda i stvarnost. Sjećanje ne može iskazati da li je to bio san ili java. Psiholozi kažu da stari ljudi povremeno bivaju u nedoumici da li je nešto zaista stvarnost ili san.

Djeca su uvijek zbunjena, ona su uvijek u takvoj nedoumici. Kada se probude djeca se ne mogu lako povratiti u stvarnost. Sve ono što su vidjeli u snu nije bila stvarnost, ali djeca mogu plakati u snu i tražiti igračku. Čak i vi bivate, upravo neposredno posle buđenja, još povezani par trenutaka sa snom. Ako bi neko pokušao da vas ubije u snu, vi biste zbog toga iznenada prekinuli san, probudili biste se i, sa ubrzani kucanjem srca, sa povećanim krvnim pritiskom, zastali u strahu da se uvjerite da li je to samo bio san. Sada ste budni, i san je prekinut, ali vi ćete još par trenutaka oklijevati da priznate da to zaista nije bilo na javi. Tek kada se sasvim uvjerite da to nije bila stvarnost, da je to bio samo san, vi tek tada izlazite iz toga osjećanja i bivate lišeni straha.

Ako možeš osjetiti da je ta prošlost bila samo san (ti nećeš to nametati i insistirati da je prošlost san: to će biti samo posledica); ako to možeš osmotriti, ako možeš biti svjestan toga bez da budeš uvučen u to, bez da se poistovjetiš sa svim tim stvarima; ako možeš stojati po strani i biti neovisan, samo gledati na sve to; sve će to postati samo san. Sve će postati san ako to možeš posmatrati kao svjedok. Zbog toga su Šankara i Nagardžuna mogli reći da je ovaj svijet samo san. Ne da je to zaista san: oni nijesu bili budale, budala ne bi mogla konstatovati da je ovaj svijet san. Kada su to oni rekli, htjeli su naglasiti da su postali svjedoci. Čak i u ovom svijetu koji je u toku, oni su postali svjedoci. Kada jednom postaneš svjedok nečega to će postati san. Tu leži razlog zašto je svijet nazvan "maya" - iluzija. To ne znači da je ovaj svijet nestvaran, već da on može postati san ukoliko je promatrač postao svjedok tog događanja. Kada

jednom postaneš svjedok, svjesni svjedok - potpuno svjestan, sve će tada biti nalik snu ZA TEBE, jer je taj prostor tu, ali ti nijesi poistovjećen sa time. Mi se obično poistovjećujemo sa time.

Upravo prije nekoliko dana sam pročitao Žan Žak Rusoove "Ispovijesti". To je jedna zaista rijetka knjiga. To je prva knjiga u svjetskoj literaturi u kojoj je autor sebe sasvim razgolatio. Bilo koji grijeh da je počinio, bilo što loše da je uradio, on je u toj svojoj ispovijesti sasvim otvoreno iznio. Ako budete čitali tu knjigu, sigurno ćete osjetiti kako je on u tome uživao: on je bio veoma ponešen. Kada bi govorio o svojim grijehovima, kada bi govorio o nemoralu, on je bio veoma ponešen, zanijet. Izgledalo je kao da on u tome uživa sa mnogo žara. U početku, u uvodu, Ruso navodi: "Kada bude došao sudnji dan, ja ću Bogu reći da se ne brine za mene. Reći ću mu da samo pročitaj ovu knjigu i da će sve znati o meni." Niko se još prije njega nije ispovijedio tako iskreno i istinito. A na kraju knjige on je rekao: "Svemoćni Bože, Vječni Bože, ispuni mi samo jednu želju. Ja sam se sasvim ispovijedio; neka sada dođe mnogo ljudi da čuju moju ispovijest." Za očekivati je da će on ispovijediti i grijehove koji nije ni počinio. On je bio tako nadahnut da je uživao u svemu tome. On se poistovjetio sa time. Jedini grijeh koji on nije ispovijedio je bio taj da se poistovjetio. On se poistovjetio sa svim grijehovima, sa onim koje je počinio i koje nije počinio - a to je ujedno i jedini grijeh za one koji duboko znaju kako ljudski um funkcionira.

Kada je prvi put pročitao svoju ispovijest pred manjom grupom intelektualaca, pomislio je kao da će u zemlju da propadne jer je bio prvi koji se tako iskreno ispovijedio. Intelektualci su ga saslušali, a potom im je postalo biti dosadno. Ruso se osjetio neprijatno jer je mislio da će se neko čudo dogoditi. Kada je završio izlaganje, svima je bilo lakše, ali niko nije ništa rekao. Tada je nastao potpuni tajac na nekoliko trenutaka. Rusoovo srce je zakucalo jače. Mislio je da je izumio neku veoma revolucionarnu stvar, potresnu, istorijsku, a tada je samo ostao potpuni tajac. Svi su tada željeli samo da pobjegnu odatle. Ko bi bio zainteresovan za tvoje grijehove sem tebe? Nikoga nije briga za tvoje vrline, nikome nije stalo do tvojih grijehova. Čovjek je takav da postaje umišljen, postaje ponesen, biva usmjeren ka svom egu, biva okrenut vrlinama, pa i ka grijehovima, takođe. Pošto je napisao "Ispovijesti", Ruso je počeo da o sebi misli kao o svecu, mudracu: on se ispovijedio. Međutim, osnovni grijeh je ostao. Taj osnovni grijeh se poistovjećivao sa događanjima u vremenu. Sve što se događalo tada bilo je nalik snu; i sve dok se ti ne odlijepiš od toga, dok ne prestaneš da se poistovjećuješ sa time, ti

nećeš saznati što je blaženstvo. Identifikacija je patnja, jad, a nepoistovjećenje je blaženstvo. Ova deseta tehnika je uslovljena poistovjećivanjem.

Deseta sutra: *"Neka se tvoja pažnja usmjeri ka mjestu gdje si uočio neka prošla događanja, tu čak i tvoja forma gubi sadašnja obilježja - to je preobražaj."*

Ti se sjećaš svoje prošlosti - bilo kog događaja: svog djetinjstva, tvojih ljubavi, smrti oca ili majke, bilo čega. Pogledaj u to ali nemoj dozvoliti da se uneseš. Prisjeti se toga ko da su to događanja iz života nekog drugog bića. Kada se događanja ponovo ukažu u tvom sjećanju kao na filmskom platnu, nastoj da budeš pažljiv, svjestan, da budeš svjedok, da ostaneš neponešen. Tvoja prošlost, tvoje prošlo obličje će biti prikazano kao na filmu, to će biti samo jedna priča. Ako se možeš sjetiti svoje ljubavi, svoje prve ljubavi, ti ćeš se prenijeti u to doba i bićeš tu sa svojom ljubavlju: tvoja pređašnja forma će biti tu sa tvojom prošlom ljubavlju. Ti se drugačije i ne možeš toga prisjetiti. Zato treba biti odvojen i oslobođen i od svoje pređašnje forme. Osmotri sav taj fenomen kao da neko drugi voli nekog drugog, isto kao da čitav taj događaj pripada nekom drugome. Ti si samo svjedok, promatrač.

Ovo je jedna veoma temeljna tehnika. Ona je bila veoma mnogo korišćena, posebno od strane Bude. Postoje mnogi oblici ove tehnike. Ti možeš naći svoj pristup ovoj tehnici. Na primjer, upravo prije no što ćeš utonuti u san, nastoj da se vratiš kroz sjećanje unazad u protekli dan - UNAZAD. Nemoj to započeti od jutra, počni da se prisjećaš od tog trenutka, od trenutka u kojem si tada, od samog kreveta - od zadnjeg čina, i onda počni da se vraćaš natrag ka jutru. To vraćanje mora biti polagano, malo po malo, korak po korak - sve do prvih događaja koje si iskusio ujutro, upravo pošto si se probudio. Vrati se natrag i počni se kontinuirano prisjećati da ti u tome nijesi učestvovao. Na primjer, popodne te je neko uvrijedio. Osmotri sebe, osmotri svoju formu u tom trenutku kada te je neko uvrijedio - ali tada ostani promatrač. Nemoj da dopustiš da budeš upleten u to; nemoj se dati ponovo naljutiti. Ako dopustiš da se ponovo ljutiš, ti si se onda poistovjetio sa time. Ti si tada ispuštio osnovnu poruku meditacije. Nemoj se ljutiti. On te uopšte nije uvrijedio. On je povrijedio samo formu koja je bila prisutna popodne. Ta forma više nije prisutna.

Ti si upravo nalik rijeci koja teče: oblička se mijenjaju, oblici protiču. U djetinjstvu posjedujete jednu formu, a sada više nemate tu formu. Taj oblik je nestao; nalik rijeci, ti se neprestano mijenjaš. Zato kada naveče meditiraš osmatranje unazad, uvijek se sjeti da si samo svjedok: nemoj se ljutiti. Neko te je pohvalio: nemoj se ushititi. Samo pogledaj na to indiferentno kao da gledaš neki film. Osmatranje unazad je od velike pomoći - posebno za one koji imaju nevolje sa nesanicom. Ako imaš problem sa nesanicom, ako ne možeš zaspati, ako te muči noćno bdijenje, ovo će ti mnogo pomoći. Zašto? Zato što je ovo proces umirenja uma. Ujutro ti počneš da promišljaš tako da um biva zategnut u mnogim stvarima, na mnogim mjestima. Mnoge stvari tako ostaju u umu nezavršene i nekompletirane jer tada nema dovoljno vremena da se one postave na to mjesto u trenutku kada su se i dogodile. Zato je dobro da se naveče povratiš. To je jedan proces odmotavanja. A kada se u tom odmotavanju vratiš nazad do jutra, do tvojih prvih radnji po buđenju, ti ćeš ponovo imati svježiji um koji si imao ujutro. Potom ćeš zaspati lako kao dijete.

Ti možeš prihvatiti ovu tehniku za cio svoj život. Mahavira je veoma mnogo koristio ovu tehniku. Sada u Americi postoji pokret koji se zove "Dianetics". Oni koriste ovaj metod i smatraju ga veoma korisnim. Oni tvrde da su sve tvoje bolesti uzrokovane prošlošću. Oni su u pravu. Ako bi se mogao vratiti unazad i odmotati sav svoj život, sa tim odmotavanjem bi mnoge bolesti sasvim nestale. Ovo je bilo često dokazivano u mnogim uspješnim eksperimentima. Mnoge osobe pate od određenih bolesti, i ništa se pomoću medicine ne može postići; ta bolest i dalje ostaje. Ima izgleda da je to psihološka bolest. Što onda da se radi sa time? Reći nekome da je njegova bolest psihološke prirode neće biti od koristi. Zapravo, na taj način ćeš ga jako povrijediti jer niko ne voli da mu se kaže da je njegova bolest psihološka. Što će osoba tada uraditi? Ta osoba će se osjetiti bespomoćnim.

Ovo vraćanje unatrag je jedan čudestveni metod. Ako nastojiš da polagano kreneš natrag - da postepeno i polagano odvijaš um prema prvom trenutku pojavljivanja ove bolesti, ako se, malo po malo, povratiš do trenutka kada se prvi put ta bolest manifestovala, ti ćeš moći zaključiti da je to samo jedan kompleks mnoštva određenih stvari, određenih psiholoških problema. Onoga trenutka kada uspiješ da se vratiš do začetka tih problema, to će se samo raspući. Ako možeš dospjeti do tog prvog momenta, kada je ta bolest napala tvoje biće, ti ćeš doći do spoznaje koji su sve psihološki fenomeni

prouzrokovali sve to. Ti tu ne treba ništa da uradiš: ti samo treba da budeš svjestan tih psiholoških faktora i da se vratiš natrag. Mnoge bolesti će tada nestati od tebe jer je kompleks razbijen. Onda kada budete svjesni tog kompleksa, više neće biti nikakve potrebe ni za tim metodom. Ti ćeš biti očišćen - pročišćen.

To je jedna duboka katarza. Ako budeš u mogućnosti da to obavljaš svakodnevno, ti ćeš onda biti znato boljeg zdravlja, neka nova svježina će doći u tvoj život. A ako uspijemo da djecu naučimo tim dnevnim aktivnostima, ona se nikada neće opterećivati svojom prošlošću. Ona nikada neće imati nikakvu potrebu da se osvrću ka prošlosti. Djeca će uvijek biti ovdje i sada. Tu neće biti potrebe za nikakvim rasterećenjem; ništa se više neće gomilati na njih iz prošlosti. A i ti to možeš praktikovati svakog dana. To će ti dati neku novu snagu i smjer da odeš znatno dublje natrag u protekli dan. Um bi želio da to počne od jutra, zapamti to, ali to već ne bi bilo odmotavanje. Zapravo, čitava stvar bi se još više umotala, spetljala. Ako bi to započeo od jutra, uradio bi jednu veoma lošu stvar.

U Indiji postoje mnogi takozvani učitelji koji predlažu da se to radi - da se ogleda sav protekli dan, ali oni predlažu da se u tome počne od jutra. To je pogešno i uznemirujuće jer tako još više naglašavaš svu stvar i više zapadaš u jaz koji se produbljuje. Nikada nemoj krećati od jutra: uvijek idi unazad. Samo tako ćeš biti u prilici da raščistiš cijelu stvar, da pročistiš svoj put. Um nastoji da krene od jutra jer je tako lakše: um to zna i zato za to nema problema. Ako, pak, kreneš unazad ti ćeš iznenada osjetiti kako si skočio ka jutru i zato ćeš se morati ponovo kretati naprijed. Nemoj to raditi. Budi toga svjestan i idi polako unazad. Možeš uvježbati um da ide unazad i pomoću drugih metoda. Kreni od stotinu i počni brojati - 99, 98, 97.. : idi tako nazad. Ponavlaj brojeve od stotinu do jedan. To će biti teško jer je um stekao naviku da ide od jedan do sto, a nikako obratno.

Na isti način možeš početi i sa ovom tehnikom. Što će se dogoditi? Vrati se natrag, odvij um, ti si svjedok toga. Ti si vidio stvari koje su se tebi događale ali koje ti se sada ne događaju. Sada si ti samo promatrač, a te stvari se događaju kao na ekranu uma. Ako budeš ovo praktikovao svakodnevno, iznenada jednoga dana, dok budeš radio na trgu, u svojoj kancelariji ili bilo gdje drugo, postaćeš svjestan činjenice da ne možeš biti svjedok događaja koji se odvijaju upravo sada. Ako možeš biti svjedok kasnije, i ako možeš pogledati unazad na događaje koji su te razljutili, zašto to ne možeš postići i u trenutku događanja? Neko te je naljutio: koja je nevolja u tome? Ti

tada možeš povući sebe na stranu i vidjeti da te je neko razljutio, i da si drugačiji od svog tijela, od svog uma, od onoga što je ljutito. Ti to možeš svjedočiti. Ako možeš biti svjedok toga, ti se nećeš razljutiti. To je tada nemoguće. Ljutina je moguća samo onda kada se ti poistovjetiš sa time. Ako se ti ne daš poistovjetiti, ljutina neće ni doći. Ljutina znači poistovjećenje.

Ova tehnika nalaže da pogledate na bilo koje događanje u prošlosti: tvoje obličje će biti tu. Sutra kaže "tvoja forma", ona ne kaže "ti". TI nijesi nikada tamo. Uvijek je samo tvoje obličje uključeno: ti nijesi nikada uključen u to. Kada ti izazoveš mene, ti uopšte ne izazivaš MENE. Ti me ne možeš izazvati. Ti možeš izazvati samo obličje, moju formu. Oblik koji sam ja, je ovdje i sada samo za tebe. Ti možeš izazvati tu formu, a ja se mogu isključiti iz te forme. Zbog toga su hindusi uvijek insistirali da se odvojimo od imena i forme. Ti nijesi ni tvoje ime ni tvoje obličje. Ti si samo Svijest koja sna oblik i ime, a ta Svijest je nešto drugo - nešto sasvim drugo. To je teško postići. Zato treba otpočeti sa prošlošću. To je nešto lakše jer kod prošlosti nema žurbe. Neko te je uvrijedio prije dvadeset godina, sada nema neke žurbe u tome. Taj čovjek je možda već umro, i tu više nema nikakve žurbe. To je sada samo smrtni slučaj, samo smrt iz prošlosti. Mnogo je lakše kada se svjesnost uključi, kada se budnost uključi, u tom slučaju ne postoji nikakva teškoća da se sve to obavi i u stvarnosti, sada i ovdje.

Teško je započeti od sada i ovdje. Problem je u hitnosti i blizini događaja tako da nemaš vremena da reaguješ. Veoma je teško da stвориš prostor i da se udaljiš od događaja kako bi sve to mogao promatrati sa strane. Zbog toga sutra kaže "započni od prošlosti". Zagledaj vlastito obličje sa strane; netaknut, isprazan, slobodan, indiferentan, i transformiši se putem toga. Ti ćeš se sigurno preporoditi putem toga jer je to jedno duboko pročišćenje, jedno duboko odmotavanje. Tek tada ćeš moći spoznati da tvoje tijelo, tvoj um, tvoje bitisanje u vremenu, i nije tvoja prava stvarnost. Prava realnost je nešto drugačija. Stvari dolaze i odlaze a da te, nerijetko, i ne dotiču. Ti ostaješ netaknut, čedan; ostaješ nevin. Sve prolazi pored tebe, čitav život prođe - dobro i loše, uspjesi i neuspjesi, nagrade i uvrede - sve prolazi. Bolesti i zdravlje, mladost i zrelost, rođenje i smrt - sve prolazi i ti bivaš netaknut time.

Ali kako da spoznaš tu netaknutu stvarnost unutar sebe? U tome je svrha ove tehnike. Započni sa prošlošću. Postoji vremenski jaz kada ti možeš pogledati svoju prošlost; perspektiva je tada moguća. Ili, pogledaj ka budućnosti. Ali pogled u budućnost je

teško ostvarljiv. Samo za neke osobe nije teško sagledavati budućnost: za pjesnike, za ljude koju imaju razvijenu imaginaciju i koji mogu gledati u budućnost kao da gledaju stvarnost. Ali obično je bolja prošlost za upotrebu: ti možeš lako pogledati što je bilo u prošlosti. Za mlade ljude je dobro da pogledaju u budućnost; za njih je lakše jer je mladost orjentisana ka budućnosti. Za starije osobe ne postoji budućnosti osim smrti. Oni ne mogu gledati u budućnost; oni se toga boje. Zbog toga stariji ljudi obično uvijek počinju razmišljati o prošlosti. Oni uvijek zalaze u svoje uspomene i tako uvijek iznova prave iste greške. Oni počinju od prošlosti da bi došli do sadašnjeg trenutka. To je pogrešno. Oni moraju početi unazad: od sadašnjeg trenutka ka prošlosti.

Ako bi oni mogli krećati od sadašnjeg trenutka, malo po malo bi počeli osjećati kako se sva njihova prošlost udaljava od njih. Tako osoba može i umrijeti a da se prošlost ne priljepi za nju. Ako možete umrijeti bez da nosite svoju prošlost sa sobom, tada će vaša smrt biti svjesna; vi ćete umrijeti sasvim svjesno. Tada ni taj događaj neće predstavljati smrt: zapravo, to će biti jedno susretanje sa besmrtnošću. Očisti svu svijest od prošlosti, i tada će se svo tvoje biće transformisati kroz to. Pokušaj sa ovom metodom. Ovaj način nije tako težak. Samo je istrajnost potrebna za to, nikakvi prirodni napor nije sadržan u tome. To je zaista veoma jednostavno, i ti sa time možeš početi istog dana. Baš počni večeras u svom krevetu, nastoj da odmotavaš unazad svoj dan i uočićeš svu ljepotu u tome, svo blaženstvo. Tako će ti sav dan nestati iz sjećanja. Ali nemoj nimalo žuriti. Počni sa time polako kako ti ništa ne bi promaklo. To je jedno veoma čudno osjećanje jer će ti tada iznenada doći mnoge stvari pred očima. Ti ćeš mnogo toga ispustiti tokom dana jer si previše uposlen. Ali tvoj um će sve sakupljati čak i kada toga ne budeš svjestan.

Ti ćeš prolaziti ulicom. Neko će tuda pjevati, ali ti nećeš obratiti pažnju na to. Ti čak ni ne moraš biti svjestan činjenice da si čuo da neko pjeva ulicom, ali tvoj um je to čuo i zabilježio. Sada će to postati opterećenje: sada će to postati nepotreban teret za tebe. Zato se vrati natrag, ali se vraći veoma sporo, VEOMA sporo, isto kao kada bi ti neko prikazao usporeni film. Kreni sa promatranjem detalja, tada će ti dan izgledati veoma dug. To je istina jer je za um to previše informacija, a um bilježi sve. Sada se vrati natrag. Malo po malo ćeš biti u prilici da spoznaš sve što je bilo zabilježeno. Kada se jednom vratiš natrag u mislima, a to je nešto nalik magnetofonu, to će se sve izbrisati. Vremenom ćeš dospjeti do

jutra, i tada ćeš zaspati - a kvalitet toga sna će biti sasvim drugačiji: to će biti meditativan san. Posle takvog sna, ujutro kada se probudiš, nemoj odmah otvoriti oči, vrati se natrag u proteklu noć.

U početku će biti teško, veoma malo ćeš moći otići. Jedan dio, neki fragment sna koji si sanjao upravo kada se san prekinuo, možda je ušao u tvoj um. Ali malo po malo, nekim postepenim upinjanjem, posle perioda od tri mjeseca, ti ćeš biti u mogućnosti da prodireš sve više i više unatrag do mjesta kada si usnio. A ako se možeš vratiti duboko u svoj san, kvalitet tvog sna i buđenja će se sasvim izmijeniti jer tada više nećeš moći sanjati; sanjanje će posle toga biti izlišno. Ako se budeš mogao vratiti u prethodni dan i noć, snivanje više neće biti potrebno. Zaista, već danas psiholozi tvrde da je sanjanje izvjesno odmotavanje. Ako si ti to sam obavio, onda nema potrebe da se to u snu dešava. Sve ono što je opterećivalo um, sve ono što je ostalo neispunjeno, nezavršeno, pokušava da sebe kompletira tokom snova.

Ti si nekuda išao i u prolazu uočio predivnu kuću - jedna suptilna čežnja da je posjeduješ se u tebi javi. No, ti si upravo krenuo u kancelariju i više nijesi imao vremena da to odmaštaš. Nijesi ni registrovao da je um poželio da ima jednu takvu kuću. Sada jedan takav san nosiš sobom. Ako se to ne može pomjeriti, ti ćeš veoma teško zaspati. Teškoće sa nesanicom u osnovi znače samo jedno: da se tvoj prethodni dan još mota oko tebe i da se ti ne možeš osloboditi toga. Ti si se zalijepio za to. Tako ćeš tokom snivanja vidjeti tu kuću i sebe kao vlasnika. Onog trenutka kada taj san dospije do tebe, tvoj um preživljava to i oslobađa se toga. Zato obično ljudi misle da su njihovi snovi uznemiravajući za san. To je sasvim pogrešno gledište. Snovi uopšte nijesu činilac remećenja tvog urednog spavanja. Oni ne remete tvoje spavanje: oni su samo pomagači tvog lakog sna. Bez snivanja ti ne bi uopšte mogao zaspati. Onakav kakav si sada, ti uopšte ne bi mogao zaspati ukoliko ne bi sanjao jer ti snovi pomažu da kompletiraš stvari koje nijesi završio tokom prethodnog dana.

Postoje stvari koje se ne mogu kompletirati. Tvoj um često žudi za apsurdnim željama. Te želje se u stvarnosti ne mogu kompletirati, što onda da se radi? Takve nezavršene želje uđu u tebe i izazovu nadanje, pokrenu te da razmišljaš. Što da se radi? Ti si na ulici vidio jednu prelijepu ženu i bio privučen njenom ljepotom. U tebi se sada javila želja da je imaš. To možda neće biti moguće. Ta žena te možda neće ni pogledati. Što onda učiniti? Snovi će ti u tome pomoći. U snovima ti možeš imati tu ženu, a potom je um oslobođen

toga. Kada je um u pitanju nema nikakve razlike između stvarnosti i snova - samo kada je UM u pitanju. U čemu je ta razlika? Voljeti ženu u stvarnosti ili u snu, koja je tu razlika kada je um u pitanju? Tu nema neke razlike - ili možda i ima : u snu to može biti još ljepše jer tada ta žena ne bi ništa remetila. To je tvoj san i ti tu možeš raditi bilo što; ta žena neće praviti nikakve probleme. Drugo biće je odsutno sasvim. Ti si tu sam. Tu ne postoji nikakve zapreke; ti možeš raditi što god hoćeš.

Ne postoji razlike za um; um ne pravi razliku između sna i jave. Na primjer, ako bi bio u komi cijelu jednu godinu, i ako bi za to vrijeme samo sanjao, ti za to svo vrijeme ne bio mogao da znaš da je to samo san što vidiš. To bi za tebe bila stvarnost. Psiholozi tvrde da ako stavite čovjeka u komu i na period od sto godina, po buđenju iz kome, on bi mislio da je to bio period stvarnog života. Ako bi u međuvremenu i umro, ne bi ni znao da je to bio samo san, da to nije bila stvarnost. Za um tu ne postoji nikakve razlike; stvarnost i san je za um jedno isto. Zato um može sebe odviti i u snu. Ako praktikuješ ovu tehniku, neće biti nikakve potrebe za snivanjem. Kvalitet tvog sna bi se potpuno izmijenio jer bez snova ti padaš na samo dno tvog bića, i bez snova ti ćeš biti svjestan i za vrijeme sna.

To je ono što Krišna govori u Giti - dok su svi duboko uspavani, jogin je budan. To ne znači da jogin nije spavao; i on je spavao. Kvalitet tog sna je drugačiji. Tvoje spavanje je nalik drogiranoj nesvijesti. Joginovo spavanje je duboka relaksacija lišena nesvjesnosti. Čitavo njegovo tijelo je opušteno; svaki mišić i svaki nerv je opušten. On je u potpunosti svjestan cijelog tog fenomena. Pokušaj ovu tehniku. Počni još od noćas, pokušaj to! Uradi to, ponovo i ujutro! Kada osjetiš da si se uklopio sa tom tehnikom, da to možeš praktikovati, posle jedne nedelje korišćenja te tehnike, probaj da to primijeniš na čitavu tvoju prošlost. Uzmi jedan slobodan dan i otiđi na neko usamljeno mjesto. Dobro bi bilo ako tada možeš gladovati - primijeni post i budi u tišini. Ispruži se na neku usamljenu plažu ili ispod nekog drveta i počni da se vraćaš prošlosti počevši od tog trenutka: ti ležiš na plaži i osjećaš pijesak i sunce, i vraćaš se u svoju prošlost. Nastoj da prodireš, i prodireš, da ulaziš sve dublje u svoju prošlost i da pronalaziš najmanju stvar iz prošlosti koje se možeš sjetiti.

Ti ćeš biti time iznenađen. Obično se ne možeš sjetiti mnogo čega, obično ne možeš ići dalje od četiri ili pet godina tvog djetinjstva. Oni koji imaju zaista dobro pamćenje, mogu doći do tri godine djetinjstva, a potom nastaje barijera, sve postaje crno kada je

dalja prošlost u pitanju. Ali ako započneš sa ovom tehnikom, malo po malo ćeš uspjeti da probiješ tu barijeru i da veoma lako dođeš i do prvog dana po tvom rođenju. To je otkrovenje. A kada se ponovo vratiš svojoj plaži i suncu, ti ćeš biti sasvim drugi čovjek. Ako uložiš više napora, možeš dospjeti i do majčine utrobe. Ti posjeduješ sjećanje o maternici - devet mjeseci sjećanja utrobe svoje majke. Taj period od devet mjeseci je također zabilježen u sjećanju. Kada je tvoja majka bila depresivna, i ti si bio u tom stanju jer si to osjetio. Ti si bio veoma povezan sa svojom majkom, bio si sjedinjen sa njom, bili ste jedno za period od devet mjeseci. Bilo što da se dogodilo tvojoj majci, odražavalo bi se na tebe. Kada je ona bila ljuta, i ti si bio ljut. Kada je ona bila srećna, ti si bio srećan. Kada je ona bila poštovana, i ti si to osjećao. Kada bi ona bila bolesna, ti bi osjećao bol, patnju, jad.

Ako možeš da prodreš dublje u utrobu svoje majke, ti si onda na pravom putu. Tako ćeš biti u mogućnosti da se prisjetiš i prvog trenutka začeca u maternici. Samo na osnovu ovog prisjećanja, Mahavir i Buda mogu tvrditi da postoje prošli životi, preporođanje. Preporod nije neki princip. To je samo jedno duboko psihološko iskustvo. Ako se možeš sjetiti prvog trenutka kada si ušao u utrobu svoje majke, ti onda možeš prodrijeti još dublje i prisjetiti se svoje prethodne smrti. Kada jednom dotaknete to mjesto, metod je u vašim rukama; vi se onda možete veoma lako kretati kroz sve svoje prošle živote. To je jedno iskustvo, a rezultat je fenomenalan jer tada vi možete spoznati da ste kroz mnoge živote činili razne besmislice koje činite i sada. Vi ste mnogo puta ponavljali ovakve besmislene ludorije koje i sada činite. Navike su iste, ponašanje je isto; samo se detalji razlikuju. Nekada si voljeo neku drugu ženu, sada voliš ovu ženu. Ti sakupljaš novac, gomilaš bogatstvo: novčići su nekada bili drugačiji, a sada su drugačiji, ali to je ipak jedan isti novac. Ponašanje je isto, navike se ne mijenjaju: sve se ponavlja. Ako možete uvidjeti da ste mnoge živote živjeli u takvim besmislenim okolnostima, kada uvidite kako je samo glup bio taj beskonačni krug ponavljanja ludosti, iznenada ćete se osvijestiti i sve će vam to izgledati nalik snu. Ti si uspio da se otrgneš od toga i više nećeš činiti iste stvari u budućnosti.

Želje tako prestaju da se nameću jer su one samo projektovana prošlost u budućnost. Želja nije ništa drugo do tvoje prošlo iskustvo u traganju za ponavljanjem: želja znači samo jedno staro iskustvo koje ti želiš da ponoviš- ništa drugo. Ti ne možeš napustiti želje sve dok se ne suočiš sa ovim cijelim fenomenom.

Kako se možeš toga osloboditi? Prošlost je tu kao jedna velika prepreka, kao jedan kamen spoticanja. Taj kamen ti stoji nad glavom i goni te ka budućnosti. Žudnje su stvorene u prošlosti i projektovane ka budućnosti. Ako možeš spoznati prošlost kao jedan san, sve želje će tada postati nemoćne. One će jednostavno otpasti od tebe, iščeznuti - tako će nestati i prošlost. U tom iščezavanju prošlosti i budućnosti, ti se transformišes, preporod se događa.

Jedanaesta tehnika: *"Doživi jedan predmet ispred sebe. Onda doživi odsustvo svih drugih predmeta sem ovog. Tada stavi po strani i doživljaj tog predmeta i doživljaj odsustva drugih. Ostvari to."*

Doživi jedan predmet ispred sebe- bilo koji predmet: na primjer, ružu. Bilo što će biti u redu. Kao prvo, "osjeti to". Samo gledanje neće pomoći: treba to osjetiti. Ti vidiš cvijet, ali tvoje srce nije tu. Ti to ne osjećaš: inače bi odmah počeo plakati i jecati; ili bi se odmah počeo smijati i plesati. Ti to uopšte ne osjećaš: ti to samo gledaš. Čak ni to gledanje ne mora biti kompletno jer ti nikada i ne gledaš potpuno. Tvoja prošlost, tvoje sjećanje ti kaže da je to cvijet, i ti ideš dalje. Ti taj cvijet uopšte i nijesi vidio. Tvoj um ti govori da je to cvijet. Ti "znaš" sve o tome kao što poznaješ i ružu, i onda "što tu ima?". Tako ti prolaziš pored toga. Dovoljan je samo jedan bljesak da se oživi sjećanje o tvom prethodnom iskustvu ruže, i prođeš dalje. Čak ni gledanje nije kompletno.

Ostani sa ružom. Pogledaj je, a onda je osjeti. Što treba uraditi da bi se ona osjetila? Pomiriši je, dotakni je, dopusti da to postane jedno duboko tjelesno iskustvo. Prvo zatvori oči i dopusti da ruža dotakne tvoje lice. Osjeti to. Stavi je na oči; neka je oči dotaknu; pomiriši je. Stavi je i naspram srca; smiri se; daj taj osjećaj ruži! Zaboravi sve; zaboravi čitav svijet. Osjeti predmet ispred sebe i osjeti odsustvo svih drugih predmeta - jer ako tvoj um još misli o nečemu drugome, ovo osjećanje neće prodrijeti dovoljno duboko. Zaboravi sve druge ruže, zaboravi sve druge osobe, sve zaboravi. Samo dopusti da ta ruža bude tu. Samo ta ruža, ruža, ruža! Zaboravi sve drugo; neka te ta ruža potpuno zaokupi. Ti si se smjestio u tu ružu. To neće biti tako lako jer mi nijesmo tako osjetljivi. Za žene to neće biti tako teško: one to mogu osjetiti znatno lakše. Za muškarce će to biti nešto teže sve dok oni ne budu razvili jedan estetski osjećaj nalik

pjesnicima, slikarima ili muzičarima: ti ljudi mogu doživljavati stvari. Ali, ipak, pokušaj. Djeca to mogu postići vrlo lako.

Ja sam ovom metodu podučavao sina mog prijatelja. On je to doživio veoma jednostavno. Kada sam mu dao ružu i kada sam mu rekao sve ovo što sam vama rekao, on je to uradio i uživio se u to veoma duboko. Onda sam ga upitao: "Kako se osjećaš?" On mi je odgovorio: "Osjetio sam kako sam postao ruža: bio sam ruža." Djeca to mogu postići veoma lako ali ih mi tome ne učimo. Oni mogu biti najbolji meditant.

Zaboravi sve druge predmete. "Doživi odsustvo svih drugih predmeta sem ovog." Upravo to se događa u ljubavi. Ako si zaljubljen u neku osobu, ti zaboravljaš na sav svijet. Ako se i dalje sjećaš svijeta, zapamti dobro da ti uopšte nijesi u ljubavi. Ti tada zaboravljaš na sav svijet: samo voljeni ili voljena je tu. Zbog toga ja i kažem da je ljubav meditacija. Vi možete koristiti ovu tehniku i kao ljubavnu tehniku: zaboravite sve drugo.

Upravo prije nekoliko dana je došao jedan prijatelj sa svojom suprugom. Njegova supruga se žalila na neku stvar; to je bio i razlog njene posjete. Prijatelj mi je rekao: "Ja meditiram već godinu dana i veoma sam duboko u tome. Dok meditiram otkrio sam da je od pomoći kada dođem do vrhunca meditacije da zajecam: Osho, Osho, Osho. To mi je mnogo pomagalo ali sam sada otkrio jednu veoma čudnu stvar. Kada vodim ljubav sa svojom suprugom, kada dospijem do vrhunca seksualnog užitka, ja počnem jecati: Osho, Osho, Osho. Usled svega toga, moja supruga je veoma uznemirena i pita me: "Da li vodiš ljubav sa mnom, ili meditiraš, ili radiš nešto drugo? Zašto je taj Osho i tu prisutan?" Taj čovjek je dalje nastavio: "To je sada veoma nezgodno za mene. Ako ne bih jecao tvoje ime, ja ne bih mogao doživjeti vrhunac, a ako bih tako radio, moja supruga bi bila veoma uznemirena. Ona bi obično počela da plače, viče i da stvara neprijatne scene. Što da radim? Zbog toga sam doveo i svoju suprugu." Naravno, njegova supruga je gundala sa pravom jer nije željela da bude bilo ko drugi između njih dvoje. Upravo zbog toga, ljubav treba privatnost - potpunu intimu. Ta intima je potrebna kako bi se moglo zaboraviti na sve drugo.

U Evropi i Americi se sada radi u seks terapijskim grupama. To su besmislice - mnogo parova vodi ljubav u jednoj sobi. To je sasvim besmisleno jer tada ljubav uopšte neće ići duboko. To će postati samo jedna obična seks orgija. Prisustvo drugih tada postaje prepreka. To onda ne može postati meditativno stanje. Sa bilo čime ili kime, ako možeš zaboraviti čitav svijet, ti ćeš biti u dubokoj

ljubavi - sa cvijetom, stijenom, kamenom ili bilo čim drugim. Ali uslov je da osjetiš taj predmet i da osjetiš odsustvo svega drugog. Neka taj predmet bude jedina egzistencijalna stvar u tvojoj svijesti. To će biti lakše ako pokušaš sa nekim sa kime si prirodno povezan u ljubavi. Biće veoma teško ako to okušaš sa stijenom ili kamenom, ako staneš ispred stijene i zaboraviš na sav drugi svijet. To će biti teže, ali i to rade zen Majstori. Oni posjeduju stjenovite vrtove za meditaciju. Tu nema ni cvijeća, ni drveća ni trave; samo kamen i pjesak. Oni meditiraju sa stijenama jer tvrde, ako možeš postići duboki meditativni odnos sa stijenom, nijedno biće ti više neće biti prepreka u ljubavi. A ljudi su nalik stijenama. Ako možeš voljeti stijenu, možeš voljeti i čovjeka; tu više neće biti problema. Ljudi su nalik stijeni - čak i skamenjeniji. Veoma ih je teško razbiti i prodirjeti dublje u njih.

Zato treba izabrati nešto sa čime si prirodno u ljubavi, a onda zaboraviti na sve drugo. Doživi prisustvo toga, osjeti to, okusi ga, uđi duboko u to i dopusti da to uđe duboko u tebe. "Tada, stani po strani..." Tada će doći najteži dio ove tehnike. Ti ćeš napustiti sve druge predmete promatranja i ostati samo sa jednim. Ti si zaboravio na sve: samo jedno je ostalo. Sada "stavi po strani i doživljaj predmeta...". Stavi po strani osjećanje koje si gajio za taj predmet. "Tada, stavi po strani i doživljaj predmeta i doživljaj odsustvo drugih." Tada su ostale samo dvije stvari; sve drugo je isključeno. Potom odbaci i to odsustvo. Samo je ovaj cvijet, ovo lice, taj čovjek, ta žena, ta stijena je prisutna. Odbaci i to, odbaci i to osjećanje, takođe. Iznenada ćeš ostati u jedan potpuni vakum i ništa neće ostati. A Šiva kaže "Ostvari to." Ostvari taj vakum, tu ništavnost, taj prazan prostor. To je tvoja priroda, to je čisto Biće.

Biće veoma teško da se direktno pristupi ništavnosti - veoma teško i naporno. Zato je bolje da se pomognemo jednim objektom kao sredstvom. Prvo što treba uraditi je da se zaokupi um nekim predmetom, da se to osjeti u potpunosti kako se ne bi mislilo na nešto drugo. Tvoja čitava svijest je ispunjena samo tim predmetom. Potom napusti i to; zaboravi i na to. Ti zapadaš u jedan ambis. Sada samo ništa ostaje - nikakav predmet: samo je tu tvoja subjektivnost - čista, nezagađena, nezaokupljena ničim. To čisto Biće, ta čista Svijest je tvoja priroda. Ali do toga moraš doći postepeno, korak po korak; nemoj koristiti cijelu tehniku. Prvo stvori predmet osjećanja. Nekoliko prvih dana samo radi taj prvi dio; nemoj raditi cijelu tehniku. Nekoliko prvih dana ili nedjelja, samo radi taj prvi dio. Stvori jedan predmet osjećanja; budi ispunjen tim

predmetom. Koristi samo jedan predmet: nemoj mijenjati predmete jer sa svakim novim predmetom moraš uložiti isti napor. Ako počneš sa svijetom, koristi cvijet svakog dana. Budi sasvim ispunjen sa time tako da jednog dana možeš reći: "Ja sam sada cvijet." Tada je prvi dio ispunjen. Kada je samo cvijet tu i kada je sve drugo zaboravljeno, onda uživaj u ovoj ideji nekoliko dana. To je predivno - veoma, veoma divno, vitalno, moćno. Samo to treba osjećati nekoliko dana - i onda, kada budeš u skladu sa time i kada to postane jednostavno, onda više nećeš trebati napor i borbu. Tada će se iznenada pojaviti taj cvijet; sav svijet je nestao, samo je taj cvijet ostao.

Potom počni sa drugim dijelom: zatvori oči i zaboravi i na cijet. Ako uspiješ da uradiš prvi dio, drugi dio uopšte neće biti težak - zapamti to. Ako pokušaš sa cijelom tehnikom odjednom, drugi dio će biti nemoguće uraditi - jer ako možeš uraditi prvi dio, ako možeš zaboraviti cio svijet zbog jednog cvijeta, ti ćeš lako moći zaboraviti cvijet zbog ništavnosti. Drugi dio će lako doći, ali za to se prvo moraš izboriti. Ali um je veoma sklon trikovima. Um će ti uvijek reći da uradiš svu tehniku, u što nećeš uspjeti. Onda će ti um reći da to nije korisno, ili nije za tebe. Zato to treba uraditi u djelovima kako bi bio uspješan u tome. Neka se prvi dio kompletira, a tek onda počni sa drugim dijelom. Tada više predmeta tu neće biti, i samo će tvoja svijest ostati nalik nekom svijetlu, nalik plamenu bez ičega oko sebe.

Ti imaš svjetiljku čija svjetlost pada na mnoge predmete. Zamisli to. U tvojoj sobi postoji mnogo predmeta. Ako uneseš svjetiljku u mračnu sobu, svi predmeti će biti osvijetljeni. Svjetiljka obasipa svjetlošću sve predmete tako da ih ti možeš vidjeti. Sada nastoj da ostaneš sa jednim predmetom; neka tu bude samo jedan predmet. Svjetiljka je ista, ali postoji samo jedan predmet koji ona osvjetljava. Pomjeri i taj predmet: svjetlost je sama bez ikakvog predmeta. Isto se događa i sa tvojom svijetlošću. Ti si plamen, svjetlost. Čitavi svijet je tvoj predmet. Ti napuštaš sav svijet i ostaješ samo sa jednim predmetom na koji se koncentrišeš. Tvoj plamen je isti, ali više nije opsjednut mnogim drugim predmetima. On je zaokupljen samo jednim predmetom. Potom i taj jedini predmet odbaci. Iznenada tu je ostalo samo svijetlo - svijest. To svijetlo ne pada na ništa. Ovo je Buda nazvao "nirvana"; a Mahavir je to zvao "kaivalya" - potpuna osama. Upanišade su to nazivale iskustvo Bramana ili Atmana. Šiva kaže, ako možeš upražnjavati ovu jednostavnu tehniku, ti ćeš ubrzo ostvariti Najviše, Vrhovno.

Dvanaesta tehnika: "Kada se ukaže raspoloženje za nekog ili protiv nekog, nemoj usmjeravati to ka predmetnoj osobi, ostani usredišten.

Ako se ukaže mržnja prema nekome, ili ako se pojavi ljubav prema nekome, što mi obično radimo? Mi nastojimo da to projektujemo na osobu. Ako osjetite mržnju prema meni, vi obično sasvim zaboravite na sebe; tada samo ja postojim kao predmet tvog interesovanja. Ti tada projektuješ ka meni ljubav, ili mržnju ili bilo što drugo. Ti sasvim zaboravljaš na svoj unutarnji centar; ona druga osoba sada postaje tvoje središte bitisanja. Ova sutra kaže, kada se pojavi neka mržnja, ljubav ili bilo koje raspoloženje prema nekome: "Nemoj usmjeravati to ka predmetnoj osobi." Zapamti, ti si izvor toga.

Ja te volim. Uobičajeno osjećanje je da si ti izvor moje ljubavi. To nije uistinu tako. Ja sam izvorište. Ti si samo platno na koje ja projektujem svoju ljubav. Ti si samo platno; ja projektujem svoju ljubav ka tebi i kažem da si ti izvor moje ljubavi. To nije činjenica. To je izmišljotina. Ja izvučem svoju ljubavu energiju i projektujem je na tebe. Sa tom projekcijom ljubavne energije, ti postaješ ljubavniji. Ti možda i nijesi ljubavan prema nekome drugom. Ti si čak i odbojan ka nekome drugome. Zašto? Ako si izvor ljubavi, onda svako mora osjećati ljubav prema tebi. Ali ti nijesi izvorište ljubavi. Ja projektujem ljubav ka tebi, ti onda postaješ ljubavan; neko ispoljava mržnju, i ti onda bivaš odbojan. A neko ne projektuje ništa: on je indiferentan; on te čak neće ni pogledati. Što se tu događa? Mi ispoljavamo svoje raspoloženje ka drugima.

Zbog toga nam mjesec za vrijeme našeg medenog mjeseca izgleda predivan, fantastičan, ocharavajući. Tada nam čitav svijet izgleda drugačiji. A te iste noći, za tvog najbližeg susjeda, ta predivna noć uopšte neće ni postojati. Njegovo dijete je umrlo; tada je taj isti mjesec tužan. Ali za tebe je taj prizor mjeseca fascinantan, inspirativan, oduševljavajući. Zašto? Da li je taj mjesec izvorište ili je on samo platno na koje ti ispoljavaš sebe? Ova sutra kaže: "Kada se ukaže raspoloženje za nekog ili protiv nekoga, nemoj usmjeravati to ka predmetnoj osobi." Ostani usredišten. Zapamti da si ti izvorište i zato nemoj ići ka nekome drugome: kreni ka izvoru. Kada osjetiš mržnju, nemoj se usmjeravati ka tom predmetu. Kreni ka mjestu odakle je mržnja krenula. Nemoj ići ka osobi ka kojoj je usmjerena mržnja, idi ka mjestu odakle je to krenulo. Kreni ka središtu; uđi u to;

iskoristi svoju mržnju, ljubav ili bilo što drugo za putovanje ka svom unutarnjem središtu izvora. Kreni ka izvorištu i ostani usredišten tamo.

Pokušaj to! Ovo je jedna veoma, veoma naučno psihološka tehnika. Neko te je izazvao; ljutnja iznenada izbija iz tebe; ti si u groznici. Bijes kreće ka osobi koja te je izazvala. Sada ćeš ispoljiti svu svoju ljutinu na njega. On nije ništa uradio. Ako te je i izazvao, što je on uradio? On te je samo bocnuo, on je pomogao da tvoj bijes pokulja van - ali taj bijes je samo tvoj. Ako bi on otišao kod Bude i pokušao da ga izazove, ne bi uspio da stvori nikakvu ljutinu u njemu. Ili ako bi otišao Isusu, on bi mu pružio i drugi obraz. Ako bi otišao Bodidarmi, ovaj bi se samo tresao od smijeha. To sve ovisi o osobi. Drugi nijesu izvorište. Izvor je uvijek u tebi. Drugi samo uspije da pogode izvorište, ali ako ne postoji bijesa u tebi, ništa neće izaći van. Ako udarite Budu, samo će milostivost izaći iz njega jer je u njemu prisutna samo milost. Nikakva ljutina neće izaći iz njega jer u njemu toga nema. Ako baciš vedro u suvi bunar, ništa se neće moći izvaditi; ako baciš to vedro u bunar pun vode, vodu ćeš izvaditi: ta voda dolazi iz bunara. Vedro ti služi samo da izvadiš vodu. Onaj koji te je naljutio je bacio vedro u tebe i izvadio vedro puno bijesa, ljutine, mržnje i vatrečnosti koja je u tebi. Ti si izvorište, zapamti to.

Za ovu tehniku uvijek treba pamtit da si ti izvorište svega što nastojiš da projektuješ na druge: uvijek to pamti. Uvijek kada postoji u tebi raspoloženje za nekoga ili protiv nekoga, odmah se okreni svojoj nutrini i pogledaj odakle ta mržnja dolazi. Ostani usredišten; nemoj se kretati ka predmetu tvog raspoloženja. Neko ti je ukazao mogućnost da budeš svjestan svojeg bijesa: zahvali mu za to i odmah ga zaboravi. Zatvori oči, uđi unutar sebe i pogledaj gdje je izvorište te tvoje mržnje ili ljubavi; pogledaj odakle je to došlo. Uđi unutar sebe; kreći se unutar sebe: ti ćeš naći taj izvor jer tvoja ljutina dolazi iz tvog izvorišta. Ljubav, mržnja ili bilo što drugo dolazi iz tebe. Zato je najlakše poći ka izvoru u onom trenutku kada se tvoje raspoloženje promijeni jer si ti tada još vruć. Tada je najlakše da se u to uđe. Ta nit je još vrela i ti je možeš uhvatiti. Ti možeš prodrijeti unutar sebe pomoću te vreline. Kada dospiješ do ohlađenog mjesta unutar sebe, ti ćeš iznenada Ostvariti jednu drugačiju dimenziju; jedan drugačiji svijet će se otvoriti pred tobom. Zato iskoristi ljutinu, mržnju, iskoristi ljubav kako bi mogao dospjeti unutar sebe.

Mi obično uvijek to koristimo kako bi ušli u život nekoga drugoga, a onda budemo veoma razočarani ako ne nađemo

nekoga na koga možemo projektovati naše raspoloženje. Onda nastojimo da se iskažemo i na nežive predmete. Ja sam vidio osobe koje su se ljutile i na svoje cipele, koje su bacale cipele u ljutnji. Što su oni radili? Vidio sam ljutite ljude koji su lupali vrata u bijesu, koji su iskaljivali svoj bijes na vratima, koji su se svađali sa vratima, psovali ih. Što su oni radili?

Završiću ovo poglavlje sa jednim zen kazivanjem.

Jedan od najvećih zen Majstora po imenu Lin-Chi obično bi govorio: "Kada sam bio mlad bio sam veoma oduševljen čamcima. Imao sam jedan mali čamac i volio sam da se vozim jezerom. Satima bih ostao tamo. Jednom sam zatvorenih očiju noću meditirao u mom čamcu. Jedan napušteni čamac je došao sa strujom i udario u moj čamac. Oči su mi bile zatvorene i ja sam pomislio: "Neko me je udario svojim čamcem." Ljutina se podigla u meni. Otvorio sam oči i bio spreman da se posvađam sa tim čovjekom. Tada sam otkrio da je čamac prazan. Više nije bilo načina da se povučem. Na koga ću iskaliti svoj bijes? Nikoga nije bilo u tom čamcu. Čamac je sam na struji doplovio do mene i udario u moj čamac. Dakle, tu se nije ništa moglo uraditi. Nije se mogla moja ljutina ispoljiti na jedan napušteni čamac.

Zato je Lin-Chi tada rekao: "Zatvorio sam oči. Bijes je i dalje kuljao - ali nije mogao naći izlaz. Zatvorio sam oči i pokušao da otplovim nazad ka ljutini. Taj prazni i napušteni čamac je bio moja Realizacija. Ja sam došao do nutrine sebe u toj tihoj noći. Taj prazni čamac je bio moj Učitelj. Ako bi se dogodilo da neko sada dođe do mog čamca i pokuša da me razljuti, ja bih se nasmijao i rekao da je i ovaj čamac prazan. Zatvorio bih oči i ušao unutar sebe."

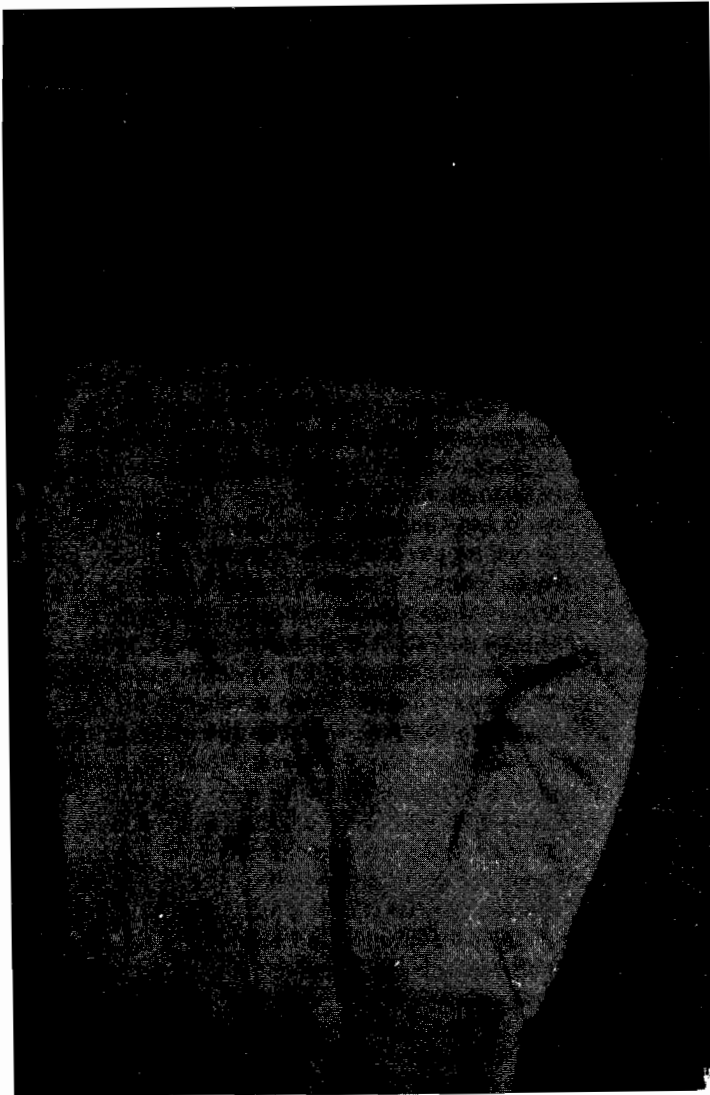
Koristi ovu tehniku. To može djelovati čudotvorno za tebe.

IZVAN
"GRIJEHA" NESVJESNOSTI

19. novembar 1972. Bombaj, Indija

PITANJA:

- 1. Kako da koristimo ovu tehniku bez da prebacujemo svoje raspoloženje na druge a da ne potiskujemo sebe?*
- 2. Zašto psihoanalisti na Zapadu nijesu uspješni sa tehnikom "odmotavanja"?*
- 3. Da li je istina da nijedan metod nije moćan ukoliko se ne iniciramo u njemu?*
- 4. Ako je poistovjećenje "jedini grijeh", zašto onda mnoge tehnike nalažu "sjedini se" sa stvarima?*

Prvo pitanje: " U zadnjoj tehnici koju ste juče tumačili kažete, kada se pojavi raspoloženje za nekoga ili protiv nekoga, ne treba to prebacivati predmetnoj osobi već treba ostati usredišten. Ali kada mi eksperimentišemo sa ovom tehnikom, kada se pojavi mržnja, bijes itd..., mi osjetimo kao da potiskujemo svoja osjećanja i kao da to postaje jedan potisnuti kompleks. Zato, molimo vas, razjasnite nam kako da se oslobodimo tog potisnutog kompleksa dok koristimo navedenu tehniku."

Ispoljavanje i potiskivanje su dvije strane jedne iste medalje. One su kontradiktorne, ali u suštini one nijesu drugačije. I u ispoljavanju i u potiskivanju, u obje stvari, onaj drugi je središte zbivanja. Recimo, ja sam ljut: ja potisnem taj bijes. Ja sam htio da ispoljim bijes protiv tebe; sada ja potiskujem tu ljutnju. Ali taj bijes se usmjerava na tebe bilo da ti to potiskuješ ili ispoljavaš. Ova tehnika nije za potiskivanje. Ova tehnika iz temelja mijenja i potiskivanje i ispoljavanje. Ova tehnika ti nalaže da ništa ne projiciraš na druge: ti si izvorište. Bilo da potiskuješ ili ispoljavaš, ti si izvor svega. Naglasak nije ni na potiskivanju ni na ispoljavanju. Bitna stvar u svemu tome je da se spozna odakle taj bijes dolazi. Ti treba da se okreneš središtu, izvoru odakle bijes, mržnja ili ljubav dolaze. Kada nešto potiskuješ, ti uopšte ne ideš ka svom središtu. Ti se samo boriš sa ispoljavanjem. Ako se ljutina pojavi u meni, ja obično mogu uraditi dvije stvari - da to ispoljim na nekoga ili da to potisnem u sebe. Ali u oba slučaja sam povezan sa drugima, povezan sam sa energijom bijesa koja je izašla na površinu - nijesam povezan sa izvorištem.

Ova tehnika služi da se potpuno zaboravi na druge. Samo treba uhvatiti svoju energiju bijesa i ući sa njom dublje u sebe kako biste pronašli polazište, kako biste vidjeli odakle to dolazi. Onog trenutka kada pronađeš izvor, ostanite usredišteni u njemu. Nemoj ništa preduzimati sa bijesom - zapamti to. U ispoljavanju izražavaš ljutinu; a u potiskivanju to radiš sa ljutinom, takođe. Nemoj ništa raditi sa ljutinom; nemoj to poticati. To samo iskoristi kao put. Samo budi duboko u tome kako bi vidio odakle se to pojavljuje. Onog trenutka kada budeš pronašao izvor, veoma ćeš se lako usredistiti u njemu. Bijes treba iskoristiti, zaista, kao sredstvo za pronalaženje izvora. Bilo koja emocija se može iskoristiti za to.

Kada to potiskuješ, nikako ne možeš pronaći izvor: ti se tako samo boriš sa energijom koja se izdigla i pokušava da se

ispolji. Ti to možeš potisnuti, ali ona će se bilo kako ispoljiti prije ili kasnije jer se ne možeš boriti sa energijom koja se podigla. Ona se mora ispoljiti. Možda to nećeš pokazati na mjestu "A", ali će se sigurno vidjeti na mjestu "B" ili "C". Uvijek kada nađeš nekoga ko je slabiji od tebe, ti ćeš ispoljiti svoju energiju. Sve dok to ne ispoljiš, ti ćeš se osjećati opterećenim, napetim, teškim i skoro bolesnim. Zato će se to ispoljiti. Ne možeš to vječno potiskivati. Odnokuda će to isteći, a ako ne isteče, ti ćeš stalno biti zabrinut. Zato potiskivanje nije ništa drugo do odlaganje ispoljavanja. To ćeš samo odlagati.

Ti si ljut na svog šefa; a to ne smiješ ispoljiti. To nije "poželjno". Svoje raspoloženje moraš da potisneš, zato ćeš čekati trenutak kada ćeš moći da to ispoljiš na svoju suprugu ili djecu. Onog trenutka kada uđeš u svoj dom, ti ćeš to iskazati. Ti ćeš za to naći uzrok, naravno, jer je čovjek ipak životinja koja rasuđuje. On će rasuđivati i naći neki razlog - nešto uistinu sasvim trivijalno, nebitno, ali tada zaista veoma značajno jer se to mora ispoljiti. Potiskivanje nije ništa do odlaganje. Ti nešto možeš mjesecima ili godinama odlagati. Oni koji to znaju kažu da se i životima odlaže, ali jednoga dana se to ipak mora ispoljiti. Ova tehnika uopšte nije povezana ni sa potiskivanjem ni sa ispoljavanjem, ova tehnika samo koristi tvoje raspoloženje, tvoju energiju kao sredstvo i put kojim možeš ući dublje unutar sebe.

Gurdžijev je običavao da stvara situacije u kojima je mogao da izaziva bijes kod tebe, da izaziva mržnju, strah ili bilo koje drugo raspoloženje: to je bio proizvedeni fenomen. Ti toga nijesi mogao biti svjestan. Gurdžijev bi sjedio sa svojim učenicima kada bi ti ušao. Ti ne bi bio svjestan što će se potom dogoditi, ali oni su već bili spremni da izazovu gnjev u tebi: oni bi nastojali da se tako ponašaju. Neko bi nešto rekao i svi bi se počeli ponašati na taj način da bi to tebe razlučivalo i dovodilo do bijesa. Iznenada bi se bijes podigao u tebi; ti bi bio u vatri. Onda kada bi Gurdžijev vidio da je došao pravi trenutak odakle ti možeš ući dublje u sebe ili pobjeći, kada bi vidio da ćeš eksplodirati, tada bi on rekao: "Zatvori oči, budi svjestan svog gnjeva i vrati se natrag."

Tek tada bi mogao shvatiti da je ta situacija bila proizvedena. Niko nije bio posebno zainteresovan da tebe razlučuje. To je bila samo izmišljena drama, jedna psihodrama. Ali bijes se ukazao. Čak iako bi znao da je to bila samo drama, energija se neće odmah opustiti. Trebaće za to malo vremena. Sada se ti možeš vratiti svom izvoru pomoću te energije koja se opušta. Ova energija će ti pomoći da se spustiš tamo odakle je sve krenulo; ti se sada možeš

povezati sa prvobitnim izvorom. Ovo je jedan od najuspješnijih metoda za meditaciju.

Proizvedi bilo koje raspoloženje - a to i nije neophodno jer je cio dan sastavljen od različitih raspoloženja. Odaberi bilo koje raspoloženje za meditaciju. Tada bi zaboravio na sve drugo i ne potiskuješ ništa. Ti se samo spuštaš u sebe uz pomoć neke energije koja se izdigla. Svaka energija dolazi iz izvora zato je ta staza još topla i možeš je iskoristiti da se vratiš natrag. Onog trenutka kada budeš stigao do praznora, energija će se sjediniti sa tim praznora. To nije nikakvo potiskivanje: energija se samo vratila svom polazištu. Kada budeš sposoban da ponovo sjediniš svoju energiju sa njenim izvorom, ti ćeš postati gospodar svog tijela, svojeg uma, svoje energije. Ti treba da postaneš gospodar! Tako ti nećeš više rasipati svoju energiju.

Kada jednom budeš spoznao kako se energija vraća u tvoje središte, neće biti potrebe za nikakvo potiskivanje ili ispoljavanje. Ti, recimo, sada nijesi ljut. Ako ja nešto kažem, to će te razljutiti. Odakle je ta energija ljutine došla? Jedan trenutak prije, ti nijesi bio ljut, ali je ta energija bila u tebi. Ako se ta energija može ponovo vratiti izvoru, ti ćeš biti isti kao što si bio trenutak prije tvog bijesa. Zapamti to: energija nije niti bijes, niti ljubav niti mržnja. Energija je samo energija - nešto neutralno. Jedna ista energija postaje gnjev, postaje seks, postaje ljubav i postaje mržnja. To su sve oblici jedne iste energije. Ti samo tome daješ oblik, tvoj um tome daje oblik i energija se kreće kroz to.

Zato zapamti, ako duboko voliš, nećeš imati snage za bijes. Ako uopšte ne voliš, imaćeš previše energije za ljutnju i uvijek ćeš tražiti situaciju u kojoj ćeš moći ispoljiti taj svoj bijes. Ako se tvoja energija ispolji putem seksa, ti ćeš biti manje nasilan. Ako se tvoja energija ne ispolji kroz seks, ti ćeš biti znatno više nasilan. Zbog toga se u vojsci ne dopušta seksualni život. Ako bi im se dozvolile seksualne veze, oni bi postali sasvim nemoćni za borbu. Zbog toga se događa kada jedna civilizacija dopiše do svog vrhunca, ona biva nesposobna za borbu. Uvijek su kulturni i civilizovani narodi bili pobjeđivani od strane manje emancipovanih nacija. To je zbog toga što se više emancipovani narodi brinu za sve svoje potrebe, uključujući i seks. Kada je jedno društvo zaista utemeljeno i sređeno, seksualne potrebe građanstva su potpuno ispunjene, a kada su seksualne potrebe ispunjene, narodu nije stalo do rata. Ti se možeš lako tući ako tvoje seksualne potrebe nijesu ispunjene. Zato ako želiš mir u svijetu, više sloboda za seks će biti potrebno. Ako hoćeš svijet

rata i nasilja, onda zabrani ili uskrati seksualne slobode; stvori jedan anti-seksualan pristup.

Veoma je paradoksalno da takozvani sveci i mudraci propovijedaju mir a istovremeno govore protiv seksa. Oni nastoje da proizvedu jednu antiseksualnu atmosferu a u isto vrijeme govore kako svijet treba mir, a ne rat. To je apsurd. Hipici su bili ispravniji. Njihov slogan je bio ispravan: "Vodite ljubav, a ne rat". To je ispravno. Ako si u prilici da puno vodiš ljubav, zaista nećeš moći ratovati. Zbog toga su takozvani posvećenici koji su potiskivali seks uvijek bili nasilni i ljutiti - bili su gnjevni nizašta: samo su bili bijesni, nervozni, napeti do eksplozije. Sva njihova energija je bila neispoljena. Sve dok se tvoja energija ne spusti nisko do izvora, *brahmacharya* - pravi celibat nije moguć. Ti možeš potisnuti seks, ali će se onda to preobratiti u nasilje. Ako se seksualna energija pokrene u njenom centru, vi ćete biti nalik djetetu. Dijete posjeduje seksualnu energiju više nego ti, ali je ta njegova seksualna energija još u začetku, još je na izvorištu. Ona se još nije pokrenula ka tijelu. Ona će se pokrenuti onog trenutka kada tijelo bude spremno za to, kada žlijezde budu spremne; kada tijelo sazrije, energija će se pokrenuti. Zašto dijete izgleda tako bezazleno? Njegova energija je još na izvorištu; još se nije pokrenula. Ista stvar se ponovo događa kada se neko Prosvjetli: sva njegova energija kreće ka izvoru i ta osoba postaje nalik djetetu. To je ono što Isus misli kada kaže: "Samo oni koji budu djeci nalik će biti spremni da uđu u Kraljevstvo Božje."

Što to znači? Naučno gledano to znači da se sva tvoja energija vratila na izvorište. Ako to iskažete, to će izaći vani. Kada se to ispolji, ti stvaras naviku da se energija izliva, da otiče. Ako, pak, ti to potiskuješ, energija se onda ne kreće od izvora vani, ona se ne ispoljava: ona se tako zadržava. Zadržana energija je prepreka. Zbog toga se događa ako ispoljiš gnjev da se preporodiš, olakšaš. Ako nešto razbiješ, tvoja mržnja se iskali i ti bivaš ko preporođen. Zašto se osjećaš olakšan, rasterećen? To je zato što je potisnuta energija bila opterećenje, težina, breme. Tvoj um je prepun toga. Ti moraš da to izbaciš vani ili da mu dopustiš da se vrati ka prazvoru: samo dvije mogućnosti postoje kao razrješenje. Ako se to vrati izvorištu, to postaje bezoblično. Na izvoru je energija bezoblična. Na primjer, električna energija je bezoblična. Kada dopiše do nekog električnog aparata ona dobija svoje obličje. Kada dopiše do sijalice, drugačija se forma ispoljava. Ti tu energiju možeš koristiti na hiljadu načina. Energija je ista i jedinstvena. Forma se ispoljava kroz mehanizam kojim se kreće.

Gnjevan je jedan takav mehanizam; seks je mehanizam; ljubav je mehanizam; mržnja je mehanizam. Kada energija dospije do provodnika mržnje, ona postaje mržnja. Ako se ta ista energija kreće kroz ljubav, ona postaje ljubav. A kada se energija kreće kroz izvorište, onda je to jedna bezoblična energija - to je čista energija. To nije ni mržnja, ni ljubav, ni seks ni gnjev: to je jednostavno samo energija. To je onda bezazleno jer je bezobličnost apsolutno bezazlena, nevina. Zbog toga Buda izgleda bezazleno, nalik djetetu. Energija se kod njega kreće izvorom. Nemoj je ispoljavati jer tako trošiš svoju energiju i pomažeš drugima da to isto rade. Nemoj je ni potiskivati jer tako proizvodiš fenomen nagomilavanja koji se nekada mora osloboditi. Što onda raditi?

Ova tehnikar kaže da ne radiš ništa sa svojim raspoloženjem. Treba se samo vratiti izvorištu odakle je raspoloženje krenulo. Dok je raspoloženje još u toku, taj put je jasan, uočljiv; ti si još vruć. Ti se možeš usmjeriti ka njemu. Iskoristi svoje raspoloženje za meditaciju. Rezultat je čudotvoran, nevjerovatan. Kada jednom pronađeš ključ kojim ćeš otvoriti vrata ponovnog vraćanja energije ka izvoru, ti ćeš postići drugačiji kvalitet svoje ličnosti. Tada nećeš dopustiti da se nešto rasipa. To će ti tada izgledati besmisleno i glupo.

Buda je rekao da kada smo ljuti na nekoga, mi kažnjavamo sebe zbog nečije tuđe greške. Taj te je povrijedio: to je njegovo djelo. A ti tada kažnjavaš sebe ljutinom; tako samo rasipaš svoju energiju. To je bilo glupo, ali tada mi, slušajući Isusa, Budu, Mahavira, počinjemo potiskivati to; tada pomišljamo da to nije dobro što radimo - da je glupo biti gnjevan. Što onda da radimo? "Potiskivati" svoju ljutinu; "ne potiskivati" svoj bijes; "povlačiti se unutar sebe; zatvarati se u sebe"; boriti se sa svojim gnjevom ili "potiskivati to". Tako ćeš samo sjedjeti na nekom opasnom mjestu koje može svakog trena da eksplodira. Ti sjediš na Vezuvu koji može svakog časa eksplodirati. Nastojiš da cijelog dana nešto sakupljaš; cijelog dana sakupljaš svoju ljutnju i nervozu; cijelog mjeseca kupiš gnjev; cijele godine, cijelog života, i za mnogih tvojih prošlih života, ti si samo sakupljao svoju gorčinu i bijes. To je sve tu: može eksplodirati svakog trena. Tada ti bivaš veoma zabrinut što si uopšte živ jer se svakog trenutka može dogoditi nešto što će prouzročiti eksploziju u tebi. Zbog toga ti bivaš zabrinut. Svaki trenutak je ispunjen unutarnjom borbom.

Psiholozi tvrde da je bolje ispoljavati nego nešto potiskivati; ali religija tako ne govori. Religija kaže da je oboje

glupo. Prilikom ispoljavanja ti uznemiravaš i druge i sebe. Pri potiskivanju uznemiravaš samo sebe, a jednoga dana ćeš tako vrijeđati i druge. Treba se kretati ka izvorištu tako da se energija vrati izvoru i postane bezoblična. Tako ćeš se osjetiti moćnim bez da budeš gnjevan. Tada ćeš osjetiti energiju - životnu energiju: ti ćeš biti živ. Ti ćeš tako posjedovati jedan intenzivan život bez ikakvog obličja. Svako će biti impresioniran u tvom društvu. Nećeš imati potrebu da nekim dominiraš: dovoljno će biti samo tvoje prisustvo i svi će osjetiti da su blizu nekog moćnog izvora energije. Uvijek kada bi neko otišao Budi ili Krišni, iznenada bi osjetio u svojoj energiji izvjesne promjene usled moćnog izvora pored koga stoji. Onoga trenutka kada prođeš pored njih, bivaš privučen. Niko tebe nije magnetisao; oni nijesu ništa pokušali. To je samo usled njihovog prisustva. Ti možeš i pomisliti kako te je neko hipnotisao, ali tebe nije niko hipnotisao. Samo prisustvo Bude, čija je energija postala bezoblična, čija energija je dospjela do izvora, koji se usredsredio u svom izvoru, njegovo samo prisustvo je hipnotišuće. On je postao izuzetno privlačan.

Kada je Buda postao Prosvjetljen, još i prije njegovog Prosvjetljenja, on je imao pet učenika - PRIJE Prosvjetljenja. Oni su bili askete - i sami Buda je tada bio veliki asketa koji je na mnoge načine mučio svoje biće i čak izmišljao mnoge sadističke tehnike kako bi sebe mučio. Tada su njih pet bili njegovi vrli sljedbenici. Potom je Buda osjetio da je to izlišno, da je apsolutno apsurdno. Samo mučenjem svog tijela osoba neće nikada postići svoju Realizaciju. Kada je to spoznao, on je napustio pređašnji asketski način života. Ona petorica su ga potom odmah napustili. Rekli su mu: "Ti si popustio. Ti više nijesi asketa." Tako su otišli.

Kada se Buda prosvjetlio, prva misao koja mu je pala na um bili su onih pet asketa. Nekada su oni bili njegvi sljedbenici, sada je on morao otići k njima. On je osjetio tu dužnost. On ih je morao pronaći i reći im da je našao način Prosvjetljenja. Tako je počeo da ih traži. Putovao je Biharom, od Bodh Gaya, odakle je krenuo, i stigao u Benares. Oni su bili u Sarnatu. Buda se posle toga nikada više nije vratio u Benares, nikada više u Sarnat jer je tu samo došao zbog njegovih pet učenika. Bilo je veće kada je stigao u Sarnat. Sunce je zalazilo, a pet asketa je sjedelo na brijegu. Tada su ugledali Budu kako im dolazi i rekli: "Onaj izgubljeni Gautam Buda dolazi, onaj Gautam Sidarta koji je skrenuo sa puta nam dolazi. Nećemo mu ukazati nikakvo poštovanje. Nećemo mu ukazati ni uobičajeno poštovanje i pozdraviti ga."

Tako su zatvorili oči i nastavili svoju večernju molitvu. Kako je Buda prilazio sve bliže, oni su počeli osjećati izvjesnu promjenu, promjenu u umu. Postalo im je nelagodno. Kada se Buda sasvim približio, upravo pored njih, svi petorica su otvorili oči i iznenda klekli ispred Bude. Buda je na to rekao: "Zašto to činite? Vi ste odlučili da me ne poštujete, zašto sada to radite?"

Oni su odgovorili: "Mi to nijesmo svjesno radili. To se dogodilo. Što si ti uradio? Ti si postao tako moćno privlačan. Mi smo iznenada bili privučeni. Što si to uradio sa nama? Da li si nas hipnotisao?" Buda im je odgovorio: "Ne! Ja nijesam ništa uradio vama, ali se nešto dogodilo sa mnom. Sva moja energija se vratila izvoru. Zato bilo gdje da se krećem, iznenada se osjeti magnetična sila." Zbog toga ljudi koji su protiv Bude ili Mahavira, vjekovima ponavljaju da oni nijesu dobri, da oni hipnotišu ljude. Niko vas ne hipnotiše. Vi bivate hipnotisani: to je druga stvar. Kada se vaša energija vrati ka prvobitnom izvoru, vi postajete središte magnetne sile. Ova tehnika služi da se stvori taj magnetni centar u tebi.

Drugo pitanje: *"Juče ste rekli da je meditaciona tehnika odvijanja uma veoma značajna. Međutim, na Zapadu stotine frejdijanskih i jungovskih psihijatarata i psihoanalitičara koriste tu tehniku ali oni nijesu još postigli neke značajne rezultate u transformaciji bića. Koji je razlog njihovog neuspjeha na tom polju?"*

Mnoge stvari se tu trebaju napomenuti. Prvo: zapadnjačka psihologija još ne vjeruje u postojanje Bića. Oni samo vjeruju u um. Za njih ne postoji ništa drugo do um, ne postoji ništa iza uma. Ako ne postoji ništa iza uma, onda bilo što da uradite neće ništa pomoći čovjeku. Najviše što tu može biti od pomoći je da to čovjeka može učiniti normalnim. A što znači biti normalan? Što je normalnost? To je samo "prosječnost". Ako jedan prosječan čovjek nije normalan, onda pojam biti normalan ne znači ništa. To samo znači da si se izravnao sa svjetinom. Zato zapadnjačka psihologija čini samo jednu stvar: uvijek kada se neko počne odvajati od sredine, kada nije poravnan sa drugim svijetom, njihov zadatak je da ga dovedu u ravninu sa masom. Masa ništa ne pita; da li je sama ta masa u redu, ne postavlja se uopšte takvo pitanje.

Za istočnjačku psihologiju, masa ne predstavlja nikakav kriterij. Zapamti tu razliku: za istočnjačku psihologiju, masa

nije mjerodavan kriterij, društvo nije kriterij. Društvo je bolesno. Što je onda mjerilo? Za nas je Buda kriterijum. Sve dok ne postaneš nalik Budi, ti ćeš biti bolestan - a ne samo društvo. Za zapadnjačku psihologiju, međutim, društvo je mjerilo jer za njih Buda ne može biti kriterij. Oni ne mogu da povjeruju da postoji nešto nalik unutarnjem Biću; a ako ne postoji ništa nalik tome, kako je moguće da postoji Prosvjetljenje? Ali kada se unutarnje Biće iluminira, tada je moguće Prosvjetljenje. Zato je zapadnjačka psihologija samo terapija, samo je dio medicine. Ona ispituje; ona ti pomaže da budeš u ravnoteži. To nije transcendentno. Istočnjački napor je usmjeren ka tome kako da preporodiš um, da transcendiráš misli, jer za nas ne postoji nikakvih mentalnih bolesti, zapamti to. Zapravo, sami um je bolest. Za zapadnjačku psihologiju, um nije bolest. Za njih si um, ti: a to nije bolest. Um može biti zdrav, um može biti i bolestan.

Za nas um predstavlja bolest. Um nikada ne može biti zdrav. Sve dok ne odeš izvan uma, ne možeš biti zdrav. Ti možeš biti bolestan ili uravnotežen, i možeš biti bolestan i neuravnotežen, ali nikada ne možeš biti zdrav. Zato normalan čovjek nije zaista zdrav. On je samo na granici; on je uvijek na granici bolesti. Abnormalni čovjek je onaj koji je samo otišao preko granice normale; a razlika između to dvoje je samo u procentima - u količini, a ne i u kvalitetu. Dakle, ludak u ludnici i ti: tu ne postoji kvalitativne razlike - razlika je samo u procentima. On je samo nešto malo više ljudi od tebe; ti si u granici normale. Ti se uvijek možeš povući; on se sada više ne može povući, on je otišao nešto dalje od tebe. On je samo poodmakli slučaj, ništa više. Ti si na putu ka tome, a on je već tamo stigao.

Zapadnjačka psihologija nastoji da ga vrati oboru, stadu, gomili, masi. To ga čini "normalnim". To je dobro: sve dok to funkcioniše, to je za njega dobro. Ali za nas, sve do onog trenutka dok čovjek ne ode iza uma, on je lud, jer je um pravo ludilo. Zato mi pokušavamo da odmotamo um kako bismo saznali što se nalazi iza toga. Oni, takođe, pokušavaju da odmotaju um, ali samo iz razloga ravnoteže uma; ništa više tu ne postoji. Zato zapamti ovo: dok ne odeš dalje od sebe, ništa vrijedno se neće dogoditi. Dok ne postoji nešto što je ispred tebe, i što treba dostići, život neće imati smisla. Postoji i još jedna izvjesna stvar: za Frojda i frejdijance, čovjek je takav stvor koji nikada ne može biti sretan. Za njih je bitisanje takvo da čovjek nikada ne može biti sretan. Ako ti nijesi nesretan, to je sve. Zapamti, ako nijesi nesretan, budi zadovoljan: to je sasvim dovoljno. Ti možeš biti sretan. Zašto? Zato što frejdijanski psiholozi govore da se sreća ostvaruje u biću instiktivno, da se sreća ostvaruje

kao kod životinja. Po njima, čovjek to ne može postići. Razlog leži u neprestanom sukobljavanju. Ti možeš izgubiti taj svoj razlog i postati nalik životinji: tada možeš biti sretan. Ali tada uopšte nećeš biti svjestan svoje sreće. To je paradoks za njih.

Ako se spustiš na niži nivo i postaneš sličan životinji, ti ćeš biti sretan ali toga nećeš biti svjestan. Ako bi, pak, pokušao da budeš svjestan toga, ne bi bio sretan jer se ti ne možeš kao svjesno biće ponašati nalik životinji. Taj razlog se prožima sa svime, upliće se u sav tvoj život. Čovjek ne može izgubiti razlog za bitisanja, ali, isto tako, ne može ni živjeti sa njim: u tome je problem. Zato ti i ne možeš biti sretan onako kako Frojd zamišlja. Najviše što možeš postići, ukoliko si mudar, možeš tako urediti svoj život da ne budeš nesretan. To je jedna veoma negativna stvar. Međutim, za istočnjačku psihologiju, ili za metafiziku, za religiju, pozitivan cilj ipak postoji. Ti možeš biti sretan. Ti se možeš usrećiti! I ne samo da možeš biti sretan, već možeš biti i blaženstven. Istočnjačka psihologija kaže, ako možeš osjetiti da si nesretan, to ukazuje na tvoj potencijal, to pokazuje da imaš mogućnosti da budeš sretan: inače, ti ne bi mogao ni osjetiti da si nesretan.

Ako čovjek može vidjeti mrak, on posjeduje vid; a onaj koji može vidjeti mrak, može vidjeti i svijetlo. Zapaniti, slijepi čovjek ne može vidjeti mrak. Ti možda misliš da slijepi čovjek živi u mraku. Zaboravi to sasvim. On ne može vidjeti ni mrak, jer da bi mogao vidjeti mrak potreban je vid. Ako se možeš osjećati nesretnim, ti posjeduješ mogućnost za to, imaš oči za to, usled toga možeš doživjeti i sreću. I zaista, ako ne možeš osjetiti sreću, ti se ne možeš osjetiti nesretnim. To su suprotnosti. Ti si sposoban da budeš sretan ali tada um neće djelovati. Uzmi to ovako: ako se spustiš nisko i postaneš samo tijelo, ti možeš biti sretan. I Frojd se slaže sa time: ako se spustiš nisko i zaboraviš na svoj razum potpuno, ako postaneš nalik životinji, ako budeš samo tjelesan, ti ćeš biti sretan ali to nećeš znati. Ti to možeš znati pomoću uma, ali tada ne možeš biti sretan jer je um taj koji će to remetiti. Tijelo može biti sretno, ali će um to remetiti.

Postoji još jedna mogućnost koju je Istok razvio: otići izvan uma. Frojd kaže, ako se spustiš nisko i postaneš nalik životinji, ti ćeš biti sretan ali nećeš za to znati. Ako si okrenut umu, ti ćeš biti svjestan ali nećeš biti sretan. Istočnjačka istraživanja govore da ako odeš iza uma možeš biti sretan i, istovremeno, toga svjestan: to je treća pozicija - prostor iza umnog. Dakle, postoje tri tačke. Čovjek je u sredini. Ispod je životinjsko bitisanje. Pođi u šumu i osmotri

životinje: one možda i nijesu svjesne da su sretno, ali ti ćeš imati dojam da su one sasvim zadovoljne. Pođi jutrom na plažu ili u vrt i oslušni pjesmu ptica. One možda to i ne znaju, ali ti tu ljepotu osjećaš, osjećaš kao da su sretno. Ti nikada nijesi mogao tako pjevati. Zagledaj im duboko u oči: one su tako bezazlene i jednostavne. One su sretno, a ti nijesi sretan. Sidi niže i budi samo tijelo: tada ćeš biti sretan. Ili, pođi iza svega toga i postani duhovan, postani Biće, i tek tada ćeš moći biti sretan. Ali u sredini ćeš uvijek biti napet jer um, zaista, nije kraj. To je samo konopac rastegnuto između dvije stvarnosti - između tijela i duše.

Zato si ti sada nalik *nata*, nalik marioneti na koncu. Marioneta ne može biti opuštena. Ona može ići ili naprijed ili nazad ali ne može nikako ostati na užetu. One moraju sići sa tog užeta, a za to postoje samo dvije mogućnosti: ili može ići natrag ili naprijed. Um je isto što i konopac; živjeti sa umom je život marionete. Ti si tako prinuđen da budeš neuravnotežen, nespokojan. Svakog trenutka će u tvom životu biti prisutna tjeskoba, bol. Način života u skladu sa umom je napetost. Zbog toga je uspjeh zapadnjačkih psihologa kada te učine normalnim, ali tada oni gube mogućnost da ti ukažu na put samo-ostvarenja. Ali sada postoje neki novi trendovi, a to su misleći trendovi. Istok je sada veoma mnogo prodro u Zapad. I zaista, to je pravi istočnjački put pobjede. Zapad je pobijedio Istok: to je bilo na jedan veoma grub način. Istok posjeduje vlastiti način pobjede - veoma suptilan, veoma tih i miran način pobjeđivanja. Sada je Istok prodro duboko u zapadnjački um. Bez ikakvog nasilja, bez ikakvog vidljivog konflikta, Istok je veoma duboko zašao u Zapad. Tako će se dogoditi, prije ili kasnije, da će zapadna psihologija evoluirati, da će se razviti u pravcu transcendencije - naučiće kako da transcendiraju um.

Odmotavanje će biti od pomoći u oba slučaja. Ako budeš pokušao da uspostaviš normalni um, odmotavanje će biti od pomoći. Ali u tom slučaju, tvoj cilj neće biti transcendencija, preobražaj. Ako je tvoj cilj preobražaj, i tada će ti odmotavanje biti od koristi. Sve ove tehnike se mogu koristiti za uobičajeni mentalni mir, a one mogu biti iskorišćene i za stvarni mir i tišinu bića koje nije proisteklo iz uma. Zato postoje dvije vrste tišine - jedna je od uma, kada je um smiren, a druga je tišina koja nastaje kada um iščezne. Ta tišina je umnogome drugačija od mentalnog mira uma. Um je prisutan, ali nije previše lud. To ludilo se tako uspokojuje - to je sve. Zapadnjačka psihologija mora postati metafizična; samo tada se čovjek može preporoditi. To mora postati i filozofija, a konačno, ona

mora postati i religija. Tek tada može biti od pomoći na putu preporoda.

Treće pitanje: *"Vi ste nam objašnjavali mnoge meditacione metode. Stoga, da li je istina da nijedna od tih metoda ne može biti djelotvorna i moćna ukoliko se pojedinac ne inicira u tom smjeru?"*

Pojedini metod postaje kvalitativno drugačiji kada se iniciraš u tom pravcu. Ja sam objašnjavao mnoge metode: ti ih možeš koristiti. Kada jednom spoznaš njihovu naučnu pozadinu i način na koji se koriste, ti ih možeš lako upotrijebiti. Ali inicijacija od toga čini sasvim nešto kvalitativno drugačije. Ako bih te ja inicirao, ako bih te uveo u određenu metodu, to bi bilo nešto sasvim drugo; mnoge stvari su uključene u inicijaciju.

Kada govorim o nekom metodu i kada ti ga objasnim, ti to možeš posle i sam koristiti. Metod ti je objašnjen, ali još nije razjašnjeno da li ti taj metod odgovara, da li djeluje pravilno na tvoje biće, koja si ti vrsta osobe, to još nije rastumačeno. To nije moguće uraditi. U inicijaciji, ti si mnogo bitniji nego određena tehnika. Kada te Majstor uvodi, on te veoma pažljivo osmotri. On razotkrije koji si ti tip osobe, osmotri koliko si radio na sebi u prošlim životima; gdje se nalaziš u ovom trenutku, u kojem centru funkcionišeš ovog trenutka, tek posle toga će on odlučiti koju metodu da ti preporuči: on je taj koji odabira metode. To je jedan individualan pristup. Metoda nije bitna; TI si u tome najvažniji, ti si bitan. TI si bio studiran, promatran i analiziran. Tvoji prošli životi, tvoja svijest, tvoj um, tvoje tijelo, sve je to bilo potanko ispitivano. Ti si doživljen onakav kakav si u ovom trenutku jer putovanje započinje odatle - sa mjesta gdje se sada nalaziš. Bilo koji metod neće djelovati.

Tada Majstor odabira određeni metod za tebe, a ako on osjeti da taj metod treba da bude izmijenjen, da treba nešto dodati ili oduzeti, on tu reaguje i prilagođava tehniku tvojim potrebama. Tek tada ti on daje inicijaciju; tada ti daje metodu za rad na sebi. Zato se i insistira da se nikome ne govori o metodi koja ti je data za rad; jer metoda koja je tebi data ne mora da je dobra i za drugoga. To treba da bude tajna jer je to stvar individualnosti. Ako bi tu metodu preporučio nekome drugome, možda ona ne bi bila korisna, možda bi bila i uznemiravajuća. Zato se to treba držati u tajnosti. Sve dok ti to ne osvojiš, i dok ti Majstor ne kaže da možeš i druge inicirati u tu

tehniku, o tome se ne treba govoriti - ni riječi o tome; ni suprugi, ni suprugu, ni prijatelju. Ne, nikome ne treba ni riječ reći jer je to opasno, i kao takvo mora biti tajno. To je zaista moćna stvar. To je bilo odabrano i sačinjeno samo za tebe. To će imati djeljiva za tebe, ali ne i za nekoga drugoga. I zaista, svaka osoba je sasvim jedinstvena, tako da svako treba drugačiju tehniku.

Ovo sve što vam govorim - o mnogim tehnikama - to su samo generalizovani stavovi o tim metodama. U ovih 112 metoda Šivinih tehnika postoji mnogo dobrih pouka, sve tehnike se mogu koristiti. To su samo generalizovani stavovi tako da bi se ti mogao za njih zainteresovati. Ti to možeš pokušati. Ako ti se nešto dopadne, ti možeš nastaviti. Ali ovo nijesu uvođenja u metodu. Inicijacija je lična stvar; to je individualni odnos između Majstora i učenika. To je jedna tajna tranzmisija. Još mnoge druge stvari su uključene u to. Tada Majstor nađe pravi momenat kada će ti dati metodu kako bi ona duboko prodrijele u tvoju podsvijest.

Dok ja sada govorim, tvoj svjesni um to sluša. Ti ćeš to zaboraviti. Kada budem završio predavanja o ovih 112 metoda, ti ih se nećeš moći svih ni sjetiti, nećeš moći nabrojati sve njihove nazive. Ti ćeš tako mnoge sasvim zaboraviti. Ti ćeš biti u mogućnosti da zapamtiš tek nekoliko. Mnoge druge ćeš pomiješati i zbrkati što je što, ti o tome više nećeš ništa znati. Majstor je taj koji će znati da odabere pravi trenutak kada je tvoje podsvjesno otvoreno i kada ti može dati pravi metod. Tada će to prodrijeti sasvim duboko u tvoje podsvjesno. Zato se mnogo puta događa da se inicijacija daje i za vrijeme sna, kada ti nisi svjestan. Često se inicijacija daje i za vrijeme hipnotičnog transa, onda kada je tvoj svjesni um sasvim uspavan, a kada je podsvjesno otvoreno. Zbog toga je predaja veoma bitna u inicijaciji. Sve dok se ne predaš Majstoru, inicijacija nije moguća; sve dok nijesi predat, tvoj svjesni um je uvijek budan i obazriv. Kada se predaš, tvoj svjesni um biva oslobođen od dužnosti, a podsvjesni um tada dolazi u direktni odnos sa Majstorom. Zato je potrebno izabrati pravi trenutak za to i onda se pripremiti za inicijaciju. Ponekada su potrebni mjeseci da bi se osoba pripremila: potrebna je određena hrana, određeni način spavanja, i sve će onda doći na svoje mjesto. Tek tada ti možeš biti uveden u neko učenje; zato je inicijacija jedan dug proces, jedan individualni proces. Sve dok neko nije spreman da se sasvim preda, inicijacija nije moguća.

Zato vas ja ne iniciram u ove metode. Ja vas samo upoznajem sa tim tehnikama. Ako neko osjeti da ga određeni metod inspiriše, da duboko dopire do njega, ako osjeti da bi on mogao biti

iniciran u taj metod, ja ću ga inicirati. Ali to može biti i jedan dug proces. Tada se tvoja individualnost i tvoj kakakter mora sasvim znati. Ti se moraš sasvim razgoliti tako da ne bi ništa ostalo sakriveno. I tada, samo TADA, stvari bivaju jednostavne - jer kada se prava metoda pruži pravoj osobi u pravo vrijeme, to onda odmah počne djelovati. Nekada se dogodi da se učenik prosvjetli tokom inicijacije: upravo ta sama inicijacija postaje Prosvjetljenje. Taj metod tada postaje živ - onda kada se dobije od Majstora lično, u privatnoj audijenciji, individualno. Sve ovo što radim sada nije inicijacija, zapamtite to. Ovo je samo jedan naučni pristup kako bi se razjasnili ovi metodi - kako bi se za njih saznalo.

Ako je neko za njih zainteresovan, on može biti iniciran. Ako si ti zaista zainteresovan, ti ćeš tražiti da budeš iniciran jer ako budeš sam radio na tom metodu, to će trajati veoma dugo. Za to mogu biti potrebne godine, možda i cio život - a na to se ne može čekati. Putem inicijacije, to ide znatno lakše, i tada taj metod postaje tranzmisija. Tada kroz taj metod Učitelj počinje da radi na tebi. Inicijacija predstavlja jednu živu vezu sa Majstorom, a takva veza, naravno, ide veoma duboko. To te mijenja i preporada.

Sljedeće pitanje: *"Vi navodite Georga Gurdžijeva koji kaže da je poistovjećenje grijeh, ali u mnogim tehnikama se koristi proces identifikacije. One nalažu, na primjer: sjedini se sa voljenom osobom, sjedini se sa svijetom ili sa Učiteljem. Štaviše, poistovjećenje se nalaže kao meditativni i spiritualni kvalitet tako da se Gurdžijevo kazivanje može uzeti samo djelimično ili, pak, samo kao sredstvo za određene tehnike."*

Ne! To nije samo djelimična istina: to je potpuna istina. Ali ti to moraš pravilno shvatiti. Poistovjećenje je nesvjesnost, ali ako poistovjećenje koristiš u meditativne svrhe, to je onda svjesan čin. Na primjer, tvoje ime je Ram. Neko uvrijedi "Ramu" - iznenada se TI osjetiš povrijeđenim jer si se poistovjetio sa imenom "Rama". Ali to nije neki svjestan čin sa tvoje strane; to je nesvjesno urađeno. Tvoj um ne reaguje na sljedeći način: " Ja sam nazvan Rama. Naravno, ja nijesam Rama. To je samo moje ime, a svako je rođen bezimen. To ime mi je dato, ono je proizvoljno. Taj čovjek je uvrijedio samo moje proizvoljno ime, uvrijedio je samo jedno ime. Moram li se ja zbog toga ljutiti?" Ti nećeš nikada ovako razmišljati. Ako bi mogao ovako rezonovati, ti se nikada be bi ljutio. Ali dogodi se da neko iznenada

uvrijedi "Ramu", i ti se povrijediš iako je to samo jedno svagdašnje ime. To se zove nesvjesno poistovjećenje: to uopšte nije svjesno.

Kada se identifikuješ sa ružom, to je onda jedan svjesni napor. Ti se nijesi poistovjetio sa ružom, ti samo POKUŠAVAS da se poistovjetiš sa ružom, i ti tada pokušavaš da zaboraviš sebe. Ti pokušavaš da se sjediniš sa ružom, a ti si veoma duboko svjestan toga - ti si tako svjestan cijelog procesa. TI si taj koji to čini. Ako se poistovjećenje uradi svjesno, ono može postati meditacija. Isto tako, ako određenu meditacionu tehniku upražnjavaš nesvjesno, to neće biti meditacija - zapamti to.

Ti nastojiš da upražnjavaš svoju molitvu svakog jutra ili večeri, ali to je nesvjesno, tek rutinerski. Dok to radiš, uopšte nijesi svjestan što činiš. Uopšte nijesi svjestan riječi koje ponavljaš u molitvi. Ti to ponavljaš samo kao papagaj. To uopšte nije meditacija. Čak ako i kupanje obavljaš svjesno, to će biti meditacija. Zato zapamti ovo: bilo što da radiš svjesno, sa svjesnošću, potpuno budno, to će postati meditacija. Čak iako nekoga ubiješ svjesno, tokom te potpune svjesnosti, to će biti meditativno. To je ono što je Krišna govorio Ardžuni: "Nemoj se plaćiti. NEMOJ se uopšte plaćiti! Ubij, porazi, sasvim svjesno to uradi kao da niko nije ubijen, kao da niko nije ozlijeđen." Ardžuna je veoma lako mogao nesvjesno poubijati svoje neprijatelje. On je mogao poludjeti i u bijesu sve potući: to bi bilo lako. Ali Krišna je rekao: "Budi budan. Budi potpuno svjestan toga. Samo postani sredstvo u rukama Božanskog, i znaj da niko neće biti ubijen i da niko neće ubiti. Unutrašnje Biće je vječno, beskonačno, besmrtno. Tako ti samo uništavaš oblik, a ne ono što stoji iza tog obličja. Zato uništi obličja." Ako bi Ardžuna mogao biti meditativno budan, tada ne bi bilo nasilništva. Niko nije ubijen, nikakvi grijeh nije počinjen.

Ispričaću vam jednu anegdotu iz Nagardžuninog života. Nagardžuna je bio jedan od najvećih Majstora u Indiji - bio je veličine Bude, Mahavira ili Krišne. On je bio jedan veoma rijetki genije. Zaista, na intelektualnom planu nije bilo većega od njega u cijelom svijetu. Takav oštroman i blistavi intelekt se zaista rijetko može sresti. Jednoga dana je prolazio gradom - glavnim gradom. On je uvijek bio nag. Kraljica tog kraljevstva je bila predani sljedbenik Nagardžune. Zato je Nagardžuna došao do kraljevske palate da zatraži hranu. On je samo posjedovao jednu prosjačku drvenu činiju. Kraljica mu reče: "Daj mi tu činiju. Ja ću je primiti kao tvoj dar, a tebi ću za nju dati jednu drugu." Nagardžuna joj reče: " U redu!" Ta druga činija je bila od zlata i dragog kamenja. Bila je veoma vrijedna.

On na to nije ništa odgovorio. Obično nijedan posvećeni učenik ne bi to primio. Taj bi rekao: "Ja ne smijem dotaći zlato." Ali Nagardžuna je uzeo tu činiju. Ako je, zaista, zlato proisteklo iz mulja, zašto onda praviti neku razliku između njih?" Dakle, on je uzeo poklon. Čak ni kraljica nije mislila da je to dobro. Pomislila je: "Zašto? On je to morao odbiti. Jedan tako veliki svetac. Zašto je takav čovjek, koji živi nag, uzeo jedan tako vrijedan poklon? Zašto on to nije odbio?"

Da je Nagardžuna to odbio, kraljica bi bila uporna da on primi taj poklon. Ona bi bila zadovoljna sa svojom upomošću. Nagardžuna je uzeo zlatnu činiju i otišao svojim putem. Jedan lopov je prolazio tuda i vidio Nagardžunu. Pomislio je: "Ovaj čovjek ne može posjedovati takvu činiju. Neko će mu je ukrasti ili oduzeti. Jedan tako siromašan i nezaštićen čovjek je neće moći sačuvati." Zato ga je ovaj počeo pratiti.

Nagardžuna je živio sam u jednom starom manastiru izvan grada. To je bio jedan zaista stari manastir, sama ruševina. On je ušao unutra i za sobom čuo korake nepoznatog. Nije se osvrćao jer je pomislio da je ovaj došao zbog zlatne činije, a ne zbog njega. Niko ga još nije pratio do tih ruševina. Kada je Nagardžuna ušao, lopov je ostao iza zida i čekao. Svetac je pomislio da ovaj čeka napolje da se domogne zlatne činije, pa je uzeo činiju i bacio kroz vrata. Lopov to nije mogao razumjeti. Kakav je to čovjek? Takav prosjak, a baca zlato napolje. Zato je ušao i upitao Nagardžunu: "Mogu li ući, gospodine? Želim da vas nešto pitam." Nagardžuna mu je na to rekao: "Ja sam bacio činiju vani sanio da bih ti pomogao da uđeš unutra, jer sada namjeravam da obavim moj popodnevni počinak. Ti si došao zbog činije, zato se ne možeš susresti sa mnom. Zato, izvoli, udi."

Lopov je ušao. Rekao je: "Tako vrijednu stvar si bacio? Ja sam lopov i ne mogu kleknuti pred tobom da ti ukažem počast. Ja sam lopov." Nagardžuna mu reče: "Nemoj o tome brinuti. Svako je lopov. Samo ti nastavi. Nemoj gubiti vrijeme na tako nebitne stvari." Lopov mu odgovori: "Kada ponekada sretnem čovjeka nalik tebi, pomislim kako se može postići takvo stanje. Ja poželim da budem u takvom stanju duha. Ja sam lopov i to izgleda nemoguće postići. Ali se nadam da ću jednoga dana i sam to ostvariti i moći da bacim tako vrijednu stvar napolje. Ja ću biti u mogućnosti da odbacim tako vrijedne stvari. Nauči me nečemu. Ja sam bio kod mnogih svetaca, ja sam veoma poznati lopov tako da me mnogi poznaju. Svi su mi oni rekli da prvo moram da napustim predašnji posao, moju profesiju, pa tek onda da mogu ući u meditaciju. To je

nemoguće, ja nikako ne mogu napustiti lopovluk. Znači, ja ne mogu ući u meditaciju."

Nagardžuna mu odgovori: "Ako ti neko kaže da prvo moraš napustiti krađu i tek onda pristupiti meditaciji, taj ne zna ništa o meditaciji - jer kakve veze ima meditacija sa krađom? Tu ne postoji nikakve povezanosti. Zato ti nastavi sa onim što si oduvijek radio. Ja ću ti dati tehniku koju ćeš moći koristiti." Lopov na to reče: "Sada mi izgleda da možemo nastaviti skupa. Dakle, ja mogu nastaviti sa svojom profesijom? Koja je to tehnika? Reci mi odmah!"

Nagardžuna mu reče: "Samo ostani svjestan. Onda kada odeš da nešto ukradeš, samo budi potpuno svjestan toga. Kada uđeš u nečiju kuću, budi potpuno svjestan toga. Kada otvoriš sef u toj kući, budi potpuno svjestan; kada budeš odnosio blago iz te kuće budi svjestan toga. Radi to sa svjesnošću. Sve što radiš nije moja briga. Doći mi za petnaest dana, ali nemoj dolaziti ako ovo ne budeš slijedio. Tako radi petnaest dana; radi sve što želiš, ali to radi potpuno svjesno."

Posle tri dana lopov dođe i reče: "Petnaest dana je previše dugo, a ti si sklon trikovima. Ti si mi dao takvu tehniku zbog koje ja ne mogu krasti ako nastojim da budem toga sasvim svjestan. Svake noći sam išao u palatu; dolazio sam do sefa i otvarao ga. Sve dragocjenosti su bile preda mnom, i tada sam postao svjestan. Onog trenutka kada sam bio potpuno svjestan postao sam nalik Budinoj statui. Nijesam se mogao pomjeriti, nijesam mogao nastaviti; moje ruke se nijesu mogle pomaći. Čitavi sef mi je tada izgledao beskoristan zato sam se tamo vraćao nekoliko puta. Što sam to radio? A ti si mi rekao da nije potrebno da napustim svoj zanat. Taj tvoj metod mora da ima neki skriveni razvojni proces."

Nagardžuna mu odgovori: "Nemoj mi više dolaziti. Sada ti možeš odabrati. Ako želiš da nastaviš sa krađom, zaboravi na meditaciju. Ako, pak, želiš meditaciju, onda zaboravi na krađu. Ti možeš izabrati." Na to lopov reče: "Stavio si me u dilemu. Ova tri dana sam spoznao da sam živ. A kada bih se vraćao neobavljenog posla, praznih ruku, ja bih se osjećao kao kralj, a ne kao lopov. Ta tri dana su bila blaženstvena tako da sada ne mogu napustiti meditaciju. Ti si napravio trik; sada me iniciraj i učini svojim učenicom. Nema potrebe ništa više da pokušavam. Tri dana su dovoljna."

Bilo koji predmet da je u pitanju, ako si svjestan i budan, to postaje meditacija. Pokušaj da se "svjesno" poistovjetiš: to će postati meditacija. Kada je to počinjeno nesvjesno, to je onda veliki grijeh. Ti se poistovjećuješ sa mnogim stvarima: " Ovo je

moje, ono je moje..." Ti si poistovjećen! "Ovo je moja zemlja, ovo je moj narod, moja nacija; to je moja nacionalna zastava..." Ako bi neko pogazio tvoju nacionalnu zastavu, ti bi pobijesnio. Što on to radi? A ti, zapravo, nemaš nikakvu naciju; sva nacionalna obilježja i zastave su samo mitovi. Oni su dobri samo za dječju igru: to su samo igračke. Ali ti si spreman čak i da ubiješ i da budeš ubijen za te igračke. Narodi se mogu stvarati ili uništavati putem vrijeđanja nečije zastave; a to je samo jedno parče krpe! Što se dogodilo? Ti si se poistovjetio sa time. Takvo poistovjećenje je nesvjesnost. Nesvjesnost je grijeh.

Dovoljno je za danas.

Osho lotos knjiga

12.

OSHO **Knjiga tajni I**

Izdavač:

Slobodan Vučković, književnik

Osho lotos knjiga

85355 Sutomore

tel: 085 72 960

Prevod

Swami Prem Mahavira

Sve informacije tražite na

adresu izdavača ili

Osho Commune International

17 Koregoan Park,

Poone 411001 M.S

India